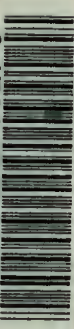

3 1761 07836020 3

Presented to the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO
by
ESTATE OF THE LATE
JOHN B. C. WATKINS

Fegnerudgave af
Ludvig Holbergs
samtlige
Comoedier.

Ernst Bøjsens
Kunstforlag
København.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/tegnerudgaveaflu00holb>

*Christian Tegner
Kjøbenhavn.*

Tegner Udgave af
Ludvig Holbergs
samtlige
COMOEDIER

Liebenbergs Textudgave

Kjøbenhavn
Ernst Bojesens Kunstforlag

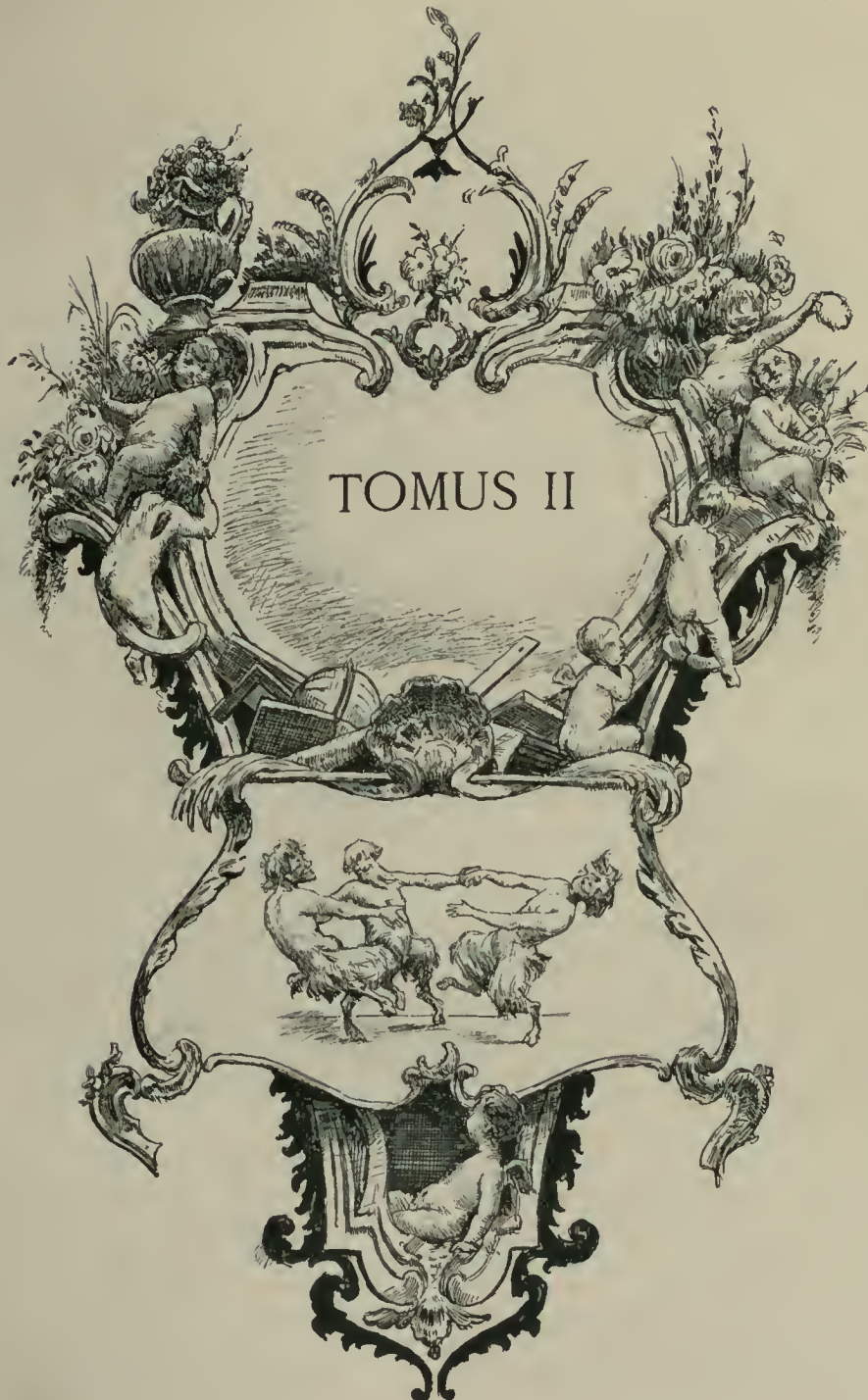
PT
8082

L5
1296

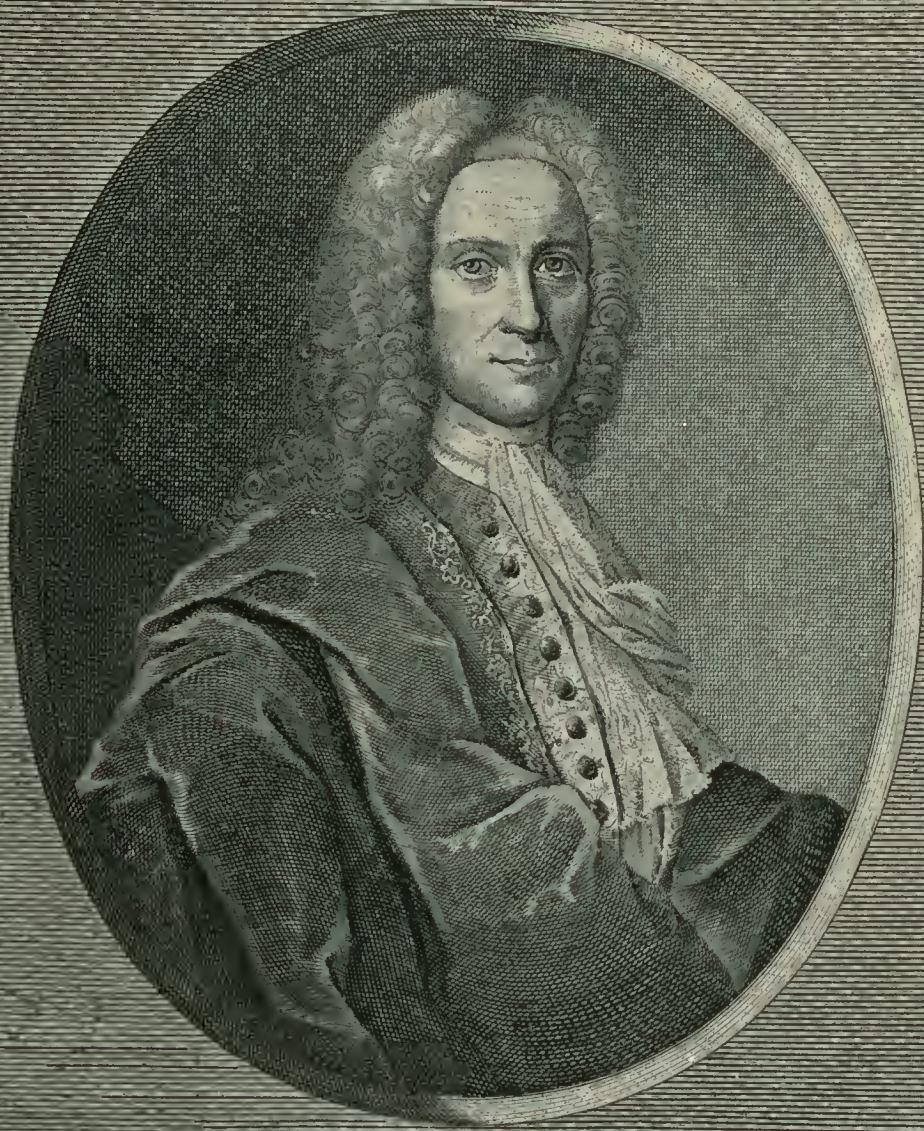
t.2

1035297

TOMUS II

Ludovic Holberg
Assessor Consist. et Prof. Hist. Hafn.
1731. Ch. Friderich Suicer. Sculp.

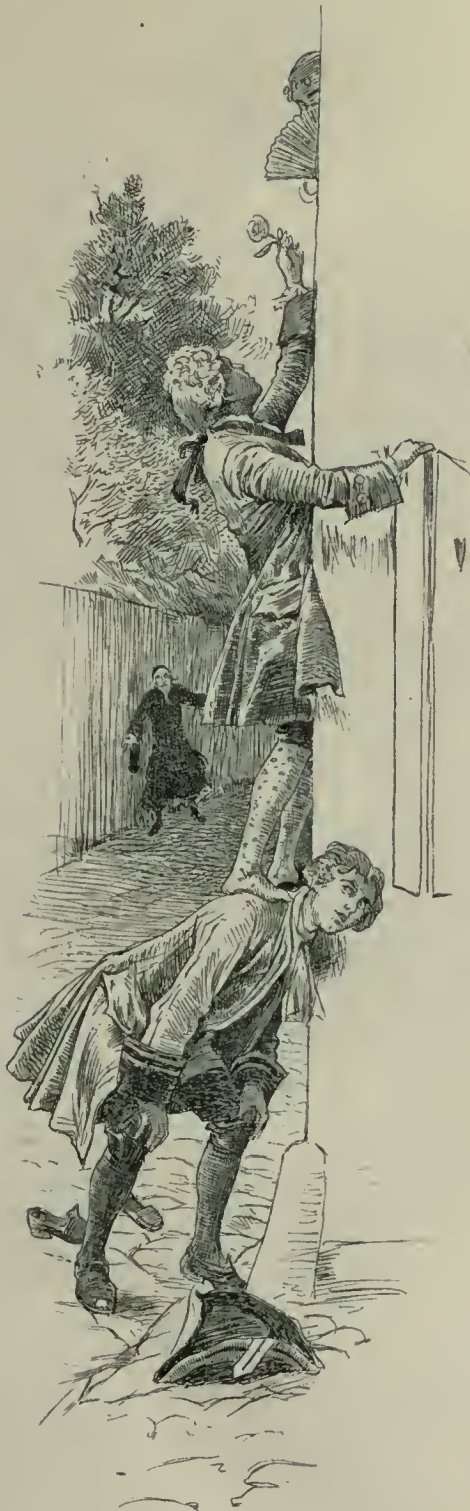
Diderich Menschen-Skræk

Comoedie paa een Act.

Personerne i Comædien

Leander, forliebt i Hyacinthe.
Henrich, Leanders Tjenere.
Hyacinthe, Leanders Kiæreste.
En Føde.
Jeronimus, Leanders Fader.
En Fru, Capitain [Menskenskrek]s Kone.
Elvire, Jeronimi Søster.
Herr Menskenskrek.
Christopher Maurbrekker.
En Corporal.

Scen. 1.

Leander. Henrich.

Leander. Hvad er Klokken nu, Henrich?

Henrich. Nu er det paa den Tid, vi skulde faae hende at see i Vinduet.

Leander. Ah gid den Jøde faae en U-lykke.

Henrich. Man burde ikke bande sin Næste og Jevn-Christen; men jeg kunde dog ikke bære mig i Morges, at jeg jo maatte bande Ephraim.

Leander. Han var saa ubarmhiertig, at han truede at flage mig for min Saer, alleene fordi jeg stod i Dorren og talde med Jomfruen, drev hende ind med Sugg og Slag, og seer paa at hun aldrig skulde faae Lov at komme ud af sit Kammer ostere.

Henrich. Der er ingen Medlidenhed eller Christen-Kierlighed hos Joder. Men hvor Pokker mon han har faaet denne deylige Jomfrue?

Leander. Det er en Venetiansk Jomfrue, hvis Forældre har boet i Dalmatien. Hun er bleven fangen bortført i den sidste Tyrkiske Krig og soldt til denne Jøde af Tyrkiske Ridsmand.

Henrich. Men hvad Got gjør det, Herre! at I taler med hende? Det formerer kun Kierligheden, og bringer jer Blod meer og meer i U-roelighed.

Leander. Det maa ikke hielpe, Henrich! Jeg maa see, jeg kand faae at høre hvad Jodens Forsæt er med hende, og siden bruge din Hielp, for at spille ham hende af Hænderne.

Henrich. I maa have forbandede høye Tanker om min Person. Om jeg havde som Biornen 12 Mænds forstand, saa kommer jeg ingen Vey med saadan Karl; thi at trekke en Jøde op udkræver mere end menneskelig Hierne.

Leander. Du har baade Hoved, som er beqvem til at spinde noget op, og Villie til at gjøre alting for min Skyld.

Henrich. Paa Villie fattes mig ikke; thi jeg kand forsikre Herren, at jeg har saadan Begjærlighed til at trække en Jøde op, at jeg gierne gjorde det, om jeg var vis paa ikke at blive hængt Dagen derefter. Men der seer [jeg] Jomfruen i Vinduet.

Scen. 2.

Hyacinthe. Leander. Henrich.

Hyacinthe. Ah er det ikke Leander, som jeg seer?

Leander. Allerkierefte Jomfrue!

Hyacinthe. Min hierte Leander! hvor gaaer det?

Leander. Jeg har været, sødeste Jomfrue! ligesom død, men livner op ved hendes Nærvarrelse igien.

Hyacinthe. Ah jeg kand kun lidt troste ham med min Nærvarrelse.

Leander.

Leander. Ja det er for stort Skillerum imellem os.

Zyacinthe. Min tyranniske Herre har betaget mig all Leylighed at komme ham nær.

Leander. Hvad er vel hans Forsæt med hende?

Zyacinthe. Mit hele Blod bliver koldt, naar jeg tænker derpaa; han lod mig nyelig vide, at jeg er soldt til en Officier, som saae mig for nogle Dage siden.

Leander. Ah det er Dødsens Tidende for mig.

Zyacinthe. Ja det som mere er, fiere Leander! jeg skal afhentes i Dag.

Leander. Ah Himmel! hvad hører jeg?

Zyacinthe. Ah vreed I ingen Raad derimod?

Leander. Jeg fandt hielpe mig selv, men ikke hende; thi jeg fandt omkomme mig.

Zyacinthe. Ah gjør ikke saadant, tænk heller paa Raad.

Leander. Henrich! giv mig Raad.

Henrich. Hvor Dievelen skulde jeg faae det Raad fra?

Leander. Hielp mig, eller du est dødsens.

Henrich. Hvi Pokker springer ikke Herren op til hende?

Leander. Est du gal, fandt jeg slye?

Henrich. Rand jeg gaae igiennem Mure og Vegge?

Leander. trækker sin Kaarde. Fort giv mig Raad, eller jeg offer dig op paa staaende Foed.

Henrich paa Ans. Ah Herre! jeg troer, Dievelen rider jer skinkbarlig. Vil I myrde mig, fordi jeg ikke fandt giøre umuelige Ting?

Leander. Ingen Snak!

Zyacinthe. Min hjerte Leander! gjør dog jer Tiener intet Ont. Han maa i det ringeste have Tiid at betænke sig.

Leander. Stat da op igien. Vil du da love mig at opspinde noget?

Henrich. Det fandt endelig lade sig høre; men at siige: Skaf mig en Jomfrue i samme Øyeblik, som er indsperrert! det er ligesom I vilde siige: Stød hovedet mod Veggen, blæs en halv Snees Laase op, eller klyv op til Maanen, for at hielpe mig.

Leander. Ah Henrich! all min fortroestning staaer til dig.

Henrich. Jeg merker det, naar I trækker jer Kaarde for at stikke mig ihjel.

Leander. Kierlighed gjorde mig saa rasende, at == Men vil du da arbejde for mig?

Zyacinthe. Giv ham Tiid at betænke sig, fiere Leander! og retirerer jer saalænge.

Leander. Allerkierreste Jomfrue! lad mig kysse jer Haand, førend jeg forlader jer.

Henrich. Jeg maa blive gal over saadan Snak; det er ligesom I vilde siige: Hugg jer Haand af, allerkierreste Jomfrue! og kast den ned paa Gaden i Rendestenen, at jeg fandt kysse den. Om I gif paa Styler, Herre! saa kunde I jo endda ikke naae hendes Haand.

Leander. Ah det er sandt; men ==

Henrich. Dog, fandt I hielpes dermed, saa vil jeg løfte jer mellem Benene op paa mit Hoved.

Leander. Ja forsøg, om det fandt gaae an.

Henrich løfter ham op paa sit Hoved.

Scen. 3.

Jøden.

Hey Gewalt, Gewalt! Leander og Henrich falder omkuld, og løber. Ha ha! war dat den guter Kerl! Ich skal strax en Pind der-

20. slye] slye.

for setten. Men du Mammefelle! du skal en Unglück kriegen, dat skal ich ju forsetzen. Seer man wol? Ich will lieber mit Zuus voll Juwelen til forwaring heben end een Jomfer. Det er gefährliche Mobilien, gefährliche Mobilien. Ich muß gleich gaee til hans far umb solches at rapporteren. Han her gleich über boer.

Banker paa Jeronimi Dor.

Scen. 4.

Jeronimus. Jøden.

Jeronimus. God Dag, Ephraim! Vil I tale med mig? Jeg har denne Gang intet at verle.

Jøden. Jeg heller nicht, min Hr. Jeronimus! aber jeg har noget at Klage for ham. Jeg fandt nicht sikker seyn in min Zuus; ich maa af Naboelavet styrten.

Jeronimus. Gjør da nogen af Naboelavet ham fortrød?

Jøden. Du Sohn und ju Diener will en Jomfrue mit Gewalt borttragen, som er i min Zuus.

Jeronimus. Hvad hører jeg? Er det sandt, som I siiger?

Jøden. Ret nyssens attrapirte ich dem paa frische Bierninger. Men han skal faae en lang Nasen; thi Jomfruen skal i Dag overleveret bliven til en Officeer, som har mig Penge given paa Haanden.

Jeronimus. Ah er det mueligt, at min eneste Son er forfalden til saadan Lidelighed? Jeg var tilfreds, fiere Ephraim! at hun var alt af jer Zuus; thi jeg har ikke Roe, førend jeg faaer høre, hun er borte.

Jøden. Det har kein Gefahr. Ich skal hende wohl forvaren, til Soldatens Diener kommer at afhente hende.

Jeronimus. Gaf strax, Ephraim! og lad mig siden vide, hvor det løber af.

Jøden. Adios so lang!

Jeronimus. Leander og Henrich! hvor er I Skurker? Herud.

Scen. 5.

Jeronimus. Leander. Henrich.

Jeronimus. Ha ha! estu der, Stratenrover? Det er ret smukke Tidender, jeg hører om dig.

Henrich. Hvad Ont har vi gjort? Vi har sidt og skrevet den hele Dag.

Jeronimus. Holdt du kun Munden, dit Beest! Min Stok skal siden tale med din Ryg.

Leander. Hvorfor er Papa saa vreed paa os?

Jeronimus. Na det er kun for en ringe Ting: efterdi du est et lideligt Mennecke, en Horkarl, en Voldsmand, en Stratenrover.

Henrich sagte. Hvad Nød har han da, naar han har 4 anseelige Charger, hvoraf enhver føder sin Mand?

Leander. Det er haarde Titler, som jeg ikke har fortient.

Jeronimus. Kiender du den Mand, som der boer?

Leander. Ja det er jo en Jøde.

Jeronimus. Kiender du ikke ogsaa den Jomfrue, der er i Huset?

Leander. Ney jeg gjør min Troe ikke.

Jeronimus. Seer man vel? Han tør negte det, han nys har gjort.

Henrich. Ey, Herre! siig reent ud hvad det er. I har intet nødigt at skiemmes derved. Hor, Hr. Jeronimus! det staaer mig ikke an at rette min Herre; men jeg vil kun alleene siige

27. Soldatens] Officerens.

det,

F. HENDRIKSEN. X.I.

det, at denne Jøde har kjøbt en fornemme Jomfrue, som min Herre er dødelig forelsket udi, og som jeg uærdig af all Magt practicerer at spille Joden af Hænderne. Der har I hele Sagen. Det er jo noget, som enhver maa gierne vide, og som en far maa glæde sig ved.

Jeronimus. Sid du faaer en Ulykke, maa en far glæde sig ved saadant?

Henrich. Ja maa en far ikke glæde sig ved at hans Son træder i hans Fodspor? Har ikke Hr. Jeronimus selv fortalt, at han var gandske gal af Kierlighed til et fornemme Fruentimmer udenlands?

Jeronimus løfter sin Stot. Tor din Hund bebrejde mig, at = = =

Henrich. Det være langt fra. Jeg siger saadant til Hr. Jeronimusses Berømmelse; thi jeg vil ikke give 4 Skilling for et ungt Menneske, der ingen Kierlighed har.

Jeronimus. Kierlighed og Kierlighed er to Ting. Her er en haanlig Kierlighed til et Qvindmenneske, som ingen kiender. Jeg har selv lobet gal i min Ungdom, jeg bekiender min Fejl; men jeg har begravet mine Synder og gjort Poenitenge derfor.

Henrich. Monstr. Leander vil ogsaa giøre Poenitenge, naar han bliver gammel.

Jeronimus. Jeg maa blive gal over den forbandede Dreng.

Henrich. Ey, Hr. Jeronimus! lad ham rase ud. Et ungt Menneske, der ingen Amour har haft, har jo intet at tale om udi Selskab blant sine Cammerater, men maa sidde ligesom et dumt Fæ. Jeg for min Part vil heller være en 3 Marks Mand, end at Folk skal sige mig paa, at jeg aldrig har været forelsket.

Jeronimus. Hor, Knægt! jeg kand lade dig vide dette, at baade du og din Herre faaer en lang Næse; thi Jomfruen skal afhente af en Officer i Dag, som har kjøbt hende, og Joden gaaer imidlertid ikke af sit Huus, forend hun er borte. Derfor staaer jeg mig gandske til Roelighed; thi hvis der var nogen fare ved, skulde jeg nok giøre mig Umage at hindre det.

Gaaer ind.

Scen. 6.

Henrich. Leander.

Henrich. Og just derfor staaer jeg mig ikke til Roelighed, men skal giøre mig Umage at forfremme [det].

Leander. Ach Henrich! jeg kand ikke see, hvordan du kand trænge dette igiennem.

Henrich. Dersom I ikke var min Herre, saa vilde jeg sige, at I var saa dum som en Østers; men efterdi I er min Herre, saa tør jeg ikke ligne jer uden ved en Hest, thi jeg veed hvad Respect en Tienere bør have for sit Herskab. Naar ingen Apparence er til Redning, saa vil han stikke mig ihjel, uden jeg hjælper ham strax; men naar ham gives Haab dertil, saa er alting umueligt.

Leander. Du maa gierne give mig alle de Titler, som kand gaae igiennem din Mund, naar du kun hjælper mig. Men hvad Anslag har du?

Henrich. Det kand I ikke begribe, omstønt jeg siger det. I skal intet andet have at bestille end at gaae ind til vor Gienboe, som boer her nest ved Joden, og bede ham lade mig frihed til at gaae ind og ud af hans Huus; og derforuden skal I skaffe mig en Jøde-Klædning og en Soldater-Mondering,

thi jeg skal spille 2 Personer i Dag. Løb strax og forret det, thi Tiden er kostbar.

Leander gaaer bort.

Scen. 7.

Henrich. Officerens Frue.

Henrich. Jeg maa passe paa Soldatens Tienere, om jeg end skal forfemme begge mine Maaltider i Dag. Fornemmer jeg, at han kiender Joden, saa gir jeg mig ud for hans Broder, som han har givet Fuldmagt at overlevere Jomfruen, og hvis han ikke kiender ham, saa gir jeg mig ud for Joden selv. Men hvad mon denne Dame ville her?

Fruen. Ach hvor ulyksalige ere ikke dog vi Officerer-Fruer! Vore Mand seer vi kun sielden, og naar de kommer hjem, saa fører de Maitresser med sig.

Henrich sagte. Gillemand, mon hun være Kone til den Officerer, som skal have Jomfruen?

Fruen. Mig er sagt, at den forbandede Skioge, som han har kjøbt, skal være hos denne Jøde.

Henrich. Triumph, en nye Invention, som rinder mig i Sind!

Fruen. Her vil jeg staae og passe paa, naar Tierenen kommer at afhente hende, og da skal jeg raabe Folk til Hielp for at hindre det. Ach ach, jeg elendige Frue!

Henrich. Jeg maa give mig i Snak med hende. Hor, min kiære Frue! hvad fattes hende? Hun seer saa bedrovet ud?

Fruen. Ach Kammerat! vil I være mig behjuelig? Jeg skal forstykke jer Umage.

Henrich. Hun har at befale over sin ringe Tienere.

Fruen. Min Mand, som er ventendes hjem fra Armeen, fornemmer jeg, har kjøbt en Skioge, som skal være hos denne Jøde, hvorfra han i Dag vil lade hende afhente. Ach Kiære! bliv her ved Haanden for at hindre, at hun ikke bliver bortført.

Henrich. Min kiære Frue! hun kommer her ret som hun var kaldet; jeg gaaer her og patrolerer alleene for at hielp hende.

Fruen. Jeg takker dig hiertelig.

Henrich. Intet at takke for, velbaarne Frue! thi det er ikke for hendes, men for min egen Skyld, at jeg vil hielp hende.

Fruen. Hvi saa?

Henrich. Min Herre er dødelig forelsket udi samme Jomfrue, og som han har faaet Kundskab om hendes Bortførelse i Dag, saa staaer jeg her for at hindre det og spille Tierenen et Puds.

Fruen. Ach er det mueligt? Vil I høre mit ringe Raad i denne Sag? Jeg holder for, at det er best, vi bliver staaende paa Luur, til Tierenen kommer og fører hende bort, da vil jeg raabe om Hielp, og I kand ved den Levlighed snappe hende bort.

Henrich. Hey min kiære Frue! her vil andre Anslag til. Joden er bekiendt i det hele Naboelaw, hver andet Huus her i Gaden har den Ære at give ham 12 pro Cento om Aaret. Derforuden vil min Herres Faer, som har faaet et Nys om hans Sons Kierlighed, assistere Joden af yderste Magt, saa der vindes intet andet ved saadant foretagende, end Fruen kommer i Penge-Boder, jeg i Stokhuset, og Joden faaer sin Jomfrue tilbage. Fruen, merker jeg nok, er vant til feldren, hvor man gaaer lige til Verk; men her udi Staden maa man desilere og bruge mange Omsvøb, forend man kand naae sit Maal. Trøe mig, min kiære Frue! at der er ikke een Sene i mit Hoved, der staaer jo spændt som en Bue, saa meget vil der til at bringe dette i Verk.

3. practicerer] stræber ved Practiker, ved List. — 25. Dreng] Karl, Tjener. — 55. om [Kjønt] om endog.

5. Soldatens Tienere] Officerens Tjener, „Soldaten“ i Scene 9, 10, 16, Chr. Maarbretter.

Fruen.

Fruen. Ah gid det kunde lykkes jer.

Henrich. Det skal nok lykkes = = = Men hvad heder hendes Mand?

Fruen. Han heder Hans Frang [Diderich] von Menschen-Stræk.

Henrich. Hillemand, om det Navn stod paa en Steen, kunde man slaae en Engelsk Tyr ihjel dermed.

Fruen. Navnet er prægtigt, det er sandt nok. Min Mand harcellerer derudi saavel som i alle andre Ting.

Henrich. Her, min kiære Frue! jeg haaber, at Jomfruen skal være i mine Hænder inden Aften, og J skal udi hendes Klæder blive bortført af Tjeneren i hendes Sted.

Fruen. Hillemand, det var et stort Anslag.

Henrich. Jeg er ikke heller uden for store Anslag. Vil Fruen følge ind med mig i dette Huus, saa skal jeg sige hende videre hvad her er at bestille.

Fruen. Vi har ikke lang Tid; thi jeg har udspioneret, at Tjeneren inden en Time = = =

Henrich. Er den Tjener ellers noget gau?

Fruen. Nej han er ikke med de Klogeste, som J fandt slutte af denne Historie. Han var tilforn Compagniets Tambour, og var vant at løbe efter Breve paa Post-Huset, og som han saae, at der stod paa nogle Breve: Lieutenant d'Infanterie, Capitain d'Infanterie, Major d'Infanterie, bildte han sig ind, at det Ord Infanterie burde staae paa alle Breve; hvorudover, da han engang siden skulde skrive et Brev til en Forpagter paa Landet, blev Opkriften saadan: A Monsieur Lars Erichsen, Forpagter d'Infanterie.

Henrich. Ha ha ha! det er got nok. Lad os gaae ind.
De gaær.

Scen. 8.

Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Er det ikke en forbandet Historie? Men jeg seer, de er alt borte = = =

Elvire. J er altid i Betsymring, min kiære Broder! Saadant er jo noget, som hænder hver anden Mand.

32. gau] suild, forslagen. — 51. Opkriften] Udskriften.

Jeronimus. Jeg fandt føle saadant forud, ligesom visse Folk fandt finde Uveyligt i deres Legeme, før det kommer; thi en Time, førend jeg havde den Ære at see Søster hos mig, fik jeg et Sting i min høyre Taæ, og saa ofte det forbandede Sting kommer, er jeg vis paa Fortred, hvilken og er allerede vederfareet, thi endskjønt Joden nok passer paa sin Post, og min Son saær en lang Næse, krænker mig dog hans vanartige forset.

Elvire. Ah min hierte Broder! J tar jer Verden alt for nær; jeg har haft anden Sorg end J, jeg som udi et Aar mistede de to kiæreste Ting, jeg havde paa Jorden, nemlig min Mand, som blev slagen udi Krig, og min eneste [Datter] Leonora, som blev bortført i Slave-rie udi hendes spæde Aar.

Jeronimus. Det er sandt, Søster! J har temmelig prøvet Lykken. Men troe mig, det er større Sorg at have liderlige Born end at miste dem.

Elvire. Ey, tael ikke derom. Kand nogen Sorg lignes derved at miste sin Mand og [see] sit eneste Barn bortført af barbariske Folk og sit Huus udplyndret?

Jeronimus. Det er sandt, Søster! [Men] her er daglig Harm og Fortred, som paafores mig af en liderlig Son. En Sorg, hvor stor den end er, saa kand den dog glemmes. Jeg plages hver Dag med Harm, som bringer mig af Humeur. J har mist jer kiære Mand og Datter; men J maa dog takke Gud, at J beholdt jere store Eydomme udi Dalmatien,

som J soldte med fordeel, saa at J kand leve med Reputation i Venedig.

Elvire. Jeg kand leve med Reputation, men aldrig med Fornøjelse. Ah vilde Himmelen være mig saa gunstig, at jeg kunde udspørre, hvor min kiære Datter var i Verden, jeg vilde anvende alle mine Midler, hvor store de end ere, paa at løse hende tilbage.

Jeronimus. Gid det var saa vel; thi jeg havde destineret hende med Sosters gode Villie og Samtykke til Leander. Hvis denne Ulykke ikke var hendes, skulde min Son ikke have forfaldet til dette Galskab. Jer Datter Leonore kunde efter min Regning nu allerede være 16 Aar.

Elvire. Har min Broder tegnet det an?

Jeronimus. Ja jeg har blandt andre meekværdige Ting, som

som mig er hændet, antegnet udi denne Bog baade mine egne og mine Søster-Børns Fødsel. Jeg skal strax sige hende Tiden. Han spytter paa Fingeren, og blader i Bogen. Her skal det uden Tvivl staae. Jeg maa læse dette Blad igiennem. Den 21. Januari imellem 8 og 9 kom der en meget tyk Sky paa Himmelen, som truede med ufeylsbarlig Regn; men den gik dog over. Den 22. ditto var Luften heel taagagtig.

Elvire. Men, min Kiere Broder! hvortil nytter at antegne slige Bagateller?

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, jeg skal strax finde det. Den 24. ditto saae jeg en smuk Pige paa Torvet, som jeg overtalede til at == Nøy det er endnu ikke det, jeg søger efter.

Elvire. Bliv kun ved at læse dette sidste, at jeg fandt høre nogle af hans gamle Bedrifter og der-ved bringe ham til Raifon, naar han igiennemhegler Leander.

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, Kiere Søster! jeg vil strax hitte paa Stedet. Den 24. i samme Maaned gav min sal. Broder Alphonso mig en Spotte-Glose eller Stikpille udi Selskab, som jeg har antegnet for ikke at forglemme at heve mig.

Elvire. Det var meget christeligt.

Jeronimus. Tøv et Øyeblik, Kiere Søster! nu kommer jeg strax til det rette Sted. Den 24. gik halen af min ene Sko, og == Nøy det er ey heller det rette. Den 25. drømte jeg, at == Det skal dog være paa eet af disse Blade. Han mumler hastig Bladet igiennem. See her har jeg det. Den 28. blev fød til Verden min Søster-Datter Leonore. Gid hun maa opvøxe i all Dyd og Zevisthed, hendes Forældre og Venner til Glæde og Contentement.

Amen! Jeg vidste nok, at det Sted var her. Men her fattes noget.

Elvire. Hvad er det?

Jeronimus. Her skulde staae paa samme Blad: Samme Dato blev min Kiere Son Leander omkøbt til en Varulv.

Elvire. Wy, Kiere Broder! tal dog ikke med saadan Bitterhed.

Jeronimus. Hvis det havde skeet, havde jeg nu været fri for daglig Fortred.

Elvire. Det setter sig nok med Alderen. Lad os gaae ind.

De gaær.

Scen. 9.

Henrich som Jode. Soldatens Tienere.

Henrich. Mig synes, at jeg saae igiennem Vinduet et Ansigt, broderet med Anabels-Barter. Jo der er min Troe saadan en fæl Dievel, som staaer og kaager paa disse Hus. Gid det var ham.

Soldaten. Gaden har jeg, kunde jeg kun finde Huset.

Henrich sagte. Du skal nok finde Huset.

Soldaten. Jeg har aldrig været i denne Bye tilfoen.

Henrich. Des lettere er det mig at trekke dig op.

Soldaten. Saadan en Bye var det en Lyst at udplyndre.

Henrich. Og saadan en Anægt er det en Lyst at tage ved Næsen. Men det er best, jeg griber ham strax an. Gut Morgen, Herr! Jeg seer, at han er en Fremmed; mit hvem vil han talen?

Soldaten. Boer her ingen i denne Gade?

Henrich. Freylich, id boer hier im geringsten.

Soldaten. Jeg har et Brev til en Mand, som boer her i Gaden.

Henrich. Ist der Mann nicht ein von Israels Kinder?

Soldaten. Nøy det skal være en Jode.

Henrich. Ja ja, Israels Kinder ere Juden.

Soldaten. Det har jeg aldrig vidst.

Henrich. Tienet han nicht hos Herr von Menschen-Skræk?

Soldaten. Jo vist. Jeg troer, jeg har Manden, som jeg leder efter.

Henrich. Mein Name er Ephraim.

Soldaten. Jeg troer, det er saa; lad see Opkriften: Herren Herren Ephraim, velmeriteret Jode 2c. 2c. Ja det er ret nok; det var mig sagt, at han skulde boe her omtrent.

Henrich. Ja det er min Huus. Aber hvad er hans Name, Mustier?

Soldaten. Jeg heder Christoffer Maurbrekker. Vil I læse Brevet?

Henrich. Ich veedst Indholdet. I skal en Tomfrue haven, som er i mit Huus.

G. Kaager] Figer.

Soldaten.

Soldaten. Det er ungefehr saa; og her er Herrens Piestkaft til Tegn foruden Brevet.

Henrich. Gut gut. Hey Hracinthe! Kom heraus. Nu skal hun straxen kommen.

Scen. 10.

Fruen. Henrich. Soldaten.

Henrich. Hor, Hracinthe! ju skal mit den Keel folgen.

Soldaten. Er hun snuk, Ephraim?

grim, som hun er. Og min Herre er udi sin blomstrende Alder; hvorfor maa han ikke holde sig en Marresse saavel som alle andre Officeers udi Regimentet?

Henrich. Det mener jeg og.

Soldaten. Men i hvor meget det Skabilken-Hovet spionerer, saa bliver hun dog narret. Aldies, Ephraim! min Herre vil selv see jer om en halv Time og betale Pengene.

Henrich. Aldies, Christopher Maurenbrekker = = = [Soldaten og Fruen gaaer.] Denne sidste Relation gir mig Anledning til et nyt Puds, at faae ogsaa Pengene, som Joden skulde have.

Henrich. Freelig, sonsten havde hans Herren ikke so viel Penge givet for hende.

Soldaten. Hvor mange Penge skal I endnu have?

Henrich. Han har mig 20 Ducater given paa Handen, und ich skal endnu 120 haben; ich habe ofte tilforn mit ihm handlet ohne Handt und Siegel.

Soldaten. Jeg skal fere hende hen til et vist Sted, indtil Herren kommer hjem; thi Fruen maa intet vide deraf.

Henrich. Er hun da eifferfuechtig?

Soldaten. Ja jeg vil nok sige jer noget, deisom I vilde tie.

Henrich. Ich svarer ham til bey unser Gott Mahometh und unser heiligen juedischen Meoranometh.

Soldaten. Ja det er et Bagbeest, han har til frue. Jeg skulde aldrig fortryde derpaa, var hun ikke saa gammel og

Scen. 11.

Henrich. Leander.

Henrich. Herre! Kom ud.

Leander. Henrich! blev hun bortfort?

Henrich. Ja den første Act udi Comoedien er alt spiller; men Tieneren vil faae en Ulykke af sin frue for de Ord, han taled om hende. Hor, Herre! staaer nu her paa Skildtvagt, imedens jeg klæder mig om.

Sau gaaer ud.

Leander. Officieren bliver narret, det er gandske vist. Gid jeg kun saa vel kunde blive hiulpen. Sagen synes meget giordelig. Jeg frygter kun, at Joden kiender Henrich. Men han er hurtig, og kand forvende sit Maal; tilmed har Joden kun

22. hurtig] listig, forslagen.

sect

seer ham eengang, og Klærne gjør ham ogsaa ukjendelig. Nå gid det vilde lykkes, gid det vilde lykkes. Jeg lever mellem Frygt og Forhaabning. Hver Øyeblik vil imidlertid være en Evighed for mig. Hvis jeg ikke naaer mit Maal, kand jeg ikke leve; thi jeg troer, at Kierlighed aldrig har gjort saadan en Virkning i et Menneffes Siel som i min = Men der er han. Gid du faaer en U-lykke, Henrich! det var knap, jeg kunde fiende dig igien.

Henrich. Gaf J nu kun ind, til jeg kommer med Byttet.
Leander. Lykke paa Reysen! Abit.

Scen. 12.

Henrich i Kriigs-Sabit. Joden.

Henrich. Nu gielder det for Alvor; jeg maa stille mig brutal an, saa troer han mig des snarere.

Banker stærk paa Dorren.

Joden indenfor. Wat ist dat for Allarm paa min Dor!

Henrich. Mach auf, Cujon! oder ich schmeisse die ganze Haus omfuld.

Joden. Wat er han for een?

Henrich. Ich bin Christopher Maurbrekter.

Joden. Christopher Maurbrekter? Das ist ein sonderlich Namen.

Henrich. Das Namen bar ich mit Respect. Mach auf.

Joden. Lidt Patience, mein Herr!

Henrich. Was Patience? Ich sind ein Officier.

Joden. Und ich bin ein boesiddend Burger hier.

Henrich. Das ist zu sagen: Du bist Jørgen Hattemager, und jeg Alexander Magnus. Mach auf, oder du bist dodsens.

Joden kommer ud. Hvad er hans forlangent, Mussier?

Henrich. Ihrkennetmaaskee nicht Christopher Maurbrekter?

Joden. Nein mein Herr!

Henrich. Habt ihr nicht meinen Namen in die Auisen gelesen?

Joden. Nein Hr. Maurbrekter!

Henrich. Habt ihr nicht von die Bataille von Ragusa gehöret?

Joden. Nein mein Herr!

Henrich. Die Burgerleute sind dumme wie Ochsen.

Joden. Ein jedweder er gut for sig; ich forstaaer kand ssee noget, som han nicht forstaaer.

Henrich. Was will du forstaaen? Hör einmahl, Cujon! was ist eine Contrescarpie?

Joden. Das weiß ich nicht.

Henrich. Was ist ein Ravelin?

Joden. Ich weiß nicht.

Henrich. Ein Compagnie-Carré?

Joden. Ich forstaaer dat nicht.

Henrich. Ein Regiments-Gregorius?

Joden. Ich bin kein Kriigsman.

Henrich. Ein Aproche des Petards?

Joden. Das weiß ich auch nicht.

Henrich. Ein Escorte, ein Fermez la porte, ein Bataillon, ein Esquadron, ein Ordre de Bataille, ein Ordre de Murallie, ein Salve-Guarde, ein Cortegarde, ein Peloton, ein Bastion, ein Companie, ein Testante, ein Drommedarius, ein Kriigs-Comissarius?

Joden. Mussie! ich forstaaer inter von die feldt-Sprache.

Henrich. So ist du jo ärger als ein umælend Beest.

Joden. Mussie! warumb er han saa vreed paa mig?

Henrich. Vreed? Var jeg vreed, saa sit J andet at vide. Saaledes taler vi Kriigsfolk, naar vi er i allerbeste Lune. Men apropo, jeg har et Brev til en Mand her i Huset, det skal vist være en Tyrk eller en Jode.

Joden. Dat ist ein Jude, mein Herr! Aber von wem ist han?

Henrich. Jeg tiener hos Hr. von Menschenkrek.

Joden. Heist der Jude nicht Ephraim?

Henrich. Jo det er vist saa.

Joden. Ich bin der Mann. Leser Brevet. Ja det er got. Han skal ein Jomfrue haben hos mig. Man kann alting kriegen mit Gute. Ich sehe auch, at det er solche Pitschaft, som min Commissionair har beskrieben.

Henrich. Jeg vil siige ham, Mons. Ephraim! jeg er noget hastig og gir min Herre selv ikke et got Ord; thi uden at rose mig selv, saa er jeg min Siel den rapperste Mand i den hele Bastion, en Kael, der kand holde 16 fra Livet. Derfor har Hr. Menschenkrek betroet mig denne vigtige Commission frem for andre.

Joden. Vil han mit mig indgaac.

De gaaer ind.

Scen. 13.

Jeronimus. Joden. Henrich. Hyacinthe.

Jeronimus. Hvad Pøffer mon det var for Allarm ved Jodens Huus? Men nu seer jeg ingen. Jeg troer, at min Son eller Henrich har vildet snige sig ind i Huset igien for at bortføre Jomfruen. Men der kommer de ud; det er, faae jeg Skam, Soldatens Tiener. Nu har vi Spillet vundet. Jeg vil gaae her og see dette an lidt.

Joden. Christopher Maurbrekter! nu har ich die Jomfrue overleveert; nem ju wol in Acht, her ist sonsten een, soim paa hende lurer.

Henrich. Om det var Lucifer selv, saa er jeg Kael at forsvare hende. Was ist das for ein Kerl?

Jeronimus.

Jeronimus. Hans Tienere, Ephraim! jeg ensker til Lykke.

Joden. See der ist die Vatter von die samme Person.

Henrich sagte. Gid du faaer en U-Lykke, din gamle Hund! hvor ubelelygt du kommer. Sæyt. Bist du der Vatter von dem Schelm?

Joden. Ja men her, Christopher Maurbrekker = = =

Henrich. Bist du sin Vatter, Carnallie?

Joden. Men her einmah!

Henrich. Den Hund soll sterben.

Trekker sin Kaarde, Jeronimus rangerer sig bag Joden, Henrich hugger og striger, og faaer omsider Jeronimus og Joden i Gulvet.

Joden. Ach ach, was Böses hab ich gjort?

Henrich. Om Permission, Ephraim! det er kun den gamle Skielm, jeg vil have fat paa.

Joden paa Ans. Ach Monfr. Christopher Maurbrekker! spar mit Liv.

Henrich. Der vil berøve min Herre det, han har kiert som sit Liv.

Joden. Ey, her doch, Mussie!

Henrich. Han maa vide, daß wir Officiers ist nicht zu kienten mit.

Joden. Ach ein Wort doch, Mussie!

Henrich. I bør heller hielpe mig at massacrere den Hund.

Joden. Laß mich doch ein Wort talen.

Henrich. Jeg er Mand for at hugge hans Hoved af, om det var saa rykt som paa en Engellst Tyr.

Joden. Der Mand holdt mit uns.

Henrich. Er det ikke hans Far, som = = =

Joden. Ja aber er ist selv vreed paa sin Son derfor.

Henrich. Det var en anden Sag, saa beder jeg om forladelse.

Jeronimus. I fand ingen større Tieneste giøre mig end at føre hende vel frem til jer Herre; thi jeg er just bange for at hun skal falde i min Sons Tieneres Hænder.

Henrich. Der har I min Haand, Monsieur! at han skal faae en lang Nase, om han havde 10 andre med sig.

Jeronimus. Der har I et Par Ducater, Monsieur! for at I skal passe vel paa.

Henrich. Sein Diener! Kand jeg ellers tiene ham i noget, skal det være mig en Plaisir.

Jeronimus. Adieu, Mons. Maurbrekker!

Hyacinthe græder. Henrich visser hende i Øret, hvorpaa hun stiller sig tilfreds, og gaaer bort med Henrich.

Scen. 14.

Jeronimus. Joden.

Jeronimus. Jeg kand forsikre jer, Ephraim! at jeg har aldrig været pryglet med større Fornoyelse; jeg haaber, at I siger det samme.

Joden. Dat muß die Dvvel seyn und kein Fornoyelse.

Jeronimus. Jeg merkede deraf, at det er en ærlig Karl og tilligemed haandfast, saa det ikke er let at snappe Byttet fra ham eller at underkiøbe ham.

Joden. Das ist gut genug, Hr. Jeronimus! aber ich føler dog, wat ich føler.

Jeronimus. Jeg fik dog det meste.

Joden. Herren burde og det meste haben; denn er ist sein Sohn nærmest. Na aa, mine Skuldre, mine Skuldre! der Teuffel hohl den Christopher Maurbrekker.

Jeronimus. Band ham ikke, det var dog en ærlig Karl.

Joden. Ein wenig allzu ehelich, mein Herre! allzu ehelich.

Jeronimus. Hvor vil Henrich henge med Hovedet, naar han faaer dette at høre! Men der seer jeg min Søster Elvire komme tilbage.

Scen. 15.

Elvire. Jeronimus. Joden.

Elvire. Nu hvordan gaaer Sagerne, min Broder?

Jeronimus. Meget vel; thi min Ryg er blevet ligesaa mor af Hugg som en Boeuf a la Mode.

Elvire. Hvad? har I faaet Hugg paa jer gammel Alder?

Jeronimus. Ja jeg har min Troe.

Elvire. Af hvem?

Jeronimus. Af Christopher Maurbrekker.

Elvire. Hvad Pokker kiender jeg Christopher Maurbrekker?

Jeronimus. Og jeg gav ham endnu et Par Ducater oven i Kiøbet, fordi han slog saa vel, baade paa mine egne som paa denne gode Mands Vegne.

Elvire. Dersom jeg ikke vidste, at I var en ædru Mand, min Broder! saa skulde jeg tænke, at I var besfientet.

Jeronimus. Jeg skal siige jer, hvad det er: Officerens Tienere førte nu Jomfruen bort til sin Herre, saa at denne Steen er mig nu af Hjertet. Den samme, da han fik at høre af Ephraim, at jeg var fader til den Person, som lurede paa samme Jomfrue, blev han af Nidkierhed ligesom rasende, og havde nær myrdet mig, saa at jeg fortreyder ikke paa at = = =

Elvire. Jeg er bange, Børnlille! at man har spillet jer et Puds; det Ord Maurbrekker og denne store Nidkierhed staaer mig ikke an. Jeg tænker paa om Henrich ikke kunde have udklædt en anden at agere Soldat.

Joden. Ach ney, dat war mein Seel der Rechte. Ich kienner jo hans Herrens Haand; see hier ist sein Brief mit andre Omständigheder udi.

Elvire. Ja saa gratulerer jeg da. Men jeg har ellers noget at siige = = =

Jeronimus. Vær da saa god og kom ind til mit; der kand vi tale lidt videre sammen derom. De gaaer.

Scen. 16.

Henrich. Officieren. Soldaten.

Henrich. Triumph! Jomfruen er alt i Leanders Hænder. Spillet er vundet, men Historien ikke til Ende. Nu agererer jeg Jode igien, for at faae Pengene fra Officieren, som Joden skal have. Min List er uendelig; dette sidste spiller jeg kun for at giøre Comoedien complet. Men jeg horer saadan Støyen. Der seer jeg min Troe Christopher Maurbrekker med hans Herre.

Officeer. Christoff!

Christoff. Herre!

Officeer. Hvor er Huset?

Christoff. Her nest ved Hjornet.

Officeer. Er Jomfruen henbragt i det Huus paa Torvet?

Christoff. Ja Herre! Men der staaer Joden i Døren.

Officeer. Det er got; nu vil jeg strax fornøye ham og tillige bede ham, at han ikke lar sig merke for nogen, at jeg har giørt dette Kiøb. Serviteur! jeg er den Mand, som accorderede med hans Cammerat udi Felten om den Jomfrue.

Henrich. Gut gut, wolgebohener Herre!

Officeer. Han sagde mig, at hun hørte ham til.

Henrich. Ja Herre! das var Levi, mein Commissionair.

Officeer. Nu er jeg kommet for at betale ham.

50. fornøye] fridstgjøre, betale.

Henrich.

Henrich. Gut gut, gestrenger Herr!

Officeer. Han skal have Tak for han vilde creditere mig, i hvorvel jeg kiender ham ikke.

Henrich. Ey, Herre! dat ist kein Merite, einen reichen reputirlichen Mann zu creditiren.

Officeer. Men eer vil jeg bede ham om, min kiere Ephraim! at han ikke aabenbarer dette Kiøb for nogen.

Henrich. Bey Leibe nicht, mein Herr! ich miste jo all min fordeel darbey.

Scen. 17.

Joden. Henrich. Menschen-Skræk. Christoffer.

Joden. Adieu, Sr. Jeronimus! ich recommendire mig. Aber wat will die Leute hier?

Henrich sagte. Er det ikke Joden? Gid du faaer en U-lykke. Nu blir her et forbandet Spill.

Officeer. Hans Commissionair fik 20 Ducater paa Haanden.

Henrich. Recht recht, mein Herr!

Joden. Wat den Dyrvel ist dat for en Historie?

Officeer. See der er Resten, 120.

Henrich. Gut gut, mein Herre!

Joden. Wat den Unglück höre ich?

Officeer. Det er noget dyrt; men Jomfruen er smuk.

Henrich. Das ist ein allerliebster Jungfer, ein allerliebster Jungfer.

Joden. Schlass ich, oder bin ich wachend?

Officeer. Men, Ephraim! I veed hvad I har lovet mig, nemlig at tie.

Henrich. Mein Herr kann sich paa mich verlassen.

Joden. Jeg bliver gal, hier ist Betrug. Hör, wolgebohrner Herr! ich bin der Jude Ephraim, der die Jungfer har soldt.

Henrich. Du must være Dievelen, ich kenne dich wol.

Joden. Bin ich nicht Ephraim? Ich must mich jo selbst kenne.

Officeer. Hvad Pöcker er dette?

Henrich. Das ist ein verkleideter Soldat, Herr! ein Gaudieb.

Officeer. Da skal han faae en U-lykke.

Joden. Ach gestrenger Herr! troe ham nicht.

Henrich. Formedelst solche Skielmen und Gaudiebe, som sig i vores Dragt Klar, maa vi oft Jersfolgung leiden.

Officeer. Det er sandt. Siig, Hund! fra hvilket Regiment est du bortloben?

Joden. So wahr als ich ein ehrlicher Mann bin, so bin ich der Jude Ephraim, und ubi dette Huus boer.

Henrich. Ha ha ha! das ist recht genug: so wahr als du bist ein ehrlicher Mann; aber det skal du først bevisen.

Joden. Ach Herr! troer ham nicht. Ich kann Bewiis faae, daß ich die rechte Jude Ephraim bin, und ich kann til Bewiis Omstände erzählen, dat die Jomfrue af min Commissionar for 3 Dage siden ist verkauft, daß er in mein Name har faaet 20 Ducater paa Haanden, daß die Jomfrue heist Hyacinthe, undt daß sein Diener mir sein Pitskast til Tekken viset har ester Aftalen, da han die Jomfrue fik.

Officeer. Hvad Dievlen er dette? Er her ved Tassen-spillerie af een Ephraim gjort Dobbletter.

Henrich. Ach Himmel! der Gaudieb hat alle Umstände auspionirt um den guten Herr und mich armen Mann zu betriegen. Ach ach, welcher loser Vogel, welcher loser Vogel!

Officeer. Jeg kand snart stille Tratten. Christoff! af hvem sikst du Jomfruen?

Christoff pegende paa Henrich. Af denne.

Officeer. Lyver du, skal det koste dit Liv.

Christoff. Gid jeg faaer en Verdsens U-lykke, er ikke denne Ephraim, og den anden en Gaudieb.

Joden. Ach wey mir, ach wey mir!

Christoff. Mig synes, jeg har kiendt ham Dragon udi Capit. Feurfressers Compagnie. Ja gid jeg faae Skam, er det ikke den samme. Hör, er dit Navn ikke Jochum Trekholt?

Joden. Ich fluche bey Himmel und Erde, daß ich bin der Jude Ephraim.

Henrich. Das ist recht, som Christoffer Maurbrekker sagt; nun erinnere ich, daß sein Nam er Jochum Trekholdt.

Christoff. Jeg kiendre Karlen strax igien. I har jo Signetet, Ephraim?

Henrich. Ja der er Signetet; kand nu Herren see?

Officier. Hör, Corporal!

Corporal kommer ind. Gestrenger Herr!

Officier. Forvar mig denne Karl; det er en forklædt Soldat.

Corporalen trekker Joden ud, og han striger: Oh wai mir!

Officeer. War das nicht en forbandet Karl?

Henrich. Hier ist ein stur Hobben böse Menschen in dieser Stadt.

Officeer. See her, Ephraim! der har I Pengene, som jeg har selv talt.

Henrich. Gut gut, wolgeborne Herr! det havde sonst ingen Hast. Adie, Ihr Wolgebohrtheit! Saaer ind.

Scen. 18.

Officeer. Christoffer. Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Pigen siger, her var paa nye Allarm udenfor; men jeg merker, her er gandske stille.

Officeer til Christoff. Du maa ikke tale noget om denne Allarm, hverten for disse Folk eller andre, at den hele Sag kand blive geheym.

Elvire. Mig synes, at jeg kiender denne Officierer. Er det ikke Herr Menschenskrek?

Officeer. Den Kone har jeg kiendt uden all Tvil i Dalmatien.

Elvire. Herr Menschenskrek!

Officeer. Madame Elvire! De omsaave hinanden, og nævner paa eengang Navnene. Jeg har haft den Ære at være i hendes Huus, da vi camperede ved Ragusa.

Elvire. Det er sandt; men Æren var min. Jeg har haft stor U-lykke siden, mit Huus blev udplyndret af Tyrkerne, og mit Folk bortført i Slaverie.

Officeer. Det maa da ikke være skeet, mens jeg var Partiegængere; thi mit Navn var saadan Skrek iblant Tyrkerne, at de havde ingen Lyst at giøre noget forseg paa Bytte, saa Kied havde jeg giort dem af det Handverk. Jeg tør siige, at jeg alleene ved Partie hid og did skildte dem over ved 20000 Mand, og med min egen Hand paa en Maanedes Tiid massacreerte über 2000 Janitscharen auf einmahl. Ist nicht wahr, Christoffer Maurbrekker?

Christoffer. Freylich.

Officeer. Hvorudover Generalen selv gav mig dette Navn Menschenskrek.

Elvire. Er det mueligt, fik han saaledes det Navn?

Officeer. Ja han selv havde den Naade at præsentere mig for Hertugen af Dalmatien med disse Ord: Ihre Durchleuchtigkeit! hier ist der andere Scanderbeg; der igige Turken-Ruthe.

Elvire. Seer man vel?

Officeer. Ingen Plaisir kunde være mig større end at mode et heel Compagnie bevæbnede Tyrker alleene. Ist nicht wahr, Maurebrekker?

Christoff. Freylig.

Officeer. Den tyrkiske Vezier Mahometh Podolski havde jeg rigtig ved Vingebenet; men i det samme kom en Bombe,

som slog min Haand tilbage, saa han den Gang undgik, aber das ist nur Galgenfrist. Jeg glemmer aldrig, hvor han streg paa sin Tyrkisk: Ach la la la!

Elvire. Hvad betyder det paa vort Maal?

Officeer. Det vil sige: Ach du store Mahomet! hielp mig vel fra denne stærke Ramps Menschenstrek.

Elvire. Kaud de saa Ord betyde saa meget?

Officeer. Ja det Tyrkiske Sprog er meget riigt.

Elvire. Men maatte jeg tage mig den Dreistighed at spørge, hvorfor man seer min Herre i Dag i denne gemene Gade?

Officeer. Madame Elvire! I er en ærlig Kone, som jeg veed ikke rober mig. Jeg kiøbte her for nogle Dage en Slavinde i Leyren af denne Jodes Commissionair, som boer her.

Jeronimus. Hillemant, er det min Herre, som har kiøbt dette Fruentimmer?

Officeer til Elvire. Der Mann, kann er auch wol schweigen?

Elvire. Ja jeg lover for ham, Herr Menschenstrek!

Officeer. Got got. Men jeg seer, at Pigen staar [bag] Derren og hører os; sie kann auch wohl schweigen?

Jeronimus. Ach perfect. Man skulde forsvære, at det var en Pige, saa vel fand hun tie.

Officeer. Got got. Denne Jomfrue har jeg ladet afhente i Dag ved min Tienere Christoffer Maurebrekker.

Elvire. Kaud hun snakke Italiensk?

Officeer. Ja vist, det er en Italiensk Jomfrue.

Elvire. Ach Herr Menschenstrek! giør mig den fornøvelse, at jeg maa tale med hende. Maaskee hun kaud give mig Underretning om mine Folk, som for nogle Aar siden blev bragt i Slaverie.

Officeer. Hiertelig gierne. Christoff! for mig Jomfruen strax hid.

Christoff gaar.

Elvire. Er hun langt herfra?

Officeer. Kun strax her henne paa Torvet hos en god Ven, hvor jeg har indringet hende i Kost, thi min Frue maa intet vide deraf.

Jeronimus. Jeg skulde ikke tænke, at saadan en Mand som min Herre var bange for sin Frue.

Officeer. Ach nicht doch. Naar jeg giør kun en Rynke i min Pande, stielver og bærer alting i Huset.

Jeronimus sagte. Jeg vil bringe min Son og Henrich herud, at de kaud see hvad for en tapper Rival de har, og derudover slaaer slige Tanker reent af Sindet.

Elvire. Hvad har han vel givet for den Jomfrue?

Officeer. Hundrede og fyrretyve Ducater.

Elvire. Saa maa hun være smuk da?

Officeer. Jeg troer ikke, at Venus har været saa fuldkommen. Men hvad er dette for 2 Personer?

Scen. 19.

Leander. Henrich. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Det er kun min Son og hans Tienere.

Officeer. Sie können ja auch wol schweigen?

Jeronimus. Ach det vil jeg være Mand for. Jeg har ført jer ud, I Karle! for at confundere jer og at lade jer see hvad for en Rival I har paa Halsen.

Officeer. Men, Messieurs! efterdi jeg har aabenbaret jer det ene, saa maa jeg ogsaa aabenbare jer det andet. I hørte jo nyelig en Allarm her udenfor; det var en forbandet Historie, som nær havde stildt mig ved 120 Ducater. En Gaudieb, som havde forklædt sig som en Jøde === Men der seer jeg Jomfruen komme. Velkommen, min Hiertens Glæde!

Scen. 20.

Fruen forklædt som Slavinde. De andre.

Elvire. Mit Hierte bløder i mit Liv, naar jeg seer en fangen Jomfrue.

Officeer. Holder I det for nogen Synd, at en Mand, der har en gl. tandløs Kielling, holder en Maitresse?

Elvire.

Elvire. Det er noget, som er meget gangbar.

Officeer. Jeg tog det Skabillen alleene for hendes store Midler. Men jeg tracterer hende ikke anderledes end en Huusholderste. Hun er jalouse det Bagbeest som Dievelen, det har jeg nok merket; men det vil ikke sige meget. Nu skal I see et Ansigt, Messieurs! som har noget at betyde. Tag nu dit Dække af, allersødeste Hyacinthe! og lad mig kysse dig.

Fruen. Ket som han vil omfavne hende, viser hun sit gammeldags Ansigt frem, og gir ham et Ørefigen.

Officeer. U = a = a = hvad er dette?

Salder paa Knæ. Fruen slaaer med en Krabass.

Officeer. U = a = min allertiereste Kone! slaae mig intet ihjel.

Jeronimus. Ah Hr. Menschenstrek! er det mueligt, at = = =

Officeer. U = a = a = a = Fruen pryglor.

Elvire. Ah Hr. Menschenstrek! hvad seer jeg?

Officeer. U = a = a = Fruen pryglor.

Jeronimus. Hvor er hans forrige Tapperhed, Hr. Menschenstrek?

Elvire. Er all hans Manddom paa eengang forsvunden?

Jeronimus. Tank paa det Slag ved Ragusa, Hr. Scanderbeg!

Elvire. Tank paa den store Vezier, Hr. Turkenuth!

Officeer. Ah min hierte Kone! jeg skal aldrig giøre det oftere.

Jeronimus. Christoff Maurbrekker! vil du ikke hjælpe din Herre?

Christoff. Ney Monsieur! min Courage er ogsaa Fanden i Vold; jeg er ikke for at slaaes uden i Feldten.

Jeronimus. I maa min Troe ikke slaae jer Mand mere, Fruel! De gaaer imellem.

Elvire. Men hvad Pøkker er dette for en Historie?

Christoff. Her er spillet et forbandet Puds; jeg troer, at den, som vi holdt for Gaudieb, var den Rette. Jeg vil strax springe efter ham.

Fruen vil prygle ham igien, men de andre hindrer hende.

Jeronimus. Det var en forstreffelig Historie.

Elvire. Det var en stor Qvindelist.

Jeronimus. Hvordan er dette tilgaaet?

Officeer. Na holdt min Kone først. Na aa! Jeg veed ikke; den Jøde, som boer i dette Huus, maa have overlagt det med min Kone.

Jeronimus. Der har aldrig boet nogen Jøde i dette Huus.

Officeer. Ah ah, saa har den, jeg holdt for Ephraim, været en Bedragere.

Elvire. Har I da handlet med 2 Jøder?

Officeer. [Ney] men her var 2, som sagde sig begge at være den Rette. Ah ah, jeg elendige Cavallier! = = = Men der er den anden Jøde.

jeg en Tiener, som strax lovede at gaae mig til Haande; han førte mig ind i dette Huus, hvor han selv paatog Jøde-Blæder for at narre Christopher, og gav mig Slavinde-Dragt, hvorudi jeg blev bortført i Steden for Skiøgen. Det var en ærlig Karl = = = Men det er just denne Tienere, her staaer.

Henrich sagte. Ih gid du faaer en U-lykke, din velbaarne Skabhals!

Jeronimus. Ah Himmel, har din Hund = = =

Jøden. Ja nu kiender ich Ansigtet wieder; det var ham, som die Jomfrue fik.

Scen. 21.

Jøden. Christopher. De andre.

Jøden. Ah wai mir, ah wai mir! Welcher Betrug, welcher Betrug!

Henrich. Holdt nu Ørene stive, Henrich!

Jeronimus. See her er den rette Ephraim. Hvorledes er dette tilgaaet, Ephraim?

Jøden. Ah ich weet nicht, Seigneur!

Fruen. Da skal jeg fortælle jer den hele Historie. Jeg kom hid for at hindre det, jeg havde udsponeret, og da fandt

Henrich paa Knæ. Ah Hr. Jeronimus! vær ikke vreed.

Jeronimus. Du skal pidstes og settes i fængsel. Hvor er den Skiøge?

Leander. Hun er i mine Hænder, og skal aldrig komme deraf. Ellers kan jeg lade min Far vide, at hun er ingen Skiøge, men en fornemme Jomfrue; hendes Far var en riig Mand, udi hvis Fraværelse hun blev for 4 Aar siden bortført i Slaverie.

Elvire. Hvad hedte hendes Far?

Leander. Han hedte Pandolfus, og blev slagen i Krig.

Om

Om hierte Fæster skal være hendes Moder, efterdi hun heder Elvire, veed jeg ikke = = =

Elvire. Ah Himmel, hvilken Tidende! Det er min Datter.

Henrich reyster sig. Hun er Fanden heller.

Jeronimus. Hvad? er hun jer Datter, min Søster?

Elvire. Ja lad mig strax omfavne hende.

Leander. Bring hende strax hid, Henrich!

Henrich løber, og kommer ind med Jomfruen.

Elvire. Kiender du mig, min Datter?

Hyacinthe. Ah min allerkiereste Moder! hvor er I kommen fra? De omfavner hinanden.

Jøden. Det gaaer gut genug; aber ich muß mine Penge haben.

Officier. Du skal have Fanden; han skal levere mig Pengene.

Henrich. Pengene har jeg ærlig fortient.

Fruen. Det er sandt; behold I kun Pengene, Kammerat!

Officier. Men, min hierte Kone! det var jo mine Penge.

Jøden. Men det var jo meine Vahre.

Fruen prygler dem begge to, og siger: Det er for dine Penge og det er for dine Vahre.

Officieren striger, og løber ud.

Jøden løber, og raaber: A wai mir!

Elvire. Lad dem trekkes; vi vil gaae ind og glæde os med hinanden og fuldende denne Historie med et onsteligt Giftermaal.

Hexerie eller Blind Alarm.

Comoedie udi 5 Acter.

[HOVED-PERSONERNE I COMEDIEN.

Leander, Mester for Comoedierne.

Henrich, Comoediant.

Terentia.

Apelone.]

ACTUS I.

Scen. 1.

Leander.

Der er farligt lidt at fortiene ved Comoedier nu omstunder. I denne Maaned har jeg ikke haft 20 Rdlr. paa min Part, det kand jeg giøre min Led paa, saa at jeg har aldrig været i saadan Penge-Trang, som jeg nu er, og kommer den Vexel med Procest tilbage, saa er jeg om en Hals. Dog haaber jeg at fortiene saa meget ved den Tragoedie, som vi skal spille Overmorgen, at jeg skal kunde rede mig derfra. Jeg har en temmelig stærk Rolle i samme Tragoedie; thi Polidorus, hvis Person jeg skal forestille, har mere at bestille end 3 andre Acteurs. Jeg kommer derfor at studere brav baade i Dag og i Morgen og nægte mig inde, at ingen forstyrrer mig derudi.

Tar sit Papiir af Lommen, hvormed han gaaer frem og tilbage, og læser over paa sin Rolle, først mumlende sagte.

En Dreng kommer ind. Monsieur! jeg har en ond Tidende at sige jer.

Comoedianten continuerer sin Rolle høyt. Ja Elisa! din Utroeskab skal aldrig blive uhevet. Er det ret at forlade din troe Philander, der har reddet dig ved sit Blod af de vanskabte Kæmpers Hænder, der har opofret sin Velsærdt, foragtet Princesse Climenes Kierlighed, hendes Suk og Graad for din Skyld? Hvilken Ulykksalighed kand lignes ved Polidori? Hvis Troeskab er saa ilde bleven belønnet som hans? Ah troeløse Elisa! jeg skal ikke længere være dig en Torne i Øyene. Jeg skal tage Livet af mig selv, og saa er der en Ende paa

min Jammer. Men din Samvittighed vil ved min Død vaagne, og du vil blive foragted og forhadet af alle Mennesker formedeltst din Utroeskab.

Trækker sin Kaaarde ud, og vil tage Livet af sig selv; Drengen mener, det er Alvor, løber til, og holder ham i Haaenden.

Leander. Hvad Pokker vil du her nu, Dreng? Man kand aldrig et Øyeblik have Roe.

Drengen. Hvad Ulykke bringer jer til saadant forviledt Fersæt, at I vil tage Livet af jer selv?

Leander. Gaf Pokker i Vold, du Nar! Jeg gaaer kun her og over mig paa den Tragoedie, som skal spilles i Morgen, hvorudi jeg skal agere Polidorus.

Drengen. Ha ha ha! Jeg meente min Troe, det var Alvor.

Leander. Jo jo, du skal nok see, at man gaaer om og tar Livet af sig af Kierlighed i disse Tider; troe mig, der er ikke to Mennesker i den hele By, der jo heller tar en gammel ond Kierling med en Snees tusind Rirdaler end en ung deylig og dydig Jomfrue, men som intet har bekommet til Arv uden en god Optugtelse. Tilmed, om der nu findes forliebte folk, saa ere de forliebte paa en anden Maade, ikke med den Bestandighed til en vis Person som i forrige Tider.

Drengen. Jeg har dog tient hos en Mand her i Gaden, som vi engang var bange for at han skulde tage Livet af sig selv af Kierlighed, og jeg troer virkelig, at han havde fuldbyrdet sit Forsæt, hvis jeg ikke havde hindret ham, thi han trok sin Kaaarde paa samme Maade som I.

Leander. Hvad heder han?

Drengen. Jeg siger ikke hans Navn, thi det var skarnagtigt af mig, om jeg robede ham; men han boer paa Hjernet af denne Side.

Leander.

Leander. Za ha, det er Jens Paastelillie. Jeg merker, du kender ikke den Karl ret. Hans Kierlighed gaar ligesom en Canal igiennem alle Byens Gader; nu falder han paa Knæ med Kaarden for Brystet for en Jomfrue paa eet Hjørne, nu paa et andet Hjørne, nu midt i Gaden. Der ere ikke saa mange Jomfruer i Gaden, han har jo Hjerter at opofre dem alle, og ikke saa mange Siæle, han har jo Snarer til at fange enhver med, saa at han burde føre samme Symbolum som Keiser Carl den Ste: Plus ultra; han speculerer virkelig paa det Ste Monarchie af Fruentimmer. Derfor fand jeg merke, at du est ikke synderlig dreven udi Verdens Laab, eftersom du bildte dig ind, at jeg vilde omkomme mig af Kierlighed. Men hvad er dit Vrende her? Jeg har saa liden Stunder i Dag at tale med nogen; thi jeg har ikke lært den halve Deel af min Rolle endnu, og jeg skal agere Polidorus i Morgen.

Drengen. Monsieur! om I ikke fand bevages til at dræbe jer af Kierlighed, saa vil jeg sige jer noget andet, som er nok værd at hænges sig for. Der er kommen en protesteret Vexel paa 50 Rixdaler, saa jeg troer, at I inden Aften blir trængt i Arrest.

Leander. Hillemand, kunde jeg kun begaae mig i denne Uge, saa haabede jeg ved to Tragoedier at fortiene saa meget, at jeg kunde betale en Slump deraf. Om nogen spør efter mig, fand du sige, at jeg er reyst af Byen; gik saa din Vey, thi jeg maa have Roe at læse over. Gaar frem og tilbage, og mumler igjen. Nu kommer det Værste. Kunde jeg kun vel stikke mig i denne Scene, hvorudi jeg skal mane Fanden; det andet er kun Bagatelle derimod. Jeg maa forsøge et Par Gange. Gør en Kreds med sin Stol paa Gulvet. Jeg maner dig at møde hid, du første blant de onde Uander, Mephistopheles! for at høre min Befaling og at i Verk sette det, som jeg byder dig. Der seer jeg han kommer i sin rette Gestalt, ligesom jeg saae ham for 10 Maanedes siden. Ney holdt, Mephistopheles! ikke inden denne Kreds. I det samme han maner, blir han vaer en Person, som staaer med Andagt at høre paa ham, hvorfor han løber ind, og siger: Det er og forbandet, man fand ikke have Roe et Øyeblik.

Gaar ind.

Scen. 2.

Den fremmede Person.

Ah Zimmel! er det mueligt, at Christne Mennesker fand forfalde til saadan Ugudelighed og give sig saaledes Fanden i

9-10. paa det Ste Monarchie] paa at oprette et nyt verdenshistorisk Hovedrige (efter det assyriske, persiske, græske og romersk-tydske).

Vold? Jeg har altid holdet det for Snak, naar jeg har hørt fortælle om Folk, der forskrive sig til Fanden; men nu har jeg hørt det med mine egne Øren. Ah jeg er min Troe saa forskreffet, at jeg ikke fand staae paa mine Been; ney see engang, hvor mine Knæ stielver, ret ligesom jeg havde en Kolde Siuge.

Saa staaer sig for Brystet.

Scen. 3.

En gammel Kierling kommer ind. [Manden.]

Kiellingen. Hvad skader jer, mit Barn? I seer saa forskreffet ud.

Manden. Ah Bestemoer! har I ikke noget, jeg fand lugte til? Jeg er bleven gandske syg af noget Underligt, som jeg horte.

Kiellingen. Hvad er det?

Manden. Ah her boer en Trolldmand i dette Huus.

Kiellingen. Ey Snak! det er Mesteren for Comoedierne.

Manden. Ja jeg veed det nok. Han har forskrevet sig til Fanden, som jeg horte ham nu nys mane med saadane forskreffelige Ord, saa jeg fand ikke tænke derpaa, uden haarene reyser sig paa mit Hoved.

Kiellingen. Saae I da Fanden selv?

Manden. Ney han var usynlig for mine Øyne; Trolldmanden saae ham dog, thi han forbed ham at gaee inden for den Kreds, som han havde gjort. Jeg horte ham alleene mane, og fornem, at Fanden kom med et Bulder, som fuldre derpaa, hvilket var saa stor, at jeg tænkte, nu falder Huset ned. Jeg kunde ikke ellers see uden nogle Jldstraaler, som kom for mine Øyne.

Kiellingen. Ah man horer ikke andet end det, som ont er. Jeg skulde ellers have forsvoret, at denne Mand kunde have faldet til saadan Ugudelighed, thi han seer ud til at være et stifteligt Menneske.

Manden. Men skulde I vel kunde have tænkt, at der var saadant til, Mutter?

Kiellingen. Ikke til? Jo alt for meget disverre. Saadant har aldrig gaaet mere i Svang end i disse Tider; men hvorfor? Just fordi visse selvkløge Folk, som er sat til at hemme saadant, kaster nu paa Vassen af deslige Historier. Man har jo ikke hørt en Trolldmand eller Hæve bleven brændt i mange Aar, derfor fand saadant ikke andet end tage Overhaand. Ja ja, jeg vil ikke spaae ilde, men see kun til, hvor det vil gaee, om Verden staaer noget længer; men jeg haaber,

5. Kolde Siuge] Koldesygge, Koldfeber.

at vi har Enden inden Paaste, thi jeg har saa mine visse Tegn. Jeg skal fortælle jer en Historie, som er saa sandfærdig, som jeg staaer her: En Smede-Kone udi Mariager var vreed paa sin Naboerfke, som lavede til Barsel, og nyelig før samme Naboerfke skulde falde i Barselseng, kastede en Klud fuld af Haar og afbrudte Somme-Hoveder i Stuen, hvorudover Barselkvinden laae i to Dage med stor Pine og kunde ikke fode, førend een til Lykke fandt samme Klud, og kastede den paa Ilden, da blev hun strax forlost.

Manden. Det var forstreckeligt. Var Mutter selv tilstede, da det skede?

Kiellingen. Ney men I fandt forlade jer paa at Historien er rigtig; thi min Mand er en stikkelig Person, der hørte det af en Pige, han var forlovet med, hvilken Pige havde et Sødskende-Barn, som tiende i Gaard med den Umme, for hvilken Jordemoeren bekræftede Historien med Led.

Manden. Ah det var forstreckeligt.

Kiellingen. Men mener I alligevel, at Øvrigheden vilde straffe hende? Ney Byefogeden loe kun deraf, og bad Folk holde inde med saadan Snak, endskjønt en troeværdig Kone bod sig til at vidne, at hun havde seet samme Smede-Enke flyde paa Vandet; hvilket var et vis Tegn til at hun kunde høre; thi . . .

Manden. Hillemand, hvad var det, jeg saae? Blev I ikke et Syn vaer, Bestemoer?

Kiellingen. Hvor saae I det?

Manden. Her ved Vinduerne. Jeg saae en gloende Drage fare op igiennem Skorstenen. Saae I ikke det samme?

Kiellingen. Jo mig syntes mere, at jeg ogsaa saae noget.

Manden. Jeg vilde ikke staae her længer, om man gav mig 10 Dalere. Far vel, Mutter!

Scen. 4.

En gammel Mand. Kiellingen.

Kiellingen. Ah Fallille! tag jer vare, at I ikke gaaer for nær dette Huus.

Manden. Hvi saa?

Kiellingen. Der boer en Mand derinde, som har med onde Aander at bestille, og det hele Huus er fuld af Djeve.

Manden. Hvoraf veed I det?

Kiellingen. Net som jeg kom her, blev M. Godtroe stødt ud af Døren, og laae en halv Time i Besvimmelse. Da han endelig kom sig igien, og jeg spurdte hvad ham skadde, fortaalte han mig, at han blev trækker ud efter Haaret af 3 Djeve, som Troldmanden, der boer her, havde manet til sig.

Manden. Saae I ogsaa noget selv deraf, Moerkille?

Kiellingen. Ney jeg saae ikke uden Fodderne af den første Diævel, som stødte ham ud af Døren.

Manden. Hvorledes saae de ud?

Kiellingen. Ligesom I seer store Ørnefloer. Jeg vil strax hen til Hr. Niels og aabenbare ham det, at han i Tide fandt aabenbare det for Øvrigheden; thi Menneket kunde endnu reddes, dersom han blev brændt for sine Synder.

Manden. Huset maa min Troe ogsaa settes Ild paa.

Kiellingen. Ah ja vist. Vil ikke Øvrigheden giøre det, saa skal jeg og mine Venner giøre det paa vor egen Haand, ligesom man giøre nyelig udi Jylland, hvor nogle stikkelige

4. nyelig før] kort før, lige før. — 13. min Mand] min Hjemmelsmand. — 51. Hr. Niels] Præsten Niels N. N. [Paa gammel Viis betegnedes Præsterne dengang endnu ved deres Døbenavn med Hr. foran.]

Koner vottede sig sammen, og satte Ild paa en Troldkvindes Huus.

Medens de taler, læser Leander indenfor paa sin Rolle igien.

Kiellingen. Hør, nu maner han igien. Hør engang. Han raaber paa Polidorus; det maa være en Djevel, som heder saa.

Manden. Det er sandt, Moerkille! Jeg vilde ikke boe her i Gaden, om man gav mig all Verdens Guld.

Kiellingen. Men hør, hvor det bruser indenfore, ligesom det kunde være en Storm. See engang, hvor det hele Huus ryster.

Manden. Mig synes, baade at det Huus ryster og 3 andre tilligemed.

Kiellingen. Det er mere sandt, som I siger. I skal nok see, at den hele Gade er besat med lutter Heremestere. Jeg maa gaae. Farvel, Fallille!

Manden. Ah jeg tør ikke gaae til Sengs i Nat.

Kiellingen. I har ingen fare, før naar I strøer Hørefrøe for Døren, og ryger brav med Lysetang i jer Sovekammer.

Gaaer bort.

Scen. 5.

To Piger. Manden.

1. Pige. Her skal Gaden være, Malene!

2. Pige. Er der mere end det ene Huus, hvor Fanden gaaer saadan?

1. Pige. Her boer ikke uden Troldmand i den hele Gade; men Manden af dette Huus er Capitain for de andre. Hele

19. Lysetang] Lysetande, Lysetane.

Byen

Byen er alt i Oprør, og hver Mand begynder at ryge i sit Huus. See hvad er det for en Mand, her staaer? Han seer ud som en Trolldmand.

2. Pige. Ja det er min Troe vist nok saadan een; lad os ikke gaae ham for nær.

Manden. Kom hid, lille Pige! Jeg horer, I veed ogsaa om denne Sag.

Pigen. Ja disverre alt for meget, jer og jer Huus til U-lykke.

Manden. Hvad U-lykke er vederfareet mit Huus? Kom hid, lad mig tale med jer.

De striger, og kaarse sig, og falder paa Knæe.

[Pigerne] *A a = = =*

Manden. De maa see noget, som jeg ikke fandt see. Kommer hid, lille Piger! og fortæller mig hvad I seer.

2. Pige. *Ney* I skal ingen Magt have med os.

1. Pige. Er I ikke den Mand, som boer her i dette Huus?

Manden. *Ney* I farer vild. Jeg er ligesaa bange for dette Huus som I andre.

2. Pige. Saa er I ingen Trolldmand?

Manden. Gaf Pokker i Vold med jer Snak. Jeg er Christen Glaubfresser, som boer paa Torvet.

1. Pige. *Åh* om Forladelse, Monstr. Glaubfresser! nu fiender vi ham. Men har I ikke hørt hvad som er passeret i dette Huus?

Manden. Jo jeg har baade seet og hørt mere, end jeg vilde see og høre; men hvor har I faaet det saa hastig at vide?

1. Pige. Jeg fik det at vide paa Torvet.

Manden. Hvorledes hørte I det?

1. Pige. Jeg hørte det med de Omstændigheder, at man har seet Fanden i dette Huus i en Ulys Lignelse, som rev 3 Mænd i Stykker, der vilde gaae her ind.

Manden til den anden. Hvorledes hørte I det da?

2. Pige. Jeg hørte det ved Porten af en Soldat med de Omstændigheder, at 4 Mænd her i Gaden ere Trolldmænd, og maner Fanden til sig, som kommer til dem i en Kiobmands Lignelse med Horn i Panden, og bringer dem Penge.

Manden. Jeg veed, Kiobmænd har ingen Horn i Panden.

Pigen. Det er, som jeg siger, Monstr. Glaubfresser!

Manden. Jeg fandt give eder den beste Underretning derom, Børnlille! thi jeg har selv baade hørt og seet det. Den hele Gade her er fuld af Trolldmænd, hvis Ansøer boer i dette Huus. For en halv Time siden manede han Fanden til sig, som kom med saadan Bulder og Allarm, ligesom Verden skulde forgaae.

1. Pige. Men saae Monstr. Glaubfresser det selv?

Manden. Ja vist saae jeg det selv; derfor fandt ingen give bedre Underretning derom end jeg.

2. Pige. Hvorledes saae han ud?

Manden. Han havde Kloer paa Fødderne.

1. Pige. Ja der horer du Historien, Søster! af Mandens egen Mund, som har seet det altsammen.

2. Pige. Men hvorfor, mon troe, han lod sig see med Kloer paa Fødderne?

Manden. Ja hvad veed jeg det? Nok er det, at jeg saae ham. Vil I bide lidt her, saa faaer I ham nok at see, naar han kommer ud igien. Jeg vil gaae.

1. Pige. Skam der bier, om mit Navn det er.

2. Pige. Og faaer jeg ligesaa, om jeg bier.

1. Pige. *Åh* lad os holde os fast ved Monstr. Glaubfresser.

De holder hver ved sin Arm af ham, og gaar bort, og seer sig hvert Skridt tilbage.

Scen. 6.

Leander. Henrich.

Leander. Henrich!

Henrich. *Hey*.

Leander. Tragoedien troer jeg nok skal gaae vel i Morgen; men vi ere endnu ikke betænkt paa et lille Efterstykke.

Henrich. Ja vi maa endelig have et lystigt Efterstykke, at folk fandt saae denne Tragoedie om Polidorus til Livs.

Leander. Det er sandt; thi det er en forbandet fæl Tragoedie.

Henrich. Lar os tage et Stykke af det Italienske Theatre; det om Doctor Balardo.

Leander. Der behoves saa mange Klæder og Machiner dertil.

Henrich. Enhver sørger for sit; jeg er færdig med min Doctor-Machine.

Leander. Knap nok; sidste Gang vi spillede, fattedes noget derpaa.

Henrich. Det er min Troe ikke sandt. Nu skal jeg ind at hente den, for at overbevise jer.

Løber ind, og kommer strar ud med Doctor-Sabiten. Imidlertid gaar Leander og mumler med sin Kulle i Haanden.

Henrich. See nu, om der vel fattes noget.

Leander. Lad see, hvor du bær dig ad da.

Henrich kryber ind i Doctor-Machinen, og erererer sig.

Leander. Jo det gaar got, Henrich. Denne Doctor-Machine gir os alleene 4 Loger. Nu fandt du ove dig lidt, medens jeg gaar ud.

Henrich øver sig i Doctor-Machinen ved den ene Side med Spectatores.

12. det [Stykke] om Doctor Balardo. I Palaprats Comedie La fille de bon sens, opført i Oversættelse under Naam af „Mange Guude om eet Been“ paa Theatret i Grønnegade 1728, benytter Harlequin Doctor Balardos Kappe og sat til adskillige Jocuspocus ved at illuminere dem, lade dem styde op og ned m. m.

Scen. 7.

Scen. 7.

En kommer ind ved den anden Side udi en Portechaise tillige med en Tiener. [Henrich.]

Manden i Portechaisen. Hold kun her lidt, Karle! jeg skiotter ikke om at komme Troldmandens Huus for nær.

Portørerne blir i det samme Henrich vaer, som reyster sig med Machinen, kaster Portechaisen over Ende med Manden paa Gaden, og løber bort tillige med Tjeneren. Henrich øver sig end lidt, og endelig gaar ud.

Scen. 8.

En anden Mand. Manden i Portechaisen.

2. Mand. Jeg vil min Troe see saadant, forend jeg troer det; thi de, som har fortalt mig det paa Veyen, ere enten gamle Mand, Tieneste-Piger eller Kierlinger. Men der seer jeg en Portechaise liggende over Ende; hvad mon det betyde? Gillemand, hvad seer jeg? Her ligger en død Mand. Ja han er min Troe Stok-Steen-død; det hjælper ikke alt hvad jeg rykker paa ham. Men han er varm endnu. Jeg maa knibe ham i Næsen for at see, om det vil hjælpe.

Manden i Portechaisen. A==== ach, Hr. Lucifer! giv mig Tiid at begræde mine Synder.

2. Mand. For mig maa I græde, saalænge I lyfter. Jeg er ikke kommen for at forkorte jere Dage.

Manden i Portechaisen. Er I da ingen Diævel?

2. Mand. Ikke det jeg veed. Men hvorfor gier min Herre saadant Spersmaal?

Manden i Portechaisen. Ey heller nogen Herremester?

2. Mand. Hvad Pokker er det for Snak?

Manden i Portechaisen. Hvorledes fand I paatage jer saa mange Skikkelser?

2. Mand. Der ere saa Menneffer, som fand paatage sig mindre Skikkelser end jeg; thi faae den Skam, der eyer flere Klæder end dem, jeg bær paa mit Liv.

Manden i Portechaisen. I havde jo nyeligen Skikkelse af Doctor; men nu seer I atter ud som et Menneffe.

2. Mand. Er en Doctor da ikke et Menneffe?

Manden i Portechaisen. Ikke en Doctor uden Hoved, som jeg faae.

2. Mand. Da fiender jeg min Troe mange Doctere uden Hoved, som dog udisputeelig ere Menneffer.

Manden i Portechaisen. Ah ney I forstaaer mig ikke. Det var en Doctor, som nu havde Hoved, nu igjen intet Hoved; thi det sank ned udi Maren tillige med Næse, Mund, Øyen og Øren, saa at der blev intet uden Hatten tilbage, som stod paa Stubben alleene.

2. Mand. Stat op, min Herre! og fortæl mig jer Hensdelse, og vær ikke bange for mig, thi jeg er en Borger her i Staden. Jeg er nyeligen hid kommen alleene af Curiositet for at vide, om det er sandt hvad man fortæller om den Troldom, som øves her i Gaden.

Manden i Portechaisen. Ja det er alt for sandt disverre. Jeg kom her ogsaa i samme Henseende, men til min Ulykke, thi saa snart jeg nærmede mig her til Huset, hvor dette Diævelskab er, blev jeg fanden vaer, hvorpaa Portørerne bleve saa forskrækkede, at de kastede mig med Portechaisen paa Gaden, og toge Flugten.

2. Mand. Gillemand, saa er det dog sandt, at her gaar saadant Herrie i Svang. Men saae eller horte min Herre intet andet?

Manden i Portechaisen. Ah jo vist; men jeg fand ikke beskrive det altsammen formedelst den Skræk, som kom mig paa. Der reyste sig et Uveyr med Torden og Lynild.

2. Mand. Lar os da ikke blive her længere.

Manden i Portechaisen. Men nu veed jeg ikke, hvorledes jeg skal komme hjem; thi Portørerne ere borte.

2. Mand. Hvad er min Herres Navn?

Manden i Portechaisen. Jeg heder Hans Franzen, og er uvelig kommen hjem fra Paris.

2. Mand. Ja saa har han Ret, min Herre! at det fand ikke staae ham an at gaee til Fods.

Manden i Portechaisen. Jeg maa dog dertil; thi jeg fand ikke blive her længere.

2. Mand. Fand min Herre resolvære sig til at gaee hjem til Fods, saa gier han vel mod sig selv; thi det tiener ikke at blive i dette Naboelaug længere.

Manden i Portechaisen. Ja jeg maa resolvære mig dertil. Vilde der kun ingen møde mig paa Veyen, som fiender mig.

2. Mand. Ah hvad vil der sige, min Herre? Jeg har været uden Fodder og lader sig age og bære, men siden har gaaet paa to Bene ligesom andre gemene Borgere.

De gaar ud.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leander alleene.

Nu fand jeg min Rolle paa mine Fingre. Jeg var tilfreds, at vi skulde spille i Aften, at jeg kunde strax faae nogle Penge i Hænderne at betale den Vexel med; men jeg er bange, at man trækker mig inden den Tiid udi Arrest. Derfor maa jeg

jeg nægte mig inde. Jeg skulde dog tænke, at om det kom dertil, at nogen skulde forbarne sig over mig og gaae i Caution for 50 Rdlr.

Medens han siger dette, kommer

En Dreng, tar ham ved Armen, og siger: Kiøber Herren ingen nye Viser om den, der gav sig Fanden i Vold paa Tydsk og Danst?

Leander. Gav han sig Fanden i Vold baade paa Tydsk og Danst? Jeg meente, det var nok paa een af Delene.

Drengen. Ney det er ikke saa at forstaae: Visen er paa Tydsk og Danst.

Leander. De Viser har bedre Lykke end de beste af vore Comoedier, i det de blive saa hastig oversatte. Ney Cammerad! du kand sælge nye Viser til gamle Kiellinger; jeg kiøber ikke saadant.

En anden Dreng. Monsieur! nye Relationer om Fanden, som een manede til sig i en Kiøbmands Lignelse med Horn i Panden.

Leander. Er du gal, Dreng? Er det Kiøbmands Gestalt at have Horn i Panden? Dog kand det i visse Maader være sandt. Ney jeg kiøber ingen, gik bort med dine Historier. Det er forstreffeligt i denne Bye med disse Viser. Det er spaaet, at Verden skal forgaae af Ild; men vil det saa tage til, saa troer jeg, den vil forgaae af Viser.

En anden Dreng. Monsieur! jeg raader, at I kryber i Skul. Byens Folk er paa Veyen hid for at trække jer i Arrest.

Leander. Hillemand, tænkte jeg det ikke nok? Det er og forbandet haardt at arrestere en ærlig Mand for lumpen 50 Rdlr., besynderlig, naar de veed, at man kand forriene Pengene. See der kommer de min Troe; jeg maa lobe ind og slaae Porten i Laas efter mig.

Scen. 2.

En stor Skare bevæbnede Folk kommer ind.

Anførereren. Hør, Karle! gaae een af jer hen og bank paa Porten først; er der ingen, som lukker op, skal vi bryde ind med Magt. Hører I vel? Jeg troer, I er bange. Fort, eller I skal min Troe smøres dygtig. Lars! gik du hen og bank paa Porten; du pleyer ikke at være saa forsagt.

Lars. Ney jeg er ikke bange for Mennesker, om de ere nok saa mange; men mod Fanden er jeg en Coujon.

Anførereren. Ey Snak! Hvad kand han giøre dig, naar du er i dine lovlige Forretninger?

Lars. Hvorfor gaaer I da ikke selv?

Anførereren. Det tør jeg nok; jeg er ikke bange for Fanden. Gaaer frem, men vender strax om igien tilbage. Hører I vel, Karle! gaaer hen og banker paa Porten, eller I faaer en U-lykke. Er det ey en Skam? Vi er saa mange, og ingen har saa meget Hierte. Ey, I Coujoner, saa mange som I ere! nu skal I see, at jeg tør banke paa. Gaaer frem, men vender tilbage igien. Lad os raabe og see, om han vil lukke op.

De raaber alle: Luk op.

Leander udaf Vinduet. Ah I got Folk! jeg er jo en boesiddende Mand her i Byen; jeg lober jo ikke bort.

Anførereren sagte. Vi maa give ham gode Ord, for at lokke ham ned. Søyt. Kom kun ned, Cammerad! Er I uskyl- dig, saa skal jer intet Ont vederfares.

Leander. Jeg bekiender gierne, at jeg er skyldig; men det er jo ikke saa stor Sag at trække en ærlig Mand i Arrest for.

Anførereren. Ha ha, er det en liden Sag?

Leander. Den maa være liden eller stor, saa er der 100 Mennesker her i Byen, der ere mere skyldig end jeg, og dog ikke strax trækkes i Arrest.

Anførereren. Det er os ukært at høre, at her ere saa mange ugudelige Mennesker i en christen Bye. Naar I kommer for Retten, skal I legge dem ud, saa mange som I kiender. Det skal ogsaa være mit Raad; thi det er den eneste Vey, hvorved I kand faae Pardon.

Leander. Hvad Fanden kommer det mig ved, hvo der er skyldig eller ey? Lad enhver svare for sig.

Anførereren. Det er ret nok, enhver skal svare for sig; men I skal legge dem ud.

Leander. Skal jeg legge dem ud? Jeg troer, de Folk ere bandsatte.

Lars. Tal ikke mere med ham; thi han er besat, og det er den onde Aand, som taler af hans Mund.

Leander. Og jeg troer, Brændevinet taler af din Mund.

Anførereren. Hør, Monsieur! kom ned med det Gode; det vil ellers gaae jer ilde. I veed jo selv hvad det har at betyde at sette sig op mod Byens Folk.

Leander. Jeg lar mig min Troe slet ikke trække i Arrest. I har heller ingen Magt dertil; thi jeg byder mig inden en Time til at skaffe Caution.

Anførereren. Caution! All Verden kand jo ikke cavere for jer.

Leander. Hør, Messieurs! gaaer jer Vey og sover Rusen ud; jeg merker, I er beskiendte.

Anførereren. De Ord vil komme jer dyr at staae.

Leander. Saa maa I være gall da; een af Delene maa det være, thi ellers kunde I jo ikke siige, at hele Verdens Caution kunde ikke hjelpe til saadan Bagatelle.

Anførereren. Ah din Bespottelse! kalder du saadant Bagatelle? Du var værd den skændeligste Død.

Leander. Og I var værd, at man skulde trække jer med jer hele Gefatterskab til Daarekisten. Jeg siger jer cengang for alle, at hvis I ikke gaaer fra Døren, skal I faae en U-lykke, saa mange som I ere.

Anførereren. Hør, Karle! vi kommer at storme til Huset. Setter jer i ro Geleder. Jeg vil slutte Troppen. Vi maa ikke lade os strække af Trudseler. Lad ham mane saa mange Dievle til sig, som ham lyst; de kand ingen Magt have med os, thi vi ere i vor lovlige Embede. Saa rykker da an. Hvi staaer I saa forsagte? Ey, tar Mod og Mands Hierte til, og betænker, at det er os en æwig Spot og Skam at gaae med uforrettet Sag tilbage; betænker ogsaa, at I undertaster jer Øvrighedens Vrede, og bliver uden Pafs og Afstkeed casset. I ere ikke mere de Mand, der have udi adskillige Tilfælde lader saa ofte see Mod og Mands Hierte. Hvor er nu all eders forrige Tapperhed? Rykker frem da.

Lars. Skam der gaaer først, om mit Navn det er. Vi har ingen Ordre at slaaes med Fanden. Hørte I ikke, hvor- dan han truede os? Det giør ogsaa ingen Gode, at vi tænker at anfælde ham; saa giør han sig haard, og skyder vi, saa kommer Kuglen tilbage paa os selv.

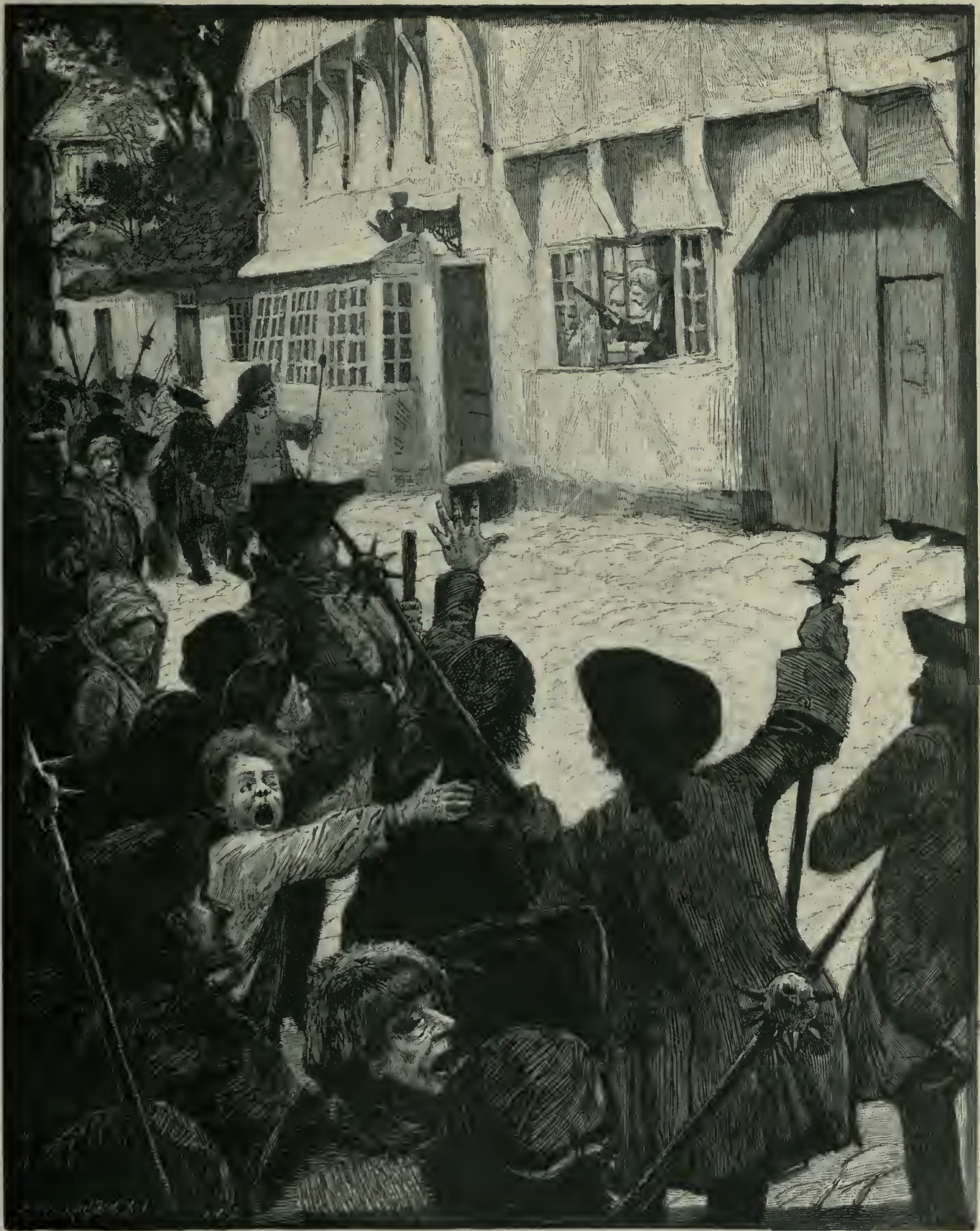
Anførereren. Følger mig strax efter. Morgenstjernene paa Armen! Det skal enten bugne eller briste.

Leander skyder en Pistol af, hvorpaa den hele Vagt falder paa Jorden.

Leander. Ha ha ha! Det er nogle fede Karle at stikke ud paa Exsecution. Heinrich! kom her ud, saa skal du see et artigt

25. En anden Dreng] Denne (tredie) Dreng er vel Tjeneren fra 1ste Act's 1ste Scene. — 26. Byens Folk] Besynderne, Politibetjentene.

48. Pafs] Skudsmaal, Artest for god Opførsel. — 55. haard] usaarlig. — 61. artigt] besynderligt, morsomt.

Syn. Men staaer ikke den Nar endnu og over sig udi Doctor-Kiolen? Henrich! spring ud og see dig om.

Henrich kommer udi Doctor-Kiolen, hvorpaa Dagten reyszer sig, striger, og tar Flugten.

Scen. 3.

Henrich. Leander.

Henrich. Hvad Pokker er dette for Optøger? Jeg kommer ud, og finder Gaden bestroed med et halvhundrede døde Stoder-Konger og Morgenstjerner, som jeg ved min Nærvarrelse vækker op igien fra de Døde, og driver paa Flugten. Vinder jeg saaledes mange flere Batailler, saa blir Alexander Magnus kun en smaa Dreng mod mig.

Leander. Jeg seer, de ere alt borte, Henrich!

Henrich. Ja hvad andet?

Leander. Hvor bleve de af?

Henrich. Spørgsmaal, hvor de bleve af? Med denne Haand slog jeg den venstre, og med denne den høyre Floy paa Flugten, og med min Doctor-Hat splidede jeg deres Corps de Bataille ad. Det var ellers ikke af Veyen, Monsieur! om I tog jer Hat af, naar I taler med saadan Mand som jeg.

Leander. Skal dette holdes for en heroisk Gierning, da er jeg større Mand, som har figtet alleene mod en levende Krigshær, end du, som har figtet med Døde.

Henrich. Det er ingen Konst at staae got Folk ihjel, det fand flere Doctere end jeg giøre; men at giøre dem levende igien, det har noget andet at si.

Leander. Men hvor bleve de af?

Henrich. De lobe bort, alle de utaknemmelige Zunde, uden at betale mig for min Umage.

Leander. Tag dig vare, at du ikke siden faaer en banket Trøye, naar de finder dig.

Henrich. Det er artig nok, de Doctere, som vække Døde op, faaer banket Trøye; men de, som dræber Levende, faaer Salarium af de Dødes Arvinger.

Leander. Men lar os ikke stiemte mere. Kænd du begribe noget af dette?

Henrich. Gid den faae Skam, der begriber det Ringeste.

Leander. Jeg er gandske forrykket i min Hieme derover.

Henrich. Og jeg er saa Hoved-swimled, som jeg nys var falden ned af Maanen.

Leander. Jeg kænd begribe nogenledes dette, at de vilde trække mig i Arrest for Giæld; men deres Talemaader kænd jeg aldeles ikke fatte.

Henrich. Jeg begriber det ene ligesaa lidet som det andet; thi hvad kænd jer Creditor vinde derved, at han lar jer arrestere? Tvertimod, det er hans Interesse, at ingen rører ved nogen af Comoedien. Det har aldrig været Byens Folk, Monsieur! men heller nogle Spillefugle, som har forklædet sig saaledes for at fixere os.

Leander. Mener du det, Henrich?

Henrich. Ja hvad skulde jeg vel kunde mene andet? Trøer I vel, at I saa let kænd styde hele Raadhuset ned med et Pistol-Skud eller ruinere det hele stridbare Vægter-Faculter med et halv Qvintin Fængekrud?

Leander. Men jeg er bleven advaret af en Person alvorligen om min Creditors Forsæt, at han vil legge Haand paa mig.

Henrich. Den største Tjeneste, I kænd giøre jer Creditor, er, at I læser vel over paa jere Kuller; saa vil jeg giøre og ikke tale mere om dette Narverie.

Henrich gaar ind.

Scen. 4.

Leander.

Jeg kænd dog ikke bilde mig ind, at den Person, som varede mig ad om min Creditors Forsæt, fixerede mig; thi det er sandt, at Vexelen ey er acceptered. Den kunde ey heller blive acceptered, saasom jeg ikke tog de 50 Rixdaler op just for at betale dem igien, i det ringeste saa hastig, som den var stilet. Men hvad kunde han vinde ved at arrestere mig? Uden han indbilder sig, at de andre Acteurs skulde løse mig igien. Der burte dog være en Artikel indført udi Loven, at ingen maatte legge Haand paa en Acteur. Men jeg mener, at man kænd applicere hid det, som findes om Embeds-Mænd, at ingen maa arrestere dem i deres Forretninger. Jeg vil derfor læse over paa min Kulle, at i Fald der skulde komme nogle slige Gripomenes, jeg da kænd si: I seer, Messieurs! at jeg er i mit lovlige Kalds Forretning.

Han gaar igien frem og tilbage og mumler med Papiret i Haanden.

Scen. 5.

Leander. To Piger.

1. Pige. Det er jo her paa Hiernet, han boer, Søster?

2. Pige. Jo der gaar han selv og mumler.

1. Pige. Nu har han nogle Besværginger for, for at vise igien.

2. Pige. See engang, hvilke Ophævelser han giør.

1. Pige. Ja det koster Umage saaledes at mane Geyster.

2. Pige. Derfor lader de Folk sig ogsaa brav betale.

1. Pige. Jeg skytter dog ikke om at see nogen Geyst.

2. Pige. Vi faaer ingen at see. Heremesteren seer dem alleene selv. Tilmed saa er jeg ikke bange; thi jeg har Staal hos mig. Men see engang, hvilke Gebærder han nu giør.

Leander. Med hvem vil I tale, lille Piger?

1. Pige. Er det ikke han, som boer her?

Leander. Hvi spor I saa? Er I her for at spionere?

1. Pige. Ney min Trøe skal vi aldrig robe ham; vi ere ikke af det Slags Folk.

Leander. Jeg haaber ogsaa det samme. Her er saadan Allarm iblant over det, som er inter værd, saa det er Under. Er det ikke selsomt, lille Born! man kommer hid, et heelt Regiment stærk, og vil trekke mig i Arrest for ingen Ting?

1. Pige. Monsieur maa vel si: ingen Ting. Jeg vilde onste, at Byen var fuld af slige Folk som han, saa betænkte Tyve sig nok for at stæle.

Leander. I skal have Tak for de gode Tanker, I har om mig, mit Barn! men jeg er endelig ikke sat til at hemme Tyverie.

1. Pige. Det er sandt nok, min Hære! men naar Øvrigheden ikke vil straffe dem, saa maa vi have Tilflugt til slige gode Mænd, som han er.

Leander. Hvem Pokker tar I mig for? Mener I, at jeg er Bodelen her i Byen?

1. Pige. Ney vi kiender nok Monsieur.

Leander. Hvem mener I da at jeg er?

1. Pige. Jeg veed ikke hans Navn; men min Madamme

9. Stoder-Konger] Stodderkonger, Gadebetjente til at paasee Orden og Kolighed. — 50. Spillefugle] Spøgefugle.

25. Besværginger] Besværgelser. — 27. hvilke Ophævelser han giør] hvilke stærke Sagter han har.

fiender ham. Hun visede mig hid med Begiering, at Monsieur vilde være af den Godhed for Penge og gode Ord at slaae Øyet ud paa een, som har nyelig slaaet et Guld-Uhr fra os.

Leander. Gak Fanden i Vold, baade du og din Madamme! med jer Guld-Uhr; kand jeg slaae Øye ud paa Folk?

I. Pige. Jeg veed nok, at Monsieur ikke vil være det bekiendt; men Madammen spurte paa at hun ikke skal røbe ham eller lade sig merke for nogen Moers Siæl.

Leander. Hør, lille Pige! jeg vil intet Ont gjøre jer, I er maaffee et eenfoldigt Menneſte, som man har faaet til at lobe April; men gak jer Vey med saadan Sladder.

I. Pige. Ah min Kiære Monsieur! jeg veed nok, at han ikke vil aabne sig for enhver; men saa sandt jeg er ærlig, skal ingen faae det at vide.

2. Pige. Jeg siger det samme; thi jeg vil være rustind Gange et Skarn, om det skal komme af min Mund.

Leander. Jeg troer, her er kommen en Sygdom paa alle Folk i Byen, som har gjort dem rasende. Net lige nu var Byens Folk her, som vilde tvinge mig til at legge Folk ud i Byen, som ere skyldige. Nu strax derpaa kommer disse hid og vil have mig til at slaae Øye ud paa Folk. Hør, af hvem er I udstiftet?

I. Pige. Det forbod Madammen mig at sige; men hun styede mig to Ducater til Monsieur, og lovede meer siden, naar Tyven kom og bragte Værket tilbage.

Leander til den anden. Hvad er da jer Erinde?

2. Pige. Jeg er fra en Jomfrue, som har Kierlighed til en ung Person, som hun elsker, men han er gandske kaaldsindig mod hende, hvorfor hun vilde gierne, at Monsieur ved sin Videnskab vilde gjøre ham forliebt i hende; til den Ende skikede hun mig hid med 10 Rdlr. at betale forud.

Leander. Hør hvad jeg vil sige jer: Vær saa god at formælde min ydmygste Respect baade til Madammen og Jomfruen, og sig, at jeg holder dem begge for Canailler, til de overbesifer mig, at jeg er en Herremester. Hvad jer anbelanger, da hvis I Bakkelse-Bester ikke strax gaaer jer Vey, skal I begge faae en banket Troe.

Vil gaae bort; men de holder ham tilbage, nu rykker den ene, nu den anden, og nøder ham til at tage Pengene.

Leander ved sig selv. Her gir man mig uformodentlig 14 Rdlr.; kand jeg ikke sagte beholde Pengene og lade som jeg er en Herremester? Jeg lover jo ingen Hazard derved, thi de tør ligesaa lidt lade dem merke dermed som jeg; og som jeg faaer Pengene forud, saa kand jeg sagte love dem saa meget, som de forlanger. Sæyt. Hør, Kiære Børn! eftersom I lover mig, ikke at sige til nogen, at jeg over denne Kunst, saa vil jeg tiene jer herudi; jeg gjør det ikke imod enhver, men alleene mod gode Venner, som jeg veed kand tie. Øvrigheden kand ikke lide Folk af min Profession, skiont vi anvende vort Pund alleene til vor Næstes Tjeneste. Hør, paa Mandag Morgen mod Kloffen 9 skal Tyven komme med eet Øye og bringe Værket tilbage; men I maa ikke gjøre ham noget Ont, thi han er straffet nok, i det han har mist sit Øye. Hvad den anden Post angaaer, da skal Personen, som er kaaldsindig, blive ligesaa forliebt udi Jomfruen, som hun nu er i ham, og hun skal blive ligesaa kaaldsindig, som hun tilføen var hidfig.

2. Pige. Vey min Herre! det skiotter hun ikke om. Hun vil nok være saa forliebt, som hun er; men hun vil, at han skal blive ligesaa hidfig. Forstaaer I vel?

Leander. Jeg forstaaer nok; men det er noget vanskeligt. Dog jeg skal gribe mig an for hendes Skyld; ellers er det ti Gange saa vanskeligt som det andet.

I. Pige. Men, min Herre! maatte jeg tale noget med ham i Venrum? Jeg vil ikke, at Giertrud skal høre det. Jeg er

saa forstrækkelig plaget af Syn om Natten, nu kommer mig eet Mandfolk for, nu et andet, som forhindrer mig at sove; tilmed brænder mit Legeme altid, ligesom jeg havde en hidfig feber.

Leander. Jer tiener ikke at ligge alleene da, mit Barn! men I skal bede enten Tieneren eller Kudsken at sove hos jer, dog med de Vilkor, at de gjør jer ingen Skade.

I. Pige. Vey det tør jeg ikke vove paa.

Leander. Saa skal jeg da sige jer et andet Raad. I skal tage et got Log-Uble, dele det udi 3 Parter, paa den ene Deel skal I komme lidet Sennep og æde den første Dag, paa den anden Deel skal I komme lidt Camfordt og tage ind anden Dag, paa det 3die Stykke skal I strøe lidt Caffee, som ikke maa være maled, men alleene stødt, og æde den 3die Dag. Imidlertid maa I continuere dermed udi 3 Dage uden at nyde noget andet, og dersom Synet ikke gaaer bort, da skal jeg give jer Pengene tilbage.

I. Pige. Det er en haard Cnur. Jeg kommer da vel heller til at bruge det første Raad.

Leander. Ja det er det sikkerste. Mangen er bleven hjulpen derved; thi naar der er Mandfolk udi eens Sovekammer, saa driver dets Nærvarrelse de andre Mander bort, som fare een for Øyene, saasom der er Antipathie derimellem. Det har ellers ingen fare; thi naar I siger dem Marsagen, at I gjør det alleene for at cureres, og beder dem ligge stille, saa gjør de det gierne.

I. Pige. Jeg mener, min Herre! at ingen da kand legge mig det til Last, naar jeg gjør det alleene for at cureres.

Leander. Ah vey, Sundheden er jo den kostbareste Klenodie, vi eyer.

I. Pige. Det er da min Troe et ypperligt Raad. Jeg har selv tit tænkt derpaa; men jeg tænkte = Monsieur kand vel tænke hvad jeg vil sige.

Leander. Ja jeg veed baade denne og alle andre jeres Tanker.

I. Pige. Er det mueligt? Kand Monsieur da sige mig hvad jeg tænker nu?

Leander. I tænker: Denne gode Mand, som gav mig saadant Raad, bør have en Discretion for sin Umage.

I. Pige. I det ringeste burte jeg tænke derpaa. Vil Monsieur ikke forsmaa 2 Mark? Men vil I ellers sige mig hvem jeg elsker?

Leander. I har elsket adskillige; men nu staaer eders Tanker meest til en vis = Lad see, ret nu kommer jeg paa hans Navn. Det er en Mands-Person. Det veed jeg nok.

I. Pige. Ja deri har Monsieur Ret.

Leander. Det er en meget hoy Person.

I. Pige. Vey han er kun meget maadelig af Statuur.

Leander. Det er sandt i visse Maader; men han er dog et heelt Hoved hoyre end I.

I. Pige. Ja naar I vil ligne ham mod mig, saa er det sandt.

Leander. Det er saa, jeg mener. Han er hoy i Henseende til jer; thi hvem kunde jeg bedre ligne ham med?

I. Pige. Kand I ikke beskrive ham videre?

Leander. Det er min ringeste Kunst. Han er meget deylig.

I. Pige. Vey Folk holder ham ikke for saa deylig.

Leander. Hvad bryder mig Folk? Hvo kand behage alle? Jeg siger, han er deylig i mine Øyene, han er ogsaa deylig udi jeres Øyene.

I. Pige. Ja det er min Troe vist; men synes ogsaa Monsieur, at han er smuk?

Leander. Han er een af de kionneste Mands-Personer i mine Øyene.

I. Pige.

1. Pige. Det er mig kiert, at andre ogsaa kand see det samme som jeg. Men hvad er hans Profession?

Leander. Han er Fuldmægtig.

1. Pige. Ney Monsieur! i den Post farer I alleene vild; han er Sergeant.

Leander. Er det ikke saa, jeg mener? En Sergeant er jo Jendrikens Fuldmægtig; har I ikke merket, at naar Jendriken ikke er tilstæde, saa træder Sergeanten i hans Sted og holder Janen. Mener I, at jeg forstaaer ikke min Profession? Jeg er capabel til at beskrive jer ham fra Top til Taae. Han taler jo got Trydsk?

1. Pige. Det er min Troe sandt.

Leander. Han gaaer med sit eget Haar, med en Snor paa Hatten.

1. Pige. Ja.

Leander. Men naar han er hjemme, har han sin Hue paa.

1. Pige. Ah det er nok, min Herre! jeg vil ikke spørge om mere; jeg horer, at I veed alting. Til den anden Pige. Ah Søster! det er en forstreffelig Mand, han kand siige alting, hvad som er stædt og skal stæe.

2. Pige. Ah Søster! kom, lad os gaae; jeg er bange, at han og veed een Ting, som jeg ikke skiettede om at nogen anden skulde faae at vide.

1. Pige. Gak til ham selv og beed ham derom, saa tier han nok, thi det er en skikkelig Mand.

2. Pige. Ah, min kiære Monsieur! jeg er bange, at I veed det, som passerede forgangen Nat.

Leander. Ja vist, jeg veed altsammen paa mine Fingre. Først kom = = =

2. Pige sagte til ham. Ah Monsieur! holdt inde dermed. Jeg vil ikke, at den anden skal høre det; thi kommer det ud, saa blir Gaardskarlen ikke en Time længer udi vort Huus. Vil Monsieur ikke forsmaae et 28 f. Stykke.

Leander. Hun skal have Tak.

2. Pige. Vil I da ikke robe mig?

Leander. Ney I kand forlade jer derpaa. Farvel begge, og formelder min Respect baade til Madammen og Jomfruen. Vil nogen consulere mig ellers, saa er jeg at finde her ligeover.

Scen. 6.

Leander alleene.

Jo længere, jo galnere. Lad see, om jeg kand komme det ihu altsammen. Bevæbnede Folk for Døren. All Verdens Caution utilstreffelig for 50 Rixdlr. Besspottelige Ord, at siige: 50 Rixdl. er Bagatelle. Formaninger om at legge alle Byens Debitorer ud. Jeg skulde hilse ham fra Madamen, hun bad, han vilde slaae Øyet ud paa en Tyv. Jeg skulde hilse ham fra Jomfruen, hun bad, han vilde giere en Person forliebt i hende. Her 2 Ducater paa Haanden, der 10 Rixdaler. Hvad Pokker er dog alt dette? Enten er jeg gall, som ikke kiender mig mere selv, eller er hele Byen gall. Er hele Byen gall, saa gid den ikke blir klog igien, forend jeg curerer den; thi jeg vil finde min Regning derved, i det ringeste for en kort Tiid. Disse Piger vil recommendere mig for min Videnstabe hos andre, og jeg vil i nogle Dage fortiene saa mange Penge, at jeg kand betale min Vexel med. Og saa vil jeg begive mig til mit Huus igien. Imidlertid kand Drengen siige, naar nogen kommer her og spør efter mig, at jeg er reyst paa Landet at fodre Giæld ind for at betale de 50 Rixdaler, naar jeg kommer tilbage; og om nogen kommer for at consulere sig med mig udi Herrens Konsten, da skal han vise dem til mig.

ACTUS III.

Scen. 1.

[Arv.] en Gaards-Karl.

Ah gid jeg vel havde forrettet mit Erinde. Jeg skal hen til en Herremester, som boer her paa Hiornet, for at melde vor frue an, thi hun har mist et Døsin Solvskeer, og har een af vore Folk mistænkt derfor; hun vil strax selv komme hid med alle Huusfolkene for at faae Sandheden at vide. Min hele Krop skielver; thi jeg har aldrig seet en Troldmand, langt mindre talt med ham tilforn. Corrafi, Arv! du har jo en god Samvittighed. Jeg er saa bange, at naar han seer mig skielve, at han tænker, jeg er Tyven. Jeg vil forestille mig ligesom jeg nu allerede taler med ham, for at see, hvordan jeg bør mig ad. Arv med Satten under Armen, bevende sig. Jeg skulde hilse fruens Respect til min Herre. Hvad er hendes Begiarving? Hun bad tienslig, at Herren vilde tale et Ord med hende for Lucifer, for at faae at vide hvd der har staalet hendes Solvskeer. Hvorfor skielver du saa? Det er af Kulde, gunstige Herre! Jeg troer, det er en ond Samvittighed, som kommer dig til at skielve. Du est maastee selv Tyven? Ney Drolen tage mig, om jeg er, gunstige Herre! Saa maa du da være Medvider derudi. Ney gunstige Herre! jeg veed ikke mere deraf end et nyefod Barn. Staae ret paa Benene, din Slyngel! Ja gunstige Herre! See mig under Øyene. Han seer op i Døret. Aabenbar mig [det] her, forend man kommer til Examen, saa skal du ingen Straf lide. Jeg kand intet aabenbare, gunstige Herre! thi jeg er gandske uskyldig. Rykker sig selv i Saaret. Vil dit Beest strax bekiende? Jeg har intet at bekiende, naadige Herre! thi jeg er gandske uskyldig = = = Jo det gaaer nok an. Nu maa jeg banke paa.

Scen. 2.

Arv. Leander.

Arv stammende. Admygste Tiener, velbaarne frue! Jeg skulde hilse meget flittig fra vor Lucifer med Bigiarving, at I vilde faae at vide hvem der har staalet hendes = = = I veed vel selv. Sagte. Nu kand jeg ikke komme ihu hvad det var.

Leander. Hvad er det for Toy, du væver sammen? Jeg forstaaer ikke et Ord deraf.

Arv skielvende med sammenlagde Sænder. Jeg har et Errende til Maansoren.

Leander. Hvad er det?

Arv. Jeg veed min Troe ikke.

Leander. Af hvem est du hidstiffet?

Arv. Jeg veed mere ikke.

Leander. Vil du Hund narre mig? Veedst du ikke hvem der har hidstiffet dig?

Arv. Jo det veed jeg nok.

Leander. Hvem er det da?

Arv. Hvorfor vil Maansoren vide det?

Leander. Ey, saa skal du og faae en U-lykke. Vil du fixere mig?

Arv. Ah Herr Lucifer! spar mig.

Leander. Jeg seer, du er bange, min Son! Giv dig kun tilfreds, jeg skal intet Ont giere dig; betænk dig, og siig frit ud dit Erinde.

Arv. Jeg skulde hilse Herren meget flittig fra 12 Solvskeer, de bad gierne, at han vilde slaae et Øye ud paa vor frue, som har staalet dem bort.

Leander.

Leander. Ha ha, jeg forstaaer endelig din Mening, hvor bagvendte Ordene end ere. Din Fruer, merker jeg, er bleven berøvet et Døsin Solvstkeer.

Arv. Ja hun bad, at Herren vilde staae et Øye ud paa dem.

Leander. Et Øye ud paa Solv-Skeerne?

Arv. Ney paa een af Folkene, som er bortstaaen af samme Skeer. Ah Herre! gier mig inter Ont. Jeg er saa bange, at I skaber mig om til en Varulv. Græder.

Leander. Du maa vist selv have staalet dem, efterdi du est saa bange.

Arv grædende. Ney jeg har aldrig staalet saa meget som et Knappenaale-Hovet min Lives Tiid.

Leander. Har du ikke staalet, min Son! saa skal dig inter Ont vederfares. Hils din Fruer, og lad hende bede Folkene komme hid, saa skal jeg legge een af dem ud.

[Arv] gaaer bort, seer sig om paa Veyen.

Scen. 3.

Leander. En Pige.

Leander. Hvor fandt dog ikke Overtroe regiere blant Mennefferne! Jeg havde aldrig fundet dromme om at Folk skulde kaarse sig for mig. Men der kommer en anden. Hvad er jer Begjæring, lille Piige?

Pigen. Ah gunstige Herre! jeg er kommen til Skade for en ung Karl, som jeg er falden for. Kunde det ikke være mueligt, at jeg blev Jomfrue igien?

Leander. Jo jeg kunde nok hielpe jer derudi, mit Barn! men hvad nytter det? I mister den dog strax igien.

Pigen. Jo det kunde saa vidt hielpe mig til at blive des snarere gift.

Leander. Jeg vil nok give jer et got Raad, som I skal bruge engang om Ugen; men det nytter jer ikke her i Bryn, thi skal I bruge det med Nytte, saa maa I reyse til en anden fremmed Stad, hvor, naar I har brugt samme Raad nogle Dage, blir I ligesaa god Moe, som I var tilforn.

Pigen. Hvad skal det koste?

Leander. To Rixdaler.

Sum slyer ham Pengene, og faaer en liden Glaske. [Sum gaaer.]

En Mand. Er han ikke den vise Mand, som boer her?

Leander. Jo. Er der noget til Tieneste?

Manden. Min Herre! jeg har en forbandet Kone, som trækker mig hver Dag efter Haaret. Vil I for Penge og gode Ord ikke giøre hende god igien?

Leander. I skal sliære en Green af et Træe, en Tomme tyk, hvilken I skal tørre ved en sagte Ild; naar den saa er vel tørret, skal I besmere den med Gaasfitt og dermed give jer Kone 12 dygtige Slag om Morgenen. Vil det ikke hielpe den første Dag, da skal I besmere den med Grisefitt, som er bleven noget harsk, og forsøge det 2 Morgener. Vil det ikke hielpe, som jeg dog haaber, saa skal I besmørre den med Mandel-Olie og continuere dermed i tre Dage, og saa faaer I den frommeste Kone, nogen vil forlange.

Manden. Hvad skal det Raad koste?

Leander. 2 Rixdaler. Men see vel til, at Greenen blir tørret ved en sagte Ild; thi ellers har den ingen Kraft. [Manden gaaer.] Hey see, der har vi en frisk; det gaaer jo ligesom en Strøm. Hvad fattes jer, min Son?

En Dreng. Ah Herre! jeg er en stakkels Skoemager-Svend, og maa slæbe som et Bæst for min Fode. Min ældste Broder derimod blev holdt til Bogen, og er bleven Doctor i Doctor-Konsten, saa at han er ligesaa anseelig blant Folk,

som jeg er foragtet, og fandt fortjene mere paa een feber, end jeg paa 10 Par Støvler at giøre. Nu har jeg derfor en ydmyggt Bon til min Herre, at saasom han har givet sig Fanden i Vold, og derudover er bleven begaved med den sorte Konst, at han vil være mig behjelpelig udi en Ting.

Leander. Man fand lære den sorte Konst uden at give sig Fanden i Vold: Tolv Personer staaer sig sammen, og reysse til den sorte Skole udi Wittenberg, 11 Personer gaaer fri, men den 12. falder ved Lodkastning alleene til Fanden.

Drengen. Saa gif da min Herre fri?

Leander. Ja ellers kunde jeg ikke staae her. Men hvad er jer Begjæring?

Drengen. Jeg vilde gierne være Doctor ligesom min Broder.

Leander. Det koster 4 Rixdaler.

Drengen. Der er 4 Rdlr.

Leander. Her, min Son! I skal kibe 10 Men sort Klæde hos den Bræmmer, som boer her ligeover; thi han alleene har af det Klæde, som blir giort i det sorte Manufaktur udi Wittenberg. Af dette Klæde skal I lade giøre jer en lang Kiole. Naar I det har giort, skal I lere jer smukke Værelser og lade skrive med store Bogstaver over Døren = = = Hvad er jer Navn?

Drengen. Jeg heder Jan.

Leander. Ja saa skal I skrive: Her boer den vidtberømte Doctor Jansenius, som curerer alle Slags Sygdomme.

Drengen. Men hvad skal jeg da bruge til at helbrede de Syge med?

Leander. Det er lige meget. I fand tage hvad som er ved Haanden; naar I kun har den lange Kiole paa, saa er alting kraeftigt, hvad I kommer i en Glaske.

Drengen. Men skulde det kunde giøre det?

Leander. Her, Cammerad! jeg taaler ingen Disputer; gior I kun, som jeg siger. Der er 100 Doctores, som aldrig er kommen dertil ved andet Middel. Gaaer det ikke an, saa skal jeg betale Omkostningerne og levere Pengene tilbage.

Drengen gaaer bort.

Scen. 4.

En Fruer med 5 Huusfolk. Leander.

Fruen. Tienende, Hr. Doctor! Jeg taer mig den Frihed at raadføre mig med ham udi tvende Sager. For 3 Dage siden blev mig frestaalen en Solokande og i Dag igien 12 Solvstkeer, og jeg er visse paa at begge ere Huus-Tyve. Vil Hr. Doctor legge dem ud, saa skal jeg redelig betale ham for Uagen.

Leander. Om forladelse, jeg maa speculere lidt med mig selv. Sagte. Hvorledes skal jeg rede mig herfra? Dog jeg fand sige, at i Morgen skal Tyvene selv levere Sagerne tilbage. Søyt. Her, min kære Fruer! i Morgen Aften skal begge Tyvene frivillig levere de staaene Roster tilbage.

Fruen. Ah ney, Hr. Doctor! jeg veed, at han fand sige mig det strax.

Leander sagte. Det var en forbandet fristelse. Dog skal jeg endelig hitte paa noget. Søyt. Ja Fruer! jeg vil see hvad jeg fand giøre. Setter jer alle i Orden, Folk! Gaaer og sparserer frem og tilbage. Er I alle i Orden? De svarer ja. Falder alle paa Knæ. De svarer ja. Hver holder den høyre Haand i Veyret. Holder den venstre Haand op. Holder begge op. Holder begge Hænder i Kaars. Medens han commanderer, veuder han sig fra dem. Holder I nu alle Hænderne i Kaars?

De svarer ja.

53. Fristelse] Prøvelse, Sare.

Leander.

Leander. Du, som stjal Kanden, ogsaa?

San svarer alleene ja.

Leander. See der, Fruen! der har J Tyven. Jeg maatte besvare over 3 Aander, for jeg fik ham til at bekiende.

Fruen. Ah, din stemme Tyv! Galgen skal ikke være dig for god.

Fruen. Min Mand, Hr. Doctor! er en meget curieus og velstuderet Mand, men fuld af Vantro, og beloe mig, da jeg vilde raadfore mig med Docteren, thi han holder for, at der er ingen Trolddom til. Nu skal jeg strax stikke ham hid, at Docteren kand overbevise ham det selv. Adieu, min Herre!

Leander. Skyldige Tiener!

Leander. Ney, Fruen! J maa ikke straffe ham uden med Dørrren. Her, Karl! jeg beder for dig denne Gang, lever Kanden tilbage, og gjør aldrig saadant mere.

Tyven kysser ham paa Saanden. Tusind Tak for hans Forbøn, Hr. Doctor! Jeg har stjult Kanden i et Hull paa Høeloftet med Skeerne.

Leander til Fruen sagte. Pardoncer ham for min Skyld. Min Geyst siger mig, at Kanden er i Behold og stjulet i et Hull paa Høeloftet tillige med Skeerne.

Fruen. Ah Hr. Doctor! han er den største Mand i Verden i den sorte Konst.

Leander. Hun skal ikke kunde troe, gode Fruen! hvilket Arbejde det er at vise igien. Jeg vil heller 16 Gange skabe mig til Varulv end eengang vise igien.

Fruen. Kand Monsieur ogsaa gjøre Storm og Uvejr.

Leander. Ey, det er kun Bagatelle; den ringeste Person af vor Profession kand gjøre det.

Scen. 5.

Leander alleene.

Hillemant, jeg er om en Hals. Jeg vil ufeylbar røbes, hvis en Mand, der har studeret, og derforuden er en Hader af Overtroe, examinerer mig. Det er ikke saa let at sette Vov-Næse paa saadan en Karl som paa enfoldig Qvindfolk. Det er derfor best, jeg holder op, mens Legen er best, at det ikke skal gaae mig, som det gif Bonden i Comoedien, der blev Doctor mod sin Villie. Nu vil jeg foye mig hjem igien, og naar Arrestanterne komme, betale den halve Deel af de 50 Rdlr., saa mener jeg nok, at de ikke trekker mig i fængsel for den anden Deel. Naar jeg eftertænker alle disse Eventyr, saa ere de saa

I. curieus] videbegjærlig. — 14—15. Bonden i Comoedien, der blev Doctor mod sin Villie] Molières „Doctoren imod sin Villie“ var formodentlig allerede dengang kjendt paa den danske Scene. — 15—16. naar Arrestanterne komme] naar Ketsberjentene komme for at arrestere,

underlige,

underlige, at de fandt give Anledning til den beste Comoedie. Jeg fandt bilde mig ind, at der maa boe een i vor Gade, som gik sig ud for Heremester, og de Piger, som først kom til mig, har taget mit Huus for hans. Men det er best at jeg pakker mig bort, førend den lærde Mand kommer. Hey Hr. Vert!

Scen. 6.

Verten. Leander.

Verten. Er der noget til Monsieurs Tieneste?

Leander. Jeg fandt ikke blive her i Nat over, som jeg tænkte; jeg vil vide min Regning.

Verten. Regningen er ikke ret stor; Monsieur har kun fortæret 2 Mark.

Leander. See der er de 2 Mark. Adieu! [Gaaer.]

Verten. Serviteur! Verten gaaer ud.

Scen. 7.

Fruens Mand.

Det er min Troe selfomt. Jeg har altid holdet saadant for fabel tilforn; men nu merker jeg, at der er saadant til. Jeg fandt sværge paa at jeg aldrig har været mere begierlig at tale med nogen end med denne Heremester. Men der er Zuset, som man fortalte mig at han beboer. Jeg seer en Viin-kande til Skilt og en Harlequin afmalet udi Gangen. Jeg maa banke paa.

Scen. 8.

[Verten. Herren.]

Herren. Serviteur, Monsieur! Er han Manden her af Zuset?

Verten. Ja til Tieneste, min Herre!

Herren. Jeg takker paa min Frues Vegne.

Verten. Hans skyldigste Tienere, min Herre! Sagte. Men hvad er det for Snak? Har jeg haft at bestille med hans frue?

Herren. Jeg havde min Troe aldrig fundet bilde mig ind, at der var saadant til i Verden.

Verten sagte. Jeg merker nok, at den gode Herre er beskienket, hvorføre jeg maa tale varlig med hannem.

Herren. Jeg havde aldrig fundet troe, at der var saadant Toyerie til i Verden.

Verten. Ja det maa Herren vel sige, Verden er underlig.

Herren. Naar min frue og andre har fortalt mig saadant, har jeg kun holdet det for Kærlings-Slader.

Verten. Ney ney, intet er vissere end det.

Herren. Ja nu har jeg Troen udi Hænderne.

Verten. Har da Herren ikke vildet troe det tilforn?

Herren. Aldrig.

Verten. Der er dog ingen, som tviler derom. Sagte. Hvilken forbandet Snak er denne! Han har aldrig villet troe, at Verden er underlig. Men jeg fandt troe, den stakkels Mand er beskienket; derfor synes ham, at det gaaer saa vel til i Verden. Jeg maa holde gode Miner med ham, saa tør han maastee fortære en Pot Viin i mit Huus. Søv. Herren maa da ingen Fortrød haft tilforn i Verden.

Herren. Ey, den Fortrød regner jeg ikke. Jeg havde min Troe aldrig talt derom, hvis min Kone ikke havde været. En lumpen Solv-kande mere eller mindre vil ikke meget sige, Hr. Doctor!

Verten sagte. Saa Fanden i Vold! bliv jeg nu til Doctor? Søv. Jeg er hverken Doctor eller Magister, Herre! men en god ærlig Borgermand.

Herren. Jeg kalder den Doctor, som forstaaer sin Profession fuldkommelig, endskiont han ikke er promoveret Doctor.

Verten. Jeg takker Herren for de gode Tanker, han har om mig. Sagte. Her vil blive til paa den Maade en forbandet Job Doctore i Byen. Jeg kommer herefter til at kalde min Skoemager Doctor, fordi han gior de beste Skoe.

Herren. Ven, der udi sit Videnskab har bragt det saa vidt, at han fandt hielpe Folk og gior dem Tieneste som Monsieur, kalder jeg Doctor.

Verten sagte. Han har Ret; thi jeg har cureret mange med min gamle Viin. Søv. Men, min Herre! jeg hielper ingen udi min Profession uden for Penge.

Herren. Det var uforskammet at ville begiære saadant for intet.

Verten sagte. Nu merker jeg, at jeg har taget feyl, og at Manden er en fornustig ædrue Herre. Søv. Naar man betaler mig, er jeg alle til Tieneste.

Herren. Vel er sandt, at lærde Folk fordommer slige Professioner.

Verten. Dog ikke alle, min Herre! thi der ere to Magistere, som hver Eftermiddag søger mit Huus.

Herren. Er det mueligt? Hvor vidt er de kommen i Professionen?

Verten. De gir min Troe ingen efter af mine Giæster.

Herren. Monsieur kalder dem Giæster; han vil sige Discipler. Dog det kommer ud paa eet.

Verten. Jeg kalder dem ikke Discipler, Herre! thi jeg har ikke informeret dem. Det skal ingen sige mig paa.

Herren. Jeg troer ikke, at Monsieur bilder sig ind, at jeg er en Spion, og at jeg er hidkommen for at robe ham.

Verten. Derfor er jeg ikke bange; thi jeg har frihed af Øvrigheden at bruge min Profession.

Herren. Det er mere, end jeg kunde have troet.

Verten. Mener da Herren, at jeg er en fuffter?

Herren. Ney ney, jeg har seet alt for store Prover derpaa. Men lad os stride nærmere til Sagen. Jeg er kommen hid for at see videre Prover paa hans Profession.

Verten. Jeg takker skyldigst; men det er ikke nok at see Prover, Herren maa og smage dem.

Herren. Hvad vil det sige: smage dem?

Verten sagte. See nu taler Brandevinen igien. Søv. Min Herre! jeg har Sager, som I udaf Synen skulde ikke tænke var værd at smage; men saa snart I faaer dem paa Tungen, finder I dem exellente.

Herren sagte. Det er noget forblommet. Men de Folk taler ikkun med Lignelser in philosophia occulta. Søv. Men, Monsieur! hvem holder han meest af udi den Profession, enten Albertus Magnus eller Cyprianus?

Verten. Cyprianus? Jeg kiender ingen af vor Profession her i Byen, heder Cyprianus.

Herren. Kiender han ikke Cyprianus?

Verten. Ney Herren mener maastee Julius?

Herren. Den Mand kiender jeg ikke.

Verten. Det er Under; han har dog de beste Viner her i Staden.

Herren sagte. See nu taler han forblommet igien. Søv. Monsieur er saa god at bruge de almindelige Talemaader; thi jeg forstaaer ellers ikke hans Mening. Men har han ikke

32. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe. — 37. en fuffter] en Bønhas, En som driver uberettiget Tæringsbrug.

læset Albertum Magnum? Det er dog en berømt Autor in magia naturali.

Verten sagte. Hør, nu taler Brandevinen igien. Søyt. Min Herre! jeg har nok i min Ungdom læset noget om Alexander Magnus; men han var en Keyser, og jeg er kun en Viinhandler. Det er to ulige Professioner.

Herren sagte. Nu taler han forblømt igien. Søyt. I er Viinhandler, ha ha ha!

Verten. Ja ret Viinhandler. Det er en Profession, som jeg aldeles ikke stemmer mig ved.

Herren klapper ham paa Rinden. Ey, min Herre! lad os fore een Tale. Jeg veed nok hvo han er.

Verten sagte. Gid du faaer en U-lykke, du maatte spille din Bærme, hvor du drikker dit Øll. Søyt. Hvem holder Herren mig da for at være?

Herren. I er jo Doctor Magiæ naturalis.

Verten. Hvad vil det sige?

Herren. I er Doctor ubi Hekkonsten.

Verten. Det skal ingen brav Mand sige mig paa.

Herren. Boer I ikke ubi dette Huus?

Verten. Jo det er mit Huus.

Herren klapper ham igien paa Rinden. Ey, lad os da tale Alvor. Jeg skal min Troe ikke røbe ham.

Verten. Monsieur! jeg tænkte tilforn, at I var drucken; men nu merker jeg, at I er gal. Gaaer bort.

Herren holder ham tilbage, og caresser ham igien. Jeg skal min Troe ikke røbe ham.

Verten. Hvori vil I røbe mig?

Herren. At I forstaaer og practiserer den sorte Konst.

Verten. Det skal en Skelm sige mig paa.

Herren. Ney det gaaer for vidt. Tager ham i Saaret.

Verten. Hey Peiter, Christopher! Kommer ud.

Peiter og Christopher med Forklæder for sig kommer ud, og hjælper Verten.

Scen. 9.

2 af Byens Vagt. Herren. Verren. Peiter.
Christoffer.

1. Vagt. Hvad er paa Færde?

Herren. Trækker mig disse Karle i Arrest. Det er Hekmestere.

2. Vagt. Ha ha, det er just de Folk, vi frydser efter i Dag.

Verten. Troe ham ikke, I gode Venner! Det er en gal Mand.

1. Vagt. Gid vi havde Byen fuld af slige galne Mænd. Vi kiender nok Herr Leonard. Fort fort, I Trolddievle! Jeg troer, den hele Bye er befængt med det Paf.

Verten. Hey Gevalt!

2. Vagt. Vil du tie, din Hund! jeg støder dig ellers Partisanen i Livet. Men hvor fik Herren dem opspurdt? Vi gaaer ellers og leder efter Mesteren over Comoedierne, som har givet sig Fanden i Vold med den hele Bande.

Herren. Han har nyelig øvet Konsten for min Frue, hvilket alle mine Huusfolk fand vidne.

Verten. Gid den faaer en U-lykke, der nogen Tiid har seet hans Frue. I seer jo, det er en gal Mand.

1. Vagt. Herr Leonard er en fornuftig ærlig Mand; eet Ord af hans Mund er saa got som hundrede af jeres.

Herren. Jeg vil skaffe min Frue og alle mine Huus-folk til Vidne.

1. Vagt. Det gøres ikke fornoden, min Herre! deres

Uasiun gir nok tilkiende, at de ere Hekmestere. Fort fort, I Dievle!

De strige alle 3.

Herren. Havde du aabenbaret dig med det Gode og ikke givet mig haarde Skieldsord, skulde jeg ikke have røbet dig.

Verten. Ah ah, din stemme forrøder!

1. Vagt. Fort fort, I Hunde! Vi finder nok de andre siden. Trækker dem ud.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Terentia, Comoediantens Hæstemøe. Apelone.

Terentia. Ah det er alt for sandt, Apelone! Jeg var hen ved min Kærestes Dør for at høre om Tilstanden; men jeg fandt Huset tomt, og Porten tilsluttet. Ah gid han havde taget Flugten, og ikke var kommen i Arrest; thi hvis han er greben, og kommer under Bodelens Hænder, da stikker jeg ikke om at leve længere.

Apelone. Ey Snak, Jomfrue! endskjønt I agter at gifte jer med en Acteur og i Fremtiden blive selv Actrice, saa maa I ikke spille Tragoedie for Tiden.

Terentia. Hvordan kand jeg see den, som jeg saa meget har elsket, lide en skændelig Dod, og tilligemed leve?

Apelone. Det er sandt nok, Jomfrue! jeg vil ikke raade jer til at leve; men see til i det ringeste, at I kand døe, som Heltinder deer i Tragoedier, efter Reglerne af Theatro. I maa læse først nogle Tragoedier igiennem og vælge jer en Heltinde ud at døe efter, som omkommer sig meest ierligen og efter Reglerne. Saa er der intet at sige derpaa, tværtimod I obligerer Folk derved, saasom man har stor Mangel paa Materie til Tragoedier.

Terentia. Ah Apelone! spot mig ikke. Vidste du, hvor meget jeg elskede den Person, saa taledes du ikke saaledes.

Apelone. Jeg tilstaaer, at I har kundet haft Aarsag at elske ham; men nu, efter som I hører, at han har givet sig Fanden i Vold og slaaet sig til den sorte Konst, bør jer Kierlighed, om I ellers har mindste Estertanke, forvandles til Had. Tilmed, om I havde spurdt mig til Raads, førend I forlovede jer med ham, havde jeg aldrig givet mit Samtykke dertil; thi det er en Hazard ved at forlove sig med en Acteur, som er vant til hver Aften at giøre nye Elskov og gifte sig saa tit, som en Autor behager at giøre mange Comoedier til.

Terentia grædende. Ah Apelone! jeg kand ikke forlade ham, endskjønt jeg vilde.

Apelone. Hvi saa? Har der været noget andet mellem jer end Ord og Løfter?

Terentia. Ah ja, det er U-lykken; thi jeg er ikke gandske fri, her imellem os at sige.

Apelone. Det er galt nok; men derfor tog jeg ikke Livet af mig. Jeg faldt selv engang for en Person, som jeg end ikke var forlovet med; men jeg er lige god Jomfrue for det. En Riobsted-Jomfrue kand aldrig miste sin Bre; naar hun blir besvangred, falder en Bonde-Kone i Barselseng, og foder BARNET. Kunde I ellers fode et Dreng-Barn, Jomfrue! saa var I lykkelig; thi naar en Hekmester giør en Son, blir det en Drage-Duffe, som i Fremtiden drager Penge til sin Moer.

Terentia. Ah ah, Spot og Skade følges ad. Jeg vil ikke tale med den Spottrefugl mere. Gaaer bort.

10. Comoediantens] Leanders. — 19. for Tiden] for Tiden. — 38. det er en Hazard] det er Vovespil. — 42. endskjønt] om endog.

Scen. 2.

Scen. 2.

Apelone. Lucretia.

Apelone. Det gjør mig dog ont, at dette er hendet; thi estersom alle Acteurene er mistænkt for den sorte Kunst, vil disse Comoedier, som vi baade havde Tiidsfordriv og Lærdom af, gandske ophøre. Men see der kommer den pene Madame Lucretia; hun skal glæde sig derved, thi hun har altid været en Zader af vore Comoedier.

Lucretia. Apelone! nu har jeg faaet Zevn over Comoedierne. Jeg spaaede nok, at disse Acteurs ikke vilde komme vel af Dage; thi de har vældet sig ind paa Folk af alle Stander. Nu har de skumlet over Doctere, nu over Advocater, Øvrighed, Apothekere, Borgere og Adelsmænd, ja de har ikke engang sparet Paver, Cardinaler, Bisper, Barberer, Kandestobere og Dancemestere.

Apelone. Just derfor holdt jeg af dem; thi Comoedien er et Speyl, hvorudi Menneſker kand speyle sig og rette deres Fejl derefter.

Lucretia. Det meste, som behagede mig udi Comoedierne, var den sidste Act, og udi den sidste Act den sidste Scene, thi da lakkede det mod Enden. Min Mand var der forgangen Uge, og spyttede deraf, da han gik boer.

Apelone. Jeg veed det nok; thi den Comoedie var om en taalmodig Mand. Hendes gode Kiæreste kunde have stor Raifon denne Gang.

Lucretia. I Spottefugl! hvem holder I mig for?

Apelone. For en meget artig Kone.

Lucretia. Hvad vil da slige Choser sige? Det var ikke alleene den Comoedie, min Mand spytted af, men endogsaa den foregaaende.

Apelone. Deri kunde han ogsaa have sin Raifon; thi der blev præsenteret en Jæger med sine Hunde, hvilket er et u-angeneomt Syn for visse Mænd, som kand frygte, at det kand gaae dem som Actæon, hvilken Hundene tog for en Ziort, og bed ham ihjel.

Lucretia. Hvad var det for en Mand, Actæon?

Apelone. Det var et got stakkels Mand, som man siger;

men = =

Lucretia. Hvad vil I sige med jer men?

Apelone. Men han havde ogsaa en meget artig Kone.

Lucretia. I maa tale tydelig for mig; thi jeg forstaaer ikke saadan forblommet Snak.

Apelone. Jeg taler min Troe saa tydelig, saa enhver kand tage og føle derpaa.

Lucretia. Adieu, Mademoiselle! Jeg gad ikke være her længere.

Apelone. Ligefom dem behager. Jeg er vis paa, at vi bliver plaget med flere slige u-rimelige Folk, der vil glæde sig over den Hendelse, saasom de haaber, at Comoedien, som har heglet deres Fejl igiennem, ved denne Lejlighed vil gaae under. Men see der kommer een hoppende; det er min Troe Zans Frandsen.

Scen. 3.

Jean. Apelone.

Jean. Vertichoux, quel accident! On dit, que la bande va estre pendue, ha ha ha!

Apelone. Hvorfore er han saa glad, Monsieur?

Jean. He bien, Mademoiselle! Je vous gratule. Jeg hører, at I skal alle hænges.

Apelone. Om een i vor Bande har gjort en Misgjerning, det tører os andre ikke.

Jean. Que diantre! n'avez vous pas - - -

Apelone. Ey, tal dog jer Moders-Maal, om det er mueligt.

Jean. Je vous dis, Mademoiselle! at I har mardi alle fortienet at rettes for de Pasquiller, I har gjort mod honetes gens.

Apelone. Men hvad gaer det Monsieur an? Jeg troer vel ikke, han er saa gal at regne sig iblant honettes gens.

Jean. Je me mocque de vous, Madame Grivoise! I er en Hiemsfodning, og jeg har ført mig op som en Cavallier udenlands pour faire honneur a la nation.

Apelone. Pour faire honneur a la nation?

Jean. Ovis Madame! pour faire honneur a la nation. Le Roi de France, Monseigneur & Madame saae mig aldrig, at de jo

strax sagde: Laisses passer & repasser ce cavallier la, thi han bringer os Penge i Landet. Jeg veed nok hvad mine Klæder kostede mig, som jeg lod alleene gjøre mig til Geburts-Dagene, alleene pour faire honneur a la nation. Ovis par di si fait, Madame! jeg passerede til Versailles, Fontainebleau og Marli ikke alleene for en honnete Home, men endogsaa for en honete Cavallier.

Apelone. Saa merker jeg da efter denne Beskrivelse, at en Zest med en guldbroderet Skabraf kand ogsaa kaldes honete Home, besynderlig naar le Roi de France, Monseigneur og Madame siger: Laisses passer og repasser ce cheval.

Jean. Vertichoux, quelle comparaison! Ah la pauvre bete! Je vous dis Mademoiselle! at I alle har fortient at rettes, og at I blir ogsaa rettet, om I aldrig havde forfaldet til Troldom, alleene formedelst de Pasquiller, I har gjort mod honetes gens.

Apelone. Je vous dis ogsaa, Monsieur! at I mardi burde hænges, alleene efterdi I ikke har fundet bedre jer af de mange Caracteres, I har seet forestillet paa Comoedien.

Jean. I det ringeste blir I dømt til Pillori.

27. artig] belevn, omgængelig.

33. Pillori] Gabestokken (le pilori).

Apelone.

Apelone. Hvad vil det Ord sige, Pillori?

Jean. Vertichoux, est il possible? Hun veed ikke hvad Pillori er. Ah la pauvre bete, ha ha ha! Gaaer ud.

Scen. 4.

German von Bremen. Apelone.

German. Alt dette, som nu skeer, har jeg sagt Borgemeister og Raad tilforn; men man vil ikke troe saadanne vittige Folk som jeg.

Apelone. Det er min Troe den politiske Raadstøber; han vil ogsaa glæde sig over denne Hændelse.

German. Fanden er en stor Politicus, det maa jeg forstaae, som har studeret mine Politica.

Apelone. Jeg horer her, at han og Fanden har eet Slags Studium.

German. Hvem er, som taler der? See er det hun, Mademoiselle? Det gior mig hiertelig ont at høre den Fortræd, som deres Bande er vederfaaret.

Apelone. Men er det Monsieurs Alvor, at han har ont af vor Fortræd?

German. Ja jeg kand forsikre hende, at jeg gremmer mig derover. Vel er det sandt, at de gode Acteurs ved deres Satires har besværgt mange Folk; men jeg for min Person har tracteret det en bagatelle. En retskaffen Politicus seer og horer kun alt saadant med Foragt. Aristoteles siger: Ein weiser Mann siehet der Thoren Schimpf an mit Veracht.

Apelone. Men Monsieur! han som en god Politicus burte forsvare alt hvad som sigter til at polere et Folk.

German. Hvad sigter til at polere Folk?

Apelone. Det gior Comoedien, hvorudi Menneskers Fejl forestilles.

German. Ey Mademoiselle! hun taler mod den sande Politie. Langt fra at Comoedier forer nogen Nytte med sig, de langt heller forarsager en Republikues Undergang.

Apelone. Det skulde han have stor Møye for at bevise.

German. Jeg mener nej. Hor, jeg vil tiene hende, Mademoiselle! et Riges og Republikues Styrke bestaaer udi Undersaatternes Enighed, og odelegges ved Spliid. Der har været tre store Monarchier i Verden, som alle ere ruinerede ved Spliid. Hvad ruinerede det Assyriske Monarchie? Spliid, Madam! Hvad ruinerede det Persiske? Spliid, Madame! Hvad ødelagde det Græske? Spliid, Madame! Hvad ruinerede endelig det Romerske? Ikke min Siæl andet end Spliid. Alexander Magnus gjorde et falskt Statsgreb, og forsaae sig derudi, at = = =

Apelone. Ey, Monsieur! dette er noget vidtloftigt henter; hvad kommer Alexander Magnus ved vore Comoedier?

German. Det er kun for at bevise, at Spliid og U-enighed odelegger en Stat.

Apelone. Men hvad U-enighed forarsager Comoedierne?

German. Comoedierne giver een Stand Anledning til at raillere med en anden.

Apelone. Ved det samme lærer de at kiende sine egne og andres Fejl, hvilket kand ikke andet end være meget nyttigt.

German. Paa den Maade skulde det ogsaa være nyttigt at staaes hver Dag, at man deraf kunde kiende sin egen Styrke og andres. Ney ney, Madame! lar os tale fornuftig uden Passion med hinanden, og hor hvad Comoedier her forarsager.

22. besværgt] besværet, foruleiligt. — 32. Politie] Politik. — 33. en Republikues] en Stats. — 35. jeg vil tiene hende] jeg skal sige Dem, De maa vide.

En brav ung Karl gaaer net flødt forbi; strax peger man fingrene ad ham, og siger: See hvilken Jean de France! Mener hun, at han ikke seger at hævne sig derover? En anden fornuftig Mand seger at undervise got Folk med lærde Discourser, og ikke vil grave sit Pund ned udi Jorden; den heder Meister Gert Westphaler. En udi verdslig Videnstabs øvet Mand vil give Øvrigheden et got Raad; strax heder han den politiske Raadstøber. Saa det er Frugten af jere Skue-Spill, Madame! nemlig at een Borger driver Spot med en anden. Af Skiemt og Raillerie flyder Fortrydelse, af Fortrydelse flyder Had, af Had Spliid, og af Spliid en Stats Undergang, ergo derfor bør ikke slige Skue-Spill tolereres.

Apelone. Raillerie, Monsieur! træffer ikke uden Daarer, hvilke ved Forestilling af deres Characteres lære at kiende sig selv; naar de lære at kiende sig selv, besitter de sig paa at ændre deres Levnet; naar de ændre deres Fejl, blive de til

[gode] Mennesker, og naar de ere bleven gode Mennesker, blive de gode Borgere, ergo derfor bør Comoedier tolereres.

German. Mit Principium staaer fast, at Raillerie forarsager Spliid, og at Spliid løser en Stats og et Riges Bygning.

Apelone. End om jeg bevise Monsieur, at Comoedier ophæver Spliid, og befodrer Enighed?

German. Det havde jeg Lyst at høre.

Apelone. Er det ikke vist, Monsieur! at om Aftenen alle Folk er spliidt ad, somme sidder paa Kroer, andre udi Fruerstuer; men Comoedien træffer dem sammen, og forener dem paa eet Sted, ergo ophæver den Spliid, befodrer Enighed, og efter mit Principium styrker en Stat.

German. Raillerie a part, lar os tale alvorligt, Madame! San tar hende til Side. Apropos, Madame! efterdi hun taler om Samlinger, saa er det noget, som jeg længe har tænkt paa, men ikke har ville lade mig merke med: Mon det er tienligt for et Rige, at slige Samlinger skeer? Kand de ikke give Anledninger til Sammenrøttelser? Jeg har læst om en Persisk

5. den heder ...] han, Manden, kaldes da ...

Konge,

Konge, at han af den Aarsag forbad alle Samlinger. Den samme Konge heedte, om jeg ret mindes, Pul Asser. Han havde kun eet Been, som man fandt see af Anders Christensens politiske og lærde Rejse-Beskrivelse; men han havde en dobbelt Hjerne.

Apelone. Pul Asser havde Ret, Monsieur! men han vilde alleene hindre saadane Samlinger, som J og andre politiske Handverks-Folk holde paa Ølluse for at raisonere om Staten og igiennembyle Øvrighed. Slige Samlinger ere ligesaa stadelige som de andre nrittige.

German. Adieu, Madam!

Apelone. Adieu, min Herr Politicus!

German. Spot ikke, Madame! see kun vel til, at J fandt udrede eder af denne Hærs-Sag. [Gaær.]

Apelone. Det kommer mig ikke ved; lad den Skyldige svare for sig selv. Men der seer jeg von Qvoten komme. Hillemand, hvor glad seer han ud! Nu mener han, at hans Comoedier og Marionetter vil komme paa Fod igien.

Scen. 5.

Von Qvoten. Apelone.

Apelone. Serviteur, min Hr. von Qvoten! Han seer saa glad og fornøyet ud.

Von Qvoten. Jch habe Ursache mich über ihren Fall zu erfreuen; thi først kommer jeg i min gamle Væring igien, og (2) faaer jeg Has over dem, som har saa skammelig railleret med mig og min Bande.

Apelone. Det første Stykke, J nu spiller, blir nok om Doctor Faustus, efter som her nu tales saa meget om Hæretic.

Von Qvoten. Ney Madame! vi har nok en bedre, som hedder Zauberey von Armida. Det er et routasait Stykke; thi alting blir agered udi Lusten.

Apelone. Hillemand, alting udi Lusten?

Von Qvoten. Ja Madame! Armide lader sig aldrig see uden paa en gloende Drage, som spyer Ild. Det har noget andet at sige end jere mavre Comoedier.

Apelone. Forlad mig det, vi har ogsaa haft gloende Drager udi vore Comoedier, som for Exempel udi det Stykke kaldet Ulysses von Ithacia.

Von Qvoten. Jeg veed nok hvad J mener derved; men nu faaer J Skam for det og andet jer Raillerie.

Apelone. Men mener J, at een Mands Fald ruinerer den hele Bande?

Von Qvoten. Efter Rytet saa er der meer end een Hæremester i jer Bande. Alle Folk vil glæde sig over jer Fald; thi J har ført brave Folk ind udi jere Comoedier, hvilket er skarnagtigt.

Apelone. Det skulde J have stor Umage at bevise. Men vi fandt vise, at J fører brave Folk ind udi Comoedier, ja vor Hætte selv, som udi den Comoedie om Adam og Eva, og gier af hellige Historier liderlige Skuespil.

Von Qvoten. Saaledes ere de fleste Skuespil udi Spanien, hvor Nationen er meget pøleret.

3-4. Anders Christensens ... Rejse-Beskrivelse] Dette 1728 i Kjøbenhavn udkomne Skrift fortæller blandt andet om Pultron Assers Land, i hvilket Kongen ligesom enhver af hans Underfaatter kun havde een Fod. Bemærkningen om Kongens dobbelte Hjerne er Germans egen. — 16. Von Qvoten] Denne Mand, Entreprenøren for de tydske Comedier, som Holberg parodierede i „Ulysses von Ithacia“, levede i Kjøbenhavn, da nærværende Stykke 1731 udkom i Trykken, og kan, da det 1750 opførtes paa Scenen, ikke ret længe have været død.

Apelone. Det er ogsaa brugeligt i Spanien, at Parterret falder paa Knæ og læser, naar en Munk med et Crucifix i Haanden kommer ind paa et Theatre.

Von Qvoten. Gaf J kun hen og fald paa Knæ og bereed jer til Døden, om J ogsaa er skyldig. Eller hvis J er uskyldig, da see til at J fandt faae fat paa en Procurator, der fandt forsvare jer Sag, om det ellers er mueligt, at nogen Procurator vil tage sig jer Sag an, thi J har lagt jer ud med hele Verden. Gaær ud.

Scen. 6.

Apelone.

Jeg gad ikke staae her længere. Men der seer jeg to af vore Acteurs komme; det tiener ikke, at Folk finder os nu omstunder meget sammen. Jeg vil slutte mig ind, indtil jeg faaer at høre Udgangen paa dette.

Scen. 7.

De 2 Comoediantere.

1. Comoediant. Ah Monsieur! hvis dette er sandt, saa er det en forstrækkelig Historie.

2. Comoediant. Ja det er vist nok, at han er greben, og har tilstaaet det selv.

1. Comoediant. Men fandt det dog være mueligt, at vi ved saadan lang Omgængelse ikke skulde have merket det Ringeste af ham?

2. Comoediant. Ja det maa du vel sige. Han har fundet mesterlig dølge sin Ondskab; thi han gif i Kirke ligesom een af de andre, og jeg hørte aldrig et bespotteligt Ord af hans Mund.

1. Comoediant. Jeg bilder mig ind, at det henger anderledes sammen.

2. Comoediantere. Ney Monsieur! du fandt forlade dig dertil, at det er sandt, og at han selv har tilstaaet det.

1. Comoediant. Ja er det sandt, saa vil jeg aldrig bede for ham, men selv hielp til at rænde Baalen, hvori han skal brændes. Men fandt et Menneske ikke lyve sig selv paa?

2. Comoediantere. Hvilken Snak! hvem vilde lyve sig selv paa, for at døe den stienkeligste Død?

1. Comoediant. Siig ikke det, Monsieur! Det fandt enten ssee udi Naserie, eller et Menneske fandt være fied af sit Liv, og saasom det ikke vil tage Livet af sig selv, styrte sig paa den Maade udi Ulykken. Man har jo Exempel, at mange melanholste Mennesker har taget Livet af andre for at miste Livet selv, andre loyet sig de Ting paa, som de aldrig har bedrevet, alleene for at døe. Thi det, som man kalder Troldom, er noget Underligt, som jeg aldrig har fundet hittet Rede til; man merker jo, at de Nationer, blant hvilke man holder Fanden at have som sit Lovedsæde, ere de allerfattigste. Er det ikke underligt, at findlapper, der holdes for at kunne giøre saa store Ting ved Fandens Konster, ere færdige at døe af Armod? Ligesom det var Fanden ikke lettere at bringe Penge til sine Tilhengere end at giøre store Mirakler, dreve Veyr og Vind, giøre Rejser til den anden Ende af Verden for deres Skyld, saa tit som de befaler. Er det ogsaa ikke underligt, at man herer af ingen Troldom udi de store Stæder Paris og London, hvor Fanden kunde giøre mere Bytte een Dag end udi Lapland udi 10 Aar?

2. [æser] beder.

Man

Man maa holde for, at Trolddom er enten natuelig Videnskab eller Fandens Kunst. Er det natuelig Videnskab, saa burde den have Gienge iblant de lærde Nationer, som have oprettet Collegier for Naturens Eftergrundning, og ikke hos Folk, som kand hverken læse eller skrive; er det Fandens Kunst, hvorfor er de Folk da fattigere end andre? Hvorfore skulde Fanden gaae de store og ugudelige Stæder forbi og sette sig ned udi Lapland, hvor der er kun en Haand fuld af Folk at forføre? Ikke uden at man vilde sige, at saasom han er gloend heed, saa vil han helst være i Finmarken, for at kiole sig, hvilken Objection dog er mere artig end grundig. Ney Trolddom har sin Oprindelse af Vankundighed, og regierer blant dem, som ikke kand examinere en Ting. Thi man seer, at naar Øvrigheden i en Provins er superstitieux, saa er det hele Land strap fuld af Dievle; er den vantroe, saa hører man intet mere tale om Trolddom.

2. Comoediant. Jeg tilstaaer alt dette, Monfrere! Men her er baade egen Bekiendelse og Folkets Vidnesbyrd, som har seet ham mane Fanden til sig. Du kiender jo Personen saavel som jeg. Han er jo aldeles ikke af de Folk, der er saa fied af Livet, at han skulde lyve sig saadant selv paa.

1. Comoediant. Ikke uden den Giæld, han er udi, skulde kunde bringe ham dertil.

2. Comoediant. Ey Snak! han legger aldrig en Ting saa nær paa Hiertet, at en maadelig Penge-Sorg skulde giøre ham saa modløs.

[1. Comoediant.] Tilmed beviser hans Penge-Mangel, at han ingen Troldmand er; thi naar nogen giør Contract med Fanden, handler den første Artikel gierne om Penge.

2. Comoediant. Men maa see han er falden til dette alleene af Penge-Mangel, og at han blev greben, førend dette kom til nogen Fuldkommenhed.

1. Comoediant. Det kand have nogen Rimelighed. Men jeg vil dog ikke fordomme ham endnu.

Scen. 8.

En kommer ind og slaar paa Tromme, gaaer 3 Gange om Theatrum, faaer Tillob nu af een, nu af anden, og bringes tilveje saa mange Folk, som man kand overkomme, ser Børn og gamle Kiellinger, som ringe sig om Trommen, naar Efterfølgende blir opløst.

Borgemeistere og Naad udi Tisted giøre vitterligt, at saasom Leander Acteur er overbevist saavel af tilstræffelige Vidnesbyrd som af egen Bekiendelse at have ved den sorte Kunst manet Fanden til sig udi sit Huus, hvor han er greben, og udi Fængsel har bekiendt, at de fleste af Acteurene udi samme Bande ere lige skyldige med ham derudi: saa advares alle og enhver, som slige Acteurs herberge, at de strap seer til, at de blive tilstede, og ey kommer ud af deres Huse til videre; befindes nogen at have fordolget dem for at undgaae Justitien og undflye den tilbørlige Straf, som de, andre til Skræk og Exempel, bør lide, da skal de som Med-Videre underkastes samme Straf, endskiont der intet andet kand overbevises dem.

Kører Trommen igien, og gaaer ud, forfuldt af den hele Skare, som giør stor Allarm.

Scen. 9.

De to Comoedianter alleene.

1. Comoediant. Hørte du det, Monfrere?

2. Comoediant. Ja jeg hørte det. Jeg kand neppe staae paa mine Been af forstreffelse. Men hvad Ont har

11. artig] aandrig, vittig. — 40. udi Tisted] Med Scenens (forresten lidet gennemførte) Senlæggelse til denne By maa det have været hensigten at minde om den berygtede thistedste Besættelsesdag i Aaret 1626.

vi gjort ham, at han skulde digte os uskyldige Menneſter saadant paa?

1. Comoediant. Naar een er kommen i U-lykke, stræber han at bringe andre med derudi. Hvad skal vi nu giøre? Løber vi bort, saa giør vi os mere mistænkte, og blir vi tilstede, saa underkaster vi os stor Fare.

2. Comoediant. Jeg holder raadeligst at blive tilstede; thi een Mand's Sigelse kand ikke fælde os.

1. Comoediant. Men som ingen har de Tanker, at Personen skulde lyve sine beste Venner paa, mon man ikke kand føre os paa Pinebanken og komme os til at bekiende det, vi aldrig har tænkt paa? Mon vi ogsaa ikke staae i Fare for Allmuens Raserie, mod hvilken Øvrigheden selv udi en Stad ikke kand beskytte os?

2. Comoediant. Du har Ret. Det er da best, at vi tage Flugten. Men hvor skal vi flye hen? Jeg er vis paa, at ingen kommer ud af nogen Port.

To Drengene kommer ind med Viser, og raaber: Nye Viser om alle Comoedianterne, som er seet udi Varulve-Lignelse.

De klæber Viserne, og tiger lidt i dem.

1. Comoediant. Ach Himmel! er det mueligt, at Folk kand lyve med slige Omstændigheder? Her finder jeg baade mig og dig, Monfrere! en lang Samtale, som vi har holdet med Fanden, og Tiden, paa hvilken vi har paataget os en Varulvs Skikkelse.

2. Comoediant. En Logn velter sig frem ligesom en Sneebold, der alt blir større og større.

1. Comoediant. Vi vil flygte hen til min Svoger; han skiuler os nok, indtil denne Raserie gaar over.

Scen. 10.

3 bevæbnede Mænd. De samme.

1. Soldat. To af dem blev sagt at skulle staae her i Gaden.

2. Soldat. Tænk engang, hvor uforfæmmede de vare, de stod blant andre Folk ved Trommen, da Øvrighedens Ordre blev oplæst. See her har vi dem min Troe.

De spænder Zanen paa Musketterne, og tvinger dem at give Raadene fra dem.

1. Comoediant. Ach er det mueligt, at uskyldige Menneſter skal saa blive medhandlet udi en christelig Republicque?

1. Soldat. Ja du est vel undskyldt at tale om Christendom, du som har forsvoret Troen og forstrevet dig til Fanden med dit eget Blod.

1. Comoediant. Jeg har aldrig tænkt at giøre saadant, end lige gjort det.

2. Soldat. Som skaber dig om til Varulv for at myrde uskyldige Folk om Natten paa Gaden.

1. Comoediant. Vi veed intet deraf.

1. Soldat. Som udaf Ondskab opvækker Himmel-Storm, fattige soefarende Folk til U-lykke og Fordervelse. Der forgik 3 Skibe i Gaar af en Storm, som ingen uden disse forbandede Trold-Hunde har forarsaget.

1. Comoediant. Ach ach, hvilke uharlige falske Beskyldninger!

2. Soldat. Som har forgjort 3 smukke Danne-Øvinder.

1. Comoediant. Ach vær forsikret, at Himlen vil hævne vor U-ret.

1. Soldat. Himmelen! Hvad har J Karle med Himlen at bestille, som ved Forſkrivelser eengang for alle har sagt jer derfra?

2. Soldat.

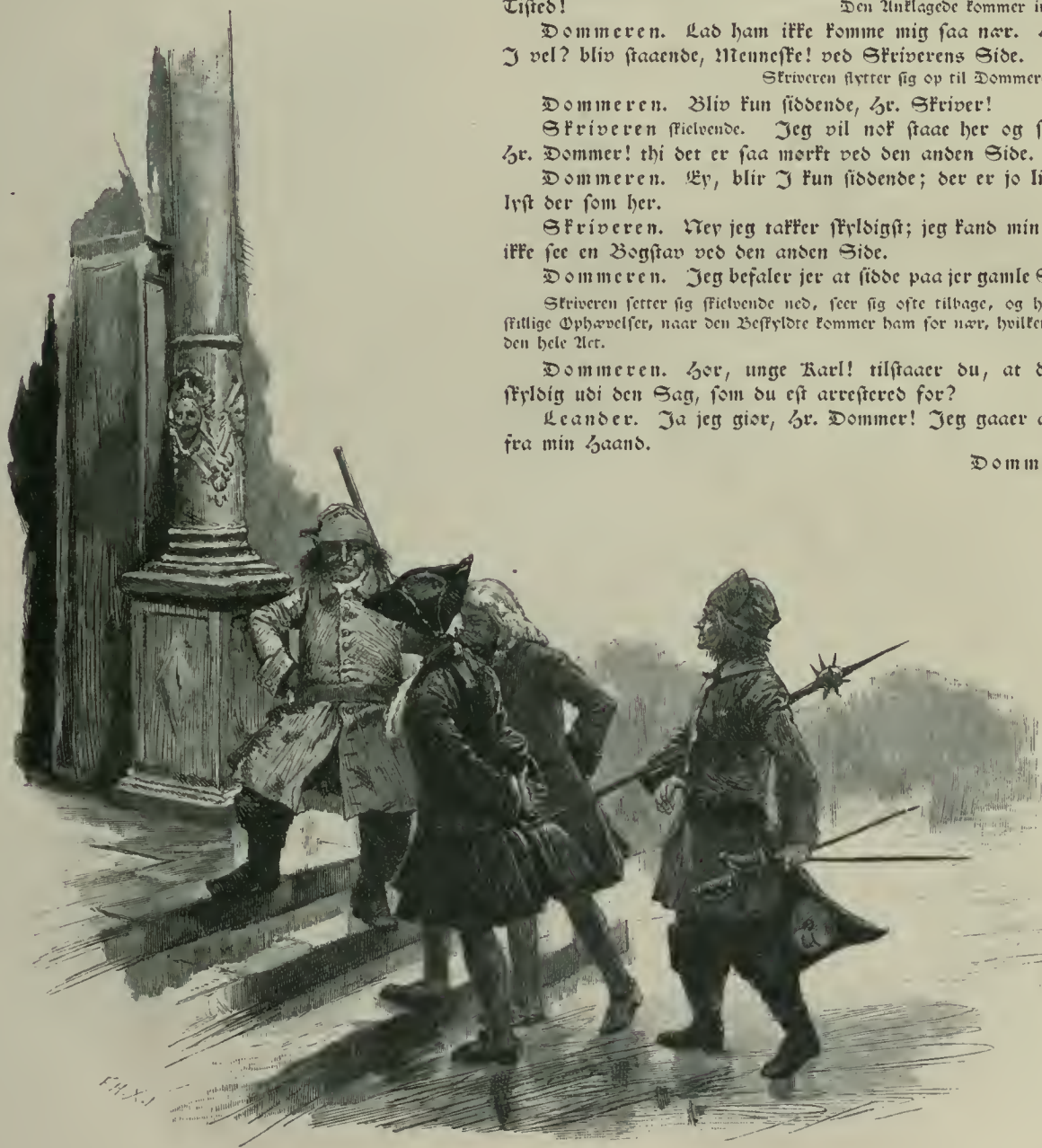
2. Soldat. Det er underligt, at de Folk kand nævne Himmelen; jeg meente, at det var Troldmænd forbudet.

1. Soldat. Ney Broder! Skam faae de Hunde, de betinger sig saadant udi Contracten, at de skal baade kunde læse og gaae i Kirke, paa det at ingen skal merke deres Troldom.

1. Comoediant. Men er det nok, at een falskelig be-
skylder os? Ere ikke vore Ord saa gode som hans? Vi til-
byder os altid med oprakte fingre at beedige vor Uskyldighed.

2. Soldat. Enten I svær, eller en Hund gieder, det kommer paa eet ud. Man tilskæder ikke slige Folk at sværge. Pinebænken skal komme jer til at bekiende.

De trækker dem ud.

ACTUS V.

Scen. 1.

Acten præsenteres.

En Berienter

kommer først med et Køgelse-Kar, sigende:

Jeg maa ryge, for at Trolddommen skal ingen Magt have.

Derpaa kommer Dommeren, og setter sig ved een Ende af Bordet, og Skriveren ved den anden Ende, og Berientere staaer hos.

Dommeren. Born lille! jeg har aldrig siddet paa mit Dommer-Sæde med saadan forstreffelse, som jeg sidder i Dag; thi her handles ikke om Mord, Tyverie, Vold eller andet deslige, men at udydde Troldom udaf Staden, som maastee har grebet videre om sig, end vi tænker. Kalder ind Hovedmanden først, at vi kand høre ham alleene. Siden vil vi examinere de andre og endelig confrontere dem sammen. Ach ach ach, vor fiære Tisted!

Den Anklagede kommer ind.

Dommeren. Lad ham ikke komme mig saa nær. Hører I vel? bliv staaende, Menneske! ved Skriverens Side.

Skriveren flytter sig op til Dommeren.

Dommeren. Bliv kun siddende, Hr. Skriver!

Skriveren stelvende. Jeg vil nok staae her og skrive, Hr. Dommer! thi det er saa mørkt ved den anden Side.

Dommeren. Ey, bliv I kun siddende; der er jo ligesaa lyst der som her.

Skriveren. Ney jeg takker skyldigst; jeg kand min Troe ikke see en Bogstav ved den anden Side.

Dommeren. Jeg befaler jer at sidde paa jer gamle Sæde.

Skriveren setter sig stelvende ned, seer sig ofte tilbage, og har adskillige Ophævelser, naar den Beskyldte kommer ham for nær, hvilket varer den hele Act.

Dommeren. Hør, unge Karl! tilstaaer du, at du est skyldig udi den Sag, som du est arresteret for?

Leander. Ja jeg gior, Hr. Dommer! Jeg gaaer aldrig fra min Haand.

Dommeren.

Dommeren sagte. Ha, ha, der fik vi det at vide, at han har gjort skriftelig Contract med Fanden. Søv. Har du skrevet det med dit eget Blod?

Leander. Det er et selsom Spørgsmaal, Hr. Dommer! om jeg maa tale saa frit; saalænge jeg har Bleg at skrive med, bruger jeg ikke Blod.

Dommeren til den næst staaende, sagte. Kænd man og forskrive sig til Fanden med Bleg?

Berichtereren. Ja jeg troer, Hr. Dommer! thi man har Exempler derpaa.

Dommeren. Vi behøver ingen anden Examen, hvad hans Person er angaaende; thi han tilstaaer det selv.

Leander. Jeg har aldrig nægtet det, Hr. Dommer! men jeg kænd ikke begribe, hvi man handler saaledes med mig, og trækker mig i Arrest for saa ringe Sag.

Dommeren. Ah Himmel! er det en ringe Sag? Skriv, Hr. Skriver! at han offentlig udi Retten har sagt, at det er en ringe Sag.

Leander. Ja og jeg erbyder mig strax at deponere her i Retten 25 Rdl. til videre.

Dommeren. Skriv, Hr. Skriver! at han offentlig tør lade sig merke med at ville bestikke Retten.

Leander. Jeg vil ikke bestikke Retten; men = = = =

Dommeren. Holdt din Mund, til jeg spør videre. Hvor længe er det, siden du gjorde den forskrivelse?

Leander. Vexelen er 6 Maanedes gammel; men = = = =

Dommeren. Ser Maanedes gammel! Sagte. Jeg maa lee deraf, at han kalder det en Vexel, og gjør Fanden til en Vexelever.

Skriveren. Fanden, Hr. Dommer! aber Menneskene efter udi alting, og begynder nu ogsaa at handle med Vexeler. Jeg kænd troe, at han gir Contracten Navn af Vexel, eftersom Vexel-Act er den største.

Dommeren høyt. Det er forskrækkeligt, hvordan saadant har fundet være duldt et heelt [halvt] Aar.

Leander. Manden har haft Taalmodighed med mig og ladet den fornye indtil nu.

Dommeren. Du er jo saa vel oplyst, at du burte tage dig vare for den Mand.

Leander. Hvi saa? Det er jo en skikkelig Mand.

Dommeren. Skriv, Hr. Skriver! han kalder ham en skikkelig Mand. Sagte. Det er Fanden, som taler af hans Mund.

Leander. Han har aldrig gjort mig nogen Forræd, men haft god Credit for mig indtil nu.

Dommeren. Du stiller dig raabelig an, min Karl, ligesom du ikke vidste, at han altid gir folk Credit til en Tid, men siden piner dismere. Hvor længe er det, siden du var i Kirke?

Leander. Det er ikke 8 Dage siden. Men jeg kænd ikke begribe hvad slige Spørgsmaal gjøre til denne lumpene Sag.

Dommeren. Er det du selv, som taler, ung Karl! eller er det Fanden? Skriv, Hr. Skriver! at han kalder det en lumpen Sag.

Leander træder til Side. Jeg troer, Dommeren og alle Mennesker her i Byen er splitter gall. Jeg maa gjøre mig gal med, saa maaskee det tør gaae bedre.

Dommeren. I hvilken Kirke est du dobt?

Leander vrænger Munden, og stiller sig gal an.

Dommeren. Ah Himmel! see hvilke Convulsioner han fik, da man nævnte det Ord. Skriv, Hr. Skriver = = =

Skriveren kryber under Bordet.

Dommeren. Hvor blev Skriveren af? Ah Himmel, hvilken Koglerie! Jeg troer, han forsvandt.

En Berichter. Hey Hr. Dommer! han sidder under Bordet.

Leander gjør Grimacer igien, hvorpaa han blir trukket ud. Skriveren kryber frem igien.

Dommeren. Gid vi havde vel Ende paa denne Sag. Det er forskrækkeligt at have med de Slags folk at bestille. Men man maa forrette sit Embede.

Skriveren. Ja vist, Hr. Dommer! thi det heder: Scheu das Recht, und thue den Teuffel nicht.

Dommeren. Ja I har en Vre at tale med, som kryber under Bordet.

Skriveren. Der faldt en Pen ned for mig, Hr. Dommer! Jeg gjorde det min Troe ikke af Frygt.

Dommeren. See vel til, at der falder ikke flere Penne ned; thi her staaer større Dust tilbage endnu.

Scen. 2.

2 andre Acteurs, med Personerne af forrige Scene.

Dommeren. Jeg formaner eder, at I bekiender frivillig eders Ondskab, og noder os ikke til det Middel, som vi ugierne bruge, nemlig at udpresse Sandheden ved pünlig Forhør. Eders Collega har udlagt jer alle og tilstaaet sin Misgjerning, hvorføre han har undgaaet det, som I trues med, og slet og ret uden foregaaende Pünfel skal doe for sine Synder. Efterfølger hans Exempel, det er det beste Raad, jeg kænd give eder, og udlegger de andre, som ere i Ledtog med eder.

I. Comoediant. Vi har aldrig hverken gjort eller tænkt at giøre de Ting, som vi tiltales for, haaber ogsaa, at vi ikke bliver fordomte paa et ont Menneskes falske og løse Angivelse; thi hvis saadant kænd overbevises os, vil vi aldrig veygre os for at undergaae den Straf, som Loven dicterer.

Dommeren. Det er ikke rimeligt, at et Menneskes Ondskab skulde være saa stor, at det uden Henseende til ringeste Nytte eller Fordeel skulde vilde styrte sine Venner udi saadan Ulykke. Jeg seer derfor, at I ere haardnakkede, og vil endelig underkaste jer pünlig Forhør.

I. Comoediant. Vi kænd og bør ikke lyve os selv paa slige gruelige Misgjerninger, naar vi ere gandske uskyldige.

Dommeren. Hr. Skriver! examineer I dem, det beste I kænd; thi vi vil forsøge de lempeligste Middeler, forend vi skrider til de haarde.

Skriveren, som sidder og lugter til et Hovedvands-Æg, stiller sig an som han er bæs for sit Breyt, peger paa Breytet, og siger med en bæs Stemme, at han er saa slendig for sit Breyt, at han ikke kænd tale.

Dommeren. Den Hashed kom jer hastig paa; det er Skam at være saa frygtagtig. Bliv kun siddende; jeg skal nok forrette det selv. Hører, I Syndere! siger mig, hvo har forført jer til at ove den forte Konst?

I. Comoediant. Ingen har forført os, og vor sidste Bekiendelse skal være, at vi aldrig har ovet den.

Dommeren. Siger mig da, hvor længe er det, siden eders Cammerad slog sig først dertil?

[Comoedianterne.] De svare begge: Det er os gandske uwitterligt; thi havde vi vidst noget derom, havde vi strax givet det tilkiende.

Dommeren. Jeg merker nok, at de ikke vil bekiende; lad den første komme ind for at overbevise dem det selv.

Scen. 3.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Skriveren kryber under Bordet igien.

Dommeren. Vi har atter engang ladet jer indhente her for Retten, ikke for jer egen Skyld, men for at overbevise jere Cammerader, som afen særdeles haardnakkethed intet vil bekiende.

Leander.

Leander. Det kommer mig aldeles ikke ved, Hr. Dommer! Enhver maa svare for sig. Jeg har nok i min Deel.

Dommeren. Har I ikke tilstaaet, at de andre af Banden var ligesaa skyldig som I?

Leander. Jo det har jeg sagt; men det kommer mig ikke ved.

I. Comoediant. Har I sagt, Monfr. Leander! at vi ere ogsaa skyldige, saa har I sagt som ingen ærlig Kærl. Vi ere aldeles rene og fri derfor.

Leander. See hvor hellig de kand giøre sig. Det være langt fra at jeg er jer Fiscal. Jeg siger kun, at I ere ligesaa meget skyldige som jeg; ikke i nogen ond Zensende, thi I kand være lige gode for det.

Dommeren. Ah hvilken Bespotter! Skriv, Hr. Skrivers = = = Men hvor blev Skriversen af igien?

En Berient. Jeg troer, at han er under Bordet igien.

Dommeren. Trækker ham frem. Han har forholdet sig saaledes denne Gang, at han ikke burte sidde i nogen Ret mere.

Berienten. Ah Hr. Dommer! han ligger i Besvimelse.

Dommeren. See da til, at I faaer ham udbaaret, ellers doer han reen af Frygt. Man bær ham ud.

2. Comoediant. Men hvad Ont har vi gjort jer, Monfr. Leander! at I skulde digte os saadant paa, for at styrte os i U-lykke?

Leander. Hvad U-lykke vil jeg styrte jer udi? Jeg har alleene spurdt, hvorfor jeg skal trækkes mere i et hæsligt Fange-Zuus end andre, som ere ligesaa meget skyldige som jeg.

2. Comoediant. Saa har I da ikke givet os an udi sær?

Leander. Hvad kommer mig ved, Messieurs! at give jer an? Jeg siger kun, at de fleste udi vor Bande er ligesaa meget skyldig som jeg.

2. Comoediant. Det er Fanden, der kommer jer til at tale saadant.

Leander. Jeg troer, I ere reent galne, Messieurs! Er I inter skyldig, saa er det disbedre for jer.

I. Comoediant. Men hvorfor har I da anflaget os?

Leander. Jeg har ikke anflaget jer; men jeg siger det kun = = =

Dommeren. Lader Pinebanken hidføre.

Leander. Pinebanken for en lumpen Vexel af 50 Rdr., hvorpaa jeg strax kand betale den halve Deel, saa at der rester kun 25 Rdr., som jeg inden 3 Dage kand betale!

Dommeren. Ah Himmel! nu raser han.

I. Comoediant. Hr. Dommer kand høre, at han er fra sin Forstand, og derfor kand man ikke respectere mere paa det, som han beskylde os for.

Leander. Og mig synes, at alle de, jeg har talt med paa nogen Tiid, ere splitter galne og affindige.

Dommeren. Det er just Galstabs rette Kiendemerke, at man bilder sig ind at være alleene viis og alle andre Menneſter galne.

I. Comoediant. Synes Dommeren ikke, at det var best, at man lader ham aarlade først, og siden hører, om han vil tilstaae sin Beskyldning?

Dommeren til Berienten. Gaf strax hen til Mester Herman, og beed ham komme hid med sin Lancette.

Leander. Det giøres aldeles ikke nodig; thi alle fornuftige Folk maa tilstaae, at det er større Tegn til Galstabs at faste en ærlig Kærl udi et mørkt Fange-Zuus for 50 Rixdalers Giæld, som [han] lover inden 3 Dage at betale, end at flage sig over saadan Medfart.

Dommeren. Her, nu er han i Vexlen igien. Det er vist nok et stærkt Raserie.

Leander. Ney Hr. Dommer! jeg har min fulde Forstand som tilførn.

I. Comoediant. Jer synes kun saa, Monfr. Leander!

Leander. Gid I faaer en U-lykke med jer Synen. Mon jeg ikke veed det selv best?

I. Comoediant. Ney naar Patienten merker sin Svaghed, er der Forhaabning til Forbedrelse.

Scen. 4.

Mester Herman. De andre.

M. Herman. Hvor er den Person, som skal aarelades? Dommeren. Der staaer han.

Leander peger paa den anden Comoediant. Det er denne Person, Mester!

Barberer tar fat paa den anden U-rette, og vil med Magt aarelade ham. Han løber, og skriger: Det er ikke mig. Barberen løber efter ham.

Dommeren sagte til Barberen. Ney det er den anden Mand, Mester! Det er en Person, som er beskylde for Trolddom, og her udi Retten først længe har tilstaaet, at han har forskrevet sig til Fanden; men nu, naar vi examinerer ham videre, taler han hen i Veyret om en Vexel paa 50 Rdr. Nu kand det være, at han stiller sig saa an for at forhale Executionen; men disse tvende, som han har udlagt at være i Ledtog med sig, paaftaaer, at han er fra sig selv, og begiærer af Retten, at han maa aarelades, for at see, om han blier siden ved sine Beskyldninger. Synes jer ikke, at det [er] raadeligt?

M. Herman. Ah freyelig! Jeg raader aldrig fra Aareladen; thi at lade sig aarelade eengang giør en Patient ligesaa meget Gød som at bruge Doctor Bombasti Hoved-Piller et heelt Aar. Ich will dem Hr. Richter sagen: weils das Blut, auf Latein sanguis, obstruxirt ist, so folget ja nothsächlich, daß die Adern oder Vena müsse eröffnet werden. Serrus Empiricus schreibt sehr gründig davon also = = =

Dommeren. Vi har ikke Stunder denne Gang at høre paa hvad Serrus Empiricus siger; vil I kun strax forette jer Embede, at vi kand faae Ende paa denne fortrædelige Sag.

M. Herman. Men skal de andre ikke aarlades med? Det kunde jo ikke skade; thi man kand ikke bruge en god Ting for ofte.

Dommeren. Ney ney, tag kun fat paa den ene Kærl.

M. Herman. Nach Befehl. Ellers var jeg tilfreds, at I vilde aarlades alle og Hr. Dommer med; thi jeg skulde epe-dere jer alle i et halv Quarteer. Til Synderen. Hor, min Ven! vil I være ladet paa Armen, Foden eller Panden?

Leander. Paa ingen af Delene; thi jeg skader slet inter.

M. Herman. Hvad kommer det mig ved? Her er jo en Interlocutorie-Dom for at I skal aarelades. Jeg var tilfreds, at der aldrig blev feldet andre Domme udi nogen Ret, saa fik vi nogen Næring. Kom, Cammerad! lav jer til; jeg skal giøre [det] saa net, at I neppe skal føle dertil.

Leander. Gaae mig fra Livet, siger jeg. I har selv Marladen fornoden mere end jeg.

Dommeren. Gaaer hen, to Mænd! og holder ham.

Leander. Ah Hr. Dommer! handle dog ikke saadan med mig, betænk, at jeg har Magt til at appellere til høyere Ret. Jeg svær ham til, at jeg er ligesaa frisk og sund, som jeg nogen Tiid har været, og at den eneste Sygdom, jeg har, kommer af den Sorg, jeg har at see mig saa uskyldig medhandlet.

Dommeren. Men I bekiender først for Retten, at I har forskrevet jer for 6 Maaneder siden til Fanden, udlegger de

44-45. en Interlocutorie-Dom] Interlocutoriedom kaldes Dommerens Kiendelse i en Tvætte, som under en Sags Procedure opstaaer imellem Parterne.

andre af Banden, siger, at Fanden er en skikkelig Mand, og at Sagen i sig selv er en ringe Ting, og endelig, naar man continuerer at spørge videre om jer sorte Kunst, svarer os om en Vepel paa 50 Rjdsr.; hvad skal man kalde saadant?

M. Herman. Das heist nicht anders als furorem oder mania. Leander. Ah Hr. Dommer! jeg troer ikke andet, end her er Vildfarelse i denne Sag. Her er nyeligen [kommen] en protesteret Vepel paa mig. Strax derpaa kommer een og varer mig ad, at man vil trække mig i Arrest. Siden kommer Byens Folk og vil storme til mit Huus. Alt dette kunde jeg nogenledes begribe, saafom jeg meente, det var for Vepelen. Men det Øvrige, som siden paafulgte, har været forblømtet Tøyt for mig; thi da jeg lover at stille Caution, svarer de, at hele Verden ikke kand cavere for mig; da jeg sagde, at det var en ringe Sag at trækkes i fængsel for, kalder de mig en Bespotter. Siden kommer adskillige Folk og vil spørge mig til Raads i den sorte Kunst. Og endelig hører jeg med Forstækkelse, at det ikke er for Vepelen, men for Troldom, jeg sigtes. Jeg vil dæ paa, Hr. Dommer! at man confunderer mig med en anden Person, som jeg maaskee ligner.

Dommeren. Hvad Pokker er dette! Er det ikke for Troldom at I er sigtet?

Leander. Jeg kræver Himmelen til Vidne, at jeg ikke veed hvad Troldom er.

Dommeren. Hvorfor siger I da i Forstningen, at I er skyldig?

Leander. Naar Dommeren spurdte mig derom, tænkte jeg, at han menede Vepelen.

Dommeren. Men her findes jo Folk, som har hørt og seet jer mane Fanden.

Leander. Jeg beder ydmyggt, at de Folk maa fremkomme.

En Person træder frem. Jeg er den Mand, Hr. Dommer! som først er bleven dette vaer. Jeg baade har hørt og seet ham mane Fanden til sig.

Dommeren. Saae I da Fanden selv?

Manden. Vey men mig synes, som jeg horte et stort Bulder.

Leander. Jeg beder ydmyggt Dommeren vil tillade [mig] at giøre denne Mand nogle Sporsmaal, som kand give Oplysning i Sagen. Hvad Tid var det, I horte mig øve den sorte Kunst?

Manden. Det var i Formiddag Klokken 9.

Leander. Paa hvad Sted giorte jeg det?

Manden. I Forstuen af jer Huus.

Leander. Kand I erindre jer de Ord, som jeg brugte?

Manden. Mestendeels. I manede een af de ende Aander ved Navn Mephistopheles til jer, men forbød ham at gaae inden for en Kreds, som I havde giort paa Gulvet. En halv Time derefter horte jeg tillige med en anden Mand jer indenfor at raabe paa en anden Mand ved Navn Polidorus.

Leander. Denne samme Mand, som har beskyldet mig, skal ogsaa frikende mig.

Dommeren. Mig synes tværtimod.

I. Ucteur. Velædle Hr. Dommer! nu rorer Samvittigheden mig, og nøder mig at bekiende, at Monsieur Leander har manet Fanden, og at vi ere Medvidere derudi.

Dommeren. Det er os fiert, at I engang gaaer i jer selv.

Leander. Jeg tilbyder mig ogsaa at bevise, at Mester Herman Barberer er Medvidere derudi.

M. Herman. Wer? Jh? See hvilke forbandede Menneſker det maa være. Ah troe dem ikke, Hr. Dommer! Jeg er en ærlig Mand, som har Navn for at være en affagt Fiende af saadant; thi jeg har med egen Haand sat Ild paa et Huus, som var mistænkt for Troldom, hvorvel Folkene, som bleve

opbrændte, siden befandtes at være uskyldige. Saa jeg omkom 6 uskyldige Menneſker paa eengang, ja havde nær sat den hele Bye i Brand af lutter Guds Nidkierhed.

Leander. I maa stille jer saa hellig an, som I vil, Mester Herman! saa skal jeg dog bevise jer det over med slige Omstændigheder, at I skal tilstaae det selv.

Dommeren. Ah Himmel, hvor kand ikke Synden i en Hast tage Overhaand! Jeg troer, at den hele Bye er befængt med Troldom.

M. Herman. Ah Hr. Dommer kand jo see, at han ikke siger saadant uden for at bringe andre udi U-lykke med sig.

Leander. Jeg begiærer ikke, at man skal agte mine Ord; men jeg byder mig at tilveje bringe saadanne Vidnesbyrd, at all Verden skal bekiende, at I har været Medvidere.

M. Herman græder.

Dommeren. Min gode Mester Herman! nu er det for- ſiude at græde. Det skulde I have giort tilforn.

M. Herman. Ah ah, ich bin saa uschuldig als ein Schaaf.

Dommeren. Det giør mig ont for jer smukke Kone og Børns Skyld. Det kand I dog forlade jer til, at I ikke skal blive fordomt alleene paa deres blotte Ord, med mindre I til- ligemed blier lovligen overbevist.

Leander. Jeg skal bringe ham til at bekiende det selv.

Dommeren. Kand I ellers udlegge nogen anden?

Leander. Ja Hr. Dommer! jeg kand, naar jeg tænker mig om; jeg kand blant andre bevise, at Skriveren i denne Ret har i et heelt Aar været Medvidere derudi.

Dommeren. Skriveren! Nu kand jeg begribe, hvorfor Karlen kreb under Bordet. Det var mere af ond Samvittighed end af Frygt for disse Troldmand. Hvor blev han henbaaret?

En Betient. Han blev fort i det næste Cabinet ved denne Sal.

Dommeren. Er han frist igien?

Betienten. Ja han sidder og spiller Dam med Domme- rens Laqvey.

Dommeren. Lad ham strax komme her ind.

[Skriveren] træktes ind, og striger Himmelhøyt. Ah Hr. Dom- mer! jeg kand ikke forrette mit Embede, naar jeg er omringet af lutter Troldmand. De havde forhejret mine Hænder, at jeg ikke kunde skrive et Ord.

Dommeren. Ah ah, hvilken hellig Mand! End om man kand overbevise jer, at I er Medvidere udi den sorte Kunst?

Leander. Jeg vil undertaste mig 10 dobbelt Straf, dersom jeg ikke bevise, at han har hørt og seet os giøre det, som vi beskyldes for, nogle Gange.

De 2 Comoediantere. Vi erbyder os til at bevise det samme.

Dommeren. Jy skam jer; der staaer I udi en Maade. I bør lide dobbelt Straf, som er en Retens Betienter.

Skriveren. Nu er jeg 40 Aar gammel; men har jeg i de 40 Aar seet nogen Nisse eller Dragedukke end siige en fuld- kommen voksen Dievel, saa vil jeg ønske, at jeg maa blive til en Dievel selv.

Dommeren. Nu faaer man at høre Sandheden, naar Vidnesbyrdene komme for en Dag.

Skriveren. Hvad vil all Verdens Vidnesbyrd siige? Mon jeg ikke veed det selv best?

Leander. Jeg skal strax hielpe jer alle udaf Drommen. I horte jo forgangen Aar spille en Tragoedie kaldet Polidorus?

Skriveren. Det er sandt.

Leander. Kand I ikke erindre jer, at udi samme Tra- goedie indfalder en Scene, hvorudi man maner Fanden?

Skriveren. Jo jeg kand, og den Dievel heed Mephi- stopheles, som [man] manede. Men det var kun et Spil.

Leander.

Leander. Og det, som har forarsaget denne store Allarm, er ey heller andet. Sagen er denne: Klokkeren 9 gik jeg i min forstue og læsede over paa min Role af samme Tragoedie, som skal spilles i Morgen. Denne gode Mand, som her staaer, har hørt derpaa og bildet sig ind, at det var Alvor, ført mig ud i Byen for Troldom, Historien er derpaa bleven forbedret, som gemeenlig skeer, og kommen med Omstændigheder Øvrigheden for Ørne, som skikkede Folk at gribe mig. Nu var just samme Tiid en Vexel med Protest kommen tilbage for mig, hvorudover jeg bildte mig ind, at Arresten skulde være for den samme, og derfor altid, saavel da som nu her for Retten, har tilstaaet, at jeg var skyldig, nemlig at betale Pengene, ikke udi Troldom, hvorom jeg aldrig har drømt. Til Beviis til dette, som jeg siger, leverer jeg her mit Papiir til den Person, som har beskyldet mig, at han kand see, om det ikke kommer overeens med det, han hørte.

Anklageren læser Skriftet, falder paa Knæ. Ah, Hr. Dommer! det er det selv samme. Den Allarm, som er forarsaget, er ikke skeed af Ondskab, men af Vildfarelse. Personen er gandske uskyldig. Jeg beder ydmygt, at jeg maa slippe med en Afbigt.

Dommeren. Gid I faaer Skam med jeres forbandede Relationer.
San gaar bort, hængende med hovedet.

Sidste Scene.

En af Comoedianernes Moder. Leanders Kiæreste.
De 3 Acteurs. Skriveren.

Moderen tar fat paa Skriveren. Ah Hr. Skriver! handle ikke saa hardt med min Son.

Kiæresten rykker ham til den anden Side. Ah Hr. Skriver! tal et got Ord for min Kiæreste.

Skriveren. Ey, lad mig gaae i Fred.

5-6. ført mig ud ... for Troldom] udraabt mig som Troldmand.

Moderen. Ah Hr. Skriver! det er et ungt Menneffe, som let kunde forføres.

Kiæresten. Ah Hr. Skriver! tal et got Ord for ham hos Dommeren.

Skriveren. Gid I faae en U-lykke, I maatte lade mig være i Noe.

Moderen. Ah Hr. Skriver! vi ere alle Menneffer.

Kiæresten. Ah Hr. Skriver! lad ham dog komme i det ringeste i Christen Jord.

Skriveren. Lar I mig ikke gaae, skal jeg giøre en U-lykke paa jer.

Moderen. Ah Hr. Skriver! vi slipper jer ikke, førend I lover at hielpe os.

Skriveren. Hey Gevalt!

De falder begge paa Knæ, og omsavner hans Been med saadan Force, at han falder om; han reyser sig igien, løber, og blir forfuldt af Fruentimmeret.

Leander til Spectatores.

Nu Vantro, atter Overtroe

I Verden Uheld fører,

Religion og Lande-Noe

Som veyelviis forstyrer.

Spor nogen hvad som farligst er

Og skader meest af begge,

Da svares Kun, at hver i sær

Kand Verden odelægge.

Den forstikæl mellem disse to

fast ellers lige Lyder

Er, at den blinde Overtroe

End Synder kalder Dyder;

Thi den af Mord, af Rov, af Brand

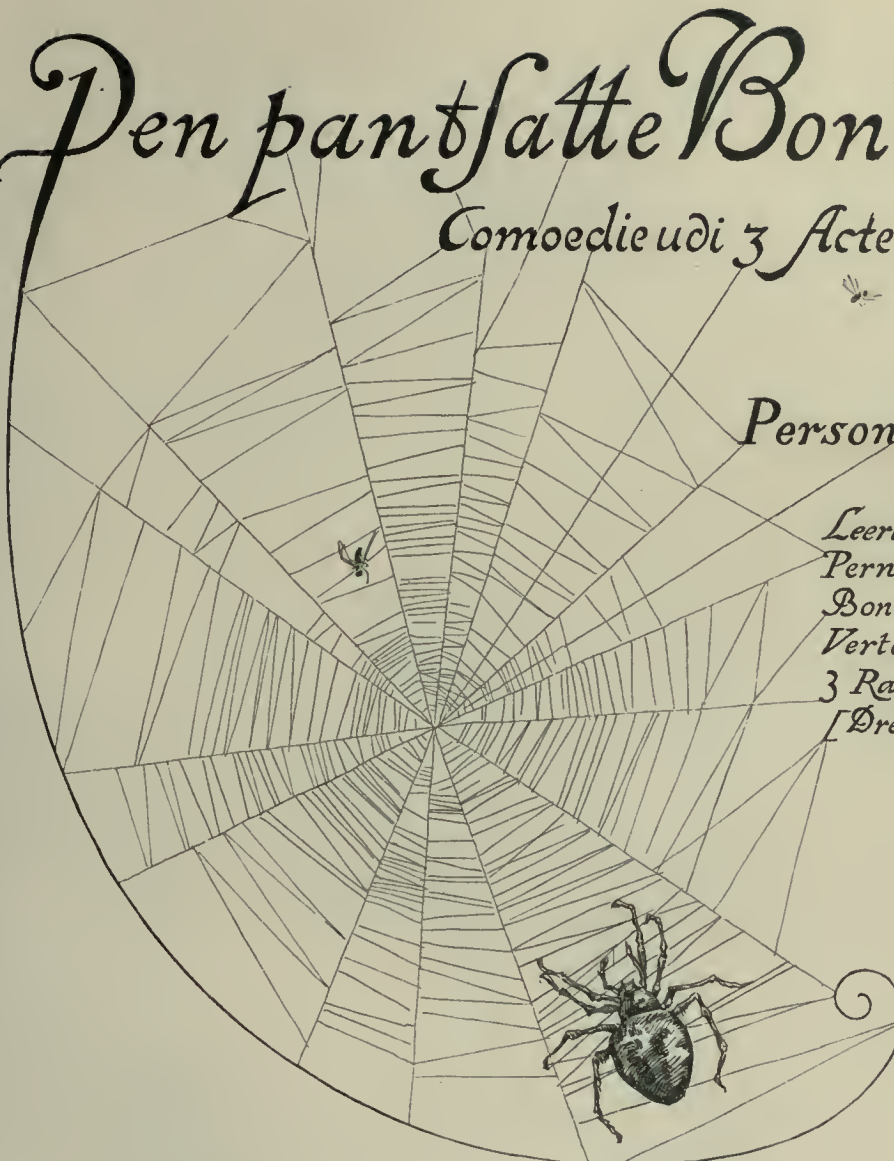
Sig bryster og tør mene,

At ved Misgierninger den kand

Meest Himmelen fortiene.

16. Fruentimmeret] Fruentimmerne.

Den pantsatte Bonde-Dreng.
Comoedie udi 3 Acter.

Personerne i Comædien.

Leerbeutel, en forgieldet Mand.

Pernille, hans Lige.

Bonde-Drengen, Paltgreve.

Verten.

3 Raadsherrer.

[Drengens Fader og Moder.]

ACTUS I.

Scen. 1.

Pernille. Leander.

Leander,
som moder Pernille.

Der seer jeg igjen
et II. Junii Ansigt.
Er det ikke Mademoi-
selle Pernille? Jo min
Troe er det saa. Vel-
kommen til Byen!

Pernille. Jeg
takker skyldigst, Mon-
sieur!

Leander. Er hen-
des frue med?

Pernille. Ney
jeg er kommen her med
Herren alleene.

Leander. Det er
min Troe artig. Jer
frue maa ikke være me-
get mistænkelig, efter-
di hun stikker Kammer-
pigen med Herren til
Byen.

Pernille. Vi har
min Troe andet at
tænke paa end Jalousie
i disse Dage.

Leander. Hoi
saa?

Pernille. Det er
et underligt Spors-
maal. Monsieur maa
vist ingen Almanak
have.

Leander. Jo min
Troe har jeg saa.

Pernille. Saa
veed han da vel, at vi
skrider den IIte Junii
i Dag?

Leander. Hvad
fare har han for den
IIte Junii?

Pernille. Han
har ikke saamegen fare
for den IIte Junii, som den IIte Junii har fare
for ham. Der er dog en Hob ubillige Folk i
denne Bye. Tænk engang, Monsieur Leander!
min Herre har været her paa Tende Dag i Byen,

og har endnu ikke kundet faae Lumpne 10000 Rixdaler paa Credit, som han har nodig. Han har anmodet 5 a 6 Riebmand derom i den Gade, hvor vi logerer; men = = =

Leander. Hvad heder den Gade, som I logerer udi?

Pernille. Den heder vist Vimmelskastet. Det er en Gade, som gaar saa fiev.

Leander. Den vil min Troe gaar fievete endnu mod den 18. Junii.

En Post-Karl [kommer]. Om forladelse, I gode Venner! Her skalde logere i dette Qvarteer en fornemme Mand fra Landet.

Pernille. Hvad er hans Navn?

Post-Karlen. Han heder Hr. Leerbeutel.

Pernille. Jeg kender ham.

Post-Karlen. Det skal vist være en fornemme Banque-rotterer.

Pernille. Endnu ikke, min Son! men han kand blive det. Ingen Ting er umueligt. Vil I levere mig Brevet; thi jeg tiener hos ham. [Post-Karlen gaar.] Men see der er han selv.

Leander. Jeg skitter ikke om at tale med ham endnu. Jeg maa gaar.

Scen. 2.

Hr. Leerbeutel. Pernille.

Leerbeutel. Jeg kand komme til Rette med alle Folk uden med disse forbandede Creditorer.

Pernille sagde. Det gaar mig ligeledes.

Leerbeutel. Det er et upoleret Folk.

Pernille. Nogle Tølpere.

Leerbeutel. Jeg vil heller omgaar med Grovsmede.

Pernille. Heller med Rieblesiffere.

Leerbeutel. De har ingen Respect for Folk af Byrd og Stand.

Pernille. De skærer alle over een Kam.

Leerbeutel. See est du der, Pernille? Hvad bestiller du her?

Pernille. Jeg staaer og speculerer paa hvordan vi kunde faae den 18te Junii practiseret ud af Almanaken.

Leerbeutel. Og jeg gaar og speculerer paa hvordan jeg kunde practisere mig ud af Landet. Jeg faar eet forbandet Brev efter et andet.

Pernille. Har Herren ingen Penge faaet endnu?

Leerbeutel. Ney Pernille! her er et uforfhammet Folk udi denne Bye. Jeg har været saa raisonnabel at tilbyde visse Mand 40 pro Cento; men de vil dog ikke laane mig.

Pernille. Det er uforfhammet.

Leerbeutel. Og det som mere er, jeg har tilbydet dem at betale Renterne forud.

Pernille. Hvilke uvillige Døsmere! Alt hvad de kunde tabe derved i saa Maade, var 60 paa hundrede. Jeg har her et Brev til Herren.

Leerbeutel. Hvem flyde dig det?

Pernille. En Spaamand.

Leerbeutel. Hvoraf veedst du, at han var en Spaamand?

Pernille. Jo han sagde, at Brevet var til en Banque-rotterer.

Leerbeutel. Mon han sagde det af Ondskab?

Pernille. Ney jeg troer nok, at han vilde siige Banque-rotterer. Vil Herren læse Brevet?

Leerbeutel. Han læser Brevet. Tre Uger efter Sigt vilde Her Leerbeutel betale denne min sola Vexel af 10 Rdlr. Her seer man, hvilke Tanker Folk har om mig: 3 Ugers Sigt paa

10 Rdlr. Pernille! du har spillet adskillige Pudser for at redde mig tilføen. Nu har jeg meest din Zielp fornoden.

Pernille. Man spiller saa længe Pudser, at man bliver omsider hengt derfor.

Leerbeutel. Ey, man henger jo ikke freuntimmer.

Pernille. Jeg vil gierne stræbe at hielpe Herren; men det er vanskeligt at giøre, uden man vil gribe til Skielmsstykker.

Leerbeutel. Naar man ikke kand komme fort ved ærlige Midler, saa maa man søge andre Udøye.

Pernille. Jeg kand i en Hast ikke hitte paa andet Raad, end at Herren spiller nok engang Banque-rot.

Leerbeutel. Det kunde være got nok, hvis jeg havde Reyse-Penge.

Pernille. Jeg veed, at Herren har saa megen Credit.

Leerbeutel. Hvor stor min Credit er, kand man see af denne Vexel af 10 Rdlr., som er paa 3 Ugers Sigt.

Pernille. Jeg kunde maastee nok finde nogen Udøye, hvis jeg ikke havde saa megen Samvittighed, som jeg har.

Leerbeutel. Det er U-lykken. Men hvorfor lod du ikke din Samvittighed smukt blive hjemme?

Pernille. Ey, Herre! den koster jo intet at føre. Fragten er kun en ringe Ting.

Leerbeutel. Jeg troer det nok; thi der vilde en mægtig Job saadane Samvittigheder for den agende Post at stoppe dens Omkostninger.

Pernille. Det er sandt, de falder noget lette udi Vægten; men hvor lidet det er, saa er det dog noget.

Leerbeutel. Det er meget urimeligt at bringe ved 11. Junii Tider Samvittighed med sig til Riebsted. Men lad os holde op at skiempte, og lad os tænke paa noget Middel, hvorved jeg kand blive hiulpen.

Pernille. Kand Herren bekvemme sig til at giøre et Skielmsstykke?

Leerbeutel. Hvilket underligt Spørsmaal? Jeg har saa tit giørt det uden Nød, og nu skalde jeg tage det udi Betænkning, da saa mange U-lykker staaer mig for Øyene?

Pernille. Jeg vil see til i Ugen indkommer, om jeg kand hitte paa noget.

Leerbeutel. At love mig Zielp i Ugen indkommer, det er ligesom at love een, der er falden udi Soen, Zielp om et Par Timers Tiid.

Pernille. Det er U-lykken, Herre! at I har alt for høye Tanker om mig. I stoler alt for meget derpaa.

Leerbeutel. Jeg veed hvad du kand giøre.

Pernille. Ja jeg veed det ogsaa selv.

Scen. 3.

En Bonde-Dreng kommer ind gabende. Leerbeutel.

Pernille.

Pernille. Ney see den Bonde-Dreng, hvor han staaer og gaber. Han maa vist ikke have været i Riebsted tilføen.

Leerbeutel. Hor, Lands-Mand! hvor har du hjemme?

Bonden. Jeg har hjemme udi en Bye her ude paa Landet.

Leerbeutel. Hvad heder den Bye?

Bonden. Jeg veed mere ikke.

Leerbeutel. Hvor langt ligger den herfra?

Bonden. Mener I denne Bye her?

Leerbeutel. Hvilken forbandet Taadse! Skalde jeg spørge om hvor langt denne Bye ligger fra sig selv? Men veedst du ikke hvad Byen heder, som du boer i? Hvad heder din Foget?

37. i Ugen indkommer] i Ugen, som indkommer, i næste Uge.

Naar

Naar jeg hører hans Navn, skal jeg maaskee nok kunde sige dig Byens Navn.

Bonden. Vor Foget? Lad see=== Han har samme Navn som jeg.

Leerbeutel. Hvad heder du da?

Bonden. Jeg fandt mere ikke komme det ihu. Lad see=== Toy lidt, min Moer veed det nok.

Leerbeutel. Det er en Erke-Taadse.

Bonden. Men jeg veed hvad vor Præst heder.

Leerbeutel. Hvad heder han?

Bonden. Han heder Hr. Magister, ja mere gjør han saa.

Leerbeutel. Han er værre end et umælende Best.

Bonden. Vilde I ikke blive vreed, goe Herre! paa mig, saa vilde jeg spørge jer, hvad dette store Huus er for et Huus.

Leerbeutel.

Det er Raadhuset.

Bonden.

Hille min Troe, der kunde legges en mægtig Hob Rior og fødtes en farlig Hob Heste og Stude der. Igiennem den store Port gaar man vel hen til Staal-

den? Leerbeutel. Jeg havde neppe troet, at der skulde findes sli-

ge Mennecker. Men her, Cammerat! hvad har du i Dag at forrette her i Byen? Bonden. Ikke saa meget. Men, god Herre! bliv ikke vreed, at jeg gjør saa mange Sporsmaal. Hvoraf leve disse mange folk her i Byen?

Thi jeg seer hverken Alger eller Eng, hverken Heste eller Stude, ikke et Sviin engang.

Pernille. Stude og Sviin er her nok af; man lever ellers her af dig og andre Bonders Sved og Arbejde.

Bonden. Men hvorfor er vi saa gal, at vi arbejder for dem?

Pernille til Leerbeutel. Denne Karls Taabelighed, Herre! vil jeg betienne mig af og sette noget i Værk, som skal give os Penge. Til Bonden. Du maa vel sige, Landsmand! at I er gal, som arbejder og sveder for andre. Jeg er vis paa, ingen har takket dig derfor, siden du kom til Byen.

Bonden. Der har ikke været den Ere i dem, at de har villet løfte paa Hatten engang, naar jeg har taget min Hue af.

Pernille. Hor, Landsmand! har du Lyst at blive her i Byen? Du skal slippe for Arbejde og intet have at bestille end at æde og drikke.

Bonden. Tak som hyder. Det var jo et skönt Læved.

Pernille. Du skal faae 5 a 6 Retter Mad hver Maaltid.

Bonden. Saaer Folk saa mange Retter Mad i Staden?

Pernille. Ja vist, de fleste.

Bonden. Da maa de fleste have Mæver saa store som Mæve.

Pernille. Ney de æder kun lidt af hver Ret. Men vil du giøre hvad jeg beder dig, skal du nyde samme gode Dage.

Bonden. Ja mere vil jeg saa.

Pernille. Lad see da, at du fandst beholde i dit Hoved alt hvad jeg siger dig.

Bonden. Jeg vil forvare det i min Hue.

Pernille. Ah jeg maa blive gal. Det er got nok, at han er taabelig; men jeg er bange, at det gaar alt for viidt.

Hor, Landsmand! du maa være gandske taus, og om nogen taler til dig, skal du intet andet svare end disse Ord: Spørg min Hoffmester. I maa agere Hoffmester, Herre!

Leerbeutel. Hvad skal da Bonden være?

Pernille.

Jeg har alt giort ham til Palsgreve. Vi skal lade som han rejser uden Lands, og jeg skal agere PalsGrevinden. Træk jer Rioler af, Herre! jeg maa see, hvordan han passerer derudi.

De fører ham Leerbeutels Rioler.

Bonden.

Ey, det er en fin Rioler. Her-

ren paa Hovet-Gaarden havde ikke bedre Rioler den Dag, han stod Brud.

Pernille. Tal nu ikke mere om Herren paa Hovet-Gaarden; nu est du Herre selv, ja en Palsgreve.

Bonden. Jeg er Fanden heller.

Pernille. Stil dig nu an i alle Maader, som at du er vor Herre.

Bonden. Er en Palsgreve da det samme som vor Herre?

Pernille. Ney ney, du skal kun bilde dig ind, at jeg er din Frue, og han din Tiener, og naar nogen taler dig til, kand du svare dem det, som jeg sagde dig nys. Nu vil jeg lade som jeg er en fremmed Person, som du maa tale med. Underdanige Tiennere! jeg glæder mig over at see, Eders Palsgrevelige Naade lykkelig er ankommen til dette Sted. See frist op. Om jeg maatte tage mig den Dristighed at spørge Eders Naade, naar Ankomsten var hid? See frist op. Hvad svarer du dertil?

Bonden.

Bonden. Hvad skal jeg svare dertil? J bær jer jo ad som en Nar.

Pernille. Ja saadant Narrerie maa du vænne dig til, naar du vil være fornem.

Bonden. Hvad skal jeg svare?

Pernille. Har du saa hastig glemt det? Du skal svare: Spor min Hoffmester. Ey, see dog frist op. Nu taler jeg dig videre til: Naar var Eders Palsgrevelige Naades Ankomst hid til Staden?

Bonden. Spor min Hoffmester, eller tal til min Hoffmester, see frist op.

Pernille. Ey, gid du faaer en U-lykke, din dumme Hund!

Bonden. Spor min Hoffmester = = Hvad var nu det andet?

Pernille. Ah jeg maa blive gal. Det er alt nok, bliv kun derved. Nu taler jeg videre: Eders Naade er vel endnu ikke gift?

Bonden. Spor min Hoffmester.

Pernille. Det Sporsmaal duer ikke. Eders Naade er vel kommen hid for at bese vor ringe Stad?

Bonden. See frist op.

Pernille. Ey, jeg kommer ingen Vey med ham. Det er en Zest. Du skal intet andet svare end de Ord: Spor min Hoffmester.

Bonden. Nu, nu forstaaer jeg: Spor min Hoffmester.

Pernille. Got nok. Her boer en Mand udi dette store Huus, hvor Comoedien skal spilles. Der skal Herren gaae hen for i Veyen, betinge de fornemste Værelser for en fornemme riig Palsgreve med hans frue.

Bonden smyder sig, og smør Singsene paa Riolen.

Leerbeutel. Si dig an, smør du Singsene paa Riolen?

Bonden. Spor min Hoffmester.

Pernille. Ey, det vil ikke sige, Herre! Lad ham kun have sine Noder.

Leerbeutel. Jeg merker nok, hvorhen du sigter med denne Intrigue; men jeg er bange, at vi bliver fiendte.

Pernille. Udi den Equipage, vi kommer udi, vil ingen fiende os. Man maa ellers vove noget for at redde sig af en stor U-lykke.

Leerbeutel. Det er sandt; hvis jeg ikke faaer Penge paa een eller anden Naade, er jeg om en Hals.

Pernille. Saa vover Herren da intet, men jeg alleene.

Leerbeutel. Det er sandt, Pernille! Jeg har dig at tilskrive baade mit Liv og min Velfærd. Men hvad skal vi nu først foretage?

Pernille. J skal hen udi dette store Herberg og bestille de fornemste Værelser for en fremmed Pals-Greve. J maa braute brav og tale store Ord.

Leerbeutel. Det skal have gode Veye. Det er noget, som jeg er vant til.

Pernille. See her, Kammerat! flye nu Herren sin Rioler igien.

Bonden grædende. Ey, lad mig beholde den.

Pernille. Du skal strax faae den tilbage. Kom nu med mig.

Scen. 4.

Leerbeutel. En Vert.

Leerbeutel. Det er en lystig Pige, som er skabt til store Ting. Jeg maa strax giøre en Begyndelse. Vanter paa.

Verten. Med hvem vil han tale, min Herre?

Leerbeutel. Jeg er Pals-Grevens Hoffmester.

Verten. Hvilken Pals-Greve?

Leerbeutel. En fremmed Pals-Greve, som er nyelig kommen til Staden, og vil have Logemente her, thi dette Huus er os recommenderet som det beste.

Verten. Ja jeg haaber, at Hans Naade skal ingen Steds bedre blive tractered.

Leerbeutel. J maa vel see til, Herr Vert! at J skaffer os god Fisk; thi Pals-Greven er ikke meger for Risdmad. Hvad Slags Viner har J?

Verten. Alle Slags; jeg har nyelig faaet hjem Bourgogne-Viin, som ikke er for lange hvile. Men er Pals-Greven langt borte?

Leerbeutel. Ney han er paa Veyen fra Posthuset, hvor Vognene holder; der tar han en Portehaise, thi han taaler ikke at fiere paa Gade-Stenene.

Verten. Lillemand, kommer han saa hastig? Zenrich! gjør alting reddigt paa den store Sal. Vi venter fremmede.

Leerbeutel. J maa skynde jer, det beste J kand.

Verten. Inden en halv Time skal alting være færdigt. Jeg haaber, Hans Naade skal blive fornøyet. Behager det ellers Hr. Hoffmester, at jeg skal lade nogle af mine folk gaae med for at bære hans Gods?

Leerbeutel. Ah ney, vi har folk nok selv. Han har ogsaa sin frue med.

Verten. Velbaarne Hr. Hoffmester tar ikke unaadigt op, at jeg spør ham om en Ting: Hvor kommer det, at en Herre, som er allerede gift, holder en Hoffmester?

Leerbeutel. Min Herre har giftet sig meger ung. Derforuden er der en anden Marsag, som jeg skal forklare jer siden. Gaaer J nu kun ind og laver alting til; thi om en halv Time skal vi være her.

Scen. 5.

Leerbeutel. Pernille.

Leerbeutel. Begyndelsen er gjort; hvordan dette ellers vil falde ud, kand jeg ikke sige. Andre betiene sig af lystige Tienere for at øve Skalkestykker; men jeg bruger Piger dertil. Riomet gjør dog intet til Sagen; thi hvo som har best Lovet og meest Driftighed, er det beqvemteste Instrument. Denne Pige har reddet mig af adskillige Fortredeligheder, saa at jeg har haab om god fremgang. Hvorom alting er, saa vover jeg ikke meger; thi at falde i ubarmhertige Creditorens Hander = = Men der seer jeg hende igien.

Pernille. Nu Herre! har J forrettet jer Vrende?

Leerbeutel. Logement er bestilt, og alting bliver færdigt inden en halv Time, hvordan det ellers vil falde ud.

Pernille. Lad mig kun raade derfor. Jeg har allerede hvervet en Hob got folk, som skal gaae os til Haande.

Leerbeutel. Men hvor er Pals-Greven?

Pernille. Han er til min Moster, som jeg har aabenbaret den hele Sag. Hun er, uden at roese min egen Paarørende, en vittig Kone og saa tjenstagtig, at hun har expo-neret sig mange Gange at komme i Spindehuset, for at gaae gode Venner til Haande, som betaler hende for sin Møye.

Leerbeutel. Men jeg er bange for denne Bonde-Dreng; thi han er altfor raabelig.

Pernille. Dersom han var en halv Qvintin mindre dum, var han mig til ingen Nytte. Spiller J kun jer Hoffmester-Kulle saa vel som jeg min frue-Kulle, saa skal Sagen gaae vel nok. Lar os nu hen at lave os til.

7. tractered] behandlet. — 12. som ikke er for lange hvile] som er værd at smage.

37. den Equipage] den Udstyrelse, der Optog.

ACTUS II.

Scen. 1.

Pals-Greven i en Portechaise.
De andre gaar ved Siden.
Verten er meget gleskietig, og
med Suen i Saanden hjælper ham
ud af Portechaisen.

Leerbeutel. Hey Christoffer, Peiter! lober strax hen til
Post-Huset og henter Herrens Tøi og Kofferter. Fruen kommer
ind ad Bag-Porten.

Lakeyerne. Det skal skee, Hr. Hoffmester!

Verten. Gud bedre mig, velvæde Hr. Hoffmester! jeg er
bange, at det er ikke alt udi Huset, som det bor at være; havde
jeg lidt forud faaet hans Naades Ankomst at vide, skulde det
have været bedre.

Leerbeutel. Jeg veed, I har jo nogle Værelser
ryddige.

Verten. Ja den store Sal, som Herren blev fort op paa,
er ryddig. Cabinetterne skal strax komme i Stand.

Leerbeutel. Got got.

alting maa gaar igiennem mit Hoved. Hvad heder den for-
nemteste Vexlerer her i Byen?

Verten. Han heder Andreas Grobsmidt.

Leerbeutel tar et Brev af Lommen. Ja det er den samme;
her staaer paa Brevet: Andreas Grobsmidt. Er den Karl ellers
capable for at tælle mig 4000 Rdlr. 3 Dage efter Sigt?

Verten. Ja velvæde Hr. Hoffmester! om det var 10000.
Men kand Pals-Greven behøve saa mange Penge paa een-
gang?

Leerbeutel. Ja vist. Han agter ikke meer Tusind Daler
end 4 fl. Saadanne Folk, Herr Vert! maatte I nok ønske
hver Dag.

Verten. Det er min Troe sandt.

Verten. Ah Hr. Hoff-
mester! Pals-Greven seer
meget naadig ud. Han er
gandske ung.

Leerbeutel. Ja han
er kun udi sit attende Aar, og
derforuden for saadan stor
Herre meget enfoldig, saa at

Scen. 2.

Scen. 2.

En anden Vert kommer ind. [De andre.]

[2. Vert.] Ah min Herre! jeg vil recommendere dem mit ringe Huus, hvor de skal blive langt bedre accommoderet end her.

1. Vert. Det skulde fortryde mig, om man nogen Steds blev bedre accommoderet end i mit Huus.

2. Vert. Ey, jeg maa lee deraf. Du est jo ikke capable, Jacob! at lave en ærlig Ragou til.

1. Vert. Du skal nok see, at jeg skal lære det af Mester Herman.

2. Vert. Jeg veed nok hvad Folk sagde, som logerede her forgangen Uge.

1. Vert. Hvad sagde de da?

2. Vert. De sagde, at de bleve slet accommoderet og brav skaaren.

Leerbeutel. Ey, Børnlille! ypper ingen Klammerie.

2. Vert. Det er, som jeg siger, min Herre! vil de behage at logere hos mig, skal de blive langt anderledes betient og langt fra ikke skaaren saa meget som her.

Leerbeutel. Ney nu er det for silde, Landsmand!

1. Vert. Det er Carnailler, som siger, at jeg stier Folk.

2. Vert. Og jeg siger, at du er en Brodtyv, som søger at tage Væringen fra andre got Folk.

1. Vert. Du est selv en Brodtyv.

De faaer hinanden i Haaret, og Hovmesteren stiller dem ad, og driver den anden ud.

Verten. Ah gunstige Hr. Hoffmester! tag det ikke unaadigt op, at saadant er steed udi deres Presence. Jeg fand ikke styre mig selv, Hr. Hoffmester! naar nogen vil gribe en paa mit ærlige Navn og Rygte og sige, at jeg ikke fand lave en Ragou til. Er det ikke smerteligt, Hr. Hoffmester? Han maatte heller have kaldet mig en Skielm og Bedrager. Han græder.

Leerbeutel. Ey, Hr. Vert! vil man legge paa Hiertet alt hvad Folk siger, saa faaer man nok at bestille. Hvor gammel er J vel nu, og hvor længe har J kaaget for Folk?

Verten. Over 30 Aar.

Leerbeutel. J saa lang Tiid, synes mig, at eders hidsigte Blod burde have udkaaget. Skulde jeg have laadet mig bevæge af Snak, saa havde jeg længe siden været opvædet af Chagrin; thi udi hvert Brev, jeg faaer hjemme fra, er noget Nyt fra mine Venner, som fortæller mig, hvad Folk taler om denne vor udenlandske Rejse, nemlig at jeg betienner mig af Paltz-Grevens Enfoldighed, og anvender Cassen til min egen Fordeel, da jeg dog fand sværge, at jeg har sat til over 3000 Rdlr. af mine egne Penge paa denne Rejse, som Fruen fand vidne med mig. Men, Herr Vert! naar man har en god Samvittighed, fand man foragte alt saadant.

Verten. Sid alle brave unge Herrer var udi slige Hænder som Hoffmesterens. Det er noget Sært ved mig, Herr Hoffmester! at saa snart jeg seer et Menneſte, fand jeg profect sige hvad der boer i ham. Jeg kastede mit Øye ikke saa snart paa Hoffmesteren, forend jeg formerkede, at han var en forstandig og dydig Herre. Men, Hr. Hoffmester! er Paltz-Greven saa eenfoldig?

Leerbeutel. Herr Vert! man bør ikke tale ilde om saadanne store Herrer; jeg taler heller ikke ilde om ham, thi hvad fand han dertil, at Naturen har ikke villet danne ham anderledes? Men jeg fand sige dette = = = Dog ikke mine Ord igien!

Verten. Bevare min Mund, Herr Hoffmester!

Leerbeutel. Jeg fand sige det, at han har fast intet af Menneſte uden Skabningen, og hvor meget jeg søger at skjule

hans Enfoldighed, saa merker dog stionsomme Folk det strax. Hans Hr. fader, den gamle Paltz-Greve, har mange Tider vredet sine Hænder, ja grædet derover for mig. Jeg har troestet ham derved, at mange, der har været ligesaa eenfoldige som han udi Ungdommen, ere dog bleve meget vittige, naar de ere avancerede udi Alderen. Hans Herr fader har menet, at naar han kom i fremmede Lande, at han skulde forandres og blive mere poleret; men jeg seer endnu ingen Forandring. Nu maa jeg op til Herren. Han har laadet invitere de Fornemste af Landet at spise her med sig til Aften. See til, Hr. Vert! at vi blive vel accommoderet. J skal blive raisonnabel betalt. Adieu saalænge!

Scen. 3.

Verten. Mad. Staabi.

Verten [alleene]. Det er en dertil Mand, denne Hoffmester. Men jeg vilde dog onſke, at hverken han eller Fruen var med; thi saa kunde jeg raade for Herren alleene. Vi faaer kun sielden slige fede Stege, hvorfor vi maa bruge Leyligheden. Et Vertshuus er ligesom et Lotterie. Der falder en Hob Vieter og slette Gevinster; men denne Paltz-Greve er som eet af de store Lodder udi den femte Classe, som maa bøde paa det andet. Men see her: God Morgen, Mad. Staabi! Vil J tale med mig?

Madame Staabi. Jeg hørte, at her er kommen en fremmed Herre. Jeg har Brocade, Silketoy og andet dislige.

Verten. J fand vie, til Hoffmesteren kommer; thi alting gaaer igiennem hans Hovet. Men der er han. Herr Hoffmester! her er en Kone med adskillige Galanterier, om Paltz-Greven kunde have Lyst til noget.

Leerbeutel. Fand see; vi skulde have henved 30 Men Brocade, men det skulde være got.

Mad. Staabi. Der er ingen i Byen, som har bedre Brocade. Men det er noget dyrt. Hvem der vil have gode Sager, maa ogsaa betale dem.

Leerbeutel. Det vil ikke sige, at de ere dyre, naar de kun ere gode.

Mad. Staabi. See, min Herre! dersom han finder saadan Patron og saa ryk Brocade udi Staden, vil jeg give det for intet.

Leerbeutel. Har J ellers ingen smukke Tobaks-Daaser?

Mad. Staabi. Ja vist, her har jeg en Guld-Dose med et rart Portrait; men den kommer paa 200 Rdlr., thi der er lutter Ducate-Guld derudi.

Leerbeutel. Ja Daasen er smuk; jeg troer nok, at Greven beholder den tillige med Brocaden, naar han faaer Leylighed at see derpaa. Vil J lade det ligge her til i Morgen?

Mad. Staabi. Ja hiertelig gierne.

Leerbeutel. J fand komme hid i Morgen Kl. 9.

Mad. Staabi. Det skal see.

Leerbeutel. Men J maa sige det nyeste Riob paa Brocaden.

Mad. Staabi. Vi skal nok komme til Net.

Leerbeutel. Har J ellers smukke Juveler?

Mad. Staabi. Ney Herre! men her boer en Mand næstved, som jeg vil recommendere Herren.

Leerbeutel. Ja lad ham komme strax hid.

Madame Staabi gaaer bort.

Leerbeutel. Herr Vert! de fremmede kommer snart. Lad nu see, at J accommoderer dem vel.

Verten. De skal blive kongelig tracterede.

Verten gaaer ud.

Scen. 4.

Leerbeutel.

Comoedien begyndes vel nok. Det er vel noget dumdriftigt at byde fornemme Gæster til sig, som maaskee kand rebe os, og strax seer, at det er en grov Bonde-Dreng; men min Lærmeester Pernille siger, at jo mere figurer vi gior, jo mere bestyrker vi vore Sager, og betar Verten al Suspicion. Jeg skal nok sette Raadsherrerne en Vornæse paa, saavel som hun paa deres fruer. Men der kommer Juveleren. De folk iler til deres egen Ulykke, ligesom de er bange, de ikke tilig nok skal blive be- dragne.

Scen. 5.

Leerbeutel.

Juveleren.

Juveleren. Ser- viteur, min Herre! Mad. Staabi har vist mig hid; jeg er en Juvelerer.

Leerbeutel. Lad mig see hvad det er for Sort. Disse staaer mig best an. Kand stee at Greven beholder dem; men nu har han ikke Lejlighed at examinere dem, thi vi venter nogle af Raadsherrerne hid. Vil I lade dem ligge her til i Morgen, saa skal I faae Svar.

Juveleren. Jeg vil komme hid i Morgen med Juvelerne igien.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg skal give ham bedre Raad. Det er best, at han bliver borte, eftersom han er saa frygtfom. Her var nyelig en anden, som recommenderede sig, og bed sig til at lade os beholde paa Prove saa mange, som vi forlangede; men jeg lod ham gaae, eftersom samme Kone havde talt til mig om jer.

Juveleren. Ah min Herre Hoffmester! det var ikke saa meent.

Leerbeutel. Ney Monsieur! jeg vil min Troe ikke føre ham eller nogen i Fristelse. Han kunde maaskee have en u-roelig Nat derover, at han havde betroet et Par Juveler til en Paltz-Greve af det hellige Romerske Rige.

Juveleren. Ah bliv ikke vreed, velædle Herr Hoffmester! Leerbeutel. Ney aldeles ikke, jeg priser hans Forsigtighed.

Juveleren. Ah Eders Velædelhed!

Leerbeutel. Jeg siger ham jo, Monsieur! at jeg aldeles ikke fortryder derpaa; men han kand heller ikke regne mig det til Onde, om jeg Kiobslager med hvem jeg lyst.

Juveleren. Ah velbyrdige Hr. Hoffmester!

Leerbeutel. See der har han sine Juveler igien. Jeg troer ikke, de ere kommen til Skade i min Haand.

Juveleren. Jeg tar dem min Troe ikke tilbage. Jeg beder dy- mygt, at de maa blive liggende til i Morgen.

Leerbeutel. Ney jeg tar ikke imod dem.

Juveleren. Jeg beder da, at Greven vil ikke fatte U-naade for mig. Gaær bort.

Leerbeutel. Her, Monsieur! eftersom jeg merker, at I ikke gjorde det af Mistanke, saa lad dem da blive her.

Juveleren. Jeg takker Hoffmesteren.

Leerbeutel. I Morgen Klokker 9 Kand I komme hid.

Juveleren. Det skal stee.

Scen. 6.

3 Raadsherrer.

Leerbeutel.

1. Raadsherre.

Skuldigste Tienner! Jeg veed ikke, om han er af Paltz-Grevens Svite.

Leerbeutel. Ja min Herre! jeg er hans Hoffmester til Tiennefte. Paltz-Greven har taget sig den Frihed at invi-

tere dem til et Aftens-Maaltrid, formoder, de tage det ikke ilde op.

2. Raadsherre. Vi ere Paltz-Grevens underdanige Tien- nere, og takker for den Ære, han vil besife os.

Leerbeutel. Hans Herr Fader, den gamle Paltz-Greve, siger, at udi hans Ungdom, da han reyste udenlands, inviterede han en hver Byes Øvrighed til sig, hvilket han ogsaa har villet at hans fiære Son skulde practicere. Raadet er saadanne Mænd, som man skal lære og profitere af. Man maa ikke reyse

reyse udenlands for at besee Huse og Bygninger, men for at tale med brave folk.

I. Raadsherre. Men vi vilde ønske, at vi kunde være hans Naade til nogen fornøjelse her paa Stedet. Men hvad fandt en Herre af den Stand og Education, og der har reysset saa meget, profitere af vort Omgjængelse? Vi fandt nok slutte af Herr Hoffmesters Artighed, Forstand og Manerer, hvordan hans høie Principal er danned.

Leerbeutel. Jeg takker ydmygt for de gode Tanker, de have om mig. Mine Meriter ere kun ringe, og min Principal disvære = = = *Åh I gode Herrer! jeg fandt ikke tale.*

I. Raadsherre. Hvorfor det, Herr Hoffmester? Vi haaber, at hans Principal intet Ont er vederfaaret.

Leerbeutel. I gode Herrer! Naturen er meget bizarre i at uddele sine Gaver. Min Herre har intet at klage paa Legemens Stikkelse, thi alting er derudi, som det bor at være, og han har en god Helbred, er derforuden begavet med Aagdom og Velstand. Men, I gode Herrer! = = Leerbeutel græder bitterlig. *Åh mit Hierte bloder i mit Liv, naar jeg tænker derpaa.*

I. Raadsherre. Maaskee Paltz-Greven er noget flygtig, hvilket er en Fejl, som findes hos de fleste slige unge Herrer.

[Leerbeutel.] *Han græder igien.*

I. Raadsherre. Men det er noget, som forgaar med Alderen.

Leerbeutel. *Ney min Herre! gid han var noget vild og flygtig; thi jeg holder saadant for et got Tegn hos unge Mennesker.*

I. Raadsherre. Saa inclinerer han da maaskee til Melancholie?

Leerbeutel. *Ney gid han var noget melancholisk; thi Melancholie er gierne meleret med andet Got.*

I. Raadsherre. *Han er maaskee alt for stor Liebhaber, og lader sig forlede af Fruentimmer?*

Leerbeutel. *Ney gid han var en Liebhaber; thi *Amour*, saa som den fører meget Ont med sig, saa fører den ogsaa meget Got.*

I. Raadsherre. *Vi fandt da ikke vide hvad der fattes; maaskee han er haard mod sine Underhavende?*

Leerbeutel. *Ney vist ikke. Gid han var noget haard; thi saadant er undertiden nyttigt hos slige Folk.*

I. Raadsherre. *Hans Naade maa da have nogen Uffecter udi en stor Grad.*

Leerbeutel. *Ney I gode Herrer! hverken udi stor eller liden Grad. Han har slet ingen Uffecter. Naar I seer ham, skal I forsværge, at han er saadan Herre; I skal heller tage ham for en Bondesøn end for en Paltz-Greve. Han er ligesom et Stykke Træ, har hverken Begreb eller Ihukommelse, og alt det, hans Herr Fader har kostet paa ham, er forgiøves. Græder igien. *Åh du ædle gamle Paltz-Greve! naar jeg tænker paa de mange salte Taare, du har fældet, de mange Sukker, du har udsøst derover, er mit Hierte ferdigt at briste. Den gode Herre har gjort alt hvad en Fader fandt giøre [for] sit Barn, har udvaldt de beste Informatores til ham, som var at bekomme udi Landet, de beste Exercitie-Mestere, og endelig ladet ham reyse uden Lands; men det har kun lidet frugtet.**

I. Raadsherre. *Hvor gammel er nu Paltz-Greven?*

Leerbeutel. *Nitten Aar.*

I. Raadsherre. *Åh, Herr Hoffmester! saa fandt der endnu være en Forhaabning; thi man har store Exempler derpaa.*

Leerbeutel. *Ja ha, gid det var saa vel. Men jeg beder om Forladelse, I gode Herrer! at jeg forlader dem et Øyeblik. Jeg vil bringe Herren ned.*

I. Raadsherre. *Ydmygste Tienner!*

7. Artighed] Belevenhed, sine Væsen.

Scen. 7.

Raadsherrerne alleene.

I. Raadsherre. Det er en allerkiereste Mand, denne Hoffmester, Herr Collega! Han burde være det, som hans Herre er, formedelst sine store Meriter.

2. Raadsherre. *Ja jeg siger det samme; thi jeg er min Troe gandske forliebt i ham.*

3. Raadsherre. *Jeg længes ret efter at see den unge Paltz-Greve, om han er saa taabelig.*

I. Raadsherre. Det maa dog være en stor Hierte-Sorg for Forældre at see ingen Tugt vide paa deres Børn. Men der kommer han uden Tvil.

Scen. 8.

Paltz-Greven. Leerbeutel. Raadsherrerne.

I. Raadsherre. Underdanigste Tienner. Vi takker for den Naade, Paltz-Greven har beviist os, at invitere sine ringe Tienner hid.

2. Raads-Herre. *Harde vi vidst Paltz-Grevens Ankomst, skulde vi for længe siden have havt den Ære at giøre vor underdanigste Opvartning og gratuleret hans Naades Ankomst.*

Paltz-Greven. *Har ingen af jer, I gode Mænd! en Snyde Tobak? Jeg er saa forstopped.*

I. Raadsherre sagte. *Åh Himmel, hvilken Complement er dette for en Paltz-Greve!*

Leerbeutel. *I gode Herrer! Paltz-Greven havde lagt sig lidt paa Sengen og var falden i Sovn, og naar han sover saadan om Æstremiddagen, bliver han saa døsig, saa at der gaar en halv Time bort, ferend han fandt komme sig igien. Jeg beder ydmygt, at de vil behage at sette sig ned, saa setter min Herre sig ogsaa.*

I. Raadsherre. *Hvor den habile Mand veed at skjule sin Principals Fejl!*

Leerbeutel. *Åh de gode Herrer behager at sidde, thi for sidder ikke Hans Naade.*

Paltz-Greven setter sig først, siden de andre; Leerbeutel blir staaende ved hans Stool.

I. Raadsherre. *Eders Naade er kommen paa et Sted, som er meget usund. Eders Naade maa derfor tage sig i Agt i Begyndelsen og bruge nogle smaa Precautioner.*

Paltz-Greven røber.

Leerbeutel. *Paltz-Greven har en forstreffelig slet Mave, og beder ydmygt om Forladelse, at han i deres Presence bruger sin Commoditet; thi mange Tider fandt han ingen Luft faae, og derfor tager sig Frihed at giøre saadant, hvilket han aldrig gjorde, dersom den yderste Nød ikke tvang ham dertil.*

I. Raadsherre. *Hans Naade bruger sin Frihed; thi Sundheden er det kostbareste Alenodie, man har i Verden. Har ellers Hans Naade længe været incommoderet med slige Obstructioner?*

Paltz-Greven. *Spør min Hoffmester.*

I. Raadsherre til Hoffmesteren. *Har Hans Naade været længe saaledes incommoderet?*

Leerbeutel. *Ja udi nogle Aar.*

I. Raads-Herre. *Jeg har her nogle excellent Mave-Draaber; om Eders Naade vilde bruge dem, saa forsikrer jeg, at der er ingen Ting bedre for Maven.*

Greven. *Der gaar jo ikke I2 slige paa en Pæl. Derpaa fandt man ikke slukke sin Torst.*

57. Der gaar jo ikke I2 slige paa en Pæl] „Greven“ mener vel: Indholdet af tolv saadanne [maa Medicin-flaster udgjør jo ikke engang en Pæl.

Leerbeutel.

Leerbeutel. Paltz-Greven, I gode Herrer! er ikke vant til Draaber. Han bruger aldrig uden Decoctum, hvoraf tages store Portioner. Han har menet, at det var Decoctum.

I. Raads-Herre. Ney Eders Paltzgrevelige Naade! det var ikke Decoctum. Man tar kun 10 Draaber heraf hver Gang.

Paltz-Greven. Spor min Hoffmester.

Leerbeutel. Paltz-Greven veed, at jeg har seet mig lidt om udi Byen, hvorfor han mener, det kommer mig til at giøre en Beskrivelse derover, thi han har selv endnu aldeles intet seet. Jeg finder her adskillige smukke og kostbare Bygninger.

Paltz-Greven. Spor min Hoffmester.

I. Raads-Herre. Kienderda Hr. Hoffmester disse Draaber?

Leerbeutel. Jeg suster lidt kun paa Medicin. Ja jeg kiender strax paa Lugten hvad det er for Slags. Det er en kraftig Tinctur; man kand ikke bruge stort over 10 Draaber paa tengang.

I. Raads-Herre. Men hvorledes staaer denne Bye ellers Eders Paltzgrevelige Naade an?

I. Raads-Herre. Ja Byen er smuk nok. Den har taget til paa nogle Aar. Om Paltz-Greven vil besee sig udi Byen, tilbyder vi vor underdanig Tienneeste at gelejde ham allevegne.

Leerbeutel. Den Hofflighed er saa stor, at hans Naade ikke kand hitte paa saa kraftige Ord, som han onsker at svare, i en Hast. Ja hans Taushed selv gir tilkiende, hvor meget hans Hierte deraf er bevaget.

I. Raads-Herre.

I. Raads-Herre. Det kand aldeles ikke regnes for Hoflighed; thi det er vor Skyldighed at giere det og andet, som kand være Pals-Greven til Fornøjelse.

Leerbeutel. I gode Herrer! Pals-Greven er ikke af mange Ord; men han tænker dismere. Det har han efter sin Hr. fader, hvilken, naar nogen beviser ham Velgierning, takker aldrig derfor med Ord, men beviser sin Taknemmelighed udi Gierningen.

I. Raads-Herre. Er Eders Naades Hr. fader endnu ved god Helbred?

Pals-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Jeg skal sige de gode Herrer: Med den sidste Post fik vi ingen Brev fra den gamle Pals-Greve uden jeg, hvorfors hans Naade er bleven lidt fortrydelig, og i det han viser dem til mig, paa en subtil Maade vil sige, at jeg var lykkeligere i denne Post end han selv. Jeg takker ellers

ACTUS III.

Scen. 1.

Mad. Staabi. Verten.

Mad. Staabi. Her er farlig stille i Dag. Jeg seer ingen Folk, og Kloffen er dog over 9. Jeg kand dog ikke troe, at de sover alle. Jeg maa banke paa Vertens Kammer.

Verten kommer ud i sin Nat-Trøye, med Sele, gnittende sine Øyne. God Morgen! I er saare tilig paa Jerde i Dag.

Mad. Staabi. Er det tilig? Kloffen er 9.

Verten gispende. Hillemant, er Kloffen alt 9? Det havde jeg ikke tænkt. Vi drak noget stærkt i Aftes, saa at mit Hoved er lige som det var knuset. Pals-Greven tracterede saaledes, at vi bleve alle drukne. Hans Hoffmester, kand jeg sige, er en

paa hans Naades Vegne for Efterspørgsel. Den gamle Pals-Greve saavel som Pals-Grevinden er ved god Helbred.

I. Raads-Herre. Ey, lever ogsaa Eders Naades Fru Moder?

Pals-Greven. Spør min Hoffmester.

Leerbeutel. Ha ha, I kand nok merke, I Herrer! at min Herre bær en liden fortrydelse over at han inter Brev fik med sidste Post fra nogen af dem. Ah Eders Naade gir sig tilfreds, ved næste Post faaer Eders Naade Breve igien, og jeg inter.

Verten kommer ind. Nu er alting færdigt, Hr. Hoffmester! og Maden paa Bordet, om de vil behage at spatsere ind.

Pals-Greven vil gaac først ind; men Leerbeutel holder ham tilbage udi Kiolen, og nøder de andre at gaac først.

Leerbeutel. Hr. Vert! er Musicanterne kommen, som jeg bestilte?

Verten. Ja de faaer den beste Music at høre, som er i Byen.

Leerbeutel. Lad dem spille nogle smukke Concerter, medens Herren er til Taffel.

Verten beder Musicanterne spille. Der spilles nogle udvalgte Concerter, og en Dancer kommer ind og presenterer en smuk Dants.

reutafait Herre, og saa naadig, saa naadig, Madame Staabi! at jeg ikke kand beskrive det. Han skienkte selv i for mig, den gode Herre, og bad mig drikke Pals-Grevens Skaal. Troe mig, den unge Pals-Greve bliver en brav Herre. Han drak mare Skaal om Skaal med de gamle Raads-Herrer; men paa Sikasten maatte han dog give sig tabt, thi jeg vil tiene hende, min kiere Mad. Staabi! Pals-Greven er endnu en ung Herre, der ikke har naaet sit tyvende Aar, hvordan skulde han kunde holde det ud med slige Mænd, der har siddet i Raadet i saa mange Aar?

Mad. Staabi. Hvordan Herre er han ellers?

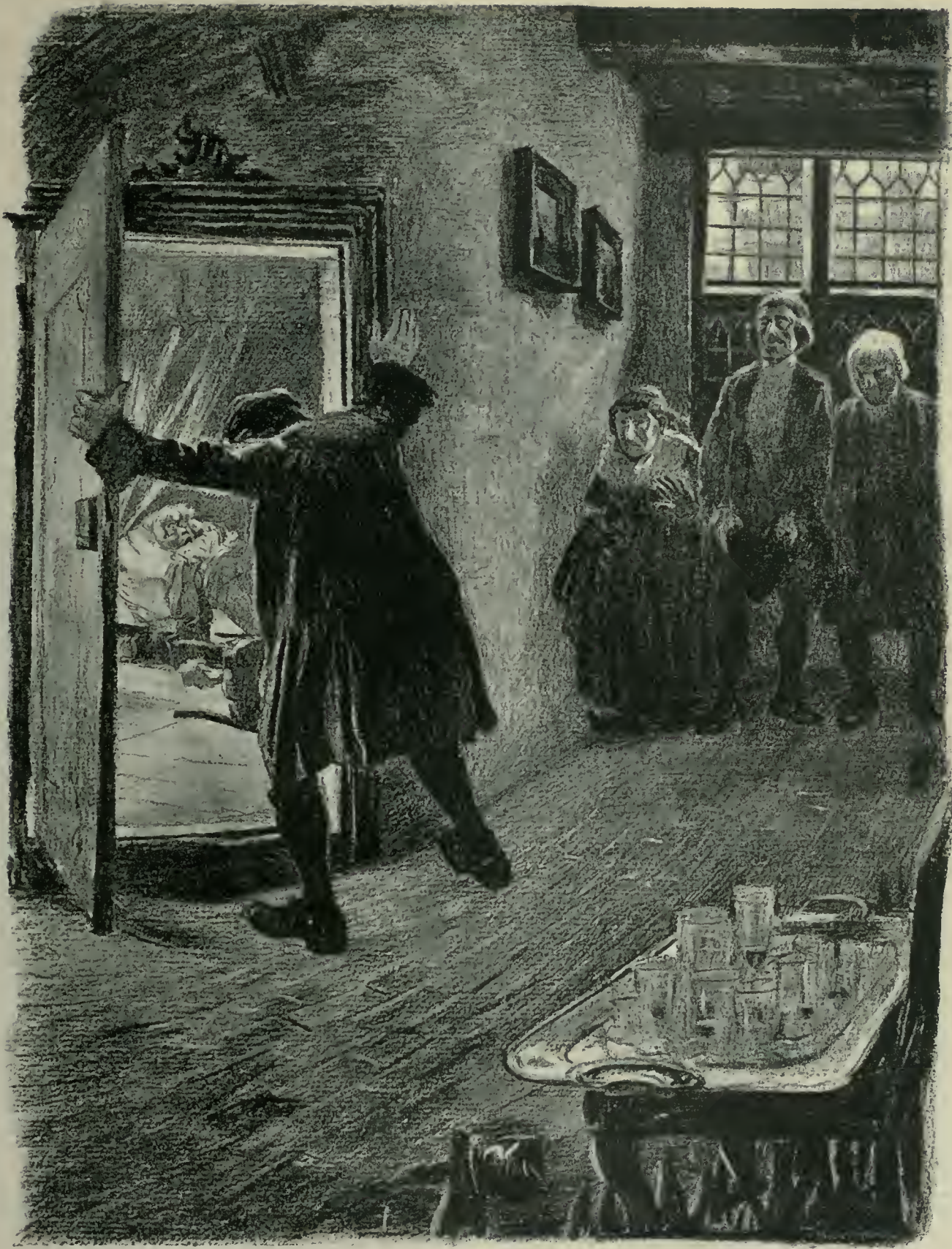
Verten. Han er meget stille. Jeg hørte ham fast ikke tale et Ord over Bordet; men Hoffmesteren førte Ordet alleene.

Mad. Staabi. Ja den Hoffmester synes at være en artig Mand.

Verten. Jeg har aldrig kiendt saadan Mand. Jeg skal stedse tale om ham med Berømmelse. Men om forladelse, jeg maa ind at toe og klemme mig lidt; thi jeg stod just nyelig, for hoviste Øren at sige, op af min Seng.

10. gispende] gabende. — 18—19. paa Sikasten] paa Sidstningen, tilsidst. — 19. jeg vil tiene hende] jeg skal sige Dem, De maa vide.

Scen. 2.

Scen. 2.

Jubilereren. En Musicant. Mad. Staabi.

Mad. Staabi. Hans Tiener, Hr. Jubilerer! Han har maaskee samme Vrend som jeg?

Jubilereren. Ja Hoffmesteren stavnede mig hid til denne Tiid. I skal ellers have Tak, Madame! fordi I recommenderede mig hos Hoffmesteren; thi jeg troer, at han beholder de tvende Juveler, jeg leverede ham i Gaar.

Musicanter. Jeg har ogsaa nogle Penge at fordre for Opvartning, jeg gjorde her i Gaar.

Jubilereren. Var der da Lystighed?

Musicanter. Ja vi havde fuld Musique. Det hele Naad var her til Vords. Vil I gode Mænd og tale med Pals-Grevens Folk?

Jubilereren. Ja jeg skal have Penge for et Par Juveler.

Mad. Staabi. Og jeg for 30 Allen Brocade.

Musicanteren. Jeg har ikke nær saa meget at fodre som I. I gode Mænd kand fortjene saa meget paa en Time, som Folk af vor Profession paa et Aar.

Jubilereren. Ja Monsieur! der falder ikke altid slige fede Steger.

Mad. Staabi. Det er sandt nok.

Musicanteren. Men mon ingen af Tienerene skulde være opstaaen? Jeg har saa lidt Tiid, jeg skulde hen i et Bryllup hos en Skomager, hvor der skal blæses i Trompeter, naar Gæsterne kommer. Men der kommer Verten, vi maa spørge ham derom.

Scen. 3.

Jubilereren. Musicanten. Mad. Staabi. Verten.

Musicanteren. Hr. Vert! kunde han ikke flye os nogen af Pals-Grevens Folk i Tale?

Verten. Jeg har min Troe ikke seet nogen af dem i Dag.

Jubilereren. Jeg veed, nogen af dem maa da være opstaaen.

Verten. Jeg skulde bilde mig det samme ind. Jeg vil ind udi Lakse-Kammeret og vække dem, hvis de ere ikke vaagen.

Gaaer ud.

Mad. Staabi. Det er ogsaa forstreckelig, at Tienere tør ligge saalænge.

Musicanteren. De kom endelig silde udi Seng i Nat, vel beskjenkede, det er sandt; men det er dog noget for meget at sove saalænge.

Verten igien. Hvad Pokker er dette? Her er ingen af dem udi Cammeret. De maa være ind hos Hoffmesteren; men jeg har ikke fornømt, at hans Dør har været aaben i Dag.

Jubilereren. Spring strax hen og se. Ah jeg er bange, der er Ugler i Mosen.

Verten gaaer, og kommer ind igien. Ah [Gud] bedre mig arme Mennecke, jeg seer ingen i Hoffmesterens Kammer heller.

Jubilereren. Ah mit hele Blod kaager i mig.

Mad. Staabi. Au au, jeg zitterer.

Verten. Jeg maa fige ind udi Pals-Grevens Cabinet. Ha ha ha, det lettede for Zierrtet. Jeg seer, han ligger endnu.

Jubilereren. Jeg kand forsikre, Hr. Vert! at jeg var saa bange som en Hare.

Verten. Naar der kommer Alteration paa Folk først, saa bilder man sig alting ind.

Mad. Staabi. Det er dog Synd at mistænke got Folk.

Scen. 4.

[Peiter. De andre.]

Peiter kommer ind. Ah Husbond! hvad er det? Alle vore 3 Heste ere af Stolden.

Verten. Hvad siger du? Est du gal?

Peiter. Det er sandt, jeg siger, Husbond!

Verten. Pots Slapperment, dersom jeg ikke saa Pals-Greven sove, skulde jeg tænke, her var en U-lykke paa Færde.

Jubilereren. Hr. Vert! staae ikke og raisoneer længer, men gaa lige ind til Pals-Greven, og væk ham sansfacon, og sfig, at alle hans Folk ere borte saavel som jere Heste; thi vi maa vide, hvordan Sammenhengen er, han maa tage det unaadigt op eller ey.

Verten aabner Kammer-Døren, og raaber: Eders Naade, Eders Naade, Eders Naade!

Scen. 5.

Pals-Greven i Slaaprok og Tøster. De andre.

Pals-Greven strækkende sig. Vil I tale med mig?

Verten. Jeg beder ydmygst om Forladelse, jeg har gjort Hans Naade Uroe; thi = = =

Pals-Greven. Gaa til min Hoffmester.

Jubilereren. Vi veed ikke, naadige Herre! hvor han er at finde. Han stavnede mig hid til denne Tiid; men = =

Pals-Greven. Som jeg siger jer, gaaer hen til Hoffmesteren.

Jubilereren. Hoffmesteren er ikke tilstede, Eders Naade!

Pals-Greven. Kald paa Kammer-Tienere da.

Verten. Han er ikke at finde.

Pals-Greven. Han maa være hen hos Hoffmesteren; gaaer fanden i Vold hen til Hoffmesteren allesammen.

Verten. Hoffmester, Kammer-Tiener, Lakeyer, Heste, alting er borte.

Pals-Greven. Hvad kand jeg dertil?

Jubilereren. Vil Herren selv betale mig for mine Juveler, saa maa de andre længe nok være borte.

Mad. Staabi. Og mig for mine 30 Allen Brocade.

Musicanteren. Og mig for min Opvartning i Gaar.

Verten. Og mig for Fortæring og andet, som er borte.

Pals-Greven. Hvad har jeg med det Ragerie at bestille? Gaaer, det I saaer en U-lykke, hen til Hoffmesteren.

Verten. Hvor er Hoffmesteren da?

Pals-Greven. Hvilket dum Diavel! nu stod jeg først op, og han vil, jeg skal sige ham, hvor Hoffmesteren er.

Jubilereren. Her Vert! jeg begier Arrest paa hans Person, til jeg bliver fornøyet.

Verten. Eders Naade maa blive her, til vi alle ere fornøiede. Jeg merker, at hans Tienere har alle sammenrottet sig, og er bortlobne; Herren maa skrive sin Fader til, at han stikker ham nogle 1000 Rdlr. for at løse hans Person.

Pals-Greven. Min Far! gid han havde noget at betale sin Lands-Gilde med i Aar.

Verten. Hvad? er I ikke Pals-Greve?

Pals-Greven. Det maa du selv være. Jeg er Per Nielsens Son i Vigen.

Jubilereren. Er I ikke Pals-Greve?

Pals-Greven. Det skal en Skielm sige mig paa.

Verten. Hvor er I da kommen til alle de Folk og Tienere, som I bragte hid i Gaar?

Pals-Greven. Spør Hoffmesteren. Hvad fanden veed jeg deraf? Jeg saa ham aldrig nogen Dag førend i Gaar,

H. fornøyet] fyldestgjort, betalt.

jeg kom til Byen og skulde købe Tiære, da spurdte han mig, om jeg vilde gaae med ham og gjøre hvad han bad mig, skulde jeg faae god Mad og Drikke. Jeg sagde: Tak som byder; hvorpaa han førte mig af mine Bønder-Klæder, og gav mig en flegels Kiøle igien, og kastede nogle Haar, som vare dryppet i Hvedemeel, paa mit Høvet, siden kaldte han og alle de, der saae mig, Paltz-Greve, hvilket er underlig at kalde got folk.

Verten. U = = = a = = = din stemme Misdadere, som har bedrageret os saa skammelig!

Paltz-Greven. Est du gal, har jeg bedrageret dig?

Verten. Har du ikke bedrageret os, naar du har givet dig ud for en Paltz-Greve, og ikke er uden en Bønde?

Paltz-Greven. Der er 16 Bønder i vor Bye, som alle har været Maygrever, og Ridsfogden har aldrig gjort dem noget Ont derfor; tilmed saa er dette steed mod min Villie, I har selv gjort mig til Maygreve mod al gammel Skik og Sædvane paa Landet, hvor aldrig nogen blir Maygreve uden i Maymaanet.

Jub i Leven. Flye mig mine kostbare Stene igien, din Hund!

Raads-Herre. Hvorledes henger det sammen?

Verten. Det henger saa sammen, at Paltz-Greven bør henges. Hoffmesteren var en Gaudieb, Paltz-Greven er bleven til en ussel Bønde-Dreng, jeg er bestaaet, disse andre gode Mænd bedrageret; her staaer han selv, nu kand I examinere ham.

Raadssherren. Hør, hvorfor har du givet dig ud for en Paltz-Greve?

Paltz-Greven. Spør min Hoffmester.

Raadssherren. Hvor er han da?

Verten. Han er alt floyren, har taget 3 af mine Heste og hele Bagagen med sig og ladet denne usle Bønde ubi Strikken. Raadssherren. Ach Himmel, hvilken Historie! Galgen blir dig vis nok; det er et uhorligt Strykke.

Paltz-Greven. Drolen splide mig ad, skal jeg ikke sige det til Ridsfogden, dersom I henger mig. Han er Mand for at henge jer igien.

Raadssherren. Trækker af med ham til Raadhuset; det er en reen Sag. De trækker af med ham.

Paltz-Greven. Har du mist dine Stene? Det er slemt nok for dig, arme Dievel!

Mad. Staabi grædende. Og mine 30 Allen Brocade.

Paltz-Greven. Dine 30 Graa-Katte? Du maa selv tage vare paa dine graa Katte.

Musicanten. Jeg vil have Betaling for mit Spil. Hr. Vert! jeg holder mig til jer.

Verten. Skal jeg betale for Spillet oven i Riøbet? Er jeg ikke ilde nok skaaren alligevel?

Paltz-Greven. Han skulde have Fanden, ikke Penge; thi han spillede som en Skielm. I fior Sommer, da jeg var May-Greve, havde vi andet Spil med en Tromme til; her hørte man jo ikke en ærlig Polst Dands engang. Jeg veed ikke hvad det var. Det var ligesom man kneb nogle Katte i Rumpen, saa freg een, saa freg en anden, saa alle tillige. Var jeg udi jer Sted, Herr Vert! saa skulde de mare ikke faae en Skilling.

Scen. 6.

En Raads-Herre. Personerne af forrige Scene.

Raads-Herre. God Morgen, Herr Vert! Tak for i Alfes; vi bleve meget flønt tracterede.

Verten. Ja saa min Pung vil faae en U-lykke.

Raadssherren. Jeg er kommen at gjøre min underdanigste Opvarning hos Paltz-Greven og takke ham for i Alfes.

Verten. Og jeg var nu paa Veyen at gjøre min underdanige Opvarning hos dem med ydmygst Begiering, at Paltz-Greven maa blive hengt, inden Soel gaaer ned.

14. Ridsfogden] Ridsfogden, Sorvalteren.

Scen. 7.

Drengens Fader og Moder. Personerne af forrige Scene.

Moderen. Det var nok mod min Villie at stikke det eenfoldige Menneſte til Byen.

Faderen. Han maa dog eengang komme til Riøbsted, at han kand lære noget.

Moderen. Ey, hvad skulde det eenfoldige Kræ Kunde lære? Jeg er saa bange, at han er bleven hvervet til Soldar.

Faderen. Funder vi ham ikke, saa maa vi betale Hr. Marcus for at lyſe efter ham, og naar han blir lyſet efter paa Prædikeſtoelen, saa gir Officeren, som har hvervet ham, tilbage.

Moderen. Du skal lure din Død derpaa. Officererne pleyer nok at give Soldaterne tilbage.

Faderen. Sid der var ham intet Værrer vederfaret, end han var hvervet. Jeg er bange, Gertrud! at Anægten er kommen i anden U-lykke.

Moderen. Ach ach, det var dog vor eneste Son, og hvor taabelig han var, havde vi dog Nytte af ham i vort Arbejde.

Faderen. Er han borte, Gertrud! saa maa vi dog give os tilfreds og stikke os derudi.

Moderen. Jeg gir mig aldrig tilfreds. Du skal staae mig Drengen igien eller en anden Son i hans Sted.

Faderen. Da maa du faae en anden til at gjøre det; thi jeg er alt for gammel og svag at staae dig flere Børn. Sun græder.

Faderen. Græd ikke, mit Barn! for Tiden. Vi vil lede efter ham i den nye Avelsgaard. Maaſtee han er kommen derhen.

28. Hr. Marcus] Præsten Marcus N. N. (efter Fortidens Maade at betegne Præster). — 45. Den nye Avelsgaard] Et Gæstgiversted ved Navn den gamle Avelsgaard findes endnu i Submsgaden i Kjøbenhavn.

Moderen.

Moderen. Ey Snak, hvor skulde han være kommen der? Faderen. Vi vil dog gaae derhen. Men hvad mon dette er for Allarm? Man seer ikke andet end det, som ont er, i Riobsteder. Her trækker man af med en Synder. Til Raadsheeren. Om forladelse, go Herre! hvad har denne Synder gjort?

Raadsheeren. Det er een, som skal henges.

Drengen. Jeg er aldrig ærlig, om det ikke er mine forældre. Ah mine kiære forældre! nu kommer I ret tilpas at følge mig til Galgen.

Konen. Ey, Mand! det er vor Son Per Nielsen.

Faderen. Mig synes mere det samme. Per Nielsen! hvad er det? Hvad Ont har du gjort?

Drengen. Ah min hierte far! bliv ikke vreed paa mig; de 4 Skilling er kommen bort, som jeg skulde kiobe Tiære for.

Raadsheeren. Ah hvilken Enfoldighed! Jeg ynkes over ham. Hør, Dannemand! er det jer Son?

Bonden grædende. Ja det er, gunstige Herre! Men hvorfor skal min Son hænges?

Raadsheeren. Han har givet sig ud for en stor Herre og skildt disse got folk, som her staaer, ved deres Velfært.

Konen. Ah det er umuelig, gunstige Herre! Det er det enfoldigste Menneſke, som kand gaae paa Jorden. Er det sandt, som du beskyldeſ for?

Drengen. Drollen splide den Hoffmester ad. Jeg faaer nok fat paa ham.

Raadsheeren. Hvor blevſt du kiendt med den Hoffmester?

Drengen. Da jeg stod paa Torvet i Gaar og saae mig om, kom han til mig, og sagde: Vil du følge med mig og giøre hvad jeg siger dig, skal du have bedre Dage end dit Herſkab.

Jeg maatte jo være en Nar, om jeg ikke tog mod ſaadant Tilbud; jeg fuldte med ham, han forte mig i en flegels Kiøle, kaldte mig Paltgreven, forte mig i denne Mands Huus, som ogsaa kaldte mig Paltgreve, gav mig paa eengang ſaa meget Mad og Drikke, som jeg kunde have nok af et heel Nar. Jeg gaaer til Sengs, og tænker paa ingen Ting. Om Morgenens ſiger de, at jeg skal henges, fordi jeg var Paltgreve i Gaar; gid Fanden være deres Paltgreve en anden Gang.

Moderen grædende. I seer da, gunstige Herre! af hans Enfoldighed, at han er ikke den, der er beqvem til at giøre noget Skielmsykke, men at andre Menneſker har berient sig af hans Taabelighed og brugt ham kun til et Reedſkab at bebrage andre med. Forbarmer jer over mig, og ſtikker mig ikke for Tiden udi Graven.

Raadsheeren. Hvad ſiger I andre gode Mand, som have lidet Skade? Er I tiert med at dette enfoldige Menneſke bliver uſkyldigen opofret?

Jubileren. Det nytter os aldeles intet. Jeg har ſelv Medynk over ham.

Drengen. Jeg vil gierne betale den Skade, som er ſteed. Den ene har miſt 2 Stene, jeg vil gierne give ham 10 igien; og den anden har miſt 30 graae Katte, dem kand jeg ogsaa flye ham tilbage.

Raadsheeren. Drengen finder jeg i alting uſkyldig og meer Rnk end Straf værd. Vi maa efter ingen Lov ſtraffe ham, som er uſkyldigt Instrument, men maa give ham forældrene tilbage med Formaning, at de lade ham ikke oftere reyse til Bryn alleene, at han ikke skal give Anledning til flere ſlige Tragødiær.

Det Lykkelige Skibbrud.

Comoedie udi 5 Acter.

Hoved-Personerne i Comædien.

Jeronymus.

Magdelone, hans Hustru.

Leonora, hans Dotter.

Lernille, deres Pige.

Philemon, forlovet med Leonora.

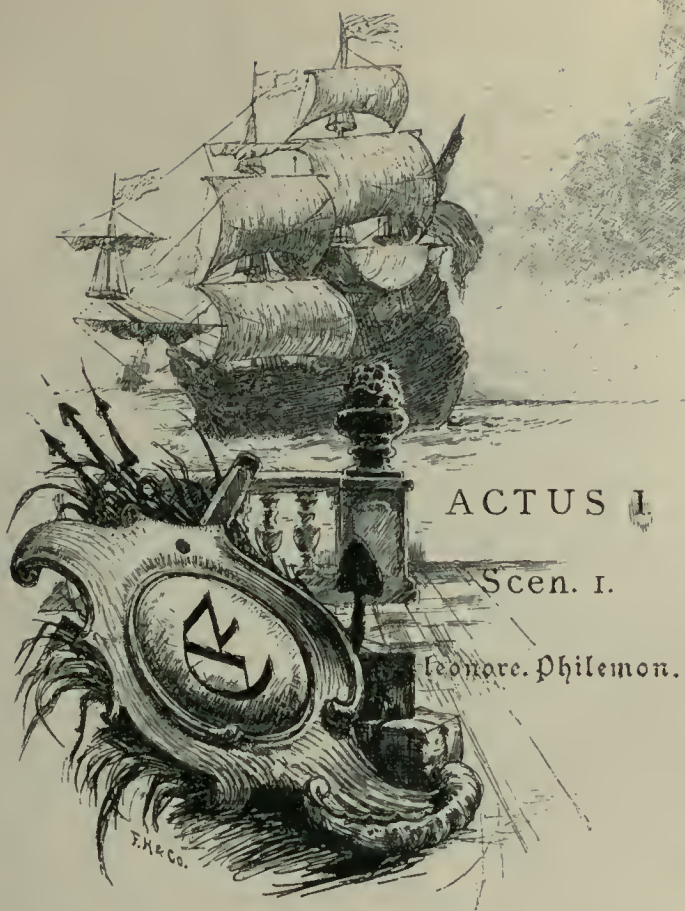
Henrich, hans Tiener.

Mag. Rosiflengius, Philemons

Medbeyler.

Gottfried, Magisterens Tiener.

Leander, Leonora Broder.

ACTUS I.

Scen. I.

Leonora. Philemon.

Leonora. Ah min hierte Philemon! jeg frygter, at dette vil faae et slet Udfald; min Stifmoders Had mod ham vover meer og meer til, saa at, hvor nodig min Far vil bryde sit eengang giorte Egteskabs-Lofte, saa kommer han dog til at giøre det.

Philemon. Allertierreste Jomfrue! saalænge J ikke bryder eders Lofte, saa kand alt andet ikke anfægte mig. Eders Stifmoders Misgunst kand ikke giøre andet end fæste os nogle smaa Stene i Veyen, som kand alleene hindre os, ikke at komme saa hastig til vor Ønskes Maal.

Leonora. Men, kiære Philemon! efterdi J elsker mig saa høyt, hvorfor vægrer J eder da for at bruge de Midler, som alleene ere mægtige til at befordre eders Kiærlighed?

Philemon. Ah Jomfrue! hvad har jeg forfømt? Bebreyd mig ikke saadant. J kiender jo mit Sind. J veed, at jeg er forhadet af Folk, alleene fordi jeg kalder enhver Ting med sit rette Navn, fordi min Mund svarer til mit Hierte, fordi jeg ikke kand sige, at jeg ærer den, som jeg hemmelig foragter, roser den, hvis Fejl jeg seer, og elsker den, som jeg i Hiertet hader. Skulde nu derfor de mange Kiærligheds-Erklæringer, jeg har giort min Jomfrue, alleene bestaae i Ord, saa var hun den eneste af alle, som jeg søgte at stufte. Ah hav ikke slige Tanker om mig, allertierreste Jomfrue! Set hvilken Prove paa mig, som eder lyst. Jeg setter all min Formue, mit Liv med Glæde udi Fare, naar jeg dermed kand bevise, at den Kiærlighed, som jeg bær til hende, er ingen Sminke.

Leonora. Men hvorfor søger J da ikke, kiære Philemon! at vinde min Stifmoders Gunst og at gaae den under Øyne, uden hvis Samtykke vor Kiærlighed ikke kand lykkes? Hun er bleven ophidset imod jer, fordi J adskillige Gange har sagt hende sine Fejl; kand J ikke sagte for min Skyld fore et andet Mundheld og rose hende? Det koster jo intet.

Philemon. Byd mig, Jomfrue! at udøse mit Blod, det er mig mueligt, men ikke at forsværge min Natur i at flattere og rose et Menneffe, der er sammensat af lutter Laster.

Leonora. Men naar J giør det alleene, kiære Philemon! for at forfremme vor Kiærlighed?

Philemon. Jo større Interessens er, som driver mig dertil, jo større Dyd er det at holde Stand.

Leonora. Ah jeg veed ikke hvad jeg skal kalde saadant.

Philemon. J vil maastee udtyde det som en Koldssindighed, men = =

Leonora. Jeg veed ikke hvad jeg skal kalde det. Vil J da heller forlade mig end tvinge jer til at gaae den Gamle under Øyne? Svar mig dertil.

Philemon. Allertierreste Jomfrue! frist mig ikke over min Formue.

Leonora. Jo her er to Villkor, hvoraf eet maa tages.

Philemon. Vor Lykke er jo ikke udi hendes Hænder.

Leonora. Jo noget nær; thi min Fader lar sig regiere af hende.

Philemon. Ingen af dem er mægtig til at stille os ad, naar Jomfruens Kiærlighed er bestandig, og elsker hun mig af Hiertet, saa styrker hun mig heller i mit Forsæt ikke at gaae fra Dydens Vey, ikke ved Hyllerie at styrke Folk i deres Ondskab.

Leonora. Ah jeg vil da ikke tale meer derom, men overlade dette til Himlens Forsyn. Men der kommer min Broder Leander.

Scen. 2.

Leander. Leonora. Philemon.

Leander. See skal jeg finde jer forliebte Folk her sammen?

Philemon. Hvad got Nyt, Monfrere?

Leander. Jeg har aldeles intet got Nyt. Jeg er bange for at det, som jeg længe har havt Mistanke til, engang vil hende.

hende. De mange Caretter, Mag. Rossiflengius idelig har gjort til vor Stifmoder, have aldeles ikke staaet mig an; men jeg har giattet, at de sigtede til det, som jeg i Dag er kommen under Veyr med.

Eleonora. Ah ah, mit Hierte staaer op i min Hals.

Leander. Jeg fand ikke berette noget Vist; men det fand jeg alleene sige, at der er stor Venstabs imellem vor Far og Magisteren. Jeg saae dem nyelig tale med stor Fortroelighed sammen, og hørte min Far sige disse Ord, da de stilted ad: Vær forsikret, Hr. Magister! at jeg skal holde mit Lofte.

Eleonora. Ah jeg elendige Menneſte, jeg tviler ingenlunde meer = =

Leander. Men der kommer min Far med vor Stifmoder; det er best, Monfrere! at I gaaer til Side, at vi dis bedre fand udsponere deres Anslag. Philemon gaar bort.

Scen. 3.

Magdelone. Jeronimus. Leander. Eleonora.
Pernille.

Magdelone. I har aldrig villet troe mig, min Hierte! at der var saa meget Got hos den Mand.

Jeronimus. Nu har jeg befundet det, det er en allerfiæreste Mand. Han elsker mig ret i sit Hierte. Men see hvad bestiller I her? Holder I Geheym-Raad?

Leander. Nu kom jeg nyelig her, og fandt min Søster alleene.

Jeronimus. Og nu kommer jeg fra en god Ven, som talede med mig om din Søster. Det er ellers Skade, at den Mand skulde have den Stavank udi Ryggen.

Magdelone. Det vil aldeles intet sige; man skal ikke domme et Menneſte af det, som er udvortes.

Pernille. Det er min Troe sandt. Tilmed lader den Puffel ham ikke ilde; den fand ogsaa have sin Nytte, thi den er saa spids, at om hans Hænder kom til Skade, saa kunde han i Nødsfald skrive Vers med Ryggen.

Magdelone. Holdt Munden, din Spotte-fugl! og bebrejd ikke folk det, som de ikke selv er Skyld udi.

Pernille. Mener Madamen, at han er fød saadan?

Magdelone. Hvad andet? Hvad som Himlen har skabt, er vel skabt.

Pernille. Ja han er min Troe vel nok skabt for en Puffeltrygget. Er han skabt saa, da er det ikke hans Skyld.

Magdelone. Det mener jeg og.

Pernille. Og er han ikke fød saaledes, saa bør han den dog med Berømmelse, saasom han har faaet den udi lovlig Embede, hvorudover samme Puffel er ligesaa stor Zirar for ham, som en Blessure er for en Soldat.

Magdelone. Hvad er det for Sladder? Hvad vil du sige dermed?

Pernille. Hvilken ærlig Mand, der sidder saa krum, og gior saa mange Vers om Dagen, fand nok faae saadan Puffel paa Ryggen; thi der faaer jo ingen Zoppe fel, ingen Hund Zvalp, ingen Kat døer, han gior jo Vers, dem til Berømmelse, naar man betaler ham derfor.

Magdelone. Du skal faae en U-lykke, din Affermær! hvis du ikke spæger din Tunge.

Pernille. Men hvorfor tar Madamen sig den Mand saa hæftig an?

Jeronimus. Min Kone har Marsag at tage hans Parti; thi jeg har udvaldt ham til min Svigersøn.

1. Caretter] Complimenter, Smigrerier.

Eleonora. Ey, Papa!

Jeronimus. Blir du saa allarmered derover?

Eleonora. Hvad andet? Jeg fand jo ikke have to Mand.

Jeronimus. Vey, mit Barn! du skal kun have een, og det skal blive Mag. Rossiflengius.

Pernille. Det er min Troe en feed Karl at vælge ud til Svigersøn. Han maa lade sig hovle ret først, forend han prætenderer saadan velstakt Jomfrue.

Jeronimus. Holdt din Mund, Nase-Viis!

Eleonora. Vil I da, Papa! bryde det Lofte, som I har gior Philemon?

Jeronimus. Ja det vil jeg.

Eleonora. Jeg min Troe ikke.

Jeronimus. Det skal have gode Veye. Jeg vil ikke have den til Svigersøn, der ved Skrifster legger sig ud med hele Verden.

Leander. Det veed jeg ikke han nogen Tiid har gior.

Jeronimus. Jo jo, Magisteren har i Dag lagt ud for mig tydelig alle de got folk, han har angrebet i sine Skrifster, og sagt mig, at i den sidste [Comœdie], hvoraf han er Autor, jeg selv ikke er sparet. Jeg veed ikke, hvorudi Satyren bestaaer; thi jeg seer aldrig paa saadant Narrerie.

Pernille. Ey, hvilken Dagvaskelse! Jeg var paa Galleriet sidste Comœdie; men der blev min Troe ikke spillet uden om en gammel Zanrey, som lod sig tage ved Næsen af sin Kone. Hvoerdan kunde nu saadant passe sig paa Herren?

Jeronimus sagte. Sid du faae en U-lykke. Jeg veed ikke, om det er af Ondskab, hun saa taler.

Magdelone. Nok er det, vi veed, at han er et Skarn. Den daarlige Gierning, min Mand har gior sin Livs-Tiid, er at han har givet Lofte til saadan Karl.

Eleonora. Og mig synes, at det er min Far lidet anstandigt at bryde sine Lofter, som han hidindtil har holdet saa hellige.

Jeronimus. Jo denne Gang med jeres Permission skal jeg bryde mit Lofte.

Eleonora. Men han er ikke anderledes, end han var, da forlovelsen stede.

Jeronimus. Det fand nok være; men jeg har nu allerførst faaet Oplysning om hans Versen. Jeg kunde jo bringe mit Zuus i U-lykke med at besvoge mig med en Person, der opvækker sig een fiende efter en anden.

Eleonora. Hvilke fiender opvækker han sig da?

Jeronimus. Spørsmaal! een, der skriver Skandskrifster som han.

Pernille. Han opvækker sig til fiender ikke uden Giæffe, der have en ond Samvittighed, og mener, at alt hvad som siges, sigter paa dem. Men jeg skal bevise, at det er jer Magister, som gior Skandskrifster.

Magdelone. Det skal du aldrig i Evighed kunde bevise ham over.

Pernille. Jo min Troe skal jeg saa.

Magdelone. Det er en Mand, som bruger sin Pen til alles Berømmelse, og er ikke magtig at domme ilde om nogen.

Pernille. Og jeg skal bevise, at han gior lutter Skandskrifster.

Magdelone. Hvoeri bestaaer det?

Pernille. Det bestaaer derudi for Exempel: om jeg gjorde Vers over Magisteren, og sagde, at han havde den beste Taille i Verden, hvad kunde man kalde det?

Magdelone. Det var spotte-viis.

Pernille. Men naar han gior Vers over Madamen, maler hende som den dydigste Matrone, og berømmer hendes Rærlighed mod hendes Stifbørn, hvad falder man det?

Magdelone.

Magdelone. Ah min hierte Mand! taaler J, at jeg saaledes skal bespottes af en lumpen Tienneste-Pige?

Jeronimus. Du skal ikke være en Time længer i mit Huus.

Pernille. Jeg havde min Troe længe siden forladt Huset, havde det ikke været for Jomfruens Skyld. Det er af Midkierhed for hendes Velfærd, at jeg taler saa frit.

Jeronimus. Og det er af Midkierhed for hendes Beste, at jeg bryder mit Lofte, og vælger Magisteren til min Svigersøn.

Pernille. Han skal ikke faae hende, om han blev gal.

Jeronimus. Jeg troer, Pigen er rasende; hvem skal vel hindre det?

Pernille. Det skal jeg. Naturen har aldeles ikke domt Jomfruen at gifte sig med saadan Puffel-rygget Pedant. Sy for Fanden, han seer jo verre ud end Esopus.

Magdelone. Fort paa Døren, din Tasse!

Pernille. Giene, Madam! men J maa vide, at jeg har 2 Mars Lon til Gode.

Gaaer ud.

Jeronimus. Vi vil ikke agte, min Hierte! hvad hun siger; det er kun at lee af. Vi kand bilde os ind, at det er en Hund, som gæer; thi vi kand dog ikke stille os af med hende, efterdi hun har saa mange andre gode Dyder. Alt hvad vi vil giøre, det er at forbyde Leonora at omgaaes med hende. Hør, Leonora! jeg vil gandske ikke have, at du skal holde nogen Omgiængelse med denne Pige. Hun forfører dig.

Eleonora. Hun kand min Troe ikke forføre mig; thi jeg har besluttet, heller at lade mit Liv end at forlade Philemon.

Jeronimus. Og jeg har besluttet at giøre dig arveløs.

Eleonora. Deri vil jeg stikke mig.

Jeronimus. Er det ikke forstræffeligt? Hvad siger J, Leander?

Leander. Jeg kand ikke andet end rose min Søsters Generositet.

Magdelone. Hillement, Generositet at sette sig op imod sine Forældre!

Leander. Betynderlig saadan Stifmoer, der elsker os saa høyt.

Jeronimus. Jeg tænkte nok det. Den stakkels Kone er jer aldrig til Maade. Hun elsker jer alt for meget, J var ikke værd saadan Moer. Fort ind, jeg kand ikke see jer for mine Øyne.

Scen. 4.

Jeronimus og Magdelone.

Jeronimus. Hvad skal vi giøre ved dette, min Hierte? J seer, at mit hele Huus blir rebelsk.

Magdelone. J skal bruge de Midler og den Myndighed, en Far har at holde sit Huus i Tomme. Skulde Børn have deres egen Villie? De veed jo ikke hvad dem selv tienligt er. Tænk engang, udi hvilken Tilstand vi skulde bringe vort Huus, om Philemon blev vor Svigersøn. Man siger jo, at man skal fiende Folk paa dem, som de holde Venstab med.

Jeronimus. Jeg finder, at jer Tale er vel grundet, min Hierte! Men der kommer Mag. Kosiflengius.

Magdelone. Ah den allerkiæreste Mand! mit Hierte hopper i mig af Glæde, naar jeg seer ham.

Scen. 5.

Mag. Kosiflengius. Jeronimus. Magdelone.

Kosifleng i sort Sabit med en liden Krave. Jeg glæder mig ved at finde min gunstige Herre med dydædle Frue her alleene.

Magdelone. Ah velkommen, Herr Magister! Nu stode vi og talede om ham.

Kosifleng. Jeg haaber, at det var ikke andet end Got, saasom jeg veed, at deres Dydzirenhed er min Veninde, eller rettere at sige, min Parronesse og Velynderiske.

Magdelone. Vi have ikke Aarsag til andet; thi Herr Magister har ladet see udi mange Ting, at han er vor Ven, talet og skrevet altiid til vor Berømmelse, saa at det er hans Godhed alleene at tilskrive, at jeg saa tit med Berømmelse er kommen i Trykken.

Kosifleng. Ingen Godhed, Eders Dydædelhed! men et Debitum, Pligt og Skyldighed. Eders Dydædelheds saavel som min gunstige Herres Soel-stinnende Dyder giør alleene min ellers tynde Venam (at jeg skal tale poetice) eller ringe Skialdre-Gyest frugtbar; thi hvor saa mange Dyder udi eet Subject ere samlede og concentrerede, er det ingen Umage at skrive Vers; hvor en Achilles er at poeticere over, er ingen Kunst at være Homerus. Vil jeg tale om Guds frygt, giver Eders Gunst saavel som Eders Dydzirenhed mig Vidloftighed af Materie. Vil jeg tale om Fromhed, Sagmodighed, Forstand, Ærlighed, da finder jeg, alle disse Dyder hos dem har fæstet Boelig og tager Sæde.

Jeronimus. Siig ikke det, min Herre! Der er dog mange, som tale ilde om os.

Kosifleng. Jeg veed det nok, Eders Gunstighed! og de maaste, som J mindst har forskyldt det af. Jeg nævner ingen; thi det er mod min Natur at tale en Hund noget til Præjudice, end sige et Mennecke.

Magdelone. Jeg veed nok hvem han mener; derfor har min Mand og jeg allerede slaaet ham af vore Tanker og i den Sted fast vore Øyne paa min Herre og udvalget ham at være vor Svigersøn.

Kosiflengius. Det er eders Godhed, ikke mine Fortiener, der bane mig Vey til saadan Lykke. Jeg haaber dog, at deres kiære Plante, jeg mener Jomfrue Dotter, skal befinde sig vel ved saadant. Jeg haver ingen Midler arvet efter mine kiæreste Forældre, det er sandt; men jeg takker dem og kysser deres Afte for god Education og Oprugtelse. De har udi den grønne Ungdom ladet mig lære de Ting, hvorved jeg kand fortiene mit Brød; thi jeg var neppe 2 Gange 8 Vintre gammel, at jeg skal tale poetice, førend jeg havde sovet mange Nætter paa Parnass hos de 9 Musæ og drukket af Hyppocrene Bilde, det er, giøret Vers, brave Folk til Berømmelse, saa jeg nu lever rigelig af Poesien, og der er ingen Dag, jeg jo fortiener 10 Rdlr. derved. Da derimod Monsr. Philemon opvækker alles Had mod sig ved sine Skrifter, og saarer den Sød, hvoraf fiender opvøer.

Magdelone. Hører J det, min hierte Mand? Vi havde været ilde opskierret, om vi havde faaet saadan en Karl til Svigersøn.

Kosiflengius. Derfor seer man sige Folk som han og hans Lige allevegne at være forhadet.

Magdelone. Og det ikke uden Aarsag; thi intet kand smerte got Folk meer end at see sig straffet og igiennemheglet af dem, som ingen Magt har dertil.

Jeronimus. Derfor undrer jeg mig over at visse Folk faaer Pension af store Herrer for saadant.

Kosiflengius. Min Herre! mange har Lyst til at lee paa andres Beføstning. De elsker derfor satyriske Skrifter og belønner Autor, stient de har slette Tanker om ham; ligesom man elsker og belønner Forræderie, men hader Forræderen.

Id. Eders Gunst saavel som Eders Dydzirenhed] J, gunstige Herre! saavel som J, dydzirede Madam! — 53—54. straffet . . . af dem, som ingen Magt har dertil] irettesat af dem, som ingen Myndighed har dertil.

Jeronimus.

Jeronimus. Jeg har alt nok, Hr. Magister! Jeg gav min Datter ikke til den Mand, om han kunde veye hende op med Guld. Banker paa. Hey, Pernille! Pernille kommer ind.
Jeronimus. Lad min Datter strax komme ind.

Scen. 6.

Jeronimus. Magdelone. Rosiflengius. Eleonora. Pernille.

Jeronimus. Min Datter! jeg har givet dig lidt Tiid til at udkaage din Galde og overveye hos dig selv hvad det er at sette sig op mod sine Forældre, der søger at afvende en U-lykke, som du selv vil styrte dig udi. See her er den brave Mand, jeg har foreslaaet, som er elsket af alle Folk, og er i Stand at underholde dig reputeerlig. Da derimod den anden er forhadet af alle, og maatte omkomme af Armod, hvis han ikke havde arvet nogle Midler. Hvad svarer du dertil?

Eleonora græder.

Rosiflengius. Ah den ædle Siel! saafnart hun herte mine Dyder opregne, faldt hun i Graad. Græd ikke, allerkiæreste Nymph! det er kun det Ringeste, som kand siges om mig.

Eleonora. Ah jeg elendige Menneffe!

Rosiflengius. Hendes forrige Daarlighed flemmer hendes Hierte. Græd ikke, min Gudinde! Den vingede Gud Cupido har indskudt hende en skadelig Kierlighed, som har varet indtil nu, da endelig den udi Svane-Vogn agende Gudinde, jeg mener Venus, har befalet at læge Saaret igien, saa at hun er kommen til sig selv.

Pernille sagte. Det var jo Fandens eget Sprog; faaer jeg end een saadan Phrasé til Livs, kommer jeg til at kaste min hele Froekost op.

Eleonora. Ah min hierte Papa! jeg beder om forladelse, jeg faaer saa ont, jeg maa lidt ind. Gaaer bort.

Rosiflengius sagte. Hvilken underlig Virkning dog Kierlighed har! Saa snart hun saae mig, faldt hun i Graad, og fik ont.

Jeronimus. Hvad gaaer af hende, Pernille?

Pernille. Jeg veed min Troe ikke hvad der gaaer af hende, thi jeg saae ikke hvad hun spisede til Froekost; men der vil gaae en Hob reven Øll og Brød af mig.

Jeronimus. Jeg forstaaer aldeles ikke hvad du vil siige.

Pernille. Det er let at forstaae; hvilken Jomfrue der seer saadan Karl, og horer ham tilligemed tale, sæv om formiddagen, naar Maren er utidig, og dog kand holde tær, den vilde jeg see paa. Er det Mand for jer Datter for en ævig U-lykke?

Rosiflengius. Hvad siger denne Pige? Hun er ikke rigtig i Hovedet.

Jeronimus. Hey hun har Naptus sommetider. Jeg taaler en Hob af hende, efterdi hun har tient mig længe og ladet see stor Troeskab.

Rosifleng. Hor, lille Pige! komme de Naptus tit over jer?

Pernille. Monsieur, kommer disse Naptus tit over ham?

Rosifleng. Jeg er altid den samme.

Pernille. Jeg er og altid den samme.

Rosifleng. Saa er J jo altid gal.

Pernille. Saa er J jo og altid gal.

Jeronimus. Jeg troer virkelig, at hun er bleven forryft. Hor, Pernille! kiender du mig?

Pernille. Jeg kiender jer heel vel; J er mit Herkskab, og denne er den Puffelryggede Verskræmmer, som er gal baade paa Legemets og Sindets Vegne, thi han maa have faaet lige saadan Puffel i sin Hjerne som paa sin Ryg.

Jeronimus. Fort herud, din Laptaske!

Pernille. Ah Herre! lad mig bevise først, at han er gal.

Rosifleng. Slaae hende ikke, min Herre! lad mig here, hvori det bestaaer.

Pernille. Hor, naar saadan vanstakt Glosebog kom og beylede til mig, som ikke er Jomfrue engang, holdt jeg med Billighed for, at han lob med Liumstangen. Nu begiærer J til Egte en kion fornemme Jomfrue, ergo er J Daarekiste-gal.

Rosifleng. Ah min Herre! jeg har aldrig været saa forhaanet tilforn.

Jeronimus. Fort herud, dit Skarn! Jeg forbyder dig at komme i mit Huus meer.

Pernille. Og jeg forbyder ogsaa den Pedant at komme inden vor Dortærskel. [Gaaer.]

Magdelone. Ah min Herre! jeg haaber, at han regner os ikke til Ønde hvad som er passeret.

Rosiflengius. Aldeles ikke.

Jeronimus. Han skal faae Satisfaction, Pigen skal strax paa Deren, og J skal, Trods for hende og den hele Verden, blive min Svigerføn. Vil min Herre behage at komme til mig i Eftermiddag, saa skal Forlovelsen stee.

Rosifleng. Jeg skal ikke manqvere at komme.

De gaaer alle ud.

ACTUS II.

Scen. 1.

Henrich kommer ind paa Hovedet, seer sig tilbage.

Gid J faae en U-lykke, J maatte holde jer til min Herre og lade en stakkels uskyldig Tiener være uskaaren, som kand hverken lase eller skrive. Jeg gaaer paa Gaden i mit lovlige Vrende, saa møder mig en Advocat, hvilken kneppede mig paa Næsen, og sagde: Vær saa god at hilse din Herre, og siig ham, at det er en liden Erkiendelse for de Vers, han gjorde forgangen Uge. Jeg lob, som Fanden var i Helene paa mig, ey holdende det raadeligt at indvikle mig i Disput derover; thi vil man trætte med de Karle, kommer man til at betale Processens Omkostning oven i Kiebet. Jeg kunde af Alteration ikke føle Smerten i forstningen; men da jeg kom i en anden Gade, begyndte min Næse at værke, som der var lys Lue i den. Da sagde jeg: Gid du faaer en U-lykke, du maatte kneppe dine egne Folk og lade en fremmed Mand's Tieners Næse være med Fred. Jeg var neppe kommen i en anden Gade, forend jeg saae 2 Jeans de Francer paa Halsen, hvilke forfuldte mig med nogne Kaarder; men som de løbe efter Tacren paa de store Stene, for ikke at bestænke deres sviklede Strømper, og jeg lob udi Skarnet allevegne, hvor jeg fandt Gienvey, kunde de ikke naae mig. Jeg blev saa elendig baade af Alteration og den stærke Loben, at jeg maatte ind til en Barbeer for at lade mig aarelade; men han, i Steden for at aabne Naren med en Lancette, gav mig et Ørefigen, og sagde: Hils din Herre, og siig, at det er et lidet Nackspil, som han kand bruge til den Barbeer-Comoedie, som blev spillet i Gaar, efterdi Comoedien i sig selv er noget fort. Jeg var glad ved at samme Nackspil bestod kun af een Act, og at han ikke vilde fuldføre de andre Acter

28. uskaaren] uansægtet, i Fred. — 43—44. de store Stene] Sorteuge med brede, flade Stene havde man dengang ikke. Langs Midten af Gaderne laae een eller to Rækker af store, utilhuggede Stene, der ragede lidt op over den øvrige Brolægning. — 51—52. Comoedien i sig selv er noget fort] Da Genactsstykket Bert Westphaler ikke behagede Tilskuerne, skrev Solberg Genactsstykket i Stedet.

paa min Næse og Øren, og gik hen i et Bislag; men til min U-lykke boede i samme Huus en Skierliber, hvilken lod som han havde Medlidenshed med mig, tog mig ind i sin Stue, og sagde, at han havde en stion Salve at smørre paa Saaret. Men i Steden for Salven saae jeg han hentede sin Krabast; jeg var derfor ikke seent paa Benene, løb bort, forfuldt af alle Skierliber-Drengene indtil dette Sted. Ah havde jeg fat paa min Herre, medens Blodet kaager endnu i mig! Jeg skulde sige ham eengang for alle, at hvis han ikke lader sin Skrive-Syge, komme vi til at gaae paa Gaden med Escorte herefter. Jeg seer mig allevegne om; thi som jeg i Dag har geraadet udi tre U-lykker, og en Tragedie skal bestaae i 5 Acter, saa er jeg ogsaa bange for den sidste. Men er det ikke Mag. Rossflengs Tiener? Den Karl har bedre Tieneste end jeg. Jeg tiener hos en ærlig Mand, der siger Folk Sanden, hvilken Dyd er i disse sidste Verdens Tider ikke meget i Moden, og runderer ikke andet end Had, Uvind, Foragt, Næse-Styver, Ørefigen. Han derimod tiener hos en Fuchschwanger, som har alle til Venner.

Scen. 2.

Gottfried med en stor Bylt paa Ryggen, hvormed han setter sig ned.
Henrich setter sig ved den anden Side.

Gottfried. Her kommer en stor Hob Penge at springe i disse Dage, som min Herre har strabet sammen med at giøre Vers; thi han har faaet Amour i Hovedet, han vil giftes. Jeg skal hen til en Boghandler med disse u-faalte Vers, som han har giort forgangen Maaned. Folk kand ikke begribe, hvordan han kand giøre saa mange Vers udi saa kort Tid; men de Vers, som vi har giort i Fier, kaager vi op igjen i Aar, hvilket er oeconomist nok, thi ellers maatte den poetiske Geyst faa en U-lykke paa Sidstningen og blive gandske udrømmet. Vore Vorumer neden under Begravelse-Vers forandrer vi dog ikke gierne, og Slutningen bliver, at den Ufsøde staaer med Palmer i Hænder, enten han har levet stikkelig eller som er Best; thi det lader ilde at tale Ont om de Døde. Disse Palmer forskafter os anseelige Forærringer af de Ufsødes Arvinger; thi det er saadan uformodende og uforventet Glæde for dem at see deres Kiære Forældres udi Verset staae med Palmer udi Hænderne, som de veed, at det er gandske uforkyldt, hvorfors de ansee min Herre som een, der har Hoved-Nøglen til Paradis, thi han er her det samme, som Paven er i Rom, udi hvis Magt det er at publicere paradisiske Rangs-forordninger og at give Folk Gang og Sæde udi Zimmerig med Helgene, som har ladet see een og anden Generositet, forend de døde. Arvingerne har derforuden den Trost deraf, at endskiont de følger i alting deres Kiære Forældres Fodspor, saa kand de dog, der u-anseet, ved en liden Anstalt, forend de doer, ogsaa komme til at staae med Palmer i Hænderne. Vil nogen sige, at derfor blir man lige salig, enten en Poet roser eller laster een efter eens Død, da maa man vide, at min Herre udi sine Vers til-dommer ingen Zimmerig uden stor og vigtig Narfag. Han giør ingen Skjøge til en Kydsk Lucretia, ingen Hest til en Richelieu, ingen Varulv til en Absalon, uden han har stor Raifon dertil, det er, uden man betaler ham derfor.

Henrich. Det er en forbandet forslagen Karl, han roser og fagstryger sin Herre paa eengang.

Gottfried. Denne forrige Maaned var os en feed Maaned, baade paa Bryllupper og Begravelser. Jeg har her en Liste paa alt hvad vi derved har fortient, hvilken Liste min

Herre vil vise sin tilkommende Svigerfar, at han deraf nogenledes kand see hans aarlige Indkomster. Tar Listen frem.

Henrich. Forrige Maaned var ogsaa en frugtbar Maaned for mig, men paa Ørefigen, Næsestyver, Natpotter over Hoved; for min Herre paa Had, Uvind og Suurfeende, hvorpaa jeg ogsaa har en Liste, at man deraf kand see vore aarlige Indkomster.

Gottfred setter sine Brillen paa, og læser snoolende: Den 4de febr. for et Brude-Vers, kaldet Lucretia Rediviva, det er: den anden Kydsk Lucretia, 10 Rdl.; thi hvorvel samme Pige havde været 3 Gange besøvet udenlands, levede hun dog meget Kydsk her paa Stedet, og kom kun tre Maanedes for tilig i Barselseng.

Henrich. Jeg maa ogsaa sette mine Brillen paa og læse: Den 5te dito giort et Stykke, kaldet den christne Jøde, hvorfors en Capital af 300 Rdl. blev min Herre op sagt.

Gottfred. Den 8. dito et Vers, kaldet Fruentimmerets Trekkrands, hvorfors en fornemme Dame stikkede min Herre en Solvdaase, og lod sige, at det skulde ikke blive derved.

Henrich. Den 9de dito giort en Comodie, kaldet de 7 onde Aander, hvorfors jeg fik et Ørefigen paa min Herres Vegne af en fornemme Dame, som lod ogsaa sige, at det skulde ikke blive derved.

Gottfred. Den 11te dito giort Lykonstning til eens Promotion, hvorudover min Herre blev buddet til Bords og sat overst.

Henrich. Den 12. dito Rallerie over eens Promotion, hvorudover min Herre fik Had i Steden for Mad.

Gottfred. Den 15de dito giort et Lüg-Vers over en Møller, kaldet den retfærdige Aristides, hvorfors min Herre bekom 6 Tønder Hvedemeel, som var den salig Mands sidste Uges Extra udi Professionen, forend han døde.

Henrich. Den 16. dito giort en Satire over Møllere, hvorfors jeg, gaaende forbi en Mølle, fik en Skieppe Ali over Hovedet.

Gottfred. Den 17. ejusdem giort et Vers, kaldet det berømmelige Kandstøber-Laug, hvorfors min Herre af Lauget fik 6 Døsin Engelske Tallerkener til Skiank.

Henrich. Den 18. ejusd. giort et Vers, kaldet den politiske Skierliber, hvorudover jeg nær havde bleven tegnet med en Nagelkniv i Panden, hvis jeg ikke havde været des raslere paa Benene.

Gottfred. Den 21. ejusd. giort et Bryllups-Vers til en gammel Mand, som tog en ung Pige, kaldet den med Nosen forenede Lillie, hvorudover vi bleve budne til Bryllup og herlig reacterede.

Henrich. Samme Tid trykt et Vers, kaldet gamle Mands Barnom, hvorudover alt dette smagede i vor Mund som slet intet.

Gottfred. Den 24. hujus et Vers, kaldet Jephthæ Dotter, til en Pige, som døde ugift, men havde ladet gaae tre a 5 Moedommer af Stabelen i sin Ungdom, hvorudover min Herre fik et Theebord med Kiedel og Trekpotte til Foræring. Hvem er det, som snakker der? Seer sig om. Det maa være min Kjø.

Henrich. Den 25. hujus giort et Vers over en Pige, som ogsaa aldrig vilde gifte sig, kaldet: Det er ikke Guld alt hvad som glimrer; hvorudover jeg nær havde faaet en ævig U-lykke og i Steden for en Trekpotte en Natpotte over Hovedet.

Gottfred. Den 26. ditto giort et Vers, kaldet udenlandsk Reyses Nytte, hvorudover min Herres Broder strax fik Condition hos en Herre, og blev udvaldt til at reyse uden Lands med hans Sønnen.

Henrich. Den 27. ditto giort et Vers, kaldet den daarlig uden Lands Reyse, hvorudover min Herres Broder, som skulde reyse uden Lands med en Herre, fik i Naade sin Uffæed.

Gottfred.

1. Bislag] Regnskuer udenfor en Gadedør. — 32. som de veed] saasom, eftersom de veed.

Gottfred. Den 28. gjort et Vers, kaldet den ædle Barbeerkonst, hvorudover ingen siden vil rage Penge for at rage ham. Der er min Troe een, som snakker. Seer sig om igien. Ney det er min Echo.

Henrich. Den samme Maaned ut supra gjorde min Herre en Comœdie, kaldet det snaksomme Barbeer-facultet, og har siden den Tiid holdt det raadeligt at rage sig selv.

Gottfred. Men jeg hører ligesom een snakke. Hvad Fanden er det for en Karl, som sidder og mumler der? Hor, Kammerat! hvor skriver du dig fra?

Henrich. Ingensteds.

Gottfred. Du maa endelig have nogensteds hjemme?

Henrich. Ney ingensteds sikker.

Gottfred. Est du her fra Byen?

Henrich. Ney Byen er fra mig; thi alle vender mig ryggen.

Gottfred. Da est du ilde skaaren, arme Dievel! har du da ingen Venner?

Henrich. Ikke en Siæl.

Gottfred. Ey, det er underligt; da har jeg flere Venner, end jeg kand tælle. Men hvad Ont har du da gjort?

Henrich. Ikke andet end at jeg tiener hos en god ærlig Mand, som siger Sanden.

Gottfred. Det

er ingen Lyde; det er noget, som folk bør elstes for. Sandhed har altid været en stor Dyd.

Henrich. Det maa have været i gamle Dage, men nu ikke meer.

Gottfred. Ey Snak! en Dyd er og bliver en Dyd til Verdens Ende.

Henrich. Jeg har ogsaa tænkt det samme; men min Ryg siger ney.

Gottfred. Hvad Pokker er det for Snak? Kand din Ryg tale?

Henrich. Perfect. Hor, Monsieur Ryg! er Sandhed en Dyd? Tænkte jeg det ikke vel? Vedst du hvad den svarer?

Gottfred. Hvad svarer den?

Henrich. Den siger: Det skal en Slynge have sagt.

Gottfred. Din Ryg maa selv være en Slynge.

Henrich. Det kand nok være; men slige Disputer har jeg jevnlig med min Ryg.

Gottfred. All den Snak er meget forblummet.

Henrich. Det er jo let at begribe; naar jeg siger, at Sandhed er en Dyd, og min Ryg viser gule, blaae og gronne Stræger, som ere Sandheds Frugter, saa slutter jeg, at det er en Lyde.

Gottfred. Nu forstaaer jeg. Du faaer Zug, fordi du siger Sandhed. Jeg har Medlidenhed med dig; det er Synd, du skal slaes derfor.

Henrich. Men hor, Landsmand! tiener du ikke hos Mag. Rosflengius?

Gottfred. Jo jeg gior; Kiender du ham?

Henrich. Skulde jeg ikke Kiende saadan ypperlig Mand?

Gottfred. Jeg takker for de gode Tanker, du har om min Herre. Vedst du, at han skal giftes i disse Dage?

Henrich. Han skal Fanden heller; hvem skal han have?

Gottfred. Han skal have [Hr.] Jeronimi Dotter, som tilforn var forlovet med een ved Navn Philemon.

Henrich sagte. Hillemant, det er en forbandet Tidende. Søyr. Med Philemon?

Gottfred. Ja Hr. Jeronimus har i Dag opsagt ham sit Lofte og udvaldt min Herre til sin Svigersøn.

Henrich. Men er det mueligt, at han vil have den puffelryggede Verse = Krammer til Svigersøn?

Gottfred. Du skal faae en U-lykke, dersom du taler saaledes.

Henrich. Skal jeg faae en U-lykke derfor, saa er jo Sandhed ikke en Dyd, som du siger.

Gottfred. Det er ingen Dyd at bebreyde et Mennecke Legemets Fejl, som det ikke selv er Skyld udi.

Henrich. Ja det er sandt nok; jeg beder om forladelse. Men at tale Alvor, er det mueligt, at Monsieur Jeronimus vil give sin Dotter til den fuchsvanger?

Gottfred. Holdt din Mund, jeg gior ellers en Ulykke paa dig.

Henrich. Det er dog ikke meget usandt; thi han roser jo alle folk i fleng for Penge.

Gottfred. Hvad Kommer det dig ved?

Henrich. Jeg siger det kun for at bevise, at Sandhed er ingen Dyd.

Gottfred. Du faaer nok en U-lykke for din Sandhed engang i Verden.

Henrich.

Henrich. Og din Herre faaer nok en U-lykke i den anden Verden for sin Logn og Hyflerie.

Gottfried gaar.

Scen. 3.

Henrich. Philemon.

Henrich. See der kommer min Herre; det var Skade, han ikke kom før, at han kunde have hørt denne Samtale.

Philemon. Nu, Henrich! hvad got Nyt?

Henrich. Naar fanden er jeg vant til at bringe got Nyt?

Philemon. Hvad ont Nyt da?

Henrich. Vil ikke Herren tage det ilde op, om jeg bringer det til ham ligesaa frisk, jeg har faaet det?

Philemon. Hey saa mand, lad mig kun faae det at høre.

Henrich sagte. Han skal haade faae det at høre og se.

Seer. Est du der, din Slynge, din Kretsv?

Philemon. Hvad Pokker vil dette sige? Hvorfor taler du mig saa plump til?

Henrich lader, som han vil slaa ham.

Philemon. Hey est du affindig?

Henrich. Ey, det er kun Begyndelsen, Herre! Det er kun det første Nyt, jeg bringer in Natura fra Advocaten.

Philemon. Sid jeg faaer Skam, troer jeg, at Drengen er rigtig i Hovedet.

Henrich trækker sin Kniv, og Philemon løber.

Henrich. Vie kun, Herre! det er Barbererens Respekt, som jeg kun vil ydmygt formelde.

Philemon. Det er jo et stærkt Raserie.

Henrich. Jeg seer nok, at Herren er ligesaa bange som jeg.

Philemon. Hvorfor overfalder du mig saadan?

Henrich. Herren befaler mig at bringe ham det Nyt, som jeg har faaet, og det bringer jeg ham i Natura. Jeg har nydt udi en Gade i Dag over en halv Snees slige Complimenter af Folk, i hvis Kalune jeres Vers, fortaler og Bagtaler giore en hæftig Virkning.

Philemon. Ikke andet?

Henrich. Jo jo, der tør nok blive noget andet af, som er værre, dersom Herren ikke holder op at skrive saadant Tey.

Philemon. Hvad vil du da at jeg skal skrive? Skal jeg give mig til efter endeel andre Poeters Exempel at rose Udyder og styrke folk udi Ondskab?

Henrich. I skal slet intet skrive; hvem Pokker beder Herren skrive?

Philemon. Det er U-lykken, Henrich! at adskillige floge og retsindige folk, der seer gierne, at Laster blive igiennemhegledede med Estertryk, holder mig beqvem dertil, og derfor opmuntre mig til at moralisere.

Henrich. Men naar nu adskillige Giække, som finde deres naragtige Navn og Rygte besværgede derved, komme med deres Prærensioner derimod, kand man vel da give dem Assignation paa disse floge og retsindige folk, som har raadet til slige Skrifter?

Philemon. Giv dig tilfreds, Henrich! det bliver nok got, naar Stormen har udraset.

Henrich. Men det er U-lykken, at man let kand fuldsæyle, medens Stormen varer.

Philemon. Sandhed, hvor længe den er forfuldt, triumpherer dog omsider.

Henrich. Hvad klæver jeg mig om at Sandhed triumpherer, naar man har slaget Arme og Been i Stykker paa mig? Mon den gode Mons. Sandhed kand triumphere mig dem til Rette

igien? Om Sandheden da triumpherede tusinde Gange siden, og hele Verden taledede om mig som en Martyr, saa var jeg dog og blev en Lemlæstet. Hvad nytter det een, at man berømmer ham, naar man først stier Ørene af ham, hvormed han skulde høre sin Roes? Hvad nytter det Herren, at han blir roset for sine Skrifter, naar han er død, og intet føler dertil?

Philemon. Henrich! det er hverken Belønning, medens jeg lever, eller Roes efter min Død, som styrker mig i mit Forsæt, men det at jeg i min Alderdom kand træste mig ved at have gjort noget Got, og at min sidste Time kand være mig ligesaa sød og behagelig, som den vil være en Horreur og forfækkelse for dem, der har brugt deres Pen til at besmykke Laster og Udyder.

Henrich. Mon ikke Verden blir den samme, enten I eller andre Sandheds Trompet-Blæsere ere til eller ey?

Philemon. Det er sandt, Henrich! Verden synes intet at bedres hverken af Prædikener eller andre moraliske Skrifter; men hvis man holdt gandske op med at præke og moralisere, bleve Menneffene endnu værre, thi man har seet ved saadan Affæffelse endog de meest polerede Nationer forfalde til Brutalitet og Vildhed.

Henrich. Jeg vil ikke raisonnere meer derom, Herre! men jeg kand lade jer det vide, at I har moraliseret med saadan Estertryk og Virkning, at Magister Rosslengius kommer inden saa Dage til at sove i jer Klærestes Arm.

Philemon. Jeg veed nok, at der er noget i Giarde, Henrich! men jeg haaber dog, at det ikke skal komme saa vidt. Men har du hørt nogen Omstændighed derom?

Henrich. Ikke videre end af Magisterens Tiener, som sagde mig, at hans Herre har faaet Ja paa Jomfruen, og skal med det allerførste holde Bryllup.

Philemon. Ach er det mueligt, at Mons. Jeronimus, der har passeret for saadan ærlig Mand hidtil Dags, saa skammelig vil bryde sit Lefte? Men hvis han har forglemmet mig, saa forlader dog ikke Jomfruen mig.

Henrich. Hun vil nok giore Modstand en Tiid lang, men kommer dog at beqvemme sig.

Philemon. Forlader hun mig, saa deer jeg af Sorg.

Henrich. Jeg havde aldrig tænkt, at en Satyricus kunde være saa forliebt. Men der kommer Jomfruen med hendes Broder og Pernille.

Scen. 4.

Leander. Leonora. Pernille. Philemon og Henrich.

Leander. Monsieur! vi har flette Tidender at bringe ham.

Philemon. Ach jeg kand ikke faae flettere Tidender end de, som ere mig nyeligen komne for Ørne.

Leander. Men maastee det er noget andet end det, som I tænker.

Philemon. Er det andet end det, som jeg veed, saa er det ingen ond Tidende; thi intet foruroliger mig, uden at jeg faaer at høre noget, som til intet giør min Forlovelse med Jomfrue Leonora.

Leonora. Ach fiære Philemon! det er just saadan Tidende, som vi bringer jer.

Philemon. Derom har jeg allerede faaet Kundskab. Jeg veed, at Hr. Jeronymus har brudt sit Lefte, og at han har udvaldt Mag. Rosslengius til sin Svigeren. Men hvad Ont er der i alt dette?

Leonora. Saa tracterer I det med saadan Kaaldsindighed?

Philemon. Ja jeg hører saadant med Kaaldsindighed, og holder det ikke for en ond Tidende, uden jeg faaer at høre, at Jomfruen gir sit Samtykke dertil.

Leonora.

Leonora. De Tidender faaer I aldrig, kiære Philemon! at høre, hvad end mine Forældre beslutte med mig.

Philemon. Prøv jer selv, allerkjæreste Jomfrue! og still jer for Øyne alt hvad som deraf kand flyde, om I er vægtig til at holde Stand.

Leonora. Ah jeg har forestillet mig Trudseler, Had, min Arvedeels Forliis, og meer end hvad som kand hende; men det kand altsammen ikke bevæge mig at forlade jer.

Philemon. Saa ere alle de Tidender, jeg hidindtil har hørt, ikke af større Vigtighed, end jeg jo derfor kand sove lige roelig.

Pernille. Men, mine kiære Born! tracteer dog saadant ikke alt for ringe. Forældres Myndighed er stor, og I kiender jer Fars Sind. Det er jo en Mand, som er haard som en Flintesteen; hvis her ikke opspindes nogle Intriguer, hvorved Magisteren kand blive gjort fort hos [Hr.] Jeronymus, saa kommer Jomfruen ingen Vey med hendes Bestandighed, thi man har Exempel paa at mange ere med Svøben over Hovedet dreven til Brude-Seng.

Leonora. Kand du da hielpe os med noget?

Pernille. Jeg skal siden tænke mig om; men jeg maa først see, jeg kommer i Naade igien hos Herkaber.

Henrich. Jeg vil ogsaa tænke mig om paa min Side, hvordan jeg kand giøre ham fort hos Hr. Jeronymus.

Pernille. Og jeg har alt noget i Hovedet for at ruinere ham paa en anden Naade; men jeg maa først forlige mig med Hr. Jeronymus. See der kommer de. Løber allesammen til Side.

Scen. 5.

Jeronymus. Magdelone. Mag. Rosiflengius.
Pernille.

Jeronymus. Det skal ingen Vanstkelighed have, Hr. Magister! Naar man viser hende Braadden, saa gir hun nok Kiøb. Jeg vil være jer Mand for at hun bliver anderledes til Sinds i Morgen.

Rosifleng. Jeg vil ogsaa haabe det samme, og naar vi først komme sammen, og hun lær at kiende mig, skal hun nok have mig kiær, saa at vi skal komme fuldkommen til at conjugere Amo sammen, og ligesom jeg nu alleene kand siige Amo, jeg elsker, saa skal vi komme i en Hast til at siige Amamus, vi elske.

Pernille sagte. Du skal see, Mons. Pedant! at der bliver intet af.

Jeronymus. Hvo er, som taler der? Est du endnu her, din Laptaske? Har jeg ikke allerede givet dig Afsted?

Pernille grædende. Jo Herre! det er sandt; men jeg kand ikke gaae bort, førend jeg beder Herren og Fruen far vel, takker dem for den Tiid, jeg har været i deres Huus, og tilligemed beder om Forladelse for det, jeg i Ubetænkksomhed har talt.

Magdelone. Det er got, at du kommer til dine Synders Bekjendelse, og seer, at du har forlobet dig.

Pernille. Ah gode frue! jeg kiendre ikke Magisteren da; men jeg har hørt saa meget Got om ham siden, at jeg er færdig at briste af Sorg over de Ord, jeg har talt, og om jeg blev her længere i Huset, skulde jeg søge at besøge hans Kiærlighed ligesaa meget, som jeg har hindret den tilforn.

Rosifleng. Günstige kiære Sviger-Forældre! efterdi hun fortryder sit forrige Varsen, saa beder jeg kiærligst, at hun maa blive i deres Huus.

Pernille. Jeg skal min Troe af all Magt søge at indprente Jomfruen Kiærlighed til ham. Sagte. Jeg mener Philemon.

Jeronymus. Hvis saa er, maa du ikke alleene blive her, men jeg skal ogsaa forbedre din Len. Men gik først hen og bed Magisteren om Forladelse, og Kys ham paa Haanden.

Pernille kysende paa Haanden. Ah Hr. Magister! tusind Tak for hans Intercession; vær forsikkert, at jeg skal giøre det for hans Skyld, som han ikke skal kunde troe mig til.

Rosifleng. Bene bene, jeg har tilgivet jer da af mit Hierte hvad I har gjort mod mig.

Jeronymus. Kommer nu, og lad os gaae ind allesammen.
De gaar ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Henrich. En Skioge.

Henrich. Jeg gaar og speculerer, hvordan jeg kand forspilde Magisterens Lykke og hielpe min Herre; men min Geyst er ikke, som den pleyer at være, thi jeg er gandste raadvild. Men det er vist een af Madame Duuses Stags-Møer. Hun gaar nok og krydser paa unge Karle efter Svovane. God Dag, lille Pige! Forlad mig, at jeg taler saa slet; jeg veed nok, at hun burte have høyere Titul, men jeg er ikke af mange Complimenter.

Skiogen. See, Henrich! est du der? Kiender du mig?

Henrich. Ey, perfect. Jeg kunde kiende jer i Morke.

Skiogen. Veedst du, Henrich! at jeg skal giftes?

Henrich. I skal fanden heller.

Skiogen. Jo mænd, i Morgen skal du kalde mig Madame.

Henrich. Hvem skal I da giøre til Hanveder? med forlov at spørge.

Skiogen. Hvad er det for Snak?

Henrich. Jeg vil siige, hvem skal I have?

Skiogen. Jeg skal have en smuk Karl, som har tient hos en Visiteer.

Henrich. Da har han forbandet slet visiteret, eftersom han har søgt jer ud til Kone.

Skiogen. Naar jeg først har haft Bryllup, blir jeg strax en ærlig Kone.

Henrich. Ja det er sandt nok; men det gior mig dog ont, at I skal giftes, jeg havde i Sinde at unde jer endnu en Skilling iblant.

Skiogen. Ey, det vil intet siige; derfor lar jeg ikke Næringen gaae bort. Min Kiæreste vil holde Ørtapperie, og saa kand du besøge mig ligesaa frit som tilforn.

Henrich. Paa den Naade kand I komme til at leve reputeerlig. Han forriener Penge paa sin Side, og I paa jeres, og jeg tør vedde, at jer Næring blir bedre end hans, thi der er ikke saa meget nu ved Ørtapperie som i gamle Dage. Men hvor skal I nu hen?

Skiogen. Jeg skal hen til en Mand, som heder Hr. Magister Rosiflengius.

Henrich. Hvad Got vil I ham?

Skiogen. Jeg har bestilt et Bryllups-Vers, som jeg skal give ham 2 Daler for. Adieu, Henrich! Vær saa god at besøge mig; vi kommer at boe i Rosen.

Hun gaar hen og banker paa.

17. Madame Duuses Stags-Møer] Madam Duus var en berøgtet Bordelvertinde i Kjøbenhavn paa den Tid. En Stadsmø var egentlig et Slags Tyende, en Mellemting imellem Kammerjomfru og Selkabsdame. — 18. saa slet] saa ligesom, saa slet og ret. — 53. Rosen] Et Gjestgiversted af dette Navn findes endnu paa Vestergade i Kjøbenhavn.

Henrich.

Henrich ved sig selv. Hillemand, jeg faaer Anledning af dette at sette noget i Verk. Jeg vil hen til min Herre at faae nogle Penge; men jeg vil først staae i en Krog og bie, til hun kommer ud igien, for at see Verset.

Scen. 2.

Skio gen. [Gottfred.] Rosifleng.

Gottfred. Ja jeg veed hvad I vil, lille Pige! Verset er færdigt; men det koster 2 Rdlr.

Skio gen. Jeg har jo accorderet for 2 flette Daler.

Gottfred. Ja det er sandt nok; men I maa give lidt meer end en anden, thi min Herre = Men der er han selv. Nu kand I høre hvad han siger.

Rosifleng. Lille Pige! Verset koster 2 Rdlr.; thi jeg har derudi ikke alleene skaffet jer jeres Jomfruedom igien, men asmalet jer som een af de dydigste og skikkeligste Moer udi Staden, da I dog selv veed, at det er en Titul, som jer ikke tilkommer.

Skio gen. Jeg vil da ikke regne det saa noye. Der er 2 Rdlr.

Rosifleng. Tak! Vær saa god at recommendere mig andre af jer Kundskaab. Jeg er altid til Tieneste. Er ikke Verset got, skal I have jere Penge tilbage.

10. 2 flette Daler] to Stetdaler, otte Mark. — 28. recommendere mig andre af jer Kundskaab] recommendere mig til Andre af jeres Bekjendskaab.

Scen. 3.

Skio gen. Henrich.

Skio gen. Nu kand jeg trodsse alle dem, der vil siige mig noget paa mit ærlige Naavn og Rygte.

Henrich. Sik I Verset, Mammefelle?

Skio gen. Ja her er det.

Henrich. Ah lad mig see Titulen.

Læser:

Den med Rosen forenede Lillie. Eller ydmygt Lyf-onstning til det af Himmelen sammenknyttede Par, Brudgommen den Edle og Velagtbare Johannes von Christoffer- sen, fordum Velmeritered Secreterer hos Velbestalter Sr. Visiterer Tobias Andersen, og Bruden den Edle, Dydzirede Moer, Lucretia de Peers Datter, hvis Bryllups-Hoytid skal celebreres den 24. Augusti 1724. Ydmygt frembaaren af det Dydkronede Pares be- reedvilligste N. N.

Ah fiære Mammefelle! maa jeg ikke faae en Udskrift deraf? Jeg kand see af Titulen, at det maa være et allerkiæreste Vers.

Skio gen. Jo gierne; kom hjem med mig. De gaaer bort.

Scen. 4.

Oldfux.

Det er ogsaa nogle forbandede Ceremonier, at en ærlig Karl ikke kand blive antagen udi Tieneste, uden han viser Pas. Ligesom Herrer være saa villige at give Tienere Pas. Vel har jeg tient udi dette Aar over paa tyve Steder, men ingensteds har jeg kundet faaet Pas; tværtimod de fleste af mine Herrer har været saa vanartige, at de har været alle Folk ad, at i

29. Pas] Studsmaal, Attest.

Fald

Jald der kommer nogen af den Positur og Stikkelse for at byde sin Tjeneste, da at prygle ham dygtig af. Saadant skal jeg have for min Tjeneste. De regner saa noye, at en stakkels Tiener tar en Dalers Penge af en riiig Herres Komme, og dirker en lumpen Koffert op iblant; men de taler ikke om hvor høstlig man undertiden er, at man tar ikke altsammen bort paa eengang, da man dog har største Leylighed dertil, thi naar jeg taer 2 Daler af min Herres Komme, og lar 9 blive tilbage, er det jo ligesaa fuldt, som jeg gir ham de 9 Daler, som efter Kriigs-Aet horte mig til, efterdi de vare i min Magt. Men langt fra at vise ringeste Taknemmelighed derfor, søger de at sette Klif paa en stakkels Tieners ærlige Navn, og jager ham paa Døren uden Pas og Afseed. Jeg maa dog see til, hvordan jeg kand faae mig et Pas; thi jeg har meldet mig an paa 2 a tre Steder, men alle spør derom. Her boer en strutygger Magister, som man siger tiener alle got Folk i saadan Tilfælde for Penge og gode Ord. Jeg maa hen at kioe mig en Recommendation af ham.

Banker paa.

Scen. 5.

Gottfried. Oldfuy. Rosifleng.

Gottfred. Du Gaudieb! er det dig, som banker paa vor Dør?

Oldfuy. Kiender du mig da?

Gottfred. Baade jeg og min Herre kiender dig alt for vel. Bliv kun fra vort Huus. Herre! kom ud. Her er een, som vil stiale.

Rosifleng. Er det den Skielm? Du gaaer blindt, Cammerat! vi forvarer alt for vel vore Sager her i Zuset.

Oldfuy. I tar feyl, I got folk! jeg er ikke kommen for at stiale; see her gaaer jeg med en Nirdaler i Zaanden, som jeg vil give jer for at skrive mig Recommendation til en Tjeneste.

Gottfred. Ey, Herre! denne Tiener maa dog ikke være saa ond, som folk siger.

Rosifleng. Jeg troer det ogsaa; man kand ikke agte hvad folk siger. Han har virkelig et got og ærligt Ansigt. Nu skal han strax faae et Pas, Monsieur! Gaaer ind.

Gottfred. Min Herre er meget for at tiene got folk. Jeg er vis paa at om han ikke havde været, at du havde ikke faaet et Pas i den hele Bye; thi de fleste Menneſter ere saa uwillige med saadant, at = = = Jeg troer aldrig, Verden kand blive lange staaende.

Oldfuy. Det er sandt nok; var ikke din Herre, saa maatte got folk som jeg og andre reent forgaae. Men han er den, som mager det saa, at vi bliver nogenledes ved Magt.

Gottfred. Derimod findes folk her i Byen, der, saa snart et Menneſte er falden udi en Skrobelighed, gior sig en fornyelse at udhegle det samme. Det gior aldrig min Herre; langt fra at straffe folkets Synder, søger han at bedække dem med Kierligheds Kaabe, enten udi Riim eller los Stiil, og det ofte for en Bagatelle, thi han sidder undertiden hele Dagen og skriver got folk til Berømmelse, som forlanger det af ham, og vinder neppe 10 Rdlr. dermed.

Oldfuy. Derfor er han ogsaa elstet og æret af alle folk.

Rosifleng [kommer tilbage]. See der har I et Pas, Monsieur! saa got, som nogen ærlig Mand vil forlange det.

Oldfuy læser Passet, gir ham Penge, og gaaer.

Scen. 6.

En drukken Mand. Rosifleng. Gottfred.

Den Drukne. Gaae den Skam, der har været fuld meer end eengang udi ste Dage, om mit Navn det er.

Rosifleng. Kiender du den Mand?

Gottfred. Ja det er Niels Vognmand. Han gaaer aldrig til Sengs nogen Aften uden med 2 Potter Brændeviins Baglast.

Den Drukne. Ney jeg har min Troe ikke haft meer end den ene Ruus udi ste Dage; men det er sandt, jeg har ikke været ædrue i ste Dage. Synger en Olvise, og raader imellem: Ah du deyilige Brændeviin! man kand blive kied af een Slags Mad, man kand blive kied af een Slags Kone; men jo meer man er i dit Selskab, kiære Brændeviin! jo meer Lyst faaer man til dig. Jeg skal ikke forlade dig til min Dode-Dag, forlad du heller ikke mig. Nu maa jeg dog forlade dig udi 2 Dage, efter som jeg skal have Bryllup i Overmorgen. See, Monsieur! et Ord. Hvor boer Mag. Rosiflengius?

Gottfred. Her boer han; er der noget til Tjeneste?

Den Drukne. Om forladelse, Hr. Magister! jeg har noget at tale med ham.

Gottfred. I tar feyl, Landsmand! jeg er hans Tiener.

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien.

Gottfred. Ney jeg vil siige, at jeg er Magisterens Tiener, som staaer her.

Den Drukne. Serviteur, Hr. Magister! Om forladelse, jeg tog hans Dreng for Magister.

Rosifleng. Det vil inter siige.

Den Drukne. Det var min Troe af Vanvare.

Rosifleng. Jeg veed det nok.

Den Drukne. Gid Drolen splide mig ad, om jeg meente noget Ont dermed.

Rosifleng. Ey, tal ikke derom, det ligger ikke Magt paa. Men hvad er hans Begiering?

Den Drukne. Jeg er kommen for Skade og skal giftes, og derfor vilde have giort et Bryllups-Vers. Hvad er ellers nu Pisen paa Bryllups-Vers?

Rosifleng. 2 Rdlr.

Den Drukne. Dem skal I gierne faae; men saa maa Magisteren berømme mig brav og siige, at jeg er en arbejdsom og ædrue Mand. Han råber.

Rosifleng. Jo jo, det skal have gode Veye. Sagte. Jeg kand give ham eet af de gamle Bryllups-Vers, som ligger i den Skuffe Nummer 3. Gaaer ind.

Den Drukne til Gottfred. Men jeg beder om forladelse, Hr. Magister! at jeg tog hans Dreng for Magister.

Gottfred. Jeg er hans famulus, nu gik Magisteren ind.

Den Drukne. Jeg kand svære paa at det var af Vanvare, Hr. Magister!

Gottfred. I horer jo vel, at jeg er ikke Magisteren.

Den Drukne. Kand jeg da forlade mig dertil, Hr. Magister! at I tar det ikke ilde op.

Gottfred. Jeg er kun hans Tiener, Monsieur!

Den Drukne. Jeg er hans Tiener igien, Hr. Magister! af mit Hjerte.

Rosifleng [kommer tilbage]. See der har I et smukt Vers.

Den Drukne. Og der er Pengene. Gaaer bort, og kommer tilbage. Om forladelse, Hr. Magister! jeg glemte at betale ham Pengene.

Gottfred. Vi har alt faaet.

Rosifleng.

Rosifleng. Holdt din Mund, Slyngel!

Den Drukne. Hvad koster Verset?

Rosifleng. To Rixdlr.

San betaler end engang 2 Rixdaler, gaaer bort. De andre gaaer ind.

Scen. 7.

Henrich i Qvindel-Klæder.

Jeg troer nok, ingen Kiender mig i den Dragt. Jeg har været hjemme og faaet 10 Rdlr. hos min Herre, hvormed jeg vil spille vor Verse-Kræmmer et Puds. Jeg har iføret mig disse Klæder, paa det at Tjeneren, som nyelig har seet mig, ikke skal Kiende mig igien. Nu vil jeg hen at banke paa.

Scen. 8.

Henrich. Rosifleng. Gottfred.

Gottfred. God Dag, lille Pige! Hvem vil J tale med?

Henrich. Boer ikke Magister Rosiflengius her?

Gottfred. Jo. Er der noget til Tjeneste?

Henrich. Jeg vilde nok tale med ham selv.

Gottfred. Der er han.

Henrich [til Rosifleng]. Jeg kommer for at have et smukt Vers gjort hos ham.

Gottfred. J Dag gaaer vor Plov brav.

Rosifleng. Over hvem skal det Vers være?

Henrich. Ach Herre! min Frue har haft saa stor U-lykke, som nogen Tiid kunde hælde. O en u-lyksalig Skilsmisse!

Rosifleng. Har hun da mist hendes Mand?

Henrich. Ach nej Hr. Magister! det vilde ikke saa meget sige; hun kunde altid faae en Mand igien paa een eller anden Maade.

Rosifleng. Hvad har hun da mistet?

Henrich grædende. Hendes Skiede-Zund. Ach ach, mit Hjerter brister, naar jeg tænker derpaa. Han døde af en feber efter Docterens Sigelse i Overgaars mellem 3 og 4, og skal begraves i Morgen.

Rosifleng. Hvad vil alt dette sige?

Henrich. Nu vil Fruen have gjort et smukt Grav-Skrift over ham, og derfor stiftet mig til Magisteren.

Rosifleng. Ney hils jer Frue, lille Barn! og siig, at jeg gior ikke Vers over Zunde.

Henrich. Havde det været en Zund som andre Zunde, saa havde min Frue ikke begjært saadant; men han havde forstand som et Menneſte, og har testamenteret 10 Rdlr. paa sit Aderſte til en Poet, som ſkulde giøre hans Grav-Skrift.

Rosifleng. Ja det er andet; efterdi Sagen er af den Beſkaffenhed, ſaa vil jeg gierne tiene Fruen. Der doer hundrede Menneſter, og aldrig har den Eſtertanke.

Henrich. Fruen vilde gierne, at Verſet ſkulde ſiles, ligesom man gior et Vers over en brav Mand, og at ſamme Melampe (ſaa var dens Navn) ſkal roſes for ſin Dyd og Forſtand.

Rosifleng. Ney lille Barn! det gaaer ikke an.

Henrich ringlende med Pengene. Ach jo, Hr. Magister! tien min Frue derudi.

Rosifleng. Ja ja, kom da ind, mit Barn! jeg vil see til, hvad jeg kand giøre. De gaaer ind.

Scen. 9.

Pernille.

Jeg har ſpeculeret paa Skielmsſtykker, ſaa min Hjerne lober om i mit Hoved ſom en Top, og har endelig udfundet eet, ſom

jeg troer nok ſkal lykkes. Hr. Jeronimus venter hver Dag et Skib, hvorudi all hans Velfærd beſtaaer. Vi vil paa en ſubtil Maade bringe ham de Tidender, naar Magiſteren er tilſtæde, at ſamme Skib er forulykket, og derudaf ſee hvad Miner hans nye Svigerſon vil holde; thi jeg er vis paa at han vil tage Maſqven af og foragte det Svogerſkab, ſom han finder ingen Fordeel ved, og kand maaskee da Hr. Jeronimus ſamt Fruen lære at Kiende ham. Nu vilde jeg onſte, jeg havde fat paa Henrich, for at høre hvad han har udfundet, om hans Anslag er bedre end mit, eller hvor viid det kand ſtrække ſig. Men der ſeer jeg en Pige med et Vers i Haanden komme fra Magiſteren. Det er min Troe en forvoven Raddis, hun er Granadeer-meffig.

Scen. 10.

Henrich. Pernille.

Henrich. Der ſeer jeg Pernille; hende vil jeg fixere lidt, hun kiender mig nok ikke i denne Dragt. God Dag, lille Pige! Vil hun ogsaa til Magiſteren?

Pernille. Ney jeg vil ikke, Beſtemoer!

Henrich. Sy fy, hvem ſeer J mig an for? Mener J, at jeg er ikke Jomfrue ſaavel ſom J?

Pernille. Det kand nok være; men J kunde dog være min Moer.

Henrich. Seer J vel? Hvor ſpodſt hun er over min Skabning, ſaa er jeg dog forlovet med en ſmuk ung Perſon, hvilken forærer mig alt hvad han faaer fra andre Piger, ſom han fixerer.

Pernille. Den Karl maa have en underlig Smag. Jeg gad nok vidſt hvem han var.

Henrich. Det kand J let faae at vide; Karlen tienner hos en Mand, ſom heder Philemon.

Pernille. Hans Navn?

Henrich. Han ſelv heder Henrich.

Pernille. Gid J faae Skam ſaa viſt, ſom J lyver. Den Karl er forlovet med mig.

Henrich. J heder jo Pernille?

Pernille. Ja jeg heder Pernille, og har været forlovet med ham halvandet Aar.

Henrich. Han fixerer jer Kun, mit Barn! for at faae nogle ſmaa Foræringer, ſom han ſiden forærer til andre.

Pernille. Det er uſandt; han er alt for ærlig dertil. Jeg troer ikke ſaadant, uden J viſer mig de Foræringer.

Henrich. Jeg vilde nodigt giøre det; men for ikke at paſſere for Lognere, da ſee denne Tobaks-Doſe, ſom han har faaet af ſamme Pernille og givet mig.

Pernille grædende. Ach den forræder! Og du, din ſlemme Troldhey, din Rufferſke, ſom ſøger at forføre unge Menneſter, jeg ſkal nok faae Hevn over dig.

Henrich. Ney du eſt en Rufferſke, ſom vil ſette Spliid imellem mig og min Kæreſte; thi vi har været forlovet ſammen mange Aar, førend han faae dig.

Pernille. Jeg ſkal nok faae jer adſkildt.

Henrich. Gior dig ingen Umage, du faaer Kun en lang Næſe. Jeg kand forſikre dig, at intet uden Døden ſkiller mig fra Henrich, og at du i Ewigheid ikke faaer ham.

Pernille. Jeg vil heller ikke have ham, efterſom jeg merker hans Utroekſkab; men du ſkal heller ikke faae ham, din Laptaske!

Henrich. Du eſt ſelv en Laptaske.

Pernille gir ham et Vreſigen.

Henrich.

Henrich. Det Ørefigen skal koste dig dyrt nok. Fort, jeg fodrer dig ud til fuglestangen at slaaes med mig enten med en Sæ eller en Kofke-Kniv.

Læster op Skørtet, og tar i Lommen efter Særen.

Pernille. Hvad Pøkker er dette? Hun har Buxer paa.

Henrich rivende Sæen af sig. Fort fort, du skal møde mig for fuglestangen.

Pernille. Gid du faae Skam, Henrich! er det dig? Men hvad skal saadant Narrerie til?

Henrich. Det maa du vel siige, Pernille! Det Ørefigen kunde jeg have undværet. Dog fortryder jeg ikke derpaa, efterdi jeg tilligemed fik Prove paa din Troeskab imod mig.

Pernille. Men hvorfor har du forklædt dig?

Henrich. For at spille Magisteren et Puds, som skal ruinere ham. Jeg har længe vidst hans Skarnagtighed; men nu har jeg noget i Hænderne derom, som ved Læylighed kand vises Hr. Jeronimus.

Pernille. Jeg har ogsaa opspundet noget.

Henrich. Det tviler jeg ikke paa; thi hvad Fanden kand ikke du ophitte?

Pernille. Det vil give fløge Børn, naar vi komme sammen.

Henrich. Det maa du vel siige, om jeg ellers faaer Lov at giere dem selv. Men der seer jeg Jomfruen komme med Leander.

Scen. 11.

Leander. Leonora. Pernille. Henrich.

Leander. Giv jer tilfreds, Kiære Søster! Jeg er vis paa at Pernille og Henrich ere ikke øksesløse.

Pernille. Ney det har mit Hoved faaet at vide.

Henrich. Og min Hjerne er saa confus af Speculationer, at jeg maa have en Uhrmager at sætte Hjulene i Orden igien.

Leonora. Hvad har J da opfundet at hjælpe paa vore Sager med?

Pernille. J veed, Jomfruel at jer Far har et Skib udi Søen, som all hans Velfærd bestaaer udi.

Leonora. Ja meer end hans Velfærd; thi Ladningen er over 40,000 Rdlr. værd.

Pernille. Jeg vil, at Henrich skal give sig ud for en Matros, komme til [Hr.] Jeronimus og bilde ham ind, at Skibet er forgaet, og det just paa en Tiid, som Magisteren er hos ham, for at see hvad Contenance vor nye Bøyle vil holde, naar han seer sig ingen Medgift at bekomme med sin Brud.

Leander. Det Raad staaer mig an; thi jeg er vis paa at han da strax vil vende vort Huus Ryggen og foragte et Svoger-skab, som ingen Fordeel er ved, thi det er kun efter Pengene, han løber.

Leonora. Men Sandheden vil dog strax komme for en Dag.

Leander. Det vil ikke siige; nok er det, at man imidlertid læv at kiende ham, og at vi deraf kand tage Læylighed at giere ham fort.

Henrich. Og naar saa det er giort, kommer jeg frem med nogle Historier paa min Side.

Leander. Du maa have noget Galskab for, efterdi du est forklædt.

Henrich. Ja jeg har nogle skammelige Vers i min Lomme, som skal befodre hans Ruine. Jeg har stillet mig an, som jeg var stiftet af en fornemme Frue, og faaet Magisteren for Penge at giere Vers over en Hund. Han vilde ikke dertil i forstningen; men Klagen af Pengene forførte ham dog omsider.

2. fodrer dig ud til fuglestangen] fuglestangen var en Skydebane udenfor Nørreport, hvor Dueller jævnlig fandt Sted.

Leander. Lad mig see det Vers.

Henrich. Der ere tvende af hans façon. Det andet er giort en aabenbare Skioge til Bre, som skal gistes. Jeg lod udcopierte det, gav hende Copien, og beholdt Originalen, som er skreven med hans egen Haand.

Leander læser dem. Ah Himmel! er det mueligt, at et Menneſte, der prostituerer sig saaledes, kand dog være agtet og æret af alle Folk?

Henrich. De fleste Folk, Hr. Leander! ere onde, og derfor finder deres Regning ved at der ere saadane Folk, som sette Farve paa Laster og Udyder.

Leander. Slige Menneſter ere jo mægtige til at ødelægge Verden, saasom de ved Flatterie styrke onde Menneſter, og bane Veyen for andre at blive onde. Ja de ere ligesaa skadelige, som din Herre og andre hans Lige, der moralisere, ere nyttige. Det er tvende forærgelige Skrifter; intet Christen-Menneſte kunde begiære bedre Gravskrift end denne Hund, og ingen ærlig Moe bedre Bryllups-Vers end denne Skioge. J har begge to giort Mesterstykker; vil ikke det ene hjælpe, saa maa det andet. Hvis det lykkes, skal J begge blive belønnet.

Henrich. Jeg forlanger intet, uden at J vil giøre mit og Pernilles Bryllup; thi vi ere komne for Skade og har forlovet os sammen paa en Troye-Duus.

Leander. Est du forlovet med ham, Pernille?

Pernille. Ja jeg kand ikke negte det.

Leander. Got got; der har J min Haand paa at jeg skal bekoste jer Bryllup. Men, Henrich! kand du vel spille den Rulle efter Pernilles Anslag?

Henrich. Ey, Herre! jeg turde vove at spille en Cardinals Rulle, end siige en Matrosfes. Lad kun mig sørge derfor. J skal selv, naar J faaer mig at see, bilde jer ind, at jeg er en Skib-brunden Matros.

Leander. Vi skal vare dig ad, naar Tiid er. Lad os andre nu gaee ind saalange. De gaeer alle ind.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Jeronimus. Magdelone.

Jeronimus. Endnu er hun obstinat, dog ikke som tilforn, thi jeg holder for et godt Merke, at hun beder om 3 Dages Dilation.

Magdelone. Hun skulde min Troe ikke have en Times Dilation, dersom jeg maatte raade.

Jeronimus. Jo jo, det kand jeg ikke negte hende. Det er et stort foretagende at gifte sig, min Hierte! besynderlig for hende herudi, thi først maa hun arbejde paa at faae den gamle Kielighed af Hovedet, og siden stræbe at beqvemme sig til det Ægteskab, som vi foreskriver hende.

Magdelone. Men om den gode Mand kand bie udi 3 Dage; thi saa viidst som jeg kand see, elsker han hende heftig, og naar een attraaer en Ting saa inderlig, saa har han ingen Kielighed, førend han kommer i Possession deraf. Tilmed har J jo lovet ham inden en Dag at holde Bryllup.

Jeronimus. Det vil ikke siige, min Hierte! han beqvemmer sig nok til at bie. Jeg kand ved alt for megen Haardhed bringe min Dotter til Desperation; 3 Dage gaær snart, og saa har hun siden ingen Undskyldning eller Marsag at flage sig over os, at vi ikke har villet give hende Tiid til saadant vigtigt

23. paa en Troye-Duus] paa et Tarmingkast (trois et deux), paa Lykke og Fromme.

foretagende.

foretagende. Tilmed haaber jeg, at inden den Tid jeg faaer min kostbare Ladning hjem, og vi derudover kand være i Stand at forvære ham nogle Galanterier.

Magdelone. Det troer jeg aldrig at han skiotter. Han er ikke saadan Mand; han elsker ikke Leonora uden af Begierlighed til at komme i Svogerstak med os og af en reen Kierlighed til hende. Dog den første Motiv er endnu stærkere end den sidste; thi fra den første Tid, den Mand har seet mig, har jeg merket hos ham en særdeles Tilbøjelighed til vort Huus, og det førend han nogen Tid saae vor Datter, eller maaskee vidste, at hun var til. Een Dag saae han mig, og en anden Dag gjorde han Vers over mine Legemets og Sindets Gaver.

Jeronimus. Jere Legems-Gaver?

Magdelone. Ja Alderen har vel gjort nogle Antegninger deri; men Lineamenterne har jeg dog endnu. Tar er lidet Speyl af Lemmen og beseer sig. I maa troe mig, min Hierte! at denne Mand er en Kiender.

Jeronimus. Jaja, jeg vil ikke disputere derimod. Sagte. fruentimmer, hvordan de er skabte, og hvor gamle de end ere, saa vil de dog være roset for deres Skionhed.

Magdelone blir imidlertid ved at speyle sig. Jeg er, Gud skee Lov, ret vel fornøjet med mit Ansigt endnu.

Jeronimus. Jeg ogsaa med mit. Skiont der er ingen fare for at nogen af os skal mere stikke Ild paa Verden. Men vi vil lade den Tale fare. Gid jeg snart kunde faae de Tidender, at mit Skib var lykkeligen ankommen. Jeg har aldrig nogen Tid været i saadan Uroelighed, som jeg er denne Gang.

Magdelone. Jeg troer det nok, min hierte Mand! thi I har aldrig voyet tilforn jer hele Velsærd paa eengang.

Jeronimus. Jeg skal min Troe ey heller giøre det oftere; men den store Gewinnst har lokket mig dertil. Jeg vil dog haabe alting til det Beste. Men der er Pernille.

Scen. 2.

Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Jeronimus. Nu, Pernille! hvad got Nytt bringer du os? Hvorledes er det med min Datter?

Pernille. Det blir nok got, vil kun Herren og Fruen lade mig raade. Kom blev ikke bygt paa en Time, man maa gaae Skrid for Skrid frem udi disse Sager. Jeg har allerede bragt det saa vidt, at Philemon er halvdeels glemt, og det er en ikke ringe Begyndelse.

Jeronimus. Derudi bestaaer just Knuden.

Pernille. Det andet skal gaae, som det var smurt; thi saa meget jeg hadede Magisteren tilforn, saa meget elsker jeg ham nu. Jeg vil bede Herren og Fruen, at de vil forsikke ham derom. Jeg kand aldrig glemme det Guds Barn, som gæder, at da jeg havde gjort ham den største Uret, bad han oven i Kiøbet for mig.

Jeronimus. Ja ja, Pernille! nu er alting got igien. Men der kommer han.

Scen. 3.

Rosifleng. Gottfred. Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Rosifleng. Gottofrede!

Gottfred. Imo.

Rosifleng. Gaf du kun hjem. Om der kommer nogen i min Fraværelse og vil have Bryllups-Vers, kand du tage nogle

af dem, som ligger i den Skuffe Num. 3. Det er lige meget, hvilke du tar. Af Begravelse-Vers er Forraad [i] Num. 5. Og for Advancements udi Ere og Bestilling kand du tage af Num. 4.

Gottfried. Er det ligemeget, hvad Slags Folk det er?

Rosifleng. Imo vero.

Gottfried. Det er ikke Under, at min Herre heder Rosiflengius; thi han berømmer alle i fleng.

Rosifleng. Quid dicis, Gottofrede?

Gottfred. Jeg spør, om jeg ikke skal sette Navnene til?

Rosifleng. Visselig, og du veedst Prisen. Gaf nu kun din Kaas. See der seer jeg mine kiære tilkommende Svigerforældre. Salvete plurimum.

Pernille sagde. Hvad Pokker mon han vil giøre med Salvetter?

Jeronimus. Velkommen, Hr. Magister! Jeg har berømmet Brylluppet om 3 Dage. Det skulde holdes før; men jeg venter en kostbar Ladning hjem, og agter at forvære ham adskillige Sager.

Pernille sagde. Nu er det Tid for Henrich, som staaer i Beredskab, at komme. Soy. Mig synes, det banker; jeg maa løbe til Døren.

Rosifleng. Ah min Herre! tal ikke om Foræringer; den fornøvelse at komme udi saadan dydig Familie er mig nok.

Jeronimus. Ja ja, Hr. Svigersøn! jeg veed nok hvad jeg vil giøre.

Pernille tilbage løbende. U = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Hvad er paa færde! Jeg troer ikke, at du seer Spøgelse lyse Dagen.

Pernille. U = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Har dig modt noget Gespenst, saa har vi her en Guds Mand hos os, der nok kand holde det fra Huset.

Pernille. U = = = = hvilken U-lykke!

Jeronimus. Siig, hvad er det dog?

Pernille. Ah jeg kand ikke siige det. Her er Matrosen udenfor, lad ham siige det.

Jeronimus. Det Ord Matros dræber mig. Jeg er bange for at mit Skib er kommen til U-lykke. Lad ham komme ind.

Scen. 4.

Henrich i Matrosklædet. De andre.

Henrich. Myn Heer! ick breng jow een zeer bedroeft Tydung.

Magdelone. Ah mit hele Legem skialver.

Jeronimus. Hvad er det, Landsmand?

Henrich. Myn Heer heft syn Scheep verloeren.

Jeronimus. Hvad? er mit Skib blevet?

Henrich. Wel ja, myn Heer! Jeronimus, Magdelone, Pernille hylter. Henrich tar Tærklædet op, og siiger grædende. Vor sess Dagen ist die Ongeluk gearrivert.

Jeronimus. Hvor hendte det?

Henrich. In Cattedat, myn Heer! tuschen twalf en een Uur tegen mitnacht. De hylter igien.

Jeronimus. Er der da inter bierget?

Henrich. Scheep, Man, Ladung allegar is verloeren in die wilde Zee. Ick alleen ben davon gekomen. De hylter igien.

Jeronimus. Ah jeg elendige Mennecke, hvordan har Lykken spiller med mig! Jeg blir i en Hast af en riig Mand bragt udi den Stand, at jeg maa frygte for Slutteriet. Det Eneste, jeg nu har at glæde mig ved, er at min Datter saa vel bliver forsoerget. Ah Hr. Svigersøn = =

4. [skiotter] agter paa, ændser.

28. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Rosifleng. Er denne U-lykke da saa stor?

Magdelone. Ja vi ere gandske odelagde.

Rosifleng. Det gjør mig hierteligen ont.

Magdelone. Vi ere alle at beklage, han saavel som vi andre.

Rosifleng. Jeg veed ikke egentligen hvad Fruen mener dermed.

Magdelone. Er han ikke lige saa høyt at beklage som vi?

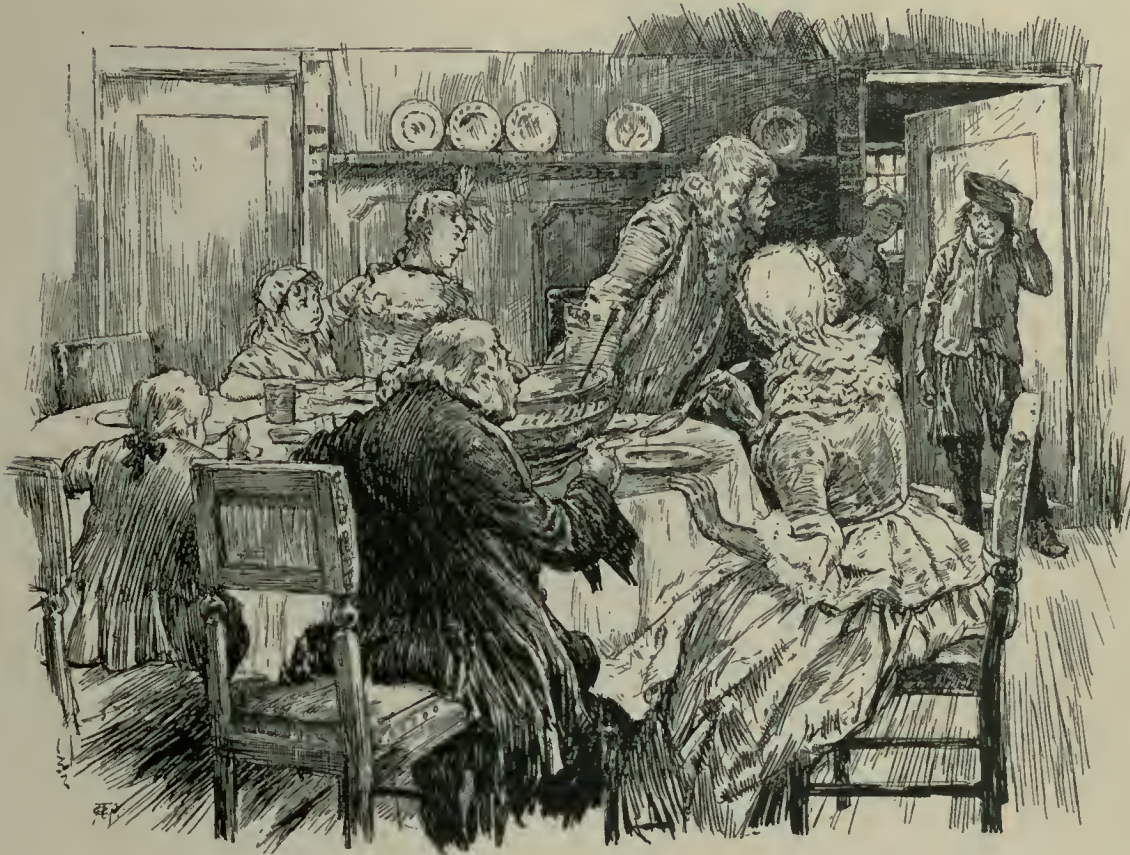
Rosifleng. Nej Madam! hun er meest at beklage.

Magdelone. Det er sandt nok; men naar det gaaer vort Barn ilde, saa lider han og derved.

Rosifleng. Det er noget, som jeg ikke kand sige. Det er noget, som Himmelen raader for. I slige vigtige Sager kand vi intet foretage af os selv.

Magdelone. Han har jo raadfort sig med Himmelen og begiaeret vor Datter.

Rosifleng. Det er Skade, Madame! at jeg denne Gang ikke har raadfort mig med Himmelen, hvilket jeg burde at giøre udi saadan vigtig Sag. Det er dog noget, som et hvert Menneske bør at giøre; haaber derfor, at Madamen gir mig Tid dertil. Finder jeg da, at det er Himmelen beslattede Villie, kand hendes Datter være mig saa nær som en anden.

Rosifleng. De tager ikke ilde op, at jeg maa forlade dem. Jeg har i Dag en Job at forrette.

Magdelone. Ah Himmell! kand han forlade os i saadan fristelse?

Rosifleng. Hun maa stikke sig i sin Skæbne.

Magdelone. Bliver dog tilstæde, at vi kand troste hinanden; thi U-lykken gaaer jo ogsaa ham selv an, kiære Svigersøn!

Rosifleng. Hun kalder mig Svigersøn, Madame! Det er got nok; men = =

Magdelone. Hvad men?

Rosifleng. Men det er noget, som man kand henføre til det, som vi Lærde kalde Prolepsin.

Magdelone. Er han ikke vor Svigersøn?

Magdelone. Ah hvilken Haanhed og Foragt!

Rosifleng. Jeg foragter hverken hende eller hendes Datter, enhver kand være god for sig; men = = =

Magdelone. Men mener I, at Himmelen kand finde Behag derudi, at man bryder sit Løfte?

Rosifleng. Ey, Madame! hvad himmelske Sager an-gaaer, det er noget, som jeg ex professo har lagt mig efter. Det er noget, som hun ikke forstaaer, Madame!

Jeronimus. Her kand man speyle sig i Verden.

Pernille. Giv jer kun tilfreds. Han skal tage Jomfruen, om han blev gal.

Rosifleng. I er alt for stækket til at tvinge mig, lille Pige! Jeronimus. Vi skal nok lære jer hvad det er at ville prostituere et fornemme Huus.

Rosifleng. Fattigdom og Hoffart følges gierne ad.

Pernille. Gid du faae en U-lykke, din strutyggede Verse-

Verse-

Verse-Kræmmer! Min Jomfrue er alt for god til at falde udi saadan vanstabt Skielms Arm.

Rosifleng. Er hun for god dertil, hvorfor nøder I da hende paa mig? Det er ikke gode Varer, som man nøder bort.
Pernille. Ah Monfr. Leander og Jomfrue! Kommer hid.

Scen. 5.

Leander. Leonora. Personerne af forrige Scene.

Pernille. See her denne Forrædder, som først ved Practikker har stildt jer ved jer gamle Kiereste, og nu, saasom han fik at høre, at Herrens Skib, hvorudi all hans Velfærd bestod, er bleven, begynder at sale om, taler spottelige Ord til Herren og Fruen.

Leander. Ah Himmel, er vort Skib blevet?

Jeronimus. Ja og der staaer een af Matroserne, som alleene er bleven reddet. Saa snart denne Forrædder horte dette, kastede han foragt paa mit Barn.

Leonora. Ah er det mueligt, at jeg paa een Dag skal miste 2 Kierester?

Rosifleng. I fand jo beholde den forrige.

Leonora. Ney den har I jo faaet mine Forældre til at foragte, saa at han aldrig kommer her mere.

Rosifleng. Alt hvad jeg har gjort, har kun været af Skromt.

Leonora grædende. Ah ney, Hr. Magister! tag mig dog, ellers blir jeg aldrig gift min Livs-Tiid.

Rosifleng. Ney jeg er hendes ydmygste Tienner.

Leonora. Ah jo, Hr. Magister! vær dog saa god.

Rosifleng. Sy fy, hun er meget gifte-syg.

Leonora. Magisteren er maastee bange for at blive indviklet derover i min Fars Giæld?

Pernille. Ey Snak! jeg er vis paa at Herren skal aldrig forlange uden Caution i det høieste paa et Par tusind Rdlr.

Rosifleng. Ja Caution for et Par tusind Dyaevl!

Leonora. Ah Hr. Magister! tag mig dog.

Rosifleng. Bliv fra mig, siger jeg.

Scen. 6.

Philemon. Personerne af forrige Scene.

Philemon. Jeg horte saadan Alarm her udenfor, og derfor, endskiont min Foed burte ikke komme inden Døren, saa dog af Nysgierighed for at vide = =

Magdelone. Ah min kære Hr. Philemon! jeg troer, at I tager Deel i vor Sorg.

Philemon. Madam! endskiont hun har aldrig taget Deel i min Sorg, endskiont hun har foragtet mig, saa skulde det dog giøre mig hiertelig ont, at deres Huus var nogen U-lykke vederfaeren.

Magdelone. Ah ah, den gode Mand har forstyldt bedre Medfart af os.

Philemon. Hvad er ellers paa Færde, I got Folk?

Jeronimus. Ah Hr. Philemon! nu bragte denne Matros mig de u-lyksalige Tidender, at mit Skib med dets hele Fostbare Ladning er forgaaet. Saa snart fik denne skinhellige Dievel ikke den U-lykke at høre, førend han tracterer mit Huus med største Foragt, holder mig og min Kone, som han tilføren læstede op til Skyerne, for Staaere, stoder min Datter fra sig, som han foregav nyelig saa høyt at elske. Ah Hr. Phile-

mon! hvor grovelig har jeg ikke syndet, i det jeg har ladet mig forblinde af hans Skinhellighed.

Philemon. Min Hr. Jeronimus saavel som Madame! hvorvel I inret Got har forstyldt af mig, men ilde belønner min Troeskab, saa dog, dersom Magister Rosiflengius afstaaer gandske sine Præentioner, vil jeg endnu blive ved Huset.

Rosifleng. Ey, Monsieur! hiertelig gierne; see der har han min Haand derpaa.

Magdelone. Det vil ikke sige, enten det Skarn staaer fra sine Præentioner eller ey; thi om han havde nogen Ret, saa har han dog ved sin Utroeskab forbrodt den.

Rosifleng. Tor I kalde en lærd Mand som jeg et Skarn?

Philemon. Min kære Frue! hun modererer lidt hendes retmessige Iver.

Rosifleng. Jeg seer, at man vil overfalde mig; det er best, at jeg gaer.

Philemon. Bie kun lidt, Hr. Magister! og seer Udfaldet paa dette. Der skal ham inret Ont vederfares.

Rosifleng. Jeg takker ham, min Herre!

Philemon. Her nu hvad jeg vil giøre, Hr. Jeronimus! paa det I paa cengang fand lære at fiende os begge. Den Kiærlighed, jeg bær til hans Datter, er en reen og uforsalftet Kiærlighed, og som den ikke har været grundet paa Interesse, saa fand den U-lykke, jer Huus er vederfaeren, ikke giøre den lunkne. Jeg vil som en troefast Svigersøn hielpe ham til Rette med mine Midler, saalænge jeg har noget tilbage.

Jeronimus og Magdelone omfavner ham begge, og siden Pernille.

Pernille. See, Jomfrue! hvordan I staaer og maaber. Hvorfor vil I være den Sidste.

Leonora omfavner ham ogsaa.

Pernille. Saa gir hinanden Hænder, at Magisteren fand være Vidne til at I ere forlovede.

[Leonora]. Sun gir ham Haand og siden Forældrene.

Rosifleng. Ja jeg seer det nu med Fornøvelse, og gratulerer.

Pernille. Der har I ogsaa min Haand, og jeg vil være Mand for at ikke Lucifer selv skal med all sin Konst stille jer ad.

Henrich. Ick gratuleere ock die Heerschap.

Philemon. Jeg takker; men her, Baadsmand! hvor stede den U-lykke?

Henrich. Ick ben geen Boetsman, myn Heer! ick ben maer Matroes. Die Ongeluk is geschien int Cattedag, en ick kan versekern, dat die Schipper geen Schuld daeren hadde, denn uit de korte Tyt, ick met hem gevaeren hebbe, kan ick tuygen, dat Schipper Adrian was een van die vermaersten Schippers, ick oyt gedient hebbe.

Jeronymus. Hvad er det? Min Skipper heder ikke Adrian, min Skipper heedte Cornelius Jansen.

Henrich. Neen myn Heer! Carnelis Jansen is die Schipper van myn Heer Jeronymus; maer Schipper Adrian voerte het verloerne Scheep, dat dese Heerschap toegehoert heft.

Jeronymus. Hvem er jer Herskab da?

Henrich. Dat is immers myn Heer. Ick ben immers int Huys van Claes Petersen.

Jeronymus. Ah Himmel! hvad hører jeg? Claus Pedersen er min Taboe, og jeg er Jeronymus.

Henrich. Is dat mooglick? Ick ben hier niet bekant, ick hebb nae myn Heer Claes Petersen gevraegt, en sy hebben dit Huys ge-toont; maer indien myn Heer Jeronymus is, so gratuleere ick, denn syn Scheep legt op die Reede.

Jeronymus. Ah er det sandt, som I fortæller, da gior I mig nu ligesaa glad, som I har bedrevet mig tilføren.

Henrich. Ja myn Heer! dat was een Abuys. Adieus!
 Jeronymus. See der, Cammerat! har J en Ducat, hvor-
 vel J har gjort mig saa bedrovet.
 Henrich. Ick danck jow, myn Heer! [Gaer.]
 Rosiflengius. Ah velædle Hr. Jeronymus samt vel-
 baarne frue! J skal ikke kunde troe, hvilken Glæde det var
 for mig at høre denne Vildfarelse.
 Magdelone. Er vi nu velædle og velbaarne? For nye-
 ligen vare vi Carnailler og Staadere.
 Pernille. Ah gid du faae en U-lykke, din Øyenskalk!
 Jeronymus. Bilder J jer ind, at vi endnu ikke kiender jer.
 Rosifleng. Min Herre = =
 Jeronymus. Bliv fra mig, dit Skarn!
 Rosifleng. Naadige frue = =
 Magdelone. Bort, falske Blakke!
 Rosifleng. Dybdæle Jomfrue = =
 Leonora. Kom mig ikke nær, du Forrædder!
 Rosifleng. Mademoiselle Pernille = =
 Pernille. Bliv fra mig du Ubecer-Bræt! Hænderne sidde
 løse paa mig.
 Rosifleng. Min Hr. Philemon! hør mig dog.
 Philemon. Jeg glæder mig ved at jer Ondskab er ble-
 ven aabenbaeret, haade for min Skyld og for andre got folk,
 som derudover vil tage sig vare for jer. Fort paa Døren!
 Leander tar ham ved Armen, og Pernille spænder ham ud for Rumpen.

Scen. 7.

Jeronymus. Magdelone. Leander. Philemon.
 Leonora. Pernille.
 Jeronymus. Dette var en særdeles Hændelse, som tog
 Taagen fra mine Øyne.
 Magdelone. Forlad os, Kiære Svigerføn! Den foragt,
 vi har kast paa ham tilførn, veyser sig alleene af Vildfarelse,
 som denne stemme Mands Skinhellighed har bragt os udi.
 Philemon. Jeg forlader jer dette af mit Hjerre.
 Pernille. Ah det lykkelige Skibbrud!
 Philemon. Ja det var sær lykkelig for mig.
 Jeronimus. Det var lykkelig for os alle.
 Pernille. Ah Herre! det gjør mig saa ont, at jeg ikke
 fik ham knuset, før han gif.

Jeronymus. Han er nok slagen.
 Pernille. Jeg vilde gierne prygle ham, saa at der skulde
 gaae Bryllups-Vers baade for og bag fra ham.
 Jeronymus. Jeg skal stræbe at giøre den Historie over-
 alt bekiendt, at alle kand see hvad de folk mene med deres
 Skrifter, og at de, som de udi Hiertet foragte, dem losse de
 meest op i Skyerne for at vinde noget dermed.
 Pernille. Jeg veed, at han har talet med Haanhed om
 fruen paa hendes Bag, da han dog udi sine Lyknskings-
 Vers har afmalet hende som en Gudinde. Jeg har sagt fruen
 det; men hun har holdt det for Ondskab.
 Magdelone. Det er sandt nok, Pernille! Jeg er falden
 udi den samme Skrobellighed, som mange andre, der elske dem,
 som hylle og besmykke deres Udyder. Men jeg har af denne
 Historie lært, hvad det er for Slags folk. Kom, Kiære Sviger-
 føn! lad os gaae ind og beramme Bryllupper. J maa herefter
 siige mig mine Fejl, og jeg vil takke jer derfor.
 Philemon. Vi har alle Fejl, jeg ikke mindre end hun.
 Naar jeg hører de Fejl afmale, som jeg er behæftet med, bøv
 jeg, i Steden for at ophidses mod dem, der straffer mine

Lyder, sege at rette dem; thi det er den største Høvn, man
 bøv tage.
 Jeronymus. Kommer, Børn! lader os gaae ind.
 Pernille. Ah det lykkelige Skibbrud!

Scen. 8.

Rosifleng. Gottfred.

Rosifleng. Hvad synes dig om alt dette, Gottfred?
 Quid tibi videtur?
 Gottfred. Det var en forbandet Historie, Herre! Jeg
 er bleven gandste forturnlet i mit Hoved derover.
 Rosifleng. Du skal see hvad jeg vil giøre inden Aften
 for at hevne mig over dem.
 Gottfred. Herren vil maaskee hegle Philemon igiennem
 i et Vers?
 Rosifleng. Ney jeg skal sette alle mine Venner og alle
 hans Kiender i Gevær mod ham.
 Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.
 Jeg veed, at mange got folk, som han har ilde afmalet udi
 sine Vers og andre Skrifter, skal med Fernoyelse tiene mig
 derudi.
 Gottfred. Vil Magisteren da lade ham prygle af dem?
 Rosifleng. Ney jeg skal lade ham gribe og actionere af
 dem for hans Skandskrifter.
 Gottfred. Men om de ikke kand bevise ham det over?
 Rosiflengius. Ey, gerræ, gerræ! Han tilstaaer sine
 Skrifter; hele Stænder, hele Faculteter og Laug ere derudi
 bleven angreben, samt adskillige folk i sær. Bliv du her paa
 Luur, og giv Agt paa hvor han gaaer hen. Jeg vil imidlertid
 hen at giøre nogle Anstalter.

Scen. 9.

Gottfred. Henrich.

Gottfred. Jeg var tilfreds, at min Herre og jeg var
 vel hangt, saa var en Ende derpaa; thi jeg frygter for at
 naar han roer meget ved Philemon, blir hans egne Historier
 aabenbaeret. Men der seer jeg den Dreng, som jeg talede
 nys med.
 Henrich. Det er uden Tvil Magisterens Tiener. Jeg maa
 hen og høre, hvordan hans Herre er tilmode over denne Hi-
 storie. Serviteur! Skal vi modes her igien? Du seer ikke saa
 fornøyet ud som tilførn; hvad er Aarsag dertil?
 Gottfred. Du seer heller ikke saa bedrovet ud som til-
 førn; hvad kand være Aarsag dertil?
 Henrich. Det er sandt; thi jeg har havt lutter gode
 Tidender, siden jeg talede med dig.
 Gottfred. Og jeg lutter onde Tidender.
 Henrich. Har maaskee Hyppoerene Kilde faaet hardt Liv,
 at den ikke vil springe meer for din Herre? Er Stien til Par-
 nassus gaaet i Stykker for ham, eller er een af de ni Musæ
 død, som hialp ham at giøre Vers?
 Gottfred. Jeg var tilfreds, at Hyppoerene Kilde var
 forvandlet til en Rendesteen, Parnassus til Bloksbjerg, og de
 9 Musæ havde dem 9 betændte Syger.
 Henrich. Hillemant, hvor vreed est du! Men hvad Ont
 er hendet din Herre? Han skal jo holde Bryllup i een af disse
 Dage med en fornemme riig Mands Datter.
 Gottfred. Ney det blir intet af.

27. i sær] særstilt, personligt. — 47. Stien] Stigen. — 52. havde
 dem 9 betændte Syger] havde sig ni Betændelsestilsælde.

Henrich

1. Abuys] Seiltagelse.

Henrich. Har han da fundet noget hos hende, som ikke er rigtigt?

Gottfred. Ney Sagen er denne: For en Times Tid kommer en Matros = = Gid han faae en U-lykke, den Hund!

Henrich. Ey, band ham ikke saa. Hvad gjorde den Matros?

Gottfred. Den Ratterknegt kommer og bringer Hr. Jeronymus Tidender, at hans Skib var bleven.

Henrich. Var det ikke saa?

Gottfred. Ney den Føhund gif feyl, og tog Hr. Jeronymi Huus for et andet.

Henrich. Naar det ikke var sandt, saa var Historien ude.

Gottfred. Ney nu skal du faae at høre: Da min Herre foenam denne U-lykke, holdt han ikke raadeligt at besøgre sig med et Huus, som var geraadet udi Armod. Derudover opvæktes hidsig Disput mellem Hr. Jeronimus og min Herre. Men da man examinerede Matrosen lidt meer, fik man at høre, at der var Vildfarelse. Hvorudover min Herre strax vilde sadle om igien; men han blev af Jomfruens Broder stød med Foragt paa Døren. Uå den ratterhundste Matros! Hielp mig, Kammerat! at bande det Best.

Henrich. Sy fy, band ikke din Næste saaledes.

Gottfred. Han er Fanden ikke min Næste, han er en Hollænder.

Henrich. Du siger jo selv, at Karlen gjorde det af Vildfarelse.

Gottfred. Ja det er sandt; men den Vildfarelse kostede os vor Velsærd. Men om Philemon vinder noget dermed, vil Tiden lære; jeg haaber, at han inden 2 Timer kommer til at sidde sluttet med Hænder og Fødder.

Henrich. Hvi saa?

Gottfred. Jo min Herre er hen og setter alle hans Fiender i Gevær. Jeg staaer derfor efter min Herres Ordre her paa Luur, for at see, hvor samme Philemon tar hen, naar han gaaer herfra.

Henrich. Og jeg er Philemons Tienere, her imellem os at sige, som gaaer ind og varer ham ad, at her gaaer saadan Spion her udenfor. Vil du behage at bie et lidet Korn, saa skal vi strax have den Ære at tractere dig efter din Stand og banke Støven af dine Klæder.

Gottfred. Er det saa, da gid Pokker bie længer.

Leber sin Gang. Henrich banker paa.

Scen. 10.

Henrich. Pernille. Leonora. Philemon.

Henrich. Er her ingen anden end J? Nu, har jeg ikke spillet min Kulle vel?

Philemon. Du har spillet den som en stor Mester.

Pernille. Naar Sagerne skal gaae vel, saa skal Fruentimmeret oppinde og Mandfolk sette i Verk; Fruentimmeret maa giøre Ziulene til Vognen, og Mandfolk maa være Hestene, der skal trække den fort.

Henrich. Derfom en anden taledes saaledes, Pernille! blev jeg vreed. Du skal nok see, at en Hest kunde sette i Verk saadan Intrigue, og det paa Hollandst.

Pernille. Ey, Henrich! jeg taler kun af Galtskab. Du har min Troe giort et Mester-Stykke.

Philemon. J har begge to giort saaledes, at J herligen skal belønnes.

Pernille. Men hvor har du lært Hollandst?

Henrich. Jeg fandt saa meget, som du ikke veedst; naar vi blir gift sammen, skal jeg nok vise dig meer.

Philemon. Nu fandt vi ved denne Lejlighed vise mine Sviger-Forældre de skammelige Vers, som du har practiseret dig til.

Henrich. Det er min Invention. Men vi staaer her og fører Snak, da her dog er meget andet at tænke paa.

Philemon. Hvad er det?

Henrich. Nu hørte jeg af Magisterens Tjener, at hans Herre arbejder paa at bringe Monsieur udi stor U-lykke, sette alle hans Fiender ud at føre Bestyldinger imod ham; saa at inden han veed et Ord deraf, er han i Arrest.

Leonora. Uå min hierte Philemon! saa er det best, at J stiuuler jer, til Stormen er forbi.

Philemon. Det være langt fra; jeg har [for] god Samvittighed, at jeg skulde stiuule mig. Ney jeg haaber, at de Garn, han setter for mig, skal han selv blive indviklet udi, og at derved saavel min Ustyldighed som hans Skielmsstykker skal blive Øvrigheden bekendt. Lader os kun gaae ind og vise mine Svigerforældre Versene.

De gaaer alle ind.

ACTUS V.

Scen. 1.

En Dommer ved et Bord med en Skriver. Rosiflengius.

Rosifleng. Gunstige Hr. Dommer! jeg kommer her for ydmygt at begiære Ret over en Skribent ved Navn Philemon, der lang Tid ved forgiftige Skrifter har søgt at fortale got Folk og sette Klif paa deres ærlige Navn og Rygte. Og saasom intet udi en Christen Stad mere bør hemmes end saadan Formastelse, saa haaber jeg, at han derfor tilberlig blir straffet, andre dislige Bagtalere og giftige Mennesker til Skrek og Exempel.

Dommeren. Trøster J jer til at overbevise ham saadant?

Rosifleng. Ja gunstige Hr. Dommer! Han gaaer selv ikke fra sine Skrifter, og jeg har adskillige brave Folk af begge Kion ved Haanden, som finder sig derover høyligen besværgede, og har ombedet mig paa deres Vegne at formere ham denne Proces.

Dommeren. Vi maa examinere hver af dem i sær. Men lad Personen, som beskyltes, først komme ind.

Scen. 2.

Philemon kommer ind med en Vagt. [De andre].

Dommeren. Hør, tilstaaer J det, som J beskyltes for, at have giort giftige Skandskrifter og sat Klif paa ærlige og brave Folkes Navn og Rygte?

Philemon. Ingenlunde, Hr. Dommer! Jeg tilstaaer at have giort adskillige moralske Skrifter saavel paa Vers som paa los Stiil, hvorudi jeg har afmalet Laster og Lyder med rette Farve. Men at jeg har skrevet om nogen i sær, skal ingen kunde overbevise mig. At onde og daarlige Mennesker tar sig saadant til, og at slige Skrifter blir uddydet paa een og anden, det fandt ingen, der moraliserer paa den ustyldigste Maade, forekomme; thi naar man skyder i fleng, maa man endelig ramme nogen.

Rosiflengius. Gunstige Hr. Dommer! her er adskillige brave Folk udenfor, som fandt bevise, at mine Bestyldinger ere sandfærdige, og som med grædende Taare forlanger Bød derfor.

Dommeren. Lad enhver af dem i sær komme ind.

Scen. 3.

Scen. 3.

En ung Cavallier. De andre.

Dommeren. Har han noget at besværges sig over denne Person, som her staaer?

Cavallier. Ovis pardi si fait, c'est un fripon. Je suis un honnet homme, Monsieur Senateur!

Dommeren. Kand I ikke tale jer Moers-Maal?

Cavallier. Non pardi non fait. Jeg har gewesen to hele Jahr dans Paris.

Dommeren. Bli'r dog ved eet Sprog i det ringeste, og bland ikke saa mange sammen; thi vil I agere jer Sag, saa maa I agere tydelig for Retten, at man kand forstaae jer, thi

Rosifleng. Den Anklagede gjorde nyelig et latinsk Car-men eller Vers med den Titul: Han gif en Nar til Rom, og kom en Nar tilbage igien; hvorudi han skammelig prostituerer denne unge Person.

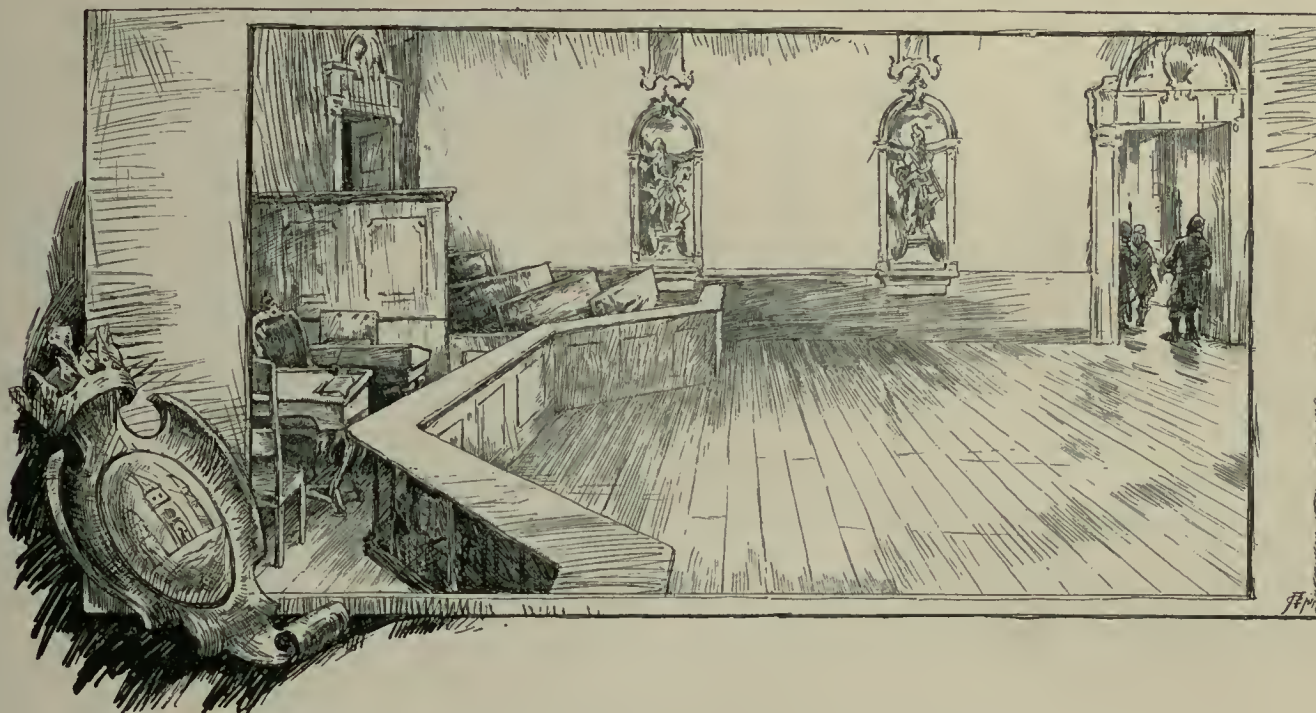
Cavallier settede sine Sædder i Lave. Je craserai pardi son tete.

Dommeren. Navner han ham da ved Navn?

Rosifleng. Ney det gjør han ikke; men han afmaler ham med saadan livagtig Farve, at alle Mennecker kand tage og føle paa, det er denne Person.

Cavallier. Ce bougre là!

Rosifleng. Hvad den unge Herre derudover har maattet lide udi Selskabe, er ikke at beskrive. Han er bleven saa raillet, at han nogle Gange har maat gaaet ud for Haanden derover.

det er ikke Borne-Leeg at lade arrestere en Mand og beskynde ham. Her vil grundelige og tydelige Beviisligheder til.

Medens Dommeren taler, tar Cavallieren et Speyl af Lommen, som han setter sin Peruque i Lave efter.

Dommeren. Hvorudi bestaaer jere Beskyldinger?

Cavallier. Plait il?

Dommeren. Kand han ikke tale Dansk?

Philemon. Jeg veed min Troe ikke; thi jeg har aldrig seet ham for.

Rosifleng. Jo gunstige Hr. Dommer! han taler temmelig got Dansk; thi det er en Borger-Son her af Byen.

Dommeren. Er han en Borger-Son her af Byen, saa veed jeg, at han maa kunde tale Dansk.

Cavallier. Je ne suis pas Borger-Son, je suis un fort honnête homme.

Dommeren. Hvad er hans Navn, Monsieur?

Cavallier. François Marteau à votre tres humble service.

Dommeren. Det, kand jeg tænke, er Frands Hammer. Siig I mig da, Hr. Magister! hvorudi hans Beskyldinger bestaaer.

Cavallier. Ovis pardi si fait.

Dommeren til Philemon. Hor, det er en skammelig Gier-ning, I har gjort, som I bor exemplariter straffes for. Og I Mons. Marteau! vær saa god at trine lidt til Side. I skal faae Satisfaction.

Cavallier. A l'honneur de vous revoir, Monsieur Senateur! Gaaer syngende ud.

Scen. 4.

En Skærsliber. De andre.

Dommeren. Har I ogsaa noget at klage over denne Mand?

Skærsliberen. Ja Herre! han har prostitueret mig i høyeste Grad. Jeg er kun en Skærsliber; men jeg burde være andet, thi jeg forstaaer mine Politica og min Juram trods nogen Minister her i Landet. Mine Kammerader kand vidne med mig, at fast aldrig noget steer i politiske Sager over hele Europa, uden jeg jo siger dem det forud, og dog skal saadan Karl understaae sig = = =

Dommeren.

Dommeren. Men efterdi I har slige store Fundamenter udi Politicus, saa vilde jeg gierne vide jer Mening, om I holder for, at Tyrken skulde indvikle sig udi Krig for Persiens Skyld?

Skærsliberen. Ney saa min Siæl gjør den Tyrkiske Keyser ikke, og om han gjør det, forstaaer han ikke sin Interesse.

Dommeren. Jeg takker for god Underretning. Men hvorudi bestaaer de Beskyldinger, I har mod denne Mand?

Skærsliberen. Han har nyelig gjort en Bog, kaldet Politicus i sin egen Indbildning, hvorudi han paa en ret haanlig Maade har igiennemgaaet mig; thi skient han nævner mig ikke ved Navn, kand dog alle tage og føle paa at han ingen anden mener end mig.

Dommeren. Det er got, min Ven! Vær saa god at gaae til Side. Han skal blive straffet.

Skærsliberen. Jeg takker, Hr. Dommer! Kand jeg omtiene ham med et got Raad, har han at befale over mig.

Dommeren. Serviteur!

Scen. 5.

En Pige. De andre.

Dommeren. Hør, mit Barn! hvorfor beskylder I denne Mand?

Pigen grædende. Gunstige Hr. Dommer! jeg kand ikke tænke paa den Tort, han har gjort mig, uden mit Hierte er færdig at briste.

Dommeren. Giv jer tilfreds, mit Barn! Er jer sleet U-ret, saa skal I nok faae Satisfaction.

Pigen. Af af, mit Sind er saa nedslagen derover, at = = Dog naar jeg eftertænker det ret, er det kun at foragte og lee af. Den Kael tænker at narre andre, men narrer sig meest selv. Ha ha ha! Om Forladelse, Hr. Dommer! at jeg leer for Aerten. Jeg kand min Troe ikke bare mig for Latter, naar jeg tænker derpaa. Men han bør dog straffes, ikke for min Skyld, thi jeg legger saadant ikke paa Hiertet, men at han ikke skal gjøre det mod andre. Thi det er skammeligt at handle saaledes mod got folk og underkaste dem alles Raillerie. Lens Navn og Rygte er det kostbareste Klendie, man har i Verden; thi Syler igien. naar det er borte, maa man ogsaa tage mit Liv bort.

Dommeren. Hvad Ont har han da gjort hende, Jomfrue?

Pigen. Han har gjort [et] Vers, kaldet femten Sind hver Time.

Dommeren. Er det da hendes Caractere?

Pigen. Ney det skal han have lovet; men folk forsikrer mig om at det er sigtet alleene paa mig. Ah Hr. Dommer! jeg beder om Ret.

Dommeren. Jeg har alt nok, mit Barn! Gaf kun til Side; hun skal faae Ret.

Sun gaaer bort, og kommer tilbage igjen.

[Pigen.] Dog, Hr. Dommer! jeg har betænkt mig, jeg vil lade mine Præntioner fare; thi det nytter mig intet, at han blir straffet.

Dommeren. Ja ja, mit Barn! hvis I lader jere Præntioner fare, saa falder den Sag.

Sun gaaer bort, og kommer igjen.

[Pigen.] Ah ney, Hr. Dommer! jeg beder med grædende Taare, at han maa exemplariter straffes.

Dommeren. Got got, som hende synes. [Sun gaaer.] Er der flere?

Scen. 6.

En Skolemester. De andre.

Dommeren. Hvad har han at klage, Monsieur?

Skolemesteren. Jeg er ingen Monsieur. Jeg er uærdig Ungdommens aandelige Foster-fader her i Byen, ja alter Pater eller anden Fader.

Dommeren. Det forstaaer jeg ikke.

Skolemesteren. Det er at sige significantius, jeg er uærdig Ludimagister eller Skolemester her i Staden.

Dommeren. Hvad er hans Navn?

Skolemesteren. Man kalder mig Johannem Petri Michaelidem Crucisoranum.

Dommeren. Det er et meget lærd Navn. Men hvorefter beskylder I denne Mand?

Skolemesteren. Han har gjort et hselig Skandskrift over mig, id quod lippis & tonsoribus notum est, og det sub titulo den lærde Nar.

Dommeren. Er I da saadan lærd Nar, Monsieur?

Skolemesteren. Jeg beder ydmygst, at Eders Prudenz eller Velsiished ikke kalder mig Monsfor, men heller kalder mig dominatio vestra, hvilken Titul er adopteret in Republica literaria.

Dommeren. Hiertelig gierne.

Skolemesteren. Om Eders Prudenz ikke vil tage det ilde op, saa vil jeg erindre en Ting, som han maa ssee ikke selv veed, men kand være ham til stor Præjudicag.

Dommeren. Hvad er det?

Skolemesteren. I Steden for at sige hiertelig gierne bør han at sige hierteligen gierne; thi hiertelig er et Adjectivum og hierteligen et Adverbium. Jeg beder ydmygst, at Eders Prudenz ikke tar ilde op, at jeg paa Grammaticæ Vegne gjør denne Erindring.

Dommeren. Vær saa god og formeld min ydmygste Respekt til Grammatica, og siig, at jeg er hendes Skyldigste Tienner. Hvad jer Sag ellers er angaaende, da har jeg alt nok.

Skolemesteren. Jeg har ellers dette at legge til, at Autor udi sit Skrift har nævnt mig ved Navn, nemlig Johannes.

Dommeren. Har han ogsaa brugt jer Til-Navn?

Skolemesteren. Ney.

Dommeren. Ja ja, I skal faae Ret.

[Skolemesteren gaaer.]

Scen. 7.

To Piger. De andre.

Dommeren. Har I ogsaa at klage over denne Mand, I gode Jomfruer?

[Pigerne.] Begge paa eengang. Ja gunstige Hr. Dommer! han har gjort os stor U-ret, da vi dog aldrig har forskyldt noget Ont af ham. Vi beder ydmygst, at han maa straffes tilbærlig derfor.

Dommeren. Een af jer maa tale først alleene; thi jeg kand ellers ikke forstaae jer. De repeterer begge det samme. Ey, hvad er dog dette? Tal I først, mit Barn! Hvorudi bestaaer den U-ret, han har gjort jer?

[Pigerne.] De taler begge. Han gjorde forgangen Maaned en Comoedie over os, hvorved vi ere bleone prostituered over den hele Bye. Samme Comoedie kaldes Sangflokkerne eller de svagige Søstre, og = =

I. Pige. Ey, lad mig tale, Søster!

55. Sangflokkerne] Sangflokkerne var et Klokkespil, som dengang fandtes i Selliggeites Kirke, og som for Betaling blev sat i Gang ved Byslupper og Begravelser.

2. Pige.

2. Pige. Jeg fand jo lige det saavel som du.

Dommeren. Jeg befaler een af jer at tie. Hvo af jer er ældst?

1. Pige. Jeg er ældst.

Dommeren. Saa tal I da alleene.

1. Pige. Han gjorde forgangen Maaned en Comoedie udi een Act over os, kaldet Sangklokkerne eller de svagige Søstre, hvorved vi ere komne i alle Folkes Munde.

Dommeren. Var den dog kun i een Act? Men hvoraf beviser I, at samme Comoedie er gjort om jer?

[Pigerne.] De taler begge igien. Jo Hr. Dommer! vi fand tage og fele paa, Comoedien er gjort om os. Vi vil byde os til at gjøre vor Ved derpaa. Adskillige gode Venner ere ogsaa komne til os, og har forsikret os om at den alleene var sigtet paa os, nemlig paa mig og min Søster, som dog aldrig har givet ham ringeste Anledning til at gjøre saadan Skandskrift over os. Vi beder derfor ydmygt, gunstige Hr. Dommer! at vi maa blive hejnet; thi dersom den Karls Ondskab ikke blir hemmet, fand intet ærligt Menneſte begaae sig meer.

Dommeren holder midlertid for Ørene, og siger: Nok nok, I gode Tomfruer! jeg har fattet Sagen. I skal faae Ret; gaaer kun ud igien. [Pigerne gaae.]

Dommeren. Er der endnu flere?

Skrivere. Ja der er endnu 2 a 3 andre.

Dommeren. Lad dem komme ind.

Scen. 8.

En Frue med en palted Page, som holder Svungen.
[De andre.]

Dommeren. Hvad har hun at klage, Madame?

Frue. Jeg er af alt for hoy Extraction for at hede Madame, Hr. Dommer! Christoffer!

Page. Naadige Frue! Hvad befaler naadige Frue?

Frue. Intet, Christoffer! Jeg vilde kun vide, om du var tilstæde.

Dommeren. Hvad har da naadige Frue at klage?

Frue. Hr. Dommer! jeg vil have denne Karl straffet.

Dommeren. Jeg maa først høre hvad han har gjort.

Frue. Monsieur! jeg tvæder ikke, han forlanger, at en frue af min Stand og mine Eualiteter skal gaae i Rette med saadan Karl. Det er ma foi alt for nedrig for mig. Jeg kommer her ikke for at agere en Sag, thi Lov og Ret er kun for gemene Folk; men ikkun for at lade dem vide, at jeg vil have ham straffet.

Dommeren. Det gaaer ikke an, naadige Frue! Souveraine Konger og Forster lader selv deres Sager komme for Retten.

Frue. Hr. Magister! fortæller I da Sagen. Det staaer mig ikke an.

Rosifleng. Gunstige Hr. Dommer! denne velbaarne frue, skiont hun besidder alle de Dyder, som nogen velbaarn Siæl af Jove ter optimo maximo (at jeg skal tale poetice) fand ønske; skiont hun er saa ydmyg, at hun ofte med egne velbaarne Sønder har imodtaget mine ingenii foetus, og med et lidet, velbaarn Nis har givet tilkiende, at hun ikke foragter en ringe Parnassi Son: saa har dog dette onde Menneſte understaaet sig at gjøre et skammelig Vers over hende, som han har kaldet Fattigdom og Hoffart, hvorudi han paa en dristig og uforstammer Maade har segt at tilskrive hendes Velbaarne adskillige Udyder. Han vil vel lige til sin Undskyldning, at han ikke har brugt hendes Navn; men det opdigtede Navn Rosifleng, som begynder af samme Bogstav som Fruens Navn, gir udtrykkelig tilkiende, at Verset er alleene sigtet paa hende.

Dommeren. Jeg har alt nok; hun skal faae Ret. Jeg recommenderer mig udi velbaarne Fruens Bevaagenhed.

Frue. Om jeg fand tiene Hr. Dommer udi noget, fand han kun tale mig frit til. [Gaaer.]

Dommeren. Er der endnu flere?

Skrivere. Ja her er endnu en Officerer.

Dommeren. Lad ham komme ind.

Scen. 9.

Officeren. De andre.

Officeren. Dog Slapperment, man soll ein halb Stund stehen, ehr man Audienz kriegen kann. Til Skrivere. Seyd ihr der Richter?

Skrivere. Høiende. Nej strenge Herre! Der sidder han.

Officeren. Gut. Hr. Richter! ich will den Kerl aufgehenkt haben. Du elemente Kerl! kenneſt du mich nicht? Weist du nicht, welcher Mann ich bin? Weist du nicht, daß ich 32 Bataillons gewonnen habe? Ich will ihm gleich aufgehenkt haben, Hr. Richter!

Dommeren. Det fand ikke see uden foregaaende Beskyldinger og Beviis.

Officeren. Was Klagen, was Beweis? Was habe ich mit dat Bladschneiseri zu thuen? Tete bleu, ich bin ein Kerl für mein Hut. Tar paa sin Raarde. Schet man hier? Das soll mir Recht vorſchaffen, wenn ihr nicht wollet.

Skrivere tryber under Bordet.

Dommeren. Min Herre! gaaer jer Sag an med Sagtmodighed. Er Personen skyldig, saa skal han tilbørlig blive straffet. Hvori har han forgrebet sig?

Officeren. Er soll ein Vers über mich gemacht, worin er mich als ein Großsprecher soll abgemahlt haben; ich habe es selbst nicht gesehen, andere aber haben mirs gesagt.

Rosifleng. Ja Hr. Dommer! det er sandt, han har gjort et Vers over en Praler, som alle Folk lige sigter paa denne Herre, hvorvel under et opdigtet Navn, nemlig Theodorus.

Dommeren. Got jeg har alt nok. Vil min Herre have Taalmodighed et Øyeblik, medens jeg betænker mig paa Dommen.

Officeren. Gut gut, ein Viertelstund will ich warten, aber länger nicht. [Gaaer.]

Dommeren. Hvor blev Skrivere af?

Skrivere trybende frem. Der faldt en Pen ned, som jeg leedte efter under Bordet.

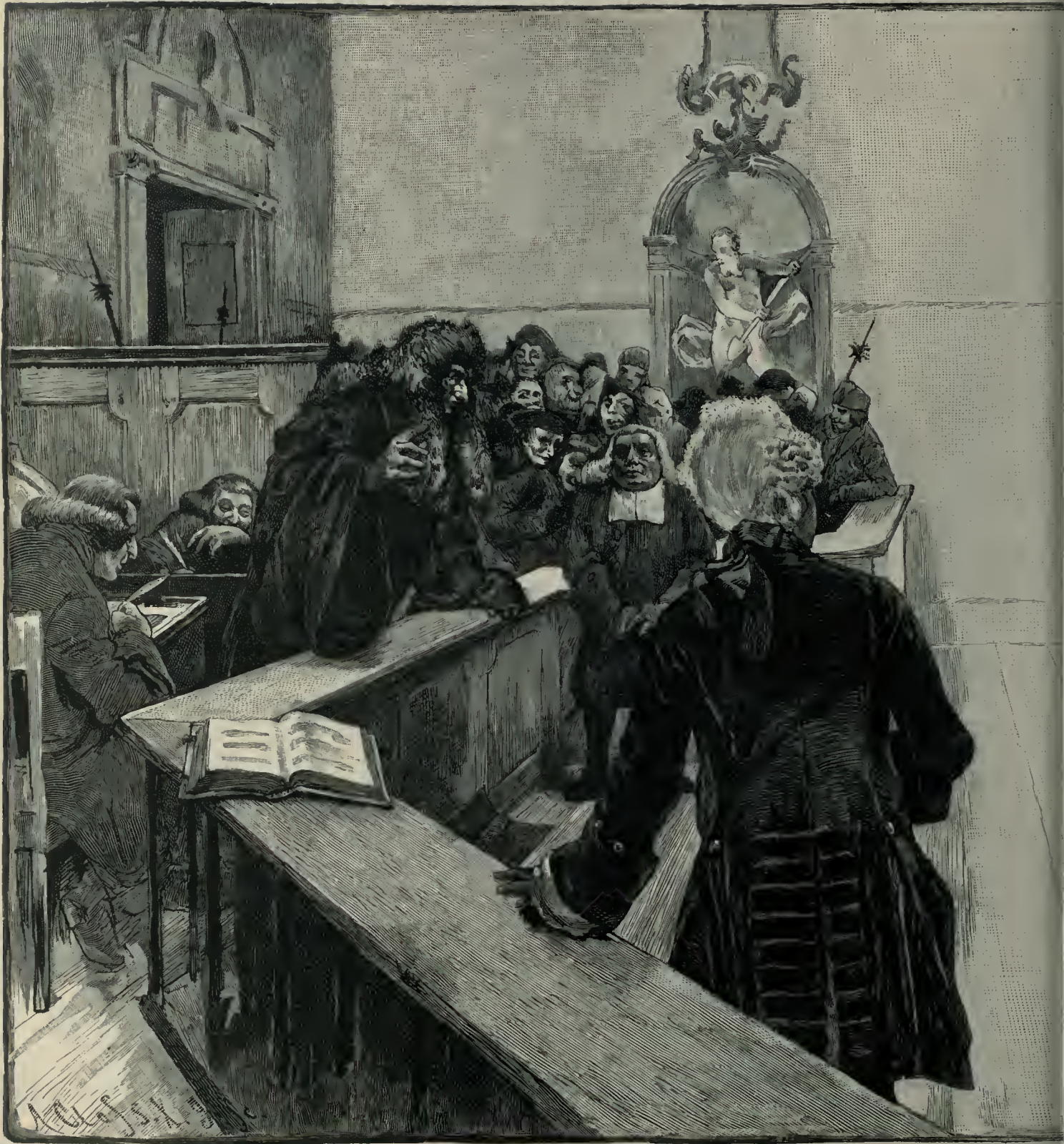
Dommeren. I tabte vist ogsaa jer Hierte, som I maaſtee fand finde i jere Buxer, om I leder. Men I Monsieur, som er saa haardt beskyldt, har I noget at svare til disse Beskyldinger?

Philemon. Nej aldeles intet, Hr. Dommer! Jeg tilstaaer alt hvad jeg er beskyldt for, og underkaster det Hr. Dommers Skionsomhed. Denne gode Magister, som er min Anklager, og jeg skriver daglig Vers. Jeg laster, og han roser alting. Hr. Dommer har hørt hvad Slags Vers jeg gjør. Her offererer jeg tvende af hans Façon. Det ene er et Bryllups-Vers til en bekendt almindelig Skioge, det andet et Begravelse-Vers over en Zund.

Dommeren læser Versene. Jeg seer intet Ont udi disse Vers; thi at roese en Skioge er at skule hendes Fejl med Rierligheds Raabe, og alt saadant er Tegn til Medlidenshed og got Gemyt.

Jeronimus, som kommer ind med sin Datter i Begyndelsen af denne Act. Ah Hr. Dommer! favoriserer ikke den flemme Mand. Han har ladet see saa stor falskhed mod mig, som ikke er at beskrive.

Dommeren.

Dommeren. Det er noget, Hr. Jeronimus! som ikke kommer denne Sag ved. Jeg siger kun, at disse Vers kommer Autor ikke til Last. Det er jo hans Vers, Hr. Magister?

Rosifleng. Ja det er, gunstige Hr. Dommer!

Dommeren. Got. Lad nu alle Anklagerne komme ind at høre paa Dommen.

Rosifleng til Jeronimus. Nu skal I see, hvor smukt jer Svigersøn skal blive hængt, inden Soel gaaer ned.

Jeronimus. Ah ah!

Scen. 10.

Anklagerne kommer ind. [De andre.]

Dommeren reyses sig og holder saadan Tale: Det, som holder Verden nogenledes i Balance, er saadane Folk som disse stridige Personer. Een mager det saa, at Verden ikke blir verre, en anden, at den aldrig blir bedre. Hvis Satyrici ikke vare til, der igiennemheggede Fejl og Lyder, ginge saa Mennesker Dydens Vey. Og hvis Hyklere ikke vare til, der bestyrke og authorisere Synder, forelode saa Mennesker Dydens Vey. Jeg har læst alle Monsieur Philemons Skrifter og derudi fundet Laster og Fejl afmalet under opdigtede Navne. Han nægter selv at have sigtet paa nogen, og hans Anklagere fand ikke bevise ham andet over. Jeg dommer eder derfor, Monsieur

Philemon! gandske fri for deres Bestyldinger. Og I Herrer Anklagere, som ved eders Conduite her for Retten har vist, at hvis ingen Skrifter vare giorte til jer forhaanelse, saa burde der giores: gaaer hjem, og i Steden for at formere got Folk Proces, søger at rette de Fejl, som vanskaber jer saa meget. Og I Mag. Rosiflengius, som for Penge bruger eders Pen til at rose Laster og Udyder: eftersom ingen Straf er dicteret udi menneskelige Love for Hyklere og Ørenskalle, da de dog ere de skadeligste Mennesker i en Republikke, saa lader vi jer gaae for den, I er; dog paa det I ikke skal gandske rose jer af Legen, byder vi, at I skal gaae hjem med den Spanste Kappe igiennem de største Gader.

Rosifleng. Ah Hr. Dommer! jeg er legitime promotus Magister.

Dommeren. Dommen er affagt. Ifører ham Kappen.

Rosifleng iføres den Spanste Kappe, og blir forfuldt af Smaa og Store ud af Theatro.

Jeronimus. Jeg takker Hr. Dommer for en naadig Dom, og beder ydmyggt, at han vil giøre mig den Ære at komme til min Datters Bryllup, som skal holdes med denne Person.

Dommeren. Jeg takker styldigst, det skal see.

9. Republikke] Stat. — 11—12. den Spanste Kappel] Dette Redskab var en stor Træspand med et Hul i Bunden, hvilken Spand blev sat omvendt paa Delinquentens Skuldre, saa hans Hoved ragede frem.

ERASMUS MONTANUS

eller

Rasmus Berg.

Comoedie udi fem Acter.

HOVED-PERSONERNE I COMÆDIEN.

Montanus.

Jeppe Berg, hans Fader.

Nille, hans Moder.

Lisbed, Montani Læsteme.

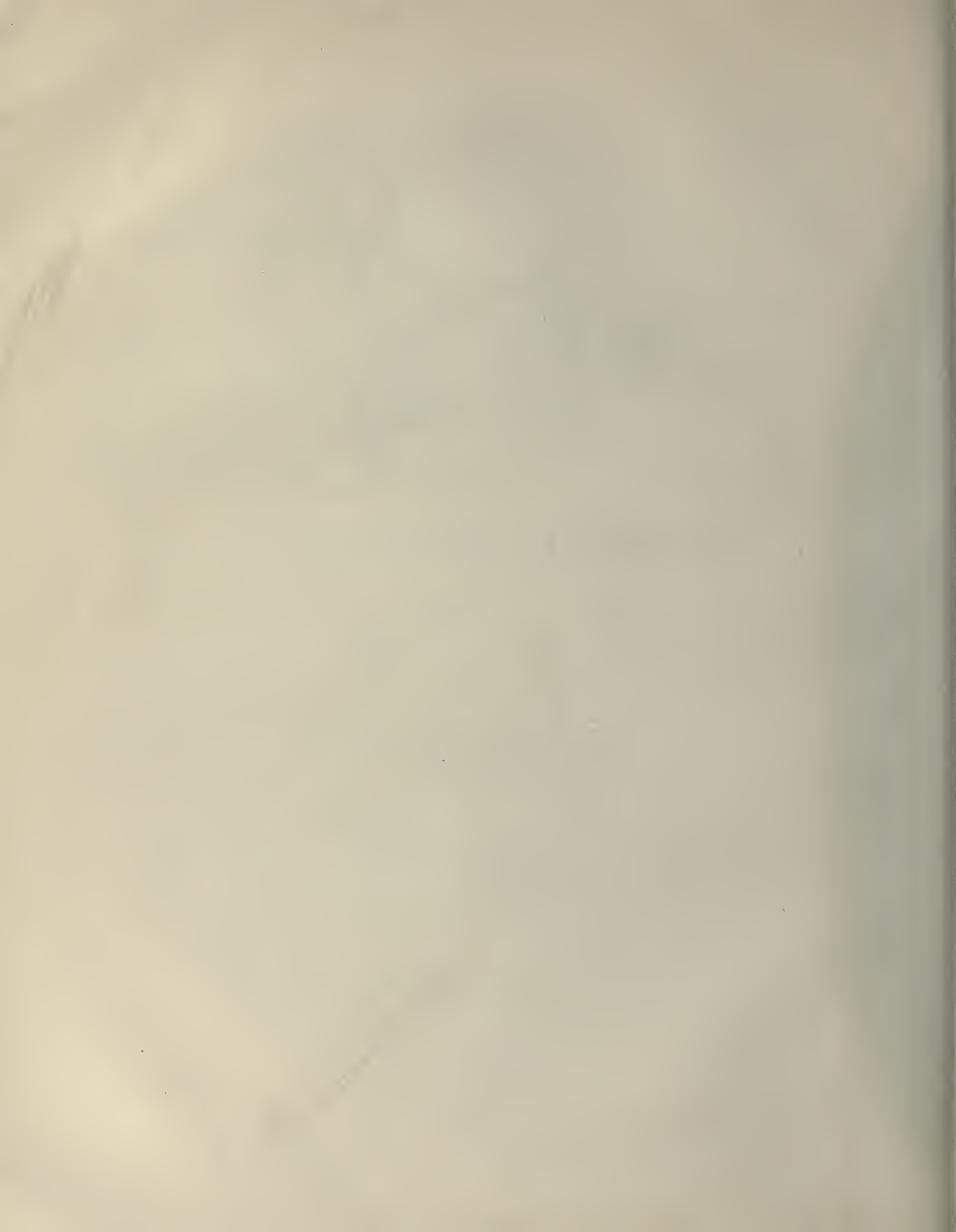
Jeronimus, hendes Fader.

Magdelone, hendes Moder.

Jacob, Montani Broder.

Ler Degn.

Jesper Ridefogd.

ACTUS I.

Scen. 1.

Jeppe alleene, med et Brev
i Haanden.

Det er Skade, at Degnen ikke er i Byen; thi der er saa meget Latin i min Sons Brev, som jeg ikke forstaaer. Taarene staaer mig tit i Øynene, naar jeg estertænker, at en stakkels Bonde-Søn er bleven saa boglærd, besynderlig saasom vi ikke ere af de Høylærdes Bønder. Jeg har hørt af folk, som forstaaer sig paa Lærdom, at han kand disputere med hvilken Præst det skal være. Ah kunde jeg og min Zustrue have den Glæde at høre ham præke, før vi doe, her paa Bierget, da vilde vi ikke fortryde paa alle de Skillinger, vi har sat paa ham. Jeg kand nok merke paa Per Degn, at han skiotter ikke meget om at min Søn kommer hid. Det kommer mig før, ligesom han er bange for Rasmus Berg. Det er skrækkeligt med de lærde folk, de bær saadan Uvind til hverandre, og den ene kand ikke lide, at den anden er ogsaa lærd. Den gode Mand gjør skionne Prækner her i Byen, og kand tale om Misundelse, saa Taarene måa staae een udi Øynene; men mig synes, at han selv ikke er gandske fri for den Fejl. Jeg kand ikke vide, hvoraf saadant kommer; om een siger, at min Naboe forstaaer Uolingen bedre end jeg, skulde jeg legge det paa Hjertet? Skulde jeg hade min Naboe for det? Ney sommand gjør Jeppe Berg ikke. Men der er min Troe Per Degn.

Scen. 2.

Jeppe. Per Degn.

Jeppe. Velkommen hjem igien, Per!

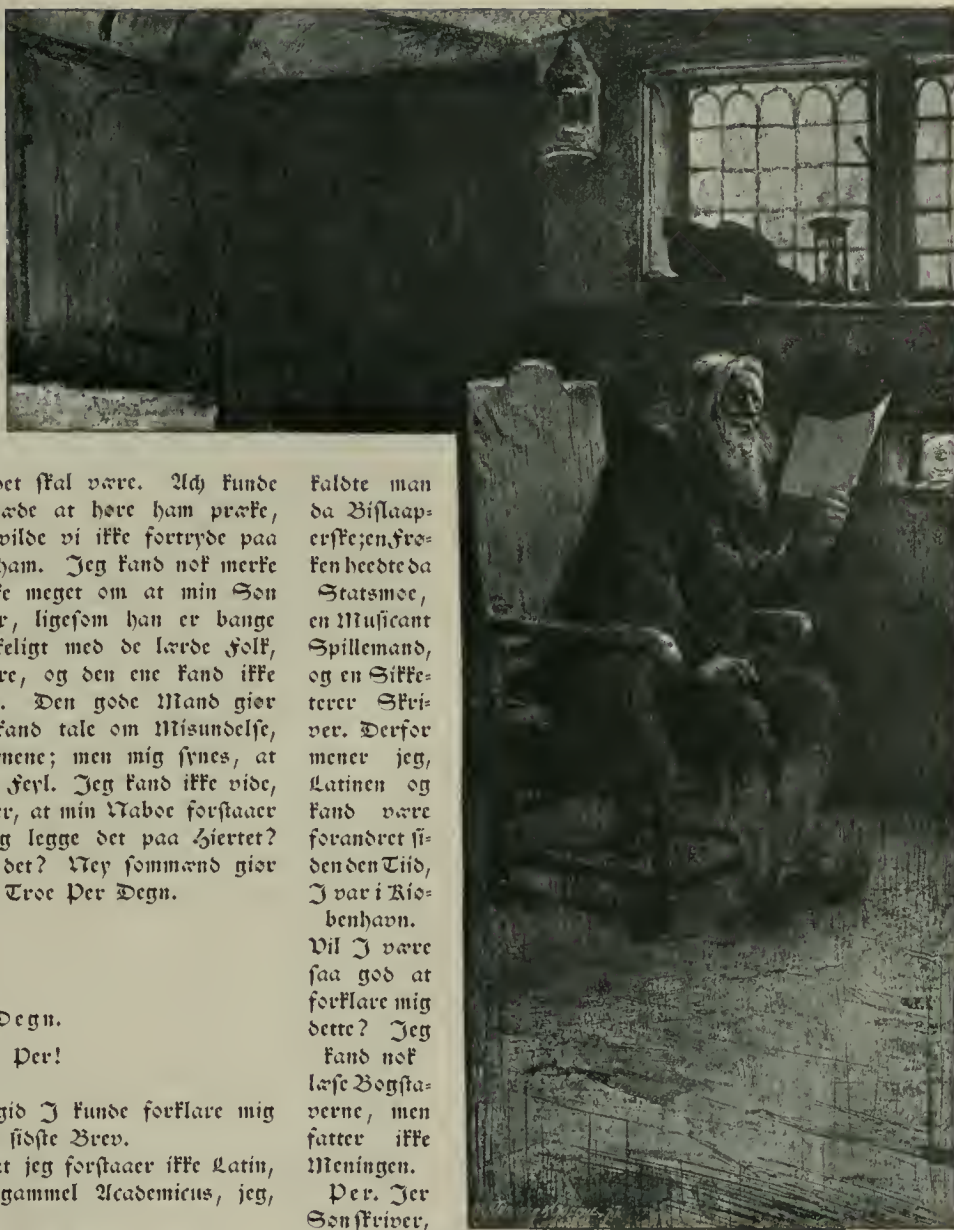
Per. Tak, Jeppe Berg!

Jeppe. Ah min hjerte Per! gid J kunde forklare mig noget Latin, som staaer i min Sons sidste Brev.

Per. Hvad Snak! mener J, at jeg forstaaer ikke Latin, saavel som jer Søn? Jeg er en gammel Academicus, jeg, Jeppe Berg!

Jeppe. Det veed jeg nok; men jeg meente, om J forstod den nye Latin, thi det Sprog forandres vel ogsaa saavel som det Siællandste. Thi i min Ungdom taledede man ikke saa her paa Bierget, som nu; det, som man nu kalder Laqvey, kaldte man da Dreng; det, som man nu kalder Matrasse,

13. ere af de Høylærdes Bønder] høre til de københavnske Universitetsprofessors Bønder.

kaldte man da Bislaap-erfkejen, freken heedte da Statsmee, en Musicant Spillemand, og en Sikketerer Skriver. Derfor mener jeg, Latinen og kand være forandret siden den Tid, J var i Kiøbenhavn.

Vil J være saa god at forklare mig dette? Jeg kand nok læse Bogstaverne, men fatter ikke Meningen.

Per. Jer Søn skriver,

at han studerer nu sin Logicam, Rethoricam og Metaphysicam.

Jeppe. Hvad vil det sige Logicam?

Per. Det er hans Præfestoel.

Jeppe. Det er mig kiært; gid han kunde blive Præst.

4. Statsmæ] En Stadsmø var egentlig kun noget mere end et Tyende, en Mellemting imellem Kammerjomfru og Selskabsdam.

Per.

Per. Men Degn først.

Jeppe. Hvad er den anden Post?

Per. Den heder Rhetorica, det er paa Dansk Ritualen; men den tredie Post maa være forskreven, eller det maa være fransk, thi var det Latin, saa forstod jeg det nok. Jeg er capabel, Jeppe Berg! at regne op den hele Aurora: Ala der er en Vinge, Ancilla en Pige, Barba et Skiæg, Coena en Nat-Potte, Cerevisia Æll, Campana en Klokker, Cella en Kielder, Lagena en Flaske, Lana en Uld, Ancilla en Pige, Janua en Dør, Cerevisia Smer.

Jeppe. I maa have en forbandet Ihuskommelse, Per!

Per. Ja jeg havde ikke tænkt, at jeg skulde have blevet saalænge i et fattigt Degne-Kald. Jeg kunde nok have været noget andet for længe siden, dersom jeg vilde have bundet mig ved en Pige; men jeg vil heller hjælpe mig, som jeg fandt, førend man skal kunde sige paa mig, at jeg har faaet Brød for Kone.

Jeppe. Men, Kiære Per! her er endnu noget andet Latin, som jeg ikke forstaaer. See her denne Linie.

Per. Die Veneris Hafnia domum profecturus sum. Det er noget heytravend; dog forstaaer jeg det heel vel, men det kunde bryde Hovedet paa en anden. Det er paa Dansk: Der er kommen profecto en Hob Russer til Kiøbenhavn.

Jeppe. Hvad mon Russen nu vil bestille her igien?

Per. Det er ikke Moscoviter, Jeppe Berg! det er unge Studentere, som man kalder Russen.

Jeppe. Nu, nu veed jeg. Der er vist stor Allarm i de Dage, naar de faaer Salt og Brød, og blir Studentere.

Per. Naar venter I ham hjem?

Jeppe. I Dag eller i Morgen. Kiære Per! tov lidt her; jeg vil springe ind til Nille, hun skal give os en Drif Æll her ud.

Per. Jeg vil nok heller have et Glas Brændeviin; thi det er for tiligt at drikke Æll.

Scen. 3.

Per alleene.

Jeg stotter ikke meget om, sandt at sige, at Rasmus Berg kommer hjem, ikke fordi jeg er bange for hans Lærdom, thi jeg var allerede gammel Student, da han endda gik i Skole, og fik, med Permission, paa sin Aunpe. Der var andre Karle, som deponerede i min Tiid, end nu omstunder. Jeg deponerede fra Slagelse Skole med Per Monsen, Rasmus Jespersen, Christen Klim, Mads Hansen, som vi i Skolen kaldte Mads Pandekage, Poul Jøversen, som vi kaldte Poul Finkeljokum; alle Karle, som havde Veen i Panden og Skiæg paa Hagen, og som var capabel at disputere i hvilken Materie det skulde være. Jeg er kun bleven Degn, men er fornøyd, naar jeg har mit daglig Brød, og forstaaer mit Embede. Jeg har forbedret meget udi Indkomsterne, og har det, som ingen af mine For-mænd havde, saa mine Efterkommere ikke skal bande mig i min Grav. Folk tænker, at der er ingen Observationer ved at være Degn; jo jo, Degne-Kald er min Troe et vanskeligt Embede, naar man skal have det paa den Fod, at det skal føde sin Mand. For min Tiid holdt Folk her i Byen alle Liig-Sange lige gode; men jeg har bragt det paa den Fod, at jeg fandt sige til en Bonde: Hvilken Psalme vil du have? den foster saa meget, den anden saa meget; iligemaade naar der skal fastes Jord paa den Døde: Vil du have fint Sand eller slet og ret Jord? Der er ogsaa adskillige [andre] Observationer, som min For-

6. Aurora] en gammel latinsk Glosebog for Begyndere. — 27. Salt og Brød] Ved Immatriculeringen brugte man den Ceremonie at række de nye Studenter Salt og Viin. — 32. deponerede] tog Afgangsexamen til Universitetet. — 48. Efterkommere] Efterfølgere, Eftermænd.

mand Christoffer Degn ikke vidste af at sige; men han havde ikke studeret. Jeg fandt ikke begribe, hvorledes den Karl blev Degn; men han var og Degn derefter. Latinen hjælper meget et Menneske udi alle Forretninger. Jeg vilde ikke miste det Latin, jeg fandt, ikke for hundrede Rixdaler; thi det har baadet mig i mit Embede over 100 Rixdaler, ja hundrede til.

Scen. 4.

Nille. Jeppe. Per.

Nille. Singot, Per!

Per. Tak, Moer lille! Jeg drikker hellers ikke Brændeviin, uden naar jeg har ont i Maven; men jeg har gemeenlig en slet Mave.

Nille. Veed I vel, Per! at min Sen kommer hjem i Dag eller i Morgen? Der faaer I en Mand, som I fandt tale med; thi den Karl er ikke [ilde] skaaren for Tungebaandet, saasom jeg har hørt.

Per. Ja jeg troer nok, han fandt tale en Hob Kloster-Latin.

Nille. Kloster-Latin? Det er jo det beste Latin, ligesom Kloster-Lærred er det beste Lærred.

Per. Ha ha ha ha!

Jeppe. Hvoraf leer I, Per?

Per. Af intet, Jeppe Berg! God Taar paa en frist! Jer Skaal, Moer lille! Ha ha ha! det er sandt nok, som I siger; Klosterlærred er got Lærred, men = = =

Nille. Giores det Lærred ikke paa Klosteret, hvorfor kaldes det da Klosterlærred?

Per. Jo det er ret nok, ha ha ha! Men I fandt vel give mig noget at bide paa til Brændevinen?

Nille. Her ligger et Stykke Brød og Ost skaaren, om I vil ikke forsnaae.

Per. Tak, Moer lille! veed I hvad Brød heder paa Latin?

Nille. Ney mare veed jeg ikke.

Per æder og snakker tillige. Det heder Panis, genetivus Pani, dativus Pano, vocativus Panus, ablativus Pano.

Jeppe. Hillemant, Per! det Sprog er vidtloftig. Hvad heder Grov-Brød?

Per. Det heder Panis gravis, og fin Brød Panis finis.

Jeppe. Det er jo halv Dansk.

Per. Ja det er vist. Der ere mangfoldige latinske Ord, som har deres Oprindelse af Danskten; thi jeg skal sige os noget: Her var en gammel Rector i Kiøbenhavns Skole, ved Navn Saxo Grammatica, som forbedrede Latinen her i Landet, og gjorde en latinsk Grammatica, hvorudover han fik det Navn, Saxo Grammatica. Den samme Saxo har bedet meget paa det latinske Sprog med Danske Ord; thi for hans Tiid var Latinen saa fattig, at man ikke kunde skrive en ret Mening, som Folk kunde forstaae.

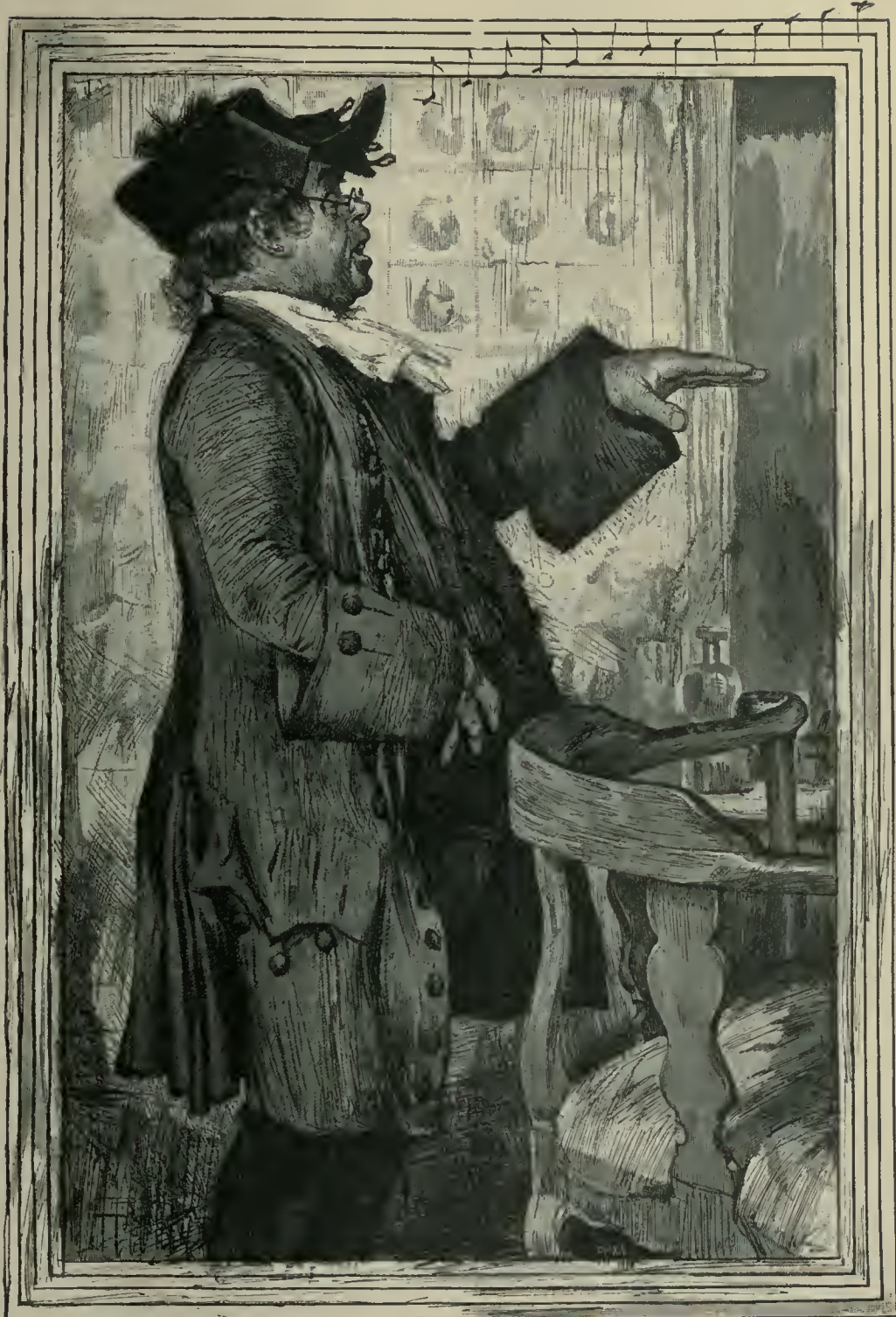
Jeppe. Men hvad vil det Ord Grammatica sige?

Per. Det samme som Donat. Naar man binder den ind i Tyrkisk Bind, saa kaldes den Donat; men naar man binder den ind i hvit Pergement, saa kaldes den Grammatica, og declineres ligesom ala.

Nille. Ah jeg veed aldrig, hvor alt dette fandt ligge i Hovedet paa Folk; mit Hoved svimler, naar jeg kun hør tale derom.

17-18. Kloster-Latin] maadeligt Latin, saaledes som det taltes ved Studenternes Disputereøvelser paa Communitetet (Klosteret). — 20. Kloster-Lærred] Lærred forfærdiget i tydske Klosters. — 50. Donat] en latinsk Grammatik for Begyndere. — 51. Tyrkisk Bind] et Bind med broget marmoreret Papir.

Jeppe.

Jeppe. Derfor ere lærde Folk heller ikke gierne rigtige i Hovedet.

Ville. Ey, hvilken Snak! saa mener du, at vor Sen Rasmus Berg er ikke rigtig?

Jeppe. Mig synes alleene, Moerlille! det er noget underligt, at han skriver latinske Breve til mig.

Per. Deri har min Troe Jeppe Ret; thi det er noget naragtigt. Det var jo ligesom jeg vilde tale Græsk med Ridesfogeden, for at lade see, at jeg forstod det Sprog.

Jeppe. Forstaaer I ogsaa Græsk, Per?

Per. Ah jeg har fundet for tyve Aar siden staae paa een Fod og læse det hele Litanie paa Græsk. Jeg kand endnu komme ihu, at det sidste Ord hedder Amen.

Jeppe. Ah Per! det vil blive arrigt, naar min Son kommer tilbage, at vi kand sette jer to sammen.

Per. Vil han disputere med mig, skal han finde Karl for sin Hat, og vil han synge i Kap med mig, saa kommer han tilfört. Jeg har synget i Kap med 10 Degne, som alle have maat give sig tabt, thi jeg har taget Troen fra dem alle 10. Det har været mig tilbuddet for 10 Aar siden at være Cantor udi vor frue Skole; men jeg har ikke vildet. Thi hvorfor skulde jeg giøre det, Jeppe? Hvorfor skulde jeg forlade min Menighed, som elsker og ærer mig, og som jeg elsker og ærer igien? Jeg lever paa et Sted, hvor jeg har mit daglig Bred, og hvor jeg er respekteret af alle Folk, thi Amtmanden selv kommer aldrig hid, jeg blir jo strax hentet for at fordrive Tiden med ham og synge for ham. Forgangen Aar ved disse Tider gav han mig 2 Mark, fordi jeg sang ut, re, mi, fa, sol. Han svor paa, at han havde større Behag deri end i den største vocal Musique, han havde hørt i Kiøbenhavn. Vil I give mig end et Glas Brændeviin, Jeppe! skal jeg synge det samme for jer.

Jeppe. Giene. Skient nok et Glas Brændeviin, Ville!

Per. Jeg synger ikke for enhver; men I er min gode Ven, Jeppe! som jeg tienner med Fornoyelse. Begynder at straae, først langsom. Ut, re, mi, fa, sol, la, si, ut; nu tilbage: Ut, si, fa, sol, fa, mi, re, ut. Nu skal I høre paa en anden Maade, hvor høyt jeg kand gaace: Ut, re, mi, fa, sol, fa, si, ut, re, mi, fa, sol, fa, si, ut, re.

Jeppe. Hillemant, det sidste gik fint. Vore smaa Grise kand ikke gaace høyere med Nosten.

Per. Nu vil jeg synge hastigt: Ut, re, mi, re=== Ney det var ikke ret. Ut re mi do re mi ut=== Ney det kom ogsaa galt; det er forbandet tungt, Jeppe! at synge saa hastig. Men der kommer Monsieur Jeronimus.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Lisbed. Degnen. Jeppe. Ville.

Jeronimus. God Morgen, Svoger! Har I nogen Tidende fra jer Son?

14. arrigt] lystigt, morsomt. — 22—23. taget Troen fra dem] overvundet, overgaaer dem. — 25. vor frue Skole] den nu saakaldte Metropolitan-skole, hvilken besørgede Kirketangen i frue Kirke. — 59. Svoger] Svogerskab toges for dum i større Udstrækning end nu.

Jeppe. Jo jeg troer, han kommer i Dag eller i Morgen.

Lisbed. Ah er det mueligt? Nu er min Drom fuldkommen.

Jeronimus. Hvad dromte du da?

Lisbed. Jeg dromte, at jeg laae hos ham i Nat.

Magdelone. Der er dog noget ved Dromme. Dromme ere ikke at foragte.

Jeronimus. Det er sandt nok; men dersom I gode Piger tænkte ikke saa meget paa Mandfolk om Dagen, dromte I ikke saa tit om dem om Natten. Du dromte vel ligesaa stærkt om mig i de Dage, vi vare forlovede sammen, Magdelone?

Magdelone. Det er min Troe sandt; men nu har jeg min Troe ikke i nogle Aar dromt om dig.

Jeronimus. Det kommer deraf, at Kiærligheden er ikke saa heed nu, som den var tilforn.

Lisbed. Men er det mueligt, at Rasmus Berg kommer hjem i Morgen?

Jeronimus. Ey, min Datter! du skulde ikke lade dig merke med at være saa forliebt.

Lisbed. Ah er det vist, at han kommer hjem i Morgen?

Jeronimus. Ja ja, du hører jo, at han kommer til den Tid.

Lisbed. Hvor langt har vi til i Morgen, hierte far?

Jeronimus. Hvilken forbandet Snak! Disse forliebte Folk er ligesom de var galne.

Lisbed. Ja jeg tæller min Troe hver Time.

Jeronimus. Du skulde ogsaa spørge, hvor lang en Time er, saa kunde man tænke, du var reent gall. Holdt inde med saadan Sladder, og lad os forældre snakke sammen. Hør, min fiære Jeppe Berg! holder I det raadeligt, at disse 2 unge Mennekter komme sammen, forend han faaer Bred?

Jeppe. Det er ligesom jer synes. Jeg kand nok underholde dem; men det var dog bedre, at han fik Bred først.

Jeronimus. Jeg holder det aldeles ikke raadeligt, at de komme sammen for.

Lisbed græder og hylter.

Jeronimus. Ey sv, skiem dig for en Ulykke. Det er en Spot for en Pige at stille sig saadan an.

Lisbed grædende. Gaace han snart Bred da?

Jeppe. Det er ingen Tvil paa, han faaer jo snart Bred; thi saa vidt som jeg har hørt, er han saa lærd, at han kand læse hvilken Bog det skal være. Han skrev mig et latinsk Brev til nyelig.

Ville. Og det kand mere staae, det veed Degnen.

Lisbed. Var det saa vel skreven?

Per. Ja vel nok for saadan ung Person. Han kand blive god, Mammefelle! Der vil ellers meget til. Jeg tænkte ogsaa, at jeg var lærd, da jeg var paa hans Alder; men ===

Jeppe. Ja I lærde Folk roser aldrig hinanden.

Per. Ey Snak! skulde jeg bære Uvind til ham? Da han endnu ikke var fød, havde jeg allerede staaet 3 Gange Skole-Ret, og da han sad i 4de Lectien, havde jeg været Ste Aar Degn.

60—61. staaet . . . Skole-Ret] At staae Skoleret var paa Skolen at underkastes en offentlig og streng Udstraffelse med Kiis. — 61. 4de Lectien] Latinskoleens øverste Klasse.

Jeppe.

Jeppe. Een Kand have bedre Hoved end en anden. Een Kand lære saa meget i eet Aar som andre udi ti.

Per. Da tor Per Degn nok sette sit Hoved mod hvem det skal være.

Jeronimus. Ja ja, hver Kand være god for sig. Lad os nu gaae hjem, Børn! Far vel, Jeppe! Jeg gik her forbi, og saa vilde jeg tale med jer paa Veyen.

Lisbed. Ah vaer mig dog ad, saa snart han kommer.

Scen. 6.

Jeppe. Vilde. Per. Jacob.

Jeppe. Hvad vil du, Jacob?

Jacob. Far! veed I Nyr? Rasmus Berg er kommen hjem.

Jeppe. Hillemaent, er det mueligt? Hvorledes seer han ud?

Jacob. Ah han seer meget lærd ud. Rasmus Nielsen, som kierer for ham, svar paa at han gjorde ikke andet den hele Vey, end disputered paa Græsk og Elamitisk med sig selv, og det undertiden med saadan Iver, at han slog Rasmus Nielsen 3 til fire Gange bag i Nakken med Fyrtter Næver, og raabte derhos altid: Probe Majoren, Probe Majoren. Jeg fandt tænke, han har haft en Disput med en Major, før han reyste. Undertiden sad han stille og stirrede paa Maanen og Stjerneerne, og det med saadan grundig Mine, at han faldt 3 Gange af Vognen, og havde nær brudt Halsen itu af lutter Lærdom, saa at Rasmus Nielsen loe deraf, og sagde ved sig selv: Rasmus Berg er vel en flog Mand paa Himmelen, men en Nar paa Jorden.

Jeppe. Ah kom, lad os gaae ud at tage imod ham. Kiære Per! kom I med os. Det kand hende sig, at han har glemt Dansk, og kand ikke tale andet end Latin, saa kand I være Tolk.

Per. Skam der gjør; jeg har andet at bestille.

ACTUS II.

Scen. 1.

Montanus med Søsene ned om Venene.

Jeg har kun været een Dag fra Kiøbenhavn, og langes allerede. Hvis jeg ikke havde mine gode Bøger med mig, kunde jeg ikke leve paa Landet. *Studia secundas res ornant, adversis solatium præbent.* Jeg synes ligesom mig fattes noget, efterdi jeg har ikke disputeret i tre Dage. Jeg veed ikke, om her er nogle lærde Folk her i Byen; hvis her er nogen, skal jeg nok sette dem i Arbejd, thi jeg kand ikke leve, uden jeg maa disputere. Mine stakkels Forældre kand jeg ikke meget tale med; thi de ere eenfoldige Folk, og veed neppe andet end deres Børnelærdom, saa at jeg kand ikke have megen Trost af deres Omgiængelse. Degnen og Skolemesteren skal have studeret, men jeg veed ikke, hvor vidt det strækker sig; dog skal jeg forsøge, hvad de duer til. Mine Forældre blev forskrækket, da de saae mig saa tilig; thi de havde ikke ventet, at jeg skulde have taget fra Kiøbenhavn om Natten. San staaer Id, tænder sin Pipe, og setter Pipehovedet igiennem et Gull, som han har paa sin Sat. Saaledes kalder man at smøge Tobak studentikøds; det er en god Invention nok for een, der vil skrive og smøge tillige.

Setter sig ned at læse.

20. Probe Majoren] Proba majorem, beviis Hovedsætningen. — 44—45. Børnelærdom] Lathechismus.

Scen. 2.

Montanus. Jacob.

Jacob kysser paa Haanden og slyer sin Broder. Velkommen hjem igien, min latiniske Broer!

Montanus. Det er mig kiært at see dig, Jacob! men hvad det Broerskab angaaer, saa er det noget, som var got i gamle Dage, men nu kand det ikke saa passe sig meer.

Jacob. Hvi saa? Est du ikke min Broer?

Montanus. Det negter jeg ikke, Slyngel! at jeg jo er din Broer ved Fødselen; men du maa vide, at du est endnu en Bonde-Dreng, og jeg en Philosophiæ Baccalaureus. Men hør, Jacob! hvordan lever min Kiæreste og min Svigerfar?

Jacob. Ret vel; de vare her nyelig, og spurde, hvor snart Broer kom hjem.

Montanus. Nu Broer igien! Jeg siger det ikke af Hof-færdighed, Jacob! men det gaaer profecto ikke an.

Jacob. Hvad skal jeg da kalde Broer?

Montanus. Du skal kalde mig Monsieur Montanus; thi saa heder jeg i Kiøbenhavn.

Jacob. Kunde jeg kun komme det ihu. Var det ikke Monsieur Dromedarius?

Montanus. Kands du ikke høre? Jeg siger jo Monsieur Montanus.

Jacob. Monsør Montanus, Monsør Montanus.

Montanus. Ja det er ret; thi Montanus paa Latin er det samme som Berg paa Dansk.

Jacob. Kands jeg da ikke ogsaa hede Monsør Jacob Montanus?

Montanus. Naar du har gaaet saalænge i Skole som jeg og udstaaet dine Examina, saa kands du ogsaa give dig et latinisk Navn; men saalænge som du est en Bonde-Dreng, maa du lade dig nøye med at hede fler og ret Jacob Berg. Men har du merket, at min Kiæreste har længet efter mig?

Jacob. Ja vist, hun har været meget utaalmodig over at du blev saalænge borte.

Montanus. Du maa ey heller dutte mig, din Tolpel!

Jacob. Jeg vilde sige: Monsørens Kiæreste har været utaalmodig, at du est bleven saalænge borte.

Montanus. Ja nu er jeg kommen, Jacob! og det alleene for hendes Skyld; men jeg bliver her ikke ret gammel, thi saa snart vi har holdt Bryllup, tager jeg hende med mig til Kiøbenhavn.

Jacob. Vil Monsøren da ikke tage mig med sig?

Montanus. Hvad skulde du bestille der?

Jacob. Jeg vilde see mig lidt om i Verden.

Montanus. Jeg vilde onske, at du var 6 à 7 Aar yngre, saa skulde jeg sette dig i Latin-Skole, at du ogsaa kunde blive Student.

Jacob. Ney det var ikke got.

Montanus. Hvi saa?

Jacob. Jo saa vilde vore Forældre komme reent til at betle.

Montanus. Hør, hvilke Ord der kand ligge i den Anegt.

Jacob. Ja jeg er fuld af Indfald. Havde jeg studeret, var jeg bleven en sandens Skielm.

Montanus. Mig er sagt, at du har et got Høvet. Men hvad vilde du ellers bestille i Kiøbenhavn?

Jacob. Jeg vilde saa gjerne see det runde Taarn og Klosteret, hvor man gjør Lærret.

Montanus. Ha ha ha! Ney der bestilles andet paa Klosteret end at giere Lærred. Men har min Svigerfar ellers saa mange Midler, som der siges?

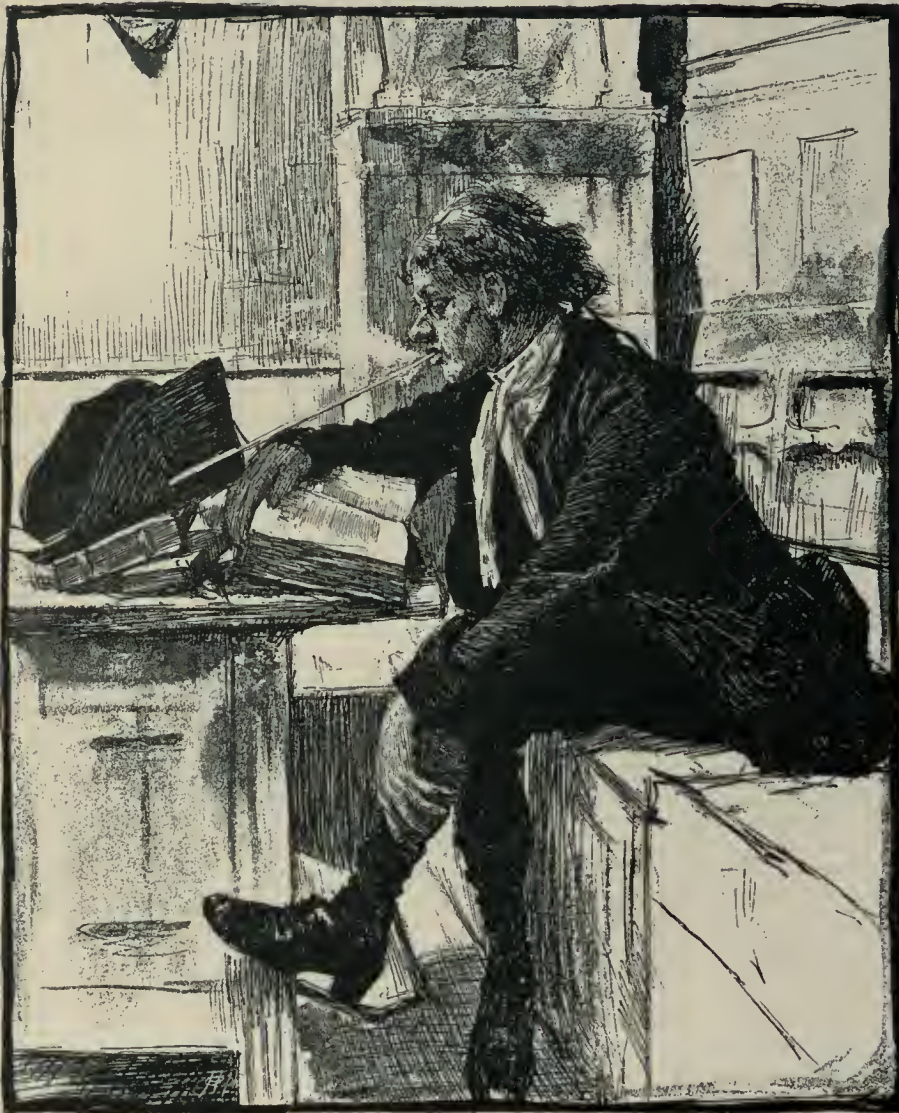
11. Philosophiæ Baccalaureus] som har taget en academisk Grad (den laveste, senere ophævet).

Jacob.

Jacob. Ja vist, Jeronimus er en rigtig Gubbe, han eyer snart den tredie Deel af Byen.

Montanus. Men har du hort, om han agter at give nogen Udstyr med sin Datter?

Jacob. Ja jeg troer nok, at han styrer hende vel ud, besynderlig om han faaer hore Monsforen praekke her engang udi Byen.

Montanus. Det bliver intet af; jeg gier mig ikke saa gemeen at praekke her paa Landet. Jeg er ellers kun for at disputere.

Jacob. Jeg meente, at det var meer at kunde praekke.

Montanus. Veedst du vel hvad det er at disputere?

Jacob. Ja vist, jeg disputerer hver Dag her i Huset med Pigerne; men jeg vinder intet derved.

Montanus. Ja saadan Slags Disputager har vi nok af.

Jacob. Hvad er det da, Monsforen disputerer om?

Montanus. Jeg disputerer om vigtige og lærde Sager, for Exempel, om Englene ere skabte for Menneskene; om Jor-

den er rund eller oval; om Maane, Soel og Stjerner, deres Storrelse og Distance fra Jorden, og andet dislige.

Jacob. Ney derom disputerer jeg ikke; thi det er noget, som gaaer mig ikke an, thi naar jeg kun fand faae Folkene til at arbejde, maa de gierne sige for mig, at Jorden er ottekanter.

Montanus. O Animal brutum! Men hor, Jacob! mon der ellers nogen har ladet min Kiæreste vide, at jeg er hjemkommen?

Jacob. Ney jeg troer det ikke.

Montanus. Saa er det best, at du springer hen til Hr. Jeronimus, for at lade dem saadant vide.

Jacob. Ja det kand nok skee; men skal jeg ikke sige det til Lisbed først?

Montanus. Lisbed, hvem er det?

Jacob. Veedst du ikke det, Broer! at din Kæstemoe heder Lisbed?

Montanus. -Har din Slyngel nu glemt alt hvad jeg nyeligen har lært dig?

Jacob. Du maa kalde mig Slyngel saa meget som du vil, saa er jeg dog din Broer.

Montanus. Hvis du ikke holder din Mund, skal jeg profectø slaae dig med Bogen i Panden.

Jacob. Det var ikke smukt at kaste Bibelen efter Folk.

Montanus. Det er ingen Bibel.

Jacob. Jeg kiender saa mare nok Bibelen. Den Bog er jo stor nok til at være Bibelen. Jeg fand nok see, at det er hverken Evangelii-Bog eller Catechismus. Men hvad det er eller ikke, saa lader det ilde at kaste Boger efter sin Broer.

Montanus. Hold Munden, Slyngel!

Jacob. Saadan Slyngel, som jeg er, fortjener dog med mine Hænder til mine Forældre de Penge, som du setter til.

Montanus. Hvis du ikke tier, skal jeg lemlæste dig.

Kaster Bogen paa ham.

Jacob. Au au au!

Scen. 3.

Jeppe. Wille. Montanus.

Jacob.

Jeppe. Hvad er her for Allarm?

Jacob. Ah min Broer Rasmus slaaer mig.

Wille. Hvad vil det sige? Han slaaer dig vel ikke uden Aarsag.

Montanus. Ney Moer! det er sandt; han kommer hid og bruger en Mund mod mig, som jeg kunde være hans Jevnlige.

Wille. Hvilken Pokkers Skielm! Skal du ikke bedre vide at respectere saadan lærd Mand? Veedst du ikke, at han er en Ære for vort hele Huus? Min hierte Hr. Son! I skal ikke regne ham det til; det er en uforstandig Tolpel.

Montanus. Jeg sidder her og speculerer paa vigtige Sager, som denne importunissimus og audacissimus Juvenis kommer

og

og hindrer mig udi. Det er intet Børne-Keeg at have med disse Transcendentalibus at bestille. Jeg vilde ikke, det skulde have stæet for to Mark.

Jeppe. Ah vær ikke vreed, min hierte Son! det skal aldrig stæe oftere. Jeg er saa bange, Hr. Son har forivret sig; de lærde Folk taaler ikke mange Stød. Jeg veed, Per Degn ivrede sig engang, han kunde ikke forvinde det i 3 Dage igien.

Montanus. Per Degn, er han lærd?

Jeppe. Ja vist; saalænge jeg kan mindes, har vi ikke haft nogen Degn her i Byen, der har syngt saa vel som han.

Montanus. Derfor fand han være meget u-lærd.

Jeppe. Han præker ogsaa meget stiont.

Montanus. Derfor fand han ogsaa være u-lærd.

Wille. Ah nej, Hr. Son! hvorledes fand den være u-lærd, der præker vel?

Montanus. Jovist, Moerlille! alle u-lærde Folk præker vel; thi saasom de ikke fand sammenstve noget af deres egne Hoveder, saa bruge de laante Prækner, og lære udenad brave Mand's Skrifter, som de undertiden ikke forstaaer selv. Da derimod en lærd Mand ikke vil benytte sig af saadant, men vil sammenstve af sit eget Hoved. Troe mig, at det er en almindelig Fejl her i Landet, at man dømmes Studenteres Lærdom alt for meget af deres Prækner. Men lad de Karle disputere som jeg; det er en Provesteen paa Lærdom. Jeg fand disputere paa got Latin om hvilken Materie det skal være: Vil een sige, at dette Bord er en Lyfstage, saa vil jeg forsvare det; vil een sige, at Riid eller Brød er Straag, vil jeg og forsvare det; det har jeg gjort mangen ærlig Gang. Hor, Farlille! vil I troe det, at den, som drikker vel, er lykfsalig?

Jeppe. Jeg troer snarere, at han er u-lykfsalig; thi man fand drikke baade Forstand og Penge bort.

Montanus. Jeg vil bevise, at han er lykfsalig. Qvicunq; bene bibit, bene dormit = = = Ney det er sandt, I forstaaer ikke Latin; jeg maa sige det paa Dansk. Hvo som drikker vel, sover gierne vel; er det ikke sandt?

Jeppe. Det er sandt nok; naar jeg har en halv Ruus, sover jeg som en Hest.

Montanus. Hvo som sover vel, synder ikke; er det ogsaa ikke sandt?

Jeppe. Ja det er sandt nok; saalænge man sover, synder man ikke.

Montanus. Den, som synder ikke, er lykfsalig.

Jeppe. Det er og sandt.

Montanus. Ergo den, som drikker vel, er lykfsalig. Moerlille! jeg vil giøre jer til en Steen.

Wille. Ja Snak, det er end mere Konstigt.

Montanus. Nu skal I faae det at høre: En Steen fand ikke flyde.

Wille. Ney det er vist nok, undtagen man kaster den.

Montanus. I fand ikke flyde.

Wille. Det er og sandt.

Montanus. Ergo er Moerlille en Steen.

Wille græder.

Montanus. Hvorfor græder Moerlille?

Wille. Ah jeg er saa bange, at jeg blir til Steen; mine Been begynder alt at blive kolde.

Montanus. Giv jer tilfreds, Moerlille! jeg skal strag giøre jer til Menneske igien. En Steen fand ikke tænke eller tale.

Wille. Det er sandt. Jeg veed ikke, om hun fand tænke; men tale fand hun ikke.

Montanus. Moerlille fand tale.

Wille. Ja Gud stæe Lov, som en stakkels Bonde-Kone fand jeg tale.

Montanus. Got. Ergo er Moerlille ingen Steen.

Wille. Ah det gjorde got; nu kommer jeg mig igien. Der vil min Troe stærke Hoveder til at studere; jeg veed ikke, hvor deres Hierte fand holde det ud. Jacob! du skal herefter gaae din Broer til Haande; du har ikke andet at bestille. For- nemmer dine Forældre, at du gjør ham nogen Fortrød, da skal du faae saa mange Hugg, som dit Liv fand taale.

Montanus. Moerlille! jeg vilde gierne vænne ham af med den Vane at sige du til mig; det er dog ikke anstændigt for en Bonde-Dreng at dutte en lærd Mand. Jeg vilde gierne, at han kaldte mig Monsieur.

Jeppe. Hor du vel, Jacob! naar du taler til din Broer herefter, skal du sige Monsør.

Montanus. Jeg vilde gierne, Degnen blev buden hid i Dag, at jeg kunde forsøge hvad han duer til.

Jeppe. Ja nok, det skal stæe.

Montanus. Jeg vil imidlertid hen at besøge min Kiæreste.

Wille.

Wille. Men jeg er bange, vi faaer Regn; Jacob kand bære Kappen efter jer.

Montanus. Jacob!

Jacob. Ja Maansør!

Montanus. Kom og bær Kappen efter mig; jeg vil lidt ud i Byen.

Jacob gaar efter ham med Kappen.

Scen. 4.

Jeppe. Wille.

Jeppe. Har vi ikke Glæde for den Son, Wille?

Wille. Jo vist, der er ingen Skilling unyttig spildt paa ham.

Jeppe. Nu skal vi i Dag faae at høre hvad Degnen duer til. Men jeg er bange, at han ikke kommer, om han hører, at Rasmus Berg er her; vi har ikke fornoden at lade ham det vide. Vi vil ogsaa bede Aidesfogeden hid; han er nok saa god at komme, thi han finder Smag i vort Øll.

Wille. Det er saa farligt, Mand! at tractere Aidesfogeden; det Slags Folk maa ikke vide vor Tilstand.

Jeppe. Jo saamænd maa han saa. Det er hver Mand her i Byen bekendt, at vi ere formuende Folk; naar vi svarer vore Skatter og Landgilde, da kand Aidesfogeden ikke rykke et Haar af vort Hoved.

Wille. Ah hierte Mand! mon det skulde være for silde at lade Jacob ogsaa studere? Tænk engang, om han kunde blive saadan lærd Kaal som hans Broer, hvilken Glæde vilde det være for deres gamle Forældre!

Jeppe. Ney Bone! det er nok med den ene; vi maa jo have een hjemme, som kand gaae os til Haande og giøre vort Arbejde.

Wille. Ah ved saadant Arbejde kand ikke fortienes meer end af Haanden i Munden. Rasmus Berg, som har studeret, kand ved sin Hjerne udrette mere vor Huus til Nytte i en Time end den anden i et Aar.

Jeppe. Det maa ikke hielpe, Moerlille! vor Ager maa dyrkes, og vor Abling forsettes; vi kand aldeles ikke undvære Jacob. See der kommer han tilbage.

Scen. 5.

Jacob. Jeppe. Wille.

Jacob. Ha ha ha ha ha ha! Min Broer maa vel være en meget lærd Mand, men ogsaa en stor Taasse.

Wille. Din vanartige Skielm! falder du din Broer en Taasse?

Jacob. Jeg veed ikke hvad jeg skal kalde saadant, Moerlille! Det regner, saa det helder ned, og han lar mig gaae med Kappen paa Armen efter sig.

Jeppe. Kunde du da ikke have været saa artig at have sagt: Maansør! det regner; vil ikke Maansør tage Kappen paa?

Jacob. Mig synes, det var meget underligt, Fallille! at jeg skulde sige til den Person, som Forældre har fostret saa mange Penge paa at lære Viisdom og Artighed, naar der falder saadan Regn paa ham, at han blir vaad indtil Skjorten: Det regner, Monsør! vil han ikke tage Kappen paa? Han havde jo ikke fornoden min Varsel, Regnen kunde jo nok være ham derom.

Jeppe. Gif du da og bær Kappen den hele Vey paa Armen?

Jacob. Ney mare gjorde jeg ikke; jeg svøbte mig smukt i Kappen, og derfor er mine Klæder gandske tørre. Det forstod jeg bedre, endskjønt jeg ikke har sat saa mange Penge til

paa at lære Viisdom. Jeg begreb strax det, endskjønt jeg kiender ikke en latine Bogstav.

Jeppe. Din Broer har gaaret i Tanker, som grundlærde Folk gjerne pleyer.

Jacob. Ha ha, Drolen splide saadan Lærdom.

Jeppe. Tie stille, din Slyngel! eller du skal faae Skam paa din Mund. Hvad vil det sige, om din Broer gaar saaledes i Tanker iblant, naar han i mange andre Ting kand lade see sin Viisdom og Frugten af sine Studeringer?

Jacob. Frugten af sine Studeringer? Jeg skal fortælle videre, hvor det gif til paa vor Rejse. Da vi kom til Jeronimus Port, gif han lige til den Side, som Port-Hunden stod, som havde calfatret hans lærde Been, hvis jeg ikke havde trækker ham til den anden Side; thi Port-Hunde seer ingen Personer an, de skær alle Folk over een Kam, som de ikke kiender, og bider i flæng hvilke Been de faaer fat paa, enten de ere latinske eller græske. Da vi kom ind i Gaarden, gaar Maansør Rasmus Berg ind i Stolden i Tanker, og raabr: Hey, er Jeronimus hjemme? Men Kiserne vendte alle Rumpen til ham, og ingen vilde svare et Ord. Jeg er vis paa, om nogen af dem havde kundet tale, de vilde have sagt: Hvilken forbandet Taasse maa denne Kaal ikke være!

Wille. Ah min hierte Mand! taaler du, at han bruger saadan Mund?

Jeppe. Jacob! du skal faae en U-lykke, dersom du taler saaledes meer.

Jacob. Fallille burte heller takke mig, som hialp ham til Rette og bragte ham af Stolden ind i Stuen. Vil nu Fallille kun estertænke, hvor det vilde gaae til, om saadan Kaal skulde giøre en lang Rejse alleene; thi jeg er vis paa at om jeg ikke havde været med ham, havde han endnu staaet i Stolden og kaaget Kiserne i Rumpen af lutter Lærdom.

Jeppe. Ey, saa skal du og faae en U-lykke paa din Kaade Mund.

Jacob løber, og Jeppe efter ham.

Wille. Hvilken forbandet Skielm! Jeg faaer have Bud efter Fogden og Degnen, at min Son kand have nogen at disputere med, naar han kommer tilbage.

ACTUS III.

Scen. 1.

[Jeppe.] Wille. Montanus.

Wille. Min Son Montanus blir noget længe borte; jeg vilde ønske, at han kom hjem, forend Fogeden gaar fra os, thi han har stor Lyst at tale med ham, og er curios for at spørge ham om eet og andet, som --- Men der seer jeg ham komme. Velkommen tilbage, min fiære Son! Den gode Jeronimus blev vel ikke lidet glad ved at see Hr. Son ved god Helbred efter saa lang Fraværelse?

Montanus. Jeg har ikke talt hverken med Jeronimus eller hans Datter formedelst denne Aegst, som jeg faldt i Disput med.

Wille. Hvad var det for en Karl? Det var maa ssee Skolemesteren?

Montanus. Ney det var en fremmed Person, som reyser herfra i Dag. Jeg kiender ham nok, skjønt jeg ingen Omgiængelse har haft med ham i Kiebenhavn. Jeg kand ærgre mig ihjel over de Folk, som bilder sig ind at have opsluger all Viisdom, og dog ere Idioter. Jeg skal sige Moerlille, hvori

det bestaaer: Knekten har været et Par Gange ordinarius Opponens; deri bestaaer alle hans Merita. Men hvorledes forettede han sine Partes? Misere & hæsitanter absq; methodo. Da Præsens engang distingverede inter rem & modum rei, spurdte han: Quid hoc est? Slynge! det skulde du have lært, anteqvam in arenam descendis. Quid hoc est? Qvæ brutal! En Karl, der ignorerer distinctiones cardinales, og vil disputere publice!

Wille. Ey, Hr. Son skal ikke legge saadant paa Hiertet. Jeg fandt høre af det, I fortæller, at det maa være en Nar.

Montanus. En Ignorant.

Wille. Det er intet vissere.

Montanus. En Idiot.

Wille. Jeg fandt ikke merke andet.

Montanus. Et quidem plane hospes in philosophia. Lad den Hund legge det fra sig, som han begif udi saa mange brave folkets Nær-værelse.

Wille. Lod han noget gaae? Derpaa skal man fiende et Sviin.

Montanus. Ney Moerlille; han gjorde det, som verre er: han confunderede offentlig materiam cum forma.

Wille. Han burde faae en U-lykke.

Montanus. Vil den Karl indbilde sig at kunde disputere?

Wille. Han maatte kunde Fanden.

Montanus. Ikke at tale om den Fejl, han begif udi sit Proemio, da han sagde: Lectissimi & doctissimi Auditores.

Wille. Hvilken Nar det maa være!

Montanus. Setter mig lectissimus for doctissimus, da dog lectissimus er et Prædicat, man fandt give en Deposituro.

Jeppe. Men fik min Son da ikke tale med Jeronimus?

Montanus. Ney ret som jeg vilde gaae ind i Stuen, faae jeg den Karl gaaende forbi Porten, og som vi fiendte hinanden, gif jeg hen at hilse ham, hoerppaa vi strax kom i Snak om lærde Sager og endelig i Disput, saa jeg maatte sette min Besogelse op.

Jeppe. Jeg er saa bange, at Monsieur Jeronimus tar det ilde op, naar han horer, at min Son har været i Gaarden, men gaaet bort uden at tale med ham.

Montanus. Ja jeg fandt ikke hielpe det. Naar een griber Philosophien an, saa griber han mig an paa min Ere. Jeg holder vel af Mademoiselle Lisbed; men min Metaphysica, min Logica har Prioritet.

Wille. Adh min hierte Son! hvad horer jeg? Har du forlovet dig med to andre Piger i Kiøbenhavn. Det fandt blive en forbandet Sag for Capitels-Ketten.

11. Det er] Der er. — 42. for doctissimus] foran doctissimus. — 44. en Deposituro] Een, som først skal til at tage Udgangsramen til Universiteter. — 60. Capirels-Ketten] Tamperetten, der dømte i Vgteskabs-sager.

Montanus. I forstaaer mig ikke; det er ikke saa meent. Det er ikke Piger, men tvende Videnskaber.

Wille. Ja det er andet. Men der kommer Ridesfogeden; vær nu ikke vreed længer.

Montanus. Sam fandt jeg ikke blive vreed paa; det er en enfoldig u-lærd Mand, som jeg ikke fandt komme i nogen Disput med.

Scen. 2.

Jeppe. Wille. Montanus. Jesper.

Jesper. Serviteur, Monsieur! Jeg gratulerer Ankomsten.

Montanus. Jeg takker, Hr. Ridesfoget!

Jesper. Det er mig kiært, at vi har faaet saadan lærd

Mand her i Byen. Det har vel fostet ham mangan Hoved-Bryden, førend han er kommen saa vidt. Jeg onsker jer ogsaa til Lykke, Jeppe Berg! med jer Son; nu har I faaet Glæde paa jer gamle Alder.

Jeppe. Ja det er sandt.

Jesper. Men hør, min Kiære Monsieur Rasmus! jeg vilde spørge ham om noget.

Montanus. Mit Navn er Montanus.

Jesper sagte til Jeppe. Montanus, er det Rasmus paa Latin?

Jeppe. Ja det maa saa være.

Jesper. Hør, min Kiære Monsieur Montanus Berg! jeg har hort, at lærde folk skal have saa underlige Meninger. Er det sandt, at man holder for i Kiøbenhavn, at Jorden er rund? Her paa Bierget vil ingen troe det; thi hvor fandt det være, efterdi Jorden synes jo gandske flak?

Montanus. Det kommer deraf, at Jorden er saa stor, at man ikke fandt merke dens Rundhed.

Jesper. Ja det er sandt, Jorden er stor, det er fast den halve Deel af Verden. Men hør, Monsieur! hvor mange Stjerner vilde der vel til at gjøre en Maane?

Montanus.

Montanus. En Maane! Maanen er mod en Stjerne ligesom Pøbling-Soen mod hele Siølland.

Jesper. Ha ha ha! de lærde Folk ere aldrig rigtige i Hovedet. Jeg har min Troe hørt dem, der siger, at Jorden løber, og Solen staaer stille. Monsieur troer vel ikke det ogsaa?

Montanus. Ingen fornuftig Mand tviler meer derom.

Jesper. Ha ha ha! Skulde Jorden løbe, maatte vi jo falde iblant og staae Halsen i Stykker.

Montanus. Kænd ikke et Skib løbe med jer, uden at I staaer Halsen itu?

Jesper. Men I siger jo, at Jorden løber omkring; skulde nu Skibet vende sig om, faldt da Folkene ikke udi Søen?

Montanus. Nej jeg skal forklare jer det tydeligere, hvis I vil have Taalmodighed.

Jesper. Jeg vil min Troe intet høre derom. Jeg maatte jo være gall, om jeg troede saadant. Jorden skulde velte sig om, og vi skulde ikke falde hovedfulds Fanden i Vold end i Afgrunden, ha ha ha! Men, min kiære Monsieur Berg! hvoraf kommer det, at Maanen er undertiden saa liden, undertiden saa stor?

Montanus. Om jeg nu siger jer det, vil I dog ikke troe det.

Jesper. Nå vær saa god og siig mig det.

Montanus. Det kommer deraf, at naar Maanen er voren til, klipper man Stykker af den for at giøre Stjerner af.

Jesper. Det er min Troe curioskt; jeg vidste det min Troe ikke tilforn. Derfom man klippede ikke Stykker af den, vilde den vore alt for stor, og blive saa breed som hele Sølland. Naturen regierer dog alting meget viseligen. Men hvoraf kommer det, at Maanen varmer ikke saavel som Solen, da den dog er ligesaa stor?

Montanus. Det kommer deraf, at Maanen er intet Lys, men af samme mørke Materie som Jorden, der laaner sit Lys og Skin af Solen.

Jesper. Ha ha ha ha ha! Lad os tale om noget andet; det er noget forstyrret Toy, man kænd blive catholisk i Hovedet deraf.

Scen. 3.

Jeppe. [Vilje.] Montanus. Jesper. Per Degn.

Jeppe. Velkommen, Per! Hvor got Folk er, kommer got Folk efter. Der seer I min Son, som er nyelig kommen hjem.

Per. Velkommen her, Monsieur Rasmus Berg!

Montanus. I Kiøbenhavn er jeg vant til at hede Montanus; jeg beder, I vil falde mig ligeledes.

Per. Ja sommand; det kænd komme mig paa eet ud. Hvorledes staaer ellers til i Kiøbenhavn? Deponerede der mange i Aar?

Montanus. Som der pleyer.

Per. Blev der nogen rejsered i Aar?

Montanus. To à tre conditionaliter.

Per. Hvem er Imprimatur i Aar?

Montanus. Hvad vil det siige?

Per. Jeg mener, hvem er Imprimatur til Vers og Bøger, som gaaer i Trykken?

Montanus. Skal det være Latin?

Per. Ja i min Tiid var det got Latin.

Montanus. Var det da got Latin, saa maa det endnu være ligeledes; men det har aldrig været Latin i den Mening, som I vil have det.

25. curioskt] interessant, oplysende. — 50. Hvem er Imprimatur i Aar] Det philosophiske Facultets Decanus maatte dengang forsyne ethvert Skrift, der skulde udgaae fra Bogtrykkerpressen, med sit Navn og Ordet: imprimatur (maa trykkes).

Per. Jo min Troe er det got Latin.

Montanus. Skal det da være et Nomen eller et Verbum?

Per. Det er et Nomen.

Jesper. Det er ret, Per! svar kun brav for jer.

Montanus. Cujus declinationis er da Imprimatur?

Per. Alle de Ord, som nævnes kænd, henføres til 8 Ting, som er Nomen, Pronomen, Verbum, Principium, Conjugatio, Declinatio, Interjectio.

Jesper. Jo jo, hør kun til Per, naar han vil ryste sine Armer. Det er ret, klem kun paa ham.

Montanus. Han svarer intet til det, jeg spur ham. Hvad har Imprimatur i Genitivo?

Per. Nominativus Ala, Genitivus Alæ, Dativus Alo, Vocativus Alo, Ablativus Ala.

Jesper. Jo jo, Monsieur Montanus! vi har sommand ogsaa Folk her paa Bierget.

Per. Det skulde jeg ogsaa mene. Der deponerede min Troe andre Karle i min Tiid end nu omstunder; det var Karle, som lode sig rage to Gange om Ugen, og kunde alle scandere alle Slags Vers.

Montanus. Det er en mægtig Sag; saadant kænd man nu giøre udi anden Lectie. Nu omstunder deponerer Karle fra Kiøbenhavns Skole, som kænd giøre Hebraiske og Chaldaiske Vers.

Per. Saa maa de ikke kunde meget Latin da.

Montanus. Latin! Om I kom i Skolen nu, kunde I ikke komme høyere end i Sinke-Lectien.

Jesper. Siig ikke det, Montanus! Degnen er min Troe en brav studeret Mand; det har jeg hørt baade Herredsfogeden og Amtsforvalteren siige.

Montanus. Maa stee de forstaae ligesaa lidet Latin som han.

Jesper. Jeg hører dog, han svarer brav for sig.

Montanus. Han svarer jo ikke til det, jeg spur ham om. E qua Schola dimissus es, mi Domine?

Per. Adjectivum & Substantivum genere, numero & caso conveniunt.

Jesper. Han maaler ham min Troe Skieppen fuld. Ret, Per! vi skal min Troe drikke en Pøl Brændeviin sammen.

Montanus. Derfom Hr. Foged vidste hvad han svarede, skulde han lee sin Mave itu. Jeg spur ham, fra hvilken Skole han har deponeret, han svarer noget andet hen i Taaget.

Per. Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Jesper. Jo jo, nu vil hun min Troe ret gaee an. Svarer I nu dertil.

Montanus. Jeg kænd ikke svare dertil; det er lutter Polste-Snak. Lad os tale Dansk sammen, som de andre kænd forstaae, saa skal man strax faae at høre, hvilken Karl det er. Vilje græder.

Jesper. Hvorfor græder I, Bestemoer?

Vilje. Jeg har saa ont deraf, at min Son skal give sig tabt i Latinen.

Jesper. Nå Bestemoer! det er jo ingen Under. Per er jo ogsaa meget ældre end han. Det er jo ingen Under. Lad dem nu tale Dansk da, som vi alle forstaae.

Per. Ja nok; jeg er parat til hvilken af Delene han vil. Vi vil give hinanden nogle Spørgsmaal; for Exempel, hvem var det, som skreg saa høyt, at man kunde høre ham over den hele Verden?

27. Sinke-Lectien] nederste Klasse. — 29. Herredsfogeden] Underdommerembedet kaldtes dengang som oftest af Ustuderede.

Montanus. Jeg veed ingen, som skrigger stærkere end Æse og Landsbye-Degne.

Per. Snak! fand man hore dem over hele Verden? Det var et Æsen i Noe Ark; thi hele Verden var i Arken.

Jesper. Ha ha ha! det er min Troe sandt, ha ha ha! Der sidder et forslagen Hoved paa den Per Degn.

Montanus. Det giores ikke fornøden; thi affirmanti incumbit probatio. Forstaaer I det?

Per. Ja vist. Omnia conando docilis solertia vincit. Forstaaer I det?

Montanus. Jeg er ikke klogere, som staaer her og disputerer med en Sinke. I vil disputere, og fand huerken Latin

Per. Hvem slog den 4de Deel af Verden ihjel?

Montanus. Ey, jeg svarer ikke til slige grove Spørgsmaal.

Per. Det var Cain, som slog sin Broder Abel ihjel.

Montanus. Bevist, at der var ikke meer end fire Mennesker da til.

Per. Bevist I, at der var flere.

eller Dansk, langt mindre veed hvad Logica er. Lad hore engang, quid est Logica?

Per. Post molestam senectutam, post molestam senectutam nos habebat humus.

Montanus. Vil din Slyngel fixere mig?

Saaer ham i Saaret, de slaes, Degnen echapperer, og raaber: Sinke, Sinke! De gaar alle ud foruden Fogden.

Scen. 4.

Scen. 4.

Jesper. Jeronimus.

Jeronimus. Hans Tiener, Hr. Foged! Skal jeg finde ham her? Jeg kommer at see min tilkommende Svigersøn Rasmus Berg.

Jesper. Nu kommer han strax. Det var Skade, at I ikke kom en halv Time tilforn, saa skulde I have hørt ham og Degnen disputere sammen.

Jeronimus. Hvorledes lob det af?

Jesper. Skam faae Per Degn, han er slemmere, end jeg havde tænkt; jeg merker nok, at han ikke har glemt noget hverken af sin Latin eller Hebraisk.

Jeronimus. Jeg troer det nok; thi han har vel ingen Tiid vidst meget deraf.

Jesper. Siig ikke det, Monsieur Jeronimus! der sidder en forbandet Mund paa ham. Det er virkelig en Lyst at høre den Mand snakke Latin.

Jeronimus. Det er meer, end som jeg havde ventet. Men hvordan seer min Svigersøn ud?

Jesper. Han seer forbandet lærd ud; I skulde neppe kiende ham igien. Han har ogsaa et andet Navn.

Jeronimus. Et andet Navn! Hvad hedder han da?

Jesper. Han kalder sig Montanus, hvilket skal være det samme som Rasmus paa Latin.

Jeronimus. Ey fy, det er hæsligt. Jeg har kiendt mange, der saaledes har forandret deres christne Navne; men det har aldrig gaaet dem vel i Verden. Jeg kiendte een for nogle Aar, der var døbt Peer, og vilde siden fornye sin Mynt, da han var bleven til noget, og lod sig kalde Peiter. Men den Peiter kom ham dyr nok at staae; thi han brod sit Been, og døde i stor Melendighed. Vor Herre taaler ikke saadant, Hr. Foged!

Jesper. Det kand være med Navnet hvad det være vil; men det staaer mig aldeles ikke an, at han har saa selsomme Meninger udi Troen.

Jeronimus. Hvad har han da for Meninger?

Jesper. Ey, det er forstrækkeligt. Zaarene reysse sig paa Hovedet, naar jeg tænker derpaa. Jeg kand ikke erindre alt hvad jeg hørte; men det veed jeg, at han blant andet sagde, at Jorden var rund. Hvad kand jeg kalde saadant, Monsieur Jeronimus? Det er jo ikke andet end at kuldkaaste all Reglion og fore Folk af Troen. En Hedning kand jo ikke tale verre.

Jeronimus. Han maa kun have sagt det af Skiemt.

Jesper. Det er noget groft at skiemte saaledes. See der kommer han selv.

Scen. 5.

Montanus. Jeronimus. Jesper.

Montanus. Velkommen, min kiære Svigersfar! Det er mig kiært at see ham ved god Helbred.

Jeronimus. Helbredden kand ikke være synderlig hos Folk af min Alder.

Montanus. I seer dog hiertelig vel ud.

Jeronimus. Synes jer det?

Montanus. Hvordan lever Jomfrue Lisbed?

Jeronimus. Vel nok.

Montanus. Men hvad er paa færde? Mig synes, min kiære Svigersfar! at I svarer mig saa koldtsindig.

Jeronimus. Jeg har vel ikke Aarsag til andet.

Montanus. Hvad Ont har jeg da gjort?

Jeronimus. Mig er sagt, at I har saadanne egne Meninger; Folk skulde jo tænke, at I var gall eller catholisk i Hovedet, thi hvorledes kand et fornuftigt Menneſte falde til den Daarlighed at siige, Jorden er rund?

Montanus. Ja profecto er hun rund; jeg maa siige det, som Sanden er.

Jeronimus. Det maa være Pokker ikke Sanden; saadant kand umueligt andet end komme fra Sanden, som er Legnens Fader. Jeg er vis paa at der er ikke eet Menneſte her i Byen, der jo fordommer saadan Mening; spør kun Fogden, som er en fornuftig Mand, om han ikke er af samme Mening med mig.

Jesper. Det kand endelig komme mig paa eet ud, enten hun er lang eller rund; men jeg maae troe mine egne Øyne, som viser mig, at Jorden er flak som en Pandekage.

Montanus. Det kand ogsaa komme mig paa eet ud, hvad Tanke Fogden eller de andre her i Byen har derom; men det veed jeg, at Jorden er rund.

Jeronimus. Hun er Pokker ikke rund. Jeg troer, I er gall. I har jo Øyne i Hovedet saavel som andre Menneſter.

Montanus. Det er jo bekiendt, min kiære Svigersfar! at der boer Folk lige under os, som vender deres Fodder mod vore.

Jesper. Ha ha ha hi hi hi ha ha ha!

Jeronimus. Ja Fogden maa nok lee; thi han har virkelig en Skene løs i Hovedet. Forsøg I kun at gaae her under Taget, og vend Hovedet ned, og see saa til, hvorledes det vil løbe af.

Montanus. Det er en gandske anden Sag, Svigersfar! thi = = =

Jeronimus. Jeg vil aldeles ikke være jer Svigersfar; jeg har min Datter kiærere, end at jeg skulde give hende saaledes bort.

Montanus. Jeg har jer Datter saa kiær som min egen Sial, det er vist; men at jeg skulde kuldkaaste Philosophien for hendes Skyld og drive min Forstand i Landslygtighed, det er meer, end I kand begiære.

Jeronimus. Ha ha, jeg hører, at I har anden Kiærlighed i Hovedet. I maa gjerne beholde jer Lucie eller Sophie; jeg skal saamand ikke nøde min Datter paa jer.

Montanus. I forstaaer mig ikke ret. Philosophien er ikke andet end en Videnskab, som har aabnet Øynene paa mig saavel herudi som udi andet.

Jeronimus. Den har snarere forblindet baade Øyene og Forstanden. Hvormed kand I giøre saadant got?

Montanus. Det er noget, som er ufornodent at bevise. Ingen lærde Folk tviler meer derom.

Jesper. Da tilstaaer min Troe aldrig Per Degn jer saadant.

Montanus. Per Degn! ja det er en fød Karl. Jeg er daerlig, at jeg staaer her og taler om Philosophie med jer; men for at fornøye Monsieur Jeronimus, vil jeg dog fremføre et Par Beviis, nemlig først af reysende Folk, hvilke, naar de komme et Par 1000 Mile herfra, har de Dag, naar vi har Nat, seer anden Himmel, andre Stjerner.

Jeronimus. Et I gall, er det meer end een Himmel og een Jord?

Jesper. Jo Monsieur Jeronimus! der er 12 Himle, den ene høyere end den anden, indtil man kommer til Chrystal-Himmelen; derudi har han saa vidt Ret.

Montanus. Ach quantæ tenebræ!

53. fornøye] tilfredsstille.

Jeronimus.

Jeronymus. Da har jeg i min Ungdom 16 Gange været til Kieler Omflag; men saa fandt som jeg er en ærlig Mand, om jeg har seet nogen anden Himmel end den, vi her have.

Montanus. I maa reyse 16 Gange saa langt, Domine Jeronymus! forend I fandt merke saadant; thi = = =

Jeronymus. Holdt op med den Snak; den har ingensteds hiemme. Lad os høre den anden Beviis.

Montanus. Den anden Beviis tages af Solens og Maanens Formørkelse.

Jesper. Ney hør nu engang, nu blir han reent gall.

Montanus. Hvad mener I vel at Formørkelse er?

Jesper. Formørkelser ere visse Tegn, som settes paa Solen og Maanen, naar der skal skee nogen U-lykke paa Jorden. Hvilket jeg fandt bevise af egne Exempler; saaledes da min Hustru feer ilde for 3 Aar siden, og da min Datter Giertrud døde, var der begge Gange Formørkelse tilførn.

Montanus. Ah jeg maa blive gall over saadan Snak.

Jeronymus. Føgden har Ret; thi der skeer albrig Formørkelse, uden den har noget at betyde. Da sidste Formørkelse skede, syntes alting at være vel; men det varede ikke længe, thi 14 Dage derefter fik vi Tidende fra Kiøbenhavn, at der var paa eengang 6 rejcered til Uttestag, alle fornemme Personer, og blant dem 2 Provste-Sønner. Hører man ikke Ont paa eet Sted efter en saadan Formørkelse, saa faaer man det vist nok at høre paa et andet Sted.

Montanus. Det er vist nok; thi der gaar aldrig nogen Dag forbi, der skeer jo nogen U-lykke i Verden. Men hvad disse Personer er angaaende, da har de ikke behov at skyldes paa Formørkelse; thi havde de læst bedre over, havde de nok gaaet fri.

Jeronymus. Hvad er da Formørkelse i Maanen?

Montanus. Det er ikke andet end Jordens Skygge, som betar Maanen Solens Skin; og saasom Skyggen er rund, saa sees deraf, at Jorden er rund iligemaade. Det gaar altsammen naturlig Viis til, thi man fandt udregne Formørkelser; og derfor er det Glækkerie at siige, at saadant er foregaaende Tegn for U-lykke.

Jeronymus. Ah Hr. Føged! jeg faaer ont. I en u-lyksalig Tiid lod jere Forældre jer studere.

Jesper. Ja han er noget nær ved at blive Atheist. Jeg maa have Per Degn i Færd med ham igien. Det er en Mand, som taler med Eftertryk. Han skal nok overbevise jer, enten I vil paa Latin eller Græsk, at Jorden (Gud skee Lov) er saa flak som min Haand. Men der kommer Madame Jeronymuses med hendes Datter.

Scen. 6.

Magdelone. Lisbed. **Jeronymus.** **Montanus** og **Jesper.**

Magdelone. Ah min hierte Svigersøn! det er mig en Glæde at see jer kommen tilbage med god Helbred.

Lisbed. Ah min Hierte! lad mig omfavne dig.

Jeronymus. Sagt, sagt, mit Barn! ikke saa ivrig.

Lisbed. Maa jeg ikke omfavne min Kiæreste, som jeg ikke har seet i nogle Aar?

Jeronymus. Bliv fra ham, siger jeg dig; du faaer ellers Hugg.

Lisbed grædende. Jeg veed jo, at der er gjort offentlig forlovelse imellem os.

Jeronymus. Det er rigtig nok; men der er kommen nogen U-rigtighed i den Sag siden.

Lisbed græder.

Jeronymus. Du skal vide, mit Barn! at da han blev forloved med dig, var han et stikkeligt Menneske og en god Christen; men nu er han en Riattere og Sværmere, som fortæner heller at indføres i et Litanie end udi Svogerskab med os.

Lisbed. Er det ikke andet, min hierte Far! saa skal vi nok komme til Rette.

Jeronymus. Bliv fra ham, siger jeg.

Magdelone. Hvad vil dette siige, Hr. Føged?

Jesper. Det er galt nok, Madam! Han fører falsk Lærdom her ind i Byen, siger, at Jorden er rund, og andet deslige, som jeg blues ved at tale om.

Jeronymus. Synes jer ikke, at de gode gamle Forældre er at beklage, der har fostet saa mange Penge paa ham?

Magdelone. Ey, ikke andet? Hvis han har Kiærlighed til vor Datter, saa staaer han nok fra sin Mening, og siger, at Jorden er flak, for hendes Skyld.

Lisbed. Ah min Hierte! siig for min Skyld, at den er flak.

Montanus. Jeg fandt ikke føye jer deri, saalænge som jeg har min fulde Fornuft. Jeg fandt jo ikke give Jorden anden Skikkelse, end den af Naturen har. Jeg vil siige og gjøre for jer Skyld alt hvad mig mueligt er; men jeg fandt ingenlunde føye jer herudi. Thi skulde mine Ordens-Bredre faae at vide, at jeg havde statueret saadant, vilde jeg af dem holdes for en Nar og blive foragtet; tilmed staaer vi lærde Folk aldrig fra vore Meninger, men forsvare hvad vi engang har sagt, til den yderste Draabe af vor Blekhorn.

Magdelone. Hør, Mand! jeg finder dette aldeles ikke af den Vigtighed, at vi derfor skulde ophæve Partiet.

Jeronymus. Og jeg skulde formedelst saadant søge Skilsmisse mellem dem, om de end vare virkeligen gifte.

Magdelone. Jeg vil min Troe ogsaa have noget at siige herudi; thi er hun jer Datter, saa er hun ogsaa min.

Lisbed grædende. Ah min Hierte! siig dog, at den er flak.

Montanus. Jeg fandt profecto ikke.

Jeronymus. Hør Kone! du maa vide, at jeg er Mand i Huset, og at jeg er hendes Far.

Magdelone. Du maa ogsaa vide, at jeg er Kone i Huset, og at jeg er hendes Moer.

Jeronymus. Jeg mener, at en Far er altid meer end en Moer.

Magdelone. Og jeg mener ney; thi at jeg er hendes Moer, derom fandt ingen tvile, men om I = = = Ja jeg vil ikke siige meer; thi jeg ivrer mig.

Lisbed grædende. Ah min Hierte! fandt I ikke dog sagte for min Skyld siige, at den er flak?

Montanus. Jeg fandt ikke, min Duffe! nam contra naturam est.

Jeronymus. Hvad vil du siige dermed, min Kone? Er jeg ikke hendes Far, saavel som du er hendes Moer! Hør, Lisbed! er jeg ikke din Far?

Lisbed. Jeg troer jo; thi min Moer siger det. Jeg troer, at I er min Far; men jeg veed, at hun er min Moer.

Jeronymus. Hvad synes jer om den Snak, Hr. Føged?

Jesper. Jeg fandt ikke siige, at Mammefellen har U-ret deri; thi = = =

Jeronymus. Det er nok. Kom, lad os gaae. Vær forsikred om, min gode Rasmus Berg! at I aldrig faaer min Datter, saalænge I blir i jere Vildfarelser.

Lisbed grædende. Ah min Hierte! siig dog, at den er flak.

Jeronymus. Fort, fort paa Dor!

De fremmede gaar alle bort.

ACTUS IV.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Montanus alleene.

Her har jeg været plaget en heel Time med mine Forældre, som med Suk og Graad vil bevæge mig at staae fra min Mening; men de kiender ikke Erasmus Montanum ret. Ikke, om jeg kunde blive Keyser, vilde jeg staae fra det, jeg engang har sagt. Jeg elsker Mademoiselle Elisabeth, det er sandt; men at jeg for hendes Skyld opofferer Philosophien, og staaer fra det, jeg engang offentlig har sustineret, det seer aldrig. Jeg haaber dog, at det skal blive got, og at jeg skal faae min Kiæreste uden min Reputations Fortabelse; thi naar jeg faaer Lejlighed at tale med Jeronimus, skal jeg saa tydelig bevise ham sine Vildfarelser, at han skal finde sig deri. Men der seer jeg Degnen og Ridesfogden komme fra mine Forældre.

Scen. 2.

Jesper. Per. Montanus.

Jesper. Min Kiære Monsieur Montanus! vi har haft et stærkt Arbejd i Dag for jer Skyld.

Montanus. Hvad er det?

Jesper. Vi have lobet imellem jere Forældre og Svigerforældre for at megle en Fred.

Montanus. Ja hvad har I da udrettet? Vil min Svigerfar lade sig sige?

Jesper. De sidste Ord, han sagde til os, var disse: Der har aldrig været noget Kiærtterie i vor Familie. Hils kun Rasmus Berg (jeg siger kun lige hans Ord, thi han sagde ikke Montanus Berg engang), hils kun Rasmus Berg, sagde han, og siig ham, at jeg og min Hustru ere begge stikkelige og gudfrygtige Folk, som heller vrider Halsen om paa vor Datter, end giver hende til een, der siger, at Jorden er rund, og fører falsk Lærdom her ind i Byen.

Per. Sandt at sige, saa har vi altid haft en reen Troe her paa Bierget, og Monsieur Jeronimus har ikke stor U-ret derudi, at han vil høve op dette Svogerskab.

Montanus. I got Folk! hilser Monsieur Jeronimus igien, og siig ham, at han gjør Synd derudi, at han vil tvinge mig at staae fra det, som jeg engang har sagt, hvilket er mod Leges scholasticas og Consuetudines laudabiles.

Per. Ey, Dominus! vil I forlade jer smukke Kiæreste for saa ringe Ting? Alle Mennesker vil tale ilde derom.

Montanus. Den gemene Mand, Vulgus, vil tale ilde derom; men mine Commilitones, mine Kammerater, vil løfte mig op til Skyerne for min Bestandighed.

Per. Holder I det da for Synd at sige, at Jorden er flak eller lang?

Montanus. Ney det gjør jeg ikke; men jeg holder det for en Skam og Vanære for mig, som er en Baccalaureus Philosophiæ, at staae fra hvad jeg engang publicè har sustineret, og at gjøre noget, som er Ordenen u-anstændigt. Min Pligt er at see til, ne quid detrimenti patiatur respublica philosophica.

Per. Men naar I kand overbevises, at det er falskt, som I troer, holder I det da for en Synd at staae fra jer Mening?

Montanus. Bevist mig, at det er falskt, og det methodicè.

Per. Det er mig en let Sag. Her boer nu saa mange brave Folk her i Byen; først jer Svigerfar, som har bragt sig frem alleene ved Pennen; dernæst jeg uærdig, som har været

56-57. bragt sig frem . . . ved Pennen] samlet Penge som Contorsfriver.

Degn udi Hten samfulde Aar; siden denne gode Mand Ridesfogeden foruden Sognefogden og adskillige andre brave boesiddende Mænd, der har svaret deres Skat og Landgilde baade udi onde og gode Tider.

Montanus. Det vil blive en forbandet Syllogismus. Hvor vil vel all den Snak hen?

Per. Nu kommer jeg strax til det, jeg vil sige. Spør nu enhver af disse gode Mænd, som boer her i Byen, og hør, om nogen skal holde med jer derudi, at Jorden er rund. Jeg veed, man maa jo troe meer hvad saa mange siger, end een alleene. Ergo har I U-ret.

Montanus. I maa tage hele Biergets Folk hid og lade dem opponere baade mod den Materie og andre; jeg skal binde Munden paa dem alle. Slige Folk har ingen Troe; de maa troe hvad jeg og andre Folk siger.

Per. Men om I vilde sige, at Maanen var af grøn Ost, skulde de ogsaa troe det?

Montanus. Ja hvad andet? Siig mig, hvad troer Folk her at I er?

Per. De troer, at jeg er en god ærlig Mand og Degn her paa Stedet; hvilket er sandt.

Montanus. Og jeg siger, det er Logn. Jeg siger, I er en Zane, og skal bevise det saa klart, som 2 og 3 er 5.

Per. I skal bevise Dievelen. Hvad nu, er jeg en Zane? Hvormed vil I gjøre det got?

Montanus. Kænd I sige mig noget, som kand befrie jer derfra?

Per. Først kand jeg jo tale, en Zane kand ikke tale, ergo er jeg ikke en Zane.

Montanus. Talen gjør intet til Sagen. En Papegoie, en Stær kand og tale, derfor er de just ikke Mennesker.

Per. Jeg kand bevise det af andet end af Talen. En Zane har ingen menneskelig Forstand, jeg har menneskelig Forstand, ergo er jeg ingen Zane.

Montanus. Proba minorem.

Jesper. Ey, tal Danske.

Montanus. Jeg vil, at han skal bevise sig at have Forstand som et Menneske.

Per. Hør, jeg foretter jo mit Embede upaaklageligt?

Montanus. Hvilke ere de fornemteste Poster udi jer Embede, hvoraf I beviser en menneskelig Forstand?

Per. 1.) Forsømmer jeg aldrig at ringe til Messe paa bestemte Tider.

Montanus. En Zane forsømmer ey heller at gale og give Tiderne tilkiende og advare Folk, naar de skal staae op.

Per. 2.) Synger jeg saa vel som nogen Degn udi hele Siælland.

Montanus. Vor Zane galer og saa vel som nogen Zane udi Siælland.

Per. Jeg kand støbe Voplys, det kand ingen Zane gjøre.

Montanus. En Zane derimod kand gjøre Eg, hvilket I ikke kand gjøre. Seer I da vel, at I af Forstand udi jer Embede ikke kand bevise, at I er bedre end en Zane? See ogsaa i Kort Begreb, hvilken Venstemmelse der er imellem jer og en Zane: En Zane har en Kam i Hovedet, I bær ogsaa Taffer udi Panden; en Zane galer, I galer ogsaa; en Zane gjør sig til af sin Nost, og brystet sig, I ligeledes; en Zane varer ad, naar det er Tiid at vaage, I, naar det er Tiid at gaae i Messe. Ergo er I en Zane. Har I ellers noget at sige?

Per Degn græder.

Jesper. Ey græd ikke, Per! Hvad vil I agte saadant?

35. Proba minorem] beviis Underætningen. — 58. vaage] vaagne.

Per.

Per. Det er, gid jeg faaer en U-lykke, lutter Logn. Jeg kand skaffe Attester fra hele Byen, at jeg er ingen Hane, eller at nogen af mine Forældre har været andet end kristne Menneſter.

Montanus. Refuteer da denne Syllogismum, quem tibi propono. En Hane har disse Egenſkaber, hvorved den fiendes fra andre Dyr: Den varer folk ved Lyd, naar de skal staae op; gir Timerne tilkiende; bryster sig af sin Stemme; fører Takker udi Hovedet. I har samme Egenſkaber. Ergo er I en Hane. Refuteer mig det Argument. Per græder igjen.

Montanus. Endnu hører jeg intet Beviis.

Jesper. Og endelig for det femte vil jeg til Overflod bevise jer over, enten I vil i Kaarde eller tørre Zugg.

Montanus. Nej jeg er en Tiener af begge Dele; men saalænge I vil kun disputere med Munden, skal I finde, at jeg kand forsvare ikke alleene de Ting, jeg har sagt, men ogsaa andet. Kom an, Hr. Foged! jeg vil bevise af den funde Logica, at I er en Tyr.

Jesper. I skal bevise Fanden.

Jesper. Kand ikke Degnen binde Munden til paa jer, saa kand jeg.

Montanus. Lad høre jer Argumenter da.

Jesper. Først finder jeg i min Samvittighed, at jer Mening er falsk.

Montanus. Efter en Fogeds Samvittighed kand man ikke fælde Dom i alle Sager.

Jesper. 2.) Siger jeg, at alt hvad I har talt, er lutter Logn.

Montanus. Beviis det.

Jesper. 3.) Er jeg en brav Mand, hvis Ord har altid staaet til Troende.

Montanus. Med all den Snak lar man sig ikke noye.

Jesper. 4.) Siger jeg, at I har talt som en Carnali, og at Tungen burde skjæres af jer Mund.

Montanus. Vil I kun have Taalmodighed at høre mit Argument = = =

Jesper. Kom, Per! og lad os gaae.

Montanus. Saaledes beviser jeg det: Qvicunq; = = =

Jesper skriger, og holder for hans Mund.

Montanus. Har I ikke Lyst til at høre mit Beviis denne Gang, saa kand I møde mig en anden Gang, paa hvilket Sted I behager.

Jesper. Jeg er for god at have Omgængelse med saadan Sværmer.

[Jesper og Per] gaer ud.

Montanus. Med disse folk kand jeg disputere med Koldsindighed, hvorvel de siger mig haarde Ord. Jeg blir ikke hidsig, med mindre jeg disputerer med folk, som bilder sig ind at forstaae Methodum disputandi og være ligesaa stærke i Philosophien

sophien som jeg. Derfor var jeg 10 Gange saa ivrig, da jeg disputerede mod den Student i Dag; thi han havde dog noget Skin af Lærdom. Men der kommer mine Forældre.

Scen. 3.

Jeppe. Wille. Montanus.

Jeppe. Ah min kære Son! tag ikke saa afsted, og leg dig ikke nd med alle Folk. Ridfogden og Degnen, som efter vor Begjæring toge sig paa at slutte Fred imellem dig og din Svigerfar, fornemmer jeg, er bleven gjort Spot af. Hvad duer saadant til, at giøre got Folk til Tyre og Zaner?

Montanus. Derfor har jeg studeret, derfor har jeg lagt mit Hoved i Blod, at jeg kand sige hvad jeg vil, og forsvare det.

standig og uforfalsket Kiærlighed til dig. Jeg kand sige dig det for vist, at min Far er saa forpikket mod den Mening, at Jorden er rund, og holder det for saa stor Troes-Artikel, at han aldrig gir mig bort til dig, med mindre du bifalder hans og andre got Folks Troe her i Byen. Hvad kan det nytte dig, enten Jorden er lang, rund, ottekantet eller firekantet? Jeg beder dig for all den Kiærlighed, jeg har baaret til dig, at du beqvemmer dig til den Troe, som vi saa lang Tid har befundet os saa vel efter her paa Bierget; hvis du ikke seyer mig herudi, da vær vis paa at jeg gremmer mig til Dode, og at hele Verden vil have Afstye for dig, som har været Uarsag til dens Død, der har elsket dig som sin egen Siæl.

Elisabeth Jeronimus Datter.

Med egen Haand.

Jeppe. Mig synes, det var bedre aldrig at have studeret paa den Maade.

Montanus. Holdt jer Mund, gamle Mand!

Jeppe. Du vil vel ikke slaae dine Forældre?

Montanus. Om jeg gjorde det, vilde jeg og forsvare det for hele Verden.

De gaae grædende ud.

Scen. 4.

Montanus. Jacob.

Montanus. Jeg staaer ikke fra mine Meninger, om de blev gall tilsammen. Men hvad vil du, Jacob?

Jacob. Jeg har et Brev til Monsforen.

[Montanus] tar og læser Brevet. Jacob gaaer ud.

[Montanus.]

Min allerkiæreste Ven!

Jeg havde aldrig kunnet bilde mig ind, at du saa let skulde forlade den, som udi saa mange Aar har baaret saadan be-

Uh Himmel, dette Brev bevæger mig, og bringer mig i stor Tvilraadighed, saa at jeg maa sige med Poeten:

***** Utq; securi

Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,

Qvo cadat in dubio est, omniq; à parte timetur:

Sic animus *****

Paa den ene Side staaer Philosophien, som byder mig holde Stand; paa den anden Side min Kiæreste, der bebvæder mig min Koldsindighed og Utroeskab. Men skulde Erasmus Montanus af nogen Ting lade sig bevæge at staae fra sin Mening, som hidindtil har været hans Hoved-Dyd? Væy vist ingenlunde. Dog her er jo Nød, som bryder alle Love. Hvis jeg herudi ikke beqvemmer mig, saa gior jeg mig selv og min Kiæreste u-lykkelig; hun gremmer sig ihjel af Sorg, og all Verden vil hade mig og bebvæde mig min Utroeskab. Skulde jeg forlade den, der udi mange Aar har baaret en saadan op-rigtig Kiærlighed til mig? Skulde jeg være Uarsag til hendes Død? Væy det kand ikke stee. Dog betænk dig, hvad du gior,

Erasmus

Erasmie Montane, Musarum & Apollinis pulle! Her har du Leylighed at lade see, at du est en ret Philosophus; jo større Faren er, jo større Laurbær-Kranze erhverver du inter Philosophos. Tænk hvad dine Commilitones vil sige, naar de faaer saadant at hore: Det er ikke den Erasmus Montanus meer, der hidindtil har forsvaret sin Mening til yderste Blods-Draaber. Om gemene og u-lærde Folk bebrejder mig Utroestkab mod min Kiæreste, saa vil Philosophi derimod lofte mig op til Skyerne. Just det, som bestiemmer mig hos hine, kroner mig med Ære hos disse. Jeg maa derfor staae imod denne Fristelse. Jeg staaer imod den. Jeg overvinder den. Jeg har alt overvundet den. Jorden er rund. *Jacta est alea. Dixi.* Raaber paa Jacob. Jacob! det Brev, som du leverede mig fra min Kiæreste, har intet virket hos mig. Jeg blir ved hvad jeg har sagt, Jorden er rund, og den skal aldrig blive flak, saalænge mit Hoved er oppe.

Jacob. Jeg holder ogsaa for, at Jorden er rund; men om een gav mig en Kommenskringle for at sige, at den er lang, sagde jeg, den var lang, thi det kan stille mig ligemeget.

Montanus. Det kand være dig anstændigt, men ikke en Philosopho, hvis Hoved-Dyd er at forsvare til det yderste det, han engang har sagt. Jeg vil offentlig disputere derom her i Byen og fordre ud alle, som har studeret.

Jacob. Men maatte jeg spørge Monsør om en Ting: Om I vinder i Disputagen, hvad vil da følge deraf?

Montanus. Der følger saa meget deraf, at jeg har den Ære at vinde og passere for en lærd Mand.

Jacob. Maansør vil sige en snaksom Mand; thi at Viisdom og Snaksomhed er ikke den samme [Ting], har jeg merket af Folk her i Byen. Rasmus Hansen, som altid fører Ordet, og som ingen kand staae [imod] udi Munden, holdes af andre kun at have got jevn Gaase-Forstand. Sognefogden Niels Christensen derimod, som taler lidt, og giver sig altid tabt, holdes for at kunde forestaae en Herreds-fogeds Embede.

Montanus. Ney her mig engang til den Slyngel, han vil min Troe raisonere med.

Jacob. Maansør maa ikke tage det ilde op; jeg taler kun efter min eenfoldige forstand, og spør kun for at lære. Jeg vilde gjerne vide, at naar Maansøren vinder Disputationen, om Per Degn da strax blir forvandlet til en Hane?

Montanus. Hvilken Snak! han blir derfor den samme, som han var.

Jacob. Ey, saa taber jo Monsør da.

Montanus. Jeg vil ikke indlade mig i Disput med en Bondeslyngel, som du est. Hvis du forstod Latin, saa skulde jeg strax fornøye dig; jeg er ikke ovet i at disputere paa Dansk.

Jacob. Det er at sige, Monsøren er bleven saa lærd, at han ikke meer kand forklare sin Mening paa sit Moers-Maal.

Montanus. Holdt din Mund, audacissime Juvenis! Hvorfore skulde jeg giøre mig Umage at forklare min Mening for grove og gemene Folk, som ikke engang veed hvad universalia entia rationis og formæ substantiales er, langt mindre andet? Det er jo absurdissimum at vilde præke for den Blinde om Farvene. *Vulgus indoctum est monstrum horrendum informe, cui lumen ademptum.* Der var en Mand for nyelig, som dog var 10 Gange lærdere end du, der vilde disputere med mig; men da jeg fornam, at han ikke vidste hvad quidditas var, slog jeg ham det reent af.

Jacob. Hvad vil det ellers sige, quidditas? Var det ey saa?

Montanus. Det veed jeg nok, hvad det vil sige.

Jacob. Maansør veed det kandskee selv, men kand ikke forklare det for andre. Da er det Lille, jeg forstaaer, saadant som alle Mennecker kand begribe, naar jeg siger dem det.

Montanus. Ja du est en lærd Karl, Jacob! Hvad veedst du?

Jacob. Men om jeg kunde bevise, at jeg var lærdere, end Monsøren er?

Montanus. Det gad jeg gjerne hore.

Jacob. Den, som studerer paa de vigtigste Ting, mener jeg, har den grundigste Lærdom.

Montanus. Ja det er ret nok.

Jacob. Jeg studerer paa Ærling og Jordens Dyrkning, derfor er jeg lærdere end Maansøren er.

Montanus. Saa holder du groft Bonde-Ærverd for det Vigtigste?

Jacob. Jeg veed ikke; men det veed jeg, at om [vi] Bønder vilde ogsaa tage en Pen eller et Stykke Aride i Haanden og maale, hvor lange der er til Maanen, da vilde I Høylærde snart faae en Ulykke i jere Møyer. I Lærde drive Tiden bort med at desperere, om Verden er rund, frekantet eller ottekantet; og vi studerer paa at holde Jorden vedlige. Seer Monsør nu da, at vor Studeren er nytrigere og vigtigere end jeres, og derfor at Niels Christensen er den lærdeste Mand her i Byen, eftersom han har forbedret sin Jord saaledes, at en Tonde Hartkorn deraf er 30 Rixdaler bedre end i hans Formands Tid, som sad hele Dagen med en Pipe Tobak i Munden, besmuerte og krollede Doct. Arant Hvitsfelds Krønike eller Postill.

Montanus. Ah jeg døer; det er fanden skinnbarlig, som taler. Jeg har aldrig tænkt min Livstid, at der kunde ligge sige Ord i en Bondedrengs Mund; thi hvorvel alt det, du har talt, er falskt og ugudeligt, saa er det dog en ugemeen Tale for een af din Stand. Siig mig fort, af hvem du har lært saadan Snak.

Jacob. Jeg har ikke studeret, Monsør! men folk siger, at jeg har got Hoved. Landsdommeren kommer aldrig her hid til Byen, han har jo strax Bud efter mig. Han har sagt 100 Gange til mine Forældre, at de burte at holde mig til Bogen, og at der kunde blive noget Stort af mig. Naar jeg intet har at bestille, gaaer jeg og speculerer. Forgangen gjorde jeg et Vers over Morten Nielsen, som drak sig ihjel.

Montanus. Lad mig hore det Vers.

Jacob. I maa da vide det først, at samme Mortens Far og Far-Far vare begge Fiskere, og druknede paa Vandet. Verset var saadan:

Her under Morten Nielsen staaer,
Som for at træde sin Forfædres Fodspor,
Der døde paa Vandet som Fiskere,
Sig udi Brændeviin druknede.

De Vers maatte jeg læse for Landsdommeren forgangen Dag, som lod dem skrive, og gav mig 2 Mark derfor.

Montanus. Verset, skönt det er formaliter meget slet, saa er det materialiter ypperligt. Prosodien, som er det Fornemmeste, fattes.

Jacob. Hvad vil det sige?

Montanus. Somme Linier har ikke Pedes nok eller Fødder at gaae paa.

Jacob. Fødder! det har min Troe paa nogle Dage løbet hele Landet over.

Montanus. Jeg merker, at du har et forslaget Hoved; jeg vilde onske, at du havde studeret, og forstod din Philosophiam instrumentalem, saa skulde du respondere under mig. Kom, lad os gaae.

ACTUS V.

Scen. 1.

En Lieutenant. Jesper Rifoged.

Lieutenant. Hvor skal jeg faae den Kaarl at seer, Hr. Foged? Jeg gad dog nok gierne talt med ham. Seer han noget vel ud?

Jesper. Ja han seer temmelig vel ud, og har en Mund som en Ragekniv.

Lieutenant. Det vil intet sige, naar han kun er stærk og frisk.

Jesper. Han kand sige hvad han vil, og forsvare det. Han beviste udtrykkelig, at Per Degn var en Zane.

Lieutenant. Er han noget breed over Skuldrene?

Jesper. En stærk, foer Kaarl. Alle udi Huset ere bange for ham, endog saa Forældrene; thi han kand giøre dem til Rior, Stude, Heste og til Mennekter igien, det er at sige, bevise udaf Bøger, at de ere det.

Lieutenant. Seer han ud til at kunde lide Ont?

Jesper. Han beviste ogsaa, at Jorden er rund.

Lieutenant. Det rager mig ikke; men seer han ud til at være modig og have Hierte?

Jesper. Han skulde sette sit Liv til for en Bogstav, end sige for andet. Jeg er vis paa at han faaer alle Folk her paa Halsen; men det skytter han ikke om, han staaer derfor ikke fra sin Mening og Lærdom.

Lieutenant. Hr. Foged! saa vidt som jeg hører, bliver det en complet Soldat.

Jesper. Hvorledes vil Lieutenanten faae ham til Soldat? Han er Student.

Lieutenant. Det vil intet sige; kand han skabe Folk til faar, Stude og Zaner, saa vil jeg forsøge, om jeg kand skabe engang en Student til Soldat.

Jesper. Jeg var tilfreds, han var det; jeg skulde lee min Mave itu.

Lieutenant. Tie kun stille, Jesper! Naar Fogden og Lieutenanten vil stikke Hovederne sammen, er slige Ting ikke umuelige. Men der seer jeg een komme, mon det er han?

Jesper. Ja det er han. Jeg vil løbe til Side, at han ikke skal have mig mistænkt.

Scen. 2.

Lieutenanten. Montanus.

Lieutenant. Jeg gratulerer hans Ankomst her til Byen.

Montanus. Jeg takker tiensligen.

Lieutenant. Jeg tar mig den Frihed at besøge [ham], saasom her ellers ikke ere mange lærde Folk, man kand tale med.

Montanus. Det er mig kiæret, at han haver studeret. Naar deponerede Hr. Lieutenant med Permission?

Lieutenant. Jeg deponerede for 10 Aar siden.

Montanus. Saa er Hr. Lieutenant da en gammel Academicus. Hvad var Hr. Lieutenants Studium, da han var Student?

Lieutenant. Jeg læsede mesten gamle latinske Auctores, og studerede paa Naturens Aet og moralske Sager, hvilket jeg endnu gjør.

Montanus. Ey, det er Lapperie, det er ikke academicum. Lagde I ingen Vind paa Philosophiam instrumentalem?

Lieutenant. Ney ikke synderlig.

Montanus. Saa har I da aldrig disputeret?

Lieutenant. Ney.

Montanus. Ey, er det at studere? Philosophia instrumentalis er det eneste solide Studium; Resten kand være smukt nok, men ikke lærd. Een, der er vel dreven i Logica og Metaphysica, kand rede sig ud fra alting, disputere om alle Materier, om endstont han er fremmed i dem. Jeg veed ikke, hvilken jeg vilde tage mig paa at forsvare, jeg jo skulde komme vel fra. Der var aldrig nogen Disputat paa Academiet, hvor jeg jo var Opponent ved. En Philosophus instrumentalis kand passere for en Polyhistor.

Lieutenant. Hvem er størst Disputator nu omstunder?

Montanus. Det er en Student, som hedder Per Jøversen. Naar han har refuteret sin Modstandere, saa at han ikke kand svare et Ord meer, siger han: Vil I nu tage min Mening, saa vil jeg igien forsvare jer Mening. Til alt saadant hjælper besynderlig hans Philosophia instrumentalis. Det er Skade, den Kaarl ikke blev Procurator; han fik en mægtig stor Væring. Næst efter ham er jeg den stærkeste; thi sidste Gang jeg disputerede, vistede han mig i Øret: Jam sumus ergo pares. Men jeg vil dog altid cedere ham.

Lieutenant. Men jeg har hørt sige, at Monsieur kand bevise, at det er Bøens Pligt at staae deres Forældre. Det synes mig at være u-rimeligt.

Montanus. Har jeg sagt det, er jeg og Mand for at forsvare det.

Lieutenant. Jeg tør vedde med ham om en Ducat, at han er ikke capabel dertil.

Montanus. Jeg vover en Ducat derimod.

Lieutenant. Top, det er sagt; lader os nu høre.

Montanus. Den, man elsker meest, staaer man meest; man bør ingen elske meer end sine Forældre, ergo bør man ingen staae meer. End udi en anden Syllogismo: Hvad jeg har oppebaaret, bør jeg efter Lyne erstatte; jeg har i min Barndom oppebaaret Hugg af mine Forældre, ergo bør jeg give dem Hugg igien.

Lieutenant. Nok nok! Jeg har tabt. I skal min Troe have jer Ducat.

Montanus. Ey, det er ikke Lieutenantens Mord; jeg vil profecto ingen Penge have.

Lieutenant. Han skal parole tage dem, jeg svar derpaa.

Montanus. Ja saa vil jeg tage dem, for ikke at giøre Lieutenanten meensvoren.

Lieutenant. Men maa jeg og ikke forsøge, om jeg ikke kand giøre ham til noget? Par exemple, jeg vil giøre ham til Soldat.

Montanus. Ey, det er gandske let, alle Studentere ere aandelige Soldater.

Lieutenant. Ney jeg vil ogsaa vise, at han er en legemlig Soldat. Hvo som har taget Penge paa Haanden, er en hverved Soldat, I har saadant gjort, ergo = = =

Montanus. Nego minorem.

Lieutenant. Et ego probo minorem af de 2 Ripdr., I fik paa Haanden.

Montanus. Distinguendum est inter nummos.

Lieutenant. Ingen Distinction! I er Soldat.

Montanus. Distinguendum est inter tō simpliciter & relative accipere.

Lieutenant. Ingen Snak! Contracten er sluttet, og I har faaet Penge.

Montanus. Distinguendum est inter contractum verum & apparentem.

24. [Skytter . . . om] ændser, bekymrer sig om.

52. [Nego minorem] d. e. jeg negter at have taget Penge paa Haanden.
Lieutenant.

Lieutenant. Kænd I nægte, at I jo har faaet en Ducat af mig?

Montanus. Distinguendum est inter rem & modum rei.

Lieutenant. Kom, følg mig strax, Cammerad! nu skal du faae Mundering.

Montanus. Der har I jere to Rigsdaler igien. I har derfor uden ingen Vidner, at jeg har taget Penge.

Scen. 3.

Jesper. Niels Corporal.

Montanus. Lieutenanten.

Jesper. Jeg kænd vidne, at jeg faae, Lieutenanten gav ham Penge paa Haanden.

Niels. Jeg ligesaa.

Montanus. Men hvorfor tog jeg de Penge? Distinguendum est inter = = =

Lieutenant. Ey, vi vil ingen Snak here. Niels! bliv du her, medens jeg henter Mundering.

Montanus. Hey Gevalt!

Niels. Tier du ikke, din Hund! saa skal jeg stode dig Bajonetten i Livet. Er han ikke hverved, Hr. Foged?

Jesper. Jo det er rigtig nok.

Lieutenant. Kom, sluy den forte Riol af og en rod paa igien.

[Montanus.] Han græder, medens man iserer ham Munderingen.

Lieutenant. Ey, det lader ilde for en Soldat at græde; du est jo langt bedre nu end tilforn. Exercerer ham nu brav, Niels Corporal! Det er en lerd Karl; men han er endnu raae i Exercicerne.

Niels Corporal fører ham i en rod Riol, exercerer og prygler ham.

Scen. 4.

Lieutenanten. Niels.

Montanus.

Lieutenant. Nu, Niels! Kænd han fatte Exercicerne?

Niels. Han skal nok lære [dem]; men det er en doven Hund, han maa prygles hver Øyeblik.

Montanus grædende. Ah gunstige Herre! varer barmhiertig mod mig; jeg er af en svag Helbred, og kænd ikke udstaae saadan Medfart.

Lieutenant. Det falder noget haardt i Forstningen; men naar din Ryg brav blir banket og barket, vil det siden ikke giøre saa ont.

Montanus græder. Ah gid jeg aldrig havde studeret, saa havde jeg ikke geraadet i denne Ulykke.

Lieutenant. Ey, det er kun en Begyndelse; naar du har siddet en halv Snees Gange paa Træhesten eller staaet paa Pælen først, saa agter du siden saadant for Bagatelle. Montanus græder igien.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Lisbed. Jeppe. Nille. Lieutenant. Montanus. Corporalen.

Jeronimus. Er I gandske vis derpaa?

Jeppe. Ja vist; fogden berettede mig det nys. Ah ah, nu er min Vrede forvandlet til Medynk.

Jeronimus. Kunde vi kun faae ham i den rette Troe igien, vilde jeg gierne kobe ham los.

Lisbed kommer ind. Ah jeg elendige Mennefte!

Jeronimus. Giør mig ingen Allarm, min Dotter! du vinder intet dermed.

Lisbed. Ah min hierte far! hvis I var saa forliebt, som jeg er, bad I mig ikke tie.

Jeronimus. Sy fy, det er ikke smukt for en Pige at lade sig merke med saadant. Men der synes mig at han staaer. Hor, Rasmus Berg! hvordan er det fat?

Montanus. Ah min hierte Mons. Jeronymus! jeg er bleven Soldat.

Jeronimus. Ja nu faaer I andet at bestille end giøre Mennefter til Dyr og Degne til Zaner.

Montanus. Ah ah, jeg begræder min forrige Daarlighed, men alt for silde.

Jeronimus. Hor, min Ven! vil I lade jer forrige Galtskab og ikke fylde Landet op med Twistighed og Disputager, skal jeg ikke spare hvad som er i min Evne, for at løse jer ud igien.

Montanus. Ah jeg haver ikke forskyldt bedre, som har truet mine gamle Forældre med Zugg. Men vil I forbaerne jer over mig og arbejde paa min Befrielse, svar jeg jer til, at jeg herefter skal fore et andet Levnet, tage mig nogen Handtering for og aldrig forurolige nogen med Disputer meer.

Jeronimus. Vie da her saalænge, jeg vil hen og tale med

Lieutenanten. Ah min klare Hr. Lieutenant! I har altid været en Ven af vor Huus. Den Person, som er hvervet til Soldat, er forloved med min eneste Dotter, som bær stor Kiærlighed for ham: lad ham komme los igien. Jeg vil gierne forære

forære Lieutenanten 100 Rixdlr. derfor. Jeg bekiender, at jeg glædde mig selv derover i Forfættningen, at han saaledes var bleven revset, thi hans selsomme Opførsel havde opirret mig og alle got Folk her i Byen mod ham; men da jeg saae ham i den Positur, og tillige hørte ham af Hiertet begræde sin forrige Daarlighed og love Bedring, var mit Hiertet færdigt at briste af Medynk.

Lieutenant. Hør, min Kiære Monsieur Jeronimus! hvad jeg har gjort, er kun for hans eget Beste. Jeg veed, at han er forlovet med jer Datter, og har derfor alleene for at tiene jer Huus bragt ham i den Tilstand og tracteret ham med saadan Haardhed, at han kunde komme til sine Synders Bekiendelse. Men jeg vil for eders Skyld selv give Penge til de fattige, efterform jeg hører, at han er bleven forandret. Lad ham kun komme hid. Hør, min Ven! jere Forældre have satt store Penge paa jer, i Forhaabning at I skulde blive dem til Ære og Trøst i deres Alderdom; men I reysser Klog bort, og kommer gandske forvirret tilbage, oprører den hele Bye, forplanter selsomme Meninger, og forsværer dem med Haardnakkethed. Skal det være Frugt af Studeringer, saa burte man jo ønske, at der vare aldrig Boger til. Mig synes, det fornemmeste, man burde lære i Skolerne, er alt hvad som strider mod det, som I er befænget med, og at en lærd Mand burte fornemmelig kiendes frem for andre derpaa, at han er mere tempereret, modest og foyelig udi sin Tale end en u-lærd. Thi den sunde Philosophie lærer os, at vi bør dæmpe og stille Twistigheder, at staae fra vore Meninger, saa tit vi overbevises af den Ringeste at være vildfarende. Det første Bud i Philosophien er at kiende sig selv, og jo mere een forfremmes derudi, jo flattere Tanter har han om sig selv, jo meer synes ham der staaer tilbage at lære. Men I gjør Philosophie til Fægtkonst, og holder den for Philosophus, der ved subtile Distinctioner kand forvende Sandhed og rede sig udaf alle Me-

ninger; ved saadant gjør I jer forhadet af Folk, og bringer Lærdom i Foragt, saasom man bilder sig ind, at saadanne underlige Lader ere Studeringers rette Frugt. Det beste Raad, jeg kand give jer, er, at I arbejder paa at glemme og rødde af jer Hoved det, som I har anvendt saa mangen Natte-Vægt paa at lære, og at I tager jer nogen Handtering for, hvorved I kand bane jer Vey til jer Forfremmelse; eller om I endelig vil blive ved Studeringer, at I da indretter dem paa en anden Maade.

Montanus. Ah gunstige Herrer! jeg skal følge hans Raad og beslitte mig paa at blive et andet Menneffe herefter.

Lieutenant. Got, saa gir jeg eder da los igien, naar I har gjort de Løfter baade til eders egne og eders Sviger-Forældre og bedet dem om Forladelse.

Montanus. Jeg beder eder da ydmygst med grædende Taare alle om Forladelse, og lover at føre et gandske andet Levnet herefter, fordømmer mit forrige Væsen, fra hvilket jeg er bragt ikke mere ved den Tilstand, jeg er geraadet udi, end ved denne brave Mands grundige Tale og Lærdom, hvilken jeg derfor næst mine Forældre skal altid have meest Estime for.

Jeronimus. Saa holder I da ikke mere for, min Kiære Svigerfæder! at Jorden er rund? thi den Post ligger mig meest om Hiertet.

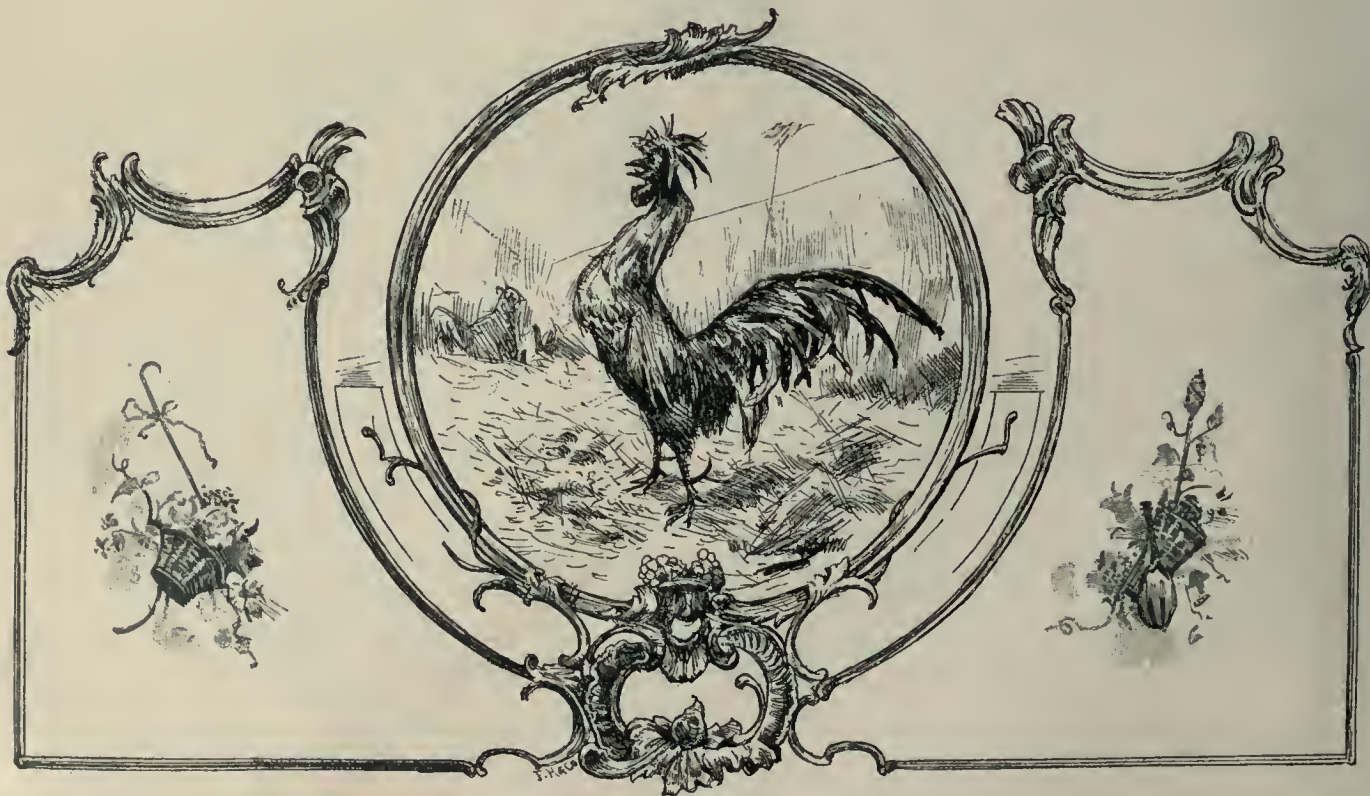
Montanus. Min hierte Svigerfar! jeg vil ikke disputere videre derom; men jeg vil alleene siige dette, at alle lærde Folk er nu omstunder af de Tanker, at Jorden er rund.

Jeronimus. U = = = Hr. Lieutenant! lad ham blive Soldat igien, til Jorden bliver flak.

Montanus. Min Kiære Svigerfar! Jorden er saa flak som en Pandekage. Er han nu fornøyet?

Jeronimus. Ja nu er vi gode Venner igien; nu skal I saae min Datter. Kommer nu allesammen ind hos mig og drikker paa en Forligelse; Hr. Lieutenant gjør os den Ære at komme med.

De gaae ind.

Lernilles korte Frøykens-stand.

Comoedie udi tre Acter.

Hoved-Personerne i Comædien.

Leander, Leonora's Elsker.

Henrich, hans Liener.

Jeronimus, hans Stedfader.

Leonora, elsket af Leander.

Leonard, hendes Fader.

Magdelone, hendes Moder.

Lernille, deres Pige.

ACTUS I.

Scen. 1.

Jeronimus alleene.

Det er den første Gang, jeg har været udi saadan Forretning. Det er vel meget vanskeligt at tage sig paa; men jeg gjør det dog med god Villie, i Haab at blive af med min Stedsøn, thi den Slyngel gaaer dog altid og seer stivt paa mig i Huset, og lader sig merke med at jeg fik alle Midlerne med hans Moer, og at han fik ikke den tredie Deel af den Arv, som han kunde være lovligen tilfalden efter hendes Død, hvorudi han ikke tar meget fejl. Men den gode Karl bør ikke fortanke en ærlig Mand, at han er Tyv i sin Næring. Lad ham trække saa mange Rynker paa Næsen, som han vil; jeg fik dog Pengene. Men det er Tiid, at jeg taler med Hr. Leonard og forretter mit Errende.

San lister sig til Døren, og tiger ind.

Scen. 2.

Gottard. Jeronimus.

Gottard. Hvad Pokker, er det ikke Hr. Jeronimus, jeg seer? Hvad mon han vil der i Huset? God Morgen, Naboe! Jeg troer ikke, at I gaaer paa frierie?

Jeronimus. Det er noget nær derved, Hr. Gottard!

Gottard. Og det her i Huset?

Jeronimus. Ja saa ungesehr.

Gottard. Saa floer min Troe jer Pande.

Jeronimus. Hvi saa?

Gottard. Hvad Pokker vil I med en Jomfrue paa 16 Aar? thi her er ingen anden i dette Huus, med mindre I vil have een af Tienestepigerne.

Jeronimus. Ney min Troe vil jeg ey. Det er efter den unge Jomfrue, jeg gaaer og krydser.

Gottard. Betænk jer vel, hvad I gjør, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Det er som mænd meget vel betænkt, Hr. Gottard! thi det er ikke for mig selv, jeg frier, men for min Stedsøn.

Gottard. Ja det er noget andet. Men er han ikke saa stor, at han kand frie selv?

Jeronimus. Jeg troer nok, at han allerede har friet, og at han allerede er temmelig kiendt med Pigen; men han har stiftet mig til at begiære Forældernes Samtykke.

Gottard. Saaer han den Jomfrue, saa er han min Troe lykkelig.

Jeronimus. Ney som mænd, det kand ikke være saa stor Lykke; thi hendes Forældre holdes ikke for bemidlede folk.

Gottard. Det er sandt nok; men hun har faaet 20000 Rixdaler ved et Testamente.

20. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog vel aldrig troe.

Jeronimus. Hun har Fanden heller. Men er det vist?
Gottard. Det er jo noget, som hver Mand er bekiendt. Men jeg vil ikke opholde ham længer. Farvel, Naboe! og Lykke paa Reysen.

Scen. 3.

Jeronimus alleene.

20000 Rixdaler! det er alt for sædt Stykke for den Slyngel. Saadan Sum Penge kunde ikke komme mig selv ilde til Pas; thi jeg har selv 40000 Rixdaler, hvilke, naar de bleve lagde til de 20000, kunde blive til 60000 Rixdaler. Men om jeg spiller min Son det Puds og frier for mig selv, vil jeg komme til at høre ilde allevegne derover. Men hvad gjør man ikke for 20000 Rixdaler? I det ringeste er det en Fandens fristelse for en ærlig Mand; thi 20000 Rixdaler vover ikke paa Træer. Det er noget at tage i Betænkning, min gode Jeronimus! Den eneste U-lykke er, at jeg er gammel, og Jomfruen er saa meget ung, saa jeg kunde have Marsag at frygte, at det vilde gaae mig efter Hr. Gottards Spaadom, og at det vilde blive mig dyre 20000 Rixdaler. Det gaaer derfor ikke ret vel an. Jeg maa af Nod denne Gang være ærlig. Saa Fanden fare i disse 20000 Rixdaler; jeg kand ikke saa let faae dem af mit Hoved.

San banker paa.

Scen. 4.

Leonore. Jeronimus.

Jeronimus. Skyldigste Tiener! Jeg beder om Forladelse, at jeg kommer saa tilig paa Dagen.

Leonore. Alt forladt, min Herre! han er meget velkommen.

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er Datteren i Huset?

Leonore. Jo til Tieneste.

Jeronimus. Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge, hvor gammel Jomfruen er?

Leonore. Jeg er ikke ret gammel, Hr. Jeronimus! jeg er lidt over 16 Aar.

Jeronimus. Saa vidt jeg horer, saa skal hun være det eneste Barn her i Huset.

Leonore. Ja det er sandt nok, mine Forældre har ingen flere Barn.

Jeronimus. Naar man har kun eet Barn, saa kand man disbedre optugte det. Jomfruen har vel lært adskilligt Artigt, som at dange, spille og Fransose?

Leonore. Ney min Herre! mine Forældre har lært mig at forestaae en Huusholdning, og andet, som er mere nødvendigt. Jeg har ey selv heller haft megen Lyst til de Galtskabe, som de fleste af vores unge Jomstuer nu omstunder holdes til.

A. Artigt] Belevet, Danner.

Jeronimus.

Scen. 5.

Jeronimus. Det er højpriseligt. Sagte. Jeg er, gid jeg faaer Skam, alt slagen; thi her er baade Dyd og Penger. Søyt. Men maatte jeg tage mig den Frihed at spørge = = =

Leonore. Om Hr. Jeronimus vil tove et Øyeblik, saa skal jeg kalde paa mine Forældre.

Jeronimus. Et Ord først, min smukke Jomfrue! Saa er hun da hendes Forældres eneste Arving?

Leonore. Jeg skulde mene det, efterdi jeg er det eneste Barn. Men mine Forældre kand bedre siige ham dislige Ting. Jeg vil strax kalde dem herud.

Leonard. Magdelone. Jeronimus.

Leonard. Hans Tiener, Hr. Jeronimus! Hvor kommer det fra, at jeg har den Ære at see ham i mit Huus?

Jeronimus. Jeg er kommen her udi et meget vigtigt Ærende, for at aabenbare dem en Ting, som jeg udi nogle Æar har gaaet frugtsommelig med. Jeg kommer udi all Høvisshed og i velberaad hu at begiære deres kiære Datter til Ægte.

Jeronimus. Et Ord først, smukke Jomfrue! Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge hende = = = Nu glemte jeg hvad det var, jeg vilde siige. Ja det er sandt: maatte jeg spørge hvad Alder Jomfruen haver?

Leonore. Jeg mindes ikke rettere, end at han tilførn har spurdt mig derom, og at jeg svarede, at jeg var lidt over 16 Æar. Men nu skal mine Forældre strax have den Ære at være hos ham.

Jeronimus. Et eneste Ord endnu, smukke Jomfrue! Med hendes Permission = = =

Leonore. Og med hans Permission vil jeg forlade ham lidt, for at bringe mine Forældre herud.

Sun gaaer.

Jeronimus. Dette Bytte maa jeg ikke lade mig gaae af Hænderne. Her er Dyd, Penge, Riehned og alt hvad som kand giøre en ærlig Mand lykkelig. Men der seer jeg de kommer.

Leonard. Jeg har hørt mumle om at hans gode Stedson skulde have Tanker til min Dotter. Det er noget, Hr. Jeronimus! som kand endeligen lade sig giøre.

Jeronimus. Deraf veed jeg aldeles intet. Jeg kommer at begiære hende for mig selv.

Leonard. Gillemand, Hr. Jeronimus! det er et selsomt Forsæt. Han er en gammel Mand, og hun en ung Pige paa 16 Æar.

Jeronimus. Det er dog ikke saa usædvanligt, at en gammel Mand gifter sig med en ung Jomfrue.

Magdelone. Det vil ikke siige. Hverken jeg eller min Mand samtykker derudi; thi Partiet er alt for u-lige.

Jeronimus. Partiet er ikke saa meget u-lige; thi først er jeg ikke saa gammel, som jeg kand synes at være, (2) har jeg tænkt, at eftersom Himmelen har begavet mig med gode Midler, nemlig 60000 Rixdaler udi rede Penge, saa = = =

Magdelone.

Magdelone. 60000 Rixdaler siger han?

Jeronimus. Ja 60000 Rixdaler.

Magdelone. Og det i rede Penge?

Jeronimus. Ja alt udi rede Penge. Synes herde da, at det Parti kunde være saa meget u-anstændigt?

Magdelone. Jeg tænkte, Hr. Jeronimus var en meget gammel Mand; men som jeg hører, at han ikke har den Alder, som jeg tænkte, saa seer jeg her ingen U-lighed meer.

Leonard. Han er dog før gammel for hende.

Magdelone. Hold Munden, min hierte Mand! Du vil altid føre Ordet; lad mig tale. Efterdi Hr. Jeronimus er ikke saa meget gammel, og det er Himmelens Villie, saa kand vi ikke afflaae hans Begiering.

Jeronimus. Ja vist er det Himmelens Villie, Madame! Ingen Mand kunde have tænkt mindre paa Giftermaal end jeg i Henseende til den store Bedrøvelse, min sidste salig Kones Død foraaarsagede mig; thi vi levede ligesom Børn med hinanden, og jeg kand sige, at udi de 10 Aar, vi vare udi Ægteskab sammen, aldrig = = = han tar sit Tørklæde op, og græder. Ja jeg kand sige, der blev aldrig seet en suur Mine mellem os.

Magdelone. Æh den Kone vil blive lykkelig, der faaar saadan Mand.

Jeronimus. Da min kiære salig Kone nu laae paa sit Røst, bad hun mig komme til sig, trykkede min Haand, og sagde: Min Hierte! giv dig tilfreds; du skal faae en ung dydig Kone igjen, som skal være dig til Trost udi din Alderdom. Hvorpaa jeg faldt udi Graad, og sagde: Tænk aldrig, min Hierte! at jeg gifter mig igjen; thi hvor vil jeg nogen Tiid faae saadan Kone igjen? Jeg har og Aarsag at sige det, Madame! thi hun var imod mig saadan Kone, som = = = Æh jeg kand ikke tænke derpaa, uden = = = Han græder igjen.

Magdelone. Æh den stakkels Mand kand ikke tænke paa sin Kone, uden han udsæer Graad.

Jeronimus. Da sagde hun til mig: Du skal faae en ung Jomfrue her i Naboelavet, ved Navn = = = Hvad er det, deres kiære Dotter hedder?

Magdelone. Hun hedder Leonore.

Jeronimus. Ja det var saa, hun sagde: En ung Jomfrue ved Navn Leonore, som skal være dig en Trost udi din Alderdom. Hvorpaa den salig Kone opgav sin kiære Siæl og dode. Han græder igjen høyt tillige med Magdelone. Dette Raad reflecterede jeg aldeles ikke paa, saasom mit fulde Forsæt var at leve ydermere udi eenlig Stand, for at begræde min Kones Død. Men for en Maanedes Tiid siden, da jeg saae deres kiære Dotter paa Gaden, var det ligesom een stak en Aniv i mit Hierte, og ligesom jeg hørte min salig Kones Røst: Her er den Jomfrue, som skal være din Trost i din Alderdom.

Magdelone. Æh er det mueligt? Man kand jo tydeligen see, at det er Himmelens Villie.

Jeronimus. Jeg gif derpaa gandske forvirret hjem, og søgte at staae det af mine Tanker. Men hvad jeg tog mig for, saa stod denne Jomfrue mig stedse for Øyene, og disse Ord syntes at blive repetered for mig: Den Jomfrue skal være dig til Trost i din Alderdom.

Magdelone. Æh Hr. Jeronimus! vi syndede jo mod Himmelens Villie, om vi toge i Betænkning at give ham vor Dotter.

Leonard. Vær ikke saa hastig, min kiære Kone! det er en vigtig Sag, som man noye maa betænke sig paa.

Magdelone. Ey, hvilken underlig Mand! hører du ikke, at det er Himmelens faste og besluttede Raad, at vor Dotter skal have en Mand paa 60000 Rixdaler? Baade du og jeg ere for ringe til at sette os op mod Himmelens Villie.

Leonard. Men vi kand ikke bortlove vor Dotter, førend vi hører hendes Mening.

Magdelone. Du est en Kielling, min Hierte! lad mig tale. See der, Hr. Jeronimus! der har han min Haand paa at han skal have min Dotter.

Jeronimus. Jeg takker kiærligst, Madame!

Magdelone. Han kand forlade sig paa mit Løfte; thi hvorvel jeg er ikke den Kone, der vil betage min Mand sin Myndighed, saa piquerer jeg mig dog af at holde hvad jeg lover, saa at hvad jeg i de Maader siger, maa staae fast.

Jeronimus. Hun har et ædelt Hierte, Madame! og den Mand er lykkelig, der har saadan heroisk Kone.

Leonard sagte. Ja vist er han lykkelig. Jeg stakkels Mand maa føle det iblant.

Magdelone. Hvad siger du, Mand?

Leonard. Jeg siger intet andet, end at Tingen kand lade sig giøre. Men = = =

Magdelone. Men, men! Kom, Hr. Jeronimus! lad os gaae lidt ind sammen, for at tale videre i Lenrum derom. I har dog nærmere Vey til jer Huus igiennem vor Bagport. Leonore og Pernille! Kommer ud, og bliver her, til vi kommer tilbage.
De gaær ind.

Scen. 6.

Leonore. Pernille.

Leonore. Jeg er bleven saa underlig, Pernille!

Pernille. Hvi saa, Jomfrue?

Leonore. Over denne Visite, Monsieur Jeronimus giør os i Dag.

Pernille. Det er jo noget, som Jomfruen ber at glæde sig over; hun veed jo hvad det betyder.

Leonore. Det er sandt nok; men hans Opførsel mod mig var saa selsom.

Pernille. Hvi saa?

Leonore. Jeg havde Aarsag at fatte underlige Tanker om Manden, dersom jeg ikke havde vidst forud, at han kom for at frie for sin Stedsøn; thi han var selv udi en yderlig Confusion, spurdte mig om en Hob Bagateller, som ikke vare værde at bevares, ja gav mig 2 a 3 Spørmaal om den selv samme Ting, og endelig, hver Gang jeg vilde gaae ind for at falske paa mine Forældre, holdt han mig tilbage, og sagde: Nok et Ord, min smukke Jomfrue!

Pernille. Dette altsammen finder jeg ikke at være noget, som man kand allarmere sig over. Hun kand vel eftertænke, at saasom han gaær i saadant vigtigt Ærende, saa kand han ikke være saa fripostig som udi en anden ordinaire Visite. Vey Jomfrue! vær kun nu ved et frit Mod; nu stunder jer Forlossnings Tiid til.

Leonore. Jeg kand dog ikke beskrive, hvor selsom han kom mig fore.

Pernille. Og jeg kand ikke beskrive, hvor selsom hun kommer mig fore. Det er jo at giøre sig Grillen over ingen Ting.

Leonore. Mener du da, at det har intet at betyde?

Pernille. Ey, bryd mig da ikke Hovedet meer, min hierte Jomfrue! Men see der kommer hendes Forældre alleene tilbage. Nu kand hun strax komme ud af Drommen.

Scen. 7.

Leonard. Magdelone. Leonore. Pernille.

Magdelone. Vi har haft en vigtig Materie for med denne Mand, dig angaaende, min Dotter!

Leonore. Mig angaaende?

Magdelone. Ja dig angaaende. Og jeg fandt lade dig vide, at du snart kommer i Brudsfeng.

Leonore. Jeg takker mine kiære Forældre, at de har Omsorg for min Velfærd.

Magdelone. Kiender du ellers denne Mand, som var her?

Leonore. Ja jeg kiender ham saa losligen.

Magdelone. Vedst du hvad hans Ærende var?

Leonore. Jeg har kunnet giette mig det til.

Magdelone. Det var et Tilbud, som man ikke kunde forkaste; thi først er det en stikkelig Person.

Leonore. Det er jeg forsikret om.

Magdelone. For det andet har han store Midler.

Leonore. Midlerne veed jeg ikke ere saa store.

Magdelone. Jeg veed det; og for det tredie har han ladet see Prover paa hvad Ægteskabe han vilde blive.

Leonore. Hvad Prover? Det staaer mig aldeles ikke an, at han har ladet see Prover paa andre.

Magdelone. Ja vist har han ladet see Prover; thi han kom mig til at græde, da han taledes om sin sidste Kone.

Leonore. Mamma tar fejl; han har aldrig været gift.

Magdelone. Hvad vil du disputere mig mod det, som jeg veed bedre? Han har været to Gange gift.

Leonore. Mamma maa forsikre sig paa at han aldrig har været gift.

Magdelone. Ey, hvad Snak! mener du da, at den store Stedson, han har, er voksen op i hans Hauge?

Leonore. Har Leander Stedson?

Magdelone. Din tilkommende Kiæreste heder ikke Leander, men Jeronimus.

Leonore. Er det ikke Sonnen, som Mamma taler om?

Magdelone. Ney mit Barn! det er Faderen, som jeg taler om: det er Faderen, som frier, det er Faderen, som har faaet Lofte paa dig, og det er Faderen, som du skal dange til Brudsfeng med.

Pernille. Og jeg siger, at det er Sonnen, som frier, og at det er Sonnen, som hun skal faae Lofte paa, og at det er Sonnen, som hun skal dange til Brudsfeng med.

Magdelone. Her, du Næseviis! hvad kommer saadant dig ved?

Pernille. Det kommer mig saa meget ved, at jeg aldrig gir mit Samtykke dertil.

Magdelone. Du skal nok troe, at man spør om dit Samtykke.

Pernille. Jeg skal før vride Halsen om paa hende, førend hun skal faae den gamle Skielm.

Magdelone. Tor du kalde en brav Mand Skielm, din Laptaske? en Mand, der har saadan Reputation? der har levet saa kiærlig udi sine forrige Ægteskabe, saa at han ikke fandt høre tale om sin sidste Kone, uden Taarene strømme ham paa kinden?

Pernille. Ah min hierte Madame! lad jer ikke bebrage af et falskt Skin. I kiendte jo en vis Mand her i Gaden, der pryglede tre Koner ihjel, og dog, hver Gang een af dem døde, hylede og græd han som et affindigt Menneske, og ved saadan skindhellig Opførsel kom uføremodentligen til at blive gift den fjerde Gang.

Magdelone. Det er noget andet. Han var et bekiendt Skarn.

Pernille. Jeg har min Troe lidt bedre Tanker om denne Jeronimo. Jeg troer, de ere Skielmer tilsammen.

16. vilde blive] monne blive, vistnok vil blive. — 60. lidt bedre] lidet bedre, ikke meget bedre.

Magdelone. Her, Mand! fandt du taale, at en Tienestepige overfuser mig saaledes?

Leonard. Her, Pernille! det lader ilde, at du saaledes overfuser din Madame.

Magdelone. Og det lader ilde, at min Mand er saadan Maha. See engang, hvor han griber sig an. Her, Pernille! jeg har klækket dig op i mit Huus fra din Barndom, og jeg er din Moder Takkyldig, efterdi hun opfostrede min Datter udi min Fraværelse, da jeg og min Mand var udi Tydsland, hvorføre jeg vilde nødigt slaae Haanden af dig og drive dig af Huset; men hvis du fremturer med saadan Studsfighed, nedes jeg til at vise dig Dørren.

Pernille. Min kiære Madame! just fordi hun har bevist mig saa meget Gode, og just fordi jeg er opklækket med hendes Datter, just derfor fandt jeg ikke see, at man arbejder paa hendes Ulykke og Fordervelse.

Magdelone. Du primer, Dige! Er det at arbejdes paa hendes Ulykke og Fordervelse, at skaffe hende en Mand paa 60000 Rixdaler?

Pernille. Jer Datter gjør ilde, om hun tar saadan Mand for Penge, thi hun trænger ikke til hans 60000 Rixdaler, efter som hun selv har Midler; hvorføre saadant Ægteskab er lastværdigt af hende udi dobbelt Henseende, først efterdi hun seer ikke efter Fornøjelse, men efter Penge, for det andet efterdi hun derved bestialer mig og andre fattige Piger [for] det, som Naturen har bestikket os.

Magdelone. Hvad har Naturen bestikket dig?

Pernille. Naturen vil, at det ene skal bøde paa det andet, for at holde Verden sammen, og derfor byder saadan giftesyg gammel Knark at tage en fattig Dige, som fandt blive lykkelig ved 6000 Rixdaler, ikke en riig Jomfrue, der ikke trænger dertil.

Magdelone. Du skal nok see, at en riig Mand paa 6000 Rixdaler tar en Tienestepige, som du est.

Pernille. Partiet kunde ikke være saa meget ulige; thi bringer han Penge med sig, saa bringer han ogsaa Kosten, Harken og et gammelt usundt Legeme med sig, og bringer jeg Fattigdom med mig, saa bringer jeg ogsaa Ungdom og et sundt Legeme, saa at det ene fandt ballancere mod det andet. Ah Madame! Verden er gall nok, lad os ikke hjælpe til at gjøre den meer forkered; thi at gifte unge riige Jomfruer med bemidlede gamle Mænd, er jo ikke andet end paa den ene Side at fylde Landet op med Ammer og paa den anden Side med Zanvedere.

Magdelone. Det er forblommet talet. Jeg veed ikke hvad du vil sige dermed.

Pernille. Naar de riige unge Jomfruer tager os de bemidlede gamle Mænd bort for Næsen, saa følger deraf, at vi fattige Piger ingen Lykke fandt gjøre ved Giftermaal, og at vi gaar saalange, indtil vi blive fiede af os selv og af Desperation lader os gjøre til Ammer.

Magdelone. Hvilken forbandet Snak!

Pernille. Og naar man tvinger saadan riig Jomfrue at ægte en gammel Mand, det er jo ikke andet end at formere Zanreders Tall.

Magdelone. Min Datter er alt for vel optugtet til at hun skulde være sin Mand utro.

Pernille. Og jeg holder for, at hun var meget ilde optugtet, hvis hun ikke gjorde ham til Zanveder; ja jeg siger for min Part, at jeg skulde aldrig kiendes ved hende, hvis hun ikke gjorde det. Vil nu Madamen kun spørge Jomfruen selv, saa skal hun høre, at hun er af samme Mening. Er det ikke sandt, Jomfrue?

Leonore sukker.

Pernille.

Pernille. Jo, hører Madamen vel, hun tier og samtykker?

Magdelone. Hør, Pernille! jeg merker nok, at du ikke blir gammel i mit Huus; thi din Uforstammenhed gaar for vidt.

Pernille. Man maa jo i alting høre hvad som kand siges pro og contra, og allermeest i saadan vigtig Sag.

Magdelone. Det er sandt nok; men jeg hører dig intet Solide at tale mod dette Ægteskab, thi først er han en riig Mand, og saadant er ikke en ringe Post at see efter, naar man vil gifte sig.

Pernille. Ah Madame! det er jo at giøre Ægteskab til et Kiebmandskab. Jeg for min Part, om jeg var Præst, viede jeg dem aldrig sammen, og om jeg endeligen blev nodet dertil, gjorde jeg Brudevielsen saaledes: Først tilspørger jeg eder, Jomfrue Leonora! om I vil gifte eder med denne gamle Mandes Vexler, Obligationer, rede Penge, Prioriteter, Posterioriteter etc.

Magdelone. Slidder Sladder! Manden er ikke stort over 60 Aar. Hun kand endnu faae Born med ham.

Pernille. Vist kand hun faae Born, det skal have gode Veje, endskjønt han var 100 Aar gammel; kand ikke een, saa kand en anden. Og naar Hr. Jeronimus klager sig derover, gir man ham Regres til Forælderne som dem, der have saalt ham falske Vahre, hvormed en gammel Mand ikke var tient.

Magdelone. Det er lutter Polse-Snak, du taler; var Manden 20 eller 100 Aar gammel, saa kunde det være noget.

Pernille. Min fiære Madame! hvis han var 100 Aar, skulde jeg ikke tale et Ord derimod; thi saa kunde han have Forhaabning dis snarere at blive Enke.

Magdelone. Det maa være hvad det være vil, saa har jeg givet Manden mit Lofte, hvilket jeg aldrig bryder.

Pernille. Det er Synd at love at laae sin Datter ihjel; men det er endnu større Synd at holde saadant Lofte.

Magdelone. Ikke et Ord nu meer, Pernille! jeg har haft all for stor Taalmodighed i at høre paa din Sladder. Og du, min Datter! jeg haaber, at du ingen Ulydighed lar see mod dine Forældre; thi først synder du dermed, for det andet hjælper det dig ikke, thi jeg har givet min Haand og Lofte til den gode ærlige Mand, hvilket jeg ingenlunde bryder. Jeg vil nu forlade dig lidt, for at give dig Stunder at betænke din Velsærd.

Scen. 8.

Leonore. Pernille. Henrich.

Leonore. Ah Himmel, jeg er om en Hals, Pernille! hvis denne Storm ikke kand afvendes.

Pernille. Vi maa bruge alle vore Konster, paa det at = = Men der seer jeg Leanders Henrich. See engang, hvor tyvagtig han lister sig frem, ligesom han havde noget Skielmsstykke fore.

Henrich. Hun pleyer gierne staae at kaage efter Mandfolk i Dørrer paa disse Tider.

Pernille. Det er mig, han taler om.

Henrich. Men nu har fanden hende henne.

Pernille. Jeg er dog ikke saa langt borte, om den blinde Bertel vilde see sig om.

Henrich. Ah havde jeg nu et Ønske, jeg vidste nok hvad det skulde blive; jeg vilde hverken ønske mig Riigdom eller Forsyhed.

Pernille. Jeg gad gierne vide hvad det Ønske skulde blive.

Henrich. Jeg vilde ønske, at der stod Jld udi Rumpen paa Pernille.

Ad. Kaage] lige.

Pernille. Gid du faae en Ulykke for dit Ønske.

Henrich. Saa kom hun ud, og jeg fik hende i Tale.

Pernille. Henrich! kom nærmere.

Henrich. Ey, Mademoiselle! er hun der? Nu stod jeg om hende med største Respekt.

Pernille. Jeg horte det nok. Du skulde min Troe have haft et Par Ørefigener for Umagen, hvis jeg ikke behøvede din Hielp i denne ulyksalige Tilstand, vi ere udi.

Henrich. Hvad fattes jer da?

Pernille. See engang paa Jomfruens Ansigt, om du kand spaae hvad hende fattes.

Henrich. Jomfruens Ansigt seer ud til Regn. Men hvad Pokker! er det nu Tiid til at henge med Hovedet? Hr. Jeronimus har jo været at frie i Dag.

Pernille. Det er sandt nok, og just derfor henger vi med Hovedet.

Henrich. Det er dog nogle underlige Dyr, disse Fruentimmer. Naar de kommer til at besidde det, som de længe have attraaet, saa skienne de ikke derpaa. Men fik han ikke Lofte af Forælderne?

Leonore. Jo vist fik han Lofte, Henrich! men Ulykken er, at han friede for sig selv.

Henrich. Hvad? friede han for sig selv?

Leonore. Ja vist. Og mine Forældre har ladet sig forblinde af hans Penge og opoffret all min Fornøjelse.

Henrich. Det bekiender jeg var det hæsligste Skielmsstykke, som nogensinde kunde bedrives. Hans Son betvoer ham sin Velsærd udi Hænderne, og han spiller ham saadant Puds. Ah gid jeg var Bysfoged ikkun udi tre Dage, at jeg kunde have den Fornøjelse at domme saadan Skielm til Galgen.

Pernille. Ja gid du var Bysfoged, Henrich!

Henrich. Ja jeg skulde faae ham til at dange andensteds hen end til Brudsefeng. Min Herre merkede af hans Taushed, da han kom hjem, at Sagen maatte ikke være gandske rigtig, og derfor bad mig gaae hid; men han kunde ingenlunde have drømt om saadant. Jeg maa strax hjem, for at erklyndige ham om dette, at man i Tide kand hitte paa noget Raad.

Pernille. Kommer hid tilbage om en Time, at vi kand overlegge Tingen med hinanden.

De gaaer.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leander. Henrich. Leonore. Pernille.

Leander. Ah Himmel, er det mueligt, at en Far kunde spille saadant hæsligt Skielmsstykke mod sin Son?

Henrich. Alting lader sig practisere i disse Tider; men ellers er det eet af de groveste Stykker, jeg nogensinde har hørt tale om. Men der seer jeg Jomfruen og Pernille.

Leonore. Ah min fiære Leander! i hvilken Ulykke ere vi ikke geraadne.

Leander. Vi ere i ingen Ulykke geraadne, naar Jomfruen kun vil bevæbne sig med Bestandighed.

Leonore. Ah Leander! I veed ikke, hvilke haarde Forældre jeg haver.

Leander. Det bekiender jeg ere trostelige Ord at høre af sin forlovede Kæreste.

Leonore. Men, min hierte Leander!

Leander. Kald mig ikke hendes Hierte, kald mig hendes Stedson.

Leonore. Driv dog ingen Spot med mig.

Leander.

Leander. Det være langt fra at jeg skulde drive Spot med min Stedmoder.

Leonore. Hør dog, fiære Leander!

Leander. Hvad befaler min fiære Mamma?

Leonore. Ah mit Hierte vil briste i mig.

Leander. Jeg forsikrer om at jeg skal blive hende en lydig Søn.

Leonore. Ah dette gaaer over min Taalmodighed. Saa gaf da jer Vey, og gjør hvad jer lyst.

Leander. Vil hun da saa forlade mig?

Leonore. Jeg gjør ham jo en Tieneste dermed.

Leander. Lad mig da tale et Ord.

Leonore. Hvad befaler min fiære Stedsøn?

Leander. Ah er det mueligt, at jeg skal høre saadanne Ord?

Leonore. Det er jo den Titel, han selv forlanger.

Leander. Allerkjæreste Leonore! vend mig ikke meer ryggen.

Leonore. Kald mig ikke jer allerkjæreste Leonore, kald mig jer Sted-Moder.

Leander. Ah mit Hierte vil briste i mig.

Leonore. Giv jer kun tilfreds; jeg forsikrer, at jeg skal blive jer en god Stedmoder.

Pernille. Vey dette gaaer for vidt.

Henrich. Det er usforkammet.

Pernille. Jeg havde tænkt paa at opfinde noget til jer frelse; men nu maa I gaae jer egen Gang.

Henrich. Jeg skal min Troe ey heller bryde mit Hovet for jer Skyld.

Pernille. Kom, lad os gaae fra dem, Henrich!

Henrich. Ja jeg gaaer min Gang.

Ligesom Leander og Leonore har gaaet efter hinanden, saa gaaer de nu efter Henrich og Pernille.

Leander. Vil hun saa forlade os, Pernille?

Pernille. Han vil jo ikke have det anderledes.

Leonore. Kænd du bare det over dit Hierte, Henrich?

Henrich. Ah ja, meer end det.

Leander. Pernille!

Pernille. Monsieur!

Leonore. Henrich!

Henrich. Jomfrue!

Leander. Jeg forlader mig paa dig, Pernille!

Pernille. Da er I ikke ilde bedragen.

Leonore. All min Velskærd er i dine Hænder, Henrich!

Henrich. Da er den min Troe i slette Hænder.

Leander. Forsmaa ikke den Ring, min hierte Pernille!

Leonore. Forsmaa ikke den Tobaksdaase, lille Henrich!

Pernille. Hvad skal vi gjøre, Henrich?

Henrich. Det lader saa ilde at være længe vreed.

Pernille. Saa gaaer da strax hen at bede hinanden om Forladelse.

Leander. Forlad mig, hierte Jomfrue! at jeg talede hende saa haardt til.

Leonore. Forlad mig ogsaa, fiære Leander! at jeg svarede ham noget ubesindigen. De omfavne hinanden.

Pernille. Nu, Henrich! nu har du faaet Penge paa Haanden, nu maa du give dig til Arbejde.

Henrich. Hun har ogsaa faaet Penge paa Haanden, lad nu see hvad hun kænd gjøre.

Pernille. Jeg er disover ikke saa frugtbar paa Intriguer.

Henrich. Det er dog rart at finde en Kammerpige, som ikke intriguerer. Lad kun mig raade; men jeg maa have et Par Dages Tiid.

60. rart] sjeldent.

Leonore. Ah Henrich! den gamle Frier kommer her om en halv Time.

Henrich. Jeg takker Jomfruen for de høye Tanker, hun har om min Capacitet; men en halv Time vil ikke forslaae for mig til saadant stort Verk. Alt hvad her er at gjøre imidlertid, er, at I med grædende Taarer beder Hr. Jeronimus staae fra sit Forsæt; og hvis det ikke kænd hielpes, da maa I gjøre jer upasselig paa en Dags Tiid eller to, imidlertid hitter jeg nok paa Raad. Gaaer nu bort saalange, og lad mig være lidt i Roe.

Scen. 2.

Henrich spadserende.

Jeg har en Hob Anslag i mit Hoved; men jeg veed ikke, hvilket er best. Leander maa enlevere Jomfruen = = = Vey det er Lapperie. Gaaer og spadserer igien. Jomfruen maa siige, at hun laver til Barsel med Leander = = = Vey det er og Lapperie, det er kun Galgenfrist. Spadserer igien. Jomfruen maa rebellere mod sine Forældre = = = Vey det er ogsaa Lapperie; thi hun er altfor Kleymodig dertil. Spadserer igien. Jomfruen maa = = = Vey det er ogsaa Skarn. Hvilken forbandet slyngelagtig Hierte jeg har! Spadserer igien. Ret nu troer jeg, at jeg hitter paa noget. Hr. Jeronimus er herunder, han skal hænges, ja han er allerede hængt. Mig rinder noget i Sinde: Jomfrue Leonore er udi sin Barndom bleven opfostrad hos Pernilles Moer; det samme gir mig Anledning til en Intrigue, som er uden Lige. Men jeg maa have andre udi Ledtog med mig; jeg maa hen at hverve 3 a 4 Ere Erg-Spidsbuber, som er værre end jeg. Men der seer jeg den gamle Skelm komme. Jeg maa gaae til Side, at han ikke seer mig.

Scen. 3.

Jeronimus naragtig udynted. Leonard. Magdelone.

Jeronimus [alleene]. Jeg har min Troe taalt hver Minut, siden jeg gik herfra. Jeg mener, naar Jomfruen seer mig saa smukt pynted, saa skal hun nok faae Lyst til mig. Men jeg maa banke paa.

Banker paa, og Forælderne kommer ud.

Magdelone. Velkommen igien, min fiære tilkommende Svigersøn! Han kommer hastigere, end vi havde ventet.

Jeronimus. Hvo, som er forliebt, min allerkjæreste Mamma! gaaer for fulde Seyl.

Magdelone. Det er mig kiært, at han er forliebt.

Jeronimus. Gid det var hendes Dotter ligesaa kiært.

Magdelone. Vær kun ingen Bekymring derover, hun skal nok blive forliebt. Han seer jo ud som en nye 4 Skilling.

Jeronimus. Jeg takker Gud for en god Skabning. Jeg har ellers ikke været en ubehagelig Mand i min Ungdom.

Magdelone. Han er sommand endnu ikke ubehagelig; men Gemyttet og Velstand er det meste, man maa see efter.

Jeronimus. Det er sandt, jeg sidder udi god Velstand, og jeg har, uden at rose mig selv, saa nobelt et Gemyt, som der kænd ligge udi noget Menneffe.

Magdelone. Hr. Jeronimus har ladet see Prøver derpaa. Men nu vil jeg strax kalde paa min Dotter, at han udi Lenrum kænd tale med hende. Leonore og Pernille! Kommer ud.

De kommer ud.

Magdelone. Hør, min Dotter! hvis du beegner den gode Mand ilde, og gjør ham en suur Mine, skal jeg aldrig kiende dig for mit Barn. Nu forlader vi dig, at du kænd tale med ham i Lenrum.

Scen. 4.

Scen. 4.

Jeronimus. Leonore. Pernille.

Pernille setter tvende Stoler for Jeronimus og Leonore, og selv poster sig bag ved Jeronimi Stool.

Jeronimus. Saasom jeg har af adskillige Kiendelige

Jeronimus. Jeg fandt sige, min hjerter Jomfrue! at jeg aldrig har tænkt paa at gifte mig, siden jeg mistede min sidste salig Kone, med hvilken jeg levede udi saadant fikseligt Egteskab, saa at det rygtedes over den hele Stad.

Pernille. Jeg er uværdig en liden Part af Staden; men jeg har dog intet hørt tale derom.

Merker fornummet, at Himmelen selv har bestikket mig hende til min Glæde og Fornøjelse udi min Alderdom, saa er jeg nu hidkommen, for at aabne mit Hjerter for hende og at begjære hende til min Egtfælle.

Leonore. Det fandt være, at Hr. Jeronimus har haft saadanne Indskydelser; jeg derimod har fornummet af adskillige Merker, at Himmelen ikke har bestikket mig ham til Glæde og Fornøjelse i min Ungdom.

Jeronimus. Jo det er bekiendt nok. Hvad jeg vilde, det vilde og den Guds Engel, og hvad den Guds Engel vilde, det vilde og jeg; saa at der var kun een Stuel udi tvende Legemer. Men ah den halve Siel er nu borte, ah, ah!

Leonore. Men var det da ikke best, at Hr. Jeronimus forblev udi eenlig Stand, paa det at de tvende adskildte halve Siel kunde forenes igien i det andet Liv?

Jeronimus.

Jeronimus. Det var saa mit Forsæt; men hvo fand modsaae Himmelens Villie?

Leonore. Men skulde det dog være mueligt, at det kunde være Himmelens Villie?

Jeronimus. Ja jeg har mange Prover derpaa. Min salig halve Siæl sagde til mig paa sit Yderste: Græd ikke, mit Barn! du skal blive gift med en ung Jomfrue, som skal blive dig til Trost i din Alderdom.

Pernille. Men nævne de hun da Jomfruen ved Navn, og sagde, at hun heedte Pernille?

Jeronimus. Ja mænd gjorde hun saa; thi saa faldte hendes Ord: Din Pernille skal være dig til Trost i din Alderdom. Dette reflecterede jeg dog inter paa, førend jeg længe derefter saae Jomfruen første Gang paa Gaden; thi da var det ligesom een staf en Kniv i mit Hjerte, og ligesom jeg hørte en Røst sigende: Der er den Jomfrue Pernille, som du skal blive lykkelig ved.

Pernille. Saa vidt som jeg hører af alt dette, saa gaaer Hr. Jeronimus ikke ret; thi Jomfruen heder Leonore.

Jeronimus. Hør, Mademoiselle! jeg taler ikke til hende, jeg taler til Jomfruen. Vender sig til Leonore igien. Og siden den Tid har den smukke Jomfrue Dag og Nat staaet mig for Øyene, saa at jeg ingen Roelighed har haft, førend jeg har faaet Tilsagn paa hende af hendes Forældre.

Pernille. Alh hvad er der dog en Hob onde Mennesker udi denne Stad!

Jeronimus. Hvi saa?

Pernille. Der findes adskillige, som sige, at Hr. Jeronimus kom hid for at frie for sin Stedsøn.

Jeronimus. Det er usandsfærdigt. Det er kun onde Menneskers Snak.

Pernille. Jeg siger det og; men om saa var, at man kunde bevise, at han havde Commission at frie for sin Stedsøn, kunde det da være Himmelens Villie, at han skulde frie for sig selv?

Jeronimus. Jeg taler med Jomfruen, Mademoiselle!

Leonore. Enten Hr. Jeronimus har haft saadan Commission eller ey, saa fand jeg sige dette, at jeg har allerede givet mit Hjerte bort til hans Stedsøn, Monsieur Leander.

Jeronimus. Jeg skulde ikke disrecommendere min Stedsøn; men jeg maa sige det, som Sanden er, at det er et Parti, som er hende ikke tienligt.

Leonore. Han er min Lige møyen af Alder og af Stand, og jeg har fundet et redeligt Gemyt hos ham.

Jeronimus. Hvis hun kiendte ham saa vel som jeg, da havde hun ikke de Tanker.

Pernille. Er han Hr. Jeronimi Stedsøn?

Jeronimus. Ja vist, han er min Stedsøn.

Pernille. Man fand nok høre det paa Recommendationen.

Jeronimus. Hør, Mademoiselle! jeg taler med Jomfruen og ikke med hende. Jeg siger dette, min kiære Jomfrue! hun bliver u-lykkelig med ham.

Leonore. Jeg vil vove paa det samme. Tilmed har jeg gjort ham Egteskabs-Leste, som jeg ikke fand bryde.

Jeronimus. Det er sneed uden hendes Forældres Samtykke, hvilken udfodres til saadant Lofstes Gyldighed.

Leonore. Kænd han vel vente sig andet end et u-lykksaligt Egteskab, som han vil tvinge sig til?

Jeronimus. Ey, Jomfrue! mange lade sig træffe til Brudesejng, men blive siden meget fornøiede.

Leonore. Han skal aldrig blive fornøied med mig.

Jeronimus. Den Bitterhed vil forgaae med Tidens Længde.

Pernille. Om der aldrig vare flere Horn til i Byen, saa skal I min Troe faae dem; det skal jeg sørge for.

Jeronimus. I skal ikke faae Lov til at komme inden min Der-Tærskel.

Pernille. Jeg skal ind, om jeg skal ned igiennem Skofstenen.

Leonore. Alh Hr. Jeronimus! jeg beder ham med grædende Taare, at han staaer fra sit Forsæt.

Jeronimus. Det er mig ikke mueligt.

Leonore. Vil han da giøre mig u-lykkelig?

Jeronimus. Ingenlunde. Jeg vil heller giøre hende lykkelig.

Scen. 5.

Leonard. Magdelone. Jeronimus. Leonore. Pernille.

Magdelone. Nu, min kiære tilkommende Svigerføn! hvordan er han fornøied med min Datter?

Jeronimus. Heel slet, Madame! thi hun har erklæret tydeligen, aldrig at ville elske mig.

Magdelone. Og jeg erklærer tydeligen, at hun aldrig skal elske nogen anden. Hør, du vanartige Mennecke! gid jeg aldrig havde bragt dig til Verden for den Hjerte-Sorg, du gier mig.

Leonore. Gid jeg ogsaa aldrig var bragt til Verden foemedelst den Ulykke, mine Forældre vil styrte mig udi.

Magdelone. Er det U-lykke at skaffe dig en brav bemidlet Mand?

Leonore. Penge uden Fornøielse er kun et slet Boeskab udi Egte-Stand.

Magdelone. Ja der har vi det. I forliebte Piger seer kun efter Ungdom og kionne Ansigter, derudi mener I jer Fornøielse vil bestaae; men naar den første Hede er over, begynder vi, men alt for silde, at begræde vor Daarlighed, saa at den hæftige Kiærlighed forvandles til Had og U-enighed i Egteskab. Tvert imod, naar man gifter sig for at komme i Velstand, vover Kiærligheden til jo meer og meer, saa at endogsaa den, som syntes grim tilforn, vil stikke i Øyene, saa tit vi betragter den Velstand, han har sat os udi.

Leonore. Men, min hierte Mamma!

Magdelone. Men, min hierte Datter! du est alt for ung til at domme om din egen Velfærd. Dine Forældre seer bedre hvad dig tiener end du selv.

Jeronimus. Jeg haaber, at naar vi have været gifte en Maaned sammen, at hun ikke skal ville bytte mig med den galanteste unge Karl.

Magdelone. Det samme haaber jeg ogsaa, og derfor beder Hr. Jeronimus, at han vil komme hid i Aften med Notario for at underskrive Egteskabs-Contracten.

Jeronimus. Jeg vil da hjem at giøre alting rede, for at være færdig til bestemte Tid.

Magdelone. Adieu saalænge! Kom nu kun ind, min Datter! og lav dig til. Nu har du hørt Dommen affagt.

Scen. 6.

Henrich alleene.

Alting er i Beredskab. Jeg har hvervet 4 Personer, som er Kiernen af det hele mennekkelige Bion; jeg gik forud, paa det at ingen skulde see mig gaae med dem paa Gaden. Noget for samme Tid, som jeg faaer at høre, at Hr. Jeronimus kommer for at underskrive Egteskabs-Contracten, skal Comœdien gaae

gaae an, og naar det er skeed, skal Pernilles Moer komme her, for at aabenbare den hele Handel og confundere den gamle Frier. Let alleene staaer mig for Øyene, om jeg skal aabenbare for Leander min Intrigue. Aabenbarer jeg ham den, saa blir Historien ikke nær saa anseelig, som den ellers kunde blive, og aabenbarer jeg ham den ikke, saa kand han maa skee bevæges til at forlade Jomfrue Leonore og dermed forspille det hele Kort. Men jeg kender hans gode ærlige Gemyt, og er vis paa hans Bestandighed; hvorføre jeg intet vil aabenbare

alleene har kaldet jer sammen for at vise jer Stedet, hvor denne berømmelige Gierning, som jeg har for, skal bedrives. En af jer skal agere Munk, en anden en gammel Kierling, den tredje en Notarius. Maatte jeg spørge om hans Navn?

1. Gaudieb med Plaster paa Øyet. Mit Navn er Brenneisen.

Henrich. Det er et Navn, som promitterer, at der er noget Got hos ham. Hvilken Person vil han paatage sig?

1. Gaudieb. Jeg vil nok være Notarius; thi jeg har studeret mine Jura med saadan Iver, at jeg har mistet mit ene

ham, paa det at hans Dyder kand kinne dismeer. Men der seer jeg disse hæderlige Mænd komme.

Scen. 7.

Henrich. 4 Gaudiebe.

Henrich rangerende dem i Orden. Mandhafte og høylærde Mænd! her er det Sted, hvor I skal vise Prover paa jer Forstand og Dygtighed. Eders berømmelige Blessurer viser, at I ere alle erfarne Mænd, der ikke behøves at opmuntres og undervises af en ulærd ringe Person som jeg; hvorføre jeg

Øye, hvorvel onde Mennesker siqe, at jeg har faaet den Skade af den Tvistighed, som jeg engang havde med en Bryfoget.

Henrich. Got. Hvad er hans Navn, Monsieur?

2. Gaudieb med en Pukkel. Mit Navn er Nadelzier.

Henrich. Kand han tage sig paa at være Munk?

2. Gaudieb. Ja det er min ringeste Konst; men det maa skee i Dag, thi i Morgen faaer jeg ikke Stunder, eftersom jeg skal hen og aflegge nogle ædrlige Vidnesbyrd for trende differente Rette.

3. en anden (skal agere) en gammel Kierling] Denne Deel af Intriguen kommer ikke til Udførelse, da det er den gamle Lucie selv, der indfinder sig i 3die Act's 7de Scene. Den fjerde „Gaudieb“ kommer heller ikke til Anvendelse.

Henrich.

Henrich. Kiender I da de Folk, I skal sværge for?

2. Gaudieb. Ach nej, jeg tiener alle Menneſker.

Henrich. Det bekiender jeg er et stort Merke paa Tienſt-agtrighed. Men hvad er hans Navn, Monsieur?

3. Gaudieb med en Krykke. Mit Navn er Galgenfriſt.

Henrich. Han kommer til at agere den gamle Kierling, eſterdi han bruger Krykker. See der, I gode Venner! der har enhver af jer en Ducat paa Haanden; naar Intriguen er ſpillet, ſkal I ſaae dobbelt ſaa meget. Giører jer nu færdige, til jeg varer jer ad, og naar Tiid er, ſkal jeg komme til jer for at føre jer an.

ACTUS III.

[Scen. 1.]

Henrich ſom en Munk. En anden Munk. Leonard.
[Magdelone.]

Henrich. Hold nu kun gode Miner, og lad mig føre Ordet. Her ſkal vi have Manden i Tale. Vanter paa.

Leonard. Vil diſſe ærverdige Pater tale med mig?

Henrich. Maatte jeg tage mig den Frihed at ſpørge om hans Navn? Er I ikke Hr. Leonard?

Leonard. Jo mit Navn er Leonard.

Henrich. Heder hans gode Kiæreste ikke Magdelone?

Leonard. Jo hun heder Magdelone.

Henrich. Maatte jeg videre ſpørge, om han ikke har en Dotter ved Navn Leonore?

Leonard. Jo hun heder Leonore. Jeg hør, Hr. Pater kiender mit hele Huus.

Henrich. Maatte jeg videre ſpørge, om han mener, at det er hans Dotter?

Leonard. Er jeg hendes Far, ſaa maa hun endeligen være min Dotter.

Henrich. Bene, lidt Taalmodighed, min Herre! Maatte jeg fremdeles ſpørge, om han ikke mener at have en Pige ved Navn Pernille?

Leonard. Jo min Siæl baade har jeg og mener jeg at have ſaadan Pige.

Henrich. Maatte jeg videre ſpørge, om ſamme Pige ikke mener at have en Moer ved Navn Lucie?

Leonard. Men maatte jeg videre ſpørge, om Hr. Pater mener, at jeg er ſkabr til at spille Giæk med?

Henrich. Ingenlunde, min Herre! Alle diſſe Spørſmaal ere ikke omfonſt. Jeg og denne ærverdige Pater Merian ere hidkomne for at aabenbare en ſelfdm Hiſtorie, ſom vil rygtes over det hele Land.

Leonard. Hvad ſkal det da være?

Henrich. En Hiſtorie, ſom vil give Anledning til Refor-mation udi en Sædvane, hvis Misbrug man heraf ſeer.

Leonard. Jeg kand intet ſige derom, førend jeg hører det.

Henrich. Vor hele Orden har i Sinde at foreſtille Øvrig-heden, at den ſamme onde Skik maa afſtaffes.

Leonard. Ach jeg beder, ærverdige Pater vil giøre det kort; thi jeg brænder af Begiærlighed eſter at vide hvad det er.

Henrich. En gammel Kone ved Navn Lucie, ſom boede en halv Mil uden for Byen, blev udi diſſe Dage ſyg, og der-for havde Bud eſter mig ſaavel ſom eſter denne ærverdige Pater Merian, for at aabenbare noget, ſom laae hende paa Hiertet; hvilket ogſaa ſkede. Det ſamme var Hr. Leonard og hans Huus angaaende.

Leonard. Hvad var det da, ærverdige Pater?

Henrich. Det underſtaaer jeg mig ikke at ſige ham.

Leonard. Ach Himmel, hvortil tiener da dette Præludium?

Henrich. Jeg vil nok ſige ham det, men med Condition, at han lover mig forſt, at han ikke vil giøre hende nogen Skam i hendes Grav.

Leonard. Er hun da død?

Henrich. Ja hun er baade død og begravet.

Leonard. Det er dog meget, at hendes Dotter, ſom er hos mig, intet Bud har ſaaet derom.

Henrich. Narſagen dertil ſkal min Herre let begribe, naar han ſaaer Hiſtorien at høre.

Leonard. Lad mig da ſaae Hiſtorien at høre.

Henrich. Lover han mig da forſt, at han ikke vil hevne ſig paa det døde Legeme?

Leonard. Hvad kunde det nytte mig? Jeg lover ham paa min Ære, at jeg aldrig ſkal giøre hende nogen Skam i hendes Grav.

Henrich. Got, ſaa ſkal jeg da aabenbare det altsammen. Da vi komme til hende, faldt hun i bitter Graad, og endeligen ſagde: Ærverdige Fædre! der ligger mig noget paa Hiertet, ſom jeg maa aabenbare, førend jeg doer. Hr. Leonard, en fornemme Borger her i Staden, betroede mig ſin ſpæde Dotter til Opfoſtring, da han for 15 Aar ſiden reysede til Tydſkland. Jeg ſelv havde en Dotter af ſamme Alder, ſom var ſamme Hr. Leonards Barn ikke u-liig, hvorudover jeg besluttede, for at ſette min egen Dotter udi Velſtand, ved deres Tilbagekomſt at give hende ud for deres Dotter, hvilket ogſaa ſkede, eſterdi Forælderne vare forſikrede om min Ærlighed, ſaa at derfor den, ſom de holder for deres Tienestepige, er deres rette Dotter. Denne Miſgierning, ſagde hun med grædende Taare, griller mig nu paa mit Æderſte; hvorfor jeg beder eder at aabenbare det, paa det at det forſkudte Barn kand komme til ſin Æt igien. Dette er ſaaledes voert Ærende og tilligemed at begiære, at det døde Legeme ingen Skam maa vederfares, hvilket vi lovede hende, førend hun døde.

Leonard. Ach Himmel, hvilken uherlig Gierning!

Magdelone. Ach mit hele Legeme zitterer.

Henrich. Jeg holder mig til det Loſte, mig er giort.

Leonard. Hvad kand det nytte at hevne ſig paa et død Legeme?

Henrich. See der kommer Notarius, ſom eſter Begiæring har antegnet Bekiendſen. Velkommen, Hr. Notarius! Vil han være af den Godhed at viſe Hr. Leonard den Bekiendſe, ſom er antegnet om de forbyttede Børn?

Magdelone. Leonore og Pernille! Kommer ud.

Scen. 2.

Leonore. Pernille. Perſonerne af forrige Scene.

Leonard omfavnende Pernille. Ach kom hid, min Aller-kiæreste! og lad mig omfavne dig.

Pernille. Hvad nu, Hr. Leonard? Seer han ikke, at Fruen er tilſtede? Mener han, at hun taaler ſaadant?

Magdelone. Jeg ikke alleene taaler det, men omfavner dig ogſaa ſelv.

Pernille. Gillemand, hvilken Stjerne har jeg ikke paa Himmelen i Dag! Hvad Got har jeg giort, eſterdi Fruen gior mig ſaadanne Careſſer?

Magdelone. Kald mig ikke Fruen eller Madame, kald mig Moder.

Pernille. Det er noget gammeldags at ſige Far og Moer til ſin Herſkab.

Henrich. Veed hun vel hvem hun er?

Pernille.

Pernille. Jeg skulde mene, efter at jeg har haft den Ære at omgaaes med mig selv saalænge, at jeg skulde vide hvem jeg er.

Henrich. Ah den Stakkell, hun kiender sig ikke selv.

Pernille. Det har jeg endelig tilfælles med de fleste Mennesker. Jeg troer, hvor fuldkommen Hr. Pater er, saa kiender han sig maa stee ogsaa ikke gandske selv.

Henrich. Det er ikke saadan Slags Kundskab, jeg mener. Men hun kiender ikke hendes Stand. Hun er Jomfrue her i Huset.

Pernille. Ja i visse Maader kand jeg kaldes Jomfrue, efterdi jeg har min Jomfruedom ubeskaaren endnu.

Henrich. Hun er ikke alleene Jomfrue, men en fornem Jomfrue og Dotter her i Huset.

Pernille. Hvad? er jeg Dotter i Huset?

Leonard. Ja du est vor Dotter; thi her er en forunderlig Historie aabenbaaret i Dag af disse ærværdige Mænd. Den Kone, som du holdt for din Moer, har bekiendt paa sit Rødeste, at du est vort eget Barn, og at Leonore er hendes.

Pernille. Ah Herre! vil I troe saadant?

Henrich. Ingen Bekiendelse er troeværdigere end den, som een giør paa sit Rødeste. Bekiendelsen er giøret for mig og Pater Merian, som her staaer.

Pernille. Jeg var tilfreds, den var giøret for Pater Merian eller Timian, saa troer jeg den ikke.

Leonard. Jo min Dotter! Tingen er vigtig; thi her er Notarius tilligemed, som har antegnet den.

Pernille. Ah Himmel, hvad hører jeg?

Leonore. Ah jeg er færdig at døe af forfækkelse.

Magdelone. Kommer hid ind lidt, I gode Heerere! at vi kand læse den hele Act og overlegge med hinanden hvad hered er at giøre; thi det er en Sag, som behøver gode Mænds Raad.

De gaaer alle ind foruden Leonore og Pernille.

Scen. 3.

Leonore. Pernille.

De staaer længe med nedslagne Hoveder.

Leonore. All Sands er mig foregaaen, saa jeg veed ikke hvad jeg skal si.

Pernille. Ah hvilken selsom og underlig Hændelse!

Leonore. At see sig paa cengang berøvet forældre, Velstand, Kiæreste, og det saa uførmødentligen = = =

Pernille. Om noget Menneske er bleven forfækket af en usædvanlig Lykke, saa er det jeg.

Leonore. Dette overgaaer all menneskelig Taalmodighed.

Pernille. Jeg kand aldrig finde mig udi dette.

Leonore. Jeg blues ved at see paa noget Menneske og allermest paa hende.

Pernille. Min allerkiæreste Jomfrue!

Leonore. Ah kald mig ikke hendes Jomfrue; hun veed jo nu hvem jeg er.

Pernille. Hun er og skal være hos mig det, hun stedse har været.

Leonore. Jeg beder med grædende Taare om Forladelse for den Opførsel, jeg har brugt mod hende; men det er stædt af Usidenhed.

Pernille. Ah Jomfrue! tal ikke saaledes; mit Hierte brister i mit Liv.

Leonore. Jeg faaer vel herefter vænne mig til saadan Tale-Maade.

Pernille. Jeg skal aldrig aflade at være hende underdanig som tilforn.

Leonore. Tiderne vil ikke tillade det.

Pernille. Hvad som jeg har været vant til fra Barnsbeen, det høvken vil eller kand jeg vænne mig fra.

Leonore. Og hvad som Natur og Lov byder, derudi bør jeg stikke mig.

Pernille. Ah det smertes mig inderlig at høre hende tale saaledes.

Leonore. Jeg bør ikke tale anderledes; thi jeg er nu ikke andet end en fattig Tjenestepige.

Pernille. Hun er min Jomfrue og mit Herkøb, som hun alle Tider har været.

Leonore. Det har jeg aldrig været, men alleene bildet mig saadant ind.

Pernille. Vil hun da ikke agte og antage mig som en Søster?

Leonore. Det er noget, som er hende uanstændigt.

Pernille. Ah plag mig da ikke mere, allerkiæreste Jomfrue! Jeg døer af Sorg, hvis hun i det ringeste ikke under mig den Trost, at jeg maa anses som hendes Søster.

Leonore. Efterdi hun trønger saa meget derpaa, saa tør jeg ikke meer vægte mig derfor.

Pernille. Giv mig da hendes Haand derpaa.

De omfavne hinanden, og græde.

Scen. 4.

Leonard. Magdelone. Henrich. Notarius.

Munken. Leonore. Pernille.

Leonard. Tingen er saa klar, at ingen kand tvile derom. Nu staaer kun tilbage at vide, hvilke Measures vi udi denne Tilfælde skal tage. Derom maa jeg høre disse gode Mænds Betænkende.

Notarius. Mig synes, at saasom Vanen er stærkere end Naturen, og forældrene har fra Barnsbeen holdet den Urette for deres egen Dotter og oprugtet hende derefter: saa er det billigt, at hun bliver den, hun stedse har været holden for; thi den ene vil stikke sig lige saa lidet i sin usædvanlige Lykke som den anden udi sin uførmødentlige Ulykke. Dog underkaster jeg min Mening denne ærværdige og høyt oplyste Paters Dom og Betænkning; thi han har tilforn ladet see sin Skionsomhed i at domme udi mange dislige vigtige Sager.

Henrich. Jeg er herudi ikke af Tanke med Hr. Notario; thi ingen kand udelukkes fra den Act, som Gud og Naturen ved Fødselen har givet.

Leonard. Men, ærværdige Pater! er saadan Casus ikke tilforn forefalden, og har Lovkyndige ikke skrevet noget derom, som kand heri tiene til Rettesnød?

Henrich. Den er baade decideret efter verdslig og geystlig Ret. Hører først hvad den lærde Rømeriske Keyser Calburius skriver derom. Ordene er disse: Pes, aries, paries, palmes, cum limite stipes. Det er paa vort Sprøg: En Fader kand aldrig lade af at være Fader, og et Barn aldrig aflade at være Barn.

Leonard. Det er tydelig nok.

Henrich. Den geystlige Ret er endnu tydeligere. Hører hvad Christophorus Columbus udi hans 3die Capitel siger derom.

Leonard. Christophorus Columbus var jo en Skipper?

Henrich. Nej denne ikke; det var ellers hans Fætter. Han var Erke-Bisp udi Trapezundt, og har meget grundigen tracteret den Materie. Hans Ord derom ere disse: Arma virumque canumque docilis solertia vincit.

Leonard. Hvad vil det si?

Henrich. Det vil si saaledes, at de forældre, som udi saadan Tilfælde forkaster deres rette Børn, ere værre end Hunde.

Leonard.

Leonard. Hører du vel, min Hierte! hvad Erke-Bisp Columbus siger? Det er meget haardt.

Magdelone. Det er tydeligt nok, vi maatte følge den Regul.

Notarius. Efter som jeg hører saadan Autoritet baade af den geystlige og verdslige Ret, saa staaer jeg ogsaa fra min forrige Mening.

Magdelone til Leonore. Giv dig tilfreds, mit hierte Barn! vi skal aldrig staae Zaanden af dig.

Leonore græder.

Magdelone. Grød ikke, mit Barn! vi skal nok have Omforg for din Velsfærd. Og du mit forlorne faar! hofmodige dig ikke af denne din Lykke, og for alting fast ikke foragt paa den, som du ideligen har holdet for dit Hershkab.

Pernille. Jeg fandt og skal aldrig glemme den Verbo-dighed, jeg er vant til at have for hende; og om hendes Modestie ikke tillader mig at omgaaes hende paa forrige Maade, vil jeg i det ringeste elste og ære hende som min Søster.

Magdelone. Det gjør du Ret udi, mit Barn! Men hillemand, der kommer Hr. Jeronimus. Denne Historie vil gandske forvirre ham.

Scen. 5.

Jeronimus, Personerne af forrige Scene,
og en ret Notarius.

Jeronimus. Jeg kommer efter Aftale for at gjøre Ende paa denne Sag, og haaber, at den gode Jomfrue nu er bragt til bedre Tanker.

Magdelone. Jeg haaber, at der skal ikke findes meer Vanskelighed paa hendes Side.

Jeronimus. Det skal være mig usigeligen kjær.

Magdelone. Men, Hr. Jeronimus! her er nyeligen aabenbaerd en Historie, som temmeligen har forrykket vore Concepter. En gammel Kone, som vi betroede vor Dotter til, da vi reysede til Tydskland, har nyeligen bekiendt paa sit Yderste, at hun ved vor Tilbagekomst gav os tilbage sin Dotter for vor egen, og som vi bare ingen Tvil om hendes Ærlighed, og Børnene derforuden lignede hinanden baade udi Alder og Skabning, saa har vi opdraget hendes Dotter som vort rette Barn og tracteret vor egen Dotter som en Tienestepige.

Jeronimus. Men fandt man fæste Troe til saadant?

Henrich. Bekiendelsen er giort for os, og her er Notarius, som efter Begjæring har antegnet den.

Jeronimus. Ah hvilken forstræffelig Historie!

Magdelone. Den har giort os gandske forvirrede; men Hr. Jeronimus lider ikke derved, thi saasom han alleene har af puur og reen Kiærlighed beylet til den vor formeente Dotter, saa fandt det være ham ligemeget, af hvad Stand og Vilkor hun er.

Jeronimus. Men maatte jeg spørge, hvem af disse to de herefter vil holde for deres Dotter?

Magdelone. Det er klart, at vi bør holde den for rette Barn, som er det ved Fødselen.

Jeronimus. Men hvilken af dem skal være deres Arving?

Henrich. Om jeg maatte sige saa, min Herre! saa er dette Spørsmaal noget eenfoldigt. Den, som ved Fødselen er berettiget til at kaldes Dotter, er ogsaa berettiget til all anden Ærlighed, som følger et Barn, saa at hun bør alleene have alt hvad som Forældrene efterlade, og iligemaade hvad som af andre fandt være testamentered som til [Hr.] Leonards Dotter. Saadant lærer os den naturlige Billighed, saadant viser os ogsaa baade den geystlige og verdslige Ret.

3. maatte] maae vel.

Magdelone. Det er haarde Ord, som Erke-Bisp Columbus fører derom.

Jeronimus. Hør, Hr. Leonard og Madame! saa bindes jeg paa samme Fundament til ingen anden uden den, som er befunden at være deres rette Dotter.

Leonard. Men Hr. Jeronimus har bevidnet, at han har friet alleene af Kiærlighed til hendes Person.

Jeronimus. Jeg har friet til Hr. Leonards Dotter, og den samme holder jeg mig til.

Leonard. Saadanne være ikke hans Ord, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Hvad mine Ord var eller ey, det fandt jeg ikke erindee; men mine Tanker være ikke at frie til en Tienestepige.

Magdelone. Hr. Jeronimus har Ret; skal det ene i Agt tages, saa maa og det andet. Vi har antaget ham som vor Svigersøn, og det fandt han ikke blive, med mindre han faaer vor Dotter.

Leonard. Men, hierte Kone = = =

Magdelone. Men, min hierte Mand! jeg vil ingen Slidder-Sladder høre. Han har friet til vor Dotter, og han skal ogsaa have hende.

Scen. 6.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Men der seer jeg Leander komme. Det er saa meget disbedre, hvis han ellers vil holde Stand, hvorom jeg dog aldeles ikke tviler.

Leander. Forlader mig min Driftighed. Der er et Nygte i Byen, deres Kiære Dotter til Præjudice, og som jeg er om over hendes Reputation, saa kommer jeg hid for at underrettes derom.

Leonard. Er det allerede saa hastigen rygtet?

Leander. Ja det hele Naboolav mumler om noget, som synes at være utroeligt.

Leonard. Det er alt for sandt, min Herre! Den, som vi har holdet for vor Tienestepige, er befunden at være vor rette Dotter, og den, som vi har holdet for vort Barn, er Dotter til en gammel Kone, hvilken har paa sit Yderste giort denne Bekiendelse for denne Notario samt disse ærværdige Fædre, som her staae.

Leander. Hvilket selsomt Eventyr!

Leonard. Det maa være en behagelig Forvandling for Hr. Leander; thi nu fandt han uden Zinder faae den Person til Ægtefælle, som han saa høyt elster.

Leander. Det være langt fra at jeg vilde splide den Forening, som er mellem hende og min Stedfader.

Jeronimus. Det være ogsaa langt fra at jeg vilde splide den Forening, som er mellem hende og min Stedson.

Leander. Det er alt for stor Godhed; men jeg beder, min hierte far ingen Complimenter vil gjøre.

Jeronimus. Det er alt for stor Godhed af ham, og jeg beder ogsaa, at han ingen Complimenter bruger.

Leander [løstende paa Satten]. Ey, sans façon, Kiære Stedfader! vi maa ikke holde hinanden for fremmed; tag han kun Pigen, som han elster, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Hr. Leonards Dotter.

Jeronimus løstende ogsaa paa Satten. Ey, sans façon, Hr. Stedson! det skal ikke regnes saa nye blant os; tag han kun Pigen, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Jomfruen.

Henrich sagte. Hillemand, nu zitterer mit hele Legeme.

Leander. Det var uforsvarligt at ville gaee sin Fader i forkiøb.

Jeronimus. Det var ogsaa uforsvarligt at ville gaee sin Son i forkiøb.

Leander.

Leander. Jeg gjør det aldeles ikke; jeg veed hvad Lydighed jeg er pligtig den, som er mig udi Fars Sted.

Jeronimus. Jeg gjør det ogsaa aldeles ikke; thi jeg veed hvad Kiærlighed jeg er den pligtig, som er mig udi Sons Sted.

Leander. Jeg veed, at I elsker hende saa høyt.

Jeronimus. Jeg veed ogsaa, at I elsker hende saa hjerteligen.

Leander. I har jo selv sagt, at jer Kiærlighed er af Himmelens Indskydelse, og at I har ligesom Ordre her ovenfra at elske hende.

Jeronimus. Det er sandt nok; men jeg har haft andre Aabenbaringer siden, thi da jeg faldt i Sovn i Dag paa min Lehnstool, syntes mig at høre en Aest med disse Ord: Bedrov ikke din Stedsøn Leander, og berøv ham ikke den Person, som han har fæstet sit Hjerte til.

Leander. Hvad heller min Far havde det Syn paa en Lehnstool eller en Natstool, saa er det en Drom af ingen Betydelse.

Jeronimus. Man maa ikke aldeles forkaste Dromme.

Leander. Saadan Drom er ikke uden en intet betydende Phantasi; thi Himmelens Kand ikke være sig selv imod. Min Far har jo eengang haft Indskydelse, at han skulde have den Jomfrue, som han nu vil forlade.

Jeronimus. Disputeer du kun, min Son! saa meget som du vil; jeg gjør imidlertid hvad jeg vil.

Leander. Hører, I gode Forældre og andre nærværende got Folk! Hvad jeg hidindtil har sagt, er alleene for at legge tydeligen for Dagen min Stedsfaders Utroeskab; thi jeg haver intet menet af alt dette, som jeg har sagt. Jeg elsker Jomfrue Leonore efter denne Forandring ligesaa høyt som tilforn, saasom alleene hendes Person, men ikke hendes Stand og Vilkor har behaget mig.

Henrich sagte. Ah nu kommer jeg mig igjen.

Leander. Min Stedsfader derimod har ladet see, at han ikke har elsket Personen, men hendes Penge, hvorfor han er ikke saadan dydig Jomfrue værd.

Jeronimus. Snak du kun saa meget, som du vil, naar jeg kun maa beholde Hr. Leonards Dotter.

Henrich. Denne Udelhiertighed, som Hr. Leander her lader see, er rar og prisværdig; og nu haaber jeg, min Kiære Jomfrue! hun har forvundet den Sorg, som den uførmødentlige Forandring uhyggelig foraaarsagede hende.

Leonore. Ah nej, det er alt for høyt for mig at tragte efter udi denne min ringe Tilstand.

Leander. Hør, min Kiære Jomfrue! paa det at min Tale ikke skal agtes for Skromt, og hun ingen meer Aarsag skal have at tvile om mig, saa beder jeg, at saasom den Notarius er tilstede, som min Stedsfader har bragt med sig, at vor Egteskabs-Contract strax maa skrives.

Magdelone. Det kand see, min Herre! og han kand tilligemed skrive Egteskabs-Contract mellem Hr. Jeronimus og min Dotter.

Leonard. Denne Dag har været en forunderlig Dag fuld af Glædes og Sorgs Omvevling. Kom, Hr. Notarius! og fuldsærdige disse tvende Contracter.

Notarius sætter sig ned at skrive.

Jeronimus. Det er jo gandske vist, at den fortalte og igienfundne Dotter skal være deres eneste Arving?

Magdelone. Ja vist; efterdi hun er vort eneste Barn, saa skal hun ogsaa være vor eneste Arving.

Henrich sagte. Nu hører jeg Kloffen slaa; nu er paa Tiden, at den gamle Lucie, som jeg har bestævnt, skulde komme.

Leonard. I elskende Personer; gaaer nu hen og giver hinanden Hænder.

De give hinanden Hænder, og gratuleres af de Nærværende.

Leonard. Denne Dag saae temmelig fort ud paa alle Kanter; men Udgangen er saaledes, at den ikke kunde ønskes behageligere. Himmelens Forsyn har villet, at denne Historie skulde aabenbares just i Dag, paa det at disse tvende af Kiærlighed sammenknyttede Hierter ikke skulde adskilles.

Medens han taler, staar Jeronimus og cæresserer sin unge Brud.

Magdelone. Det banker stærkt paa Dorren; jeg maa see hvem det er.

Kommer løbende tilbage, striger, og falder paa Ana.

Leonard. Hvad er paa Færde, min hjerte Kone?

Magdelone. A = = = = =

Leonard. Jeg maa hen og see hvad der var udi Gangen, som forstrækkede hende.

Kommer ogsaa løbende tilbage, falder paa Ana, og striger.

Leander. Hvad saae han, Hr. Leonard?

Leonard. A = = = = =

Pernille. Jeg er ikke saa bange. Jeg maa see hvad det er.

Kommer ogsaa tilbage, falder paa Ana, og striger.

Leonore. Hvad kand det da være, som forstrækker dem saa?

Pernille. A = = = = =

Leander. Nu maa jeg engang forsøge. Jeg seer ingen uden en gammel Kone. Kom ind, Moerlille!

Scen. 7.

Lucie. Personerne af forrige Scene.

Lucie. Er I saa bange for mig, Bornlille?

De striger alle tillige.

Leander. Hvem er I, Moerlille?

Lucie. Jeg er Moer til denne Pige, som er her i Huset.

Jeronimus falder ogsaa paa Ana, og skielver, og Leander holder Tøret for Øyene.

Notarius. Her maa endeligen være nogen nogen Vildfarelse. Jeg maa examinere lidt denne gamle Kone. Hør, Moerlille! hvorfor ere alle saa bange for hende?

Lucie. Jeg veed min Troe ikke. Jeg har været nogle hundrede Gange her i Huset.

Notarius. Hvorfore ere I andre got Folk saa bange for at see en gammel Kone?

Jeronimus. Ah det er en Gienganger, Hr. Notarius!

Notarius. Er I da en Gienganger?

Lucie. Det maa I selv være.

Notarius. Saa gaf da hen til Folkene, som I kiender, og siig dem hvem I er.

De striger igjen.

Notarius. Kiender I, ærværdige Patres! denne gamle Kone?

Henrich. Jo vi kiender hende disvære alt for meget.

Notarius. Hvi saa?

Henrich. Det er en død Kone, Hr. Notarius! som er opstaaen igjen.

Lucie. Hvad? er jeg død? Er det vel mueligt, at jeg skal høre mit ærlige Navn og Nygte saa forfleynd?

Henrich. Ja vist er I død.

Lucie. Det skal en Skielm siige mig paa.

Henrich. Vaade denne min Confrater saavel som den anden Notarius kand vidne med mig, at I døde for 2 Dage siden, og blev begravet i Gaar.

Lucie. Hvad siger I? Vil I narre en gammel Kone?

Henrich. Gaf fra mig, du u-rene Mand!

Lucie. Ah din Skielm! jeg skal lære dig hvad det er at = = =

De brydes sammen saalænge, indtil hun saar Munkes-Rappen af Henrich, saa at han bliver staaende i sin Liberie-Riøle.

Leander. Ah Himmel! hvad seer jeg? Det er jo min Tiener Henrich. Henrich!

Henrich.

Henrich. Ja Herre! det er mig personligen.
 Leander. Hvordan est du kommen i den Dragt?
 Henrich. Hvis jeg ikke havde paataget mig den Dragt, havde J ikke faaet den Kone.
 Leander. Paa den Maade saa er den hele Historie opdigtet?
 Henrich. Ja hvad andet?
 Jeronimus. Hvad? er Historien opdigtet?
 Henrich. Ja vist er Historien opdigtet. Monsieur Leander har faaet [Hr.] Leonards Datter, og Hr. Jeronimus er giftet med Tieneste-Pigen.
 Jeronimus. Det skal i Evighed ikke stee.
 Henrich. Jeg forsikrer ogsaa, at det ikke skal stee; thi det er alt steed.
 Jeronimus til den rette Notarius. Hr. Notarius! slet ud Contracten igien.
 Notarius. Man spiller ikke saa med publice Acter.
 Jeronimus. Jeg vil ikke alleene have Contracten til intet gjort, men endogsaa denne Skielm hængt.
 Henrich. Det var Synd, at jeg skulde hænges for saadan prisværdig Gienning.
 Jeronimus. Ah jeg gaaer fra min Forstand over dette. Hæng ham, Hr. Notarius!
 Notarius. J maa hæng ham selv; jeg er ingen Bødel.
 Jeronimus. Ingen Love kand forbinde mig at holde en Contract, naar der er saadan Svig under.
 Henrich. Ingen har bedraget Hr. Jeronimus uden han selv. Han tog sig paa at frie for sin Son, men friede for sig selv, foregav, at han havde Himmelens Indskydelse til saadan falskhed. Han sagde, at han elskede alleene hendes Person, og

ey saae efter hendes Stand og Vilkor; men da han hørte, at en anden skulde arve, vendte han strax skammeligen Raaben om, hvorfor han har faaet den Lon, som han har forskyldt.
 Jeronimus. Ah Hr. Notarius! skaf mig Ret.
 Notarius. Mit Raad er, at J gaaer hjem med jer unge Brud, og mager det saa, at denne Historie ikke bliver bekiendt; thi kommer det for Retten, bliver J ikke alleene dømt til hende, men taber ogsaa jer Navn og Rygte.
 Pernille. Siv dig tilfreds, min Engel! og lad os gaae hjem.
 Jeronimus. Gaf Pokker i Vold; jeg har med jer ikke at bestille.
 Henrich. J faaer vel at tage hende hjem.
 Jeronimus. Ah din Forrædder!
 Henrich. Hør, Hr. Jeronimus! J maa takke mig til, fordi jeg har skaffet jer saadan en smuk Pige. J var hende min Troe ikke værd.
 Notarius. Jeg raader Hr. Jeronimus, at han tager sin unge Brud med sig; thi gior han noget Væsen af denne Sag, kand han derover geraade i stor Ulykke.
 Magdelone. Paa det at Hr. Jeronimus skal intet have at klage, saa giver vi Pigen 2000 Rdlr. til Medgift.
 Jeronimus. Jeg maa stikke mig herudi. Kom lar os gaae hjem.
 Henrich. En god voelig Nat, Hr. Jeronimus! Dette er eet af mine Mesterstykker. Jeg har her ved eet Grieb befodret tvende forliebte Personers Biarlighed, gjort en fattig Tieneste-Pige til en riiig Madame og straffet en gammel Skalk, som er falden selv i den Grav, han har gravet for andre; saa at jeg vil give en hver Lov at trykke den hele Historie og at sette derunder:

• HENRIGS-FECIT.

De Usynlige

Comoedie udi tre Acter.

Hoved = Personerne i
Comoedien.

Leander. Leanders Usynlige.
Arlequin, hans Fiener. Arlequins Usynlige.
Colombine, Arlequins Fæstrenge. Hendes Broder.

ACTUS I.

Scen. 1.

Leander. Arlequin.

Arlequin. Jeg fand sværge dyrt paa, Herre! at hvis jeg ikke havde hørt jer Røst, havde jeg umueligt kunde kiende jer igien, saadan er I forandret paa een Maanedes Tid, medens jeg har været borte.

Leander. Ah dig synes kun saa, Harlequin!

Harlequin. Da jeg reysede bort, Herre! var I saa fød som en Forpagter, men nu seer I ikke anderledes ud end en vandrende Ridder, en Don Quichot. Enten maa Herren have været syg, eller han maa være forliebt.

Leander. Een af Delene, Harlequin!

Harlequin. Har Herren da været syg?

Leander. Nej jeg har ikke.

Harlequin. Saa er Herren da forliebt?

Leander. Det kand nok være.

Arlequin. I hvem er Herren da forliebt?

Leander. Jeg veed min Troe ikke.

Harlequin. Hvilken underlig Snak er det!

Leander. Underlig eller ey, saa er det dog saa.

Harlequin. Ey, hold dog op at stiente, Herre! Men er hun stien?

Leander. Jeg veed i Sandhed ikke.

Harlequin. Jeg kand nok slutte, hvordan det hænger sammen. Der er sluttet en forlovelse mellem hendes og jere Venner, saa at I kiender hinanden ikke uden af deres Beskrivelse.

Leander.

Leander. Jeg hører nok, at du kender mig ikke ret endnu. Jeg frier min Troe aldrig ved Commissionairer.

Harlequin. I frier ikke selv, og I frier ikke ved Commissionairer, og dog blir I forlovet. Det er jo en mørk Tale, som aldrig kand løses. Det er jo ligesom jeg vilde sige: Jeg saaler aldrig mine Hoser, jeg lar dem ey heller saale ved andre, og dog blive [de] saaledes.

Leander. Naar du kommer med saadan Lignelse, Harlequin! maatte du i det ringeste sige sans comparaison.

Harlequin. Jeg kand ikke tale Latin, Herre! og jeg veed ikke at give det ret paa vort Maal, derfor maa Herren have mig undskyldt. Men har hun da Midler?

Leander. I gemene Folk spør altid strax efter Penge.

Harlequin. I fornemme Folk min Troe ligesaa med Herrens Permission. Ah siig mig dog, Herre! om hun har Midler. Leander. Sid jeg faae Skam, om jeg veed.

Harlequin. Hvad fanden er da detre? Er hun gammel?

Leander. Ney jeg troer ikke, at hun skal være gammel.

Harlequin. Herren kand jo nogenledes see paa hendes Ansigt, om hun er gammel.

Leander. Jeg har jo sagt dig, at jeg aldrig har seet hende.

Harlequin. Og I er endda forliebt?

Leander. Ja dødelig forliebt.

Harlequin. Hvorfor Dievelen forlieber I jer ogsaa ikke udi Keyserens Dotter i Missippi?

Leander. Jeg kommer til at hielp dig af Drommen, Harlequin! I gemene Folk gaar lige til, og vi andre fornemme Folk defilerer. Hos jer bestaer den hele Act af et Spørsmaal: Vil hun have mig? og et Gien svar: Ja eller Ney. Men vi, som finde ingen Sødhed udi det, som vi uden Møye kand komme til, udvælge den vanskeligste og forhindeligste Vey at komme til vort Maal.

Harlequin. Saa maa da Seigneur Per Gante have været en meget fornemme Mand; thi man siger om dem, som laverer saaledes uden Nødvendighed til Maalet, at de gaar Per Gantes Gienvey. Men hvordan det er eller ey, saa maa I enten selv have beset eller ved andre ladet besigtige den, som I er bleven forliebt udi.

Leander. Som jeg siger dig, Harlequin! ingen af Delene.

Harlequin. Har Herren da ey heller seet hendes Raaberstykke?

Leander. Hverken Original eller Copie.

Harlequin. Adieu, Herre! Jeg er gal, som staaer her og horer paa siig Polse-Snak.

Leander. Du vil ikke give mig Stunder at forklare mig. Den Person, som jeg har forliebet mig udi, tilstæder mig alleene at tale med sig. I en heel Maaned, som jeg har gjort Amour, har jeg ikke fundet formaae hende til at tage Masqven af, for at beskue hendes Skønhed.

Harlequin. Men hvordan Pokker kand Herren da være bleven forliebt i hende?

Leander. Den Gaardhed, hun har betæet mig, langt fra at giøre mig kaaldsindig, har forøget min Kierlighed i saadan Grad, at jeg er gandske fra mig selv.

Harlequin. Det er noget forbandet galt Toy, Herre! Det kand jo hende sig, at naar I nu engang skal holde Bryllup, og hun tager Masken af, da bliver den udi jer Indbildning guddommelige Nymphy forvandlet til en Maren Amme, og i Steden for en Rosen-læbed Mund kommer I til at kysse en Jordemoder-Flab.

Leander. Det er jeg ikke bange for. Jeg er forsikket om at det er en Model af Deylighed og Andest.

Harlequin. Jeg tænkte ligeledes forgangen, Herre! da jeg kiohte ubeseed en halv Sierding Smør; men da jeg slog Sierdingen op, fandt jeg den fyldt med Fæt.

Leander. Hvilke nogle tospeltagtige grove Lignelser!

Harlequin. Hvor grove de ere, saa ere de dog grundige. Naturen har givet os Øyne, fordi vi skal see os for, og Hænder, fordi vi skal fele os for; saa gjorde jeg, førend jeg forlovede mig med Colombine.

Leander. Jeg kand forsikke dig om at hvor skøn hun end kunde være, saa havde jeg ikke elsket hende halv Delen saa meget, hvis hun strax havde ladet sig see.

Harlequin. Det er en Spansk Maade at blive forliebt paa, som jeg ikke begriber. Men fortæl mig, Herre! hvorledes alt dette er tilgaaet.

Leander. Ungefæhr for en Maaned siden, da jeg udi Tusmørket gik og spadserede udi en Have, blev et Vindue op-ladet, og jeg horte en angennem Engle-Røst, som nævnede mig ved Navn, og spurdte, hvi jeg gik i saa dybe Tanker. Jeg blev strax slagen af Røstens Sødhed, og bad inderligen, at jeg maatte nyde hendes deylig Ansigt at see. Men forgieves. Efter lang Kierligheds-Tale lovede hun anden Dag ved samme Klokke-Slet at unde mig hendes Conversation, men med samme haarde Villkor. Jeg forsmædede ikke at møde, og fandt jeg udi den anden Samtale, at hun var mig ikke ugenegen. Hun lovede at demaskere sig, naar Tid var, og bad mig indstændig ikke at anmode hende om det, som hun for vigtige Marsager ikke endnu kunde føye mig udi. Jeg har ogsaa rettet mig derefter og continueret vore Samkvemme med samme Villkor. Endelig for 14 Dage siden, da jeg var alleene udi en Spadser-Have, blev jeg af 8 maskerede Cavaliers uformodentligen omringet, hvilke, uden at tale et Ord, førte mig med Magt udi en prægtig Vogn, agede mig uden Byen, og holdte stille for

et deyligt Lyst-Huus, hvor jeg blev med stor Pomp medtagen. Jeg blev bragt af eet herligt Gemak ind udi et andet,

S. Andest] Andighed. — 41. Lyst-Huus] Lyststed, Villa.

og

og det med største Taushed. Endelig blev jeg indladet paa en Sal, hvor der stod et dækket Bord, sigted fuld med delicate Retter. Jeg tænkte ved mig selv: Ah Himmel! hvad er dog det?

Harlequin. Blev da Herren altereret?

Leander. Jeg kunde for Skræk og Alteration ingen Sands have.

Harlequin. Da fand jeg ikke blive saa altereret for et Bord, sigted fuld af Retter.

Leander. Jeg vidste ikke, hvor jeg var, Harlequin! og hvad jeg skulde giøre.

Harlequin. Hvad jeg skulde giøre? Jeg skulde have sat mig ned og ikke givet en eneste Ret Ovar-teer. Men hvorledes gik det ellers videre, Herre?

Leander. Strax derpaa indtraadde en Dame, hvis Lige jeg aldrig saae udi Andest og Deylig-

hed, som sat sig ned ved Bordet, og ved et Vink gav tilkiender, at jeg skulde giøre det samme; hvilket jeg gjorde.

Harlequin. Det troer jeg nok; det er jo alle de Herligheder, et Menneske fandt forlange i denne usele Verden.

Leander. Hun bad mig med en venlig Mine at spise; men mit Hjerter var saa bespændt af Frygt og Forstrækkelse, at jeg inter kunde smage.

Harlequin. Jeg fandt blive gal over saadan Snak, Herre! Skulde mit Hjerter blive bespændt af det, at man sat mig paa en Gloyels Stol, og bar mig Mad, Viin og smukke Diger til, da maatte jeg have et slyngelagtigt Hjerter, og var ikke værd at lignes ved en Østers.

Leander. Hold op med din slyngelagtige Critique, og giv mig Tiid at fortælle Resten. Efter at hun havde spiset lidt udi største Taushed, gav hun et Vink til hendes Domestiquer at gaae til Side. Da saadan Ordre var efterleveret, begyndte hun dybt at sukke, og endelig brød ud udi disse Ord: Cavalier! jeg veed, hvor eders Tanker er henne, og jeg haver udsponoreret hvem I elsker. Men I elsker forgiaves. Hun haaber ogsaa forgiaves at nyde Frugt af jer Kierlighed; thi hun har en Rivale, som hun er alt for asmegetrig at imodstaae. Jeg spurdte stikvende, hvo den Rivale var. Hun svarede, det fik jeg nok at vide, og derpaa gjorde et vidtledigt Portrait paa samme Rivale, beskrev hendes Velstand, Byrd, Skionhed og Andest, og med stor Hæstighed raadede mig fra at elske den, jeg havde fæstet mit Hjerter til. Men all den Tale bevægede mig ikke; thi jeg svarede usforstrecked: Naadige Fru! endstkont samme Rivale udi Andest og Skionhed lignede Eders Naade selv, saa kunde dog inter uden Doden skille mig ved min Usynlige. Hvorpaa hun med en vreed Mine reysede sig, og gik bort, ladende mig alleene nogen Tiid, som for at noye overveje det giorte Forslag. Derefter kom en ærbar gammel Dame ind, som tog mig ved Haanden, og sagde: Jeg ynker eders Tilstand; thi I maa vide, at hun aldrig lader uhaevned passere den Foragt, I har ladet see mod hende. Jeg svarede, at det skulde smerte mig at have givet Fruen mindste Uerlighed til Fortornelse, og at jeg aldeles ikke vidste, hvorudi den For-

agt bestod. Min Herre! sagde hun da, det er forgiaves, at I stiller jer saa enfoldig an; thi min Fru er alt for vel informeret om jer Forstand, at hun skulde troe, at I ikke havde begrebet hendes Mening, nemlig at den Dame, som hun saa hoit reccommenderede, var hende selv. Nu gir jeg dig at betænke, Harlequin! hvilken Tilstand disse Ord bragte mig udi.

Harlequin. Giv Herren mig det at betænke, saa betænker jeg det saaledes, at I strax beslattede at lade jer Usynlige blive usynlig til Dommendag, og med Glæde at omfavne det Liggendefæ, som I saae at være solide.

Leander. Ney Harlequin! den Estime, jeg havde fattet for hende, blev ved saadant Tilbud forvandlet til Foragt.

Harlequin. Saa, lystig! Jeg har aldrig min Livstiid kiender saadan forbandet underlig Gout. Hor, Herre! een viser jer en kostbar Perle paa et Bord, og graver en anden, som I ikke veed om den er ægte eller uægte, ned i en Moding, og gir jer Vall at tage hvilken jer lyst. Hvad tog I da helst?

Leander. Jeg tog helst den, som laae paa Bordet.

Harlequin. Ney Herre! i Dievels Skind, ney! I grov heller i Modingen efter den uægte, saa viidt som jeg fandt begribe; thi = =

Leander. Denne Lignelse passer sig her ikke.

Harlequin. Og jeg mener jo. Men, Herre! efterdi I er saa forliebt i Masker, hvorfor forlieber I jer ikke i en Hue-Blok?

Leander. Hold Munden, og lad mig fuldføre Historien. Efter at den første Forstrækkelse var gaaet forbi, tog jeg Mod til mig igien, og sagde reent ud, at jeg tusind Gange heller vilde doe end forlade min Usynlige. Den gamle Dame ynkedes over min forstokkenhed, og søgte af yderste Magt at bringe mig paa andre Tanker, forestillende mig paa een Side den Velstand og Hærlighed, jeg kunde nyde, og paa den anden Side hendes Frues Vrede, som ikke kunde stilles uden med mit Blod. Men det endelige Svar var, [at] Pinebæk, Fængsel og Død aldeles ikke kunde bevæge mig. Hvorpaa hun gik sukende bort, ladende mig alleene paa Salen, hvor jeg stod og forventede min Dods-Dom. Endelig træder de samme 8 Cavaliers ind igien, binder for mine Øyen, og fører mig bort udi en Carosse. Jeg meente, det var til Retterstedet. Men da jeg var færdig af Carossen, og fornem, at jeg var forladt alleene, løsende jeg Kluden fra Øyene, og da mærkede, at jeg var udi Sikkerhed paa samme Sted, hvorfra jeg var bleven bortført; og som det var just ved samme Tiid, min Usynlige havde stævnet mig til sig, gik jeg derhen, og fortaalte hvad mig var vederfaerd. Hun hørte det an med Forstrækkelse, formanede mig til Bestandighed, som hun foreskrede mig at jeg ikke skulde fortryde paa. Men det var mig ey heller denne Gang mueligt at nyde hendes Naam.

Harlequin. Og Herren elsker hende endnu lige høyt?

Leander. Ja end meer end tilforn; thi just denne Conduite, som vilde forarge en anden, er Tønder til min Elskov. Men nu haaber jeg strax at nyde Frugten af min Bestandighed; thi hun har lovet ved denne Time at lade sig her indfinde, dog med Villkor, at hendes Ansigt bliver skjuled.

Harlequin. Hvilke herlige Frugter, at hun efter saadan Bestandighed og udstanden Livs-fare beviser jer den Ære, at I maa see hende udi den anden Ende! Hor, Herre! Kommer hun hid uden Geleyde, saa skal hun demasquere sig, om hun blev gal; thi her er vist nok Bedragerie under, og vil ikke Herren tage hende Masken fra, saa vil jeg.

Leander. Hvis nogen understod sig dertil, skulde det koste hans Liv, om det end var min egen Broder. Ney jeg vil med Taalmodighed oppebie Tiden. Men der seer jeg een Kommer. Det er uden Tvil hende.

Harlequin.

9. [sigted fuld] propfuldt.

Harlequin. Hun har min Troe en smuk Taille. Er hun saa smuk for som bag, saa kunde jeg selv blive forelsket i hende, hvor koldsindig jeg end er.

Scen. 2.

Leander. Harlequin. Den Usynlige.

Den Usynlige. Hidindtil, min Herre! har jeg ikke talet med ham uden langt fra; men nu, jo større Prøver jeg merker af hans Bestandighed, jo meer Frihed giver jeg ham at nærme sig til min Person.

Leander. Den Faveur, min allertiereste Jomfrue beviser mig i Dag, forarsager mig stor Glæde, og bestyrker mig i min Forhaabning at see engang min Troestab belønnet.

Den Usynlige. Hidindtil har J seet, at jeg aldrig har feylet i mine gjorte Løfter. Bliv kun ved at ikke med Bestandighed; J skal see, at J har ikke elsket forgieves. J skal ikke fortryde paa med Livs-fare at have forkastet andre prægtige Tilbud og foragtet Originaler for at henge ved den, som J hidindtil ikkun har seet udi Skygge.

Leander. Jeg skal helligen udi alting efterleve min Jomfrues Ordre, og hvor brændende min Længsel er at see det Ansigt, hvis Skygge har betaget mig min Frihed, og den Mund, hvis Lyd alleene har opvakt saadan hæftig Kierlighed udi mit Zierte, saa dog skal jeg uden Fortrydelse opbie Tiden, indtil min Jomfrue finder for got at aabne mine Øyen for at see den Herlighed, som jeg udi Indbildning alleene har mættet mig med. Jeg understaaer mig alleene denne Gang at tilbede mig den Frihed at kysse paa min Jomfrues deylige Haand.

Den Usynlige. Jeg fand endnu ikke tilstæde ham den Frihed.

Leander paa Ans. Allertiereste Jomfrue! frist mig dog ikke over min Formue, men tillad jer troe Tiener = = =

Harlequin. Ah Jomfrue! var dog ikke saa forbandet haard, og betænk, at min Herre er dog ingen Vestfalsk Skinke eller Hollandsk Ost, men = = =

Den Usynlige. Ah Himmel! hvo er det, som taler? Jeg er forraad.

Leander reysende sig. Vil du tie, din Forrædder? Det er min gamle Tiener, allertiereste Jomfrue! som jeg ikke har undseet mig at tage med; thi han er enfoldig og dum som et umælende Creatur, og har intet andet Menneskeligt uden den udvortes Skabning.

Harlequin sagte. Hvilket forbandet Folk i denne Bye, som skionner saa lidt paa gode Hoveder! Umælende Beest! ha ha, jeg maa lee deraf, thi jeg er min Troe eet af de beste Hoveder, i det ringeste her i Gaden.

Leander. Men derimod er han oprigtig, saa jeg fand betroe ham all min Velfærd.

Harlequin sagte. Det fand endeligen lade sig høre; men umælende Beest, fy for tusind Dævle!

Den Usynlige. Hvis det er kun jer Tiener, saa er intet herudi forseed. Men jeg beder for den Kierlighed, der er os imellem, at J denne Gang ikke meer paastaar [den] begjærte Faveur, som Sommelighed og andre Narfager tilstæder mig endnu ikke at accordere. Jeg har ikke lang Tiid tilbage at holde mig saa indgerogen. Maastee at J udi denne Dag skal fuldkommeligen naae jer Ønskes Maal.

Leander. Ah hvilken glædelig Tidende! Jeg skal efterleve hendes Befalning og aldrig for Tiden begjære nogen Faveur; thi jo hoyere jeg elsker min Jomfrue, jo større Fornøjelse finder jeg udi at adlyde hende endog saa udi de allerhaardeste Ordres.

Den Usynlige. Jeg skionner paa min Herres Lydighed, og er forstred, at det er alleene Effect af hans oprigtige Kierlighed. J vilde vel tænke med jer selv: Hvortil tiener at plage en Beyler efter saa store viste Prover? Hvortil tiener at opsætte Contractens Fuldbjrdelse, efter at den er engang slutted? Men jo vanskeligere Veyen er, jo behageligere er det, naar man kommer til Maalet; vi skionede ikke paa foraaert, dersom vi ingen Vinter havde; de Frugter, som vi finder paa Marken, smager os ikke saa vel som de, hvilke vi med Besværlighed selv plukke af Træet. Men lader os gaae lidt hen udi en anden Allee, for at tale videre sammen.

Leander. Harlequin! bliv du der staaende, til jeg kommer tilbage.

Scen. 3.

Harlequin alleene.

Hun har Ret derudi, at de Frugter, som ligger paa Marken, smage ikke halv saa vel, som de, hvilke man med Besværlighed selv plukker af Træet; det har jeg selv merket, iligemaade, at Maden smager mig aldrig bedre end paa en Bededags-Aften. Jeg seer af disse forelskede Folkes Opførsel, at de vil gaae langt fornøjeligere til Brudsfeng end jeg og Colombine. Vi har gaaet alt for meget lige til, og den Toite var alt for hastig med at give mig sin Troe. Jeg elsker hende, det er sandt; men min Kierlighed er kun en slyngelagtig Kierlighed mod min Herres, thi om Colombine døde i Dag eller i Morgen, hang jeg mig derover strax ikke af fortvilelse. Men hvad fand være Narfag til saadan lunken Elskov uden det, at jeg ingen Umag har haft med at vinde den? Thi saa snart som jeg loffede, hoppede hun; da jeg sagde: Vil du være min Zustrue? sagde hun: Ja nok; da jeg bad om et Kys, rakte hun mig strax Slaben; og da jeg bad hende om Frihed at føle paa hendes Bryst, sagde hun: Gierne, min Snut! og derudi bestaaer all Ulykken. Vil hun blive ved at være saa troe, saa troer jeg, at jeg faaer meer og meer Affmag for hende; thi = = Men der kommer hun min Troe. See engang, hvor forbandet coquette hun seer ud.

Scen. 4.

Harlequin. Colombine.

Colombine. Est du der, min allertiereste Harlequin?

Harlequin. Ja her er jeg. Kom og kys mig engang.

Sagte. Nu skal man see, om hun ikke strax rækker Snuden frem. Colombine vil kysse.

Harlequin vendende hovedet fra. Jeg vilde siige: lad mig føle dine Bryster.

Colombine. Gierne, min Engel! du har at befale.

Harlequin sagte. Gid du faaer Skam, dit barnhiertige Beest! [Sæt.] Hor, Colombine! vi fand i Vinter ikke holde Bryllup for visse Narfager.

Colombine. Ikke i Vinter?

Harlequin. Nej og maastee heller ikke tilkommende foraar.

Colombine. Er heller tilkommende foraar?

Harlequin.

Harlequin. Og maastee ey heller tilkommende Sommer.

Colombine. Ey heller tilkommende Sommer?

Harlequin. Og maastee ey heller tilkommende Høst.

Colombine grædende. Ey heller tilkommende Høst? Men hvorfor?

Harlequin vrængende efter hende. Men hvorfor? Fordi det er din egen Skyld.

Colombine. Er jeg Skyld, at Bryllupet blir opfat?

Harlequin. Det siger jeg ikke; men det bliver dog opfat.

Colombine. Af hvad Marsag da?

Harlequin. See hvor hun staaer her og slæber. Af hvad Marsag da? Af Marsag, at jo vanskelige Veyen er, jo behageligere er det, naar man kommer til Maalet.

Colombine. Hvad vil det sige?

Harlequin. Det vil sige paa anden Danste: vi skionner ikke paa Foraaret, uden vi først har Vinter.

Colombine. Vi har jo nu Vinter.

Harlequin. Jo vist har vi Vinter. Sagte. Hvilket forbanded Kiødhoved!

Colombine. Hvad vil dog all den Snak sige?

Harlequin. Den vil ungesæhr sige saa meget, som at de frugter, vi finde paa Træet, smage ikke saa vel som de, vi med Besværlighed plukke paa Marken.

Colombine. Du maa forklare dine Ord renere, om du vil, at jeg skal forstaae dig.

Harlequin. Vil du endelig have fuldkommen reen Forklaring, da udtolker jeg Ordene saaledes: De Ord, vi skionner ikke paa Foraar, uden vi først har Vinter, betyder paa got og oprigtig Danst, at du est en Carnali.

Colombine. Hvad? er jeg en Carnali? Hvad Ont har jeg gjort, at du handler saa ilde med mig? Ah det skulde aldrig have fortrydet mig, hvis jeg ikke havde elstet dig saa høyt.

Harlequin. Det er just U-lykken, at du har elstet mig saa høyt.

Colombine. Er det U-lykken?

Harlequin. Ja i tusind Pockers Navn, det er U-lykken. Hvorfor Dievelen var du ikke usynlig først?

Colombine. Jeg troer, han er reent gal.

Harlequin. Ney min Troe er jeg ikke gal, men har været gal tilforn. Hor, Colombine! det første jeg søgte at faae dig i Tale, blev det mig ikke da strax tilladt?

Colombine. Jo vist.

Harlequin. Da jeg sagde: Vil du have mig, svarede du ikke strax ja?

Colombine. Jeg erindrer ikke rettere.

Harlequin. Jo jeg erindrer det nok, jeg selv. Var du synlig eller usynlig, da jeg friede til dig?

Colombine. Hvilken forbanded Snak! Naar har jeg været usynlig?

Harlequin. Det er just U-lykken. Adieu, mit Barn! hils dine forældre.

Colombine. Vie, din forrædder! du skal forklare mig, hvo der har forført dig til at forlade mig.

Harlequin. Intet uden den sunde Fornuft har forført mig.

Colombine. Hvad? Raader den sunde Fornuft os at forlade dem, som elste os? Raader den sunde Fornuft os at bryde vort Egteskabs-Lofte?

Harlequin. Du est en Taadse, mit Barn! og veed ikke hvad den sunde Fornuft er; thi havde du vidst hvad den sunde Fornuft var, saa havde du imod den sunde Fornuft ikke været uvidende i den sunde Fornuft, nemlig at jo vanskelige Veyen er, jo behageligere er det at komme til Maalet; saa havde du vidst, at Vinteren er ikke angemen uden efter Foraaret; saa havde du vidst, at det er bedre at flyve udi Træet, end at flyve paa den flette Jord.

Colombine. Men hvad Pockers vil da alt dette sige?

Harlequin. Hor, Colombine! jeg skal strax hielpe dig af Drømmen. Da jeg kom tilbage fra Landet, fandt jeg min Herre Leander fast Daarekiste-forliebt, og det udi en Person, som han aldrig har seet.

Colombine. Det gaaer over min forstand.

Harlequin. Jeg troer det nok, Colombine! Det er just U-lykken, at du har saadan Hønsse-forstand. Havde du vidst at stille dig an som samme Dame, havde min Kierlighed været ligesaa heftig.

Colombine. Hvorledes fører hun sig da op?

Harlequin. Den første Uge fik han alleene Lov at tale med hende langt fra, den anden Uge at see hende bag til, den 3die Uge for til; men alt under Masse. Og er ham endnu ey efter stor beviist Troeskab og Bestandighed tilladt at kysse paa hendes Haand. Dette er noget andet end: Vil du have mig? Ja nok! thi saaledes frier unmalende Bester til hinanden, og derfor leve udi Egteskab sammen som Hund og Kat. Ney Kierlighed skal gaae frem Grad-viis, saa varer den længst. Det Træ, som vi plukker af frugten = = = Ney, jeg vil sige: Den Pluk, som vi frugter af = = = Ey, nu fandt jeg ikke hitte paa det igjen. Med et Ord at sige, Colombine! der blir inter af noget Egteskab mellem os; thi jeg vil have een, der fandt giøre mig ligesaa forliebt, som denne Usynlige har giort min Herre.

Colombine. Fattes der ikke andet, saa skal jeg gierne giøre mig usynlig en heel Maaned.

Harlequin. Det hielper nu ikke, om du gjorde dig usynlig hundrede Aar; thi nu veed jeg, at du giør det alleene af Coque-terie. Adieu, Colombine! hils dine forældre.

Scen. 5.

Colombine. Magdelone.

Colombine. Ah jeg elendige Meeneste, der skal see min Troeskab saa ilde belønnet!

Magdelone. See est du her alleene Colombine? Har du vel talet med din Kiereste nyeligen?

Colombine. Jo dis- var, jeg har talet med den forræder.

Magdelone. Hvad nu?

Colombine. Ah Magdelone! mit Hierte vil briste af Forbittrelse, naar jeg tænker paa hvorledes han tog imod mig.

Magdelone. Hvordan da? Fortæl mig noget derom.

Colombine. Han sagde, at han ingen Kierlighed kunde bære til mig, efterdi jeg saa let havde ladet mig overtale til U. flette] sode, jævne.

at elste ham. Han vil efter sin Herres Exempel frie paa Romansk.

Magdelone. Hvordan er det at frie paa Romansk?

Colombine. Det er, at hans Maitresse skulde stille sig haard og indgetogen an mod ham, alle Tider være masquered, og ikke tilstæde ham at see sit Ansigt, forend Bryllups-Dagen kommer.

Magdelone. Hvorfor vil han have hende saadan?

Colombine. Han siger, at saadan Opførsel legger Grundvold til en ret brændende Kierlighed, hvorpaa han har seet Prøve udi hans Herre. Ah jeg elendige Menneſke! jeg kand ikke lede, uden jeg faaer Zevn paa ham.

Magdelone. Giv dig tilfreds, mit Barn! jeg skal nok skaffe dig Zevn, jeg skal komme Karlen til at krybe til Kaarset.

Colombine. Hvorledes, Magdelone?

Magdelone. Kom hjem med mig, saa skal vi overlegge Sagen.

ACTUS II.

Scen. 1.

Harlequin.

Nu maa jeg gaae mine Sager an paa en anden Maade og træde i min Herres Fodspor, for at nyde den Sødhed, som man finder [i] at jage efter Vildt. Denne Spadsfergang her skal være min Vild-Bane, skiont her pleyer ogsaa at komme ramme Dyr, men dem gaaer jeg forbi; alt hvad som colombiniserer og lober efter mig, det vender jeg ryg, og alt hvad som vender mig ryg, lober jeg efter. Jeg maa gaae lidt længer ind udi Alleerne; der sporer jeg nok nogle op. Men seer jeg ikke der et fruentimmer, som er bedekt? Ah Himmel! jeg er alt slagen; thi hun seer vild ud som en Skov-Kat. Gaaer hun saa alleene, skionne Jomfrue?

Den Ufsynlige. Jeg elsker Eenlighed, Cavalier!

Harlequin. Jeg er ogsaa for Eenlighed, skionne Jomfrue! men jeg kand ikke nægte, at naar jeg har den Lykke at treffe saadan angennem Person, jeg jo da faaer Lyst at en-grassere mig.

Den Ufsynlige. Hvorledes kand J domme om de Ting, Cavalier! som J har ikke seet?

Harlequin. Det er sandt, jeg har ikke seet hende; men hendes Nærværelses Tønder har anstuffed mit Hiertes Svovelstikker og sat mit hele Legeme udi saadan Ildebrand, som hele Pebling-Søes Jis-kiolende Vande ikke kand udslukke, ja det som mere er, det hele Oceanus, som Poeterne tilskrive den Kraft at = Fort sagt, jeg vil være en Carnali, om hun ikke er eet af de allerfionneste Menneſker paa Jorden. Det maa jeg forstaae.

Den Ufsynlige. Hvad min Skabning er angaaende, da maa jeg være fornøyet med Himlens Gave.

Harlequin. Men, allerfionneste Ufsynlighed, hvortil tiener Deylighed, naar den altid skal ligge skjuled under en Maste? Tilstæd hendes forliebte Serviteur og tres humble valet at nyde en liden Glimt af hendes Ansigts Sol.

Den Ufsynlige. Hold inde med saadan Begjæring, Cavalier! Det strider mod all Modestighed at forlange saadant af en Dame udi allerførste Conversation.

Harlequin. Forlad mig, allerfionneste Ufsynlighed! min Dristighed. Men maa da hendes forliebte troe Tiener ikke nyde den Lyksalighed at kysse paa hendes Sneehvide Haand?

Den Ufsynlige. Ey, min Herre! jeg undres over, at han understaaer sig at begjære slige Ting. Jeg vilde heller dee end tillade en fremmed Cavalier saadan Frihed. Ney her vil meer Opvartning givres, flere Suk udoses, og længer Tiid opbies, forend man kommer saa vidt.

Harlequin. Maa jeg da ikke nyde den Lykke at see alleene hendes blotte haands Allebasterhed?

Den Ufsynlige. Ikke det heller.

Harlequin. Vil hun da ikke tee mig ringeste Naades-Tegn, at jeg ikke skal dee af Fortvilelse?

Den Ufsynlige. Forlad mig, min Herre! at jeg gaaer; vort Riens Sømmelighed tilstæder mig ikke at tale længer med ham.

Harlequin paa Raa grædende. Ah guddommelige Gudinde! forbarmer jer dog over jer troe Tiener, og forlad mig ikke gandske trosteslos.

Den Ufsynlige. Jeg ønsker, at det stod i min Magt at troste ham.

Harlequin. Vist staaer det udi hendes Magt. Det koster kun at aabne hendes rosenlæbed Mund for at sige et trosteligt Ord.

Den Ufsynlige. Hvad Ord vil J da at jeg skal sige?

Harlequin. Alleene at J vil kalde mig jer søde Engel, eller sige: Giv dig tilfreds, min Snut! det skal blive got.

Den Ufsynlige. Ah Himmel! hvad hører jeg? Mit hele Legem stielver, og jeg er færdig at falde af Usmagt. Ah mid min Terne var ved haanden, der kunde ledsage mig bort.

Harlequin. Ah steenhierrede Deylighed! har J da ingen Samvittighed at myrde et uskyldigt Menneſke og een, som tilbeder jer som en Gudinde?

Den Ufsynlige. Det er langt fra at jeg vil hans eller nogens Undergang.

Harlequin. Befaler J mig da at leve?

Den Ufsynlige. Jeg har ingen Magt at befale ham noget.

Harlequin trækkende sin Dolt, og settende den for Brystet. See da, her er et Pant paa min Kierlighed, og viid, at J er Aarsag til min Død.

Den Ufsynlige. Hold inde, Ridder! jeg befaler jer at leve. Stat op igien, og forsvil ikke aldeles. Naar jeg seer videre Prøver paa jer Troeskab, skal jeg ogsaa accordere eder andre smaa Faveurs. Alt hvad jeg kand lope jer denne Gang, er, at J skal om en Time finde mig staaende udi Vinduet af dette Huus. Adieu saalænge!

Sun gaaer bort.

Scen. 2.

Harlequin.

Ah Himmel! det er noget andet end Colombines Hverdags-Kierlighed; nu feler jeg først hvad det er at være forliebt. Jeg veed ikke, om det er raadeligt at aabenbare denne nye Elskov for min Herre; thi det kunde hende sig, at han blev forliebt i hende, og stak mig ud. Thi det er eet af de deyligste skabte Ting paa Jorden. Ah jeg glemmer aldrig de Purpur-røde Kinder, de Rosen-tegnede Læber, de Diamant-skinrende

4. Maitresse] Kjæreste, Serlovede.

27. Usmagt] Usmægtighed.

Øyen, de Alabaster-hvide Hænder. Dog hvad staaer jeg her og snakker? Jeg har jo endnu intet seet deraf. Men min Geyst tilliger mig, at jeg faaer alt saadant at see; thi saa snart hun sagde, at hendes Modestighed ikke tillod at blotte sin Haand, var det ligesom jeg allerede havde seet hendes yndige Skabning fra Top til Taae. De Ord: Hold inde med saadan Begjæring, Cavalier! viser, at hun er en Venus. Ah gid den Time var forloben. Jeg maa imidlertid hen at lave mig paa noget Galanterie for at divertere hende uden for Vinduet.

Scen. 3.

Leander.

Nu, Leander! vær ved frit Mod; din Forløsning stunder snart til. Min Ufsynlige har i Dag forsikret mig, at jeg snart skal nyde Frugten af min troe Bestandighed, og sat denne Ring paa min Finger, som jeg skal forvare som min Øyesteen. Men ah Himmel! hvad seer jeg der? Er det ikke min Ufsynliges Rivale, den samme Dame, som lod mig enlevare for nogle Dage siden? Skal jeg blive staaende? Nej det er best, at jeg tager Flugten for ikke at bringes udi Fristelse.

Scen. 4.

Den Ufsynlige uden Masque. Leander.

Den Ufsynlige. Flyer I saaledes for et eensomt ubevæbnet Fruentimmer?

Leander. Kænd det Fruentimmer siges at være ubevæbnet, som Naturen har begavet med saadan Skionhed?

Den Ufsynlige. Efterdi han finder mig saa skion, hvorfor vender han mig da saa haanlig Nyggen?

Leander. Just fordi hun er saa skion, derfor vender jeg hende Nyg, at hendes Øynes Straaler ikke skal forblinde mig, og at mit Hjerte ikke skal vendes fra den, som jeg engang har opoffret det til.

Den Ufsynlige. I har ikke Behov at frygte for Forblindelse, min Herre! efterdem en ond Skiebne har saaledes forstøffet jer Sind, at I foragter een, som I selv holder for at være skion, paa hvis Kierlighed I har seet Prover, og hvis Riigdom og Velstand er jer bekiendt, for at hænges ved en anden, hvis Stand og Villkor I veed Intet af at sige, og hvis Skabning hun selv har givet jer Marsag at tvile om, i det hun ikke har turdt lade sig see med ubedeft Ansigt. Jeg selv er ikke mindre forblindet, i det jeg elsker den, som hader mig.

Leander. Ah naadige frue! jeg beder ved alt det, som helligt er, at hun ikke haver de Tanker om sin ringe Tiener. Det er saa langt fra at jeg hader hende, at jeg tvært imod har haft alle mine Sinds Kræfter nødig at imodstaae de Fristelser, hendes Skionhed og Andighed har forarsaget mig. Vær forsikket om, naadig frue! at der er intet Menneske paa Jorden, jeg har større Æstime for end hende; ey heller var der noget Menneske paa Jorden, jeg høyere elskede eller opoffrede heller mit Hjerte til, hvis det ikke allerede var bortgivet til en anden.

Den Ufsynlige. Saa er det da hans uryggelige Forsæt at elske den Ufsynlige?

Leander. Intet uden Døden kænd stille mig fra hende, ligesom ogsaa intet uden Døden skal betage mig den Æstime, Ærbødighed og Taknemmelighed, jeg er min naadige frue pligtig, som jeg underdanigst beder at ville sette Prove paa mig udi alt hvad som mig kænd være mueligt, undtagen den ene Post at forlade den, som jeg saa stærkt er bunden til.

Den Ufsynlige. Nu vel an da, min Herre! jeg vil da ikke friste ham meer. Jeg vil kun alleene begjære en liden Gave af ham, som jeg vil forvare for at have ham stedse i Erindring.

Leander. Intet er saa kostbart, som jeg jo med Fornøjelse giver hende.

Den Ufsynlige. Jeg forlanger intet, som er kostbart. Han maa alleene give mig den Ring, han bær paa sin Finger.

Leander. Det var alt for llet Gave til saadan Dame. Jeg har en langt skionnere, som jeg vil tilbede mig den Naade at maae være i hendes Øye.

Den Ufsynlige. Det er mig ikke om Kostbarheden at giere. See der har han min Ring igien, som han skal bære til min Erindring, og det er alt hvad jeg herefter skal forlange af ham.

Leander. Men, naadige frue! denne Ring = = =

Den Ufsynlige. Ah Himmel! er det mueligt, at han endnu tør tage i Tvilsmaal at nægte mig saadan ringe Ting, efter at han har forsikret mig saa høyt om den Æstime, han har for mig?

Leander. Hendes Unaaede er mig haardere end Døden, hvorudover jeg tør ikke nægte hendes Begjæring, skion denne Ring er det ypperste Klenodie, jeg haver.

De bytte Ringe sammen.

Den Ufsynlige. Nu gaaer jeg fornøyet bort, og vil stræbe at forglemme den Haardhed, han har ladet see imod en Person, paa hvilken mange anseelige Cavaliers Øyne have været henvendt.

Leander. Jeg haaber, at saasom Himmelens har begavet hende med ligesaa stor Forstand som Skionhed, at hun tilskriver saadant heller min Troeskab med min forlovede end en Haardhed.

Den Ufsynlige. Det vil jeg ogsaa giere. Adieu, min Herre! Jeg vil ønske, at han stedse maa leve fornøyet med den, han saa høyt elsker.

Scen. 5.

Leander.

Mit Sind er gandske forvirret, at jeg ikke kænd besinde mig, om jeg har gjort vel eller ilde; hvorvel naar jeg tænker mig lidt om, saa kænd det ikke forsvares, at jeg haver bortgivet til et andet Fruentimmer det, som jeg har faaet til Kierligheds-Pant af min Kiereste. Men kunde jeg vel afslaae en Begjæring til den yndigste Dame paa Jorden, hvilken jeg havde opirret ved min Kaaldsindighed, men stillet tilfreds igien ved saadan Gave? Kunde jeg nægte den noget, som jeg nyelig selv havde ombedet at begjære alt hvad mueligt var af mig? Nej ingenlunde. Dog, var det en muelig Ting at bortskænke sin Kierestes Gave? Burde jeg ikke have sagt, hvilken Klenodie det var? Kænd jeg med saadan Bestylding bestaae for min Kierestes Øyen? Ah Himmel! hvad haver du gjort, Leander? Men jeg maa hitte paa at den er forlagt, eller at den er bortstaaen, eller at den er tagen mig fra med Magt; hvilket sidste jeg med Led kænd bekræfte, thi hvo kunde modstaae saadan Begjæring? Men hvad om dette er skeed af Ligt? Hvad om hun har givet dette alleene for at sette Spliid mellem mig og min Ufsynlige? Hvorfor skulde hun just begjære den Ring, uden hun ved Spioner havde udforsket, hvorfra den var kommen? Ah ah, jeg er forraad, jeg maa løbe efter hende for med grædende Taare at begjære min Gave tilbage, og hvis Bøn ikke kænd hielpe, maa jeg = = = Han gaaer ud i Forvirrelse.

Scen. 6.

Scen. 6.

Harlequin med en Siel i Haanden.

Man siger, at Poeter fødes; men det er Logn. Thi jeg har ofte tilforn søgt at giøre Vers, men det har aldrig villet lykkes for mig; nu, siden jeg er bleven forliebt, regner der lutter Riim og poetiske Indfald over mig, saa at jeg tør vove at giøre Vers i Rapp med den beste hornet eller kroned Poet, thi siden jeg forlod min Usynlige, har jeg med liden Umag gjort en temmelig Hob Vers og sat dem udi Melodie for at siunge dem uden for min Kiærestes Vinduer. Til den Ende har jeg taget den Luth med mig, for at giøre min Røst des behageligere. Jeg er ikke synderlig stærk udi Instrumental-Musik, det er vist; men Røsten og Poesien skal bøde paa hvad som derudi fattes. Nu maa jeg stemme min Luth først og siden liste mig under Vinduerne. Kling, kling, kling, kling, kling. Ah jeg elendige Menneske! der sprang Qvinten. Men jeg maa forsøge at spille paa 3 Streng.

San stryger paa Sielen, og mumler sagte sin Vise derhos. Det gaaer an. Jeg merker, at der er meger i Verden, som man ret vel kand undvære, og som tiener kun til Overflod; saa at det er kun Pedanterie at siige, man kand ikke stryge uden Qvint. Hor engang, hvor denne Qvinte-lose Luth lar sig stryge. San stryger, og mumler igien. Sid jeg faae Skam, om jeg min Livs-Tiid har strøyet bedre. Jeg troer, Kierlighed giør ogsaa Spillemand, saavel som den giør Poeter; thi min Instrumental-Musique gaaer snart ligesaa vel som min Vocal. Ah, hvor min Usynlige vil blive fornøyet, naar hun hører mig siunge og spille paa cengang. Nu maa jeg derhen. San synger og spiller.

Guddommelige Usynlighed!

Jeg elsker dig med stor Besteed,

Din Deylighed har gjort mig til Træl,

Saa jeg er færdig at døe af Kierlighed, det svar jeg paa min Siel.

Du har mig udi Lænke,

Det svar jeg uden Rænke

Og uden Argelisk;

Sid jeg faae Skam, er det ikke vist.

Dit Ansigtis giennem-trængende Straaler

Mit Sind, mine Sandse bedaarer.

Lev vel, min søde Pindsviin!

Det onsker Harlequin.

Det Harlequin han onsker,

Af Hiertens Grund udpsnker.

Lev vel, min søde Pindsviin!

Det onsker Arlequin.

Lev vel, min Balsom-Bysse!

Tilstad mig dig at Kyffe.

Lev vel, min søde Pindsviin!

Det onsker din indtil Døden votre tres humble Servitör Harlequin.

Den Usynlige (i Vinduet). Han skal have Tak for hans Serenade. Jeg vilde onske, at mig maatte meddeles en Copie af de Vers.

Harlequin. Ah min allerstionneste Usynlighed! hun giør mig en stor Ære, at hun begiærer en Copie af min Hiernes Foster.

Den Usynlige. Hvad? er det hans eget Hiernes Foster? Det maa jeg bekiende, han har en ret poetisk Geyst.

Harlequin. Min Geyst er af Naturen ikke saa stor, at den kunde bringe noget Synderligt frem; men jeg maa takke min Læremester for saadant.

Den Usynlige. Af hvem har han da lært denne himmelske Kunst?

Harlequin. Af den store Poet Cupido.

Den Usynlige. Af Cupido? Jeg meente ellers, at Apollo var den beste Lærer.

Harlequin. Hendes Ord i Æren, min deylige Venus! Apollo er kun en Sinklectie-Karl mod Cupido i at giøre Vers. Jeg har aldrig fundet giøre Vers tilforn, førend jeg havde den Ære at komme i Kundskab med Cupido; men saa snart jeg blev saared af hans Musquet-Kugler, kom den poetiske Geyst over mig.

Den Usynlige. Hvo der haver været hans Læremester, enten det er Apollo eller Cupido, saa maa man tilstaae, at han er Poet.

Harlequin. Det staaer mig ikke an at roese mig selv eller mit Æbejde; men der ere dog visse Indfald udi denne Vise, som ere uforligelige.

Den Usynlige. Det er intet viskere. Besynderligen den Strophe, som er nest den sidste, hvilken jeg beder tiensligst at han vil repetere for mig, thi der er noget derudi, som er mig for høyt.

Harlequin. Hiertelig gierne. San spiller og synger.

Det Harlequin han onsker,

Af Hiertens Grund udpsnker.

Den Usynlige. Hold lidt, om han behager. Jeg fatter ikke hvad det Ord udpsnker vil siige.

Harlequin. Det vil ikke meger siige udi solut Stiil; men udi Vers er det et kostbart Ord.

Den Usynlige. Hvad vil det da betyde udi Vers?

Harlequin. Det saavel som mange andre Ord betyde intet, naar de ere alleene; men naar man legger det til onsker, er det af stor Betydelse, og bliver et fuldkomment Riim. Hvis ikke siige Ord vare, forgik i en Hast to tredie Deler af den poetiske Verden.

Den Usynlige. Det maa saa være. Jeg formoder ellers, at han holder sit Lofte og lader mig faae en Copie.

Harlequin. Det skal skee med fornøvelse; men, allerstionneste Usynlighed! gir hun mig ellers ingen Fortroening, at jeg snart maa faae hendes Ansigtis Soel at see?

Den Usynlige. Alt hvad jeg kand troeste ham med denne Gang, er, at han i den store Allee skal finde mig igien om et Par Timer.

Harlequin. Men maa jeg denne Gang ikke nyde hendes Omgængelse længer? Vil hun ikke tilstade mig, at jeg maa trine op til hende?

Den Usynlige. Ah Himmel! hvad hører jeg, Cavalier?

Jeg vilde heller døe end tilstade ham saadan Frihed. Stat fra saadan Præntension, om han ellers ikke aldeles vil forspilde min Gunst. Det er endnu for tilig; men vær forsikred om at I skal ikke tilbøde mig forgiæves, og at jer troe Tieneste skal ikke blive ubelønnet. Adieu, Cavalier! og lad jer nøye med denne Faveur denne Gang.

San lukker Vinduet.

Harlequin. Ah jeg er færdig at

12. Sinklectie-Karl] Elev i Skolens nederste Klasse. — 22. uforligelige] uforlignelige. — 23. Det er] Der er.

34. med stor Besteed] med megen Betænksomhed, Sindighed.

revne

revne af Kiærlighed. Gaaer jeg ikke hendes Ansigt at see ved første lovede Sammenkomst, deer jeg af Utaalmodighed.

ACTUS III.

Scen. 1.

Harlequin. Den Ufsynlige.

[Harlequin alene.] Ah disse to Timer har været mig 2 Djevls Timer, og jeg merker endnu, at de ere ikke forlobne, efter som jeg ikke seer min Skat. Ah J Træer! J Kaalstokke! J Græsbenke! J grønne Urter og Aspires! siger mig, om min Soel snart oprinder. Men de dumme Hunde svarer ikke et Ord. Ah J Sker! J Vinde! bringer mine Sukke til == Men der seer jeg noget imellem Træerne. Mon det ikke er hende? Jo vist; giv dig tilfreds, Cavalier! Harlequin! du est ovenpaa.

Den Ufsynlige. Har disse to Timer faldet ham lange?

Harlequin. Ah min himmelske Nymphel! det har været for domte Timer for mig; thi jeg vil være en Canaille, om ==

Den Ufsynlige. Hvor kand han komme til at bruge Slige gemene Expressioner, min Cavalier!

Harlequin. Jeg beder om Forladelse, min Jomfrue! jeg fortaledede mig. Jeg vilde sige, Diable me ferme la porte, om disse to Timer ikke har været en Ewigghed for mig. Jeg har ikke vidst, hvordan jeg skulde fordrive den Tiid. Nu har jeg taget fat paa min Luth, nu har jeg forsøgt at giøre Vers, for at forslaae Tankerne; men alt forgiæves, thi hun, min sode Smorblomster! har altid staaet mig for Øyene.

Den Ufsynlige. Ey, min Herre! det Ord Smorblomster

er meget gemeent, og skurrer i mine Øren. Men apropos, han lovede mig et Udskrift af sit poetiske Vers.

Harlequin. Jeg har bragt det med mig, for at overlevere det udi hendes Elphenbeens Hænder.

Den Ufsynlige. Jeg takker Skyldigst.

Harlequin. Men, min yndigste Nose! vil hun ikke endnu veder-

qvæge mit Hierte med hendes Sol-skinnende Ansigts Blottelse?

Den Ufsynlige. Det er endnu for stor Faveur, Cavalier!

Harlequin. Maa jeg da ikke see hendes blotte Utlafkes Hænder?

Den Ufsynlige. Jeg beder, at han vil slaae sig til Roelighed. Han kand forderve alting ved sin Utaalmodighed. Alt hvad jeg denne Gang kand giøre ham til Faveur, er at vise ham en Ende af min lille Finger, en Lykke, som ingen Mandsperson endnu er vederfared == Men ah Himmel! der hører jeg nogen komme; jeg maa gaae. Om en Time skal han finde mig her igien.

Scen. 2.

Leander. Harlequin.

Leander. Ah ah, jeg er forraad. Hvor vil jeg bestaae for min Ufsynlige, naar hun spør mig om sin Gave? Men der

seer jeg Harlequin; han er gandske henrykt. Hvad bestiller du her?

Harlequin stirrende paa Jorden. Ah hvilken deylig proportionered Finger!

Leander. Hvad Pokker gaaer af dig, Harlequin?

Harlequin. Har en halv Finger kunder giort mig saadan Skade, hvad vil det andet, som er meer solide, ikke giøre!

Leander. Hvad har giort dig Skade?

Harlequin. Ah Kionne Venus! vil hun da qvæle mig == Men see, Herre! er det han?

Leander. Hvad er det du staaer og snakker med dig selv?

Harlequin. Jeg beder, Herren ikke vil fortryde paa, at jeg er bleven ligesaa gal som han.

Leander. Hvilken Compliment er det!

Arlequin. Det er at sige, jeg er bleven paa samme Maade forliebt som Herren.

Leander. J hvem?

Arlequin. Udi Foraaret, som er behageligt efter Vinteren.

Leander. Hvilken Pølse-Snak!

Arlequin. Alt hvad fattig Folk taler, det er Pølse-Snak; men ==

Leander. Jeg kand sværge paa at jeg ikke fatter noget af alt det, du siger.

Arlequin. Jeg har ey heller sagt noget i den Henseende, at han skulde fatte det. Hvorfor skal han begribe meer mit Frierie end jeg hans?

Leander. Men hvem er det, du frier til?

Arlequin. Jeg kand blive gall over saadanne Spørsmaal. Ved jeg hvem jeg frier til, naar jeg frier paa samme Maade som Herren? Den, jeg frier til, er lige saa pæn som den anden, Herren frier til. Jeg tør ikke beskrive hende ret; thi jeg er bange, at Herren skal stikke mig ud.

Leander. Er hun da saa Kion?

Arlequin. Intet Dyr er nogen Tiid loben af Naturens Bankestok, som er meer fuldkommen udi Skabning. Venus er, gid jeg faae Skam, kun en Maren Amme mod hende.

Leander. Beskriv mig hende da tydelig, saa skal jeg sige dig, om du tar feyl; thi jeg er bedre Kiender end du.

Arlequin. Først hvad Ansigtet betrefver, det har jeg endelig ikke seet; men ==

Leander. Hvad har du da seet? Hendes Hals, Bryst eller Hænder?

Arlequin. Ingen af Delene; men nok er det, at hun er det deyligste Menneske paa Jorden, thi hvordan skulde jeg ellers blive saa forliebt?

Leander. Jeg hører nok, hvorhen din Tale sigter. Du vil bedreyde mig, at jeg frier udi Blinde; men tør lidt Korn, saa skal du strax see, at jeg ikke har taget feyl.

Arlequin. Jeg vil ogsaa bede, at Herren vil være overværende, naar min Ufsynlige tar Masken af, saa skal han ogsaa see, at jeg ikke har taget feyl.

Leander. Saa giør du ogsaa Cour til en masqueret Person? Det er noget Usædvanlig for en gemeen Tiener. Men, Arlequin! jeg har haft en stor Ulykke, siden jeg taledede med dig; thi den Ring, som == Men der seer jeg min Ufsynlige komme. Staae still udi en Krog, for at see an Udfaldet.

Scen. 3.

Den Ufsynlige. Leander. Arlequin.

Den Ufsynlige. J seer, min Herre! at jeg fremturer udi at holde mit Løfte, og at jeg aldrig manqverer noget Minut udi Tiden, som jeg berammer til Sammenkomst, saa at han

han fand giøre sin Regning af den Accuratesse, jeg har viset udi de smaa Faveurs, at jeg ogsaa vil være ordholdig udi det, som er mere vigtigt.

Leander. Jeg er saa forsikred, Madame! om min Lyksalighed og om en riig Troeskabs-Belønning, at jeg udi det Haab har imodstaaet alle Fristelser.

Den Usynlige. Men fand han forvise mig om, at den Skionne Dame, som bær den hæftige Kiærlighed til ham, ikke har opvakt mindste Elfskøvs-Gnist hos ham, men at han har fundet modstaae hendes Ansøgning uden Ansøgelse?

Leander. Jeg fand ikke negte, at samme Dames store Skionhed og Andighed gjorde jo i Begyndelsen stor Impression udi mit Hierte, og at jeg aldrig havde fundet modstaae den Fristelse, som saadant syntes at ville styrte mig udi, hvis den Troeskab, jeg er hende skyldig, og hvis den store Kiærlighed, jeg bær til hende, ikke havde styrket mig. Jeg haaber ellers, at det Eventyr ikke har opvakt mindste Jalousie hos hende, Madame! thi hvis saa er, gjør hun sin troe Tiener Uret, som ved dyreste Løder tør forsikre, at hvor stor Dørlighed han har fundet hos samme Fruentimmer, den dog ikke har gjort mindste Skaar udi hans første Kiærlighed, men at han er rede indtil at haade den synlige Skionhed, for at behage den usynlige.

Den Usynlige. Jeg troer usyrlig, min Herre! at han elsker mig af Hiertet, saa vidt det er mueligt for en vankelmødig Siæl.

Leander. Ah Himmel! er det mueligt, at jeg skal høre saadan Bebrejdelse efter saa store udviste Troeskabs-Prover?

Arlequin sagte. Hillemant, hun begynder at faae Skruller i Hovedet; vil det gaae ligesaa til med min Usynlige, saa er jeg ikke ilde opstjortet.

Den Usynlige. Jeg har aldrig haft i Sinde at bebrejde ham noget, endskjønt jeg vidste, at een eller anden Vankelmødighed kunde være ham overkommen: thi jeg veed hvad et Mennefte er, og hvor mange Skrobeligheder det er underkastet. Men eftersom han taler om sin Kiærlighed udi saadan høy Grad, da fand jeg ikke forbigaae at sige ham en Ting, som har foraarfaget en liden U-roelighed hos mig, og foresille ham en Beskyldning, som jeg haaber strax han skal kunde bevise at være falsk.

Leander. Hvis nogen fand overbevise mig udi ringeste Maade at have givet hende Anledning til Mistanke, vil jeg selv domme mig uærdig hendes Affection.

Den Usynlige. Han fand strax lese Knuden ved at vise mig den Ring, jeg nyelig forærede ham.

Leander. Ah Himmel! jeg er forraad. Sæder paa Knæ. Jeg bekiender reent ud, Madame! at den Ring, som hun gav mig, er ikke alleeneste bortkommen, men endogsaa at jeg selv har givet den bort, hvorved jeg ogsaa gierne tilstaaer at have fortient hendes Ugunst; men naar hun hører Maaden, paa hvilken det er skeed, haaber jeg, at hendes Vrede vil blive stilled igien. Den Dame, som længe har forfuldt mig, kom hid for nogle Timer siden, hvor jeg var alleene, forekastede mig min Koldsindighed og Utaknæmmelighed, og brugte alle optænkelige Midler til at vende mit Hierte fra min Usynlige, men alt forgiæves, thi jeg contesterede heller at ville døe end bryde mit Løfte; hvilket da hun hørte, og fornåm, at jeg ingenlunde var til at overvinde, begiærede hun en liden Gave af mig, som hun vilde forvare til min Erindring. Kunde jeg vel negte hende saadant? endeel for ikke at passere for grov, upølered og utaknæmmelig, endeel ogsaa for at komme derved udfra hendes Strikler. Jeg sagde strax derpaa uden Betænkning, at hun frit kunde befale mig at give saadan Foræring, som

hun forlangede; hvorpaa hun tog mig paa mine Ord, begiærede det, som jeg mindst tænkte paa, betiente sig af min Forvirrelse, og tog Ringen af min Finger. Jeg kunde ikke sandse efter, med hvilken Alenodie hun havde skillet mig, førend hun var borte, da betragtede jeg først min daarlige Gierning, da opvæntes hos mig saadan Vrede, at jeg løb for at oplede hende, udi fuld Forsæt enten at døe eller at rive hende Byttet af Hænderne; men disvær = = =

Den Usynlige. Min Herre! all denne Undskyldning fand ikke betage den Mistanke, jeg har fattet.

Leander. Fand saadan Undskyldning ikke frikende mig, saa skal mit Liv, mit Blod udslette all Mistanke.

Han trækker sin Raarde.

Den Usynlige. Hold inde, min Herre! det er nok spillet. Her seer I Ringen, og her seer I jer Kiæreste og hendes Rivale tilligemed.

Leander. Ah Himmel! hvad seer jeg? Er hun den selv samme Person?

Den Usynlige. Ja min allerkiæreste Leander! jeg har spillet tvende Personer, for at sette Prove paa hans Troeskab mod mig, om hvilken saasom jeg nu fuldkommen er forsikred, saa staaer intet tilbage, at han jo strax maa nyde Frugten af sin Bestandighed. Staae op, og lad mig omfavne jer.

Leander. Ah min Glæde er saa stor, at jeg ikke veed, enten jeg drømmer eller er vaa-gende. De omfavner hverandre.

Arlequin. Ah hvilket dydeligt Mennefte! næst min Usynlige fand der ingen større Skionhed være paa Jorden.

Leander. Hvad synes dig, Arlequin? Har jeg haft saa stor Taalmodighed forgiæves?

Arlequin. Vey Herre! I har skudt Papegoyen. Jer Troeskab er bleven rigelig belønnet. I er næst mig den lykkeligste Mand paa Jorden.

Leander. Jeg vil onste dig et ligesaa glædeligt Udfald; thi du est en gammel troe Tiener.

Arlequin. Jeg tviler, faae jeg Skam, ikke paa Udfaldet. Herren skal ellers have Tak for sit Ønske.

Den Usynlige. Men, allerkiæreste Leander! lar os gaae hen og sammenkalde vore Venner paa begge Sider, for at komme til en ønskelig Ende.

Scen. 4.

Arlequin. Den anden Usynlige.

Arlequin [alleene.] Det maa koste hvad det koste vil, saa vil jeg have en Ende herpaa denne Aften; thi min Herres Lyksalighed har saaledes ophidset mit Blod, at hvis jeg ikke overtaler hende denne Gang at tage Maasken af, omkommer jeg mig selv. Men der seer jeg hun kommer.

Den Usynlige. Jeg priser hans Accuratesse at møde til bestøvnte Tiid og Time. Men mig synes, at han seer noget forvirred ud.

Arlequin. Hun har Ret. Jeg har ey heller nogen Tiid været saa forvirret i mit Sind.

Den Usynlige. Det gjør mig ont; men hvad fand være Aarsag dertil?

Arlequin. En anden Bøyles Lyksalighed; thi hans Usynlige har nu nyeligen givet sig tilkiende og viset, at under hendes

hendes Maske laae skjulet et Ansigt og en Skabning, hvorved hans lange troe Tieneste er bleven rigelig belønnet. Og som jeg selv har anseet alt saadant, har Kiærlighed taget saadan Overhaand hos mig, at all min Taalmodighed er mig forgaaet.

Den Usynlige. Bliv kun ved at elske og at give Prøver paa jer Bestandighed efter samme Persons Exempel, saa skal I hofte lige saa søde Frugter.

Arlequin. Men, min Gudinde! frist mig ikke over min Formue.

Den Usynlige. Det være langt fra at jeg vil friste ham over hans Formue.

Arlequin. Men naar vil hun da giøre mig lykkelig?

Den Usynlige. Med Tiid og Stunder. Bliv kun ved at haabe.

Arlequin paa Rna. Ah min deylige Usynlighed! hvis hendes Usynlighed ikke i Dag bliver forvandelt til Synlighed, doer jeg af Utaalmodighed.

Den Usynlige. Hvad? skulde jeg give mig tilkiende saa hastig? Ney Cavalier! her vil meer til.

Arlequin. Jeg tar Livet af mig selv, hvis jeg ikke faaer en naadig Bønning.

Den Usynlige. Det strider jo mod all Erbarhed.

Arlequin. Strider det mod all Erbarhed at redde en troe Beylers Liv?

Den Usynlige. Ney det strider mod Erbarhed af en Dame af min Qualité at staae Chamade ved første Anfald.

Arlequin trækkende sin Dolt. Jeg merker da, at hun har lyst at see mit Blod rinde. Ah hun er Uarsag til min Død.

Den Usynlige. Jeg haaber, at I berænker bedre hvad I giør. Men hvis I strider til saadant blodigt Forsæts Jultbyrdelse, da maa I vide, at ikke jeg, men I selv er Uarsag til saadan U-lykke, eftersom I begiærer umuelige Ting.

Arlequin. Ah Himmel! er det umuelige Ting at blotte sit Ansigt? Adieu, Morderinde! hav Omförg, at jeg kand blive hæderlig begravet som en ret Christen, med Sang-Klokkerne.

Han setter Dolten for Bysten.

Den Usynlige. Hold inde, Ridder! jeg giver mig, men med visse Conditioner, som han med Led maa bekræfte.

Arlequin. Der er intet i Verden, som jeg jo med Led bekræfter for at komme i Possession af saadan Skat.

Den Usynlige. Han skal da sværge: først at han ingen Zensende har til min Stand og Vilkor, men at han elsker mig alleene for min Person.

Arlequin. Jeg svær, at jeg elsker hende alleene for hendes Person.

Den Usynlige. Dernæst at han inter Menneffe paa Jorden vil elske uden mig og aldrig at gifte sig efter min Død.

Arlequin. Ja jeg svær ved alt det, som helligt er, at holde alt saadant.

Den Usynlige. Stat da op, min Allerkjæreste! og lad mig omfavne dig.

Hun tar Massen af, og viser et gammelt vanstæbt Ansigt, og spærrer Munden op for at kysse ham.

3. anseet] seet paa, været Gienvidne til. — 32. Sang-Klokkerne] I Selligestets Kirke fandtes dengang et Klokkespil eller Sangværk, som for Betaling blev sat i Gang ved Bryllupper og Begravelser.

Arlequin. U = = = a = = =

Den Usynlige. Ah min Allerkjæreste! lad mig kysse dig.

Arlequin. U = = = a = = =

Hun tar ham om Halsen, og kysser ham. Han striger, og giør Modstand; løber tre Gange om Theatret. Den Usynlige faaer omsider sat paa Arlequin, og de falde paa Jorden.

Scen. 5.

Den Usynliges Broder. Arlequin. Den Usynlige.

Den Usynliges Broder. Hvad er her at bestille? Vil den Hund overfalde dig?

Arlequin. Ney vist ikke, min Herre! langt fra. Hun vil overfalde mig.

Den Usynliges Broder. Veedst du vel, Karl! hvem du har med at bestille?

Arlequin. Ja jeg veed det nok disvær, det er Fandens Moer.

Den Usynliges Broder. Da skal du faae en U-lykke, driver du Spot med min Søster.

Den Usynlige. Ah Monstere! staaer mig bi mod den forræder; han har lange tilbudet mig som en Gudinde, og nu vil han forlade mig.

Den Usynliges Broder. Har han lovet dig Egtteskab, min søde Søster?

Den Usynlige. Ah jo, og det med dyre Eder.

Den Usynliges Broder. Da skal han fuldbyrde sit Lofte eller ikke komme levende fra Stedet.

Arlequin. Jeg har lovet Egtteskab til et Menneffe, men ikke til en underjordisk og vanstæbt Trolde.

Den Usynliges Broder trækkende ud sin Raarde. Ingen Skields-Ord! Fort, tag hende om Halsen og kys hende.

Arlequin paa Rna. Ah naadige Fandens Mamma's Broder! tving mig ikke til at kysse saadant Skabillken-hovet.

Den Usynlige. Ah er det mueligt, at jeg skal høre saa ringe Priis blive sat paa mit skionne Ansigt?

Den Usynliges Broder. Han skal ikke alleene kysse dig, men ægte dig i Dag.

Arlequin. Ah min Herre! hav dog Barmhertighed med mig.

Den Usynliges Broder. Fort, din Hund! stat op og omfavn hende, eller du skal strax dee for min Haand.

Den Usynlige. Giv dig tilfreds, min Engel! du skal finde i mig en troe og kydst Zustrue.

Arlequin. For Utroeskab er jeg ikke bange, min Bengel! thi ingen forlieber sig i en Maske.

Den Usynliges Broder. Tor din forræder endnu fremtured med Skields-Ord?

2. Hvad er her at bestille?] Hvad er her paa færde?

Den

Den Usynlige. Ah nej, laae ham ikke. Det kand jeg ikke taale; thi jeg er saa forliebt i ham. Kom, Fys mig, min Smut!
 Harlequin. A = = = a = = =

Scen. 6.

Colombine. De andre.

Colombine. Hvad er her paa Færde? Er det ikke Harlequin, man har fat paa?

Harlequin. Ah min allerkjæreste Colombine! det var en u-lykkelig Time for mig, da jeg vendte dig Ryggen.

Colombine. Det er mig kiert, at du bliver straffet for din Utroeskab.

Harlequin. Ah ved mig, min deylige Colombine!

Colombine. Red dig selv! du har stuffet mig eengang, det skeer ikke oftere.

Den Usynlige. Er hun forlovet med ham, saa staaer jeg fra mine Præventioner.

Colombine. Ney han har foragtet mig eengang, hvilket jeg aldrig gir ham til.

Den Usynlige. Ja efterdi hun ikke vil have ham, saa er han og bliver han min Livegen.

Harlequin paa Knæ. Ah allerkjæreste Colombine! tag mig til Naade igjen.

Colombine. Slidder Sladder!

Harlequin. Forbarm dig over din usle Harlequin.

Colombine. Ingen Barmhiertighed!

Harlequin. Over din Slave.

Colombine. Ingen Snak!

Harlequin. Over dit Beest.

Colombine. Ney nu er ingen Naade.

Harlequin. Over din ringe Jordklimp.

Colombine. Tran trara.

Harlequin. Over din indtil Doden forbundne ringe Madik, Kaalorm og Oldenborger.

Colombine. Intet bevæger mig.

Harlequin. See hvor jeg græder, min Hat er fuld af Taarer.

Colombine. Det er Crocodils-Graad.

Harlequin. Kast dog et Naade-Blik til mig.

Colombine. I Kvighed ikke.

Harlequin. Lad mig allerunderdanigst kysse Enden af dine allernaadigste Tosler.

Colombine. Hverken een eller anden Ende.

Harlequin. Hverken een eller anden Ende?

Colombine. Ingen af Delene.

Harlequin. Saa doer jeg da.

Colombine. Døe længe nok.

Harlequin. Jeg er alt død.

Colombine. Det er mig kiert.

Harlequin. Stat stille, Vandrings-Mand! Setter Gatten paa Sovevet. Her under hviler den u-lykkelige Arlequin, hvilken efter mange Aars haftige Elskov revnede omsider af Sorg. Gaf du bort og gier ligesaa.

Den Usynliges Broder. Tag ham da til Naade igjen, Mademoiselle!

Colombine. Ingenlunde; thi det er et ustadigt Menneske, som jeg blir bedragen med.

Den Usynliges Broder. Hun kand forebygge alting ved at foreskrive ham ligesaa stærke Conditioner, som hun vil.

Harlequin. Ah jeg vil indgaae alt hvad du forlanger.

Den Usynliges Broder. Lad mig megle derudi og foreskrive ham de Love, som han ved Bed skal forpligte sig at

holde. Her, Harlequin! fald paa Knæ for din Kjæreste først, og bed hende om Forladelse.

Harlequin paa Knæ. Ah min allerkjæreste Colombine! jeg beder dig om Forladelse.

Den Usynliges Broder. Læs nu op efter hvad jeg siger: (1) Forpligter jeg mig aldrig at tale et haardt Ord til min Kone. Harlequin repeterer alleting efter. (2) Med god Villie at flye hende alt hvad som er fornødent til Huusholdningen. (3) Om hun skulde faae Lyst til Stats og Galanterie, ikke nægte hende noget deraf.

Harlequin. Hvad den Artikel angaaer, saa faae jeg gierne, at den blev lidt reformeret = =

Den Usynliges Broder. Hvad? Her, ma Soeur! træk af med ham.

Harlequin repeterer og indgaaer den 3die Artikel.

Den Usynliges Broder. (4) Lover jeg ingen at elske uden hende. Derimod (5) vil jeg ikke regne det saa noye, om hun elsker andre.

Harlequin. Hvad? vil den Kaptastke forlange, at jeg skal lade mig indrullere for en slet og ret Zanrey? Jeg vil heller bære Musqvot paa Nækken end Horn udi Panden.

Den Usynliges Broder. Gesvind! jeg har ikke Stunder at opholde mig her længer.

Harlequin. Monsieur skal ey heller opholde sig for min Skyld. Han kan gaae Fanden i Vold, naar han behager.

Den Usynliges Broder. Træk af med ham, ma Soeur!

Harlequin. A = = = = =
 Derimod vil jeg ikke regne det saa noye, om hun elsker andre. Ah hvilken forbanded Pille for en Mand, der er kommen af honnette folk som jeg!

Den Usynliges Broder. (6) Ved det Ord at elske andre forstaaes = = =

[Harlequin.] At hun er en Alkermær, der forlanger saadant.

Den Usynliges Broder trækkende paa Kaarden. Har du Lyst til Zandverket?

Harlequin. Qvarteer, Monsieur! Jeg giver mig paa Naade og Unaade. Men kand der ikke corrigeres noget udi denne sidste Artikel?

Den Usynliges Broder. Ingen Ting.

Harlequin. Jeg forlanger ingen Forandring udi Materien, men alleene nogle smaa Ting udi Stilen.

Den Usynliges Broder. Hvorledes vil han da have det udført?

Harlequin. Jeg mener uden at vige fra Meningen at forfatte Artikelen saaledes: Ved at elske andre skal forstaaes, at hun tilstæder dem samme Frihed som hendes Egte-Mand = = =

Den Usynliges Broder. Got.

Harlequin. Got. Nu kommer den lille Forandring, som jeg vilde have udi Stilen, nemlig: Dog forstaaes herved, at bemelte hendes Husbonde Harlequin haver sig sin Ret i alle Maader forbeholden.

Den Usynliges Broder. Ney Monsieur! det sidste slaaer jeg en Strag over.

Harlequin. Men Monsieur! mener I da, at Egteskab er en Omgang, saa at enhver maa brygge vepelviis udi en anden Mands Brygger-Kiedel?

Den Usynliges Broder. Træk af med ham, ma Soeur!

Harlequin.

W. H. & A. S. 1855

Harlequin. U = = ach vær dog naadig, Herre! og betænk, at jeg er af fornemme Slægt og Byrd.

Den Usynliges Broder. Hvem var hans Fader da?

Harlequin. Min Fader Kiender jeg ikke; men min Moder hædte Magdelone, og min Broder var udi mange Aar Sollicitant her i Staden.

Den Usynliges Broder. Hvad er en Sollicitant? Hvad har han om Aaret at leve af?

Harlequin. Han har 365 Dage om Aaret.

Den Usynliges Broder. Det var en anseelig Gage. Monsieur! gik hiem og hold Bryllup med jer Kiereste, og vær forsikret, at hvis I bryder noget af Contracten, da skal I have med mig at bestille.

Harlequin. Jeg troer, at min Kone udi Kraft af den sidste Artikel faaer meer med ham at bestille. Gid fanden frie paa Spanst mere.

Den Stundesløse.

Comoedie udi tre Acter.

HOVED-PERSONERNE I COMOEDIEN.

Vielgeschrey, den Stundesløse.

Fernille, hans Pige.

Leonora, hans Datter.

Magdelone, hans Huusholderske.

Leander, Leonoræ Elsker.

Erik Madsen, en Bogholder.

Leder Eriksen, hans Syn.

Olfux, en Avanturier.

ACTUS I.

Scen. 1.

Pernille.

Der skrives nu saa mange Comedier i Verden, og ingen skriver om en Stundesløs. Dersom nogen vilde tage sig saadan een for, kunde jeg give fligge Materialier dertil af min Herre. Man vil vel sige, at saadanne Characterer ere rare, og at ingen tænker derpaa; men der findes en Hob slige stundesløse folk her i Landet, der store, som de vare affindige, over slet intet, ligesom tværtimod der ere visse folk, der fand have ti Ting i Hovedet paa eengang, og er dog at ansee som de vare gandske orkesløse. Jeg erindrer, for nogle Aar siden, da jeg tiende hos en Lands-Dommer, og jeg engang reysede med hans frue, da kom vi ind paa Veyen til en Kone, hvilken tog meget vel imod os, men syntes at giøre alt for meget deraf. Nu var hun i Stuen, nu i Kielderen, nu satte hun sig paa Hylben, nu under Bordet, nu klamrede hun med Piger, nu med Drengene. Vi bade hende ti Gange, hun skulde ingen Umag giøre sig for vor Skyld, thi vi kunde lade os noye med et Stykke Smøre-Brod. Hun tørrede Sveden af sig ti Gange, og bad os have

7. rare] sjeldne. — 11. er dog at ansee] ere dog at betragte, see dog ud. — 17. Drengene] Tjenestekarle.

Taalmodighed en halv Times Tiid. Fruen svor for mig, at hvis hun havde vidst, at Konen vilde have giort saadan Væsen, havde hun heller taget ind i Kroen; thi hun vilde nodig være for meget i Giæld hos samme Kone, efterdi hun havde en Sag for Landstinget. Endelig blir Bordet bredet, og ventede jeg da i det ringeste at see en Postey til den første Net, men alle disse Anstalter faldr ud til en klumpede Meelgrød og 8 haard-kaagede Æg. Men det var dog noget. Kunde Hr. Vielgeschrey endnu med all sin Stoyen giøre saa meget som et Æg, var det ikke saa forunderligt, som det er. Dersom han endnu gjorde det for at fordrive Kuld eller Skierbug, kunde man sige, at der dog blev noget giort. Saaledes bar en gammel Magister fordem om Vinteren Brande op paa sit Kammer af Kielderen og siden af Kammeret ned i Kielderen igien, saalange indtil han ingen Varme meer behovede. Men Herren arbejder paa intet, det er intet, og det blir til intet. Der er ingen udi Huset, som han roser for flittighed, uden mig, og der er dog ingen, som giør mindre Gavn, endskiont jeg er altid gestiaftig. Forgangen da een spurde, hvor mange folk han holdte, svarede han: Jffun een, thi Pernille er min Struepige, min Koffepige, min Cammertienere, min Secretaire, min Huusholderstue, min Kone. Hvorvel det sidste i ser var Logn; ikke fordi jeg er just mere kydsst end en anden, men han har ikke Stunder at ligge hos nogen, og jeg er aldrig smukkere i hans Øyen, end naar jeg har en Pen siddende bag Øret. Men der seer jeg Huusholderstuen Magdelone komme.

Scen. 2.

Scen. 2.

Magdelone. Pernille.

Magdelone. Gid I faae en Ulykke, hvilkke Skriver-Karle I ere.

Pernille. Altiid stielder hun. Hvad fattes nu, Jomfrue?

Magdelone. Jeg faae igiennem en Sprekke ind udi Skriver-Stuen. Der sidder de Hunde og drikker Spanisk-Viin, og Herren veed ikke andet, end de skriver; og een af dem drak saadan Skaal: Magdelones Skaal! gid det gamle Oregelverk var gift.

Pernille. Ha ha ha!

Magdelone. Jeg er, Himlen skee Lov, ikke saa gammel endnu, at de har fornøden at ligne mig ved et gammelt Oregelverk.

Pernille. Det skulde jeg ogsaa mene.

Magdelone. Jeg har jo endnu ikke naaet mine 40 Aar.

Pernille. Ja hvad er det at regne for Alder? En Pige fand man nytte, indtil hun er 50 Aar.

Magdelone. Og derforuden bær jeg min Alder meget vel; thi jeg har endnu ingen Aynker.

Pernille. Ey, hun har min Troe et godt brugeligt Legeme endnu; det er Synd at sige andet. Det er slet ikke for hendes Ansigt eller Skabning, de foragte hende, men fordi hun forflager dem iblant for Herren.

Magdelone. Det er sandt, Pernille! det er for min Erlighed, at jeg maa lide alt saadant. De bilder Herren ind, at de slæber sig ihjel i hans Tjeneste, og raaber paa heyere Lon, da de dog ikke fortjener Halvdelen af det, de faaer, og derforuden har aldrig ringeste Skilling under Hænderne, uden de jo klipper noget deraf, saa at han omsider blir til en Staaer.

Pernille. Ey, siig ikke det. Herren har min Troe alt for mange Øyen i Hovedet, og seer alt for nye til udi Huset, at nogen skulde kunde bedrage ham.

Magdelone. Just fordi han er saa slittig og gestiaftig, just derfor blir han bebragen. Naar jeg vil vare ham ad om hans Tieneres Utroestkab, har han formedelst andre unyttige Forretninger aldrig Stunder at høre mig. Jeg skulde aldrig have blevet her saalænge, var det ikke for een Tings Skyld.

Pernille. Hvad er det?

Magdelone. Det er, at han har lovet at skaffe mig en Mand. Men disse forbandede Forretninger, som kommer imellem, hindrer ham i hans Forsæt.

Pernille. Han har jo ikke Stunder at gifte sig selv engang, langt mindre sin Huusholderste.

Magdelone grædende bitterlig. Jeg havde maaskee længe siden fundet være gift, om jeg ikke havde forladt mig paa hans Lofter.

Pernille. Jeg veed, I fand jo ikke frie selv, Jomfrue! Jeg vilde ønske, det var Moden; jeg skulde min Troe ikke heller gaae saalænge, som jeg gjør.

Magdelone. Ney det er sandt. Men Madame Kirsten Gifte-Kniv har tilbudet mig adskillige Gange for en Discretion at skaffe mig en brav Mand; men jeg har altiid biet paa Herrens Naade.

Pernille. Hun maa da ret bryde engang overtvert, Jomfrue! og tage Herren med en Trompf, naar hun engang finder ham ledig.

Magdelone. Naar finder man ham ledig, Pernille? Ach ach, om een kunde komme noget til i det samme, thi vi ere alle Mennesker, saa havde han det paa sin Samvittighed. Ach ach, den forbandede Gestiaftighed! Men hvoraf fand det komme, at visse Mennesker ere saa stundesløse?

Pernille. Jeg fand ikke vide, Jomfrue! Jeg mener, at ligesom de, der ere fødte paa en Jule-Nat, seer altiid Spøgelse, de, som er fød udi Regenvejr, græder altiid, saa bilder jeg mig ind, at slige stundesløse og arbejdsomme Folk som Herren maa være gjort i en Skriver-Stue eller fødte paa en Postdag.

Magdelone. Ey Snak!

Pernille. Ja Jomfrue! det er saa kun min Mening, som jeg ikke vil tvinge andre til. Jeg har merket tit, at Herren har været gandske roelig; men saa snart han har hørt tale om Breve og Forretninger, er han bleven ligesom Don Qvichot, naar man taler om vandrende Riddere. Der maa visselig være en Hob gestiaftige Vædsker i Herrens Mave, hvilkke maa have den Natur, at de begynder at fermentere, saa snart han seer et Stykke Papir; eller han i Steden for Blod maa have Bleg, som løber om i Aarene.

Magdelone. Hvad det er eller ikke er, saa lider jeg derved, og min Velfærd [blir] sat til Side ved hans Stundesløshed.

Pernille. Hans egen Dotters Velfærd blir sat til Side derved. Han har jo lovet hundrede Gange at flye hende en Mand, men glemt det hundrede Gange igien, og Monsieur Leander, som elsker hende i et heelt Aar, har endnu ingen Lejlighed faaet at tale med ham derom.

Magdelone. Men er det Leanders og Jomfruens rette Alvor, at de vil have hverandre?

Pernille. Ja vist, I skal nok faae det at see.

Scen. 3.

Leonora. [Magdelone.] Pernille.

Leonora. Hvor er Huusholdersten? Min Far kalder paa hende.

Magdelone. Saa maa jeg da lobe.

Pernille. Det var ret vel, at hun gik. Nu fand vi tale noget sammen om det andet.

Leonora. Ach Pernille! jeg forlader mig paa din Hurtighed og den Credit, du har hos min Far.

Pernille. I Dag skal det min Troe blive noget af; thi jeg veed ikke, Herren har haft nogen Tiid mindre at bestille. Jeg har bestilt Leander at komme hid Klokker 9, og saa haaber jeg nok, at han skal faa et Qvartereers Tiid at tale med Herren. Det er os kun om Tiden at gjøre.

Leonora. Jeg haaber nok, at naar min Far seer hans Person, og hører hans Stand og Vilkor, saa blir det ikke saa vanstelig Sag.

Pernille. Det er sandt nok, Jomfrue! men Knuden er kun at finde en ledig Time hos ham. Men der hør jeg han kommer. Det er best, at I løber til Side.

Scen. 4.

Pernille sætter sig ned ved Bordet at strabe Penne-Sieder, og Vielgeschrey kommer ind udi sin Slaaprok, efterfuldt af Tre Skriver-Karle, alle med Penne-Siere bag Ørene.

Vielgeschrey gaaer frem og tilbage, stirrende paa et Stykke Papir, raaber: Lars Dintfafs!

Lars løbende til ham. Ja Herre!

Vielgeschrey gaaende til den anden Side. Lars Dintfafs!

Lars. Her er jeg, Herre!

Vielgeschrey gaaende til den anden Side, stirrende. Christoffer Federmesser!

Christoffer løbende til ham. Hvad har Herren at befale? Vielgeschrey. Hvad vilst du? Du seer jo, at jeg har at bestille.

Christoffer. Herren kaldte paa mig.

Vielgeschrey. Det var Logn; biev kun, til jeg kalder paa dig. Hvor er Jens Sandbüchs? Er han ikke tilstede?

Christoffer. Jo han er, Herre!

Vielgeschrey. Jens Sandbüchs!

Jens løbende til ham. Her er jeg, Herre!

Vielgeschrey gaaer stirrende til den anden Side. Jens Sandbüchs!

Jens løbende til ham. Hvad har Herren at befale?

Vielgeschrey. Har du reenskrevet Copien af forrige Uges Udgifter?

Jens. Ja Herre! her er den.

Vielgeschrey. Er den confereret med Klakken?

Jens. Ja Herre! jeg og Christen Griffel confererede i Maars ved Lys.

[[7)] Gjent 2 Skilling i Theevand. [[8)] 3 Skilling til en Øvint paa Jomfruens Luth.

Vielgeschrey. Holdt, læs op igjen. Hvad fulgte efter de 2 β i Theevand?

Jens Griffel. Derpaa følger 3 Skilling til en Øvint. Vielgeschrey. Gid I faae en U-lykke for jer Copiering og Conferering. Paa de 2 fl. i Theevand følger 1 fl. givet i Almisse til en Staaeder.

Pernille. Det var uforstammet at glemme saadant. Nu blir jo den hele Regning gal.

Vielgeschrey. Maa du ikke vel sige det, Pernille? Er jeg ikke et u-lyksaligt Mennecke, der har sige Tienere? I Steden for at lette mig i mine Forretninger, slyer de mig flere paa Halsen. Skriver nu om igjen, I Skabehalse! hver sin Copie, saa veed jeg endelig, den maa blive rigtig.

Pernille. Vil ikke Herren drikke Thee?

Vielgeschrey. Saaer jeg Stunder til at øde eller drikke? Nu har jeg to Breve at skrive. At skrive et Brev holdes kun

Vielgeschrey. I confererede vel saadan, som I conferevede sidste Gang. Jeg tor nu slet intet lade passere, uden jeg har seet det igiennem selv. Hvad bestiller du, Pernille?

Pernille. Jeg sidder og skraber Penne til Nette for Skriver-Karlene.

Vielgeschrey. Det holder jeg af. Jeg har mere Nytte af den Pige end af alle jer andre Dogenichter. Staa kun op lidt, Pernille! jeg maa sidde og conferere. Jens Griffel! læs du, du læser tydeligst.

Jens. Den 21. udgivet (1) 3 Adlr. 2 Mark Arbejdsloen for Herrens brune Klædning. (2) 4 Mark for et Par Tøfler til Pernille.

Pernille. Det er sandt, jeg har glemt at takke Herren derfor. Jeg takker, gunstige Herre! Jeg skal slide dem op paa Herrens Sundhed.

Vielgeschrey. Du fandst takke mig en anden Gang, Pernille! ikke naar jeg sidder i Forretninger. Nu kunde vi allerede have avanceret et temmelig Stykke, hvis du ikke havde kommet med den Snak. Læs videre.

Jens Griffel. (3) For 100 Pund Kalve-Ried 3 Mark. (4) For 4 Potter Mælk en Mark. (5) Drikke-Penge for det fad forraadnede Pærer, som vi fik til Forvring, 1 Mark. Summa lateris 4 Adlr. 5 Mark. (6) Et Pund Caffe-Bønner 1 Adlr.

for en Bagatelle, men af dem, der ikke har forsøgt hvad det er; thi her skal paa eengang tænkes paa Postpapiir, Pen, Bleg, Lys, Zignet, saa at een Kand blive gal i Hovedet, naar man tænker derpaa.

Pernille. Herren glemte endnu at regne Lak med.

Vielgeschrey. Det er sandt, Pernille! det er uendeligt. Nu, skriver I Karle der henne?

Karlene. Ja.

Vielgeschrey. Hvor ere alle min Skriver-Sager, Pernille? Pernille slyer omkring. Her er Postpapiir, her er Lak, her er Signet.

Vielgeschrey. Denne Pige kunde jeg ikke undvære; thi hun har Memoriam localem. Sætter sig ned at skrive, men reyser sig strax. Pernille!

Pernille. Herre!

Vielgeschrey. Har Hønsene faaet Mad?

Pernille. Nej Herren pleyer selv at give dem.

Vielgeschrey. Hvor er de Øste-Skaarper, jeg skar i Gaar?

Pernille. De ligger hen i Skuffen.

Vielgeschrey kaster ud igiennem Vinduet. Tipe, Tipe, Tipe!

1. Gjent 2 Skilling i Theevand] Gjentet for 2 Skilling Thee.

Scen. 5.

Scen. 5.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Pernille. Nu kommer han ret til Pas, forend Herren kommer i med at skrive. See gik nu imod ham.

Leander. Jeg beder ydmygt om Forladelse, min Herre! Jeg har noget at tale med ham, som er mig saavel som ham selv Magt paaliggende.

Vielgeschrey. Hvad er det? Han er saa god at sige sin Mening kort; thi Tiden er knap for mig.

Leander. Jeg er Jeronimus Christophersens Son.

Vielgeschrey. Jeg kender Monsieur Jeronimus. I har en brav Mand til Far.

Leander. Jeg er kommen her efter min kiære Fars Naad og Villie at = =

Vielgeschrey til Skriversne. Skriver I der henne, Karle?

Tutti. Ja vi gjør.

Vielgeschrey. Lad engang see, hvor vidt I er kommen. Om Forladelse, Monsieur! et Øyeblik.

Gaaer hen til det lange Bord.

Scen. 6.

Vielgeschrey. En Barber. En Skrædder. En Bonde.
Leander. Pernille. [Skriversne.]

Barberen kommer først ind. Ich bin schon zwei Mahl hier heute gewesen umb den Herren zu barbieren; aber der Herr war noch nicht aufgestanden.

Vielgeschrey. Ja Meister! I maa eppedere mig saa haefig, som mueligt er; thi jeg har Haenderne fulde af Forretninger. Han setter sig ned at lade sig barbere. Medens

Barberen seer ham, seer han saadan Snak: Es est ein grausames Wetter heute.

Vielgeschrey. Det merker jeg.

Barberen. Ich weiß nicht, wie es mit der Welt beschaffen ist, jo mehr man lebt, jo ärger gehts; man höret und siehet nichts als Böses. Der Herr hat vielleicht gehört was in diesen Tagen passiret ist?

Vielgeschrey. Ney jeg har intet Nyt hørt; jeg har ikke heller Stunder at spørge om Nyt, thi jeg har nok i mine egne Sager, og faaer ikke et Øyeblik Tiid til at tale med en ærlig Mand.

Barberen. So will ich es denn Jhro Gnaden erzählen. Eine Matrosen-Frau in den Neuen-Buden hat auf einmahl 32 Kinder zur Welt gebracht, und war doch nicht dicker als eine ordinaire schwangere Frau. Wi kann Jhro Gnaden das begreifen?

Vielgeschrey. Jeg har ikke fornøden at bryde mit Hoved med at begribe det; thi jeg maa først vide, om det er sandt.

Barberen. Das ist so wahr, als ich hier siehe; denn ich kann die Historie mit Umständen erzählen, denn die Kinder wurden alle getauft, aber starben gleich darauf.

En Bonde kommer ind. God Morgen, Husbond! Jeg har Penge at yde for 2 Pund Byg og et Boel-Sviin.

Vielgeschrey gaaer fra Barberen, gandske oversædet. Du staaer jo for 3 Pund Byg.

Bonden. Ja jeg veed det nok, go Husbond! men Husbonden maa give mig efter det ene Pund Byg i Aar, thi Tiidene ere saa slet for os, som de aldrig har været.

Vielgeschrey. Det er en gammel Snak den. I klager altid.

Sl. at yde for 2 Pund Byg og et Boel-Sviin] at yde i Landgilde (til et vist, efter Datidens Benævnelse angivet, Beløb).

Bonden. Ja Husbond! hvem der har høye Marker som vi, den har ikke faaet meget i Aar. Kornet syntes vel at være noget, da det stod paa Algeren; Drollen splide mig ad, Husbond! fik vi ikke mindre Korn i Aar end i Fior. Og det er knapt, at man vil give os en Adlr. for Tønden paa Torvet. Veed Husbond ikke, hvad Capitels-Kiøb blir i Aar?

Vielgeschrey. Ney jeg kand ikke vide. Men hör, du maa give mig Penge for 3 Pund.

Bonden. Ah jeg vilde gierne, go Husbond! jeg vilde gierne; men Husbonden maa have Taalmodighed med mig i Aar, saa skal jeg siden stræbe som en ærlig Mand baade at betale Skat og Landgilde.

Vielgeschrey. Du lover saa alle Aar, og det er dog lige nær.

Bonden. Ja Gud bedre, Husbond! naar Skab kommer paa Øvæget, og tar vore Heste bort, saa at vi maa leye for Penge vore Naboers Heste at ploye Jorden med.

Bonden tar nogle Penge op af en Klud, som Vielgeschrey taller.

En Skrædder [kommer ind]. Herren har vist forlangt, at jeg skulde tage Maal til en Klædning.

Vielgeschrey løber fra Pengene. Naar det kommer, saa kommer det altsammen paa eengang.

Skrædderen. Det skal være gjort i et Øyeblik, Herre! [Vielgeschrey.] Han lader tage Maal af sig.

Bonden. Pengene var jo rigtig, Husbond! for de 2 Pund Byg?

Vielgeschrey løber til Bonden igjen. Det er sandt, jeg talte ikke alle Pengene. Her kommer saa meget paa eengang, at man maa blive gal i Hovedet. Taller Pengene igjen.

Barberen. Will der Herr, daß ich ein ander Mahl wiederkommen soll?

Vielgeschrey. Jeg er jo alt raget, Meister! Tar sig om Sagen, og seer Seben. Hillewint, Seben torres ind i Ansigtet. Hav Taalmodighed lidt, medens jeg rages. Setter sig ned, og siger: Ah Gud bedre den, der har mere at forrette, end han kand overkomme. Skriver I der henne? De svarer ja.

Pernille. Ah gunstige Herre! vil han ikke tale et Ord med denne fremmede Herre, der har biet saalange?

Vielgeschrey. Hillewint, det var sandt. Gaaer bort I andre, og kommer igjen om en Time. Om Forladelse, Monsieur! at jeg har ladet ham staae saalange. Han seer selv, hvordan jeg er omspændt af Forretninger. Hvad er ellers hans Begjæring?

Leander. Min Herre! jeg er Jeronimus Christophersens Son, som med min Fars Villie kommer hid at begjære hans kiære Datter, som jeg nogen Tiid har baaret Kiærlighed til. Min Far skulde selv have haft den Ære at opparte Hr. Vielgeschrey og paa mine Vegne gjort dette forslag; men en liden Upasselighed hindrer ham at komme ud i disse Dage.

Vielgeschrey. Monsieur! jeg takker ham for hans gode Tilbud. Men maatte jeg tage mig Frihed og spørge, hvortil han har appliceret sig?

Leander. Min Far har intet sparet paa min Optugtelse, han har ladet mig reyse udenlands, ladet mig lære alle galante Exercitier og adskillige Sprog foruden Latin.

Vielgeschrey. Det er got nok, Monsieur! men jeg er meget for en Sviger-Son, der er arbejdsom, der seer en god Pen, og kand gaae mig noget til Haande i mine Forretninger.

Leander. Hvad det angaaer, saa kand jeg vise min Herre Prover paa min Færdighed af adskillige Breve, som jeg har i min Komme og vil tage mig den Frihed at vise Herren.

Vielgeschrey. Skriver I noget der henne?

6. Capitels-Kiøb] Capitelsstift.

Tutti.

Tutti. Ja.

Vielgeschrey. Lad see, hvor langt J er kommen.

Gaaer hen, og kommer til Leander igien.

Leander. See her, min Herre! her er adskillige Breve saavel paa Fransk som paa Latin.

Vielgeschrey. Ney Monsieur! det er ikke saa, jeg mener; forstaaer han sit Bogholderie?

Leander. Ney min Herre! hvortil skulde det nytte mig?

Vielgeschrey. Det kunde nytte mig; thi det andet Slags Skrift er jeg ikke tiemt med. Jeg vil, at min Datter skal have

Leander. Jeg er forsikret paa at Jomfruen aldrig bekvemmer sig til at tage saadan Pedant, og jeg undrer mig over at min Herre vil give sin Dotter til saadan een.

Vielgeschrey. Jeg tænkte det nok. J gode Cavalliers falde alle dygtige og lærde Folk Pedanter. Det er en Person, som kand lette mig meget i mine store Forretninger, som vore mig over Hovedet.

Leander. Jeg veed ikke, hvad Forretninger en Mand kand have, der sidder i ingen Bestilling.

Vielgeschrey. Jeg har saa mange Forretninger, at jeg

en god Bogholderie, og eftersom Monsieur ikke forstaaer Bogholderie, saa maa han ikke tage ilde op, at jeg afflaaer hans Begiarung.

Leander. Jeg vil gierne legge mig efter Bogholderiet for hans Jomfrue Dotters Skyld, som jeg saa inderlig elsker.

Vielgeschrey. Ey, Monsieur! tal ikke derom; den Profession skal man have lært fra Barndommen op. Og tilmed saa har jeg halvddeles lovet min Dotter bort til Bogholder Erik Madsens aldste Son Peder, som skal være en dygtig Karl og træde i sin Fars Godspor.

faaer ikke Stunder til at æde og drikke. Pernille! han siger, at jeg ingen Forretninger har. Det kand du vidne med mig.

Pernille. Herren har 10 Mandes Arbejde. Det er hans Uvenner, som siger ham [paa], at han har ingen Forretninger. Herren holder jo foruden mig 4 Skriverkarle, hvilket alleene er Beviis nok, at han har Forretninger.

Vielgeschrey. Og jeg kommer endnu til at tage et Par an. Skriver J noget der henne, Karle?

Tutti. Ja vi skriver af all Magt.

Leander. Min Herre! jeg kand forsikre ham paa at hans Dotter aldrig skal faae den Pedant.

Vielgeschrey.

Vielgeschrey. Hvem pokker vil hindre mig derudi?

Leander. Det skal jeg, det skal jer Dotter selv.

Vielgeschrey. Det er artig.

Leander. Jeg fand forsikre min Herre paa at der intet skal blive af.

Vielgeschrey. Og jeg fand forsikre jer paa at hun skal blive gift med Peder Erichsen Bogholder, inden Soel gaaer ned. Adieu, Monsieur! jeg har ikke Stunder at tale med ham mere.

Leander gaaer bort.

Vielgeschrey. Har du hørt Magen til den Karl, Pernille? Pernille. Det bekiender jeg, havde det ikke været af Respekt for Herren, saa havde jeg givet ham een paa hans Mund.

Vielgeschrey. Den Karl vil foreskrive en brav Mand, hvem han skal gifte sin Dotter til, og foragte en Bogholder. Jeg har en Hob at bestille; men jeg saaer da at tale med min Dotter lidt. Leonora! Kom ind.

Scen. 7.

Leonora. Vielgeschrey. Pernille. Skrивerne.

Vielgeschrey. Min Dotter! hvorvel mine Forretninger ere store, saa tænker jeg dog paa din Velskærd.

Leonora. Jeg takker min hierte Far.

Vielgeschrey. Jeg har i Sinde at gifte dig.

Leonora. Jeg takker.

Vielgeschrey. Og det med en brav forstandig Karl.

Leonora. Jeg er forsikret om at min Far gir mig ikke bort uden til et skikkeligt Menneſke.

Vielgeschrey. Og jeg vil, at du skal have Bryllup med ham inden Aften.

Leonora. Ligesom min kiære Far finder det for got.

Vielgeschrey. Jeg har ikke viller spørge dig til Raads, førend jeg lovede dig bort, saasom jeg er vis paa din Lydighed imod din Far.

Leonora. Ah min hierte Far! jeg saaer just den Person, som jeg meest elsker.

Vielgeschrey. Det er den Person, som jeg nævnede for dig i Gaar Aftes.

Leonora. Ney Papa talede intet derom i Aftes.

Vielgeschrey. Saa har du glemt det, mit Barn! Jeg har hundrede Ting udi Hovedet, og fand dog bedre komme en Ting ihu end nogen af jer andre. Personen er et fornuftig ung Menneſke.

Leonora. Ja det er min Troe vis.

Vielgeschrey. Og har en brav Mand til Far, i hvis Fodspor han vil træde.

Leonora. Det tviler jeg ikke paa.

Vielgeschrey. Og inden tre Aar vil blive den dygtigste Bogholder udi Byen.

Leonora. Hvad, Leander Bogholder?

Vielgeschrey. Han heder ikke Leander, han heder Peder, og er Erik Madsen Bogholders Son.

Leonora. Ah Himmel! hvad hører jeg? Jeg tænkte, at det var Leander, Hr. Jeronimi Son.

Vielgeschrey. Ha ha, ney mit Barn! det er ikke Parti for dig. Den Snuushane var her nyelig, men fik strax Afslag.

Leonora. Ah jeg elendige Menneſke! vil J give mig bort til saadan en Pedant?

Vielgeschrey. Her, mine Forretninger tillader mig ikke at holde længere Snak med dig; gaa strax ind, og lav dig paa at giftes med den unge Bogholder inden Aften.

3. artig] selsomt, besynderligt.

Leonora gaaer grædende.

Vielgeschrey. Pernille! følg du efter hende, og forehold hende den Lydighed, hun er sin Far skyldig.

Pernille. Herren maa ikke tvile derpaa. Jeg skal herudi være ham ligesaa troe som i alt andet.

Vielgeschrey. Skrивerkarle! Kommer op paa Salen; der fand vi forrette vore Sager i Roelighed.

De stille alle Pennene under Ørene, og gaaer.

Scen. 8.

Pernille. Leonora.

Pernille. Den, som vil spille noget Puds, maa først søge at komme i dens Credit, som han vil oprække. Naar Herstabet i et Huus er gudsfrygtig, stille alle habile Tiener sig ogsaa gudsfrygtige an, og derved komme fort, og giøre hvad de ville. Naar store Herrer giøre sig en Glorie af at drikke hin anden i Seng, insinuere Tienerne sig ved det samme. Naar store Herrer's Genie er at stoye over slet intet, seer man ogsaa Tienerne at puste og tørre Sveden af sig, skient de intet forrette. En habil Tiener, der vil giøre et Skielmsstykke, maa først udstudere sit Herstabs Naturel og iføre sig det samme. Dette har jeg taget i Agt, og derfor stoyer meest i Juset, og mindst forretter, hvorudover jeg meest er hørt af alle. Naar Herren klager over sit Arbejde, klager jeg med; naar han stoyer, stoyer jeg med; naar han tør Sveden af sig, tørrer jeg med; naar han for sine Forretningers Skyld finder det raadeligt at give sin Datter bort til en Bogholder, roeser jeg saadant Parti, skient jeg i mit Hierte er saa lidt derfor, at om J selv, Jomfrue! blev saa gal at ville have saadan Mand, skulde ingen være mere jeres Fiende end jeg.

Leonora. Du har ikke behov at være hange derfor.

Pernille. Lad saadan Slynge gaac hen og gifte sig med et gammel Blet-Horn. Er han skabt til at ligge i saadan Jomfrues Arm, og er J skabt til at være Madame Bogholders?

Leonora. Ah Pernille! jeg forlader mig alleene paa dig. Men hvori bestaaer det Anslag, hvorved du agter at giøre det til intet og befodre min Kierlighed med Leander?

Pernille. Ey, Jomfrue! jeg siger ikke mit Anslag, førend det hele Senat blir samlet.

Leonora. Jeg troer, at Leander og hans Tiener kommer hid paa Øyeblikket.

Pernille. Gid de vilde komme; thi nu er den eneste Tiid, vi saaer Leylighed at tale sammen i Dag. Jeg laver til Barsel med Tvillinger, og Leanders Favorit, Oldfux, skal være Jordermoer. Jeg har Bud efter dem. Men see der kommer de.

Scen. 9.

Leander. Leonora. Pernille. Oldfux.

Leander. Ah allerkiæreste Jomfrue! jeg har aldrig havt saadan ond Time som denne, siden jeg fik saadan haanlig Afviisning af hendes Fader.

Leonora. Ah Leander! den har ey heller været mindre ond for mig.

Pernille. Her, J got Folk! her er ingen Tiid til at holde lang Fadder-Snak. Jeg har en Hob Machiner i Hovedet, som skal settes i Verk.

Leonora. Lad os nu høre dit Anslag.

Pernille. Mit Anslag? Meen J, Jomfrue! at eet Anslag vil forslaae? Der har mødt mig saa mange Vansteligheder

heder udi mit foretagende, at jeg har været nogle Gange færdig til at forlade het hele Værk.

Leander. Ah lad os da høre hvad du har paafundet for at hjælpe os.

Pernille. Her, Monsieur! fand I agere en Pedant udi Nodsfald? Derudi bestaaer Hovedposten.

Oldfuy. Hvad han ikke fand, det skal jeg nok lære ham.

Pernille. Kiender du Erich Madsen Bogholders Son?

Oldfuy. Jeg har seet ham mange Gange paa Gaden.

Pernille. Hans Person maa Leander tage sig paa og komme til Herren for at frøe.

Oldfuy. I dette første Anslag gjør jeg to Antegninger: (1) har Hr. Vielgeschrey nyelig talt med Leander, og (2) kiender han Bogholderen, efterdi han har udvaldt ham til Sviger-Son.

Pernille. Dine rønde Antegnelser sætter jeg en Strøg over igien. Hr. Vielgeschrey har aldrig talt med Leander uden

Pernille. Hvis det stod i min Magt, saa havde jeg ikke nær havt saa mange Omsvøb at speculere paa. Jeg fand ikke hindre ham at komme ind; thi jeg staaer ikke altsid ved Porten, og Gaards-Karlen har Ordre at lukke ham ind. Men her nu hvad der maa gøres: Leander skal komme hid Klokken 2, som er en Time for den anden kommer, og saa faaer han Herren i Tale og Tilsagn paa hans Datter. Men forend Pedanten kommer, maa vi indvikle Herren udi nogle uføremodende Forretninger, saa at han ikke faaer Stunder at tale med ham.

Oldfuy. Mener du da, at han gaaer bort uden Beskeed?

Pernille. Han skal gaae meget fornoyet bort.

Oldfuy. Hvor Pokker fand det lade sig gjøre?

Pernille. Jeg er ikke kommen halvvejs endnu. Vi har her en giftesyg Huusholderske, hun heder Magdelone, som Herren har tit lovet at forføge; hende bilder jeg ind at Bogholderen frøer til. Naar han nu kommer, medens Herren er

engang, og lad være, han havde talt 10 Gange med ham, saa kiender han ham dog ikke. En Mand, i hvis Hoved vrimler saa mange Forretninger som Myrer i en Tue, kiender ikke saa let Folk igien. Det er knapt, at han kiender mig iblant; thi i Gaar stod han længe og talte med mig, og kaldte mig Magdelone. Tilmed skal Leander føre sig saaledes op baade udi Klædedragt og Lader, at han skal kunde bedrage hvem det skulde være. (2) har jeg udsponeret, at Herren har aldrig talt med den unge Bogholder, men alleene med hans Far. Mener du, at jeg ikke overlegger mine Sager?

Oldfuy. Ja saa tar jeg mine Ord tilbage. Jeg hører, at det fand lade sig gjøre. Men naar da den rette Bogholder kommer, saa blir jo Bedrageriet aabenbaret.

Pernille. Han maa vel komme, det skal dog ikke blive aabenbaret. Naar Leander har været her først, maa den anden gjerne komme siden.

Oldfuy. Ey, det gaaer aldrig an, uden man mager det saa, at den rette Bogholder ikke kommer ind.

i Forretninger op til Ørene, saa raader jeg ham at lade Jomfruen komme ned at entretene Bogholderen; men i Steden for Jomfruen bringer jeg ham Magdelone ned, som mener, at det er hendes frøer.

Oldfuy. Gillemand, det er alt for store Anslag for en Dige, som du est. Men eftersom Magdelone er noget til Alders, fand han maastee ikke fatte Kierlighed for hende.

Pernille. Fatter han ikke Kierlighed til hende, saa er det disbedre; men resolverer han sig til at tage hende, som jeg nok troer (thi slige Karle seer kun efter Penge og Velstand), saa fand Magdelone derover ogsaa blive gift, og Comoedien disartigere blive spillet, thi jeg fand ikke nægte, at jeg jo gierne vilde have Magdelone gift med denne Bogholder.

Oldfuy. Ha ha ha! Men jeg seer saa mange Vansteligheder ved alt dette, at jeg fand aldrig bilde mig ind, at det vil løbe vel af.

28. Disartigere] desto lystigere, fornøveligere.

Pernille.

Pernille. Naar jeg kun faaer Herren indviklet brav udi Forretninger, viler jeg ikke om got Udfald.

Oldfux. Men at vilke ham ind i Forretninger kand just forderve Sagen; thi saa setter han Bryllupet op, og faaer imidlertid Sandheden at vide.

Pernille. Det skal jeg nok sette en Pind for; thi jeg svær ham til, at Leander lurer paa at snappe Jomfruen bort (hvilket er sandt), og raader ham at ile med Brylluppet, og som jeg blir Herrens Geheyme-Raad, saa bestemmer jeg Leander, som er forklædt, i en Hast, og den anden skal ikke komme, førend det er for silde. Jeg skal nok drive dette igiennem uden Zeperie.

Oldfux. Jeg onsker dig Lykke, Pernille!

Pernille. Mener du, at du skal imidlertid være orkesløs?

Oldfux. Jeg seer ikke, at jeg har noget at forrette udi alt dette, med mindre du ogsaa vil gifte mig med det samme og paa eengang have den Ære at slutte en Triple-Alliance eller 3 Gifte-Tractater.

Pernille. Ney du skal faae nok at bestille. Du skal bringe Herren udi Forretninger og U-roelighed. Først skal du komme hid som et Bud fra Leander at lade Herren vide, at han har i Sinde at paaføre ham en Proces, efterdi han vil give til en anden hans Datter, som ved adskillige Breve har forpligtet sig til Leander. Naar han saa faaer det at høre, blir Hovedet knuset paa ham, og jeg raader ham da at skrive et fyndigt Brev til Leander og at consulere en Advocat, om han strax skal fare fort med Bryllupet for at giøre slige Trudseler til intet. All den Hielp, jeg behøver af dig, er kun at sette Herren udi fortrædelige Forretninger.

Oldfux. Men naar Advocaten kommer, saa siger han vel, at Herren skal give sig tilfreds, og at de Trudseler har intet at betyde.

Pernille. Derfor skal du ogsaa agere Advocat og stille dig saa gal an, at han gaaer lige klog fra dig. Kand du ellers hitte paa noget andet at spille Tiden for ham, saa er det desto bedre; thi Vrede og Forretninger ere Hiulene, som skal drive vor Machine.

Oldfux. Det er en forbandet Machine. Jeg kand blive hovedsvimlet alleene af det, jeg hører fortælle, hvordan den er sammensat. Hvad fanden er det ikke, disse Qvinder kand hitte paa!

Pernille. Du skal være ved Haanden og lave dig paa saadan Dragt, som er nødvendig at bruge, og jeg skal ved en liden Pige, som jeg har, lade jer begge vide, naar Tiid er at spille en Rulle. 3 Personer skal du agere, først Budet fra Leander, siden Advocat, og endelig en Barbeer, thi han maa have Skiægget af sig i Eftermiddag. Om en Time maa du være her med dine Preparatorier. Jeg skal indlade dig i et Cammer og være dig ad, naar du skal komme ind. Det er alt hvad du skal have i dit Hoved; det Øvrige skal jeg sørge for.

Leander. Men om nu denne Machine gaaer i Stykker, hvad da?

Leonora. Om det ikke lykkes, saa forlader jeg jer dog ikke, Leander! Jeg omkom mig for selv, førend jeg tog den Pedant.

Pernille. Jeg skulde for vride Hovedet om paa jer, Jomfrue! førend I skulde blive Madame Peder Bogholders.

Leander. Jeg takker dig for din Ivær og Troeskab, Pernille!

Oldfux. Han takker hende, for hun vil have den Godhed at vride Hovedet om paa hans Kiæreste.

Leander. Ney Oldfux! det er ikke saa at forstaae.

Oldfux. Dette Gistermaal med Magdelone, kunde man ikke lade det fare, for at giøre Intriguen mindre vanskelig?

2. bestemmer jeg Leander] sætter jeg Leander Stævne.

Pernille. Men kunde du ikke holde din Mund og alleene tage vare paa det, som jeg har sagt dig? Jeg vil, at Magdelone skal blive gift med det samme for en vis Uarsags Skyld. Naar man vil giøre noget, saa maa man giøre det saa, at det kand høres og spørges. Gaaer nu jer Vey.

De gaaer.

Pernille. Ney bie lidt; jeg vil see, hvordan Monsieur Leander bær sig ad at agere Pedant.

Leander. Jeg veed min Troe ikke, førend Oldfux exercerer mig.

Oldfux. Maatte jeg kun gaae i jer Sted, skulde det ingen fare have. Lad engang see, hvordan I vil bære jer ad, naar I skal spille saadan Person; bild jer ind, at jeg er Hr. Vielgeschrey, hvis Datter I skal begiære.

Leander. Jeg kommer efter min Papas Ordre, til hvilken min Hr. Vielgeschrey har behaget at proponere = = =

Oldfux. U = = = er I gal? Det er jo Kammer-Junker-Snak og Complimenter. Er det at agere Skolemester? Giv nu Algt engang paa mig. Jeg Peder, Erich Madsens ældste Plante, barnefødt udi Nabenraae, kommer her i Dag at angarsere min allerringeste Person i min gunstige Herres Huld og Bevaagenhed og at begiære til Ægte denne hans prima Kiære Datter, secunda ikke, som Eders Gunst har lovet min Kiære Fatter Erich Madsen Bogholder, siger Erich Madsen Bogholder, at accordere, give og overantvorde til min Kiæreste Ægtefælle, og det strax efter Sigt. Jeg tilskriver saadant alleene min gunstige Herres Godhed, ikke mine meriterende Fortienesters Valuta; thi jeg bekiender, at naar jeg ligner min Persons Ringhed med saadan Jomfrue, paa hvilken Eders Gunstighed har behaget at give mig Transport, er jeg ikke værd at løse hendes Skoeremme, ja kand ey lignes anderledes valore intrinseco end en autoriseret Seddel mod en Banco-Daler. Ligerviis og ligesom en Skriver-Tavle udi Størrelse og Digtrighed overgaaer et Griffel, saaledes og ikke mine meriterende overgaaer Jomfruens Dyd, Stand og Villkor mine Dyder, min Stand og mine Villkor. Hun er Skriver-Tavlen, og jeg er hendes indtil Døden underdanige Griffel. Imidlertid, medens I saa taler, skal I stedse svinge med den høyre Haand og brav svølge Ordene ned.

Pernille. Det er got nok, Oldfux! men du maa dog ikke outreve din Tale saa meget.

Oldfux. Ja ja, vi kand altid slaae noget af. Kom, lad os nu gaae hjem.

Scen. 10.

Leonora. Pernille.

Leonora. Ah Pernille! jeg skielver og bærer, naar jeg tænker paa alt dette. Først er [jeg] bange, at Anslaget ikke skal lykkes, og for det andet frygter jeg for Folkets Æstertale, at jeg har fireret min Far.

Pernille. Ey, Jomfrue! er ikke Kiærligheden stærkere end som saa, saa har jeg en stien Invention: I skal stille jer ved Leander og blive Leonora Peder Erichsens.

Leonora. Ah ney, Pernille!

Pernille. Ah jo, Jomfrue! vi har jo da ikke saa mange Zocuspocus fornoden.

Leonora. Ah Pernille! hør mig.

Pernille. Jeg har estertænkt det, Jomfrue! det er en stor Synd at narre sine Forældre, og det for en ringe Ting.

32. en autoriseret Seddel mod en Banco-Daler] „Den langvarige og kostbare Krig med Sverrig har drevet Hans Majestæt at lade slaae smaa Mynt af ringere Calibre end den forrige og at betiene sig af autoriserede Sedler i Steden for Penge“ (Solbergs „Dannemarks og Norges Beskrivelse“, 1729).

Leonora.

Leonora. En ringe Ting, siger du?

Pernille. Ja vist mon det være en ringe Ting, naar J tar i Betænkning at spille et Puds for at nyde den.

Leonora. Jeg har aldrig taget det i Betænkning; men jeg siger kun, at = = =

Pernille. Adieu, Leonora Bogholders!

Leonora. Ah jeg doer af Sorg.

Pernille. Adieu, Madame Skrivertavle!

Leonora. Hvis du slaer Haanden af mig, tar jeg Livet af mig selv.

Pernille. Jeg har efter hendes Begjæring først brudt mit Hovet, saa jeg nær er gal, og siden holder hun det for Synd at bruge List.

Leonora. Vey vist gior jeg ey; hielp mig, allerkiæreste Pernille!

Pernille. Mon jer Far er ikke bekendt tilførn over den hele Bye for hans Stundesløshed?

Leonora. Jeg tar det aldeles ikke i Betænkning.

Pernille. Mon han ikke af saadan Historie kand blive flog igien?

Leonora. Ah plag mig dog ikke meer.

Pernille. Mon nogen staaer større Fare end jeg, naar det bliver aabenbart?

Leonora. Vil du da ikke tilgive mig det, Pernille?

Pernille. Kys mig paa Haand da, og beed mig om Forladelse.

Leonora. Ah gierne.

Pernille. Saa, nu er jeg god igjen. Men der kommer Magdelone. Comœdien maa begyndes paa hende.

[Leonora gaaer.]

Scen. II.

Pernille. Magdelone.

Pernille. Nu, Jomfrue! giv jer nu tilfreds. Nu er jer Forlovnings Tid kommen. J kommer kand ssee i Brude-Seng denne Aften.

Magdelone. Ah er det sandt, Pernille?

Pernille. Ja det er gandske sikkert.

Magdelone. Med hjem, Pernille?

Pernille. Med en smuk velhavende ung Person.

Magdelone. Ah mit Hierte pikker i mig af Glæde.

Pernille. Som forstaaer sit Bogholderie.

Magdelone græder.

Pernille. Der udi Broken og Regnekunsten er den anden Alexander Magnus.

Magdelone græder.

Pernille. Der forstaaer sit Een-Maal-Een som sit Fader-Dor.

Magdelone. Ah min deylige Pernille! du glæder mit Hierte.

Pernille. Der kand udregne baade med Griffel og Blianspen, hvor mange Draaber der er i Pebling-Soen.

Magdelone græder igjen.

Pernille. Men Herren har betinget sig af ham, at han skal gaae ham til Haande iblant i hans Forretninger.

Magdelone. Han maa gierne bruge ham om Dagen, naar jeg kun ellers maa beholde ham = = =

Pernille. Det forstaaer sig. Gid Pokker have en Mand paa andre Vilkor.

Magdelone. Men seer han vel ud?

Pernille. Han seer saa vel ud, at jeg blev gandske slagen, da jeg saae ham; thi han har et Ansigt og en Mine ligesom

een, der har faaet Laudabilem til Arrestag, og gaaer paa Gaden saa modeest og sædelig, som han skulde følge Liig.

Magdelone. Men har han ogsaa noget til Beste?

Pernille. Det faaer J nok at vide, naar J blir gift med ham; ellers om han aldrig havde Midler, saa kunde han dog ved sin Pen og sin Griffel rigelig forsørge hende.

Magdelone. Men jeg er saa bange, Pernille! at Herren glemmer det igjen.

Pernille. Ey, det er alt en sluttet Sag. Der fattes kun, at J skal tale med ham og give ham ogsaa Ja. Og staaer han jer ikke an, saa vil jeg nok have ham.

Magdelone. Du skal have en god Dag. Herren har jo friet for mig.

Pernille. Men om saa var, han ikke var fornøyet med hende, og syntes, at hun var noget ved Alder, vilde hun da fortryde paa, om jeg tog ham?

Magdelone. Hvor gammel mener du vel at jeg er?

Pernille. J er jo fyrreretue Aar gammel.

Magdelone. Jeg har selv tilførn tænkt det samme, men nyelig seer og fundet, saa sandt som jeg er ærlig, at jeg er ikke mere end 30 Aar gammel; thi jeg har min salig Faders Haand derfor, som ikke kand lyve.

Pernille. Man kand let forvegne sig. Jeg holdes nu af alle for at være 24 Aar gammel; men jeg er vis paa at naar jeg engang ogsaa skal giftes, og seer efter, saa finder jeg min salig Faders Haand for at jeg ifkun er 16 Aar. Min ældste Søster Anne havde ogsaa giort en Misregning, men tværtimod denne: hun fik en Friet, da man holdt for, at hun gif i sit Alders 14de Aar; man holdt det for tiligt at gifte hende i [den] Alder, men da man saae efter i Bogen, fandt man, at hun var 18 Aar gammel.

Magdelone. Ja see engang, hvordan man kand forvegne sig, Pernille! Men naar kommer han hid?

Pernille. Han kommer Klokken 3 i Eftermiddag. Det er best, at Jomfruen gaaer hen og pynter sig. Hun kommer ellers ihu hvad hun har lovet mig; thi jeg har formaaget Herren dertil.

Magdelone. De 50 Rixdaler skal du være vis paa. Der har du min Haand.

Sun giver Haand.

Pernille aparte. Nu er der allerede giort Begyndelse. Det er stor Almisse ellers at skaffe denne Pige en Mand. Jeg har aldrig kiendt nogen saa gifte-syg. Derfor Alderen nu alleene hindrede hende i at blive gift, gif hun gierne op paa Tinget og svor sig Sanden i Vold paa at hun var kun 30 Aar. [Til Magdelone.] Men lad os komme ind i jer Kammer lidt, Jomfrue!

ACTUS II.

Scen. I.

Vielgeschrey kommer ind i sin Stue med Pennesiær bag Øret, og de tre Skriverkarle følge ham efter, iligemaade med Pennesiære bag Ørene. Pernille har og Pen bag Øret.

Vielgeschrey tørende Svøden af sig. Pernille!

Pernille. Herre!

Vielgeschrey. Jeg tænker paa den Straten-Junker, som vilde siige, at jeg har intet at bestille.

Pernille. Man kand blive gal over saadan Snak.

42. Almisse] Velgjerning.

Vielgeschrey.

Vielgeschrey. Jeg har været henne til Erich Madsens, Pernille!

Pernille. Har Herren alt været der? Det er mig kiert. Lovede han da at stifte sin Son hid Klokken 3 i Eftermiddag?

Vielgeschrey. Han kommer vist nok til den Tiid.

Pernille. Ah jeg længes saa efter at see ham.

Vielgeschrey. Klokken 3 fand du faae ham at see.

Pernille. Jeg haaber, at han kommer nok før; thi det er forliebte Folkes Maneer.

Vielgeschrey. Det vil endelig ikke lige. Men ellers faae jeg ikke gierne, at han kom før den Tiid; thi der skal skrives 4 a 6 Bryllups-Breve, som skal stiftes nogle gode Venner med Posten.

Pernille. Men fand de komme saa hastig til Brylluppet?

Vielgeschrey. Ney det er kun for Ceremonie. Jeg har og ikke Stunder til at giøre Bryllup. Der blir intet videre

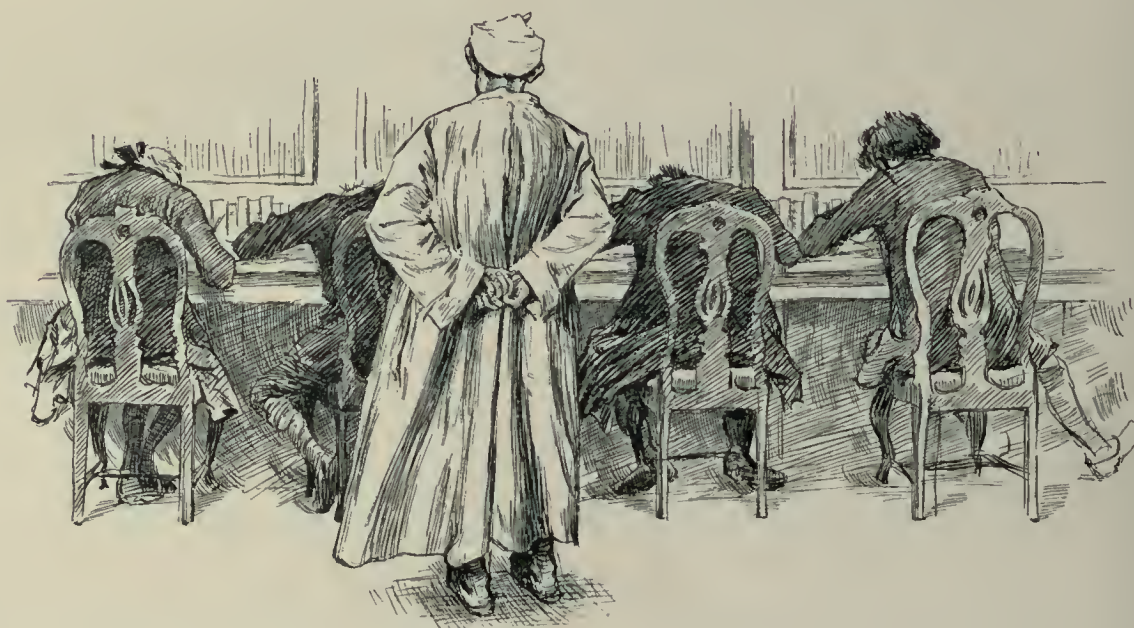
Vielgeschrey kaster Parykken fra sig. Skriver: Saa som det har behaget Himmelen (Comma) = = = Har I det?

De skriver, og repeterer det samme.

Vielgeschrey. Ved en reen Kierlighed at sammenknytte tvende Parter (Comma) = = = Har I det? De repeterer igien. Nemlig min ældste Datter Leonora og Seignr. Peder Erichsen Bogholder (Comma) = = = Har I det? De repeterer igien. Saa er min tiensflige Begjæring = = = Er nu ikke Hensene Kommen ind i Kioffenet igien? Det er mig en forbandet Pige, den Koffe-Pige.

Gaaer ud, og kommer ind igien. Naar han er ude, stoye de, og kaste Papiir-Kugler paa hinanden.

[Vielgeschrey]. De Dieole har ingen Ting at tage vare end det samme, og dog fand ikke passe paa at lukke mig den Kioffen-Dør igien. All Byrden i Huset ligger paa mig. Hvor var det, I slap? Læs op, Jens Griffel!

giort end Contracten sluttet udi nogle gode Venners Nær-værelse. Men det er mig kiert, at du siger, min Datter har faaet bedre Tanker.

Pernille. Ey, det skal have gode Veye. Derfor er det best at smede, medens Jernet er varmt, og slutte Contracten i Aften.

Vielgeschrey. Denne Aften skal alting være klar giort, og saa skal denne Snuushane, som var her i Maars, faae en lang Næse. Pernille! set dig ned ved Skriver-Bordet, du fand nok skrive en Copie med.

Pernille. Ja vist, Herre!

Vielgeschrey. Tar jere Saxe, Karle!

De tar Saxeerne efter Tempo.

Vielgeschrey. Ere I færdige dermed?

Tutti. Ja det er beklippet.

Vielgeschrey. Pennene fra Øret!

De tar Pennene fra Øret.

Vielgeschrey. Dypper jere Penner.

De dypper paa eengang.

[Jens Griffel.] Han læser op fra Begyndelsen.

Vielgeschrey. Saa er min tiensflige Begjæring, at han vilde med sin Nær-værelse bivaane deres Ægteskabs-Contract (Punctum) = = = Har I det? De repeterer igien. Samme Ægteskabs-Contract er berammer at sluttet den 1. April Styli novi = = = Har I det? De repeterer igien. Punctum = = = Har I det?

De repeterer: Punctum.

Vielgeschrey. Anne!

Anne kommer ind. Hvad vil Herren?

Vielgeschrey. Her, Anne! den lille sorte Honne maa ikke komme blant de andre. Alle de andre vil den Staffel altid paa Hovedet. Her du hvad jeg siger; thi jeg holder meest af den Honne. Den har lagt mig siden Juul over 40 Æg. Christoffer Federmesser! du holder jo Bog over hvad Hons, Gæs og Duerne yde. See efter i Hovedbogen, hvor mange Æg den lille sorte Honne har lagt udi dette Aar.

Christoffer. Ja, det er, som Herren siger, 40 Æg. Hvad andet hun har ydet, er ikke anført.

[21. Styli novi] efter den nye Tidsregning. (Den gregorianiske Kalender var først indført her i Landet en Snees Aar, før dette Stykke blev skrevet.)

Vielgeschrey.

Vielgeschrey. Det er min Troe den beste Høne, jeg har. Derfor maa du have synderlig Øye med hende, Anne! Anne. Det skal skee, Herre!

Gaaer ud.

Vielgeschrey. Hvor vidt er I kommen, Karle? Jens Sandbuchs! Læs du op.

Jens læser fra Begyndelsen.

Vielgeschrey. (Parenthesis) thi der maa iles dermed for visse Aarsagers Skyld (Clandatur) = = = Har I det? De repeterer igjen. Jeg lever i den Forsikring, at = = = Kommer der ikke nogen?

Pernille. Jo det er vist Frieren. Tænkte jeg ikke vel, at han kom for Tiden?

Scen. 2.

Leander og Oldfux klædde som Pedanter. De andre.

Leander efter lang Compliment. Gunstige Hr. Patron, Moe-cenas og Velynder! saa som og ligerviis som Paafuglen, naar den seer paa sine Fiedre, skiemmer den sig = = =

Oldfux sæder ham i Ryggen, og visser til ham.

Leander. Jeg vilde sige, naar den seer paa sine Been, skiemmer den sig, og naar den derimod seer paa sine Fiere, brystet den sig; ikke anderledes, naar jeg Peder Erichsen, uærdig Bogholder = = =

Striverne begynder at snise.

Vielgeschrey. Hvad sniser I Slyngel ad? Confererer I kun imidlertid, om I alle har skrevet lige, medens jeg taler med denne Person.

Leander. Ikke anderledes, naar jeg betragter og overvejer min Stand og Meriter og Vilkor, skiemmer jeg mig med Paafuglen. Naar jeg derimod betragter og overvejer min forestaaende Fortun og Lykke, brystet jeg mig med Paafuglen. Jeg tilskriver alleene min gunstige Herres Godhed, ikke mine meriterende Fortienesters Valuta, at min Herre gir min ringe Person Assignation paa saadan dyderig og fornemme Jomfrue, hvis Skoeremme jeg er ikke værd at opløse; thi ligesom en Obligation valore intrinseco er at ligne mod en Banco-Daler, ikke anderledes = =

Vielgeschrey. Nok nok, Monsieur! Han maa ikke sette saa ringe Priis paa sig selv. Han kand see af dette Vall, jeg har gjort, hvilke Tanker jeg har om hans Person. Jeg kunde have sat min Datter udi høyere Stand; men som jeg alleene seer efter Dyd og Vindstibeligbed, saa har jeg foretrukket ham adskillige anseelige Beylere.

Leander. Jeg takker allerærbødigst.

Vielgeschrey. Et lider Øyeblik Taalmodighed! Jeg skriver nogle gode Venner til paa Landet, og lar dem efter min Skyldighed vide, at min Datter skal slutte Egteskabs-Contract med Monsieur i Aften. Der er kun en Linie eller noget tilbage.

Leander. Efter Behag, gunstige Herre!

Vielgeschrey til Striverne. Hvor var det I slap, Karle? Læs op det sidste, Lars Dintfasi!

Lars. Det sidste var Clandatur.

Vielgeschrey. Hvad Pokker lærer jeg deraf?

Lars. Jeg tog feyl, Herre! Det sidste er: Jeg lever i den Forsikring, at = = =

Vielgeschrey. Han har den Godhed at lade sig indfinde til den Tiid (Comma) = = = Har I det? De repeterer igjen. Jeg forbliver stedse votre tres humble og tres obeissant Serviteur.

Pernille. Det sidste Latin, Herre! Kand jeg ikke skrive.

Vielgeschrey. See da efter, hvorledes de andre bogstaverer først. Vielgeschrey tagende Oldfux for sin Svigerfæn. Nu maa I herester kalde mig Svigerfar, og jeg vil kalde jer min

Søn; thi det er alt en slutter Sag imellem os; der refter kun, at I taler med min Datter selv.

Oldfux. Gunstefulde Herre! det er ikke = = =

Vielgeschrey. Jeg vil ikke høre denne Tale mere, I skal kalde mig Svigerfar.

Oldfux. Ney Eders Gunst behager at høre = = =

Vielgeschrey. Ey, lad kun fare de Complimenter og kald mig Svigerfar.

Oldfux. Ney Herren tar feyl; det er ikke mig, som skal have hans Dotter, mit Navn er Jonas.

Vielgeschrey. Om Forladelse! Jeg har saameget i mit Hovet.

Oldfux. Jeg er Jonas Andersen, den rette Persons Sostende-Barn uærdig paa Faderens Side. Jeg er kun en Madik at ligne mod ham i Bogholderie og Regning. Jeg har ham at takke og kysse Stoven under hans Fædder for det, jeg forestaaer udi Bogholderiet. Jeg skulde ikke rose ham, fordi han er mit Sostende-Barn paa min Faders Side; men jeg kand sige dette, at han har faa sin Lige udi alle Slags Regninger, og ligesom der er en Regul, kaldet Regula Detri, saa har han gjort en nye, kaldet Regula Petri.

Vielgeschrey. Det er mig kiært, at I er hans Fætter. Hvis min yngste Dotter var mandvoxen, saa kunde der maaskee blive noget af imellem jer to ogsaa.

Oldfux straber.

Vielgeschrey. Pernille! lad Leonora komme hid. Nu kand han selv insinuere sig hos min Dotter. Det syntes hende underligt i Forstningen, at jeg vilde give hende bort til en Bogholder; men nu hører jeg, at hun er [kommen] paa bedre Tanker. Om jeg havde 10 Døttre, skulde de alle gives til Bogholdere.

Leander. Jeg takker paa Bogholderiets Vegne.

Oldfux. Jeg takker ogsaa paa Konstens Vegne.

Scen. 3.

Leonora. Personerne af forrige Scene.

Vielgeschrey. Nu min Dotter = = = Gaaer I kun op paa Contoirer, Skriver-Karle! og confererer Brevene med hinanden, og besegler dem; siden skal I faae at vide Opstrifterne.

De gaaer bort, seer paa Pennene, og sætter dem bag Ørene.

Vielgeschrey. Det er mig kiært, min Dotter! at du er kommen i bedre Tanker, at du har slaaet den anden Kiærlighed af dit Sind, og beqvemmer dig efter min Villie. Unge Jomfruer seer kun efter det Udvoortes, og derfor loder til deres egen Fordervelse. Jeg har udvaldt denne unge Person til Svigerfæn, som ved sin Videnskab kand nære dig reputeerlig, omendstiont han gandske ingen Midler havde.

Leonora. Min hierte Papal jeg beder ydmyggt, at han ikke vil tænke paa det forrige. Jeg har raisoneret siden ved mig selv og estertant, hvilken Synd det er at sette sig mod sine Forældres Villie; Personen staaer mig an, jeg er fornøyet med det Vall, min Kiære far har gjort, saasom jeg er forsikret om at han intet slutter, mig angaaende, uden det, som er til min Nytte og Velskæd.

Vielgeschrey. Jeg har haft dig alt for kiær, mit Barn! at jeg skulde gifte dig bort til een, som du ikke skulde blive lykkelig med. Saa gaaer nu hen og taler med hinanden.

Leander. Allerkiæreste Jomfrue og tilkommende Brud! naar jeg estertanker mine egne Meriters Nieter og Nuller at

38. Opstrifterne] Udstrifterne — 46. omendstiont han gandske ingen] om han end aldeles ingen. — 52. slutter] beslutter, afgjør.

være saa høyt anskrevene udi hendes Kiære Faders Tankers Hoved-Bog, ere alle mine Sandse færdige til at giøre Fallit og spille Banqverot. Et Null betyder intet; men naar en Streg kommer dertil, blir det strax til noget. Jeg er uverdigg kun en Streg, som intet betyder; men naar min Stregs Ring-
hed blir lagt til Jomfruens Null = = = Oldsur støder ham i Ryggen. Jeg fortaledede mig, skionne Jomfrue! Jeg er kun et Null, som intet betyder, men Jomfruens Stregen, med hvilken naar mit Null blir forenet, blir det strax til noget.

Leonora. Monsieur! han skatter sig selv for ringe.

Leander. Jeg takker skyldigst.

Oldsur. Peder! her er den Ring, som Vatter flyede os at forære Jomfru.

Leander. Det er sandt, Jonas! min Fader lod formelde sin ydmygste Salutem, og bad, at Jomfruen vilde annamme denne Ring af mine Hænder til Elskovs-Tegn.

Leonora. Jeg tager imod den, og takker kiærligst.

Leander. Det maa ikke regnes for nogen Morgengave, skionne Jomfrue! Det er kun et lidet Kiærligheds-Tegn, som man efter Sædvane først lader see, og haver samme Sædvane sin Oprindelse deraf: Ligesom en Ring er rund, og har hverken Begyndelse eller Ende, saa = = =

Vielgeschrey. Værer lidt stille, Pernille! Jeg tør give min Hals paa at Maden kaagede over udi Kioffenet.

Springer ud.

Pernille. Ha ha ha! gid I faaer Pokker, hvor vel I spiller jere Kuller.

Oldsur. Men somme Tider er det dog kommen i Bag-Laas for Monsieur, som for Exempel at Paafuglen bryster sig, naar han seer paa sine Been, og at Jomfruen er Nullet.

Leander. Hvordan vil du at jeg skal komme alt dette Pedanterie ihu?

Leonora. Ah det gaaer vel nok. Nu er jeg forlovet med jer, kiære Leander! i min Fars Paasind; men ah = = =

Pernille. I kommer altid med jer men, Jomfrue! Lad kun mig sørge for det Øvrige.

Leander. Men naar nu den rette Bogholder kommer?

Pernille. Men om nu Himmelen falder ned! Vil I kun lade mig raade. I har intet andet at bestille end at efterleve mine Ordre. Jeg er Chef, og I andre Subalterne, som ikke maa raisonnere. Men der kommer Herren tilbage.

Vielgeschrey. Det er Legn, Anne! Disputeer mig aldrig imod det, som jeg fandt see bedre. De Tallerkener ere ikke skurede med Aske; de ere skurede med Sand, og det just fordi jeg saa ofte har forbudt det. Havde jeg kun Stunder at examinere Fader og Steer, er jeg vis paa at de seer ikke bedre ud; men jeg er et Menneſke, og derfor ikke fandt giøre det, som overgaaer menneſkelige Kræfter. Jeg har ikke Øyen bag i Hovedet, jeg har ikke mere end to Hænder, og jeg fandt ikke være 10 Steder paa cengang. Kunde jeg dog engang all min Livstid være saa lykkelig, at jeg kunde sige ved mig selv: Gaf nu til Sengs eller til Bords i god Roe, nu er i Dag intet mere at forrette! Men den Tid kommer aldrig; thi mine Forretninger ere ligesom en Sneebold, jo mere jeg driver den frem, jo større bliver den. Men hvad vil disse fremmede Folk her, Pernille? Vil I tale med mig, Messieurs?

Leander og Oldsur. Ja.

Pernille. Ey, Herre! det er jo jer Svigerſon.

Vielgeschrey. Det er sandt. Om forladdelse! Jeg glemmer mig selv undertiden formedelst Forretninger. Nu, min kiære Svigerſon! er I nu fornøyet med mit Forslag, og finder

43-44. Tallerkener . . . skurede med Aske] Man brugte dengang sædvanlig saavel Tallerkener som Sæde og Steer af Tin.

I min Dotter af de Qualiteter, at hun fandt bære jer til Kiærlighed?

Leander. Ah jeg er saa forliebt, at jeg neppe fandt staae paa mine Been.

Vielgeschrey. Det er got. I skal have Bryllup denne Aften.

De forliebte giøre Complimenter.

Vielgeschrey. Pernille! naar holder du for at man kunde beramme Tiden dertil?

Pernille. Herren faaer vel ikke Stunder, saa vidt som jeg fandt see, for Klokken 6 i Aften; thi disse 5 Breve skal legges sammen, besegles og paaskrives. Det er ogsaa aldrig saa, at der falder jo enten eet eller andet ind, som man ikke tænker paa; Herren har jo altid den Lykke.

Vielgeschrey. Det maa du vel sige, Pernille! Ja, kiære Svigerſon! han møder da med nogle af sine Paarørende her Klokken 6 i Aften. Jeg vil ellers ingen anden have hid end min Broder Leonard og Notarius. Men, min kiære Svigerſon! jeg vilde gierne raadføre mig med ham udi en liden Aegning, som falder mig for vanskelig.

Pernille. Ey, Herre! set saadant op til en anden Gang; nu har den gode Karl andet at tænke paa.

Vielgeschrey. Det er sandt nok; men det er kun en liden Spørmaal, som en Person, der er saa vel grundet i Aegne-Konsten som han, strax fornøyer mig i.

Pernille. Jeg er aldrig Herren imod; men heri fandt jeg ikke bifalde ham, at han vil plage een med Aegninger, der kommer at frie til hans Dotter.

Vielgeschrey. Ey Snak! det er kun en Bagatelle for ham. Aegningen er denne: Een sælger 100 Tdr. Rug med Streygmaal for 20 Rixdaler, hvor [meget] høyere kunde Summen stige, om de var i Topmaal?

Pernille. Ah Herre! der har de andre Høns fat paa den lille sorte Høne igien, og er færdig at dræbe den.

Vielgeschrey. Ey, er det ikke forkræftteligt?

Løber ud.

Leander. Ah Pernille! vi er om en Hals.

Oldsur. Gid han faaer en U-lykke med hans Topmaal og Streygmaal.

Leander. Jeg fandt ikke tælle til 5, og skal nu giøre saadan Prove i Aegne-Konsten.

Leonora. Der seer du, Pernille! hvordan det vil gaae, og at de Anslag = = =

Pernille. Holdt Munden, og lad mig speculere i Roe. Løber fort paa Døren.

Leander. Men fandt derved ikke fattes Mistanke mod os?

Pernille. Fort paa Dør! Her er ikke andet Raad i en Hast at gribe til.

Leonora. Men, Pernille = = =

Pernille. Løber bort allesammen, og I Sladerhank med!

De gaaer alle.

Scen. 4.

Vielgeschrey. Pernille.

Vielgeschrey. Hun vilde bilde mig ind, at ingen vorede den sorte Høne.

Pernille. Ah Herre! jeg saae jo med mine Øyne igien-nem Vinduet, hvordan den blev hugget. Men den Pige er i det ene som i det andet; havde jeg ikke hindret hende forgangen, saa havde der skeet en stor U-lykke.

Vielgeschrey. Hvad var det?

24. fornøyer mig i] tilfredsstillter mig med at besvare.

Pernille.

Pernille. Jeg vil min Troe ikke sige det til Herren, uden han lover mig at tie.

Vielgeschrey. Jeg skal ingen Allarm giøre derover. Siig mig det.

Pernille. Forgangen Dag fandt jeg Herrens Catalogus over sine Lin=Blæder i Ristkænet; det havde den forbandet Pige faaet fat og vilde riste Lar paa.

Vielgeschrey. Ney det kand jeg ikke tie med; thi det kunde have foraaarsaget mig en stor U-lykke.

Pernille. Dersom ikke Herren holder sit Lofte, saa troer jeg ham aldrig oftere.

Vielgeschrey. Ney Pernille! jeg maa have fat paa hende derfor. Det var et forbandet Stykke.

Pernille. Ah Herre! jeg beder ydmygst. Hun faldt paa sine Knæ, og bad mig med Graad om at jeg ikke vilde røbe hende; men jeg vilde ikke love hende det, ferend hun ved Led havde forskret mig om aldrig at forgribe sig paa Herrens Skriver=Sager oftere.

Vielgeschrey. At røbe ved mine Papiir er at røbe ved mine Øyenstene.

Pernille. Herren gir sig tilfreds. Hun vil af den Historie lære at blive mere varsom.

Vielgeschrey. Om man stæler Penge fra mig, kand jeg stikke mig derudi; men at tage mine Papiir bort, det er at tage [mig] Sjælen af Livet.

Pernille. Jeg kand forsikre Herren, at det Ringeste ellers ikke er kommet bort eller kommet i U-lave; thi jeg saae strax nye efter Alting.

Vielgeschrey. Jeg vil da tie denne Gang for din Skyld. Men jeg vil herefter, at intet Menneffe maa komme i mit eget Contoir uden du. Men hvor blev min Svigerfens af?

Pernille. Herren tog jo Afskæd med ham, og bad ham komme igien klokken 5.

Vielgeschrey. Det er sandt, Pernille! Jeg glemmer det ene for det andet. Mener du, at jeg kand erinde, om jeg har spiset til Middag?

Pernille. Ney Herre! Maden staaer færdig paa Bordet.

Vielgeschrey. Saa maa jeg da ind at spise lidt i en Hast.

Gaaer ind.

Pernille. Saaledes kom vi ud af denne Fristelse.

Scen. 5.

Oldfuy. Pernille.

Oldfuy som Laavey. Hillemand, Pernille! hvilken Fristelse han bragte os i ved den Regning om det Strygmaal og det Topmaal.

Pernille. Men jeg kom ham til at glemme baade Stryg- og Top-Maalet, og viklede ham ind i Discours om Huus=Sager.

Oldfuy. Men hvad sagde han, da han fornem, at vi vare løbne?

Pernille. Jeg bildte ham ind, at han selv havde taget Afskæd med jer. Jeg kand faae ham til at glemme alting, naar jeg kun kand bringe ham i Forretninger.

Oldfuy. Jeg skal min Troe skaffe ham nok at bestille.

Pernille. Det er ogsaa hoylig fornødent; thi ellers er vi om en Hals. Inden en halv Time har vi Bogholderen her. Men der kommer Herren. Gaf til Side, og kom strax ind med Brevet fra Leander.

Scen. 6.

Vielgeschrey. Pernille.

Pernille. Har nu Herren alt spiset?

Vielgeschrey. Jeg faaer aldrig Tiid til at spise mig mæt, Pernille! Spring op til Skriver=Karlene, og hør, om de har lagt Brevene sammen.

Pernille. Her kommer en Laavey og moder mig lige i Døren med et Brev til Herren.

Oldfuy leverer et Brev, og gaaer igjen.

Vielgeschrey. Pernille! naar nogen kommer og vil tale med mig, skal du sige, at du vil høre ad, om jeg er hjemme. Det gjør jo alle Tienere i fornemme Huse.

Pernille. Somme er saa uforstammed, at de lobe lige ind. Men efterfom Herren vil saa have det, saa maa han ikke sige udaf Vinduet efter dem, som han pleyer; thi forgangen fandt en Mand, som saae ham i Vinduet, mig paa Gaden, og sagde: Hils din Herre, og siig, at naar han gaaer ud, saa maa han tage sit Hoved med sig; thi det saae jeg i Vinduet. Somme kand have vigtige Wrender, Herre! og dog ikke kand sige Tienere hvad de vil.

Vielgeschrey. Det er endelig sandt, som du siger. Men jeg maa læse dette Brev. Læser. Hillemand, hvad er dette [for] forbandet Toy! Denne Leander, som var her i Maares, skriver mig til, at saasom han horer, at jeg har givet en anden min Dotter, som har forlovet sig tilforn med ham, hvilket han kand bevise af adskillige hendes Breve, hvorudi hun forpligter sig med Led ingen at elske uden ham, saa maa jeg ikke fortryde paa, om han protesterer imod den sidste Forlovelse, og forfølger sin Sag ved Lands Lov og Ret.

Pernille. Ey, hvad vil det sige? Nu slaaer Jomfruen op med ham igjen, foregivende, at saadan Forlovelse er grundet paa hendes Fars Samtykke, og saasom hun saadant Samtykke ikke har kundet erhverve, saa falder den Sag af sig selv. Ellers bekiender jeg, at det er fortrædeligt for Herren at indvikles udi Proces; thi omendskiont han vinder, saa vil dog en stor Job Tiid spildes for ham derved.

Vielgeschrey. Jeg kand blive gal, naar jeg tænker derpaa. Hvad raader du mig at giøre herved?

Pernille. Jeg raader Herren først at skrive ham selv til, foreholde ham hans ubillige Foretagende og derved strække ham af at begynde Proces, og siden at raadføre sig med en god Advocat.

Vielgeschrey. Lad Tieneren strax springe hen efter en Advocat.

Pernille. Det skal stee; imidlertid maa Herren skrive Brevet færdig.

Vielgeschrey. Ah jeg ælendige Menneffe! jeg denker i Forretninger.

Setter sig at skrive.

Pernille sagte. Det gaaer vel nok. Men her vil endnu flere Forretninger til; thi Fortrædeligheder og min Habilitet skal udvirke saa meget, at naar den rette Frier kommer, han da ikke skal have hverken Lyst eller Lejlighed at tale med ham. Frieren maa nu komme, naar han lyster; han skal udi Herrens Nærvarrelse blive forlovet med Huusholderstken Magdelone. Leander og Oldfuy kand ikke begribe, hvorfor jeg har dette dobbelte Ægteskab for; men de veed ikke, at hun har lovet mig 50 Ripdaler, om jeg kand bringe Herren til at skaffe hende en Mand, og det kand ikke stee uden ved saadan Lejlighed, thi han gir sig ellers aldrig Tiid dertil.

Vielgeschrey. Der maa ingen komme ind uden Advocaten og Barberen, thi jeg maa endelig rages, efterfom her

31. foregivende] ansøende, paastaende. — 31—32. er grundet paa] berøer paa, behøver. — 35. omendskiont] om endog.

Kommer

Kommer fremmede i Aften = = = uden at jeg vil sette Bryllupet op.

Pernille. Jeg vil ikke raade Herren at sette Bryllupet op, efter som den anden Straas-Junker bruger alle sine Konster at hindre det.

Vielgeschrey. Det er sandt, du siger. Det maa gaae for sig udi Aften, hvor liden Tiid jeg har. Men lad ingen komme her ind, at jeg kand skrive mit Brev i Noe.

Pernille. Ney ingen uden Advocaten og Barberen og Frieren.

Vielgeschrey. Han kommer jo ikke forend i Aften?

Pernille. Jo mig syntes, Herren bad ham komme hid igien i Eftermiddag.

Vielgeschrey. Det kand jeg ikke erindre. Det var galt gjort af mig.

Pernille. Det hindrer ikke Herren; han kand derfor tale med Jomfruen. Jeg skal nok undskyldte Herren.

Vielgeschrey. Saa maa jeg da skrive mit Brev.

Pernille sagte. Nu maa Monsieur Bogholder komme, naar han lyfter; jeg har Spillet vundet. Men det banker; jeg troer nok, at det er ham.

Scen. 7.

Den rette Bogholder. Pernille. Vielgeschrey.

Bogholderen. Jeg kommer her efter Aftale imellem min far Erich Madsen Bogholder og Hr. Vielgeschrey, at frie til hende, skionne Jomfrue!

Pernille. Han tar feyl, Hr. Bogholder! Jeg er Pigen; Jomfruen skal strax have den Ære at komme hid.

Bogholderen. Det er mig en Ære og hende en Skam. Men kunde jeg ikke faae Herren i Tale først?

Pernille. Ah ney, Herren sidder i fortrædelige Forretninger, som har hindret ham i Dag baade at æde og drikke; han har bedet mig giøre sin Undskyldning. Det er ellers en afgjort Sag paa Herrens Side. Det fattes kun, at han taler med Jomfruen selv. Vil han behage at vie et Øyeblik; nu skal hun strax komme. Ah den stakkels Herre, jeg er bange, at han engang styrter i sine Forretninger.

Scen. 8.

Magdelone galant pyntet. Pernille. Bogholderen. Vielgeschrey.

Bogholderen. Jeg er kommen hid, skionne Jomfrue! efter den Aftale, som er gjort imellem Hr. Vielgeschrey og min gode far, at begiære hende udi all Tugt og Hovsighed til min ægte Hustru, og at spørge hende, om hun vil have mig til sin ægte Mand.

Magdelone neyende. Jeg siger tusinde Tak.

Bogholderen. Jeg beder da ydmygst, hun ikke vil forsmaae denne Ring til Morgengave.

Magdelone. Jeg siger tusinde Tak. Vil han ikke sidde ned, min Engel?

Bogholderen. Ney Tak, skionne Jomfrue! jeg vil heller staae.

Magdelone. Ah jeg beder, at han vil sette sig, min Engel!

De setter sig.

Vielgeschrey. Hvem er, som taler der, Pernille?

Pernille. Det er Frieren, Herre! som taler med Jomfruen.

Vielgeschrey. Det er got, mit Barn! Holdt din Kiæreste med Snak, til jeg har skrevet mit Brev.

Bogholderen. Man maa siige hvad man siige vil om Ægteskab, saa er der dog en synderlig Himlens Direction derudi. Jeg har tit seet et Fruentimmer udi Søerne af samme Skikkelse og Væsen som Jomfruen, saa jeg derudaf kand merke, at det er noget, som for lang Tiid er besluttet her ovenfra.

Pernille sagte. Gid du faae Skam, saasom det ikke er andet end Pengene, du mener at faae.

Magdelone. Ah er det mueligt? Det er min Troe gaaet mig ligeledes; thi engang da jeg stod og gjorde min Bon om et got Giftermaal, hvilket jeg ueste ofte har gjort (thi man kand ikke læse for ofte), kom mig en Person for, som ligner min Engel paa et Haar.

Bogholderen. Om forladelse, min hierte Jomfrue! maa jeg tage paa hendes Bryst?

Magdelone. Jeg siger tusind Tak.

Vielgeschrey. Pernille! hvem er, som taler der henne?

Pernille. Det er Frieren, Herre! som taler med Jomfruen.

Vielgeschrey. Got got; taler I kun kiærlig sammen, Bornlille! til jeg faaer mit Brev færdig.

Bogholderen. Maatte jeg spørge min hierte Jomfrue, hvad Alder hun har?

Magdelone. Der er nogle onde Mennecker, som har udspreddet, at jeg var 40 Aar gammel; men jeg har min Troe ikke mere end 30 Aar.

Bogholderen. Saa er vi af een Alder.

Magdelone. Det er jo skiont. Lige Born spiller best.

Bogholderen. Man burte ikke gifte sig, forend man var 30 Aar.

Magdelone. Det er min Troe sandt; thi naar Born gifter sig med hinanden, blir kun Huusholdningen slet.

Vielgeschrey. Hvem er, som taler der henne, Pernille?

Pernille. Det er Frieren med sin Kiæreste.

Vielgeschrey. Nu skal jeg strax være hos jer, Bornlille! Jeg har kun nogle faa Linier tilbage.

Pernille sagte. Hillemant, saa maa jeg hitte paa noget Nyt igien. Søyr. Monsieur! vil han ikke behage at træde ind udi Jomfruens Senge-Kammer, saa kand de tale sammen mere frit og ikke være Herren til Hindre.

Bogholderen. Det er sandt, det kand vi giøre.

De gaaer ind.

Pernille. Hillemant, jeg seer, at han alt har udfkrevet. Nu maa jeg hoste efter Oldfux, som er Signalen.

Sun hoster.

Scen. 9.

Oldfux som Advocat. Vielgeschrey. Pernille.

Oldfux. Jeg hører, min Herre! at han forlanger en Advocat.

Vielgeschrey. Ja. Er det han, som jeg har stiftet min Tiener til?

Oldfux. Ney min Herre! den Mand er aldrig udi Stand om Eftermiddagen at tale med folk.

Vielgeschrey. Drikker han da?

Oldfux. Ja Herre! men ikke mine Ord igien.

Vielgeschrey. Hvorfore lod du da Tienere gaae hen til saadan Mand, Pernille?

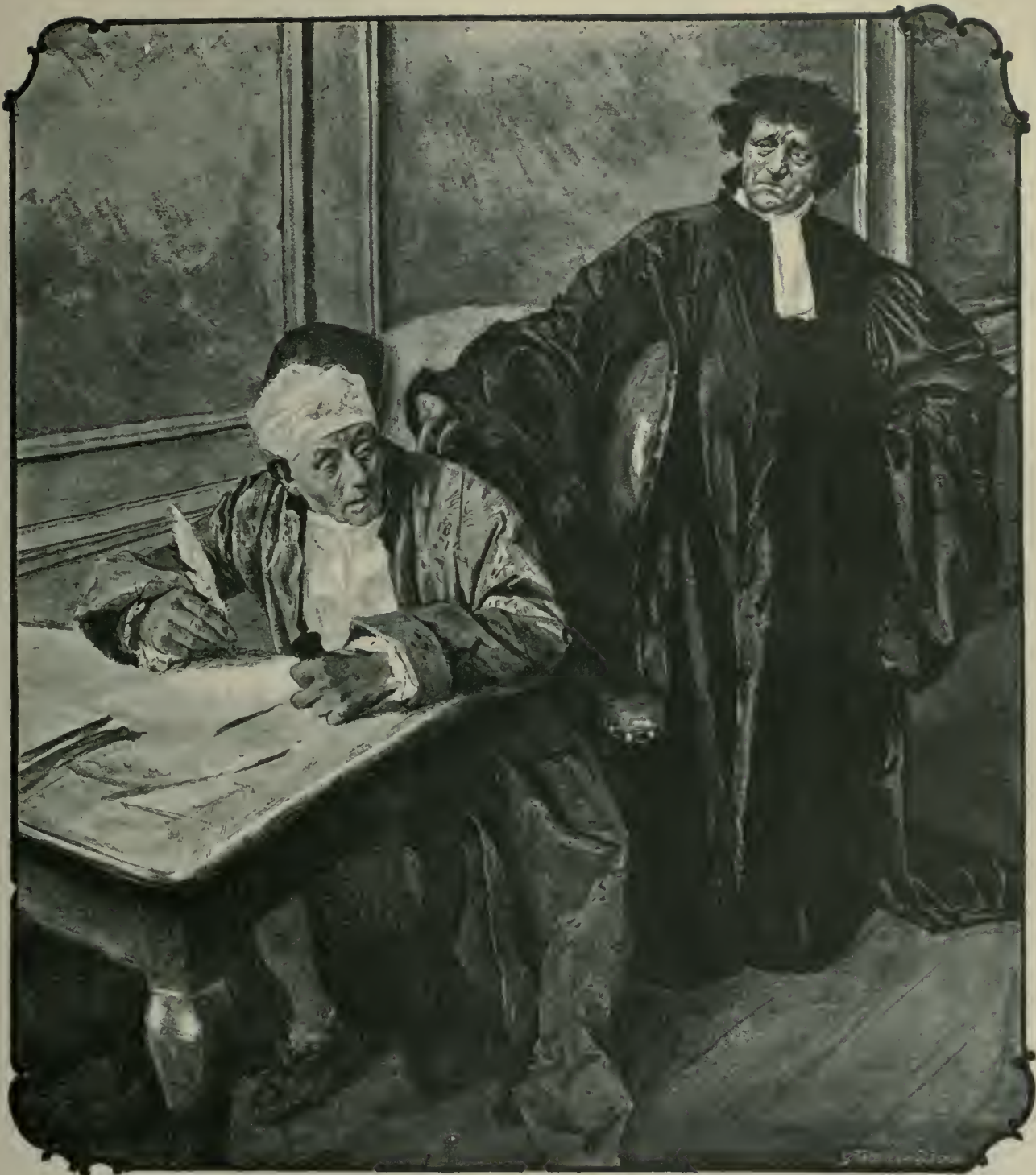
Pernille. Jeg vidste ikke, at han drak, Herre! Men det er vel, at denne Mand er kommen i hans Sted.

Oldfux. Jeg har min Gang der udi Huset, og som jeg horte, at min Herre havde en Procurator nodig, tog jeg mig den Frihed at komme hid.

Vielgeschrey. Han skal have Tak.

Oldfux. Er der noget til Tieneste?

Vielgeschrey.

Vielgeschrey. Jo jeg har noget at consulere ham udi.

Advocat. Der Ord, min Herre! at consulere har en dobbelt Betydning. Det betyder baade at give een et got Raad, paa Latin consulere alicui, saa og bede een om et got Raad, paa Latin consulere aliquem.

Vielgeschrey. Ey, jeg troer, at I lærde folk har Skruer løse i Hovedet. Jeg har ikke skicket Bud efter ham for at spørge ham til Raads udi Orthographien, men = = =

Advocat. Min Herre! vores Tale kommer ikke Orthographien ved; han confunderer Orthographien med Syntaxi. Orthographia est ars vocabula recte scribendi, det er: en Konst eller Videnskab at skrive Ordene ret, hvilket er noget, som jeg ikke har rørt om, men jeg har alleene corrigeret min Herres Tale-Maader; non orthographiam sed phrases corrigo.

Vielgeschrey. Om Forladelse, jeg har ikke haft Bud efter ham; han kand gaae igien, naar han behager, thi jeg har andet at bestille end at drive Dagen bort med Snak.

Advocat. Doctore og Advocater ere gierne til Tieneste; men deres lovlige Sundager siige ogsaa, at de maa lade sig betale for hver Skrid at gjøre.

Vielgeschrey. Skal jeg betale jer for at spille den ædle og kostbare Tiid bort med Snak?

Advocat. Hvad er hans Begiering da, min Herre?

Vielgeschrey. Jeg vilde spørge ham til Raads udi nogle Artikler.

Advocat. Min Herre! det Ord Artikel er os Jurister gandske ubekiendt, og bruges alleene in foro theologico. Den Rommerst Ret veed i det ringeste intet deraf. Den deles alleene in libros, capita et paragraphos. Vil min Herre kun læse igien-nem codicem, pandectas, institutiones, novellas, og see til, om han nogensteds finder det Ord Artikel. Jeg vilde heller miste min Bestilling end bruge det Ord Artikel. Men hvorefter spør han mig til Raads?

Vielgeschrey. Det er en Person, som har hemmeligt forlovet sig med min Datter, [og] som har faaet adskillige Breve fra hende, hvorudi hun forsikrer ham om sin Kierlighed. Alt dette er steet mig uvidende. Jeg frier for min Datter til en anden brav Mands Son. Hun blir allarmet derover i Begyndelsen, men endelig beqvemmer sig til den, som jeg uvælger til Sviger-Son. Den anden faaer et Hys derom, og truer mig med Retten, beraabende sig paa hendes Breve. De Trudseler vil vel ikke meger betyde, Hr. Advocat! men jeg har dog for at strække ham fra Proces opsar et Brev til ham.

Oldfux. Hvad vil det Ord opsar siige? At opsatte kand betyde at forhale, det kand ogsaa betyde at sette i Pennen.

Vielgeschrey. Jeg troer, Lucifer er her skindbarligen kommen i en Advocats Lignelse.

Oldfux. Min Herre! han maa da tale tydelig. Vil han dermed siige: sat i Pennen?

Vielgeschrey. Ja ja, jeg har skrevet et Brev færdigt.

Oldfux. Det Brev skal skrives med forstand, om han ellers skal afstrækkes fra Proces. Lad mig see det Brev.

San læser.

Vielgeschrey. Er det ikke kraftig nok?

Oldfux. Ey ey, Herre! der vil andre Argumenter til. Jeg maa dictere ham et Brev, som skal have bedre Klem.

Vielgeschrey. Ja vil han da dictere mig?

Oldfux. Om han kand komme til Rette med den Spanske Maade, vi Advocater har antaget at dictere med, som er meget kort og compendieux.

Vielgeschrey. Jo Fortere, jo bedre; thi Tiden er kostbar for mig, som har saa meger at bestille.

Advocat. Det er mig kiert, at min Herre forstaaer det. Advocaten slaaer zerren paa Skulderen, og siger: Har I det?

Vielgeschrey. I har jo intet sagt mig endnu.

Advocat. Ey, min Herre! naar jeg slaaer ham paa Skulderen, saa betyder det, at han skal skrive Personens Titul. Ingen Invention kand være bedre og fortere.

Vielgeschrey. Herre Gud, hvilke nye Moder! Det er got nok, naar man veed det. Jeg vil sette reen aaben til Titulen.

Oldfux. Got. Vil han nu behage at skrive. Saasom Seignr. Leander = = = Har han det?

Vielgeschrey. Ja.

Advocaten slojter. Har I det ogsaa?

Vielgeschrey. Hvad mere?

Oldfux. Ey, min Herre! naar jeg slojter, saa betyder det Comma.

Vielgeschrey. Ey, hvilket forbandet Toy! Nu har jeg Comma.

Advocat. Seignr. Jeronymi Son her udi = = = Tvi! Spytter. Har I det?

Vielgeschrey. Han boer ikke udi Tye, Monsieur! han boer her i Byen.

Advocat. Ey, min Herre! naar jeg spytter og siger tvi, er det ligesaa meger, som jeg nævner Stedens Navn, hvor Contreparten boer. Jeg seer, min Herre forstaaer ikke den nye Maade at dictere paa; men han kand lære det i et Øyeblik og siden stedse betiene sig deraf, naar han dicterer til sin Fuld-mægtig, thi Inventionen er meger magelig for folk, som har meger at bestille. Hvad har han nu?

Vielgeschrey. Jeronymi Son her udi Byen.

Advocat. Got. Slojter. Har I det?

Vielgeschrey. Ja Comma.

Advocat. Forgangen Har af mig = = = Ketter ham udi Gaaret. Har I det?

Vielgeschrey. Hvorfor rykker I mig i Haaret?

Advocat. Ey, det betyder Parenthesis.

Vielgeschrey. Ey, da skal du faae en Ulykke. Sir ham et Ørefigen. See det betyder Claudatur Parenthesis.

Oldfux [til Pernille]. I skal være Vidne til hvordan jeg er bleven tracteret. [Til Vielgeschrey.] Jeg skal lade jer stevne.

Vielgeschrey. Og jeg skal lade jer contra-stevne.

Oldfux. Jeg skal bevise, at det er en vedtagen Maade at dictere paa blant de store Advocater udenlands.

Vielgeschrey. Og jeg skal bevise, at I er en Sturk til-lige med alle de andre, der bruge den Maade.

Advocaten tar Pernille i Øret. Antestaminor.

Pernille. Au au au!

Vielgeschrey. Vil din Hund gjøre Vold i mit Huus?

Oldfux. Er I en fornemme Mand, og veed ikke hvad Antestaminor betyder, og at man efter den Romerske Ret tar got folk i Øret, sigende: Antestaminor, naar man skyder dem til Vidne?

Vielgeschrey. Veedst du ikke, at man efter den Romerske Ret driver slige Slyngle paa Dørrer, der kommer i brave folks Huus og bruge den Spil?

[Oldfux.] San drives paa Dørrer.

Vielgeschrey. Er jeg ikke det u-lyksaligste Mennecke paa Jorden? Ulykke og Fortrød regner Stromme-viis ned paa mig. Hvor meger jeg har soedet og trællet i Dag, saa er dog det Ringeste intet forrettet. Der maa være mange Slags onde Aander til, nogle for at hindre Mennecker udi Guds-frygt, andre at hindre dem i deres Forretning. Saadan en Aand maa i Dag regiere i mit Huus, og har sat sig for just nu, jeg har

meest at bestille, at faste mig meest forhindrings-Stene i Veyen. Samme onde Aand har udvaldt denne forbandede Advocat at komme hid. Denne Dag er liderlig staalen mig fra. Len kunde vel sige: I Morgen kommer og en Dag ligesaa lang; men nye Dage, nye Forretninger, ligesaa lang Dag, ligesaa store Forretninger! Hvor skal jeg hen? Jeg maa henge mig selv. Men jeg har min Troe ikke Stunder engang til at henge mig. Jeg maa tage mig en habile Fuldmægtig an, der kand copiere alt hvad jeg vil have.

Pernille. Det har min Troe været ligesom forheyret denne Dag.

Vielgeschrey. Du skal ikke troe, Pernille! hvor fied jeg er af mit Liv.

Pernille. Der er ingen Under; thi først har Herren to Mænds Arbejde, hvilket han dog kunde rede sig udaf, hvis disse forbandede forhindringer ikke var, som kommer i Hobetal. Det maa aldrig være rigtigt i Dag. Jeg bilder mig ind, at een, som Herren har viset bort engang, har sat disse Folk ud for at hevne sig; thi = Men see, jeg er aldrig ærlig, har vi ikke en nye Dævel paa Halsen igien.

Scen. 10.

Oldfux kommer ind med sort Stors Halsklud, en gammel sort Peruque med lang Vidst i. [De andre.]

Oldfux. Um Verzeihung, gnädiger Herr! daß ich die Freyheit nehme einzugehen.

Vielgeschrey. Bryder I saa ind udi fornemme Folks Zuus uden at melde jer an?

Oldfux. Ich darfte nicht anklopfen, Ihr Hochwohlgebornheit! denn das wäre all zu dreistig.

Vielgeschrey. All zu dreistig = = = Hvad har I her at bestille?

Oldfux. Es ist mir gesagt worden, daß der Herr viel zu verrichten habe.

Vielgeschrey. Og just derfor kommer I for at spille mig Tiden.

Oldfux. Behüte Gott, wohlgebohrner Herr! Per contrarium, per contrarium, Ihr Hochwohlgebornheit!

Vielgeschrey. Slüg Titel tilkommer mig ikke.

Oldfux. Sie sagen das nicht, Ihre Gnaden! sie sagen das nicht.

Vielgeschrey. Jeg troer, Lucifer har bragt mig den Knægt hid paa Halsen.

Oldfux. Der Herr übereile sich nicht; bedencke doch, daß ich ein studirter Mann bin, ein studirter Mann.

Vielgeschrey. Da har I ikke profiteret meget af jere Studeringer.

Oldfux. Bedencke doch, Ihre Wohlgebornheit! daß ich über vier und zwanzig Sprachen verstehe.

Vielgeschrey. Her var lige saadan Kompen forgangen, der sagde, at han forstod 20 Sprog, og dog vidste han slet intet.

Oldfux. Es ist aber so nicht mit mir; ich will mich selbst nicht rühmen, aber ich bin ein capabler Mann und ein Patricius von Geburt = = =

Pernille. Hvad vil det sige: Patricius?

[Oldfux.] San kyster Pernilles Sortlæde. Untertäniger Diener, gnädige Fräulein!

Pernille. Hillemant, hvilke Titler!

Oldfux. Ich bitte unthertänigst um Verzeihung, daß ich mein Compliment nicht zuvorn abgelegt habe.

Pernille. Alt forladt.

Oldfux. Alle Menschen müssen mir zustehen, daß ich ungemaine Studia habe. Ihre Gnaden können selbst begreifen, daß einer, der zu Wittenberg, Helmstad; Frankfurt, Prag, Leipzig, Rostock, Königsberg, Nürnberg, Zeidelberg, Cracau, Landau, Tübingen, Uri, Schweiz, Unterwalden, Frankfurt am Main, Frankfurt an der Oder, Frankfurt an der Mose, Mecklenborg, Grubenhagen, Kiel, Zerbst &c. &c. &c., ausgenommen vielen Gymnastis, studiret hat = = Ich sage, Ihre Gnaden können leicht begreifen, daß einer, der so viele Universitäten frequentiret hat, ungemaine Studia haben müsse. Ist nicht wahr, gnädige Fräulein?

Vielgeschrey. Jeg horer, I har lært Pedanterie, og at = = =

Oldfux. Verzeihen sie mir, hochwohlgebohrner tugendsamer Herr Patron! Sie bedenken, daß ich über funfzig Collegia tam privata quam privatissima gehalten habe, als Collegia practica, didactica, tactica, homiletica, exegetica, ethica, rhetorica, oratorica, metaphysica, chiromantica, necromantica, logica, talismannica, juridica, parasitica, politica, astronomica, geometrica, arithmetica = = =

Vielgeschrey. Holdt op, i Potters Skind.

Oldfux. Chronologica, horoscopica, metoscopica, physica tam theoretica quam practica = = =

Vielgeschrey. Siv mig hid min Stok, Pernille!

Oldfux. Ueber Institutiones, Codicem, Pandectas, jus naturæ, jus civile, municipale, feudale, jus gentium, jus jusculum und dergleichen Wissenschaften = = =

Vielgeschrey. Min Stok, siger jeg!

Oldfux. Ihre Gnaden eiffre sich nicht; ich bin hier in guter Intention gekommen umb meinen geringen Dienst anzubieren, weil ich höre, daß der Herr viel zu verrichten habe. Wann ich erst in Affairen komme, werden sie sehen, was für ein Kerl ich bin.

Vielgeschrey. Jeg kiender nok jer Landsmand, saa snart I faaer en Finger i Sagerne, kand man aldrig faae jer der ud af igjen.

Oldfux. Ich verlange für meinen Dienst nichts anders als die blosser Kost; denn ich diene par honneur, par honneur.

Vielgeschrey. Hvor kand I da tiene mig?

Oldfux. Ich will mich obligiren in zehn Minuten einen ganzen Bogen Papiir zu schreiben.

Vielgeschrey. Det er meget. Der har I et Ark Papiir til forseg.

Oldfux setter sig ned, og lader som han skriver.

Vielgeschrey. Det skal langes mig at vide, hvordan dette vil løbe af. Jeg maa hen og see, hvordan han bær sig ad.

Oldfux modende Vielgeschrey. Sehen sie einmahl, Ihre Wohlgebornheit! Ich habe es ehr vollfertiget, als versprochen war.

Vielgeschrey. Ach Himmel! hvad seer jeg? Zan har intet gjort uden beklaffet Papiret. Hvor er min Stok?

Naar Vielgeschrey løber efter Stokken, kryber Oldfux under Bordet, og naar Vielgeschrey og Pernille løber til Rjalken-Døren, hæver Oldfux sig med Bordet til den anden Side, hvorpaa de begge løbe til ham, men han velter Bordet med Papirene, og løber bort.

Vielgeschrey. Ach Pernille! denne Ulykke overgaer alle. See engang, alle mine Papiirer ligger i Jorden paa Gulvet. Du kand man fiobe mit Liv fore tre ß.

Pernille. Ach Herre! lad ikke Modet falde; vi skal nok bringe dem i Orden igjen. Men jeg skal have udsponeret, hvor

hvor dette henger sammen. Jeg vil doe paa at nogen har fat dem ud.

Vielgeschrey. Ah ah, jeg fand ikke mere.

Pernille. Ah lille Herre! gaac op og fast jer paa Sengen lidt; jeg seer, Herren er bleven altereret. Ah den stakkels Herre gior som jeg ydmygst beder; jeg skal inden en halv Time bringe alting i Orden igien.

Vielgeschrey. Jeg maa giøre det; thi jeg fand ikke staae paa mine Been.

Gaaer bort.

ACTUS III.

Scen. 1.

Vielgeschrey. Leonard.

Vielgeschrey [alleene]. Jeg har haft mange fortrædelige Dage i Verden, men ingen som denne. Den halve Deel af saadanne Fortreder var mægtig til at giøre det stærkeste Hoved

Pernille. Det gaac fortreffeligt. Nu vil jeg ind i Magdelones Kammer til Bogholderen og stævne ham hid med sine Venner til Klokkeren 7, som er efter den Tid, Leander fandt have sluttet Egetskabs-Contract; thi jeg skal bringe Herren til at ile med Leander, just af Frygt for Leander. Og naar den rette Mand saa kommer, vil der blive en forbandet Historie; men jeg retireer mig af Huset med Jomfruen. Det er dog en forbandet Karl, den Oldfuy. Han har spillet mange Pudser baade her og udenlands. Den sidste Kulle var hans egen Invention. Derved vandt vi Spillet; thi nu staaer hans Hoved ikke til at tale med Bogholderen. Ingen er lettere at narre end stundesløse Folk, naar man skaffer dem Forretninger og Fortred.

forvirret. En kommer og vil true sig til at være min Sviger-son. En anden rykker mig i Haaret og siger, det betyder Parenthesis. Den tredje støder mit Skriver-Bord omkring. De maa endelig være udsat paa mig af onde Mennesker. Pernille skal nok udspionere det for mig. Havde jeg ikke den Pige, saa forgik jeg reent. Hun gaac mig til Haande, hun ykker mig i mine Forretninger, og jeg er vis paa at disse mine Fortreder gaac hende ligesaa meget til Hjerte som mig selv. Huusholderessen Magdelone derimod har jeg ingen Nytte af; thi hun gaac stedse i Gifte-Tanker, og saasom en Mand ikke staaer strax paa Pinde for hende, blir hun saa ond som Peber. Sid jeg vel var skilt med det Spøgels. Sid jeg kunde giøre hendes Bryllup tillige med min Datters i Aften. Men der seer jeg

jeg min Broder Leonard komme. God Aften, Monfrere! Jeg tog mig den Frihed at skikke Bud efter ham.

Leonard. Ja hvad skal det betyde? J pleyer ikke have Bud efter mig. Er J ikke vel?

Vielgeschrey. Ney jeg er færdig at døe af Harm. Jeg har haft mit Huus fuld af galne og u-rimelige Folk, der ligesom forførlig Viis ere hidkomne for at giøre mig Fortred og at hindre mig i mine Forretninger. Jeg har Seigr. Langspræct mistænkt derfor.

Leonard. Hvad Ont har J da gjort ham, som har kunder drive ham til saadant?

Vielgeschrey. Fordi jeg vilde ikke høre paa en Proces saa lang som Riebmagergade, som han fortalte Overgaar.

Leonard. Men hvorføre kunde J ikke høre ham tale?

Vielgeschrey. Har jeg Stunder til saadant, Monfrere?

Leonard. Det er sandt, Monfrere! J har aldrig Stunder, siomt J har aldrig noget at bestille.

Vielgeschrey. Spot ikke, Monfrere! Hvorfor skulde jeg holde tre Skriverkarle, uden jeg havde at bestille?

Leonard. Vil J da sige mig, hvori de Forretninger bestaaer?

Vielgeschrey. Vil J tælle mig Stjernerne paa Himmelen?

Leonard. Siig mig da een af disse vigtige Forretninger. Hvad har J bestilt i Dag?

Vielgeschrey. For lutter Mængde af Forretninger har jeg intet kunder forrette i Dag.

Leonard. Saa haaber jeg ogsaa at J kunde sige i Gaar og ligeledes i Overgaar.

Vielgeschrey. Ikke uden 5 Bryllups-Breve, som jeg har ladet skrive, men har ikke faaet Lejlighed at skikke dem bort med Posten.

Leonard. Hvad er det for Bryllups-Breve?

Vielgeschrey. Min Datter Leonora skal giftes i Aften. Det er for den Aarsag, at jeg har haft Bud efter Monfrere.

Leonard. Med hvem skal hun giftes?

Vielgeschrey. Med Erich Madsen Bogholders ældste Son Peder.

Leonard. Hvad? skiemter J? Vil J give jer Datter bort til en Skolemester?

Vielgeschrey. Monfrere! jeg maa have en Sviger-Son, der kand gaae mig til Haande i mine Forretninger.

Leonard. Specificer mig nogle af de Forretninger.

Vielgeschrey. Om J vil plage mig, saa vær saa god at sette det op til en anden Dag; thi i Dag kand jeg ikke bære mere.

Leonard. Skal jeg tale for jer Datters Beste, saa maa det være i Dag; thi i Morgen er det for silde.

Vielgeschrey. Men hvad har J at sige paa det Parti?

Leonard. Det er jer Familie gandske u-anstændigt.

Vielgeschrey. Er ikke en Bogholder en brav Mand?

Leonard. Ikke for en ung Jomfrue af den Stand og Education. Jeg er vis paa at hun vil gremme sig til Døde derover; jeg kiender ikke Personen, men jeg har hørt ham beskrive.

Vielgeschrey. J tar feyl, Monfrere! Min Datter er ligesaa meget derfor som jeg. Det første hun saa ham, blev hun saa forelsket, at jeg ingen Aoe har haft, førend jeg har maat lovet hende at slutte Contracten i Aften.

Leonard. Det faaer J mig i Lovghed ikke til at troe. Det er unaturligt.

Vielgeschrey. Da skal jeg strax hielppe jer af Drømmen. Leonora og Pernille! kommer ind.

Scen. 2.

Leonora pyntet som Brud. Leonard. Vielgeschrey. Pernille.

Vielgeschrey. Min Datter! din Farbroer vil ikke troe, at dette Giftermaal staaer dig an. Han holder for, at det er u-anstændigt for vort Huus, og derfor har overtalt mig at bryde mit Lofte.

Leonora og Pernille græder.

Leonard. Tænkte jeg ikke nok, Monfrere! at hun ikke har samtykket tilførn uden af Tvang? See hvor bevæget hun blev, da hun horte sin Beskielse.

Vielgeschrey. Hvorfor græder du, mit Barn?

Leonora. Har jeg ikke Aarsag at græde? Jeg svar ved alt det, som helligt er, at jeg ingen anden Mand vil have end Peder Erichsen Bogholder.

Pernille. Gaaer det Parti overstyr, saa foelader jeg Herrens Huus.

Vielgeschrey. Ha ha ha! kand J nu høre, Monfrere? Giiv dig kun tilfreds, min Datter! Jeg sagde det kun for at friste dig.

Pernille. Men hvorfor er Monsieur Leonard saa meget imod det Parti?

Leonard. Nu ikke mere, Pernille! eftersom jeg hører, hun selv er derfor.

Leonora. Det er en meget fornuftig Karl, min hierte Farbroer!

Leonard. J har gjort et got Vall, mit Barn!

Pernille. Han har gjort en nye Negel udi Regnekunsten, kaldet Regela St. Petri.

Leonard. Ey, er der da noget at tage i Betænkning?

Pernille. Om han ingen Midler havde, saa kand han forsørge Jomstruen alleene ved sit Pen og Griffel.

Leonard. Hvad Ved har hun da?

Pernille. Hans Fætter Jonas siger, at han er den største Regnemester i Staden.

Leonard. Ey, laae til, laae til.

Pernille. Og at han kysser Stovet under hans Fodder.

Leonard. Ey, laae til, laae til.

Pernille. Hans Far, hans Farfar og Oldesar har ogsaa informeret i Bogholderie, saa at han kand regne sine 16 Ahner af Bogholdere.

Leonard. Slaae til, laae til, laae til.

Pernille. Saa at han har Videnskaben ved Fodfelen.

Leonard. Det er sandt, hun kunde aldrig giøre bedre Parti. Sagt. Jeg er bleven saa hovedsvimlet af dette Toy, at jeg neppe kand staae paa mine Been. Jeg kand dog aldrig bilde mig ind, at dette maa være rigtigt.

Vielgeschrey. Seer J nu vel, Monfrere? J bildte jer ind, at jeg tvang min Dotter.

Leonard. Jeg har ikke et Ord at sige derimod, efterdi baade Jaeren og Dotteren er enige. Men der kommer fremmede; det maa være Frieren, eftersom Notarius følger med.

Scen. 3.

Leander, Oldsuy, Klædde som Pedanter. Leanders Far-Broer Corfitz, som en gammel Mand. [Notarius.] Personerne af forrige Scene.

Vielgeschrey. Velkommen, min kiære Svigerfon!

Leander. Jeg er her kommen efter Aftale, og har taget min Fætter Jonam, Candidatum udi Bogholderie, samt min

53-54. Leanders Far-Broer . . . som en gammel Mand] Leanders foregiont Farbroder, Klædt som en gammel Mand.

Kiære

fiære Far-Broder Corfig med mig, at bivaane denne min udi deres Familie Indlemmelse; thi min Far Erich Madsen er ikke saa vel, at han kand komme ud i Dag.

Vielgeschrey. Er da denne Mand ikke hans Fader? Mig synes ogsaa, at det er ikke Seign. Erich Madsen selv.

Corfig. Ney jeg er uværdig hans Farbroder, men kommer her udi hans Fars Sted. Men denne unge Person Jonas Corfigen er min egen Son.

Vielgeschrey. Ja, Bornlille! vi vil giøre det kort og got; thi Tiden er knap for mig. Saa gaaer hen og gir hinanden Hænder.

Leander og Leonora gir hinanden Hænder, hvorpaa enhver udi Compagniet gjør dem en Compliment i sær.

Corfig. Hr. Notarius! vil I nu være saa god at indføre dette i jer Bog, at paa denne Dag imellem disse Personer er sluttet Egtteskab?

Notarius. Naar jeg kun veed Navnene.

Vielgeschrey. Min Dotter er fød her i Byen, gaaer udi sit tyvende Aar, og Brudgommen = = =

Leander. Jeg skal sige ham de Omständigheder om min Person.

Notarius skriver, og Leander dicterer sagte.

Corfig. Jeg forsikrer min Herre om at min Bror-Son Peder skal være ham en lydlig Svigersøn, som med Fornøjelse vil gaae ham til Haande udi hans Forretninger.

Vielgeschrey. Det er just derfor, jeg har foretrukket ham adskillige fornemme unge Personer, besynderlig en ung Straten-Junker, som hun halvdeels uden mit Vidende havde forlovet sig med. Samme Knægt har i Dag truet mig med Retten, derfor har jeg illet med at slutte Contracten.

Corfig. Hr. Svoger har gjort vel derudi, saa faaer han en lang Næse.

Pernille. Ah gunstige Herre! Jeg har en ydmygst Bøn til ham.

Vielgeschrey. Hvad er det, Pernille? Du veedst, at jeg giør alting for din Skyld; thi du har tienet mig troelig og ærlig. Du vil vel maaffee ogsaa have en Mand.

Pernille. Ney gunstige Herre! det er ikke for mig, det er for den stakkels Magdelone.

Vielgeschrey. Gid hun var vel af Huset. Det er ikke min Skyld, at hun ikke er gift; men jeg kand ikke trække hende en Mand efter Hals og Haar. Jeg har tit sat mig for at frie een eller andensteds for hende; men jeg er altid hindret af Forretninger.

Pernille. Ney vil Herren behage at høre mig? Hun er forlovet.

Vielgeschrey. Med hvem?

Pernille. Med een af de fornemste Byens Bedemand. Vi har stevnet ham hid just paa denne Tiid at begiære hende af Herren, eftersom Herren har besluttet at sette sine Forretninger en Times Tiid til Side.

Vielgeschrey. Det er vel overlagt af dig; thi jeg veed ellers ikke, naar jeg faaer Tiid dertil.

Pernille. Det kunde i mine Tanker blive afgjort i Aften, medens Notarius er her.

Vielgeschrey. Det skulde være mig usigelig fiært. Hr. Notarius! vær saa god og tov et Øyeblik; her falder maa stee noget andet at forrette.

Pernille. Mig syntes, at det var allermageligst for Herren; thi det er at slaae to fluer med een Smække. Men der kommer min Troe Bedemanden med sin Far.

12-13. enhver udi Compagniet . . . i [sær] Sver for sig, den ene efter den Anden, i Selskabet.

Scen. 4.

Peder Erichsen. Erich [Madsen]. Personerne af forrige Scene.

Erich [Madsen]. Her kommer jeg med min Son efter Lofte at fuldbyrde Forlovelsen.

Vielgeschrey til Pernille. Hvad vil det sige: efter Lofte?

Pernille. Det heder saa udi Bedemands-Stiil. De Slags Folk har altid en Hob fyldekalk for at giøre deres Tale vidt-løst. De har egne Talemaader, som for Exempel Pigerne udi Huset kalder de Dordre; naar han har talt med mig om Herren, saa har han sagt, i Steden for jer Herre og Principal, jer fiære Far.

Vielgeschrey. Ey, det er artig.

Pernille. Derfor giør man forskiel mellem Bedemands-Stiil og anden menneskelig Stiil.

Vielgeschrey til Erich Madsen. Det er mig fiært, min Herre! Jeg forsikrer paa Brudens Vegne, at hun er en brav forstandig Huusholderstue.

Erich Madsen. Jeg tviler ikke derpaa; thi af saadant got Træe, som min Herre er, kand ikke komme uden gode frugter.

Vielgeschrey til Pernille. Det er sandt, du siger: disse Bedemand har underlige Tale-Maader. Lad Magdelone komme ind.

Pernille springer efter Magdelone.

Vielgeschrey til Erich Madsen. Monsieur! det kommer mig for, som jeg har haft den Ære at see ham ofte tilforn.

Erich Madsen til Pernille. Hvad vil det sige, lille Barn? Zan lader som han kiender mig ikke, da han dog har selv i Dag været hos mig for at frie for sin Dotter.

Pernille. Hr. Bogholder maa ikke regne Herren, saaledes taler han hundrede Gange om Dagen hen i Taaget; thi han har saamange Forretninger i Hovedet.

Erich Madsen. Ha ha ha!

Vielgeschrey. Kommer Magdelone, Pernille?

Pernille. Ja hun kommer i dette Øyeblik.

Erich Madsen til Vielgeschrey. Hans fiære Dotter pynter sig maa stee.

Vielgeschrey sagte. Atter Bedemands-Stiil! soyt. Ja jeg troer det. Hun er ellers ikke meget for Stads; men jeg kand tænke, at hun griber sig nu an.

Erich Madsen. Min Herre er selv ikke meget for Stads; derfor kand hans Børn ikke heller være.

Vielgeschrey sagte. Atter Bedemands-Stiil. soyt. Ney af mig skal ingen i Huset lære Vellyst.

Erich Madsen. Ja min Herre har sagt mig det selv.

Vielgeschrey. Har jeg da nyelig haft den Ære at tale med Monsieur?

Erich Madsen sagte. Ha ha ha! atter hen i Taaget. soyt. Jeg merker, at min Herre har altid Hovedet fuld af Forretninger.

Vielgeschrey. Ja det er sandt, Monsieur! Derfor har jeg udvaldt en arbejdsom ung Person til min Svigersøn, som kand gaae mig til Haande.

Erich Madsen. Jeg takker skyldigst.

Vielgeschrey sagte. Atter Bedemands-Stiil.

Pernille. Er det ikke sandt, som jeg siger? Det er lutter Bedemands-Formularier.

Vielgeschrey. Men det lader, som min Herre har kiendt mig tilforn.

45. Velly [t] Overdaadighed.

Erich

Erich Madsen sagte. Utter hen i Taaget. [Søyt.] Men der kommer Bruden. See min Herre! der er hans fiære Dotter.

Vielgeschrey sagte. Utter Bedemands-Stiil! Gid Fanden fare i slige Tale-Maader.

Scen. 5.

Magdelone med Saarhue. Personerne af forrige Scene.

Vielgeschrey. Kom frem, mit Barn! Det er mig usigelig fiært, at det er kommen saa vidt, at jeg fand gifte jer af mit Huus. I faaer en brav Mand, som fand forsørge jer.

Magdelone. Jeg tviler ikke derpaa, i sær efter som ==
Pernille. Det er best, at vi gjør det kort og got; thi Herren har ellers en Hob Forretninger i Aften.

Erich Madsen. Finder min Herre det for got, at Egteskabs-Contracten sluttet i Aften?

Vielgeschrey. Ja Monsieur! jeg er fornøyet dermed.

Pernille. Saa gir hin anden strax Hænder da. De ere begge to som forliebte Røtter.

De gir hinanden Hænder, omfavner hin anden; enhver i sær gjør Gratulation. Notarius skriver, og Pernille siger ham sagte til.

Vielgeschrey. Adieu, Hr. Notarius! Jeg skal stikke ham Pengene i Morgen.

Notarius gaar bort.

Vielgeschrey. Saa fortrædelig som denne Dag har været for mig, saa glad og angennem derimod har Aftenen været, i det jeg har paa eengang faaet baade min Datter og min Huusholderste forsørgt.

Erich Madsen til Pernille. Har han ogsaa giftet sin Huusholderste bort i Aften?

Pernille pegende paa Leonora. Ja Monsieur! det er det unge Menneſte, som han der seer.

Erich Madsen. Det er et fiønt Menneſte; hvem faaer hun?

Pernille. Denne unge Person, som der staaer. Han er Bedemand her i Byen.

Begge Brude-Solkene staaer imidlertid og cæresserer hin anden.

Vielgeschrey. Nu har jeg glemt all min Fortræd.

Erich Madsen. Ja det er faldet ret vel ud; thi i hvorvel Bogholdere og Bedemand, af hvilke den ene har faaet hans Datter og den anden hans Huusholderste, ere kun ringe Folk, saa fand de dog begge rigelig forsørge deres Koner. Thi jeg vil tiene fiære Svoger ==

Vielgeschrey. Hvorfor kalder han mig Svoger?

Erich Madsen. Jeg er en gammeldags Mand, og retter mig efter den gamle Verden.

Vielgeschrey sagte. Det maa være, som Pernille siger, paa sin Bedemands-Stiil. Søyt. Jeg siger det ikke af Hofmod, men fordi det er ikke brugeligt.

Erich Madsen. Jeg veed nok, at det er brugeligt iblant fornemme Folk at sige Monsieur til Alting.

Vielgeschrey. Ey, han maa ikke tage det op som en Hofmod af mig.

Erich Madsen. Aldeles ikke; men ellers er jeg en Mand, der ikke har fornøden at skiemme mig ved min Profession. Baade jeg og min Son fand leve reputeerlig og derforuden legge Penge op hvert Aar.

Vielgeschrey. Jeg troer det nok; men eet Aar er dog ikke saa got som et andet. Det Aar efter Pesten, troer jeg, var et got Aar for Folk af hans Profession.

40. jeg vil tiene fiære Svoger] jeg skal sige Dem, De maa vide, fiære Besvogrede!

Erich Madsen sagte. Nu snakker han hen i Taaget igjen. Søyt. Jeg veed aldeles ikke hvad han vil sige med dette.

Vielgeschrey. Jeg mener, da faldt der saa mange Brylluper ind.

Erich Madsen. Hvad kommer Brylluper min Profession ved?

Vielgeschrey. I er jo Bedemand her i Staden.

Erich Madsen sagte. Jeg troer aldrig, at han er rigtig i Hovedet. Søyt. Hor, fiære Svoger! taler han saa i Tanker, saa ynker jeg ham, og taler han saa for at spille Giæk med mig, saa gjør han ikke vel.

Vielgeschrey. Holdt op med den Svoger-Titul, udi Pokkers Navn. Er jeg jer Svoger?

Erich Madsen. Er min Son ikke gift med jer Datter?

Pernille sagte. Ret nu vil det bryde løs; men det maa ikke hielpe.

Vielgeschrey. Jeg veed nok, at det er en Talemaade af jer Bedemand at kalde en Pige udi Huset Datter og Herren for Svoger; men om jer Son har faaet min Huusholderste, saa er vi derfor ikke Svogre, thi jeg har min Troe aldrig roet hende.

Pernille [sagte]. Holdt nu Ørene stive, Pernille!

Erich Madsen. Hvad Pokker vil I sige med jer Huusholderste? Vil I gjøre jer Datter til jer Tieneste-Pige?

Vielgeschrey. Ney jeg kiender nok min Datter, og jeg kiender nok min Huusholderste, Hr. Bedemand!

Erich Madsen. Jeg er ingen Bedemand, i Pokkers Skind.

Vielgeschrey. Pernille! han siger, at han er ingen Bedemand. Jo min Siæl er I Bedemand.

Pernille. Jo Herre! det er een af de ældste Bedemand her i Staden.

Erich Madsen. Gid du faae en U-lykke, din Laptaske! saa vist som du lyver. Mit Navn er Erich Madsen, og jeg er Bogholder. Og det er min Son Peder, som offentlig er bleven gift med jer Datter.

Vielgeschrey. Hvad Pokker er dette for Koglerie? Jeg er allerede halv forrykt i mit Hoved. Til Leander. Hor, Monsieur! er I ikke Erich Madsen Bogholders Son?

Leander. Forlad mig det, fiære Sviger-far! jeg heder Leander, og er Hr. Jeronimi Son.

Vielgeschrey. Hor, Seign. Jonas Corstgen! er det ikke jer Jetter?

Oldfyr. Forlad mig det, min Herre! jeg heder Oldfyr, og er en bekiendt Pudsenmaker her i Staden til Tieneste.

Vielgeschrey. Jeg spør jer nok engang, Monsieur! er I ikke Bedemand her i Byen?

Erich Madsen. Og jeg svarer jer nok engang for alle, at jeg er Erich Madsen Bogholder.

Vielgeschrey. Og I unge Person, som har faaet min Huusholderste, er I ikke en Bedemand og en Bedemands Son? Peder. Jeg er Peder Bogholder, som har faaet hans Datter.

Vielgeschrey. I er gal; der staaer jo Peder Bogholder.

Leander. Ney Herre! jeg heder Leander.

Vielgeschrey. Ah Himmel! hvad er dog dette? Enten er jeg gal eller I galne, eller Ovidii Metamorphosis er kommen i vore Tider. Hor, min Datter! est du ikke min Datter? Leonore. Jo jeg er, hierte Papa!

Vielgeschrey. Og I Magdelone! er I ikke Magdelone?

Magdelone. Jo Herre!

Vielgeschrey. Og du min Datter! est du ikke gift med Peder Erichsen Bogholder?

Leonore.

Leonore. Forlad mig, hierte Papa! jeg er gift med Leander, Jeronimi Søn.

Vielgeschrey. U = = = Og I Magdelone! er det ikke en Bedemand, I har faaet?

Magdelone. Forlad mig, Herre! det er en Bogholder. Vielgeschrey sætter sig ned paa en Stoel, og grunder.

Erich Madsen til Leonard. Min Herre! hans gode Broder er kommen reent fra Forstanden. Vi maa have Bud efter en Doctor; thi han kender jo ikke een af os igien.

Leonard. Jeg har staaet gandske fortabt og hørt paa alt dette. Jeg troer ikke andet, end her er spillet nogen Hocus-Pocus.

Vielgeschrey springende op af Stoelen. Jeg er Alexander Magnus, og I andre ere alle Slyngle, som skal døe for min Haand.

Tar Stoelen i Haanden, og jager iblant dem; Leonard fatter ham om Livet, og sætter ham.

Leonard. Min hierte Broder! kender I mig ikke?

Vielgeschrey. Ach ach ach, jeg var gandske fra mig selv over disse Historier. I er min Broder Leonard.

Leonard. Giv jer tilfreds, min hierte Broder! Lader os examinare Sagen med Kaaldsindighed; thi her er vist nok spillet Intriguer. Her, min fiære Leonora! jeg fandt merke, at jer far har villet gifte jer til een mod jer Villie, og I derfor har brugt List for at undgaae saadant Giftermaal.

Leonora paa Knæ. Ach min allerfiæreste far! jeg beder med grædende Taare om forladelse. Kierlighed til Monsieur Leander paa een Side og Desperation paa den anden har forført mig til at gribe til disse u-lovlige Midler.

Leander ogsaa paa Knæ. Gunstige Hr. Svigerfar! jeg er den Person, som han i Maares visede saa haanlig bort. Jeg har stillet mig an som jeg var Peder Erichsen Bogholder, for under det Navn at nyde den Skat, som jeg ellers ikke kunde blive megtig.

Pernille ogsaa paa Knæ. Gunstige Herre! jeg er Capitain for dette hele Compagnie af Intriguer. Jeg har opspundet alle disse Listigheder, ikke for at bespotte min Herre, men for at redde jer fiære Datter, hvilken af Fortvilelse havde taget Livet af sig selv, hvis hun havde blevet tvunget at tage denne Bogholder.

Oldfyr ogsaa paa Knæ. Gunstige Herre! jeg er Oldfyr, en vel-studeret vandrende Ridder. Det var mig, som agerede Advocat og Skriver i Estermiddag, for at hindre Herren, at han ikke fik Lejlighed at tale med Peder Erichsen, da han kom at frie til Magdelone, som man bildte ham ind var Herrens Datter.

Vielgeschrey. Ach Monfrere! dette maa jeg hevne, om det skal koste mit Liv.

Leonard. Monfrere! jeg fandt forsikre, at dersom de havde taget mig udi Ledtog med, havde jeg, u-anseet den Estime, jeg har for min Broer, ladet mig ogsaa bruge dertil. I maa forlade disse unge Mennecker og ansee disse Intriguer som Kierligheds og Fortvilelses Virkninger. Kierlighed er saadan stærk Passion, at man overtræder alle Grendser for at nyde det, som man inderlig attraaer. Hvad har I ellers at sige paa dette Parti? Er det ikke ti Gange bedre og reputeerligere end det andet? Er det ikke en stikkelig, fornem og riig Person?

Vielgeschrey. Men, Monfrere! han forstaaer ikke sit Bogholderie. Jeg vil have en Svigerferson, som var færdig derudi, og kunde gaac mig til Haande i mine besværlige Forretninger.

Leonard. Her, Monfrere! vil I lyde mit Raad, saa skal først alle jere Skriver-Karle af, gaa ud og besøg gode Venner om Aftenen, sov jer Middags-Sovn, og bild jer ind, at I har

intet at forrette, og see saa til, om der ikke skal blive mere bestilt udi Huset.

Vielgeschrey. Ey, Monfrere! for ikke saadan Snak. Ingen veed, hvordan Skoen trykker, uden den, som har den paa Foden.

Leander. Ach, min hierte Svigerfar! dersom han vil lade sin Vrede fare, forsikrer og lover jeg at legge all min Tiid an paa at regne og strive, for at gaac ham til Haande udi hans Forretninger.

Pernille. Ja det vil jeg careere for at han gior, Herre!

Vielgeschrey. Ja du, din Laptaske! du skal betale mig Legen.

Pernille. Hvis jeg ikke havde havt Estime for Herrens Huus, saa havde jeg ladet alting gaac sin Gang; men som jeg ikke kunde taale at see Herren prostitueres og Jomfruen bragt til Fortvilelse ved saadant Parti, har jeg grebet til dette Middel.

Leonard. Det er sandt, som hun siger; thi hvorfor skulde hun sette sig udi saadan Fare, uden Nidkierhed havde drevet hende dertil?

Vielgeschrey. Lover I mig da, Monsieur! at legge jer efter Bogholderiet?

Leander. Ja jeg svar fiære Svigerfar dertil.

Vielgeschrey. Hvad raader I mig da at giøre, Monfrere?

Leonard. Jeg raader og beder for all den broderlig Kierlighed, der er imellem os, at I forlader dem det alle; thi Contracten er alt sluttet, som ikke kand ophæves.

Vielgeschrey. Saa blir det vist, Monsieur! at I vil legge jer efter Bogholderiet?

Leander. Ja jeg svar fiære Svigerfar dertil.

Vielgeschrey. Saa vil jeg da kalde jer Svigerferson og forlade alle de andre hvad de har gjort mig imod. Staaer kun op igien. De reyser sig alle.

Vielgeschrey. Min Hr. Erich Madsen! I seer, hvordan er tilgaaet. Jeg havde tænkt at give min Datter til hans Søn; men disse forliebte Personer har spillet ham i Huusholderfens Haender. Hun er ellers et stikkeligt Mennecke, er kommen af got Folk, og ikke over sine 40 Aar, saa der kand være Forhaabning, at hun kand forplante Bogholderiet.

Erich Madsen. I maa selv beholde jer Huusholderfeste, det I faaer en Ulykke. Hun skal aldrig blive min Sviger-Dotter.

Vielgeschrey. Det maa I trækkes om.

Erich Madsen. Jeg skal lade jer stævne.

Vielgeschrey. I maa stævne min Pige og den Karl, som har smedet paa det Egteskab; thi jeg fandt giøre min Ved paa at det er mig u-afvidende.

Erich Madsen. Ach jeg elendige Mand!

Peder. Ach jeg fattige Per Erichsen!

Magdelone. Ach min Engel! vær ikke vreed.

Peder. Ey, gaa til Blosbjerg.

Magdelone. Jeg har 3000 Rixdr. paa Rente, som jeg har lagt mig til Gode udi Herrens Tieneste. Hans Datter faaer ikke saa meget til Medgift.

Peder. Jeg kommer da til at stikke mig derudi, Papa!

Erich Madsen. Gior hvad du vil. Kom, lad os gaac hjem uden at tage Afsteed med de Bedragere.

Vielgeschrey. Hans Tiener, Hr. Bogholder! Jeg vil recommendere min Svigerferson til hans Information.

Erich Madsen. I maa recommendere Fanden.

Leander. Adieu, Hr. Bogholder!

Oldfyr. Hans Tienere, Peder Erichsen! Jeg onsker til Lykke.

Pernille. Adieu, Hr. Bogholder! Prosit die Malzeit.

Peder.

Peder. Adieu, I Slynge tilsammen!

Leonard til Spectatores.

Af dette korte Skue-Spil
 See til at du kand lære,
 At der vil meer end Stoyen til
 For slittig at passere;
 Thi, seer man een at spille Tiid
 Ved Sovn og gode Dage,
 Saa een ved alt for megen Flid
 Sig setter og tilbage.
 Een lober, slider et Par Skoe,
 For ringe Ting at vinde;
 Han baader mere, hvis i Noe
 Bag Øynen han sad inde.
 Thi som det stundum farligt er

At være alt for vittig,
 Saa mangen odelagt man seer,
 For han er altfor slittig,
 For han af lutter Hurtighed
 Frem og tilbage lober.
 Een bygger for at rive ned,
 Een stober og omstober.
 Den Stundesløses Character,
 Saa vidt jeg kand besinde,
 Jeg veed ey, i Comoedier
 Om man skal kunde finde.
 Jeg bryder Jis her samt i meer,
 Mig underkaster Dommen,
 At intet udi Verden er
 Den første Gang fuldkommen.

13. baadet] baaded, vandt.

Den honnøtte *AMBITION.*

Comoedie udi treskter.

[HOVED] PERSONERNE I COMÆDIEN.

Jeronimus, den Rangs Suge.

Magdelone, hans Huøtrø.

Leonore, hans Datter.

Leander, Leonores Forlovede.

Arn, Gaards-Karl.

Pernille, Egen.

Henrich, Diener.

ACTUS I.

Scen. 1.

Leander. Leonore.

Leander. Jeg kand ikke beskrive min herte Jomfrue, hvor ilde jeg paa nogen Tiid har været til Mode.

Leonore. Hvi saa?

Leander. Hun er den samme, som hun altid har været mod mig, og hendes Mamma ligeledes; men det synes ligesom at hendes Fader paa nogen Tiid har foragtet mig. Jeg har tilførn været vant at gaae lige ind til ham; men forleden Dag kom Arv mig i Mode med en fornemme Lakey-Mine, og sagde: Vær saa god at bie lidt, nu skal jeg strax melde ham an. Hvad vil saadant vel sige?

Leonore. Maa stee han ikke har været i Klæderne.

Leander. Jeg tænkte ogsaa det samme; men da jeg i Gaar kom igien, lod han mig svare ved samme Arv, at han ikke havde Leylighed at tale med mig den Gang.

Leonore. Det bekiender jeg var noget Særdeles.

Leander. Og da jeg siden om Eftermiddagen fandt ham paa Gaden, gjorde han ikke alleene ingen Undskyldning, men talede til mig med en Koldsindig og stolt Mine. Jeg skulde ikke troe, at han har i Sinde at forandre sit Løfte.

Leonore. Det har jeg aldeles ikke kunnet merke. Alleene min Mamma siger, at han synes paa nogen Tiid at gaae frugt-sommelig med Rangs-Griller.

Leander. Jeg skulde ikke formode, at en ældgammel Borgermand skulde falde til den Daarlighed.

Leonore. Jeg kand intet sige derom til visse, min Mamma ey heller. Men alt hvad som har bragt hende i den Mistanke, er, at han paa nogen Tiid bliver af ond Humeur, naar han hører nævne Jesper Hansen, som fik en Rang forgangen Maaned, iligemaade at han har faaet Arv til at sige Herre i Steden for Husbond.

Leander. Saa kand man min Troe have Ursag til at falde paa Mistanke; thi Folk her i Landet bliver ikke ret galne, førend de have naaet deres 60 Aar.

Leonore. Det er sandt nok; men jeg kand dog ikke troe ham til saadant. Men der seer jeg Arv; hvad mon det er for Galskab, han forer med sig?

Scen. 2.

Scen. 2.

Arv med en Liberie-Kiøle og en Taftes-Pung. Leander.
Leonore.

Arv. Nu faaer jeg see, hvordan denne Dragt vil passe mig.
Leonore. Hvad Pøtke vil det sige? Det er jo en Liberie-Kiøle.

Arv. Vidste jeg kun nu hvad som var først og sidst, hvad som skulde vende for og bag.

Leonore. See engang her, han tar Kiølen bagvendt.

Arv. Det gaar mere ikke an. See saa maa jeg klæde mig.

Leonore. Nu blir det end galnere.

Arv. Ganden har skabt disse nye Moder. Jeg veed ikke hvad Remene er, og hvad Livstykket er; thi alting er lige vidt og bredt. See nu sidder hun vist ret.

Leonore. Arv! hvad Pøtke er det, du bestiller?

Arv. Jomfruen kommer ret til Pas, for at hielpe mig til at hefte denne Pung til mig. Jeg troer vist, den skal sidde udi Nakken.

Leonore. Hvad skal det Galsskab betyde?

Arv. Ja det er sandt, den skal vist sidde i Nakken; vær saa god, Kiære Jomfrue!

Leonore. Ja gierne, efterdi du endelig vil være Nar. Men hvorfor est du saa forstyrret gall i Dag?

Arv. Det skal jeg sige Jomfruen: Efterdi jeg agter at være lige saa forstyrret gall i Morgen. Det er min Troe ikke mit Paafund; men Høsbond vil have, at jeg skal bære Liberie.

Leonore. Hvilket særdeles Indfald af en gammel Borgermand!

Arv. Hun skal ikke sige det, Jomfrue! Det kand være for hans Lykke.

Leonore. Det maa blive til hans Lykke eller ey, saa er det u-anstændigt, og hans Naboer vil drive Spot med ham.

Arv. Hans Naboer har en Ære at tale med; her er jo ikke et klogt Menneske i den hele Bye.

Leander. Arv har min Troe Ret; thi det hele Land er fast ikke andet end en stor Daareliste, thi hvad kand være forunderligere end at see saa mange fattige Mennesker, som ere bekymrede om deres Brod, at storme til at gaar paa hinandens

hoyre Gaand? Men der seer jeg hendes Forældre komme, Jomfrue! jeg vil gaar min Gang.

Leonore. Kom, lad os gaar ind sammen udi mit Kammer.

Scen. 3.

Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Jeronimus. Min Hierte! jeg har noget at sige dig, som ligger mig paa Hiertet.

Magdelone. Jeg kand slutte, at der maa være noget, som kvaler dig i disse Dage; thi du hverken æder eller drikker.

Jeronimus. Jeg er ingen ærlig Mand, om jeg har sovet udi 3 Nætter.

Magdelone. Du pleyer jo intet delge for mig; siig mig hvad det er, maa ssee jeg kand hitte paa nogen Hielp.

Jeronimus. Hor, min Allertiereste! du veedst, at jeg ikke er storartig.

Magdelone. Det er sandt nok.

Jeronimus. Ey heller at jeg har tragtet efter verdslig Ære.

Magdelone. Det veed jeg nok.

Jeronimus. Men at det har været mig Ære nok, at jeg har kunnet passere for en ærlig Mand.

Magdelone. Hvad vil alle disse Protestationer sige?

Jeronimus. Og at jeg altid har foragtet storartige Folk i mit Hierte.

Magdelone. Der er jo ingen, som tviler derom, min hierte Mand!

Jeronimus. Og at jeg har altid holdet den dydigste og dueligste Borger for den fornemteste Borger i en Stad.

Magdelone. Ey, er der da ingen Ende paa disse Præludier?

Jeronimus. Og at jeg aldrig har holdet den ærværdig, som tager sig Ære til.

Magdelone. Hvis du ikke vil komme til Sagen, saa gaar jeg min Vey. Der er jo intet Menneske, som besklyder dig for Storagtighed.

Jeronimus. Hvis nogen gior det, saa gior han mig U-ret.

Magdelone. Siig da frem hvad du vil sige.

Jeronimus. Men med alt det har jeg dog en honette Ambition, som enhver ærlig Borger bor at have, og derfor, for at bringe vort Huus udi nogen Anseelse, har jeg i Sinde at sege om en liden Characteer.

Magdelone. Men hvad Pøtke kand bevæge dig paa din gamle Alder at trage efter saadant? Mon din Broders Søn Jesper Hansen har nogen Ære deraf, at han søgte at gaar over sine Medborgere? Jeg vil vædde, at det er hans Promotion, som har giort dig saa u-roelig i Hovedet.

Jeronimus. Aldeles ikke, mit hierte Barn! Jeg moqverer mig over saadan ung Sprytte-Gieng som Jesper Hansen. Han var Dreng, da jeg var Mand.

Magdelone. Ligesom du nu moqverer dig over ham, saa vil andre moqvere sig over dig, naar de faaer at vide denne din u-rimelige Ærgierrighed.

Jeronimus. Ikke saa hidsig, lille Kone! Jeg gior det sandeligen ikke af Ærgierrighed, men alleene for = = =

Magdelone. Du gior mig gall i Hovedet, Mand! Der er jo yderste Grad af Ærgierrighed.

Jeronimus. Du gior mig U-ret, Kone! jeg er ikke mindre end ærgierig. Men jeg gior det alleene for at = = = af Marsag, at = = = Jeg kand saa ikke sige min Mening.

Magdelone. Det er, du gior det ikke af Ærgierrighed, men af Rang-Syge.

Jeronimus.

Jeronymus. Man maa giøre Forstiel mellem Rangsyge og en honete Ambition.

Magdelone. Det er saadan honete Ambition, min hierte Mand! at alle vore Naboer vil belee og foragte os derover.

Jeronymus. De maa belee os saa meget, som de vil, saa skal de dog danne inder os udi alle Samkvemme.

Magdelone. Jeg mener, at den setter all Ambition til Side, der uden Aarsage betler Øvrigheden om at han maa sidde paa sine Medborgeres høyre Haand.

Jeronymus betroede mig at sette op en Supplik for sig, blev den saaledes = = =

Jeronymus. Lad høre, hvorledes den skulde blive. Hun har Forstand, den Pige.

Pernille. Den blev saaledes: Gunstige Øvrighed! saa som jeg hverken kand æde, drifke eller sove af Uriggighed, og jeg finder en inderlig Længsel og Attraae hos mig at gaae over mine Medborgere, skiont mange af dem ere bedre end jeg: saa beder jeg med grædende Taare, mig af Naade maa

Jeronymus. Du forstaaer ikke hvad honete Ambition er, min Duffe! Er det ikke en honete Ambition at søge om at blive sat ved det store Bord i Bryllupper? at blive kaldet Herre og Fru? Hvorfor stræber Folk i Verden, og søger at giøre sig meriteret, uden for det samme?

Magdelone. Een, som har meriteret en Rang, bær den med Ære; thi han er ret ærverdigg, ikke i Henseende til den blotte Character, men i Henseende til de Meriter, hvorved han har erhvervet sig den.

Jeronymus. Jeg havde ikke troet, min Hierte! at du havde været saa eenfoldigg. Spør kun Pernille, som er en Tienestepige, jeg er vis paa, hun skal bedre begribe det.

Pernille. Jeg forstaaer mig ikke derpaa; men om Hr.

forundes at gaae paa deres høyre Haand. Jeg forbliver stedse etc.

Jeronymus vrænger efter hende de sidste Ord: Jeg forbliver etc.

Pernille. Ja Husbond! I maa ikke alleene skrive: Jeg bliver etc., men endogsaa: Jeg forbliver en etc.; thi I blir virkelig en etc. derover, endogsaa i Øvrighedens Tanke selv.

Jeronymus. Du stiler Suppliker som en Laptaske.

Pernille. Hvordan Suppliken stiles, saa blir dog Meningen den samme.

Jeronymus. Holdt Munden, dit Skarn! Du skal kalde min Kone frue, om du blev gall.

Magdelone.

Magdelone. Den Titel forlanger jeg ikke. Jeg spirer ikke ud af Feuer-Stamme, jeg har heller ikke nogen Meriter for mine Naboe-Koner, hvorføre jeg bør lade mig noye med den samme Titel, som de føre.

Jeronimus. Om jeg ingen anden Merite har, saa er jeg een af de ældste Borgere her i Gaden, og bør have en Rang i Henseende til mine graae Haar.

Pernille. Mener da Husbond, at han beholder samme Rang i Zimmerig?

Jeronimus. Hvilken Snak!

Pernille. Jeg kand min Troe ikke fatte andet; thi een, der vil tage Afstæed med Verden, og søger at føre en Rang med sig, maa endelig have saadanne Tanker.

Jeronimus. Herud, din Afkermær! og bryd mig ikke Hovedet meer.

Pernille gaar ud, og kommer strax igien.

Jeronimus. Tienstefolk blir uforstammed næseviis nu omstunder.

Magdelone. Hun talede noget dristigt; men jeg kand ikke siige, at der var meget Usandt derudi.

Jeronimus. Ah min Duffe! vil du da giøre alle Folk til Gieffe, som faaer Rang og Caracteer?

Magdelone. Det være langt fra; thi naar een har giort Landet Tieneste, og derfor af Øvrigheden ophoyes til Værdighed, er det ham en Ære. Men jeg kand ikke see hvad een, der uden foregaaende Meriter beder om en Rang, vinder derved.

Jeronimus. Han vinder det derved, at andre maa vige for ham.

Pernille. Man løber ogsaa til Side for alle galne Folk; men derfor ere de ikke dis ærværdigere.

Jeronimus. Hold din Mund, siger jeg, eller = = =

Magdelone. Min hierte Mand! naar een uden Meriter søger Rang over sine Medborgere, røber han jo sin Hofmod og Ufuldkommenhed, og derved erklærer sig den Ringeste og Ufuldkomneste.

Jeronimus. Ney min Duffe! han erklærer sig at have en honore Ambition, og vinder han ikke andet derved, saa bliver han fri for borgerlige Betieninger.

Magdelone. Ven, der søger om Rang for at befries for borgerlige Betieninger, erklærer sig selv enten dooen eller udygtig; men hvad Ære vinder han derved?

Jeronimus. Erfarenhed viser dog, at han bliver agtet derved.

Pernille. Deri har Hr. Jeronimus Ret; thi en saadan een er ligesom en Kobberpenge, hvilken, naar man setter Merke derpaa, og siger, at den skal passere for en Ducat, passerer den og for en Ducat.

Jeronimus. Fort paa Dør, din Afkermær!

Pernille løber ud.

Jeronimus. Det var ikke tienligt, nogen skulde høre os tale saaledes, og at vi foragre slige Ting.

Magdelone. Hør, min hierte Mand! om den høye Øvrighed af egen Motiv gav dig en Rang, da var det noget, som baade du og jeg burde glæde os over, thi det var et Naades-Tegn; men at en gammel Borgermand, som du est, der i intet har distingueret dig frem for dine Medborgere, vil berle dig en Rang til, det er noget, som man aldrig kand sette Farve paa.

Jeronimus. Der ere dog mange ældgamle Borgere, der har giort det samme.

Magdelone. Det er sandt nok; men jeg tør ikke siige hvad jeg mener om slige ældgamle Borgere.

Jeronimus. Ah mit hierte Barn! vær mig dog ikke imod herudi.

Magdelone. Det giør ingen Gode, jeg er dig imod; thi en Rangssyge er ikke at curere.

Jeronimus. Foy mig dog herudi, lille Magdelone!

Magdelone. Jeg siiger, min hierte Mand! at jeg hverken vil eller kand hindre dig derudi.

Jeronimus. Du kand ellers ved denne Lejlighed giøre mig en Tieneste, som jeg stedse vil erkjende.

Magdelone. Hvad skal det være?

Jeronimus. Det er, at du vil tage Skylden paa dig, saa at jeg maa siige, at det er mod min Villie, men at min Kone vil endelig have Rang.

Magdelone. Der har vi det; vi stakkels Koner skal altid tage Skylden paa os.

Jeronimus. Tien mig dog herudi, min Kone! Man regner ikke Fruentimret saadant til Onde.

Magdelone. Takke maa I Gud, I gode Mænd! at I har os til Raade-Skiul.

Jeronimus. Vær mig da behjælpelig herudi.

Magdelone. Jeg har taget Skylden paa mig i saa meger, saa faaer jeg og giøre det herudi.

Jeronimus. Hør, mit hierte Barn! den Dyrre-Rolle, jeg fik fra Landet i Gaar, skal tillaves til i Morgen Middag; thi jeg har budet en god Ven til Giest, som skal bane Veyen for mig til det andet.

Magdelone. Hvad er det for een?

Jeronimus. Han er Lakey hos en fornemme Herre, som han har lovet at recommendere mig til.

Magdelone. Ah Himmel! er det mueligt? Du traagter efter Høyhed, og tilligemed fornædriger dig saa meger.

Jeronimus. Man maa stikke sig i saadant, min Duffe! naar man vil frem i Verden.

Magdelone. Det er jo af Ambition at sette all Ambition til Side.

Jeronimus. Slig ikke det, min Duffe! Den samme Lakey er vel lidet af sin Herre, og naar jeg først bliver recommenderet hos hans Herre, saa recommenderer han mig vider.

Magdelone. Hvis I vilde lyde mit Raad, da gav I baade ham og hans Herre en god Dag, og aad jer Dyrre-Rolle med jere Naboe.

Jeronimus. Ney mit Barn! mine Naboe kand ikke hielpe mig herudi. Vær nu noget artig mod samme Lakey, naar han kommer; du giør mig en stor Tieneste dermed.

Magdelone. Jeg vil sette ham ved et lille Bord for sig selv og stikke ham et got Stykke af Stegen.

Jeronimus. Primer du, mit Barn? Han maa min Troe settes overst ved Bordet. Man maa flattere de Slags Folk noget; men naar man har faaet hvad man vil have, kand man giøre dem Døden og Dievelen.

Magdelone. Jeg er min Troe gandske fortunled i mit Hovet over disse mange selsomme Lader.

Jeronimus. Vær mig da ikke imod i denne Sag, som ligger mig saa hardt paa Hiertet.

Magdelone. Gid jeg kunde stræbe dig imod; men det er U-lykken, at jeg er alt for foyelig.

Jeronimus. Lov mig det da, min Duffe!

Magdelone. Nu, jeg skal ikke være dig imod.

San kysser hende, og hun gaar bort.

Scen. 4.

Arv. Jeronimus.

Arv udi sit Liberie. Jeg skal hilse Husbond fra Skædderen; han bad, at Herren vilde forsøge, om Riolen passer.

Jeronimus.

Jeronymus. Hvorfor kommer han ikke selv og passer den?
 Arv. Han vilde komme selv; men jeg sagde, at han skulde blive hjemme.

Jeronymus. Hvorfor gjorde du det, Arv?

Arv. Jeg sagde, at jeg veed ikke, om Herren vil have nogen Skrædder i sit Huus, eftersom Husbond skal have en Rang.

Jeronymus. Din Slyngel! hvem beder dig sige saadant? Jeg har jo ingen Rang faaet endnu. Hvad sagde Skrædderen dertil? Blev han ikke vreed?

Arv. Ney min Troe blev han ikke vreed, han loe deraf.

Jeronymus. Ja saa er det vel nok.

Arv. Skal jeg passe Kiolen paa?

Jeronymus. Ja nok.

Arv iserer ham en gallonneret Kiole. Nu seer min Troe Herren anderledes ud. En smuk Kiole kand skabe en Varulv om til et Menneske. Han hæfter Silke-Lisser ved Jeronimi Arm.

Jeronymus. Hvad Pokker er det, du gjør? Disse Lisser hører ikke mig, men din Liberie-Kiolen til. Gjør mig ikke til Nar.

Arv. Skal jeg da være Nar?

Jeronymus. Ney men det hører Liberiet til.

Arv. Det staer dog ikke Herren ilde.

Jeronymus. Det maa staae ilde eller vel, saa er det dog Lakey-Dragt.

Arv. Mig syntes dog, Skrædderen sagde, at jeg skulde binde Herren noget paa Ermene.

Jeronymus. Du har hørt feyl, Arv! Skrædderen er ikke saa taabelig.

Arv. Ney min Troe er han ikke saa taabelig. Det er en Mand, som arbejder for meget fornemme Folk.

Jeronymus. Siger du det, Arv? Hvad er det for fornemme Folk, han arbejder for?

Arv. Han arbejder blant andre for en Græve.

Jeronymus. Hillemand, for en Græve?

Arv. Ja ret for en Græve, som er en virkelig Græve.

Jeronymus. Som er en virkelig Græve, siger du?

Arv. Ja ret en virkelig Græve, som har en Grævinde.

Jeronymus. Jeg maa min Troe gjøre noget Væsen af den Skrædder; han kand maa stee gjøre mig Tjeneste. Her, Arv! gik strax til ham, og gjør Undskyldning for det andet, og beed ham, at han vil gjøre mig den Ære at spise en Dyrerolle med mig i Morgen.

Arv gaar og kommer igien. Var det ikke en Dyrerolle?

Jeronymus. Ja en Dyrerolle.

Arv. Skal han da tage den Røllert med sig selv?

Jeronymus. Hvilken Snak! Beed ham kun gjøre mig den Ære at spise med mig i Morgen, og vær dig noget skikkelig ad.

Arv gaar.

Jeronymus. Nu kand jeg staae to Fluere med een Smække og vinde baade Skrædderens og Lakeyens Vensteb ved denne Dyrerolle. Man maa bruge alle Ficonterier, naar man vil frem i Verden. Ah gid jeg havde mig en Rang; saa vil jeg staae mig til Noelighed, og intet andet Verdsligt forlange.

Gaar ind.

Scen. 5.

Leander. Leonore. Pernille.

Leander. Det var nogle forbandede Historier, som vi hørte af hendes Mamma.

Leonore. Jeg er gandske hovedspimled derover.

Leander. Det er ikke hans Galstak alleene, som gaaer mig til Hierte; men jeg frygter for noget andet.

Leonore. Hvad er det?

Leander. Jeg frygter, eftersom han har faaet slige Grillen i Hovedet, at han bryder sit Kofte, for at gifte Jomfruen med en Rangs-Person.

Pernille. Jeg svær min Troe ikke derfor. Men er det ikke Arv, som kommer der i Liberie-Klæder? Arv! hvordan Pokker est du bleven saa galant?

Arv. Det er en Liberie-Kiolen, Pernille!

Pernille. En Liberie-Kiolen?

Arv. Ja og jeg troer nok, at du ogsaa faaer en Liberie-Kiolen. Men hvor er Hr. Jeronymus? Jeg skulde gaae et Vrende i Bye, og jeg glemte at spørge om noget.

Pernille. Hvor skulde du da gaae?

Arv. Jeg skulde hyde vor Skrædder til Bords i Dag paa en Dyrerolle; men jeg glemte, om jeg skulde bede ham tage Arv og Gaffel med sig.

Pernille. Du Giak! det er ikke brugelig meer.

Arv. Ikke det? I Æbeltoft hos mig er det brugeligt blant alle.

Pernille. Ja i Æbeltoft! Der er ogsaa endnu brugeligt at tage Steeg og Terte hjem med sig i Torflæder. Men hvorfor vil han gjøre Skrædderen den Ære at hyde ham til Bords?

Arv. Det kand maa stee være for hans Lykke, Pernille! thi samme Skrædder arbejder for en Græve.

Pernille. For en Græve?

Arv. Ja mare er det en virkelig Græve; thi han holder 7 Heste og Zopper paa Stold.

Pernille. Men hvad vil det sige?

Arv. Han mener, samme Skrædder kand recommendere ham til Baron.

Pernille. Er han en Baron? Du sagde jo nyelig, at han var Græve.

Arv. Ja jeg troer, han er meer end Græve, han er vist Baron; thi han kører i sex Heste med en forgyldt Vogn, og har selv en Snoer paa Hatten = Men jeg maa løbe mit Vrende.

Pernille. Dette gaaer noget vidt, Bornille! thi hvis vi ikke hitter paa noget Raad derimod, gaaer Mons. Leander Jomfruen qvit, saa vidt jeg kand merke.

Leander. Hvad Raad kand du give os, Pernille?

Pernille. Havde vi kun sat paa Mons. Leonards Tiener Henrich, ham skulde jeg overlegge noget med.

Leander. Jeg skal nok overtale Monsr. Leonard at laane os ham en Dag.

Pernille. Der behoves ogsaa smuk Equipage og Klæder.

Leander. Det altsammen skal jeg bringe til Deye.

Pernille. Thi han skal spille en stor Rulle.

Leander. Hvad skal det være for en Rulle?

Pernille. Det kand jeg ikke sige dem endnu. Jeg maa først have fat paa Karlen og see hvad han duer til.

Leander. I at spille Pudser har han saa Tienere sin Lige.

Leonore. Men maa vi ikke høre, hvorudi dette skal bestaae?

Pernille. Ney hun faaer det ikke at vide, og hendes Mamma langt mindre, thi hun vilde forderve Legen, saasom hun har formegen Foyelighed for hendes Mand. Det tiener ikke, at mange ere Medvidere herudi; men naar Æventyret er til Ende, skal baade I og Madamen takke mig for min Umag.

Leander. Jeg vil da paa staaende fod hen at faae fat paa Henrich.

Pernille. Og jeg vil ind at studere videre paa min Lectie.

ACTUS II.

Scen. 1.

Pernille. Henrich.

Pernille. Kænd du nu faae det i dit Hoved, Henrich?

Henrich. Det er kun Smørrebrød for mig.

Pernille. Det blir dog et temmeligt Arbejd.

Henrich. Ey, Bagatelle! det er intet Arbejd for mig. Jeg vilde obligere mig til paa en Eftermiddag at giøre dobbelt saa meget.

Pernille. Siig ikke det, Henrich! dobbelt saa meget. Gak nu strax hen og set dig i Equipage. Han gaar. Jeg har aldrig vartet op ved Bordet med saadan Fortrydelse som i Dag for denne Skræder og denne Lakay. De aade med saadan Graadighed af denne Dyrskolle, at Taarene stode dem i Øene. Er det da mueligt, at en gammel brav Mand kænd forfalde til saadan Bassesse? Jeg troer, at han gav sin Dotter til en Skørsteensfeyer-Svend, om han ikkun kunde recommendere ham til en fornemme Herre; saadan Virkning har denne Rangssyge gjort hos ham. Men jeg maa holde gode Miner for at hjælpe Henrich i hans Forehavende. See der kommer han med disse tvende Cavalliers, Skrædderen og Lakayen.

Scen. 2.

Jeronimus. Skrædderen. Lakayen. Pernille.

Jeronimus. I gode Mand tar saa til Takke med dette ringe Maaltid.

Lakayen. Det var min Troe ikke et ringe Maaltid. Jeg aad med stor Appetit af den Dyrskolle.

Skrædderen. Jeg min Troe iligemaade.

Jeronimus. Det er mig usigeligen kiært, at den smagede dem; thi jeg har ingen bedre Venner at unde den til.

Skrædderen. Serviteur, hans Tiener.

Jeronimus. Her, Pernille! giv os nok et Glas Viin paa Faldrebet.

Lakayen. Vi har saamænd faaet vor Bekomst.

Jeronimus. Et Glas endnu, I gode Herrer! Jeronimus støder Glasset med Lakayens, og tar sin Sue under Armen. Det skal

11. set dig i Equipage] equipeer dig.

være den velbaarne Herres og Frues Skaal. Gid de maa længe leve; thi det er et naadigt og dydigt Hertskaab.

Lakayen. Jeg takker skyldigst.

Jeronimus. Jeg haaber, at han taler et got Ord for mig ved Lejlighed.

Lakayen. Han maa ikke tvile derpaa.

Jeronimus kysser dem til Afseed.

Scen. 3.

Jeronimus. Pernille.

Jeronimus. Man maa slattere disse Slubberter, om man vil have noget Got af dem.

Pernille. Det er sandt nok; men mig synes, at Herren behøver anden større Kundskab, om han tænker at komme fort.

Jeronimus. Jeg maa først giøre Kundskab med Tienerne, siden kænd jeg nok med Tiden faae deres Herrer til Bords.

Arv kommer løbende, og falder.

Jeronimus. Hvad er paa færde, Arv?

Arv. Hillemand, Herre! her er en Baron udenfor, som vil tale med Husbond.

Jeronimus. En Baron, siger du?

Pernille. En Baron?

Arv. Ja men han er i en Æfte.

Jeronimus. I en Æfte?

Arv. Ja men det er en Æfte med Vinduer paa.

Pernille. Det maa nok være en Portehaise.

Jeronimus. Det maa nok saa være. Hvad er hans Navn, Arv?

Arv. Han heder Baron Kaal.

Jeronimus. Det er et underligt Navn. Du maa have hørt feyl.

Arv. Jeg vil nok spørge først om hans Navn, forend han kommer ind.

Jeronimus. Est du gal, Dreng? Vil du spørge saadan Mand om hans Navn?

Arv. Ney saa taabelig er jeg ikke. Jeg vil spørge een af hans Heste derom.

Jeronimus. Een af hans Heste?

Arv. Ja ret een af hans Heste; thi det er ikke saadanne Heste, som spændes for Vogne. Disse kænd smakte.

Pernille. Det maa være Porteurs, han mener.

Jeronimus. Det maa saa være. Siig, Arv! at han skal være mig velkommen. Pernille! løb ind efter min Perysk.

Scen. 4.

Henrich som Baron. Jeronimus. Pernille. Arv.

Henrich. Hal - - - ret, Porteurs!

Stiger ud, og omslæver Jeronimus med bare Hovedet.

Jeronimus. Om forladelse, naadig Herre! at jeg tager mod ham i den Postur.

Baronen. Jeg veed ikke, om jeg har den Lykke at være kiendt af Herr Jeronimo.

Jeronimus. Jeg har kun den Naade at kiende Baronen af Navn, jeg veed, at han er Hr. Baron Kaal.

Baronen. Jo mit Navn er Baron von Keenkaalavret. Jeg er kiendt her i Staden baade blant Høye og Lave; undertiden omgaaes jeg med Prindsfer og forster, og undertiden finder jeg Behag i at besøge Borgere her i Staden.

13. anden større Kundskab] andet fornemmere Bekendtskab.

Jeronimus.

Jeronimus. Det er meget naadigt af saadan Herre.

Baronen. Ah Hr. Jeronimus; vi ere jo alle Mennecker. Jeg finder ofte Behag i at høre een og anden fornuftig Borger raisonnere. Jeg har ogsaa erfaret, at der er saadan Forstand hos een og anden blant dem, at de burde employeres til andet end at drive borgerlig Næring.

Jeronimus. Jeg takker allerunderdanigst paa Borgerstandens Vegne.

Baronen. Der er ogsaa en anden Aarsag, hvorfor jeg gaaer saa iblant i gemene Borger-Zuse. Hoffet har Tanker om mig, at jeg er en habil Mand, som jeg uden at rose mig selv ogsaa er, saa at jeg fandt give Lectie til de største Statsmænd i vor Tiid. Tank engang, Hr. Jeronimus! jeg har været med at slutte over 48 Freds-Tractater.

Pernille. Gillemand, over 48 Freds-Tractater!

Baronen. Hvem er, som taler der? Det er vel hans smukke Kiereste. Votre treshumble bienhumble Madame!

Jeronimus. Hey min Herre! det er min Kammer-Pige til Tieneste.

Baronen. Det er morbleu en perfectement smuk Kammer-Pige.

Sau kysser hende.

Pernille. Det er alt for stor Naade, Baronen beviser mig.

Jeronimus sagte. Hvor naadig er ikke denne gode Herre!

Baronen. Men at komme til mit Apropos igjen = = = hvad var det, jeg talde sidst [om]?

Pernille. Det var om de 48 Freds-Tractater.

Baronen. Det er sandt. Saafom nu Regjeringen har Tanker om mig, at jeg er en stionsom Mand, og reflecterer paa mine Recommendationer, saa gaaer jeg undertiden om at sondere endogsaa blant Folk af Borger-Stand, for at give Rapport om een og andens Meriter. Jeg har og hiulpet over en halv Snees gemene Borgere af Stovet i en kort Tiid; thi de havde mardi maa stee end været gemene Borgere, hvis Baron von Keenkaalavet havde ikke været dem behjelpelig.

Jeronimus til Pernille. Pernille! Himmelen selv har sendt mig denne Herre hid; thi det er just saadan Mand, som jeg trænger til.

Baronen. Og alt dette gjør jeg uden Interesse. Den sidste Borger, som jeg hialp til en Caracteer, skiftede mig derfor 1000 Rdr., men jeg tog pardi ikke mod meer end de 500; thi jeg vil tiene Hr. Jeronimus, jeg trænger ikke til Penge, mit Baronié importerer mig over 40,000 Rdr. om Aaret. Jeg vil beskrive ham mit Baronié. Hovedgaarden ligger paa en Bakke, paa den ene Side en Ege-Skov, 4 Mile lang, og paa den anden Side er et friskt Vand, hvor jeg undertiden tager Cabeljou af den Længde.

Jeronimus. Cabeljou i friskt Vand?

Baronen. Det maa jeg forstaae. Det, som ellers holdes for umueligt, har jeg gjort mueligt; det er en Invention, som jeg ingen har aabenbaret uden for Kongen af Frankrig, da jeg havde den Naade at tale med Kongen ved den Utrechteste Fred.

Pernille. Maatte jeg spørge Baronen, hvor den Utrechteste Fred ligger?

Jeronimus. Tie stille, Pernille! hvad vil du tale med saadan Herre?

Baronen. Den Utrechteste Fred, Mademoiselle! blev sluttet i den Stad Carnaval udi Burgundien, og uden at rose mig selv, saa var den Freds-Slutning mit Verck, hvorvel andre, som gemeenligen stee, faaer Navn derfor i Aviserne. Nok er det, at Kongen af Frankrig havde den Naade at sige til

mig, da Freden var sluttet, disse Ord: Tres renommé coment fermes la porte de la Baron de Reencolavet.

Pernille. Gillemand, det var meget naadigt.

Jeronimus. Det gaaer gienee saa til, naadig Herre! at hvad een har gjort, det faaer andre Navne fore i Aviserne; thi om jeg mindes ret, saa fik Duc de Vendosme Navn for den Fred.

Baronen. Ja han maa melde sig; dog han fandt være god nok til sit Brug. Men at komme til min Apropos igjen, saa er jeg ikke den, der tiener Folk for Interesse; men det er sandt, jeg seer igiennem fingre lidt med mine Tienere, om de tar noget.

Jeronimus. Det er ikke meer end billigt.

Baronen. Jeg misunder dem det ikke; de ere mange derom. Thi saafom jeg omgaaes med allehaande Slags Nationer, saa maa jeg holde adskillige Slags Tienere; jeg har en Spansk Tiener, en Fransk, en Polsk, en Tydsk, en Italiensk og [en] Engelsk.

Jeronimus. Gillemand, forstaaer Herren saa mange Sprog?

Baronen. Jeg forstaaer alle Sprog, og taler det ene ligesaa færdigt som det andet. Jeg har en Polsk Tiener, som taler baade Fransk og Dansk. Hey Dobre Podolsky!

Dobre Podolsky [kommer]. Skabhalstiasky.

Jeronimus. Det er et underligt Sprog.

Pernille. Det er halv Dansk, Skabhalstiasky.

Baronen. Det betyder saa meget som: Hvad befaler Herren? Hey, Dobre Podolsky! du skal fornemme, om Grev Leerbeutel kommer til Hove i Dag. Hvis han kommer, saa vil jeg ogsaa komme.

[Dobre Podolsky.] Sau gaaer.

Baronen. Hey Dobre Podolsky!

Dobre Podolsky [kommer igjen]. Skabhalstiasky.

Baronen. Formeld min Respect til Grevinden. Jeg kommer til hende mod Aften paa en Passedix eller Obscurité. Dobre Podolsky gaaer, og kommer igjen. Og fandt du finde Groekenen ved samme Lejlighed, da siig hende: Voulez vous comment fermez la chaise autrement perfectement je parlerons la Contesse de la Baronesse que ditez vous. Men ingen maa høre det.

Dobre Podolsky. Dobre Mosepan. Sau gaaer.

[Baronen.] Jeg har ingen synderlig Lyst at komme til Hove i Dag; men jeg har engrasseret mig at recommendere en halv Snees Personer.

Jeronimus. Ah naadige Herre! tag ikke ugunstigt op, at jeg ydmygst beder ham om noget.

Baronen. Det skal være mig en Plaisier at tiene ham.

Jeronimus. Maa jeg ikke være den Ute af dem, som skal recommenderes?

Baronen. Hvorfor ikke, Herr Jeronimus? Taler jeg for IO, saa fandt jeg ogsaa tale for den Ellerte. Men hvad er hans Ansogning?

Jeronimus. Det er noget, som han maa stee vil holde latterligt af mig, som af en gammel Mand; men det er ikke min Drift, min Kone vil endelig have det.

Baronen. Hvad er det da?

Jeronimus. Disse Fruentimmer har visse Skrobeligheder, som man maa føye dem udi.

Baronen. Det er sandt nok; men hvad er det?

Jeronimus. Jeg vilde give 1000 Daler til at min Kone ikke var falden til den Galtskab.

Baronen. Ey, hvad er det da for Galtskab? Siig frem!

12. give Lectie til . . . belære, rette paa . . . — 17. Kiereste] Egtesælle. — 41. jeg vil tiene Hr. Jeronimus] jeg skal siige Dem. — 45. friskt] fersk.

35. paa en Passedix eller Obscurité] for at spille et af de nævnte Spil med hende.

Jeronimus. Jeg haaber, at naadige Herr Baron ikke troer, at det er min Drift.

Baronen. Vertichoux, hvad kand jeg troe, førend jeg horer?

Jeronimus. Thi hvorfor skulde jeg paa min gamle Alder forlange saadant?

Baronen. Peste, hvis I ikke kommer til Sagen, saa gaaer jeg.

Jeronimus. Min Kone vil endeligt profos være frue.

Baronen. Ey, er det ikke andet? Det skal have gode Veye.

Jeronimus. Skulde det da kunne lade sig giøre?

Baronen. Vist. Det koster kun at skaffe Hr. Jeronimus en Rang. Er det ikke faa, I mener?

Jeronimus. Jo det kand vel ikke stee paa anden Maade. Jeg maa giøre det alleene for at føye min Kone, om jeg ellers vil have Fred udi Huset.

Baronen. Er han da ikke selv for det?

Jeronimus. Jeg kand sværge Eders Naade til, at jeg er færdig at gaae i Jorden over saadant Galstak.

Baronen. Hor, Herr Jeronimus! esterdi han selv er saa meget derimod, da for at stille hans Kone tilfreds, vil jeg lade som jeg søger, og sige, at jeg har faaet Afslag, saa giver hun sig tilfreds, og I kommer af denne Beangstelse.

Pernille sagte. Hillemand, nu er han i Knibe. Nu kommer han vel strax til Bekjendelse.

Jeronimus. Jeg kand endelig ikke sige, naadig Herre! at det er mig saa meget imod; thi hvorvel = = at = = omendstiont = = Baronen kand nok fatte hvad jeg vil sige.

Baronen. Jo jeg fatter, at I har ligesaa stor Lyst til en Rang som jer Kone.

Jeronimus. Jeg nægter ikke, at jeg jo har en honete Ambition; thi saafom = = esterdi = = besynderlig for at føye min Kone = =

Baronen. Gior ingen Aoverkule af jer Hierte, og sig reent ud, at I har Lyst til en Rang. Hvad vil det sige? Det er jo en honet Ambition.

Jeronimus. Ja jeg kand forsikre Baronen paa at jeg gior det ikke af Uergierighed, men alleene af en honete Ambition.

Baronen. Det veed jeg nok, Hr. Jeronimus! Han skal blive hiulpen. Der har I min Haand.

Jeronimus kysser paa Haanden.

Baronen. Græd ikke, Hr. Jeronimus! han skal nok blive hiulpen. Det var Synd andet end at hielpen en Mand, der har saadan honete Ambition.

Pernille. Ah den stakkels Mand, han græder af Glæde. Det er dog en deylig Ting at have saadan honete Ambition.

Dobre Podolsky [kommer tilbage]. Grevingden lod formelde sin Respekt til Herren; men Greven var ikke hjemme.

Baronen. Men vidste hun ikke, om han kommer til Hove i Dag?

Dobre Podolsky. Jo han kommer til Hove. Grevingden bad ellers, at Herren vilde stikke hende 500 Rd., til Greven kommer hjem; thi hun havde en hastig Udgift.

Baronen. Havde du ikke saa mange Penge hos dig?

Dobre Podolsky. Det er meget fortredeligt, Herr Baron! nu skal jeg endelig hjem for de lumpne 500 Rd. Skuld.

Jeronimus. Om Herren ikke vil tage det unaadigt op, saa vil jeg sige ham saa mange Penge.

Baronen. Ney saamænd, Hr. Jeronimus! det tager jeg ikke unaadigt op.

Jeronimus. Jeg er saa bange, at det er noget dristigt af mig.

Baronen. Ey, sans façon, Herr Jeronimus! Jeg beder, at han hverken herudi eller udi andet vil holde mig for fremmed.

Jeronimus gaaende ind. Gud velsigne den Herre, hvor naadig han er.

Pernille. Hentich! du est dog en forbandet Skielm.

Hentich. Det gaaer brav nok, Pernille!

Pernille. Og du Monfr. Dobre Podolski! gid du faaer en U-lykke med din Polst.

Dobre Podolsky.

Dobre Podolfsky. Jeg maa min Troe ogsaa have noget aparte.

Pernille. Ja men ikke saa hastig. Men der kommer han tilbage med Pungen.

Jeronimus med Pungen. Maa jeg tage mig den Frihed at levere den til Tjeneren?

Baronen. Bær dem strax til Gravinden, Dobre Podolfsky! Maaſtee hun vinder dem fra mig igien i Aften; thi hun spiller perfectement Obscurité. Seer paa sit Vert. Verlichoux, Klokken er mange; jeg maa til Hove. Hey Porteurs! Jeronimus kesser ham paa Haanden til Afſkeed. Baronen setter sig i Portechaise, og siger: Er soll geholffen werden.

Scen. 5.

Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Jeronimus. Var det ikke en allerkiæreste Herre, Pernille? Kald min Kone herud, at jeg fandt sige hende hvad som er passeret.

Magdelone. Hvad er det for Stats, her har været?

Jeronimus. Nu er vi ovenpaa, min Hierte! Baronen tog mig i Haanden til Afſkeed, og sagde, at jeg skulde blive hjulpen.

Magdelone. Ah min hierte Mand! disse store folk lover ti Gange meer, end de agter at holde.

Jeronimus. Ney denne min Troe ikke. Havde du seet ham, da skulde du være af andre Tanker. Denne gode Baron holder meer, end han lover.

Magdelone. Er det en Baron?

Jeronimus. Ja min Duffe! det er Baron Keenkaalavet, en Herre, der har sluttet over 36 Freds-Tractater.

Pernille. Hvad 36? Han har min Troe sluttet over 48, det veed jeg.

Magdelone. Hvoraf Pokker veedst du saadant?

Pernille. Baronen sagde det selv.

Jeronimus. Denne Herre er en bekiendt ærlig Herre. Hvad var det, som Kongen af Frankrig sagde til ham, Pernille?

Pernille. Jeg fandt ikke komme ihu uden disse Ord: Fermes le porte. Det syntes at være meget naadigt.

Magdelone. Nu er min Troe Pigen bleven ligesaa gal som han.

Pernille. Siden jeg taledede med denne Baron, er jeg bleven af andre Tanker, Madame! thi jeg seer, at Hr. Jeronimus vil giøre Lykke derved.

Magdelone. Og jeg er bange, at J blir tagen ved Næsen. J veed jo [ikke] uden af hans egne Ord, at han er Baron.

Jeronimus. Jo min Troe er han virkelig Baron. Han beskrev os jo sit Baronie; det horte Pernille. Hovedgaarden ligger paa en Bakke.

Pernille. Paa den ene Side er en Skov, 4 Mill lang.

Jeronimus. Og paa den anden Side er stort Vand, hvor han fanger Cabeljau af den Længde. Hvad vil du nu meer tvile derom?

Magdelone. Jeg fandt forsikre dig om at alt dette staaer mig lidet an.

Jeronimus. Ah min Duffe! du har jo lovet at føye mig herudi.

Magdelone. Ja det er sandt nok; men = = =

Jeronimus. Hvis du havde seet, hvor stor Naade denne Herre beviste mig, havde du skulle glædet dig derover. Saadanne Herrer ere mindre storagtige end manges Borgermand.

Pernille. Tank engang, han kyskede mig, Madame!

Magdelone. Det bekiender jeg var noget meget for en Tjeneste-Pige.

Scen. 6.

Arv. Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Arv. Hvilken underlig Baron var dette: han lod sig bære i en Kæffe!

Jeronimus. Har du da aldrig seet en Portechaise tilforn?

Pernille. Hvad vil det Bæst have seet en Portechaise, som er nyeligen kommen fra Ebeltoft?

Jeronimus. Saadant faaer du tit see her i Staden, Arv!

Arv. Det er underligt nok. Man bær ellers ikke uden Kroblinger hos os; derfor tænkte jeg ogsaa i Forsnningen, at denne Herre var en Krobling. Mig synes dog, at det er Synd, at det ene Menneske skal være det andets Hest.

Jeronimus. Jeg har ogsaa i Sinde, min Duffe! at legge mig en Portechaise til, om det andet vil lykkes for mig.

Magdelone. Gjør kun saa meget Galtskab, som dig lyster. Du est selv Herre i Huset, og maa selv forsvare det.

Pernille. Hvis Herren legger sig Portechaise til, fandt Arv blive Porteur; thi han er brav stærk.

Jeronimus. Du siger noget, Pernille!

Arv. Hvad er det: Porteur?

Pernille. Det er een af dem, som bærer.

Arv. Saae den en U-lykke, der gjør.

Pernille. Det er ingen Skam her i Staden at være Porteur.

Arv. Var det ingen Skam for dig, om man vilde giøre dig til en Høppe? Man maa giøre forskiæl mellem Bester og fornufstige Mennesker.

Pernille. Da troer jeg dog, uden at rose Heste, at der er mangen fornemme Hest, der har ligesaa megen Fornuft som du.

Magdelone. Ey, lad fare saadant Galtskab. Det hele Huus blir til en Daarekiste. [Arv gaaer.] Lad os tale noget Alvorligt sammen, min Hierte! Monfr. Leander synes ikke at være tilfreds med dig paa nogen Tiid.

Jeronimus. Jeg har ogsaa, sandt at sige, ikke været meget tilfreds med ham.

Magdelone. Hvad har han da syndet mod dig?

Jeronimus. Han har endelig intet Ont gjort mig; men jeg tænker mig om iblant, om man ikke kunde employere sin eneste Datter bedre.

Magdelone. Hvordan fandt du saa hende bedre forserger? Det er jo en stikkelig Person, som har gode Midler.

Jeronimus. Det er got [nok], min Hierte! dersom vi agtede at blive udi Borgerstanden.

Magdelone. Men omendskiønt du faaer nu en Rang, fandt derfor din Datter ikke gifte sig med en Borger?

Jeronimus. Ney ikke vel, min Duffe! ikke vel. Naar du bliver velbyrdige Frue, fandt din Datter ikke vel være slet og ret ærlig og dydsirede Matrone. Jeg siger det ikke af mindste Hoffart, mit Barn! men det stikker sig ikke, ney gjør det ikke.

Magdelone. Men jeg synes, det er ligesaa smukt at være ærlig som velbyrdig.

Jeronimus. Ney gute Morgen, Madam! Det er ligesaa stor forskiæl som mellem Kong Salomon og Jørgen Hattemager.

Magdelone. Men du est jo selv en Borger?

Jeronymus. Ja men det varer ikke længe, førend jeg bliver til noget.

Magdelone. Det er tidsnok at kaste Vrag paa Borgerfolk, naar du faaer en Rang.

Jeronymus. Jeg er min Troe saa vis paa Rang, som jeg allerede havde den i min Haand. Det gjør mig kun ont, at jeg skal blive den Elfte udi Tallet; thi der er 10 andre paa Baronens Liste, som og skal promoveres.

Magdelone. Ah hvilken u-lykkelig Syge den Rang-Syge er! Den forarsager, at et Menneske er aldrig forneyed; thi naar han selv kommer til Høvhed, kand han ikke lide, at andre ogsaa kommer dertil, og naar han har faaet een Rang, saa gaaer han strax frugtsommelig med en anden. Men hvad er Frugten deraf? En Borgermand kommer derover i Griller, foragter og forsommer sin forrige Handel, og omsider geraader i Armod, som man disvar seer mange Exempler paa i denne fattige Bye.

Jeronymus. Ah min Zierte! play mig dog ikke saa meget. Du har jo engang lovet at føye mig herudi.

Magdelone. Det er sandt nok; men jeg har ikke lovet dig, at jeg vil bryde mit Lofte med Leander.

Jeronymus. Lad ham da see til, at han skaffer sig en Rang først, saa kand han gjerne faae min Dotter.

Magdelone. Saa vidt som jeg kand merke, søger han aldrig nogen Caracteer.

Jeronymus. Og saa vidt som jeg kand merke paa mig, saa giver jeg aldrig min Dotter bort til en Slet og ret Monsieur. Tænk engang, min Duffel! om jeg nu lod trolove Leander med min Dotter, og der siden kom en Rangs-Person, som begjærede hende, da hun var ikke i min Magt mere, stode vi der da ikke i en Maade? Var det da ikke noget, som vi maatte fortryde vor Livstid?

Magdelone. Hvorfor skulde vi fortryde derpaa?

Jeronymus. Kort at siige, det passer sig aldeles ikke, at du skal hebe Frue, og din Dotter Madam eller Mutter. Spør kun andre fornuftige Folk, saa skal du høre, at de derudi give mig Ret.

Magdelone. Du maa snarere siige: Spør kun andre Giakke.

Jeronymus. Hør, mit Barn! du faaer aldrig en god Time af mig, hvis du ikke føyer mig herudi.

Saa gaaer ind.

Magdelone. Ah jeg elendige Menneske! jeg veed ikke hvad jeg skal giøre. Jeg faaer dog at stikke mig herudi, for ikke at legge mig ud med min Mand.

Scen. 7.

Magdelone. Pernille.

Pernille. Ey, Madam! giv jer tilfreds; det tør falde bedre ud, end I tænker.

Magdelone. Men jeg kand ikke fatte, Pernille! hvorfor du begynder at holde med min Mand i hans Galstrib, som du tilforn var saa meget imod.

Pernille. Jeg er min Troe ligesaa meget derimod, som jeg nogen Tid har været; men jeg har saa mine Raisons, hvorfor jeg nu taler ham efter Munden.

Magdelone. Jeg kand aldrig vide, af hvad Anledning han er falden paa disse Griller.

Pernille. Rang-Syge kommer over Folk her i Landet ligesom hidsig feber.

Magdelone. Men er det ikke ubegribeligt, at en ældgammel Mand, som han = = =

Pernille. Jeg kand let begribe det; thi Lusten her i Landet fører det med sig, at Folk bliver ikke ret galne, førend de komme over deres 60 Aar.

Magdelone. Det lader lige saa, Pernille! thi jeg har fiendt mange, der have ført et meget ærbart Levnet udi deres Ungdom, men som udi deres Alderdom ere bleven meget verdslige.

Pernille. For Exempel: Peder Hansen, som udi sit 30te Aar holdt det for en dødelig Synd at pudre sin Peryk, seer jo nu ud som en Kammer-Junker. Udi hans Ungdom præfede han mod Vellyst, nu klager han over at her er ikke Afsembleer nok.

Magdelone. Paa den Maade maa jeg blive bange, naar jeg bliver tredsindstyve Aar.

Pernille. Jeg er ogsaa bange for mig selv.

Magdelone. Han maatte gjerne løbe gall, Pernille! hvis han ikke vilde bryde det Lofte, han har giort Leander.

Pernille. Giv jer kun tilfreds, Madam! det skal ingen fare have.

Magdelone. Du horte jo selv hvad Resolution han har taget.

Pernille. Jeg skal nok faae ham til at tage en anden Resolution.

Magdelone. Hvad vil du da giøre?

Pernille. Det kand jeg ikke siige hende, Madam! Jeg beder hende alleene give sig tilfreds; det skal nok blive got.

Magdelone. Gid det var saa vel. Kom, lad os gaae ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Leander. Leonore.

Leander. Hvad ere vi Mennesker dog u-lykkelige i denne Verden! Der ere saa Ting, som forarsage os solide Glæde, og de samme saa søde Ting ere ofte beblandede med Galde. Nu tænkte jeg at heste Frugten af min Kiærlighed og at komme udi Possession af Jomfruen, som jeg saa inderligen elsker; men just da man tænker at være allerstrest, reyser sig en ufoemodende stærk Modvind, som truer med Undergang.

Leonore. Det er vist nok, Kiære Leander! men jo farligere Stormen er, jo behageligere vil det siden blive for os, naar vi komme udi Havnen.

Leander. Men paa den sidste Relation, jeg havde af hendes Mamma, saa tør jeg ikke komme oftere her i Huset; thi han har jo udtrykkelig givet tilkiende, at han ikke vil have mig til Svigersøn.

Leonore. Jeg forlader mig paa Pernilles Lofte, som har lovet at rede os i en Hast ud af denne Vanskelighed.

Leander. Men hvad mon det er for en Intrigue, hun har fore?

Leonore. Jeg kand ingenlunde bevæge hende til at aabenbare mig den. Hun siger, at ingen veed den uden Monsieur Leonard, Henrichs Herve.

Leander. Men, allerkiæreste Jomfrue! skal all vor Lykke dependere af denne Intrigue?

Leonore. Ingenlunde; thi kand Intrigue ikke hjælpe, saa lader jeg min Fader smukt vide, at om han vil bryde sit Lofte, saa vil jeg ingenlunde giøre det, og forekaster han mig Ulydighed, saa forekaster jeg ham Utroeskab. Dog onsker jeg, at

10. Vellyst] Overdaadighed.

Pernilles

Pernilles Anslag kunde lykkes, at jeg ikke skal nodes til at freide til saadan Extremitet.

Leander. Jeg forlader mig meer paa Jomfruens Bestandighed end paa alle Intriguer.

Leonore. Ja han kand sikkert forlade sig derpaa; thi intet Barn er forpligtet at adlyde sine Forældre udi det, som er usømmeligt. Men der seer jeg ham komme. Gak I kun til Side, og vær imidlertid forsikret om min Troeskab.

Scen. 2.

Jeronimus. Leonore.

Jeronimus. Det er mig kiært, min Dotter! at jeg finder dig alleene; thi jeg har noget Vigtigt at tale med dig om. Her, jeg har merket hos dig fra din Barndom, at du ikke har haft [Mangel paa] en honnerte Ambition.

Leonore. Det er sandt nok; jeg har altid stræbet at fore mig saaledes op, at ingen med Billighed skulde kunne bebrejde mig nogen Bassesse.

Jeronimus. Og derfor haaber jeg, at du skal finde Smag udi det forslag, som jeg vil gjøre dig.

Leonore. Jeg skal aldrig være mine Forældre imod udi det, som sommeligt og anstændigt er.

Jeronimus. Got, min Dotter! nu har jeg Spillet vundet. Jeg er i disse Dage bleven forsikret om at aflegges med en Rang, og naar det skeer, saa vil jeg selv give dig at betænke, om du kand gifte dig med en slet og ret Monsieur som Leander.

Leonore. Jeg har selv paa mine Forældres Behag giort Ægteskabs-Løfte til Leander, og derfor vil give min Far at betænke, om jeg med min Honneur kand rygge mit Løfte.

Jeronimus. Med din Honneur, siger du? Veedst du og ret hvad Honneur er? Er det Honneur for en Froyken at gifte sig med en slet og ret Borger?

Leonore. For at forekomme saadan Uærlighed, er det da best, at jeg gifter mig med Leander, førend jeg bliver Froyken, og førend Papa faaer Rang, saa synder vi intet mod Reglerne.

Jeronimus. Slidder Sladder, mit Barn! Den Snak kommer lidt overeens med det forrige, nemlig at du havde Ambition.

Leonore. Just fordi jeg har Ambition, just derfor kand jeg ikke bifalde min Far.

Jeronimus. Hvilken forbandet Snak! Just fordi du har Ambition, just derfor vil du hellere hede Mutter end Fæne.

Leonore. Nej just fordi jeg har Ambition, just derfor vil jeg ikke gjøre mig til et Skarn og bryde mit Løfte.

Jeronimus. Ingen er forbunden at holde et Løfte, som strider mod Ærbarhed. Da du gjorde Leander det Løfte, vare I hinandens Lige. Nu er Tingene saa forandret, at du staaer paa Trinnet at blive Froyken, og han er kun en slet og ret Monsieur; ergo, derfor kand det Løfte ikke binde dig, thi det som tilforn kunde være lovligt, ders Fuldbyrkelse strider nu mod Ærbarhed. Vi har jo Lov derfor.

Leonore. Om jeg maatte sige saa, min Kiære Far! saa er det en hæslig Procurator-Strøg at dreje Loven saaledes. Er det mod Ærbarhed at holde sit Løfte, som man har giort en brav ærlig Mand?

Jeronimus. En ærlig Mand? Det er ikke nok. En Bonde kand ogsaa være ærlig; men om en velbyrdig Froyken gifter sig med en ærlig Bonde, synder hun i mine Tanker mod Ærbarhed.

Leonore. Det troer jeg nok; men jeg seer ingen Forffial mellem mig og Leander, thi vi ere begge af Borger-Stand.

Jeronimus. Det er sandt nok; men om du i Morgen blev Froyken, hvad da?

Leonore. Saa var det ikke videre, end en ærlig Borger blev gift med en velbyrdig Borger-Dotter.

Jeronimus. Driv ikke Spot med din Far, min Dotter! Det er ikke smukt.

Leonore. Det være langt fra; men min Far vil have mig til at bedrive en Gierning, som alle fornuftige Folk vil foragte mig for.

Jeronimus. Hvad? fornuftige Folk! Du regner vel vore Naboer, de Spidsborgere, for fornuftige Folk? Det er Folk, min Dotter! som ingen Ambition har.

Leonore. Mig synes, den siger sig fra all Ambition, der ingen Troe og Love har.

Jeronimus. Du maa snakke saa meget, som du vil, min Dotter! saa bliver Udfaldet dette, at du slet ikke faaer Leander.

Leonore. Og min Far maa præke saa meget for mig, som han vil, saa bliver Udfaldet dette, at jeg tar aldrig nogen uden Leander.

Jeronimus. Vil ikke gode Ord hielp, saa faaer jeg bruge Myndighed.

Leonore. En Faders Myndighed strækker sig ikke saa vidt.

Jeronimus. Hvad? har et Barn Magt til at gifte sig mod sine Forældres Villie?

Leonore. Jeg har intet giort herudi uden min Fars Samtykke og Villie.

Jeronimus. Her, Leonore! ikke et Ord meer; thi bliver jeg først vreed, faaer du mig ikke saa hæsig bliid igien.

Leonore. Jeg vil ogsaa bede min Far, at han ikke roerer meer om den Materie; thi jeg er ogsaa ikke let til at blive bliid igien, naar jeg først bliver vreed.

Jeronimus. Gak kun bort til videre, mit Barn! og betænk dig hvad du gjør.

Leonore gaaer.

Jeronimus. See mig engang til den Næseviis. Men jeg maa give hende lidt Tiid; hun betænker sig nok. Men der kommer min Troe Baronens Tiener.

Scen. 3.

Dobre Podolsky. Jeronimus.

Dobre Podolsky. Serviteur, Hr. Jeronimus!

Jeronimus omfavnende og kysende ham. Ah velkommen igien, min ærlige Dobre Podolsky!

Dobre Podolsky. Min Herre er paa Veyen for at besøge ham, og bringer gode Tidender med sig.

Jeronimus. Er det mueligt? Den Herre holder meer, end han lover.

Dobre Podolsky. Han er ogsaa bekendt for en Ordholdend Herre baade blant Christne og Hedninger.

Jeronimus. Ogsaa blant Hedninger?

Dobre Podolsky. Der er ingen udi det hele Hedenstæb, der jo kiender ham.

Jeronimus. Maatte jeg spørge, hvor Hedenstæbet ligger?

Dobre Podolsky. Det kand jeg sige ham paa mine fingre; thi jeg har været der mange Gange. Hedenstæbet ligger Nord Nordvest her fra. Hovedstaden udi Hedenstæbet heder

heder Constantinopel, og Kejseren, som nu regierer, heder Mephistofelus. Det er en brav Kejser, hvorvel han er ikke min Herres Ven.

Jeronimus. Hvi saa?

Dobre Podolsky. Jeg vil nok sige Hr. Jeronimus det, hvis han vil beholde det hos sig selv. Min Herre havde den Naade at spise engang hos Kejseren. Over Bordet kom han i Disspyt med den store Vizir Holophernes, hvilken Disspyt gif saa vidt, at min Herre udi Lidtsighed gav ham et Ørefigen; saa at Kejseren siden den Tid saae ham an med skele Øyen.

Jeronimus. Men tog den store Vizir dette Ørefigen saa til Takke?

Dobre Podolsky. Hvad vilde han giøre? Hvo som fiender min Herre, binder ikke let an med ham. Han svor alleene ved sin Talmud, som er Hedningernes Ritual, at han skulde hævne det. Det er uendeligt at fortælle alle de Actioner, min Herre har haft. Er det ikke en Ære for Landet, at en Jydsk Baron har givet den store Vizir et Ørefigen?

Jeronimus. Saa er hans Herre da fra Jylland?

Dobre Podolsky. Ja det kand man nok høre paa hans Tale.

Jeronimus. Men om jeg maatte spørge saa dristigt, Monsieur Dobre Podolsky! hvoraf veed han, at Baronen har gode Tidender at bringe mig?

Dobre Podolsky. Han bad mig lade Hr. Jeronimus vide, at han havde talet om ham paa behørig Steder. Det havde nær gaaet ham af Glemme, saasom han har meget i sit Hoved; men jeg, uden at rose mig selv, erindrede ham om at tænke paa Hr. Jeronimus.

Jeronimus omfavner ham. Det var et ærligt Vens-Stykke.

Dobre Podolsky. Jeg siger det min Troe ikke i den Intention, at jeg vil begiære nogen Discretion af ham derfor, ihvorvel at = = =

Jeronimus. Han har min Troe fortient en Discretion, og han skal ogsaa have den. Jeg beder ydmygt, at han ikke vil forsmaae disse 100 Ducater.

Dobre Podolsky. Ah Hr. Jeronimus! hvortil er saadant nodigt?

Jeronimus. Men een Ting vil jeg bede ham om, det er, at han vil beholde denne Discretion alleene uden at dele den med den franske og Spanske Lakæy.

Dobre Podolsky. Efterdi Hr. Jeronimus saa befaler, saa vil jeg beholde den alleene. Men jeg maa lobe; min Herre vil nok være her i Øyeblikket.

Scen. 4.

Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Jeronimus. Kom her ud, min Hierte! jeg har noget at sige dig.

Magdelone. Hvad er nu paa færde igien?

Jeronimus. Du maa blive her tilstæde for at complimentere Baronen. Nu kommer han.

Magdelone. Men er jeg skicket til at conversere med saadan stor Herre?

Jeronimus. Han er min Troe ikke anderledes end en gemeen Borger i Omgiaangelse. Det veed Pernille.

Pernille. Det er en allerkiæreste Herre. Madamen har ikke nodigt at undsee sig for ham. Men der kommer han min Troe.

Scen. 5.

Baronen. Jeronimus. Magdelone. Pernille.
Dobre Podolsky.

Baronen. Halt = = = et, Porteurs! Sans façon, Hr. Jeronimus! lad Porteuverne kun selv hielpe mig ud.

Jeronimus. Ah naadige Herre! lad mig have den Fornøylse.

Baronen viser ham i Øret.

Jeronimus kyssende Saanden. Ah jeg takker allerunderdanigst, Eders Naade!

Baronen. Inden to Dage skal I have jer Bestalning, og det gratis, saa at I har ingen Bekostning at giøre uden paa Papiret, som koster 100 Rixdaler; og det skal I ingen Bekymring giøre jer om, alleene at I leverer de Penge til min Tiener, saa skal han løse og bringe jer Bestalningen.

Jeronimus. Ah det er en stor Naade.

Baronen. Hey Dobre Podolsky! Hr. Jeronimus slyr dig 100 Rixdaler, som skal være til hans Bestallings Indløsning.

Jeronimus. Om jeg da maatte besværges ham dermed = = =

Baronen. Ey, sans façon, Hr. Jeronimus! [Til Dobre Podolsky.] Gaf nu strax hen og forret det.

Jeronimus. Min Hierte! gaf hen og kys paa Baronens Haand.

Baronen. Er det hans smukke frue? Votre tres humble Serviteur de Valet, Madame!

Magdelone. Jeg er ikke saa lykkelig, at jeg forstaaer fransk, min Herre!

Jeronimus [sagte]. Ey, still dig da ikke saa taabelig an. Kænd du ikke svare et lidet Korn? Kænd du i det ringeste ikke sige: Ovis Monsieur?

Magdelone nyende. Ovis Monsieur!

Baronen. Fort bien Madame! Parle de vous françois?

Jeronimus. Min Kone har lært noget fransk i sin Ungdom; men hun faaer begynde at lære noget igien paa nye.

Baronen. Ovis Monsieur! parfaitement. Hun har min Troe, ma foi, en god Accent, uden at flattere.

Jeronimus. Hør du vel, min Duffe! hvad Baronens siger: han siger, at du har en god = = = Hvad var det, han kaldte det sidste?

Magdelone sagte. Jeg veed hverken hvad det første eller sidste var; thi jeg er gandske Hoved-svimmel.

Jeronimus. Mine Naboer, Eders Naade! vil nok misunde mig denne Lykke.

Baronen. Lad dem misunde. Hvad vil det sige? Men hvis de endeligen tranger, saa kand jeg ogsaa hielpe paa dem.

Jeronimus. Hey Eders Naade! det vil jeg ydmygt bede, at det maa blive ved mig alleene. Ikke fordi jeg misunder dem nogen Ære eller Lykke, men af Aarsag at = = =

Baronen. Af hvad Aarsag da?

Jeronimus. Af den Aarsag, at = = = Min frue veed Aarsagen.

Magdelone. Hvad? Jeg veed min Troe ingen Aarsag.

Baronen. Jeg begriber det nok, min kiære frue! Det er, hun vil gierne være den fornemste i Lauget, naar hun kommer i Samlinger med hendes Naboerster.

Jeronimus. Hey det er endeligen ikke Aarsag; thi hverken jeg eller min Kone har i Sinde ofte at omgaaes med vore Naboer herefter.

20. besværges] besvære, bebyrde.

Baronen.

Baronen. Deri har han Ret. Det sommer sig ey heller; thi naar man søger om at komme i Stand, maa man og stikke sig derefter. I maa ogsaa love mig det, at I vil staae paa jer Respect.

Jeronimus. Spires mig Liv og Helsen, saa skal jeg saamænd ikke familiarisere mig med mine Naboer.

Baronen. Det er jo nogle Spidsborgere, som ere kun halve Mennesker.

Jeronimus. Det findes aldeles ikke hos dem hvad man kalder honnere Ambition; thi naar de kommer i Samlinger, seer de kun efter Mad og Drikke, uden at bekymre sig om enten man setter dem overst eller nederst.

Baronen. Pardi, det er jo at leve som Fæ.

Jeronimus. Ja lidt bedre, Eders Naade!

Baronen. Men a propos, har han faaet sine 500 Rixdaler tilbage?

Jeronimus. Det haster ikke, Eders Naade!

Baronen. Chami, har den Slyngel ikke bragt Pengene endnu tilbage?

Dobre Podolsky. Jeg har forglemt det. Herren tar det ikke unaadigt op.

Baronen. Glem det da ikke, saa snart du kommer hjem. De skal betaales i Guld igien.

[Dobre Podolsky gaar.]

Jeronimus. Ah nej, Hr. Baron! det gøres ikke nodigt.

Baronen. Ey, det kommer mig paa eet ud, Hr. Jeronimus! det er ogsaa mindre Umage.

Jeronimus. Ah gid jeg kunde leve den Dag, at jeg kunde erkiende den store Naade, som mig er beviset.

Baronen. Jeg forlanger inter andet af ham, end at han staaer paa sin Respect, saa at jeg ingen Skam skal have for min Recommendation.

Jeronimus. Jeg skal saamænd nok stikke mig saa, at Herren ikke skal fortryde paa den Naade, han har kastet paa sin ringe Tiener.

Scen. 6.

Leonard. Baronen. Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Leonard med en Krabass. Det er mig sagt, at min Tiener skal lobe her i Huset og spille en Hob Comoedier. Hans Tiener, Hr. Jeronimus! Om Forladelse, at jeg kommer saa dristig.

Jeronimus. Jeg er ikke saa lyffelig, at jeg kand tale med ham formedelst denne fornemme Herre, som er hos mig.

Leonard. Hvem er det?

Jeronimus. Det er en Baron.

Baronen hældende med Sovedet. Adieu, Hr. Jeronimus! jeg maa gaae.

Leonard. Hans Tiener, Hr. Baron!

Baronen. Hans Tiener.

Leonard. Kiender han ikke mig?

Baronen. Ney jeg gjør ikke.

Leonard. Saa kiender jeg min Troe dig.

Prygler ham med Krabassen, og Baronen striger.

Jeronimus. Ah Himmel! er det mueligt, at een, der har givet den store Vizir Væfgen, lader sig saa prygle?

Leonard. Har jeg ladet mig gjøre Klæder, at du skal spille Giæk med dem?

Sau trækker Riolen af, og Baronen staaer i Liberie.

14. lidt bedre | lidt bedre, ikke meget bedre.

Leonard. Men siig mig, du fortvilede Skialm! hvad har drevet dig til at gjøre saadane Optoyer?

Baronen. Ah Herre! staae mig ikke, saa skal jeg bekiende alting.

Jeronimus. Ah jeg doer af Blusel over denne Hendelse. Leonard. Bekiend da.

Baronen. Jeg trængde til Penge, og som jeg horte, at denne gamle rangsyge Nar kyskede Skræddere og Lakeyer, for de skulde tale for ham, saa tænkte jeg ved mig selv: Her er en Skilling at fortjene for dig; hvorfor jeg gav mig ud for en Baron. Synes Herren, at det var nogen Synd at narre saadan gammel Abekat?

Jeronimus. Ah jeg kand ikke meer. Gid jeg var i Graven.

Leonard. Men hvorfor gav du dig ud for en Baron?

Baronen. Ikke uden for at cureere ham for hans Rangsyge.

Leonard. Der er min Troe ikke meget Ont i det.

Jeronimus. Ah gid han faaer en U-lykke, saa vist som det var for andet; thi han har faaet over 700 Rdlr. af mig.

Baronen. Det er ikke sandt, Herre! Jeg har ikke faaet en Skilling; han leverede dem til en anden ubekiendt Person, som fulgte mig hid.

Jeronimus. Ja det var til Dobre Podolsky. Hvor er han? Nu var han her.

Baronen. Ja han er ikke saa let at faae fat paa. Det er en Landløber.

Jeronimus. Ah jeg elendige Menneske, hvor skammelig er jeg bleven bedragen!

Leonard. Begræd ikke saa meget jer Forliis, Hr. Jeronimus! begræd heller jer Daarlighed, og stræb at mage det saa, at denne Historie kommer ikke ud blant folk.

Jeronimus. Ah jeg seer og kiender min Daarlighed, men alt for silde, og jeg skammer mig for min Kone og mine Born. Lad Leonore komme ind.

Scen. 7.

Leonore. Leander. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Min Dotter! jeg seer, du kommer der med Monsieur Leander.

Leonore. Ja min hierte Far! vi lader ikke af at elske hinanden, u-anseet alle de Trudsler, som os ere gjorde.

Jeronimus. Bliver kun ved at elske hinanden; jeg skal aldrig være jer meer inod. Og I Monsieur Leander! jeg beder jer tusinde Gange om Forladelse, at jeg har været saa kaaldsindig mod eder. Der var kommen en Raptus over mig, hvis Udsald har saaledes ydmyget mig, at jeg er kommen til mig selv igien, og fortryder min Daarlighed, sæer den slette Conduite, jeg har foret mod ham.

Leander. Det er mig kiært at fornemme, at Hr. Jeronimus foragter mig ikke meer. Hvad som har været Ursag dertil, kand jeg ikke vide, ligesaa lidt som jeg veed Ursagen til denne sidste Forandring.

Baronen. Jeg skal fortælle Monsieur den hele Historie = = Jeronimus. Hold Munden, Monsieur Baron! eller jeg skal klove dit Hovet. Dog jeg burte heller takke end være vreed paa ham; thi han har ved sit Giæckerie cureeret mig. Men hvad Pøkker er det, som jeg seer? Er det ikke Dobre Podolsky, som kommer tilbage? Her kand jeg komme til mine Penge igien.

Dobre Podolsky. Min Herre! jeg beder ydmygt, han ikke vil fortryde paa, at vi har narret ham; thi = = =

Jeronimus. Hvor er mine Penge, din Gaudieb?

Dobre Podolsky.

C. J. BERGER & GOSCHL PH.

Dobre Podolsky. Her er de alle sammen, først de 500 Rblr., som vi, for at narre ham, sagde skulde til Grøvinden; dernest . . .

Jeronimus. Vær saa god at holde inde med den Specification, slye mig kun Pengene.

Dobre Podolsky. Men jeg veed ikke, om min Herre vil lade mig beholde de 100 Ducater, som jeg fik for min havde Umage.

Jeronimus. For din havde Umage? Du har fortient Galgen for din havde Umage.

Dobre Podolsky. See der er de alle sammen. Jeg beder kun, at Hr. Jeronimus ikke vil fatte noget Had til os, fordi vi narrede ham.

Jeronimus. Ey, hold Munden.

Dobre Podolsky. Jeg siger det kun for at undskyldte mig; thi jeg skal aldrig narre ham oftere.

Jeronimus. Du skal ey heller faae Lejlighed dertil.

Leonard. Saa gik din Gang, og incommodeer ikke Manden meer. Det gjør mig ellers usigelig ondt, Hr. Jeronimus! at saadant skulde vederfares af min Tiener. Alt hvad jeg kand gjøre, det er at straffe ham og lade ham lebe.

Jeronimus. Det er best, Hr. Leonard! at han beholder ham i Tieneste, og tilholder ham, at han ingen fortæller hvad som skeed er. Jeg vilde ellers ønske, at alle urimelig Rangsyge kunde revses ligesom jeg for deres honnerte Ambition.

PLUTUS

eller Troces imellem
Fattigdom og Riigdom.

En heroisk Comoedie
udi fem Acter.

Hoved-Personerne i
Comoedien.

Plutus, Rigdommens Gud.

Aesculapius.

Mercurius.

Jupiter.

Timotheus, en Borger.

Davus, hans frivillige Diener.

Lalætrio, en anden Diener.

Diogenes.

Penia, Fattigdoms Gudinde.

ACTUS I.

Scen. 1.

Timotheus. Davus i Sganarels-Dragt.

Timotheus. Her er en elendig Tilstand udi denne Stad; thi her er hele Gader, hvor man finder ikke en eneste vederhæftig Mand.

Davus. Jeg troer neppe udi den hele Stad; thi vi ere Prækkere tilfammen, saa at det er ikke uden Stand og Fødsel, som skiller Tienere fra Herrer. Vore Naboe-Stæder derimod besidde stor Røigdom, ja saa stor, at en eneste af deres Borgere fandt Kiede vor hele Republik.

Timotheus. Det er sandt nok. Men derimod findes udi de fleste saadanne Stæder stor Forvirring og Uorden, og de fleste af deres Borgere besidde ikke megen Dyd.

Davus. Hvad Dyd? Hvad vil Dyd vel sige? Hvis vi vilde komme alle vore Dyder i en Gryde, vilde de dog ikkun give en maver Suppe. Dyd uden Penge er ikkun et blot Navn.

Timotheus. Det er i visse Maader sandt. Derfor siger en Philosophus: Man maa først legge Vind paa Penge, siden paa Dyd.

Davus. Og Poeten siger: Est du krum, est du lam, har du Penge, saa gaaer du fram. Men hvoraf fandt det komme, Herr Patron! at vor Stad har saa slet Skiebne frem for andre Stæder?

Timotheus. Det kommer deraf, at Røigdommens Gud Plutus stedse har gaaet vor Stad forbi.

Davus. Det maa da være en dum Gud; thi = = =

Timotheus. Han er ikke dum; men han er stak blind. Og er det i Henseende til den Blindhed, hvormed han er slagen,

at han gemeenligen tager feyl og uddeler sine Gaver til de uværdigste Mennesker. Men jeg haaber dog, at denne Uheld ikke skal længe være; thi Raadet har ved Bønner og Ofringer bevæget Jupiter at see til vor Elendighed og at tilstikke os Plutum.

Davus. Hvoraf veed Herr Timotheus, at han har dertil ladet sig bevæge?

Timotheus. Saadant er ved Tegn givet tilkiende, ja ved saadanne ufejlbare Tegn, at man fast ikke fandt tvivle derom.

Davus. Men hvad hjælper os hans Ankomst, eftersom han er blind, og uddeler sine Gaver hen i Taaget? Det fandt jo i saa Maade hende sig, at han gaaer mig og andre meriterede Personer forbi, og beriger de uværdigste.

Timotheus. Giv dig kun tilfreds; thi Raadet har gjort Ansøgning ikke alleene om Pluti Ankomst, det har ogsaa af Jupiter forlangt, at han maa bekomme sit Syn, paa det han ikke her som paa mange andre Stæder skal uddele sine Gaver i Blinde. Men jeg maa forføye mig hen til Raadhuset, for at efterforske, hvorudi de Tegn bestaer, hvorpaa man grunder dette Raab.

Scen. 2.

Davus alleene.

Hvis dette er sandt, vil Staden støbes om udi en

anden Form. Ah gid han snart vilde komme; jeg skulde strax ved Bøn og Knæfald bevæge ham til Gavnildhed mod mig. Jeg skulde tilbyde ham mit ringe Huus, min egen Hustru og Døtre skulde ikke være ham for gode, saa at han skulde tydeligen mærke, at jeg er en meriteret Person. Jeg skulde det, som meer er = = = Men der seer jeg Diogenes at komme rullende med sin Tønde; han maa ikke vide den Hærlighed, som vor Stad forestaer.

Scen. 3.

Davus. Diogenes med en Raabe og bar Søvet, et langt Stæng, item med Træffoc, rullende en Tønde.

Davus. Hey Diogenes! Kæst din Tønde Pokker i Vold, og

og giv dine Træskoe og din Kaabe Afstæd. Har du ikke hørt, at Rigtigdommens Gud Plutus vil besøge vor Stad og der uddøle sine Gaver?

Diogenes. Hvad er det for en Slyngel, som falder paa mig?

Davus. Kiender du mig ikke?

Diogenes. Du horer jo vel af Titelen, at jeg kiender dig.

Davus. Man fand ikke agte hvad saadan tolperagtig Philosophur siger; saadan Karl, som du est, vil herefter ikke have meget at sige. Har du ikke hørt tale om Pluti Ankomst?

Diogenes. Jo vist, men det gaaer mig ikke an. Jeg bliver ved min eenfoldige Levemaade i Trods for den hele Stad.

Davus. Du faaer ikke Lov at trodsse; thi man vil forvise dig og alle uhorvlede Stoddere af Byen.

Diogenes. Man skal ingen Umag giøre sig med at forvise mig Byen; thi saa snart Plutus kommer, gaaer jeg selv frivilligen i Landflygtighed.

Davus. Kænd du da ikke taale at see Stadens Velstand?

Diogenes. Jovist; men jeg kænd ikke taale at see dens Væstand. Thi Rigtigdom vil fore Uheld med sig.

Davus. Ha ha ha! disse Philosophi have Skuer løse i Hovedet.

Diogenes. Udgangen vil sande mine Ord. Her findes endnu mange dydige Borgere udi Staden; saa snart Rigtigdom kommer, vil de Gode ogsaa blive onde, ja lige saa vanartige som du og dine Ligemand.

Davus. Jeg siger, at man agter ikke hvad en tolperagtig Philosophur siger.

Diogenes. Og jeg siger, at Udfaldet vil sande mine Ord. Men jeg driver kun Tiden unyttig bort ved at prædike for dig. Far vel, Davus!

og siig denne min Spaadom til andre. Han snyder sig, og smør paa Davi Kaabe, gaaer bort, rullende sin Tønde.

Scen. 4.

Davus alleene.

Gid din philosophiske Hund faae Skam, som besmurete min skionne Kaabe. Det ligger dog endelig ikke Magt paa; jeg

mener herefter ikke at bære uden Gyldensstyffes Klæder. Men Himmel! hvad er det, jeg seer? En Gud kommer ned af Luften. Mon det er ikke den kiære Plutus. Nej det er dog ikke Plutus. Mig synes, at han paa Dragten ligner heller

Mercurius, som er Gudernes Sendebud. Jo det er min Troe den samme. Ah mit hele Legem stielver, og Synet forbløffer mig.

Han kaster sig næsegruis ned.

Scen. 5.

Mercurius. Davus.

Mercurius slaaende ham med sin Kiep. Stat op, Davus! og vær ved frit Mod. Jeg er Gudernes Ambassadeur. Dig skal inter Ont vederfares.

Davus revsende sig. Ah Herr Ambassadeur! jeg beder Eders Excellence om Naade.

Mercurius. Jeg er her nedstiftet for at tilbringe Eders Stad og dens Borgere de gode Tidender, at Jupiter har hørt deres Bøn, og at han stikker dem Plutum, tillige med den store Læge Aesculapium, der skal cureere hans Blindhed, paa det han ikke her som paa mange andre Steder skal af Mangel paa Syn uddøle sine Gaver paa uøverdige Mennesker, men paa gode og dydige Borgere alleene.

Davus. Jeg beder da ydmygt, at Eders Excellence vil recommendere min ringe Person til Plutus; thi jeg er, uden at rose mig selv, een af de dydigste Mænd her udi Staden. Jeg sidder derforuden med Hustru og mange Børn, og har i mange Aar baaret mine Horn med Taalmodighed.

Mercurius. Det maa alt ankomme paa Pluti Skionsomhed. Gaf du kun strax hen og forkynd Borgerne, at Mercurius øplostes igien.

de berede sig til Pluti Ankomst.

Scen. 6.

Davus. Timotheus.

Davus. Jeg maa strax Falde paa min Principal og lade ham denne glædelige Tidende tilkiendegive. Hey Herr Principal! kom strax herud.

Han repeterer det 3 Gange strigende.

Timotheus.

Scen. 7.

Timotheus. Nu, hvad er paa færde? Hvad skæder dig?

Davus. Intet, intet.

Timotheus. Hvi kalder du da paa mig, og hvi skriger du saa? Siig mig dog hvad dig er hendet.

Davus. Det vil jeg giøre; men Hatten af først!

Timotheus. Hvi skal jeg tage Hatten af?

Davus. Jeg siger, Hatten først af, i Dievels Skind!

Timotheus. See nu er Hatten af, er det nu vel?

Davus. Hatten under Armen!

Timotheus. Nu er den under Armen. Lad mig høre hvad = = =

Davus. Fold jere Hænder, og giør en frum Ryg.

Timotheus. Jeg troer, den Karl vil drive Spot med mig.

Davus. Giør mig ikke Hovedet kruset, men efterkom strax min Befaling.

Timotheus folder Hænderne, og bukker.

Davus. Saa nu er det got. I veed maaskee ikke, hvem jeg er.

Timotheus. Du est jo Davus Syri Son og min frivogne Tienere.

Davus. Slidder Sladder! nu ikke meer, nu er jeg en Ambassadeur.

Timotheus. En Ambassadeur?

Davus. Ja en extraordinaire himmelsk Ambassadeur.

Timotheus. Hvad Pokker vil alt dette siige? Karlen maa være kommen reent fra Forstanden.

Davus. Ney nu er jeg den klogeste Mand udi den hele Stad; jeg veed meer af magtpaaliggende Ting end det hele Raad. Hør, førend vi veed et Ord deraf, har vi Riigdommens Gud hid.

Timotheus. Hvoraf veed du det?

Davus. For kort Tiid siden, da jeg var her alleene, kom Mercurius ned af Luften.

Timotheus. Hvoraf veed du, at det var Mercurius?

Davus. Skulde jeg ikke kiende Mercurius som Laqvayers, Tieneres og suldmægtiges Patron? Han sagde mig ellers selv, hvem han var, og befoel mig at giøre Stadens Indbyggere tilkiende, at Jupiter havde bønhørt Raadets Begiering og tilbadt Riigdommens Gud at besøge vor Stad for at berige den. Han lagde og dette dertil, at han skulde bekomme sit Syn, paa det at han ikke meer af Vildfarelse skulde dele sine Gaver ud til Uværdige. Det sidste glædede mig meest; thi jeg kiender mig selv, og veed derfor, at jeg ikke bliver forglemt.

Timotheus. Men kand det ikke være en Drøm?

Davus. Jeg veed, man drømmer ikke staaende med aabne Øyne om Formiddag. Men stille, der kommer nogle, som seer anderledes ud end Mennesker. Jeg troer = = =

Plutus udi prægtige lange Klæder med en Tienere, som leder ham frem ved et Raad. Timotheus. Diogenes. Davus.

Plutus. Har vi langt endnu til Staden?

Tieneren. Vi ere allerede udi Staden, og her er Timothei Huus.

Timotheus. Men hvad er det for en blind Mand udi gyldene Klæder? Mon det ikke er Plutus?

Plutus. Jeg er efter Jupiters Ordre kommen til denne Stad, for at redde den fra Fattigdom, og at uddele mine Gaver til dens Borgere.

Timotheus. Vær velkommen, naadige Herre! Den hele

Stad vil ved eders Ankomst blive opfyldt med Glæde, undtagen nogle Knurvorne Philosophi, som stedsse recommendere Fattigdom. Men man holder deres Prædikener daarlige og ilde grundede.

Diogenes. Ved disse Knurvorne Philosophi mener man nok mig. Alt hvad som ikke slatterer en Stads forføngelighed, kaldes Uvind og Knurvorenhed. Jeg maatte gierne spørge, hvad vore Naboe-Stæder have vundet ved Pluti Nærværelse. Man har jo seet ham at uddele sine Gaver til de stemmeste og udydigste Mennesker, og at mange gode Stæder ved saadan forhold ere bragte udi største forvirrelse.

Plutus. Denne Mand har herudi Ret. Men Skylsen er ikke hos mig; thi den Blindhed, hvormed jeg er slagen, forarsager, at mine Gaver blive

saa ilde uddeelte, og at de falde udi onde Menneskers Hænder, hvilket, langt fra at skionne paa mine Velgierninger og anvende dem til gode og nyttige Tings forfremmelse, misbruge dem skammelig, og i Steden for at lade see Taknemmelighed mod deres Velgiører, tractere mig med Haanhed og foragt. Nogle anvende dem paa Drif og fraadserie, hvorved de selv forføre deres Liv, og jeg bliver Æstertale underkastet; andre anvende dem paa Skloger, andre paa Stats og Pragt. Ja det, som meest fortryder mig, er, at mange kaste mig ned udi mørke Kioldre, og grave mig ned udi Jorden. Alt saadant kunde forhindres, hvis jeg ikke havde Mangel paa Synet, som forarsager, at jeg deler mine Gaver ud i Blinde.

Timotheus. Hverpaa har Jupiter lovet at raade Bod; thi han har befalet den store Læge Aesculapium at lade sig her indfinde med en Øyen-Salve, for at hielpe Eders Naade til sit Syn, paa det at han herefter som tilforn ikke af Vildfarelse skal falde udi onde og utaknemmelige Menneskers Hænder, men alleene berige gode og dydige Personer, der ville være ham takskyldige og ikke misbruge det Liggendefæ, som dem forundes.

Plutus.

Plutus. Hvis saa er, og hvis mine Øyen af Aesculapio blive curerede, glæder jeg mig ved at være kommen til denne Stad, hvor jeg fandt blive bedre medhandlet end paa de fleste andre Steder, og hvor jeg fandt med Lyst og Fornøielse see gode Frugter af de Gaver, som jeg uddeler.

Timotheus. Nu vil jeg bede, at Eders Naade træder ind udi mit ringe Huus, for der at opbie Aesculapii Ankomst.

Plutus. Vel an, jeg vil følge med eder.

De gaae ind.

Scen. 8.

Davus. Diogenes.

Davus. Hvad siger du nu, Mester Philosophur!

Diogenes. Jeg siger det samme, som jeg har sagt tilforn: Det gjør mig ont, at Plutus er hidkommen, og det gjør mig end mere ont, at han her faaer sit Syn.

Davus. Det er jo en forstyrret Tale. Han cureres jo for Blindhed alleene af den Aarsag, at han af Vildfarelse ikke skal berige uværdige, men alleene dydige Borgere.

Diogenes. Det er at sige paa andet Sprog, at de gode og dydige Borgere, hvormed vor Stad er velsignet, skal ved Riigdom blive fordærvede, vende Ryg til Dyden og blive dig og andre skalkagtige Mennesker lige.

Davus. Du taler af Ondskab og Misundelse. Mener du, at Jupiter da vil bedrage os?

Diogenes. Nej jeg mener, han gjør dette til Forsøg, for at overbevise eder, at eders Bønner ere ugrundede, og at I søge om de Ting, som ere eder selv skadelige og fordærvelige.

Davus. Hvad skadelig? Riigdom er jo en Velsignelse af Himmelen.

Diogenes. Den maa gierne saa kaldes; men efterdi den overalt misbruges, saa flyder Ulykker og Fordærvelser deraf.

Davus. Men naar Riigdom ikke misbruges, saa er den jo nyttig.

Diogenes. Det er sandt nok; men den misbruges af de fleste. Nogle henfalde derover til Hovmod, andre til Vellyst og Ødselhed, andre til Sierrighed, thi Erfarenhed viser, at ligesom en Vattersfortig, jo mere han drikker, jo mere tørster han, ligeledes, jo mere Riigdom een har samlet, jo begiærligere er han efter at forøge den. Nogle henfalde til Skiorlevnet, andre til Drukkenskab, som forførter deres Liv; nogle = = =

Davus. Jeg vil ikke høre saadan Sladder meer. Det er bekendt, at du og alle dine Medbrødre hade alle Mennesker, og græmmer sig over deres Velgaaende.

Diogenes. Men hvad gaaer det dig an, at du ivrer dig saa derover?

Davus. Du taler mod alle Mennesker, og spørger derhos, hvad det gaaer mig an?

Diogenes. Ha ha ha! Est du et Menneske?

Davus. Hvad er jeg da? Har jeg ikke et Legem?

Diogenes. Det nægter jeg ikke.

Davus. Har jeg ikke en fornøftig Siæl?

Diogenes. Hvo Pøkker har bildet dig ind, at du har en Siæl?

Davus. Hvad vil du da giøre mig til?

Diogenes. Du est et tobenet Beest udi menneskelig Gestalt.

Davus. Jeg mener, at den, der ingen Omsørg har for sit Legem, der gaaer om og ruller en Tonde, og som søber Vand af sin stidne Haand, heller fand kaldes et tobenet Beest. Men hvad mon der er paa Færde? Jeg horer saa stor Allarm udenfor paa Gaden.

Der trommes, pibes, blæses i Trompeter udenfor, og Glædes-Striig høres imellem.

Davus. Her maa være noget Nyt paa Færde.

Diogenes. Store Stæder ere stedsf frugtbare paa Naverie; nogle unge Mennesker holde sig maaskee lystige.

Allarm og Glædes-Striig holder ved.

Davus. Nej det er min Troe noget andet.

De gaae begge hen til den ene Side, og rekker Ørene til. I det samme kommer en Tiener Palaestrio ind, som render dem begge omkuld.

Scen. 9.

Davus. Diogenes. Palaestrio.

Davus. Hey Dreng! est du gal?

Palaestrio. Ach forlader mig, I gode Mænd! Jeg beder om Permission.

Davus. Beder du om Permission?

Palaestrio. Nu kiender jeg eder. Det er mig kiært, at jeg finder gode Venner her.

Davus. Jeg mærker, at du holder os ey for fremmede. Men mig synes, at du est ikke rigtig i Hovedet. Hvad Ont er dig vederfaaret?

Palaestrio. Du har Ret, at jeg er ikke rigtig i Hovedet; men mit Galskab reyser sig af lutter Glæde over Pluti Ankomst.

Davus. Hor, Diogenes! fandt man vel miste Forstanden af Glæde?

Diogenes. I tvende ikke vel; thi I har aldrig haft Forstand. Men jeg spaaer, at den hele Stad inden kort Tiid vil blive lige saa gal og forstyrret, som han er. Hor engang, hvilken Allarm og Støyen der er paa Gaden.

Der blæses og striges igjen.

Davus. Fortæl os da, Palaestrio! noget herom.

Palaestrio. Saa snart det rygtedes udi Staden, at Plutus var kommen ind udi Timothei Huus, strømmede Folk i Hobetall dertil med Piber og Strange-Leeg. Men Plutus vil endnu ikke lade sig see af nogen; thi han vil opbie Aesculapius, som skal fordrive hans Blindhed.

Davus. Ach min kiære Broder! lad mig omfavne dig.

De omfavne og kysse hinanden. I det samme løber Diogenes til og støder dem begge om. De raabe.

Diogenes. Ach I gode Mænd! jeg beder om Permission.

Davus. Om Permission, siger den Hund?

Diogenes. Nu kiender jeg eder. Det er mig kiært at finde saa gode Venner her.

Palaestrio. Er saadant Venstabs Tegn?

Diogenes. Ja hvad andet? I seer jo heraf, at jeg holder eder ikke for fremmede.

Davus. Hor, Palaestrio! skal vi lade saadant gaae uhævnert bort?

Diogenes. Hvad jeg har gjort, er for eders eget Beste; thi saasom Glæde har gjort jer affindige, saa har jeg herved alleene søgt at temperere den.

Davus.

Davus. Jeg vil ikke agte den Sportefugl, men gaar ud for at blive deelig i Staden Glæde.

Diogenes. Jeg vil ogsaa gaar ud og ferte mig i min Tønde, for der at begræde den over Staden hængende Ulykke.

ACTUS II.

Scen. 1.

Aesculapius. Plutus, som ledes ved et Baaud.

En Fontaine præsenteres.

Aesculapius. Himmelen har bonhort denne Stads Ansøgning og affærdiget mig hid, for at curere Pluti Øyne og at forskaffe ham sit Syn. Der samme har opfyldt Staden med en ubestribelig Glæde. Hor, Plutus! nu er Tiden kommet, paa hvilken dine Øyne skal aabnes, og her er den hellige Kilde, hvormed dine Øyne maa toes, førend de bestryges med den himmelske Salve. Folg mig did hen, hvor Begyndelsen skal gøres til denne store Cur.

San leder Plutum hen til Kilden, hvoraf han øser Springvand, og dermed toer Pluti Ansigt, som ligger imidlertid paa Anæ.

Aesculapius. Stat nu op igien. Begyndelsen er gjort til den Cur, som ved min Øyen-Salve skal fuldkommen gøres.
San smører hans Øyen med Salven.

Plutus. Ah Himmel! jeg seer mange Ting, som tilforn have været mig ubekjendte. Jeg seer = = =

Aesculapius. Siig mig hvad du seer; thi dit Syn er nu stærkere end andet, menneskelig Syn, hvorved sees kun de groveste Ting.

Plutus. Jeg seer foruden Mennesker og Stæder utallige smaa Creature udi Luften, endogsaa udi det Vand, som flyder af Kilden.

Aesculapius. Alt saadant kommer ikke under det menneskelige Syn, hvilket stiller ikke uden grove Ting, som kand tages og soles paa. Den Tiid skal dog komme, ennesker

ved Glas og Perspectiver skal kunde see utallige Ting, som de nu ikke see, og som nu ere stultre for dem. Ikke desmindre ville dog tusinde smaa Ting af kunstige Skabninger blive og være stulede for samme Mennesker indtil Verdens Ende. Men hvad seer du ellers mere?

Plutus. Jeg seer meget, som er got, og end mere, som er ont. Jeg seer, at meget, som har udvortes Anseelse, er indvortes hæsligt. Jeg seer Forraadnelse stultet under gyldene Klæder, og Viisdom under stidne og pialtede Kaaber.

Aesculapius. Det er et særdeles Bevis paa at du nu har skarpere Syn end Mennesker, hvilke ikke see uden den yderste Hinde af en Ting, og som tage Skyggen for Legemet, saa at de ere seende blinde.

Plutus. Ah Himmel! her kommer mig noget for Øyen, som er heel selsomt.

Aesculapius. Hvad seer du da?

Plutus. Jeg seer een med en andægtig Mine og nedslaget Hoved; men Hjertet derimod er opfyldt med Ondskab, Vantro og Bedragerie.

Aesculapius. Saadanne Personer passere dog ofte for store Helgene, efterdi de dømmes efter det, som er udvortes, og Mennesker kand ikke see hvad som er stult udi Hjertet.

Plutus. Her moder mig noget igien, som end er mere underligt.

Aesculapius. Hvad er det?

Plutus. Jeg seer 2de Personer, som omfavne og kysse hinanden, siomt Hjernerne ere fulde af Had og Fiendskab.

Aesculapius. Af saadant lade Mennesker sig og bedrage; thi saasom de see hinanden ikke uden til Tønderne, saa holde de ofte deres største Fiender for deres beste Venner.

Plutus. Hvorhen jeg kaster mit Syn, finder jeg noget, som oppækker Forundring hos mig. Her seer jeg een med et langt Skiag og en arbar Kaabe; jeg seer Viisdom afmalet udi hans Pande, men det Underste er fuldt af Formod, Forsængelighed, Vankundighed. Jeg tog ham strax for en stor Philosophus, men seer nu, at hans Philosophie bestaaer alleene udi Skiagget og Kaaben.

Aesculapius. Saadant har man ofte efter lang Erfarenhed mærket hos mange. Hvad seer du videre?

Plutus. Her lige for mig seer jeg een, som folk belee og pege fingre af som en Daare; men naar jeg betragter det Indvortes, seer jeg der at være Viisdoms Sæde.

Aesculapius. Jeg mærker, at du ved den venstre Side seer noget, som du glæder dig end mere ved.

Plutus. Det er sandt. Jeg seer med Fornøjelse en Person, hvis udvortes Anseelse giver tilkiende Dyd, Viisdom og Verdens Foragt, og at det Indvortes svarer i alle Maader dertil.

Aesculapius. Det er saadanne Personer, som du maa uddele dine Gaver til. Det er for deres Skyld, at det skarpe Syn er dig forlenet. See nu vel til, at du herefter ikke misbruger den Herlighed, som du er begavet med; thi nu kand du ikke meer undskyldte dig med Blindhed, efterdi du ikke alleene har faaet Syn, men langt skarpere end Mennesker, og du kand see ikke alleene det Udvortes, men ogsaa det Indvortes.

Plutus. Jeg skal bestitte mig derpaa og herefter ikke berige uden meriterede Personer, og det saavel i Henseende til Jupiters Befaling som i Henseende til min egen Sikkerhed og Fornøjelse. Erfarenhed har lært mig, at jeg bor nægte mine Gaver til onde og uskionfomme Mennesker, hvilke betale med Utafnettelighed beviste Velgierninger, saa at nogle udøse mig paa syndige Ulyllyster, og andre holde mig udi Lænker, ja nedgrave mig udi Jorden, for at hindre mig at blive dydige Mennesker til Nytte.

Aesculapius.

Aesculapius. Nu haver jeg da forrettet mit Erinde, og forlader dig.

Plutus. Og jeg vil strax udi Staden fuldbyrde hvad jeg har lovet.

Aesculapius gaar bort.

Scen. 2.

Davus. Plutus.

Davus. Ah Himmel! der seer jeg Plutus at gaae frem og tilbage med aabne Øyne uden Ledfager. Salder paa Kus. Ah Eders Excellens! tænke paa mig, som er en fattig Borger, at min Tilstand kand blive bedre, og at jeg ikke stedse skal blive i Armod.

Plutus. Du og alle kand være forsikrede om min Uparisthed udi Gavers Uddeling, og at de ikke skal anvendes uden paa meriterede og dydige Personer. Hverken du eller nogen anden har nedig at bede mig om Riigdom, som jeg herefter ubeden og frivillig giver til gode Menneſter.

San gaar bort.

Scen. 3.

Davus alleene.

Nu maa jeg nøye examinere mig selv, mit Levnet og Forhold og forfærdige en Balance-Regning, for at see, hvorledes Facit bliver, om jeg kand regnes blant de Gode eller Onde, enten om jeg bliver Himmelen noget skyldig, eller om den bliver mig noget skyldig. Jeg haaber i det ringeste, naar jeg regner debet og credit sammen, og ligner mine gode Gierninger imod mine onde, at vise en fuldkommen Liquidation. Lad nu engang see: For 2 Aar siden opbrod jeg min Patrons Skriin, hvorudi laae 3 Penge-Punge. Deraf tog jeg den ene, hvilket kand holdes for en Misgierning; men lod de andre blive tilbage, hvilket er en Merite, saa at jeg i visse Maader kand siges at have foræret min Patron tvende Punge. Videre: Jeg har daglig syndet, jeg har ogsaa daglig besøgt Templer, saa at jeg har alterneret imellem Guds frygt og Ugudelighed, og kand jeg sige, at jeg aldrig har bedet andægtigere, end naar jeg nyeligen tilførn har syndet. Videre: Jeg er ofte beskientet, men drikker dog aldrig stærk Drif, uden naar jeg har ont i min Mave; men saasom jeg daglig har ont udi Maven, saa drikker jeg og ideligen. Videre: Jeg har tilførn ofte dandset, som jeg bekiender at være en syndig Lyst; men ubi de 4 sidste Aar, siden jeg fik Liigtorne, har jeg ikke dandset, hvilket tilkiendegiver mit Levnets forbedring. Videre: Jeg har ofte brudt edelige Lofter; men jeg har ofte gjort meer, end jeg har lovet. Jeg har aflagt falske Vidnesbyrd, men aldrig uden for at tiene gode Venner. Jeg har baaret oprigtig Kiærlighed til mit Huusfolk, sør mine Piger, for hvis Skyld jeg engang har pantsat min Hustrues Kaabe og Klæder. Naar jeg nu alt dette eftertænker, saa bøder det ene paa det andet; ja jeg tør sige, at det Gode er af større Vægt end det Onde. Det høreste, som jeg har syndet udi 24 Timer, som en Dag og Nat bestaaer af, er 12 Timer, naar jeg regner Natten fra, som bestaaer af 12 Timer, hvorudi jeg ikke synder, thi det heder: Zoo som sover vel, synder ey. Jeg haaber derfor, at Plutus regner mig blant de dydige Personer her i Staden, og ikke udelukker mig fra sine Velgierninger. Ja jeg haaber saadant, og det med Billighed. Lad see engang: San gaar frem og tilbage, tællende paa Fingrene. Een Pose tagen, 2 Poser givne; een Dag ugudelig, en anden gudsfrygtig; stærk Drif af Nødvendighed for at hielpe paa min Mave; ingen Dantg udi i 4 Aar,

siden jeg fik Liigtorne; falske Vidnesbyrd, men af Kiærlighed til min Næste; Medlidenshed mod mine Piger; det halve Liv bortsovet uden Synd. Hey jeg er ovenpaa, jeg er en meriteret Person, Plutus kand ikke gaae mig forbi. Hvis han tager det i Betænkning, kand jeg legge ham min Regning for Næsen, hvilken er saa klar, at ingen Rente-Skriver kand giøre An-tegnelse derudi. Slaae dig nu til Koelighed, Dave! du har nu intet andet at tænke paa end hvorledes du skal anvende dine Penge.

Gaar ud.

Scen. 4.

Diogenes alleene.

Jeg har med Forundring hørt, hvorledes denne skalkagtige Mand kand besmykke sine Misgierninger, saa at han kand giøre Lyder til Dyder. Gid Folk nu af høyere Stand og Lærdom ikke vilde giøre det samme. Man finder den feyl hos Folk af alle Slags Stand. Mange leve hen i Taaget, og bekymre sig alleene om at æde og drikke. Andre, som gier Profession af at studere, efterforske umagtpaaliggende Ting, og forsomme at blive oplysende udi de meest fornødne Vidensskabe. Nogle saa studere vel paa at kiende andre, men bekymre sig ikke om egen Kundskab, holdende for, at dertil behøves ingen Fliid og Arbejde, saasom efter deres Mening intet er lettere end at kiende sig selv, da Erfarenhed dog viser, at egen Kundskab er vanskeligere end at lære at kiende andre Menneſter. Thi Laster indsnige sig under Dyders Maske, Hovmod tages for et høyt og ædelt Hierte, Tyrannie og Haardhed for Aetsfærdighed, Vrede for Tapperhed, Fergthed for Sagtmodighed. Egen-Kiærlighed er størst Hinder til Egen-Kundskab. Thi saasom et hvert Menneſte elsker sig selv, saa er ingen Indbildning for dem mere behagelig end den, hvorved ikke alleene Farve settes paa deres Laster, men hvorved de groveste Lyder givres til Dyder; man vanner sig saaledes til Laster, at man stedse fremturer derudi, og lever fornøyet med sig selv. Hvor urimelig denne skalkagtige Mand's Tale end var, som jeg nyelig har hørt, saa findes dog mange end mere vanskabte. Thi denne bekiendte dog nogle af sine feyl, som han ved Liquidation af gode Gierninger og formeente Dyder vilde udslette. Mange andre derimod mærke hos sig slet ingen Laster; de see ikke uden Dyder, de mene sig at være gandske rene, og bryste sig deraf, skiont de ere ikke uden kalkede Grave, der indeholde Aabster og forraadnede Legemer. Men jeg hører nye Allarm og Bulder igien paa Gaden. Jeg maa liste mig hen til Hjørnet, for at see hvad det er. Gaar hen til Siden. Ah du u-lykkelige Stad, som jeg seer i en Hast at være forvandlet til en Daarekiste! Jeg seer en Procession af daarlige Menneſter udi hvide Klæder med Krands paa Hovederne og Grene udi Hænderne. Det er uden Tvivl et Triumphs-Optog formedelst Pluti's Ukonst. Ja det er saa. Jeg tager ikke feyl. Ah du arme Stad, som glæder dig over din egen Fordærvelse! Jeg maa liste mig hen udi en Krog, for at ansee dette Galstak.

Scen. 5.

Processionen givres 3 Gange om Theatret efter musicalf Tact. Ved hver Gang standses lidt, og synges: Vivat Plutus! og det med Trommers og Trompeters Lyd. Endelig naar 3die Tour har endt, dandse 3 konstige Dandser. Diogenes, som udi en Krog dette seer, gier imidlertid Grimacer, og efterader dem. Endeligen henter han en Krabast, hvormed han prygler dem, og driver dem ud. De skraale klageligen.

55-56. Konstige Dandser] Konstdandser, Balletdandser.

Scen. 6.

Scen. 6.

Diogenes alleene.

Ja piber kun, I Skabhalse! Ligesom denne Comoedie endtes med et Sørgeespill, saa vil det og gaae den hele Stad. Jeg vil ogsaa forsøge at dandse, men en Dands, som giver tilkiende en forestaaende Tragoedie.

Diogenes dandser meget naragtig med sine Træssoc, efter en sørgelig Melodie af en Sællepipe eller Lire. Midt udi Dandsen indkommer Plutus, og da holder Spillet op, men Diogenes bliver ved at dandse.

Scen. 7.

Plutus. Diogenes.

Plutus. Jeg har allerede beriget mange gode og dydige Borgere, og nu leder jeg efter mærkværdige Philosophos, som leve udi Armød. Men hvad er det, som jeg der seer? Det er jo Diogenes. Det er rart at see en saa ærbar Mand at dandse. Jeg kand slutte, at saasom han er en god Patriot, da glæder han sig over Stadens Velstand, som min Ankoms tilveye bringer. Hor, Diogenes! du skal ikke glæde dig forgiæves; thi det er saadanne Mænd, som jeg leder efter, og til hvilke jeg fornemmeligen uddeler mine Gaver.

Diogenes staaer lidt stille, seer stift paa ham, og dandser paa nye.

Plutus. See her, Diogenes! hvad jeg forærer dig, som skal giøre din Glæde fuldkommen. Her er en Pung fuld af kostbare Stene.

Diogenes seer stift paa Pungen, som Plutus haver i Saanden, vender sig om, og dandser igien.

Plutus. Hold op, Diogenes! medens jeg taler med dig, og tag til dig denne Skat, som vil sette dig udi Velstand.

Diogenes seer paa Pungen, og dandser igien.

Plutus. Det er selsomt med disse Philosophi. De ere ofte saa henrykte udi deres Meditationer, at de høre ikke hvad man siger. Giv Agt paa min Tale, Diogenes! Saasom jeg [S. rart] sjældent. — 31. henrykte] henrykkede, fordybede.

nu omstunder har faaet mit Syn, saa at jeg kand distingvere gode Mennesker fra onde, saa uddeles mine Gaver nu med Skionsomhed, og ingen uden dydige Mænd blive derudi deelagtige. Jeg seer og kiender dig, og veed, at du est en fornuftig og tilligemed oprigtig Philosophus, hvis Philosophie som mange andres bestaaer ikke udi Skægget og Kaaben, men udi Forstand og uforfalsket Dyd. Derfor giver jeg dig denne Skat, som vil giøre Ende paa din Armød og sette dig udi Velstand.

Diogenes seer stift paa Pungen igien, vender sig om, og dandser paa nye.

Plutus. Åh Himmel! hvad vil dette sige? Mon han foragter Riigdom, for hvilken andre tilfette Siæl og Liv? Han vil maa stee ikke troe, at udi Pungen er saadant kostbart Liggendefæ skjulet. Kom dog hid, Diogenes! saa skal jeg opløse Pungen, for at vise dig Skatten og at bestride din Vantro.

Diogenes tar Pungen, som er opløst, spytter derudi, leverer Pluto den tilbage, og bliver ved at dandse igien.

Plutus. Dette ligner jo Ufsindighed. Jeg skammer mig ved at have giort saadant Tilbud.

Diogenes gior ham en dyb Compliment, tager ham ved Saanden, dandser ud med ham af Skuepladsen, og til Slutning snyder sig og besmærrer Pluti kostbare Kiøle.

Scen. 8.

Diogenes alleene.

Saa herud med alle forfængeligheder! Jeg skal nok holde reent for min Dør. Sid andre kun vilde følge mit Exempel. Men jeg troer ikke, at jeg vil have mange Efterfølgere; tværtimod, Altar vil oprettes for Riigdommens Gud Pluto, og Penia, Gudinden for Fattigdom, under hvis Regiment vor Stad saalænge har blomstret, vil forvises. Jeg gaaer nu bort, og kryber ned i min Tonde, medens Staden raser; thi jeg mærker, at ved mine Prædikener intet vil udvirkes. Men Udfaldet vil lære, at mine Formaninger ere ikke ilde grundede.

Scen. 1.

Plutus.

Nu har jeg udforsket Stadens Tilstand og med Forundring mærket, at de dueligste og dydigste Mænd have været betle-færdige. Men Stadens Skikkelse skal snart forandres. Man skal med Glæde og Fornøjelse mærke, at Plutus er ey mere blind: man skal see Dyden at belønnes, og hver Borger skal derved opmuntres til Dydens Øvelse. Men der seer jeg den gode Timotheus at komme; han seer glad og fornøjet ud, og det ikke uden Aarsag, thi hans Skrine og Kister, som forhen vare tomme, ere nu opfyldte med Guld og Sølv.

Scen. 2.

Timotheus. Plutus.

Timotheus paa Aaa. Ah naadige Herre! hvormed fand jeg forskyldte de beviste Velgierninger? Jeg var tilforn saa fattig som Iesus; nu er jeg saa riig som Croesus. Tag til Takke med et erkjendeligt Hierte, som jeg vil beholde saalange, som jeg lever.

Plutus. Stat op igien, Timothee! og bliv ved at øve de Dyder, som I tilforn har distingeret eder med; og see til,

at den erhvervede Riigdom ikke forleder eder til Hojmod eller Vellyst, men betænk, at eftersom det er ved Dyd, saa stor Velstand er tilvejebragt, det er ved samme Lernet og ved Dydens bestandige Øvelse, at saadan Velstand skal blive stedsevarende.

Timotheus. Jeg skal troeligen efterleve denne Formaning. Men eftersom Eders Excellence har bevist mig saa stor Naade, saa beder jeg underdanigst, at han vil legge en liden dertil.

Plutus. Hvad skal det være? Siig frem.

Timotheus. Jeg beder, at mine Naboer maa blive i samme Stand, som de vare tilforn udi, paa det jeg desbedre fand distingvere mig blant mine Medborgere og desbedre skionne paa den Velstand, som jeg er sat udi. Thi naar Alle blive lige riige, saa == Eders Naade begriber nok hvad jeg vil siige.

Plutus. Jeg begriber det alt for meget. Jeg mærker, at I vil misbruge de forundte Gaver, og at I henfalder til Hojmod og Misundelse, som er ingen dydig Mands Character. Jeg har holdet eder for en god Mand. Jeg troer ogsaa, at I har haft Dyd og Relighed for Gyne; thi det skarpe Syn, hvormed jeg nu er begavet, hinderer mig at vildfare i mine Domme. Men jeg fand ikke spaae om tilkommende Ting; jeg fand see hvad een er, men ikke hvad han vil blive.

Timotheus. Eders Naade fatter maaskee ikke hvad jeg vil siige. Jeg onsker min Naaste og Medborger alt Got; men ==

Plutus.

Plutus. Det er at sige: I ønsker jer Medborger alt Got, men kand ikke lide, at han settes i samme Velstand med eder. Gaf bort, og see til, at I anvender paa gode og nyttige Ting den Skat, som er eder tilfalden, og misund andre ikke deres Lykke.

Scen. 3.

Plutus. En Skolemester.

Plutus. Denne Mands Opførsel foraarstager mig nogen Eftertanke; dog haaber jeg, at Staden i Almindelighed ved min Nærvarrelse skal blive lykkelig. Her maa jeg lidt opholde mig paa dette Sted, for at imodtage og affærdige Sollicitanter. Der seer jeg en Mand at fremtrine. Hans Ansigt og nedslagen Sind giver hans slette Skiebne tilkiende.

Skolemesteren. Jeg drifter mig at bønfulde Rikigdommens Gud, som jeg horer af Himmelen at være stiftet til at hjælpe fattige og nødlidende Mennesker, nemlig saadanne, som uden deres Skyld og Bred lide Armod.

Plutus. Hvad er eders Profession?

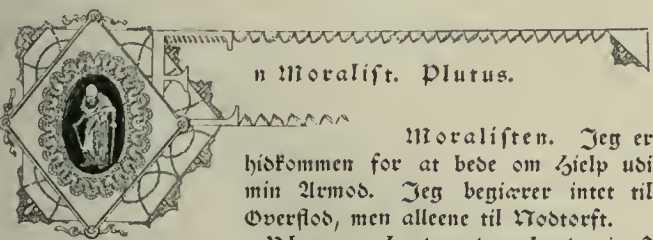
Skolemesteren. Jeg er Skolemester her udi Staden, og har været udi det Embede udi 30 Aar.

Plutus. Haver I udi all den lange Tiid ikke lagt eder noget til Beste?

Skolemesteren. Nej ved den Profession er ikke det tørre Brød. En Advocat, en Medicus kand paa een Dag fortiene mere, end jeg udi et heelt Aar. Jo mere jeg har holdet mine Disciple under Aue og Disciplin, jo mindre Tak har jeg faaet af deres Forældre, og jo mere er jeg bleven forhadet af deres Modre, som gemeenligen meest kiale for Born til deres egen Fordærvelse. Men jeg har heller villet leve i Armod og under forfølgelse end efterlade min Pligt; thi enhver, som Ungdommens Oprugtelse er betroet, har stort Regnskab at giøre.

Plutus. Jeg mærker, at I er en god Mand, og at I fortjener at være deelagtig udi de Gaver, jeg i denne Stad gjør til dydige Borgere. Gaf strax hjem til jer Huus; der skal I finde en Skat, som skal hjælpe eder paa Fode. Lad eder dog deraf ikke forlede til Ørkesløshed, men bliv ved eders forrige Profession.

Scen. 4.

Moralisten. Plutus.

Moralisten. Jeg er hidkommen for at bede om Hielp udi min Armod. Jeg begiærer intet til Overflod, men alleene til Nødtørst.

Plutus. Hvad er eders Handtering?

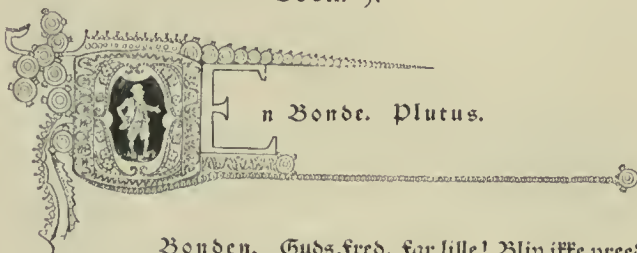
Moralisten. Jeg bruger min Pen til at afmale Menneskets Fejl og Laster. Men desværre, jeg høster kun slette Frugter af mit Arbejde. Frugterne ere Had, forfølgelse og Armod; da hykkelske Skribentere derimod fødes og giødes, ja bæres ligesom paa Hænder til Høghed og Velstand.

Plutus. Eftersom I høster ikke andre Frugter af eders Arbejde, hvi fremtruer I da i at moralisere?

Moralisten. Kiærlighed til min Næste driver mig dertil. Men onde Mennesker ville saadant ikke troe; de ansee deres største Venner som deres bitterste Fiender, og derimod deres Fiender, nemlig Hyklere, for deres beste Venner.

Plutus. Jeg seer, at I ogsaa er en god Mand. Bliv ved eders forhold, og gaf hjem, hvor I skal finde et Liggendefæ.

Scen. 5.

En Bonde. Plutus.

Bonden. Guds Fred, far lille! Bliv ikke vreed, at jeg saa dristig kommer hid.

Plutus. Hvad est du for een? Hvorfra kommer du?

Bonden. Jeg er en Bonde fra Landet nær her ved Staden. Jeg har hørt, at han er hidkommen, for at giøre vel imod got Folk.

Plutus. Regner du dig da iblant got Folk?

Bonden. Jeg tør selv ikke sige det; men Folk, som kiender mig, holder mig at være lige saa ærlig, som min Huusbond er velbyrdig.

Plutus. Er din Huusbond og ikke ærlig?

Bonden. Derom kand jeg som en ringe, eenfoldig Mand ikke domme. Det kand jeg alleene for vist sige, at han er velbyrdig.

Plutus. Jeg mærker, at du est en stikkelig Mand, efterdi du ikke vil tale ilde om dit Herkskab.

Bonden. Mit Herkskab er got nok, saa vidt hans Herkskab det vil tillade.

Plutus. Har da dit Herkskab et andet Herkskab over sig igien?

Bonden. Ja vist, saa vel hos os som paa andet Gods.

Plutus. Det forstaaer jeg ikke.

Bonden. Det kommer deraf, at han er ingen Landmand; thi enhver, som forstaaer Landmandskab, veed, at paa hvert Gods ere tvende Herkskaber, nemlig Huusbonden og Ridesfogden. Bonden staaer under Huusbonden, og Huusbonden igien under Fogden, uden hvis Tilladelse han intet formaer.

Plutus. Jeg forstaaer din Mening, og mærker, at du est ikke taabelig. Men hvad er din Begiæring?

Bonden. Jeg haver hidindtil ydet Skat og Landgilde, saalænge som Alder og Helbred har tilladt mig at arbejde; men nu tager Svaghed ved Alderen til, saa at jeg ikke kand fortiene min Fode.

Plutus. Din Huusbond seer vel igiennem Fingre med dig udi saadan din slette Tilstand?

Bonden. Det gjorde han gierne, hvis hans Foged ham saadant vilde tillade.

Plutus. Du maa giøre mig nogen Forklaring over denne mørke Tale. Hvad er en Foged her i Landet?

Bonden. En Foged er den, som med en absolut Magt regierer Gaard og Gods, og lader Herren alleene beholde den pure Titel. Derfor er vel ingen skreven Lov, men en almindelig

Vedtrægt, som siger: I Herrer! værers eders Aidesfogeder herige og lydige. Med et Ord, naar Fogeden er os imod, kand Herren intet Got giøre os.

Plutus. Min Kiære Mand! jeg har Medlidenhed med dig, og derfor vil hielp dig til Rette. Naar du kommer til dit Huus igien, vil du i din Kiste finde en Skat, hvormed du ikke alleene kand tilkiøbe dig Frihed for Zoverie, men endogsaa kiøbe din Gaard og faae den til Eyendom.

Bonden. Tak, naadige Herre! Det er en stor Trost for mig udi min Alderdom.

Scen. 6.

Jomfruen. Det er mig sagt, at Plutus skal opholde sig her. Der troer jeg han er; thi han er mig beskrevet at bære en lang Gyldenstyffes Kiøle. Ah naadige Herre! jeg beder underdanigst om nogen Hielp.

Plutus. Hvad fattes hende, min gode Jomfrue?

Jomfruen. Jeg er af 6 Sødsfende den Ældste. Mine 5 yngre Søstre ere alle gifte, og jeg alleene er endnu Jomfrue.

Plutus. Græd ikke, mit Barn! men siig mig hvad som er Aarsag til den Foragt, som er kasted paa hende.

Jomfruen. Man gifter sig nu omstunder alleene enten for Penge eller for Skionhed. Begge Dele ere mig nægtede, hvorfor jeg alleene staaer tilbage foragtet og forhadet.

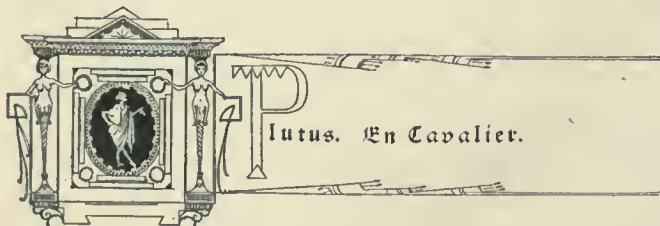
Plutus. Hun giver sig tilfreds, min gode Jomfrue! Naar hun kommer til sit Huus, vil hun finde en Skat, som kand tiene hende til Medgift. Men jeg frygter, at eftersom hun er til Alder og er vanheldet med den lange Næse, at hun dog ingen Bysler faaer.

Jomfruen. Ah naadige Herre! frygter ikke derfor. Naar det rygtes, at jeg har bekommet en saa god Medgift, bliver jeg strax gift, endskiont min Næse var en halv Allen langer.

Plutus. Det kand og maastee hende sig; thi man siger udi Ordspøget, at Penge give baade Byrd og Skionhed, og kand forarsage, at en Medusa stikker i Øyene som en Venus.

Hun neyer, og gaaer bort.

Scen. 7.

Plutus. Her kommer en ung Person, hvis Klædebragt viser Vellyst og Forfængelighed, og jeg seer, at Hiertet er ogsaa fuldt deraf.

Cavalieren. Efter som jeg horer, at han beriger saa mange gemene og daarlige Memestee, saa haaber jeg ogsaa, at han hielper paa mig, som har sat Midler til paa Artighed og Galanterie, saaledes at jeg har været en Zirath for Staden.

Plutus. Hvorudi bestaaer eders Artighed?

Cavalieren. Jeg har lært at dandse, at spille paa Instrumenter, at sigte, at vinde Fruentimmerets Gunst. Sær er udi Dandse-Konsten ingen min Lige; hvis min Herre har Lyst til at see en Prove derpaa, vil jeg strax giøre den.

Plutus. Det giøres ikke fornødent; jeg tvivler ikke om hans Capacitet, enten derudi eller andre galante Videnskaber. Men hvad er hans Begiering?

Cavalieren. Jeg beder om nogen Assistance, efterdi jeg har paa galante Videnskaber og en distingveret Opførsel tilsat mine Midler.

Plutus. Jeg mener, at han behøver ingen Assistance, eftersom de herlige Videnskaber, som han har lært, nok kand føde sin Mand. Dog vil jeg ikke gandske veygre mig for at meddele ham noget. Naar han kommer hjem, skal han finde nogle Kobber-Penge udi en Pung, hvormed han kand kiøbe en Strikke for at hænge sig.

Cavalieren stamper med Gulvet, og gaaer bort.

Plutus. Han gik vreed bort. Alle andre saadanne Personer ville faae samme Afstæed. Undsetning af Penge havde ikke tiend denne unge Karl til andet end at fornye hans daarlige og vellystige Levnet. Men der seer jeg en anden Sollicitant, som er ikke et Haar bedre, og derfor vil faae samme Afvisning.

Scen. 8.

Den Drukne. Det er nok her, hvor jeg skal finde ham. Rigtig nok. Naar der er Naadhuset, saa maa jo her endelig være Torvet. Og hvis dette slaaer fejl, saa maatte Pokker troe sine Øyne meer.

Plutus. Denne Mand er overstadig drukken.

Den Drukne. Her horer jeg een at tale. Wer da? Ney det maa have været jeg selv, som taledede. Ha ha ha!

Plutus. Han vil nok ogsaa have Penge, paa det at han i en Hast kand drikke sig ihjel.

Den Drukne. Jo Drollen splide mig ad, om der er ikke een, som taler. Jeg er jo hverken fuld eller gall. Jeg maa see mig om. See her staaer Manden, som jeg leder efter. Hans Tiener, min Ven! er hans Navn ikke Plutarhus? Jeg veed ikke, om han har den Ære at kiende mig?

Plutus. Ney jeg kiender dig ikke.

Den Drukne. Det er underligt, at han ikke kiender Strobilo, hvis Navn er kiendt over den hele Stad. Spørg kun det mindste Barn, om det ikke kiender Strobilo. Strobilo, Palæmons Son og Urganias Egtemand. Spørg kun hvert Barn, det vil strax siige = = =

Plutus. Det vil siige: Hvo kiender ikke den Drukkenbolt Strobilo, som gaaer hver Dag med et Ruus?

Den Drukne. Hor, min Ven! jeg drikker aldrig, uden naar jeg tørster. Hvis en anden havde talet saaledes, havde jeg

jeg bleven vreed. Jeg er lige saa fastendes, som jeg stoed af min Seng.

Plutus. Du var maaskee drukken, for du stod op.

Den Drukne. Ha ha ha! Drukken, forend jeg stod op! Det er en underlig Tale. Jeg veed jo, man kand ey drikke sig drukken paa Sengen. Jeg er min Troe gandske fastende. Men jeg haver ont i mine Been, de vil ikke staae, de Hunde; hvad kand jeg dertil? Men maatte jeg spørge min Herre om noget?

Plutus. Hvad er det?

Den Drukne. Er hans Navn ikke Plutarckus? Det er Riigdommens Gud, som jeg leder efter, og som jeg horer, at være kommen til vor Stad for at berige dydige og meriterede folk og saadanne, som jeg er.

Plutus. Jeg troer nok, at du est en meritered Mand; thi du hjælper paa Consumption af Stadens drikkende Vahre.

Den Drukne. Jeg vil ikke rose mig, men lader andre giøre det; dette tør jeg dog siige, at jeg besidder saa megen Dyd, som 10 af de beste Borgere her i Staden, og hvis min Herre ikke vil troe mig paa mine blotte Ord, vil jeg giøre min Ved derpaa.

Plutus. Gak fra mig, Menneſte! jeg har ikke Tiid at tale med dig.

Den Drukne. Skal da saadan brav Mand, som jeg er, gaae trosteslos bort?

Plutus. Jeg hverken vil eller kand troste dig, men raader dig ikkun at gaae hjem og sove Rusen ud.

Den Drukne. Jeg er hange, at jeg har taget fejl. Bliv ikke vreed, at jeg spørger ham om een Ting.

Plutus. Hvad er det, som du vil spørge mig om?

Den Drukne. Er ikke hans Navn Plutarckus?

Plutus. Hvem leder du efter?

Den Drukne. Jeg leder efter Riigdommens Gud.

Plutus. Hos ham faaer du ingen Trost. Bacchus er den Gud, som du har dyrket, og som du maa søge Hielp hos.

Den Drukne. Ha ha ha, Bacchus! det er en fæd Karl! han er lige saa riig som jeg. Han gaaer syngende og stammende bort, men kommer igien. Jeg kand ikke gaae bort med uforretted Sag. Det maa ikke være den rette Mand, som jeg har talet med. Man sagde mig dog, at han skulde staae her lige ved Raadstuen. Jeg maa dog have ret Bestfeed. Hør, min Herre! er hans Navn ikke Plutarckus?

Plutus. Hvis den Drukkenbolt ikke strax gaaer bort, skal jeg kalde paa Magistratens Tienere.

Den Drukne. Magistratens Tienere! Ha ha, Magistratens Tienere! Magistratens Tienere drikke lige saa stærkt som jeg. Ha ha, Magistratens Tienere!

San salder. En gierrig Mand kommer ind.

Scen. 9.

Euclio. Hør seer jeg den Drukkenbolt Strebilo. Saadant er hans daglige Levnet. Jeg maa dog forbarme mig over ham og slæbe ham ud.

San slæber ham bort.

Plutus. Intet er saadan Drukkenbolt tienligere end fattigdom. Det er usforsvarligt at rekke den Haanden, som anvender Penge paa at forføre sit Liv.

Euclio. Hør seer jeg Riigdommens Gud Plutus, som jeg leder efter. Vær velkommen hid til vor Stad. Eders Ankomst har opfyldt den hele Republik med Glæde, helst saasom Eders Naade har faaet sit Syn, og derfor ikke meer udi Blinde kand uddele eders Gaver, som desværre ofte tilforn er seet. Thi der ere udi de fleste Stæder flere onde end gode Menneſter; og mener jeg, at Eders Naade allerede derpaa her i Staden har seet Prover. Jeg slæbde nyeligen bort en overstadig drukken Mand, der har tilsat sine Midler paa stærk Drik. Her findes andre, der iligemaade have skammelige fortrædet deres Arvedeel, somme paa fraadserie, andre paa Skiojer og letfærdige Qvinder, andre igjen paa Stads og Pragt. Jeg haaber, at Eders Naade ikke rekter Haanden til slige Menneſter; hvilke misbruge Penge til deres egen fordærvelse; og er derfor forsikret om at saadant alleene vederfares mig og andre gode Huusholdere, der ved en fornuftig Oeconomie ikke alleene har conserveret sin Fæderne-Arv, men endogsaa forøget den.

Plutus. Jeg maa først giøre eder et Spørmaal. Hvor meget har I arvet efter eders forældre?

Euclio. 4000 Pund, hvilke endnu ligge u-rørt udi min Kielder.

Plutus. Haver I da Intet deraf taget?

Euclio. Ney udi 16 samfælde Aar haver den Skat været u-rørt; thi jeg har heller villet hungre og tørste end tillade, at min Fæderne-Arv, som med saa stor Omhyggelighed har været samlet, i ringeste Maader skulde formindskes. Videre: jeg har siden efter min Broder arvet en halv Gang saa meget, hvilket ogsaa er udi Behold, og ligger udi samme Kielder. Kand vel vifse større Prover paa Oeconomie, og kand Eders Naade vel bedre uddele Riigdom end til en Mand, der forvarer den som sine Øyensene?

Plutus. Hør, min gode Ven! der er 2 Slags skadelige Borgere udi en Stad. Nogle ere vellystige og odsle, det er saadanne som den beskientede Mand, hvilken I udslæbde. Andre ere Gniere, det er saadanne, som ligner eder, og som grave deres Penge under Jorden, at de ikke skal være enten dem selv eller andre til Nytte. Begge ere saaledes udelige og skadelige Borgere: hine, fordi de misbruge, disse, fordi de ikke bruge deres Midler. En odsel og vellystig Mand bør ingen Penge have, efterdi han anvender dem paa fraadserie og Drukkenſkab, som fordærver Legem og Siæl. En Gnier bør ey heller have Penge, efterdi han ikke fører sig dem selv eller andre til Nytte. Det er mod disse toende Slags folk, jeg stedse har ført Klagemaal; thi de første har ligesom deelt mig ud iblant Skiojer og Ardeemand, og de sidste have holdet mig bunden udi Lænker, ja kaster mig ned udi mørke Huler og gravet mig under Jorden. Det er for deres Skyld, at jeg saa meget har været estertalet, og saa ofte har maat høre ilde, da dog Skylden ikke har været min. Men den Blindhed, hvormed jeg selv saavel som min Kiære Søster fortuna haver været slagen, har alleene været Uarsag dertil. Saasom jeg nu har faaet mit Syn, ja saa stærkt Syn, at jeg kand see Menneſter ind til Marven, er jeg sat i Stand til at anvende mine Gaver med Skionsomhed og ikke at berige uden gode og dydige Mand, det er saadanne, som bruge deres Riigdom til deres egen Væe og til Stadens Nytte. I mærker saaledes heraf, at I kand ingen anden Trost faae af mig end den forrige Mand, som I selv fordomte, og holdt uærdig til mine Gaver. Gak derfor strax fra mig. Jeg vil ogsaa begive mig herfra paa et andet Sted udi Staden, for at anhøre flere Sollicitanter.

De gaae bort, hver sin Vey.

Scen. 10.

Scen. 10.

Davus. Palæstrio.

Davus. Gav du Algt paa hvilken Mine Theodorus gjorde, da han gif forbi?

Palæstrio. Det var med stor Nød, at han vilde løfte paa sin Hat.

Davus. Jeg mærker, at de Penge, som Plutus har givet ham, har allerede gjort ham storagtig.

Palæstrio. Jeg troer og det samme. Men Touren kommer vel og til os.

Davus. Det haaber jeg ogsaa, ja jeg er saa got som forsikred derom.

Palæstrio. Hvorpaa grunder du saadant Haab?

Davus. Du horer jo, at Plutus er hidkommen for at berige dydige og meriterede Mænd. Jeg mener, at han kand ikke haae noget paa os at sige, besynderlig paa mig, thi jeg har nøye betragtet mit Levnet, og ved Sammenligning af det Onde med det Gode fundet, at jeg kand regnes blant de best meriterede Mænd her i Staden.

Palæstrio. Men naar jeg eftertænker alting, saa maa jeg tilstaae, at baade jeg og du har bedrevet adskilligt Ont, som vi ingen Farve kand paasette.

Davus. Jeg nægter ikke vore Misgierninger, jeg siger ey heller, at man kand sette Farve derpaa; men naar jeg setter paa den ene Side mine Synder og paa den anden Side mine gode Gierninger, finder jeg, at Summa Lateris bliver langt større paa den sidste Side.

Palæstrio. Det kand jeg i en Hast ikke begribe.

Davus. Det kand nok være; men det kommer deraf, at du ikke forstaaer Regne-Konsten. Det maa jeg forstaae, som i min Ungdom har været foged. Ved Hielp af Regne-Konsten bragte jeg det altid dertil, at jeg kunde liquidere med en Principal, ja ogsaa saaledes, at han blev mig skyldig. Hør for Eksempel herpaa en eneste Prøve: En Nat er jo fast den halve Deel af vort Liv.

Palæstrio. Det er sandt nok; og undertiden mere, thi jeg sover gemeenligen 14 Timer.

Davus. Got; der har vi mere end din halve Livs-Tiid uden Synd, thi saalænge man sover, synder man ikke.

Palæstrio. Det er min Troe gandske rigtigt.

Davus. Lad os nu examinere den anden halve Deel, som vi har bortdrevet med gode Tings og Misgierningers Omveppling, saa bliver det jo kun en Bagatelle af en Tiid, hvorudi vi har syndet.

Palæstrio. Dette glæder mig, og jeg troer i saa Maade, at Plutus ikke kand gaae os forbi.

Davus. Hvis han gaaer os forbi, da er han lige saa blind, som han var tilforn. Men han gaaer os ikke forbi. Jeg har allerede mærket af det milde Ansigt, som han ved sin Ankomst gjorde mig, at jeg bliver ikke forglempt; thi det var ligesom han vilde sige: Touren kommer og til dig, Dave! naar jeg kommer i de smaa Gader, og Folk af første Classe ere hiulpne. Jeg bekymrer mig nu derfor alleene derom, hvorledes jeg skal anvende den Skat, som jeg har i Vente.

Palæstrio. Det kand ogsaa give mig noget at tænke paa.

Davus. Pengene maa man ikke grave ned i Jorden; det lider Plutus ikke. Jeg har i Sinde at Jegge mine Penge an i Jordegods, for at blive Proprietarius. Jeg vil tilkiøbe mig den store Eng, som ligger strax uden for Staden.

Palæstrio. Det er ikke saa galt. Min Ambition gaaer dog ikke saa vidt; jeg vil alleene være Hollænder, og vil tilkiøbe mig nogle 100 gode Kior.

Davus. Men hvor vil du græsse dem?

Palæstrio. De skal græsses paa din Eng.

Davus. Løstende paa Satten. Jeg mener nej, med din Permission.

Palæstrio. ligeleeds. Og jeg mener jo, med din Permission.

Davus. Dine Kior paa min Eng?

Palæstrio. Hvo vil forbyde mig det?

Davus. Er jeg ikke Eyere af Engen?

Palæstrio. Er jeg ikke Eyere af Kioerne?

Davus. Du taler som en Slyngel.

Palæstrio. Og du taler som en Nar.

Davus gir ham et Brevsigen. Det er for dine Kior.

Palæstrio giver ham eet igien. Og det er for din Eng.

De kommer i Saar sammen.

Scen. 11.

Diogenes. Davus. Palæstrio.

Diogenes. Hvad Pokker er dette? De ere jo færdige at myrde hinanden. Jeg maa stille dem ad. Hvad er Ursag til saadan Forbittelse?

Davus. Han vil have sine Kior at gaae paa min Eng.

Palæstrio. Og han vil forbyde mig det.

Diogenes. Det er en mørk Tale for mig.

Davus. Jeg vil tage Diogenes til Dommer herudi.

Diogenes. Siig da frem, hvorudi Tvistigheden bestaaer.

De tale begge længe i Munden paa hinanden.

Diogenes. Sagt, sagt! lad een først tale alleene.

De continuere at tale i Munden paa hinanden, hvorudover Diogenes begynder at efterlade dem, saa at de raabe alle 3 tillige. Omsider vil Diogenes gaae bort.

Davus. Bie dog lidt, Hr. Magister! J har jo lovet at være vor Dommer.

Diogenes. Saa maa da een tale alleene.

Davus. Ja vel, jeg vil da tale først. Vi overlagde med hinanden, hvorledes enhver af os skulde anvende den Skat, som vi vente af Pluto. Jeg besluttede at tilkiøbe mig en Eng; han derimod vilde tilkiøbe sig nogle 100 Kior. Derpaa havde jeg intet at sige; men han forlangede og paastod, at hans Kior skulde græsses paa min Eng. Er det ret og billigt?

Diogenes. Forholder Sagen sig saaledes?

Palæstrio. Ja det er vist nok. Men er det ikke billigt, at efterkom = = =

Diogenes. Jeg har alt nok. Jeg dommer saaledes herom: Hvis Plutus giver nogen af eder en Skierv, saa maa han være lige saa blind som tilforn; men saasom han har bekommet sit Syn, saer J intet at trette om. Gaaer derfor smukt hjem, J Slyngle! og lader eder aarelade.

Davus. Er jeg en Slyngel?

Palæstrio. Er jeg en Slyngel?

Diogenes. Jeg kand ikke sige, hvilken af jer er den største. Jeg siger kun: Gaaer hen, og forliger eder, J Skabhalse!

Davus. Ja vi skal forlige os til din Ulykke.

De angribe Diogenes med forenet Magt, staaer ham ned paa Gulvet, og løbe bort.

Scen. 12.

Diogenes. Penia, Gudinde for Fattigdom.

Diogenes [alleene]. Hvad havde jeg der at bestille, at agere Dommer imellem 2 Narre? Men det er ikke den første Gang, jeg har faaet saadan Confect for min Fritalenhed. Jeg har stævnet Gudinden for Fattigdom Penia at møde mig, for at give hende et godt Raad og at trøste hende udi denne Trængsel, som hun ved Pluti Ankomst vil underkastes. Men der kommer hun.

Penia udi lange linnede Klæder. Ah Diogenes! jeg har længtes af Begjærlighed til at tale med dig; thi jeg veed, at saasom du tager Deel udi Stadens Velgaaende, du græmmer dig ikke mindre over dens Forandring end jeg selv. Jeg haaber, at du ved dine grundige Prædikener stræber at hindre den overhængende Ulykke, som man veed at du ved din Veltalenhed ofte har udvirket.

Diogenes. Det hjælper ikke, Gudinde! at prædike for dove Mennesker. Den hele Stad er ved Pluti Ankomst forvandet til en Daarekiste. Man haver ikke at tale uden om den Velstand, Staden skal settes udi. Alle Guders Dyrelse ophører; Plutus er nu omstunder den eneste Gud, som æres og tilbedes.

Penia. Det er desværre alt for sandt; og jeg, under hvis Beskyttelse Staden saalænge har blomstret, anses nu af nogle med Foragt, og af andre holdes for Republikvens Fiende. Jeg seer, at jeg ved denne Forandring maa vende Ryggen og gaae frivilligen udi Landsflygtighed. Hvad raader du mig ellers?

Diogenes. Jeg raader ingenlunde til frivillig Landsflygtighed, hvilket giver Frygt og Vankelmødighed tilkiende. Jeg raader heller at forsvare sin Sag for Retten og med kraftige Argumenter at vise, hvor meget denne Forandring strider mod Stadens Velfærd, og hvad Uheld deraf vil flyde. Naar Gudinden saaledes for Retten har forklaret sin Sag og underkastet sig Raadets Kiendelse, kand hun uden Eftertale gaae i Landsflygtighed, som hende ved Dom paalegges, og saaledes af Fornødenhed giøre en Dyd. Men jeg vil raade Gudinden fornemmeligen at betiene sig af eet Argument udi Processen, som meest vil bestyrke hendes Sag og til intet giøre den største Indvending, som Plutus vil betiene sig af. Naar Gudinden afmaler de Uheld, som Riigdom paa de fleste Steder har forarsaget, ville vel alle saadant tilstaae. Men Plutus vil dertil svare, at saadant har reysset sig af hans forrige Blindhed; han vil siige, at saadant herefter ikke vil skee, efterdi han nu har faaet sit Syn og derved er sat i Stand til at uddele sine Gaver med Skionsomhed, saa at ingen uden dydige og meriterede Mennesker ville beriges, det er saadanne, som ville anvende deres Riigdom til gode og nyttige Tings Forfremmelse og det gemene Beste. Dette Argument kand ikke andet end stikke udi Øynene; men det kand igiendrives.

Penia. Hvorledes skal det igiendrives? Jeg zitterer selv ved denne Indvending.

Diogenes. Det skal skee saaledes: Just fordi Plutus har faaet sit Syn, og just fordi dydige og meriterede Mænd alleene beriges, just derfor er den største Uheld at befrygte; thi deraf vil følge, at de beste Mænd, som hidindtil have været Zirath for Republikven, ved Riigdom ville vanslægte fra deres forrige Dyder og forfalde til Hovmod og Vellyst, saa at den hele Stad vil blive fordærvet. Paa dette Argument maa hun stift holde; og naar hun møder for Retten, maa hun tage sine smaa Foster-Børn med sig, for at bevæge Dommerne til Medlidenhed.

Penia. Det er et godt Raad. Jeg skal betiene mig deraf, om det kand hjælpe.

Diogenes. Det maa komme an paa et Forsøg. Lader os gaae tilside saalænge.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Davus. Diogenes.

Davus. Denne Dag vil blive mærkværdig. Jeg vil biivaane Retten fra Begyndelsen til Enden. Men der seer jeg Diogenes; han kommer nok udi samme Forsæt. Tak for sidst, Hr. Magister!

Diogenes. Det er intet at takke for.

Davus. Jeg mærker nok, I er bleven vreed, formedelst sidste Medhandling.

Diogenes. Naar en Hest eller et Uffel spænder mig, gjør det vel ont; men jeg kand ikke blive vreed over det, som mig vederfares af umælende Dyr.

Davus. Her, Diogenes! den, som haver en stor Mund, maa have en breed Rygg. Men lad os ikke tale meer om det, som er skeed udi Overværelse. Jeg er hidkommen for at anhere denne Sag, som for Raadet skal ageres mellem Plutus og Fattigdommens Gudinde Penia.

Diogenes. Jeg er ogsaa hidkommen i samme Forsæt.

Davus.

Davus. Mig lyst at vide hvad hun kand sige mod Plutus, som Jupiter har hidsendt for at berige Staden.

Diogenes. Og mig lyst at høre hvad Plutus vil anføre til sin Sags Bestyrkelse.

Davus. Hvad Snak! Jupiter har jo selv stiftet ham hid. Diogenes. Det kand saa være; men mon det ikke er stædt til et Forsøg og for at overbevise Indbyggerne, at de anholde om det, som er dem til Skade og Fordærvelse?

Davus. Jeg havde nok Lyst at være Pluti Advocat.

Diogenes. Og jeg havde nok Lyst at være Gudindens; men jeg haaber, at hun nok selv forsvare sin Sag.

Davus. Tilside! der kommer Raadsherrerne.

Scen. 2.

Fire Dommere udi lange Klæder som Doctores, itom en Skriver.

Davus. Diogenes. Penia og Plutus.

Raadsherrerne sette sig ned ved et Bord.

I. Raadsherre. Vi have aldrig tracteret nogen Sag af større Vigtighed. Jeg haver raadet Gudinden Penia gandske siltiende at forlade Staden; men hun vil endelig forklare sin Sag for Retten, og forlanger en Dom.

2. Raadsherre. Det er noget, som vi ikke kand nægte den ringeste Borger, end sige saadan Dame.

I. Raadsherre. De vare stævnedes at møde til denne Tid. Kald Parterne ind, Hr. Notarius!

Penia med nedslagen Hoved og 2de smaa Børn, alle i hvide linnede Klæder. Plutus i en prægtig Kiortel. Diogenes stiller sig ved Penia, og Davus ved Pluti Side.

I. Raadsherre. Den Besværing, Gudinde! som J har givet ind mod Plutus, er dristig, og synes at reyse sig af Misundelse over Stadens Velstand, som ved Pluti Ankomst vil beholdes, og hvorpaa vi allerede have nogle Prover. Det synes vel daarligt at ville reflectere paa saadant Klagemaal; ikke desmindre tillade vi eder dog at fremføre alt hvad som J mener at tiene til eders Sags Bestyrkelse, paa det at J ikke skal besynde os for Rettens fornægtelse.

Penia. Hovvise Herrer Dommere! jeg mener, at der behøves ikke stor Veltalenhed til at vise min Paaastands Grund. Det er jo noksom bekendt, hvad Uheld og Fordærvelse Rikdom har bragt med sig. Man har kun at kaste Øyen til vore Naboe-Stæder, hvorudi sees bedrøvelige Virkninger deraf, og hvor Rikdoms Virkninger sees at være Vellyst, Hovmod, Uvind, Opror, Forvirrelse, Tyverie, Rov og Mord; for hvilke Uheld denne Stad har været befriet, saa lange den har været under min Bestyrkelse, og Fattigdom stedse har været geleydet af Dyd.

Diogenes sagte. Intet er sandere.

Davus sagte. Det er Legn.

Plutus. Jeg mener derimod, at der ikke behøves stor Veltalenhed til at vise den foragt og Usmægtighed, store Stæder settes udi ved Fattigdom. Man haver kun at kaste Øyne til een og anden Stad udi Grækenland, for at overbevise derom. Rikdom er en himmelsk Gave, hvorved vi settes i Stand til at beneficere Mennesker og stifte nyttrige Ting.

Davus sagte. Du taler som en Engel.

Diogenes. Du taler som en Dævel.

Penia. Jeg tilstaaer gierne, at Rikdom, naar den vel anvendes, kand kaldes en himmelsk Gave; men mon Erfarenhed viser ikke, at den stedse misbruges, saa at den bliver Mennesker til en Snare? Mon Erfarenhed viser ikke, at Dyd og

Rikdom fast aldrig boe sammen? Vi have seet Riger og store Stæder sinne af Dyder og heroiske Gieninger, saalænge som de have foragtet Rikdom; men saa snart Plutus har indsejnet sig, og de for ham have oprettet Altene, er Dyd og Oprigtighed forsvunden, saa at de siden ere citerede lige saa store Exempler paa Ondskab som tilforn paa Dyd og Oprigtighed.

Diogenes. Du taler som en Engel.

Davus. Du taler som en Nar.

Plutus. Hvad som Penia her har anført, gaaer ikke Rikdom an, som er en himmelsk Gave, men alleene den Misbrug, som deraf giores. Thi alt dette, som siges mod Rikdom, kand og siges mod alle andre gode Ting, som om Sundhed, Styrke, Tapperhed, Lærdom. Ingen kand nægte saadanne Ting jo at være gode, skiont daglig Erfarenhed viser, at Misbrug deraf ofte giores. Skal man nu laste det, som er got, og hindre dets Fremvejt, alleene fordi det kand misbruges? Ingen Mening er mere daarlig, og ingen Lærdom meer skadelig.

Davus. Det er Sole-Mart.

Diogenes. Snik Snak!

Penia. Hvis det var med Rikdom saaledes beskaffet, som med de gode Ting, Plutus opregner og til Exempler anfører, vilde jeg give mig tabt og bekiende, at jeg havde taget mig for at forsvare en desperat Sag. Man kand ikke sige om Rikdom, at den ofte misbruges, men at den usejlsbar for-dærver, ikke alleene Mennesker udi sær, men hele Stæder og Riger, som af Dyders Boeliger og Platoniske Republikover ere forvandlede til Røverkuler. Saalænge de gamle Persianer levede under Penia's Bestyrkelse, vare de de dydigste, retfærdigste og tapperste Folk i Asien. Ved Rikdoms Indførsel bleve de vellystige, ferge, qvindagtige, saa at en haandsfuld af Græker traade deres store Monarchie under Jædder. Skvillen Stad udi Grækenland har været udi større Ugt og Ære end Lacedæmon? Saalænge som Fattigdommens Gudinde der havde sit Sæde, vare dens Borgere u-overvindelige, og Raadet i Henseende til dets Retfærdighed var som et almindeligt Domstus for hele Grækenland. Men alle disse Herligheder forsvandt ved Pluti Ankomst og ved Penia's Landsflygtighed, saa at Staden forfaldt til Hovmod, Vellyst og i Folge deraf til Usmægtighed, som befordrede dens Undergang. Adskillige Riger have foreskrevet alle Nationer Love, saalænge som de dyrkede Penia; men saa snart Plutus med sin Rikdom er indført, har man, i Steden for Dyd, Ærlighed, Styrke, indbyrdes Ænhed, Lykke og Seyer over Fiender, seet Uretfærdighed, Usmægtighed, indbyrdes Krig og andre Ulykker, som have befordret deres Undergang. Alt hvad som herom er anført, vises af Historier og Erfarenhed, og derfor ikke kand nægtes.

Diogenes. Dette burde skrives med gyldene Bogstaver.

Davus. Slidder Sladder!

Plutus. Dette synes vel at have noget Skin, men er dog ingen usejlsbar Regel, hvorpaa man kand grunde sig; hvilket kand ved adskillige Exempler vises. Jeg kunde og anføre eet og andet Beviis af Erfarenhed, hvoraf Gudindens Argument kunde til intet giores; men saadant er ikke nodigt, efterdi hun selv tilstaaer, at Rikdom er en himmelsk Velsignelse, og at Skaden deraf flyder kun af dens Misbrug.

Davus. Optime.

Diogenes. Pessimé.

Penia. Men naar Misbrugen er almindelig, og hele Nationer citeres til Exempel, maa da ikke min Thesis staae

fast? Et Sværd eller en Kniv kand være nyttigt; men man maa ikke give dem til galne Mennesker. Visse Spiser og Drikke ere udi sig selv gode; men man maa nægte dem til febricitanter. Man veed jo, at de fleste Mennesker have Tilbørlighed til det Onde, og giøre Misbrug af det, som er got.

Diogenes. Rpperligen talt.

Davus. Slidder Sladder!

Plutus. Jupiter har jo selv skicket mig hid, for at hielp Stadens og at redde den af Umod. Og er det i saa Maade klart, at saadant ikke er skeed uden til Stadens Beste. At ville nægte saadant er at beskylde Himmelen.

Davus. Triumph Triumph!

Diogenes. Snik Snak!

Penia. Himmelen har ladet sig bevæge af Stadens ubluie Naaben at tilsende den Plutum, ikke til Indbyggernes Fordærvelse, men for desbedre at overbevise dem, hvor ilde grundede deres Ansøgninger ere, og at de anholde om Ting, som ere dem urienlige.

Diogenes. Det Argument haaber jeg ikke at kunde kuldkastes.

Davus. Og jeg blæser deraf.

Plutus. Hør, Gudinde! I citerer Exempler paa onde Virkninger, som flyde af Riigdom. Betragt paa den anden Side, hvilke Ulykker Nødlidende fører med sig: den driver Mennesker til Tyverie, Rov, Mord og andre Misgierninger.

Davus. Ha ha! hvad siger I nu, Mester Philosophus?

Diogenes. Vie kun lidt, Mester Snaphane!

Penia. Man maa giøre forskiel imellem Nødlidende, Hunger, Tørst ic. og imellem Mangel paa Riigdom. Staden har stedse været fattig, men dog ikke nødlidende; har den intet haft, saa har den dog intet manglet. Hvor Fornøylelse er, der er og Riigdom, og hvo der har et misfornøyet Sind, lever stedse i Fattigdom; ligesom en Vattersfottig, jo mere han drikker, jo mere tørster han: saa lever en gierrig Mand udi all sin Riigdom stedse udi Umod. Diogenes, som her staaer, er rigere end Alexander; thi den forste haver udi sin Fattigdom altid nok, da denne sidste derimod udi sin Riigdom ligesom stedse hungret og tørster. Den Nødlidende, hvis onde Virkning Plutus beskriver, har intet Sted haft udi vor Republik, og derfor til Exempel og hans Sags Bestyrkelse ikke kand anføres.

Diogenes. Ha ha! hvad siger du dertil, Mester Skielm?

Davus. Det bliver nok besvaret; hold kun din philosophiske flab.

Plutus. Alt hvad som kand siges mod Riigdom og den Ulyslighed, som den kand føre med sig, er dette, at den falder

ofte udi onde Menneskers Hænder. Saadant er nu forebygget derved, at Jupiter har skaffet mig mit Syn og derved sat mig udi Stand ikke herefter som tilforn at uddele mine Gaver udi Blinde, men at jeg kand beneficere dydige og ærlige Mand, som ikke misbruge Penge, men anvende dem til deres egen Ære og Stadens Nytte.

Davus. Svar nu kun herpaa.

Diogenes. Det bliver nok besvaret.

Penia. I Herrer Dommere mærker nok, at Plutus ved dette sidste Svar giver mine forrige Ord Magt, og tilstaaer de onde Ting, som Riigdom stedse har foraarsaget, efterdi han undskylder sig alleene med sin forrige Blindhed. Nu derimod mener han at all Ulyslighed vil ophøre, efterdi han har faaet sit Syn, hvorved han kand stille gode fra onde Mennesker, saa at Riigdom skal ikke falde uden i deres Hænder,

der anvende den til deres egen Ære og til det al-gemene Beste. Men hører hvad jeg hertil svarer. Den halve Stad bestaaer nu af gode og redelige Borgere; disse søger man nu ogsaa ved Riigdom at fordærve, saa at de skal blive de Onde lige, og i følge deraf at den hele Stad skal blive ond og udydig. Udgangen vil vise, at saadant vil hende; thi Historier og daglig Erfarenhed lærer, at hele Nationer tillige, som ved Dyrers Øvelse have distingeret sig, ere ved Riigdom styrrede udi de groveste Laster, saa at de have vanhældet det menneskelige Bien.

Diogenes. Ha ha! Nu fik du noget at bide paa, min gode Karl!

Davus. Giv lidt Tiid, til Dommen falder.

Plutus. Hvad som Penia til Slutning har anført, grunder sig alleene

paa Præsumptioner. Jeg refererer mig til mit forrige, og underkaster Sagen til Doms.

Penia. Jeg ligeledes.

Raadsherren. Behager dem da at træde til Side, medens vi votere.

De gaar alle ud.

Scen. 3.

Raadet alleene.

Raadsherrene reyser sig, gaar frem paa Skue-Pladsen, og en Tiid lang mumle med hinanden, og iblant med hæftige Gebærder. Endeligen, naar de synes at være forenede om Dommen, sætte de sig ned igjen.

Anden Raadsherre. I gode Herrer! lader os endnu lidt betænke os, førend vi affige en saa vigtig Dom. Gudindens sidste Tale har sat mig udi stor Bevægelse, saa at jeg er hart ad færdig at tilbage kalde mit Votum.

41. Snaphane] Marodeur, Røver.

32. tillige] Alle tilsammen.

Første Raadsherre. Hvad bliver da eders endelige Slutning? Det staaer eder frit for at lade indføre eders Protestation.

Anden Raadsherre. Det forlanger jeg ikke. Jeg beder alleene, at vi endnu lidt confererer med hinanden derom; thi udi en saa vigtig Sag kand man ikke betænke sig for længe.

De reyse sig igien, og mumle med samme Gebærder, sette sig ned igjen.

Første Raadsherre til Striveren. Lad nu Parterne komme ind igjen.

Scen. 4.

Raadet. Plutus. Penia. Diogenes. Davus.

Første Raadsherre. Udi denne Sag imellem Riigdommens Gud Plutus og Fattigdommens Gudinde Penia dømmes saaledes: Retten erkjender som en stor Himmelens Gave og Herlighed, at Plutus til os er skiftet for at redde os af den Armod, hvoraf vi hidindtil have laboreret, og derfor finder for got, at for saadan vor Velgjører Tempel og Res-Stotte skal oprettes. De Indvendinger, som Penia herimod haver gjort, fiendes at være ugrundede; og dømmes hun til en evigvarende Landsflygtighed.

Raadsherrerne reyse sig derpaa op, og med Erbdøighed gelejde Plutus ud af Dombuset. Davus gjør en spodsk Compliment for Diogenes, og følger dem efter.

Penia staaer lidt stille med nedslaget Hoved, og derpaa begynder saadan Klagesang, som er en Aria med sagte Musik:

See Dommen affagt er:
Jeg kand ey meer her blive;

2. Slutning] Beslutning.

Til andre Mennecker
Jeg maa mig strax begive.
Jeg uden Noje Kand
Mit Boeskab med mig føre;
Den nøgne Armod's Stand
Mig Reysen let vil giøre.

Man ynke mig ey Kand,
Som herved intet taber,
Men vel et dydigt Land,
Som Plutus snart omstaber.
Thi ved min Bortgang det
Vil hovedfulds til Lyder
Og Ondskab styrtes slet
Og tabe gamle Dyder.

Gak da, Penia! bort,
Lad Staden kun sig fryde:
Dens Glæde blir dog kort;
Sligt vil den snart fortryde.

Sun omfavner Børnene, som græde.

Folg, Kiære Børn! med mig,
Og Øyne ikke værder;
Lad Dyden græmme sig,
Og Staden kun begræder,
Som, inden Soel gaaer ned,
Skal øyensynlig lære,
At indbildt Herlighed
Til Strikke den vil være.

Sun tager Børnene ved Haanden, og gaaer bort.

13. [let] heelt, gausse.

ACTUS V.

Scen. 1.

Davus.

Ulykkelig var den Time, paa hvilken Plutus kom hid til os. Staden er ved hans Ankomst bragt udi saadan Forvirrelse, at den trues med Undergang. Om han har ret faaet sin Syn, kand jeg ikke sige; men det er vist, at han har tabt sin Forstand, [hvilket] sees af hans Gavers daarlige Uddeling. Han har gjort mig og andre meriterede Mænd Afslag, og derimod beriget en Hob Slyngele, for hvilke jeg og andre brave Personer ikke vil vige et Haar, men holder mig i alle Maader lige saa god, som de ere. Saadan hans daarlige Uddeling har forarsaget forbitrelse hos de forbigangne, saa at Staden trues med indbyrdes Krig; og slaer jeg mig gierne til deres Partie. Mange Riigdoms-Gaver ere udsede paa uverdige og slemme Mennesker; og de, som tilforn vare gode, ere bleve onde, thi nogle af dem ere hensefaldne til Hovmod, andre til Gierrighed, saa at det synes, at Riigdom har gjort dem trængende og nødlidende. Min gamle Ven Cleon, som een og anden Gang udi sin Fattigdom har raft mig Haanden og laant mig Penge uden Rente, begiæver nu 12 pro Cento, skönt han af Pluto har faaet en stor Skat. Men der seer jeg Menander med en stor Penge-Pung. Hvis han af Pluto har faaet en Skat, og jeg er bleven forbigaaen, græmmer jeg mig til Døde.

Scen. 2.

Menander syngende, med en Pung. Davus.

Davus. Menander! hvor har du faaet den Pung?

Menander. Hvad kommer det dig ved, Væseffis? Det er ellers en Skat, som jeg har faaet af Pluto.

Davus. Men tov lidt, Kamerad! og sig mig hvorledes.

Menander. Hvad Kamerad? Jeg har ingen Kameradskab med slige gemene Karle.

Davus. Det er dog ikke saalænge siden vi vare Camerader.

Menander. Det kand nok være; men nu ikke mere.

Davus. Ulykkelig! den Knegt er alt slagen med Hovmod. Men sig mig dog, er det ret, at = = =

Menander. Hvis du Tolpel ikke gaaer til Side, faaer du strax et Par Ørefigen.

San slaer hans Hat af, og gaaer syngende bort.

Scen. 3.

Davus alleene.

Jeg maa have mig herover, om det end skal koste mit Liv. Hey, est du en ærlig Karl, saa moder du mig for en Kaarde. Den forræder er alt borte; men jeg finder ham snart. Det skal ikke vare længe, førend han faaer sin forriente Lon. Jeg er vel ingen Sigtemester; dog har jeg lært saa meget, at jeg kand fegge saadan Knægt af. Jeg maa forud øve mig lidt. San setter sig udi Postur. Træk ud, din Hund! Ingen Snak, ingen Snak! træk ud. Ret saa; nu skal du strax faae at see, at jeg er Karl for min Hat. Ha ha! du retirerer dig alt for det første Stød. Nu kand du ikke komme videre, nu maa du holde Stand. Der har du een udi en Terce. Ha ha! San piber. Det hjælper dig ikke, at du piber. See der har du nok een udi en Quart. Det var kun udi Armene; men du skal snart faae Hierte-Stød. San continuerer med at stude og at lavere. Triumph Triumph! see der ligger den Hund paa sine Gierninger. San tørrer Svæden af sig. Det gif got nok. Nu maa jeg hen og hente en Kaarde. San gaaer frem og tilbage som

udi Tanker. Dog er det best, at jeg tracterer dette med Foragt. Krigens Udfald er uvis. Livet er et kostbart Klenodie, som man ikke saa let maa sette paa Spill. Jeg vil maastee finde samme Koldsindighed og Hovmod hos flere Venner, som Plutus har beriget. Naar jeg ret overvejer alting, saa ere de at beklage; ja den hele Stad er at beklage, som ved denne Forandring hensejtes udi Laster og Udyder.

Scen. 4.

Diogenes. Davus.

Diogenes. Jeg har med Forundring anseet denne Udfærd, og mærker af hans sidste Tale, at han er kommen til Sandheds Bekjendelse.

Davus. Ulykkelig Diogenes! nu maa vi sande hans Ord.

Diogenes. Nu horer jeg, at man holder mig ikke mere for [en] Nar. Men jeg maa lade, som jeg inter har hørt af hans Tale. Hor, Dave! du staaer ligesom henrykt udi Tanker, og seer udi denne Stadens Velstand saa misfornøyet ud.

Davus. Ulykkelig Herr Magister! jeg har ikke Marsag til andet; thi = = =

Diogenes. Giv dig kun tilfreds; thi det er den største Uret, som han gior.

Davus. Det er mig kiært, at høylærde Hr. Magister er af de Tanker. Jeg har dog ikke forskyldt hans Venstskab; thi = = =

Diogenes. Jeg tænker ikke paa det, som er mig vederfaret. Jeg søger kun at handhave Ret og Retfærdighed. Jeg dommer saaledes herudi, at den, som Engen tilhører, den tilhører og Græsset.

Davus. Jeg forstaaer ikke hvad Herr Magister hermed vil sige.

Diogenes. Kænd du ikke forstaae det?

Davus. Nej jeg er Davus, og ikke Oedipus.

Diogenes. Men jeg haaber, at du tilstæder mig dog en Koes Græsning paa din Eng.

Davus. Hvilken Eng?

Diogenes. Den Eng, som du tilkiøber dig for den Skat, som du faaer af Plutus; thi han har ikke glemt dig, som er en meriteret Person.

Davus. Nu forstaaer jeg Herr Magisters Mening, og horer, at han spotter mig. Ulykkelig Plutus; jeg mærker, at han er ligesaa dum, som han tilforn var blind. Han har gaaet mig reent forbi.

Diogenes. Har han gaaet dig reent forbi?

Davus. Ja vist har han gaaet mig reent forbi, endskönt jeg ved Knæfald bad ham.

Diogenes. Hvad sagde han da?

Davus. Han sagde: Jeg deler ikke mine Gaver ud til saadan Slyngel, som du est.

Diogenes. Spot og Skade følges ad. Men han har maastee ikke kiendt dig.

Davus. Jo vist kiendte han mig; thi jeg havde talet med ham tvende Gange tilforn. Jeg seer ikke, at hans Ankomst bringer med sig uden Uheld. De, som forbigaaes, fatte Had til de andre, som ere berigede, saa at de sidste maa sette Vagt for deres Huse.

Diogenes. Men jeg skulde tænke, at de mange gode Mænd, som Plutus har beriget, skulde giøre de forbigangne deelagtige udi deres erhvervede Riigdom; thi derved kunde undgaaes de andres Had, og saadan Generositet kunde forskaffe dem større Sikkerhed end Vagt for deres Huse.

Davus. Ulykkelig er, at disse saa kaldne gode Mænd ere ved Riigdom allerede bleve fordærvede. Cleon, som tilforn var en godhiertig Mand, laaner nu ikke Penge uden 12 pro Cento;

og

og Timotheus, min forrige Patron, vil ikke give sine Folk uden den halve Lon. Og det, som fortryder mig meest, er, at Menander = = =

Diogenes. Hor, Dave! nu vil jeg tale alvorligere med dig. Alt dette er mig tilforn vel bekiendt og bedre end dig. Jeg frygter for Opror og indbyrdes Kriig. De fleste af Almuen mærke, udi hvilken Tilstand Raadet ved sit daarlige Ansogende og ved sin ubillige Dom har bragt Staden udi, og true at sette Ild paa Raadhuset.

Davus. Jeg skal min Troe være dem udi saadant Forsæt behjuelig. Gaaer ud.

Scen. 5.

Diogenes.

Hvad vi hidindtil udi en Hast har seet, er kun et Præulidium til forestaaende Sorge-Spill, som ikke uden ved Pluti Forviselse og Penia Tilbagekomst fand endes. Man nodes vel at gribe til det Middel. Gid det ikke vilde være for længe, førend Sygdommen tager saa meget Overhaand, at den bliver incurable. Jeg har formaet Penia at opholde sig lidt uden for Stads-Porten, paa det hun i en Hast fand komme Staden til Hielp igien. Jeg seer Begyndelse til borgerlig Kriig; jeg seer mange af vore Borgere, som forhen holdtes for de dydigste Mænd, allerede at være forfaldne til Gvmod, Vellyst, Udselhed og Gierrighed, thi Riigdom haver stridige Virkninger. Den fattige Almue truer at hævne sig over Raadet formedelst affagde ubillige Dom og at sette Ild paa Raadhuset. Men der seer jeg een af Raads herrerne at komme; han seer gandske forvirred ud.

Scen. 6.

En Raads herre. Diogenes.

Retten presenteres igien.

Raads herren vendende sig hen til Indgangen. Vil I bestorme Huset? Kand I ikke have Taalmodighed indtil Raadet samles, da een efter anden kand indkomme med sine Klager?

Diogenes. Hvad er paa Færde, Hr. Raads herre?

Raads herren. Her seer ilde ud, min gode Diogenes! I Steden for Sagtmodighed, Fred og Lydighed mod Øvrigheden, hvormed vor Stad tilforn frem for andre var distingveret, regierer nu Opror, Gienstridighed, Had, Avind og andre Laster.

Diogenes. Kand en heel Stad saa hastig forandres?

Raads herren. Det maa man nu med største Forundring erfare. Man har været færdig til at bestorme mit Huus. En Klage er indkommen efter en anden, og det som uventeligst er, Bestyldninger gøres fornemmeligen mod de Borgere, som forhen have været de beste og dydigste.

Diogenes. Jeg finder dog ingen Forandring hos mig, men er den samme, som jeg steds har været.

Raads herren. Vi have derfor berammet en extraordinaire Ret, for at domme udi disse Tvistigheder, som i en Hast have reysset sig, og venter jeg paa mine Colleger, som strax her vil lade sig indfinde, om de ellers ikke af Almuen bliver overfaldne paa Veyen.

Diogenes. Jeg vil gaae dem i Møde for at ledsage dem paa Veyen. Jeg er vant til Ondt.

Raads herren. I lader derudi saavel som i andet see, at I er en ærlig Mand, som Riigdom ikke har fordærvet.

Diogenes. Jeg haver ingen Riigdom faaet, men vist Plutus fra mig, da saadant blev mig tilbudet. Gid andre havde fulgt mit Exempel, og gid Raadet ikke havde overilet sig udi den Sag imellem Plutus og Penia.

Raads herren. Ah ah, jeg tilstaaer, at = = = Men hvad skal jeg sige? Nu er det for silde. Vi tænkte at efterleve Jupiters Ordre.

Diogenes. I maa heller sige Jupiters Tilladelse; thi Himmelen tillader ofte eet og andet, som Mennesker anholde om, for at overbevise dem, hvor ilde grundede deres Ansogninger ere. Men jeg maa gaae.

Scen. 7.

I. Raads herre. 2 andre, item en Skriver.

Første Raads herre. Jeg har ventet med Smerte paa eder, at vi kand overlegge med hinanden, hvad vi udi denne slibrige Tilstand skal foretage.

Anden Raads herre. Det var med stor Nød, at vi kunde komme igiennem Gaden, sær igiennem Forstuen, som vrimler af Klagen og truende Mennesker.

Første Raads herre. Vi maa indkalde enhver i sær, for at høre, hvorudi deres Klagemaal bestaaer.

De sette sig ned.

Første Raads herre. Kald een efter anden hid ind, Hr. Notarius!

Scen. 8.

Raadet. En Jomfrue.

Første Raads herre. Hvad har hun at forebringe, min gode Jomfrue?

Jomfruen. Det er bekiendt, I gode Herrer! at jeg længe har været forlovet med Theophilo Clinia Son.

Første Raads herre. Det er een af de stikkeligste unge Mænd udi Staden.

Jomfruen. Men nu desværre ikke mere.

Første Raads herre. Hvi saa?

Jomfruen. Han er blant deres Tall, som er bleven beriget af Pluto. Han bekom saa snart ikke en stor Skat, førend han kastede Foragt paa min Person, vendede mig Rygg, og friede til en anden Jomfrue, som ogsaa var beriget for at legge Dyrge til Dyrge. Jeg beder om Hævn over denne troeløse Mand.

Første Raads herre. Har hun nogen skriftlig Forpligtelse fra ham?

Jomfruen. Nej ikke uden mundtlig Lofte, besegled med Eder.

Første Raads herre. Hvis ingen skriftlig Contract er gjort, kand vi ikke tvinge ham.

Jomfruen. Ah Gud bedre os, hvilken Øvrighed vi have. Vil ikke Raadet skaffe mig Ret, skal mine Paavorende hævne saadant Spill. Sun gaaer vreed bort.

Første Raads herre. Den gode Jomfrue stæer U-ret; men hvad Raad er derimod? Kald en anden ind.

Scen. 9.

En Skolemester. Personerne af forrige Scene.

Skolemesteren giørende en dyb Compliment. Gunstige Herrer Dommere, Republikens høvvide Fædre og Ober-formyndere! Aristoteles siger udi hans gyldene Ethica, at = = =

Første Raads herre. Vi forlanger ikke at vide hvad Aristoteles siger. Vi forlange at høre hvad han selv siger, og hvad han har at Klage.

Skolemesteren. Jeg maa grunde min Klage paa Aristotelis Ord, som formaner Disciple at være deres Lærere horige og lydige, sigende, at Fødselen gier os vel til Mennesker, men Lærdom og Underviisning til fornuftige Mennesker, og at vi have vore Forældre at takke for det første, men vore Lærere for det sidste.

Første Raads herre. Derom tvivler ingen.

Skolemesteren.

Skolemesteren. Jo desværre alt for meget. Nu agtes Aristotelis Formaning ikke meer. Jeg har udi 6 Aar uværdig været Pædagogus eller aandelig Fosterfader for Damocles Børn. Damocles selv har stedse haft stor Godhed for mig, og udi hans Børn har jeg hidindtil fundet stor Lærvillighed og Erbdøghed. Men nu er alting blevet forandret, siden den Tid at Juset blev beriget af Pluto. Da jeg strax derefter vilde efter Sædvane sette den ældste Son til Rette, gav han mig en Kindhest. Han græder derpaa. Jeg begav mig da strax af Skolen, for at anklage ham for hans Fader; men saasom han er raskere paa Venene, forekom han mig, saa at jeg blev ilde modtagen. Thi Damocles sagde: Tor du Pedant oversuse saadan Mands ældste Son? Han lod det ikke blive ved Skieldsord alleene, men rykkede mit Hovedsmykke af Hovedet, ret saaledes = = =

San rytter Peruken af Skriversens Hoved, græder, og tørrer sine Øyen dermed.

Skriveren. Hvad vil det sige, Hr. Magister?

Skolemesteren. Jeg beder om Permission, Hr. Notarius! Jeg vilde kun vise = = =

Skriveren. Han kand vise paa en anden. Jeg permitterer saadant ikke oftere.

Første Raadsherre. Forlad ham det, Hr. Skriver! som er gjort udi Distraction. Her, Herr Magister! hvis det forholder sig saaledes, som I fortæller om eders Principal, saa sees, at det allerede er gaaet ham som nogle andre af vore Borgere, som Rrigdom har fordærvet. Dette skal nøyere eftersees, og han skal, hvis Tingen sig saaledes forholder, til Rette settes.

Skolemesteren. Jeg vil recommendere de gode Herrer Sagen.

Gaaer bort.

Første Raadsherre. Er der flere Sollicitanter?

Skriveren. Ja vist, forstuen er gandske fuld.

Første Raadsherre. Lad da en anden komme ind.

Scen. 10.

En Tienestepige. De andre.

Pigen. Ah I gode Herrer! jeg tager min Tilflugt til eder. I maa skaffe mig Ret.

Første Raadsherre. Hvad er jer da vederfare?

Pigen. Jeg tiener hos en frue her i Gaden ved Navn Euphemia.

Første Raadsherre. Jeg kiender hende gandske vel. Det er en brav Dame.

Pigen. Men nu ikke mere; thi siden hun af Pluto er bleven beriget, er hun bleven slagen med saadan Gierrighed, at hun nu, da jeg skal forlade hendes Tjeneste, vil afforte den halve Deel af min Lon.

Første Raadsherre. Det er forunderligt at høre, helst om denne Dame, som man har holdet for en Sivath blant Stadens fruentimmer.

Anden Raadsherre. Jeg mærker, at all Dyd er forsvunden blant de beste og dydigste folk. Her, lille Pige! giv jer tilfreds. Jer Principalinde skal tilholdes at gjøre hvad som ret og billigt er; og hvis Formaninger ikke kand hjælpe, skal hun tvinges med Retten.

Pigen. Jeg forlader mig paa Raadets Assistance.

Gaaer bort.

Scen. 11.

En Offer-Præst. De andre.

Præsten. Jeg kommer hid paa den hele Geystligheds Vegne, for at lade eder vide, at Religionen trues med Under-

10. Skolen] Børnens Læsestue.

gang, og at Skyld legges paa Raadet, som saadan Uheld har foraarsaget.

Første Raadsherre. Hvorudi kand dette bestaae, og med hvad Grund kand man bestylde Raadet at have foraarsaget Religionens Undergang?

Præsten. Siden den Tid Raadet har hidkaldet Plutus og forviset Penia Staden, ere alle vore Templer tomme, og ingen nærmer sig fast dertil, uden for at kaste U-reenlighed derved. Saadan er Virkning af Rrigdoms Indførsel og Penia Landflygtighed.

Første Raadsherre. Men hvi vil man kaste Skylden paa Raadet? Hvad vi have gjort, er jo med den hele Stads Villie og Vidende. Den hele Stad har forlangt Pluti Ankomst, og den hele Stad har holdt Penia Landflygtighed fornøden, menende, at det var u-rimeligt, at Rrigdom og Fattigdom kunde boe sammen.

Præsten. Alt dette betænkes nu ikke. Naar Udfaldet er slet, skydes efter Sædvane Skylden paa Øvrigheden. Stadens Tilstand er nu saadan: All Activitet til det Gode er hos Borgerne forsvunden. De, som af Pluto ikke ere berigede, have fattet Had mod de andre, og true at bestorme deres Jusse. Den største Deel af dem, som af Pluto ere beneficerede, ere ey heller fornøvede. Nogle, efterdi de ikke have faaet nok, misunde deres Medborgere, fordi de have faaet mere. Andre frygte for af Almuen at blive bestaalne, og kand af Frygt ikke sove om Natten. Andre ere bragte udi Bekymring og Forvirrelse, saasom de speculere paa hvordan de skal anvende deres Penge, som de imidlertid grave ned under Jorden. Spliid og U-enighed regierer overalt; alle ere dog enige udi at skyde Skylden paa Øvrigheden, som de true at hævne sig paa.

Første Raadsherre. Ah Himmel! hvad er dog dette? Hvad Raad gives os?

Præsten. Jeg kand herudi intet raade; jeg er alleene hidsendt for at give Tilstanden tilkiende.

San gaaer bort. Der huius og striges i forstuen.

Skriveren. Jeg maa hen at see hvad der er paa Færde, og om man har overfaldet Offer-Præsten.

San kommer faldende næsgruis tilbage og uden Peruk. Raadsherrerne revse sig derpaa op, og staae forfagde med nedslagne Hoveder. Endelig høres Tordenstrald, og Jupiter kommer ned, og udi Luften fører saadan Tale.

Scen. 12.

Jupiter. De andre.

[Jupiter.] Den u-lykkelige Tilstand, som Republikken er bragt udi, maa alleene tilskrives Stadens Borgere, hvis idelige Ansøgninger og ublue Raaben har ligesom tvunget Himmelen til at føye dem herudi. I seer heraf, hvor ilde grundede og daarlige Mennekkers Begjæringer ere, og at de storme til Himmelen for at erholde de Ting, som ere dem meest skadelige. Sid I af dette Exempel vilde lære at blive fligere og at lade eders Anliggende ankomme paa Himmels Gorbefindende, som best veed hvad eder er tienligt. Naar I beder, da beder ikke om Styrke, Seyer, Rrigdom og andre deslige Ting, men beder alleene i Almindelighed om det, som kand være eder nyttigt, eller betiener eder af den Bon, som een af eders Philosophis har dicteret, saa lydende: Giv os tienlige Ting, endskiont vi ikke bede derom, og nægt os skadelige Ting, endskiont vi bede derom. Eftersom Proven nu er gjort, skal dette Sørgespill strax have Ende. Plutus er allerede slagen med sin forrige Blindhed igien, og har faaet Befalning at forlade Staden; og Penia, som endnu opholder sig uden for Porten, maa tilbage føres udi Triumph igien. Østoskes med Tordenstrald igien.

Første Raadsherre. Vi maa strax uden forhaling indføre udi Procession Fattigdommens Gudinde.

Scen. 13.

Scen. 13.

En Tiener. Raadet.

Tieneren. I gode Herrer kand strax udi Sikkerhed gaae bort; thi en Frygt og Rædsel er kommen paa Staden, saa at Stroh og Oprør er forvandlet til Sagtmodighed og Rdmtyghed.

De gaaer ud.

Scen. 14.

Plutus, som er blind, og ledes igien.

Sau staaer lidt stille, og derpaa med en sagte Musik synger efterfølgende Affkeeds-Aria:

O et forunderligt Exempel:
 For den man nys opreyste Tempel,
 Nu Haanhed vifes og foragt.
 Af Staden dens Velgiører ledes,
 Og Fattigdom igien ombedes
 At ove forrig Overmagt.
 En fiende paa nye man hylde,
 Og egne Synder mig paastylde,
 Skiont alles jeg Velgiører er.
 Jeg søge maa nu andre Stæder,
 Hvor leves kand i Priis og Hæder,
 Hvor for Velgierning Tak man teer.
 Med Blindhed jeg paa nye er slagen,
 Og Gynes Syn mig er betagen;
 Jeg skiller, fiender intet meer.

17. Siende] Dette Ord, der forhen udtaltes som Si-ende eller Sinde, læses her og i næste Scene som Trestavelss-Ord. — 22. teer] viser, lægger for Dagen. — — 25. skiller] skjelner.

Jeg mig derover ey bør græmme;
 Thi med det Gode jeg det Slemme
 Blant Mennecker ey mere seer.

Scen. 15.

Saa snart Plutus har fuldendte sin Sang, og er indgaaen, seer Penia Triumphs-Indtog fra den anden Side, saaledes: 4 Par Raadherrer gaae først efter musicalsk Tact. Derefter kommer Penia udi sine sædvanlige hvide linnede Klæder, og de 2 smaa Børn, som alle ere kronede, under en Himmel, som bæres af 2 Drabantere. Til Slutning kommer Diogenes med 3 andre Philosophi med lange Skiægge, Raaber og Træskoer, trampende stærkt efter Tacten. Processionen seer 3 Gange om Theatro, og ved hver Gang staaes lidt stille, og ved Trompeters Lyd alternatim synges:

Vivat Penia, vor Moder, Stadens Styrke!
 Vi vore fiender vil lade Plutum dyrke.

Trompetterne blæse imellem hvert Vers som Antiphonie, udi samme Melodie som Sangen. Til Slutning danser de 4 Philosophi en kunstig Dands, og Stykket endes med en Tale, som Diogenes gjør til Spectatores:

Af dette Skuespill vi fiende kand og lære,
 Hvor ilde grundede tit vores Ønsker ere;
 Man hyle, flager, og som Uheld det anseer,
 At Lykken, Riigdoms Gud med Blindhed slagen er.
 Lad Riigdoms blinde Gud i Blindhed stedse stikke,
 Lad ham i Taaget gaae; forlanger, onsker ikke,
 At kunstig Oculist sin Kunst paa denne Gud
 Maa ove, at han Zind af Øye fikrer ud.

25. Zind] Sinde.

Huus = Spögelse eller Abracadabra.

Comoedie udi tre Acter.
Uden Actricer.

Hoved-Personerne i Comoedien.

Arv, Gaards-Karl.

Henrich, Lieneren.

Jesper, Fogden.

Ephraim, en Jøde.

Jeronimus, en gammel Mand.

Leander, hans Søn.

Octavius, Leanders Staldbrøder.

Leonard, Jeronimi Naboe.

En fremmed Lakey.

ACTUS I.

Scen. 1.

Arv. Henrich.

Arv [alleene]. Denne Rejse vil nok have samme Udfald som de forrige. Ridefogden skikker mig til Byen for at anholde om Ting til Gaardens fornødenhed; men naar jeg kommer, fand jeg hverken faae Herren eller Tjenerne i Tale, thi nu er de paa Comoedie, nu paa Mascarade, nu udi Assambli og Qvinde-Selskab. Og naar jeg endelig, som af en særdeles Lykke, faaer fat paa nogen af dem, faaer jeg ikke et klogt Svar, helst af den fortvivlede Skielm Henrich, hvilken stedse gaaer med en fuld Næse. Ah ah, naar jeg tænker paa hvorledes den gamle Mand vil blive til Mode, naar han engang fra sin udenlands Rejse kommer tilbage, og vil finde sin Søn at være forfalden til yderste Lidelighed, og see sit Huus ødelagt! Men jeg seer, at Porten er i Laas; der maa nok ingen endnu være opstaaen.

San banker stærkt paa.

Henrich ovenfra, med en Nathue paa hovedet. Hvem er saa dristig at banke paa Porten saa tilig om Morgen?

Arv. Gid du faae en Ulykke, er det tilig Klokken 9 om Dagen?

Henrich. For fornemme Folk er det tilig; det er kun Gaardskarle og andre gemene Slyngle, der staaer op med Solen.

Arv. Herud af Viinkielderen, du Søldehund! hvor du ligger og sylter dig.

Banker igjen.

Henrich. Hvad Pokker er det for Allarm? Mener dit Beest, at du er paa Landet? Fort pak dig bort fra Huset. Hvad har du her at bestille?

Arv. Luk kun op, saa skal du strax faae at vide hvad jeg har at bestille.

Henrich. Giv mig da lidt Stunder.

San staaer en Spand Vand ned over Arv.

Arv. A a a, din fortvivlede Skielm!

Henrich. Det er froekost, Arv! Jeg veed, at du har gjort en lang Rejse, og er bleven tørstig og støvet paa Veyen.

Arv lugtende paa sine Klæder. Ah ah, det er mere ikke reent Vand.

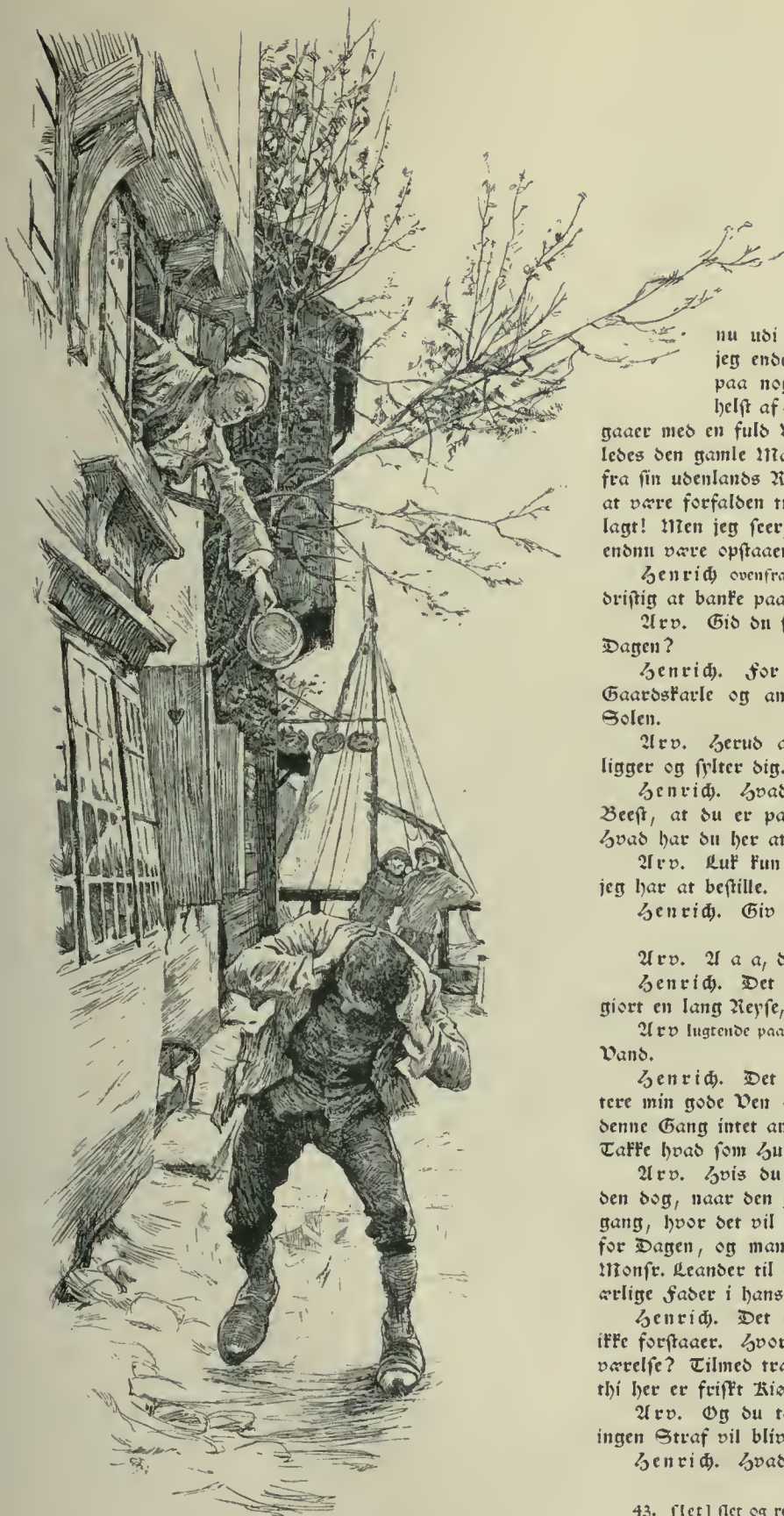
Henrich. Det var jo uhøfligt af mig, om jeg vilde traectere min gode Ven og Medtjener med slet Vand. Jeg havde denne Gang intet andet ved Haanden, derfor maa du tage til Takke hvad som Huset i en Hast har fundet formaae.

Arv. Hvis du ikke faaer en Ulykke før, saa faaer du den dog, naar den gamle Herre kommer tilbage. Betænk engang, hvor det vil gaae, naar dine onde Gierninger kommer for Dagen, og man faaer at vide, hvorledes du har forført Monsr. Leander til at ødelægge alting og at opøde sin gamle ærlige Fader i hans Fraværelse.

Henrich. Det er Landsbye-Tale, som man i Riøsteder ikke forstaaer. Hvorledes fand man opøde nogen i hans Fraværelse? Tilmed trænger vi ikke til at øde en gammel Mand; thi her er frejst Riød nok paa Torvet.

Arv. Og du taler som en Skielm og Forrædder, som ingen Straf vil blive stor nok for.

Henrich. Hvad Ondt har jeg da gjort?

Arv. Du har intet andet Ondt gjort end at forføre den unge Leander, som Faderen for sin Rejse dig har betroet. Han var tilforn en stikkelig ung Herre; men du har forført ham til Galskab, Ukydskhed og Overdaadighed, saa at han nu er bleven til en Fabel over den hele Stad.

Henrich. Du har i visse Maader Ret derudi. Men hør, Arv! lad os tale lidt alvorlig: Jeg vil raade dig som en oprigtig Ven, at forend du begiver dig paa Ziemreysen, du lader tørre dine Klæder; thi Fugtigheeden kand ellers slaae ind og være skadelig for din Helbred. Sundhed er et kosteligt Klenodie.

Arv. Gid du faae en U-lykke. Spot og Skade følges ad. Men hør, skal jeg ogsaa denne Gang reyse forgieves-see Byen igien?

Henrich. Der har jo ingen haft Bud efter dig. Kand du ikke blive hjemme paa Gaarden og passe paa dine Sviin og Kier?

Arv. Jeg kand siige dig dette, at en stor Deel af vore Sviin ere døde af Sult.

Henrich. Naar et Sviin deer, Arv! saa skal du lade det strax hæderligen begrave; thi den Tieneste bør du at bevise din Næste. Det samme bør ogsaa Fogden at giøre, naar een af Gaardens Stude deer. Men hvorfor giver du ikke Svinene Erter?

Arv. Jeg sagde jo, sidst jeg var her i Byen, at vi havde ikke en Tønde Erter tilbage; jeg bad da om Penge til at Kiøbe nogen, men fik kun haanligt Svar. Det er ikke alleene Gaardens Creatur, som lide Nød; men baade Ladefogden og jeg har Mangel paa Føde.

Henrich. Mangel paa Føde? Laden er jo fuld af Høe og Halm.

Arv. Jeg veed, at Fogden og jeg kand ikke æde Høe og Halm.

Henrich. Ikke det? J er jo Creatur tilsammen. Og hvis J ikke vil tage til Takke med samme Kost, som Sviin, Saar og Stude nyder, saa maa J æde noget andet.

Arv. Hør, siig mig med et Ord, om J vil give mig Penge til fornødne Tings Indkiøb eller ey.

Henrich. Ha ha! vi har andet at bruge Penge til.

Arv. Jeg troer det nok, nemlig til at smaaue, drikke og høre.

Henrich. Jeg har ikke Stunder til at tale videre med dig; gaae kun bort, og formæld min Respect til Ladefogden samt de andre Gaardens Sviin og Stude, og siig dem, at nu er ingen Penge per Cassa.

Arv. Du skal være ansvarlig til all den Uheld, som deraf vil flyde.

Henrich. Gaf bort, siger jeg. Du lugter saa stærkt af Hvidlog, jeg kand ikke fordrage den Stank. Fy for en U-lykke, Hvidlogen staaer det Beest af Halsen.

Arv. Og Brændevinen staaer dit Beest af Halsen.

Henrich. En lykkelig Rejse, Arv!

Arv. En tilkommende Strikke, Henrich!

Scen. 2.

Arv alleene.

Åh åh, jeg kand ikke mere. Jeg troer ikke, at der udi det hele Land er saadan en fortvivlet Skielm, som denne Henrich. Åh du u-lykkelige Jeronimus! hvor vil du blive til Mode, naar du ved din Ziemkomst finder dit Suus udi saadan

2. for sin Rejse] for sin Rejse.

forvirrelse, din eneste Son at være forfalden til yderste Lidelighed, dine Midler skammeligen fordøvede, og din Gaard paa Landet saaledes forfalden, at den ikke kand i Stand settes igien. Men der seer jeg Fogden kommer; jeg maa fortælle ham hvad mig er hædet.

Scen. 3.

Jesper. Arv.

Jesper. Arv! hvor bliver du saalænge borte?

Arv. Henrich har opholdt mig; thi han vilde ikke, at jeg skulde gaae, forend jeg havde faaet froekøst.

Jesper. Var han da denne Gang saa stikkelig?

Arv. Det er et got Stykke Kael.

Jesper. Hvad fik du da til froekøst?

Arv. Han tracterede mig paa den store Viis med varmt Vand, men foruden Sukker.

Jesper. Foruden Sukker? Det maatte Pøkker drikke.

Arv. Det var dog ikke gandske reent Vand, thi det havde en saltagtig Smag; med et Ord at siige, Hr. Foged! han slog en Natpotte over mit Hovet. See her engang, hvorledes min Kiole er tilredet.

Jesper. Åh åh, er det mueligt? Fik du da ingen Penge?

Arv. Han sagde, at der er ingen Penge udi Cassen, og at jeg denne Gang maatte lade mig nøye med de Vahrer, som jeg havde faaet.

Jesper. Hvad Vahrer fik du da?

Arv. Jeg har jo sagt hvad Vahrer jeg fik, nemlig varmt Vand med tre Bogstaver.

Jesper. Han skal skaffe Penge, om han blev gal; veedstu ikke hvad som er hædet paa Gaarden, siden du gif bort?

Arv. Hvad? er nu noget Nyt igien?

Jesper. Du var ikke saa snart gaaen bort, forend vi fik Frekverere paa Halsen for Skatterne.

Arv. Hillemand, den ene U-lykke er større end den anden.

Jesper. Derfor maatte jeg strax begive mig hid for at anholde om Penge hos Monfr. Leander. Bank kun paa Porten, Arv!

Arv. Jeg stioter hverken om at banke eller at blive banker; fogden maa selv banke. Jeg fik min froekøst; nu faaer vi at see, hvorledes J blir tracteret.

Sogden banker.

Scen. 4.

Henrich. Jesper. Arv.

Henrich. Hvad er her for Allarm? Er det Maneer at banke saa stærkt paa fornemme Dørre?

Jesper. Niels Caporal med 4 Muskveterer, som ere stikkede paa Gaarden udi Execution, lade formælde deres Respect og derhos tienslig vide, at hvis de ikke faaer Penge, saa = = =

Henrich. Fogden kand takke dem for deres Hilsen og formælde dem Monfr. Leanders og min Respect igien. Det er ellers en Sag, som gaaer jer an, og kommer os ikke ved.

Jesper. Kommer det jer ikke ved, som Hr. Jeronimus har betroet alting udi hans Fraværelse?

Henrich. Hør, Hr. Foger! Kiender J ikke Jøden Ephraim?

Jesper. Jo jeg kiender ham nok; men hvad = = =

Henrich. Den samme har vi dagligen paa Halsen; thi han har krediteret Monfr. Leander en stor Sum Penge, som han kræver. Han lader ogsaa formælde sin Respect til Fogden og til alle Gaardens andre Creatur smaa og store, og derhos lader tienslig vide, at hvis han ingen Penge faaer = = =

Jesper.

Jesper. Gid du faae en U-lykke, din Spottesugl! hvad har jeg med jer Giæld at bestille? Jeg har jo i mit sidste Regnskab vist, at der er ikke en Skilling udi Gaardens Cass.

Henrich. Efter mit sidste Regnskab findes, at der ey heller er en Skilling udi Husets Cassa.

Jesper. Hvortil har I da anvendt saa mange Penge?

Henrich. Det behøves ikke at giøre jer Regnskab derfor; dog for at stille jer Curiositet, saa skal jeg oplæse for jer sidste Maanets Udgifter: Den 1. Januarii foræret Jomfrue Helene en Adrienne, som kostede 70 Rdlr. = = =

Jesper. Ha ha, den første Udgift er god nok; men Hr. Jeronimus vil nok ved sin Hjemkomst giøre en Strøg derover.

Henrich. Ey Snak! vi kand belegge Udgiften med Kræmmerens og Skræderens Qvitteringer.

Jesper. Derom tvivles ikke; men = = =

Henrich. Den 6. Ejsdem forærede jeg paa min Herres Behag til lille Ellen, som I veed at jeg holder noget af, en Smeffe, som kostede 6 Rdlr. 3 Mark.

Jesper. Derpaa er inter at si; du kand vel ogsaa belegge den Udgift med Kræmmerens Qvittering?

Henrich. Ja hvad andet? Det var ogsaa det Aingeste, som jeg kunde til nye Aar give den stakkels Pige for et heelt Aars Tieneste.

Jesper. Det er sandt nok. Nu videre!

Henrich. Den 13. Ejsdem prænumerereet til bemaldrte lille Ellen for tilkommende Aars smaa Villigheder, som hun har forbundet sig til, 3 Specie-Ducater.

Jesper. Og det for et heelt Aars Villigheder? Det er min Troe gandske billigt.

Henrich. Ja den stakkels Pige er meget billig, det var Synd at si hende andet paa.

Jesper. Videre, videre!

Henrich. Den 2de Ejsdem kiøbt 2 Anker Rhins-Viin, som min Herre Leander tillige med Monfr. Octavius og andre gode Venner fortærede Dagen derefter udi vort Huus. Det var en Viin, som vi ikke bleve bedragne med; thi den var puur, og smagede af Druerne.

Jesper. Naar den smagede af Druerne, saa er derpaa inter at si. Videre, videre!

Henrich. Den 2de Ejsdem foræret til ovenmaldrte Jomfrue Helene en rød floyels Kaabe, som kostede 36 Rdlr., og til hendes Kammer-Pige Nille, som Monfr. Leander udi Jomfruens Fraværelse har een og anden Tieneste af, et Par broderede Tøfler, som hun skulde slide paa Herrens Sundhed.

Jesper. Det er alt nok, Henrich! Mine Udgifter ere ikke nær saa store. Den 30. Ejsdem kiøbte jeg denne Stok, som jeg vil slye Hr. Jeronimus, at han ved sin Ankomst kand slide den paa din Sundhed.

Urv. Det var Synd, at han skulde slippe saa let, Hr. Foget!

Henrich. Hor, du Zvidlogs-fresser! jeg begiærer ikke din Rygg til Laans; hvad jeg giør, skal min egen Rygg forsvare. Du vil vel have mere froekost?

Urv. Du gir froekost, som du er Mand til.

Scen. 5.

Ephraim Jode. Personerne af forrige Scene.

Ephraim. Man muss længe løpen, ehr man hier sine Penge kriegen.

Henrich. Nu har fanden ført os denne Jode paa Halsen igien.

10. Adrienne] en opfættet, fortill aaben Slæbtsjole, uden Bælte.

Ephraim. Konnte ik nu den Herren selbs i Tale kriegen; denn mit den Stryngel Henrik will ik nit haben at bestellen.

Jesper. Jeg merker nok, Henrich! at han kiender dig.

Henrich. Og I kand ogsaa heraf merke, at der kand ingen Penge være at vente for jer; thi at have en Jode til Creditor er værre end 10 Caporaler.

Ephraim. Men der seer ik Henrik.

Henrich. God Morgen, Mester Ephraim! Hvad er hans forlangende?

Ephraim. Spürsmahl hvad mit forlangende er!

Henrich. I kand giøre en hob Alarm for lumpen 500 Rdlr.

Urv. korskende sig. 500 Rdlr.! Han lar sig nok ikke affpise med saadan froekost, som jeg fik.

Ephraim. 500 Rdlr. finder man nicht paa Gaden; das ist keen Paffketel, mein gute Henrik!

Henrich. Jeg veed jo, at en ærlig Mand kand have nogen Credit et Par Dage.

Ephraim. Et Par Dagen, segg ju? Ik kenne ju Par Dagen. Ik svar durch unser heiligen Talmud, daß 4 = = =

Urv. Talmud, er det Jodernes Gud, Hr. Foget?

Jesper. Det maa vel saa være.

Henrich. Hor, Ephraim! her staaer ogsaa folk, som skal have Penge. Nu er det Sporsmaal, hvem man først skal betale, enten Christne Mennecker eller en Jode, som har forraad vor Hæere.

Ephraim. Du har forraad og taglik forraader din Herre, det weet ik.

Scen. 6.

Leander. Octavius. Personerne af forrige Scene.

Leander løbende efter Octavius med en Boteille i Haanden. Ey, bie dog, Monfrere! du maa endnu have et Glas, forend du gaer.

Octavius. Det er nok denne Gang; giem noget til i Eftermiddag.

Leander. Vi skal nok faae Raad til mere i Eftermiddag.

Octavius. Nu har jeg mere Lyst til at dansé end at drikke. Jeg var tilfreds, at vi havde vore fruentimmer her, saa skulde jeg lystig svinge dem om.

Leander. Henrich! der har du Boteillen; skienk et Glas i for Monfrere Octavius.

Henrich skienker, og drikker selv først ud paa Sundhed, skienker siden for Octavius.

Leander. Men hvad vil alle disse folk her?

Ephraim. Min Herre weet nok wat ik will; ik har slidt et Par Skuen num hier omsønst to lopen.

Leander. Det er jo ikke hele Verden, et Par Skoe. Men hvad vil I andre her?

Henrich. Det er folk fra Gaarden. Jeg troer, de har sat Joden Stevne for at plage os alle paa eengang.

Leander. Skienk nok et Glas for Ephraim.

Ephraim. Ik bedanke mich, Herr! ik bedanke mich. Ik bin nicht hier kommen um zu drinchen.

Leander. Vil I ikke have Viin, saa maa I have noget andet.

Ephraim. Freylich noget andet, nemlig 500 Rdlr.

Jesper. Og jeg er kommen for at lade Herren vide, at vi har Execution.

Leander. Ikke andet, Jesper?

Jesper. Mig synes, at det er alt nok.

Henrich. I seer jo, at Herren nu har andet i Hovedet end at høre paa jer Snak.

Jesper.

Jesper. Jeg seer, at I alle har Viin i Hovedet; men hvis vi ikke faaer Penge, saa vil det see galt ud.

Leander. Ey, Jesper! I skal ikke legge Bagateller paa Hjertet. Frijsk Mod er en halv Taring. Spiller op en lystig Polsk Dands derinde, I Herrer Musikanter! Vi maa lade Violen sørge.

Han tager Sogden op til Dands, Octavius tager Arv, og Henrich Ephraim, og dandser lystig om med dem. Henrich spænder Ephraim for Rumpen, naar han ey vil fort; han raaber: Ach waj, ach waj!

Leander. Seer I nu vel, Børn lille! gif det ikke got? Hvad vinder I ved at sørge og klynke?

Jesper. Ach Herre! jeg kand ikke være her i Tieneste længer.

Leander. Hvi saa?

Jesper. Jeg er færdig at døe af Sorg.

Arv. Man kand kiobe mit Liv for en Skilling.

Ephraim. Ach waj mir, ach waj mir!

Leander. Nu kommer den forbandede Melancholie igien.

Spiller nok op et andet Stykke, som er mere lystigt, og som kand have bedre Virkning.

De dandse igien paa samme Maade, og omsider dandser ud af Theatro, saa at Leander og Henrich kommer alleene tilbage.

Scen. 7.

Leander. Henrich.

Leander. Henrich! hvad Udfald mener du dog dette vil faae, naar min Far kommer engang hjem, og han faaer Ende paa sin Process derinde?

Henrich. Ende paa sin Process? Det vil vare længe, om jeg ellers ret kiender de Tydske Processer.

Leander. Det kand dog ikke vare evindeligt.

Henrich. Jo vist, alle Processer i Tydskland ere evige.

Leander. Men, Henrich! jeg falder underriden udi Tanker, som plager mig: Jeg forestiller mig mit forrige Levnet, og ligner det med det nu værende. Jeg holdtes for min Faders Borreyse for een af de stikkeligste og sædeligste Personer her i Staden. Nu derimod anseer man mig som Exempel paa Lidderlighed.

Henrich. Det er gaaet mig ikke et Haar bedre, Herre! Den ene af os har intet at bebreyde den anden.

Leander. Det er forunderligt, hvorledes et Menneffe i fort Tiid kand blive sig selv saa u-liig.

Henrich. Vil Herren blive ved at philosophere, saa gaaer jeg min Vey.

Leander. Det gior vel ingen Gode at philosophere; thi saa snart jeg seer Octavius med hans Fruentimmer, saa haver Philosophien strax Ende. Men hvordan mener du vel at det vil gaae os, naar min Fader kommer hjem?

Henrich. Hvordan det vil gaae Herren, kand jeg ikke si; jeg og min Nygg vil faae en U-lykke, den har jeg og lavet mig paa.

Leander. En Far har ogsaa stor Magt over sin Son. Han kand jo giøre mig arveløs.

Henrich. Ey, det kand man nok sette en Pind for.

Leander. Hvi saa?

Henrich. Herren kand jo altid mage det saa, at der bliver intet at arve.

Leander. Det er sandt nok, og jeg troer, at vi allerede har bragt det saa vidt. Ach ach!

Henrich. Ey, Herre! I opmuntrede nyeligen andre til Lystighed, og nu falder I selv i Staver.

Leander. Disse onde Tanker falde mig ind, som jeg ofte ikke kand hindre. Men der seer jeg at Octavius kommer igien.

Henrich. Og med ham seer jeg at Philosophien drives paa Dør.

Scen. 8.

Octavius. Leander. Henrich.

Octavius. Veedst du hvad, Monfrere? nu talede jeg en passant med Jomfrue Helene og Lucretia, de lovede begge at ville besøge dig i Eftermiddag.

Leander. De skal være mig meget velkommen. Hor, Henrich! du kand bestille Musicanterne at komme hid igien om et Par Timer.

Henrich. Herer, Messieurs! Monfr. Leander og Doctor Octavius bestiller jer igien om et Par Timer.

Octavius. Hvorfor falder du mig Doctor?

Henrich. Jeg kalder den Doctor, som i en Hast kand curere en Syg; thi saa snart

Monfr. Octavius kom tilbage, forlod feberen min Herre.

Octavius. Hvad? har han da haft Ustet af feber?

Henrich. Ja vist; men nu merker jeg, at den er gandske curreet. Den Receipt, som Monfr. Octavius gav ham, er langt sikkrere mod feber end China.

Octavius. Jeg forstaaer ikke saadan forblommet Tale.

Henrich. Receipten bestaaer udi en Tinctur, og fører saadan Titel: Recip. en halv Dracm. af Jomfrue Helena og en lige Quantitet af Jomfrue Lucretia; bland dem vel sammen udi god Ahinsk Viin, driks deraf et got Spids-Glas, og tag derpaa en god Motion, som allerbest kand giores udi en Dantz.

Octavius. Ha ha ha! Nu forstaaer jeg hvad du vil si. Leander. Han har Ret. Det er ogsaa den krafftigste Receipt for Sindets feber. Der kommer nogle smaa Beængstelser over mig iblant, naar jeg tænker paa min Huusholdning og paa min Faders Hiemkomst.

Octavius. Hvem siger, at du skal tænke paa saadant? Saa snart saadanne Tanker falder mig ind, driver jeg dem strax paa Dør, for at give Plads til andre Tanker, som forfriske Sindet.

Leander. Monfrere er ikke udi den Tilstand som jeg: Du haver store Midler, og saasom du ingen Forældre har, saa har du ingen at giøre Regnskab for din Opførsel. Men jeg = = =

Octavius. Men jeg = men jeg = Jeg vil ikke høre det men.

37. Den Receipt] Det Lægemiddel.

Henrich.

Henrich. Monfr. Octavius har Ret; man skulde jo tænke, at Monsieur Leander var en Menneist.

Leander. Vi vil ikke tale mere derom. Lader os gaae ind, Monfrere! Du er saa god at spise med mig til Middag og at blive, indtil vore Zomfruer kommer?

Octavius. Jeg forsager aldrig et got Maaltid.

Henrich. Jeg min Troe ikke heller. Kommer da kun ind, I gode Herrer!

Fisbe mig en Strikke, hoormed jeg kand hange mig selv, for at undgaae en meer paaagtig Dod, som jeg har forrient. Hvis nogen vil sælge mig en god Strikke, skal han strax faae rede Penge derfor. Men jeg maa strax kalde paa Monfr. Leander og Octavius for at forkynde dem den forestaaende U-lykke. Nu sidder de i Spill og Drif op til Ørene; men Lysten vil snart forgaae dem. Hey, Kommer herud; jeg har magtpaaliggende Ting at fortælle jer.

ACTUS II.

Scen. 1.

Henrich.

Nu er Helvede bleven lofet, og alle U-lykker har forenet sig sammen for at gribe mig an; intet kand nu hielpe mig mere. Om Øvrigheden vilde redde mig, saa kand den ikke. Ah jeg elendige Menneiste! Vil ingen af jer, I got Folk! laane mig jer Rygg kun paa et Par Timers Tiid? Dog hvad siger jeg? Een Rygg vil ikke forslaae. Jeg har intet mere nodigt end at

2. Menneiste] Mennonisternes eller Menmoniternes Sect kaldtes dengang ogsaa Menneiste.

Scen. 2.

Henrich. Leander, Octavius, begge drukne, især Octavius.

Henrich. Herre!

Leander. Hvad vil du?

Henrich. Jeg og I = = =

Leander. Hvad jeg og I? Hvad vil det sige?

Henrich. Vi ere begge om en Hals.

Leander. Hvi saa?

Henrich. Jer Far er kommen hjem.

Leander. Hvem har sagt dig det?

Henrich. Jeg siger det.

Leander. Har nogen seet ham?

Henrich.

Henrich. Jeg har seet ham med disse mine Øyne, og har jeg aldrig haft falere Syn. Da jeg var ude i jer Krinde, blev mig sagt, at han var paa Toldboden; jeg vilde saadant ikke troe, men strax løb ned til Toldboden, hvor jeg saae ham gandske livagtig i hans Rejse-Klæder.

Octavius falder imidlertid drucken paa Gulvet.

Leander. Hvad skal vi nu gjøre, Henrich?

Henrich. I skal slet intet gjøre uden at holde jer inde til videre.

Leander. Vi maa vække Octavius op, han ligger og snorker paa Gulvet. Hey Monfrere! vaag op.

Octavius. Jeg er jo vaagen. Hvorfor gie I mig ey at drikke, I sultne Hunde, som lader en ærlig Mand ligge og tørste sig ihjel.

Henrich. I maa heller sige, at drikke sig ihjel.

Octavius. Det er jo bedre at drikke sig ihjel end at tørste ihjel.

Leander. Herop, Monfrere! min Far er kommen.

Octavius. Gid det gaar ham vel, den gode Mand.

Leander. Jeg siger dig: herop! min Far er kommen.

Octavius. Siig ham, at han rejser bort igien; hvad har han her at bestille?

Leander. Ah jeg elendige Menneſte! end om han kommer i det samme = = = Slæb ham ind.

De slæbe ham ind.

Octavius. Hey hey, gie mig en Natpotte. Hvis I ikke strax slyer mig en Natpotte, vil jeg holde jer alle for Natpotter.

Leander. Ah jeg elendige Menneſte!

Henrich. Giv jer tilfreds; jeg vil see, om jeg kand redde os.

Leander. Ah ah, hvorledes kand du redde os?

Henrich. Vil I kun holde jer Mund og gjøre hvad jeg siger.

Leander. Hvad skal jeg gjøre?

Henrich. I skal gaar ind og med jer Selskab holde jer gandske stille, saa at det skal synes ligesom Huset er gandske tomt. Og hvis den Gamle banker paa Porten, skal ingen svare.

Leander. Det skal efterleves.

Henrich. Saa herind da, og slye mig Sovet-Nøglen.

Scen. 3.

Henrich. Jeronimus i Rejse-Klæder.

Henrich. Nu maa jeg see, om jeg kand tage den gamle Mand ved Næsen.

Jeronimus. Det er mig en Glæde efter saa lang Fraværelse at see min Fæderne-Stad og mit Huus og Hiem igien. Jeg skal aldrig betroe mit Liv paa Havet meer.

Henrich sagte. Og jeg kand aldrig holde Havet det til Gode, at det tillod dig at komme heel og holden til vor store Fortræd.

Jeronimus. Jeg er vis paa at jeg bliver min Son og mine Huus-folk velkommen.

Henrich sagte. Enhver, som havde bragt os Tidende om din Død, vilde dog være os mere velkommen.

Jeronimus. Men jeg seer, at Porten er tillukt. Hey, luffter op.

San banker.

Henrich. Hvem er det, som vil ind udi vort Huus?

Jeronimus. Der seer jeg jo min Tiener Henrich.

Henrich. Der seer jeg jo min Herre Jeronimus. Ah jeg glæder mig ved Herrens lyffelige Tilbagekomst. Hvorledes er det med Sundheden, Herre?

Jeronimus. Vel nok. Men hvorledes er det fat med jer?

Henrich. Hvi saa?

Jeronimus. Det er jo noget selsomt, at alle har forladt Huset, og at der er ingen tilstæde, som kand aabne Porten eller svare, naar man banker derpaa; thi jeg har staaet saa længe paa Døren, at jeg er bleven om udi begge mine Been.

Henrich. Har Herren været ved Døren?

Jeronimus. Hvorfor skulde jeg ikke være ved den? Jeg har banket med saadan Magt, at jeg undrer, hvi den ikke er gaaen i Stykker.

Henrich. Men er det dog vist, at Herren har været ved Døren?

Jeronimus. Jeg siger dig jo, at jeg ikke alleene har været, men endog saa banket [paa] den.

Henrich. Ah ah, hvilken U-lykke!

Jeronimus. Hvad Pokker er dette for Koglerie? Hvad vil alt dette sige?

Henrich. Der staaer os en stor U-lykke for.

Jeronimus. Hvi saa? I hvad er det da?

Henrich. Jeg tør ikke tale derom. Det kand jeg alleene sige, at en stor Misgjerning derved er bedreven.

Jeronimus. En Misgjerning at banket paa sin egen Dør!

Henrich. Gaf fra Huset, Herre! gaf fra Huset, og tag Flugten, thi dersom = = = Men har Herren virkelig været ved Porten?

Jeronimus. Jeg troer, at Knægten er reent gall; hvorledes skulde jeg kunde banket paa Døren uden at være ved den?

Henrich. I har da styrret os udi en stor U-lykke.

Jeronimus. Hvem har jeg styrret i U-lykke?

Henrich. Jer selv med jer hele Familie.

Jeronimus. Gid du faar en U-lykke med din Spaadom.

Henrich. En Misgjerning er bedreven, som aldrig kand forsones. Men har Herren virkelig været ved Døren?

Jeronimus. Jeg skal staae din Hals itm, hvis du oftere kommer med det Spørsmaal, og hvis du ikke strax siger mig, hvorudi den Misgjerning bestaer.

Henrich. Udi syv samfælde Maaneder har ingen sat sin Fod inden dette Huus, og ingen har dristet sig engang at være ved Porten, ja jeg tør sige, at om Alexander Magnus selv havde været Herre af Huset, han havde staaet Kors for sig, om nogen havde bedet ham at gjøre Forsøg derpaa.

Jeronimus. Siig mig da Ursagen dertil.

Henrich. Ja jeg tør sige, at ikke Hr. Niels selv, som saa ofte har manet Fanden, turde driste sig dertil.

Jeronimus. Gid du faar Pokker med din Alexander Magnus og din Hr. Niels. Det er ikke om dem, jeg spør. Jeg vil kun vide, hvort min Misgjerning bestaer, og hvi ingen udi syv Maaneder har været i Huset.

Henrich. Vi maa først see os om, at ikke nogen kand høre hvad som bliver talet.

Jeronimus. Her er jo slet ingen, siig derfor kun frit frem.

Henrich. Nu skal jeg fortælle den hele Historie. Men jeg maa først tilviffe vide, om Herren virkelig har været ved Porten.

Jeronimus truende med Støtten. Hey nu kand jeg ikke mere. Den Hund staaer her og = = =

Henrich. Nu skal jeg da fortælle. Dette Huus er befanger = = =

Jeronimus. Med Pest?

Henrich. Ah gid det var kun Pest. Hey Herre! det er ti Gange værre end Pest. Her er, forend Huset blev soldt, begaaet et Mord, som vi nu føle Virkningen af.

Jeronimus. Hvorledes er det skeet?

41. Hr. Niels] Præsten Niels N. N. (efter Fortidens Maade at betegne Præster).

Henrich.

Henrich. Et Mord er begaaet her i Huset paa en fremmed Mand, og Gjerningen er uden Tvivl bedreven af den, som har soldt Herren Huset.

Jeronimus. Hvad siger du?

Henrich. Og efterat han har plyndret det døde Legeme, har han begravet det hemmelig udi Huset.

Jeronimus. Men hvorledes har I faaet den Historie at vide?

Henrich. Det skal jeg sige: Mons. Leander havde engang spiset udi Byen; da han kom hjem silde om Aftenen, gik vi alle til Sengs, men vi vare neppe komne til Hvile, førend vi hørte Mons. Leander at skrige himmelhøyt.

Jeronimus. Min Son, siger du?

Henrich. Ja han heder jo Leander. Men tie stille, og her videre. Da vi brode ind udi hans Sovestue for at høre hvad som var paa Færde, sagde han, at en Dødning var kommen til ham i Sovne.

Jeronimus. I Sovne, siger du? Ikke andet? Hvilke Narre I maa være tilsammen! Jeg haver saa tidt seet baade dig og andre Spøgelse udi Sovne paa min udenlandske Rejse; men saa snart jeg er bleven vaagen, har jeg mærket, at det har været en Drøm.

Henrich. Jeg mærker nok, at Herren har lært at vakle i Troen uden Lands. Det er gemeenlig Frugten af de forbandede udenlandske Rejser.

Jeronimus. Jeg er lige saa orthodox, som jeg altid har været, og den samme Troe, som jeg bragte med mig til Tydsland, bringer jeg med mig tilbage.

Henrich. Troer da Herren endnu Giengangere, Nisser og Underjordiske?

Jeronimus. Ja vist. Ingen ærlig Mand skal sige mig paa, at jeg er vegen en Fodbred fra min gamle rene Troe; men = = =

Henrich. Nu kommer det forbandede men igjen; tie nu still, og her videre. Den døde Mand sagde til Monsr. Leander: Jeg er en Mand fra Aalborg, som Verden her i Huset har myrdet, for at bemægtige sig mine Penge; Huset er derfor vanhelliget, og ingen ærlig Mand bør boe her. Dette lagde vi dog ikke dengang videre paa Hjertet; men de paafuldte Nætter har været saa forfækkelige, at jeg ikke fandt tænke derpaa, uden haarene rejser sig paa mit Hoved.

Octavius indenfor. Hey, nok et Glas Rhinsk Viin!

Jeronimus. Hvad er det for Raaben efter Rhinsk Viin?

Henrich. Gaae til Side, Herre! I fandt ikke forundre jer over at Fanden vil have Viin; thi han er altid tørstig. Saalange vi vare i Huset, maatte vi altid sette en Kande Viin for ham i Gangen, som vi hver Morgen fandt tommer.

Jeronimus. Og det stedse Rhinsk Viin?

Henrich. Ja vist. Rhinsk Viin er hans beste Drik. Fanden fare i Fanden, han lader sig ikke nøye enten med Æll eller fransk Viin, den Karl.

Jeronimus. Ah min hele Krop skælver af forfækkelse.

Henrich sagte. Nu bevæger disse drukkne Mennesker sig derinde igjen. Jeg er bange, at de ved deres Uforsigtighed fordærver alting for mig.

Jeronimus. Hvad er det, du taler ved dig selv?

Henrich. Gaf fra Døren, Herre! jeg beder jer ved alt det, som helligt er, gaf fra Døren, og tag Slutten.

Jeronimus. Hvorfor flyer du ikke selv?

Henrich. Det ligger ikke Magt paa mig, men Herrens Liv er kostbart; tilmed har jeg i visse Maader gjort Fred med Fanden eller Giengangeren.

Jeronimus. Fred med Fanden?

Henrich. Ja Herre! det er med ham, som med de Miziske Soesovere, hvilke føre Krig med det menneskelige Kien i Almindelighed, men holde dog Fred med visse Folk.

Jeronimus. Hør, Henrich! = = =

Henrich. Raab ikke paa mit Navn, Herre! Jeg har intet Ont gjort; det er ikke jeg, som har banket paa Døren. Den drukkne Octavius skriger høyt.

Jeronimus. Ah hør, hvor det Djevlskab skriger igjen. Jeg er bange for at det kommer herud.

Henrich. Fald paa Knæ, Herre! og med sammenfoldede Hænder læs 3 Gange jer Abracadabra.

Jeronimus. Mit Abracadabra, hvad vil det sige?

Henrich. Det er det eneste Middel, hvorved man vinger Spøgelse. Hillemand, se hvor det hele Zuus ryster.

De falde begge paa Knæ, og Jeronimus læser tre Gange Abracadabra.

Henrich. See nu blev det stille igjen. Staae nu kun op og lad os liste os bort. [Sagte.] Men see der kommer den forbandede Jøde, og det udi den allerubelegligste Tiid.

Scen. 4.

Ephraim. Henrich. Jeronimus.

Ephraim. Jeg har aldrig haft sulk fordrikelig Jahr als dette Jahr; wo ik kommen, kann ik keen Geld kriegen.

Henrich. Nu seer jeg ingen Redning for mig; thi min hele Machine ligger omkuld.

Ephraim. Aber ingen har handlet so mit mir als dieser skelmste Lakay Henrik; sulchen fortviolet Skelm hab ich mine Dagen niet getroffen.

Henrich. Jeg mærker, at han kiender mig til Punkt og Prikke. Jeg maa gaae ham i Mode.

Ephraim. Aber dar seen ich den Skelmen; det er doch et gut Merke, at han kommer mir i Mode. Han har vielleicht Penge til at betale mir.

Henrich. Tak for sidst, Ephraim!

Ephraim. Dat du en Unglück kriege for sidst. Doch will ich alles forglemme, wenn ich mine Penge mit Capital und Renten kand kriegen. Hør, Henrik! kriege ich min Geld?

Henrich. Giv jer kun tilfreds, Ephraim! og raab ikke saaledes.

Ephraim. Ich will und shall ropen, bis = = =

Henrich. Giv som jeg siger.

Ephraim. Watt skal ich giøren?

Henrich. Gaae hjem til videre, og kom hid igjen om et Par Timer.

Ephraim. Ich will nicht weiter lopen frem und tilbage, ich will lieber hier zween Timer bien.

Henrich. Om to Timer skal I faae jere Penge. Gaae nu derfor smukt hjem.

Ephraim. Skidder Sladder! ich will niet bortgaan.

Henrich. Hvad vil I vinde med jer ublue Raaben? Gaae kun hjem, som jeg siger.

Ephraim. Naar jeg faaer min Capital med Rente, skal ich bortgaan; ehr nicht, Henrik! ehr nicht.

Henrich. Ehr nicht, ehr nicht? Hvis I vil være uforstammer, laaner vi aldrig Penge af jer mere; nimmermeer, Ephraim! nimmermeer.

Ephraim. Ich agter nicht at laane euch meer auf sulken Weis.

Jeronimus. Hvad er det for Penge, denne Jøde taler om, og hvad er det for Renter?

Henrich. Holdt jer vel fra Huset, det ringeste 20 Skridt, Herr! det er mit Raad.

Jeronimus.

Jeronimus. Svar mig nu til det, som jeg spør: Hvad er det for Penge og Renter, som I taler om?

Henrich. See Ephraim! der staar Leanders Far. Han skal betale jer baade Capital og Rente.

Jeronimus. Hvad er det, som du taler om min Sen, og hvad er det, som denne Mand har at fodre?

Henrich. Ah Herr! Kæst disse Penge i Næsen paa denne Slyngel.

Jeronimus. Kæst du ham selv Penge i Næsen. Hvad er det for Penge?

Henrich. Det er en Bagatelle, som Monsr. Leander er ham skyldig.

Jeronimus. Hvor stor er Summen?

Henrich. Lumpen 500 Rdlr.

Jeronimus. 500 Rdlr.? Er det Bagatelle?

Henrich. Ja hvad andet? Kæst ham de Penge i Næsen, saa bliver vi af med ham.

Jeronimus. Kæst du ham dem selv i Næsen, din Slyngel! Hvad mener du = = =

Ephraim. Er mus kasten oder givne udi Næsen eller in Ryggen, saa er det mir gleich viel, wenn ich nur mein Geld krieger.

Henrich. Herren seer heraf, hvilke uforstammede Folt disse Joder ere.

Jeronimus. Jeg spør ikke om hvad Slags Folt de ere, og hvorledes deres Opførsel er. Jeg spør kun om hvorudi denne Fodring bestaar.

Henrich. Jeg har jo sagt, at det er lumpen 500 Rdlr., som Monsr. Leander er ham skyldig. Ey, Herr! Kæst ham disse 500 Rdlr. i Næsen, og lad ham saa gaae Fanden i Vold.

Jeronimus. Gaae du Fanden i Vold med din Begjæring. Skal jeg give ham 500 Rdlr.?

Henrich. Ney Herren skal ikke give, men betale ham dem.

Jeronimus. Hvortil ere de Penger anvendte?

Henrich. De ere alle i god Behold, Herre!

Jeronimus. Hvis de ere alle i god Behold, hvorfor betaler I dem da ikke selv?

Henrich. Monsr. Leander har kjøbt et Huus = = =

Jeronimus. Et Huus, siger du?

Henrich. Ja vist, et Huus.

Jeronimus. Det er artig nok, at han i min Fraværelse har slaaet sig til Riobmandskab.

Henrich. Ja han følger derudi sin Fars Fodspor; han har intet bedre Exempel at følge.

Jeronimus. Hvorfor har han kjøbt det Huus?

Henrich. Er det Spørgsmaal? Vil Herren, at vi skal boe i Fælleskab med Giengangere og Dieve?

Jeronimus. Nu merker jeg Aarsagen til saadant Riobmandskab; det er saa vidt got nok. Men hvad er det for et Huus?

Henrich. Det er eet af de bequemmeste Huse her i Staden, og han har faaet det for et Koverkiøb.

Jeronimus. Hvad skal det koste?

Henrich. Det skal koste 6,000 Rdlr., og han har betalt 500 Rdlr. paa Haanden, hvilke Penge han har laant af denne Jøde. Begriber nu Herren Sagen?

Jeronimus. Ja nu begriber jeg den gandske vel, og merker, at min Sen derudi har handlet fornuftig.

Henrich. Ja hvad andet? Han kunde vel slutte, at hans Far ikke vilde tage ind udi det berygtede Huus.

Ephraim. Nun ist niet lang von Middag.

Henrich. Expedere ham nu strax, Herre! at vi kand blive af med ham. Hør, Ephraim! det er jo 500 Rdlr., som I skal have?

Ephraim. Ja weder meer nok minder.

Jeronimus. Hør, Ephraim! I skal faae Pengene hos mig, og det i Morgen.

Ephraim. Gut, gnadiger Herr! gut, gnadiger Herr! Adieu!

Henrich sagte. Af denne U-lykke redede jeg mig ogsaa; skiont det er kun Galgenfrist.

Jeronimus. Hvem tilhorer Huset nu?

Henrich sagte. Den ene U-lykke kommer paa den anden, og jeg kand ikke saa hastig rede mig ud af alting paa eengang.

Jeronimus. Jeg spør om Eyerens Navn.

Henrich sagte. Gid du faae Pokker med dine Spørgsmaal. Sør. Mandens Navn ligger mig paa Tungen.

Jeronimus. Hvor ligger Huset da?

Henrich sagte. Hvad skal jeg nu i en Hast hitte paa? Sør. Huset, Herre! ligger her lige tvært over.

Jeronimus. Det er jo Sr. Leonards Huus.

Henrich. Ikke nu meer; Riobet er alt sluttet, og han har faaet Penge paa Haanden.

Jeronimus. Jeg fiender ikke Huset indentil; men jeg veed, at det er et got Huus, som altid kand være de Penge værd.

Henrich. Han havde min Troe ikke soldt det for den Priis, hvis en ufornodende Udgift ikke havde trunget ham til at sælge det udi en Hast. Han har forbundet sig til Riobet; men vi have frie Hænder, saa at hvis Herren ikke vil have det, kand vi komme derfra.

Jeronimus. Ney ney, jeg gaaer ikke fra saadant Riob.

Henrich. Herren skal ikke kunne troe, hvor megen Umag jeg har haft med at slutte Contracten. Monsr. Leander forsikrede mig om en Discretion, naar Herren kom tilbage.

Jeronimus. Han kunde jo freit have givet dig noget i min Fraværelse.

Henrich. Om jeg maa tale saa frit, Herre! da kand jeg si, at han har levet som en Gniere udi Herrens Fraværelse, saa at man ikke uden Møye har kunnet faae en Skilling af ham til fornødne Udgifter.

Jeronimus. Det er mig kiert at høre saadant, skiont man maa holde Maade udi alting. Jeg har nok Lyst at besee Huset strax, bank paa Dørren.

Henrich sagte. Utter en nye Ulykke! sør. Jeg saae nyeligen nogle fremmede Fruentimmer at gaae derind; det bliver vel best at tøve lidt, indtil de gaae bort.

Jeronimus. Ja nok. Imidlertid vil jeg hen at tale med den Mand, som har soldt mig det befængte Huus.

Henrich. Siig ham kun reent ud, at det er ingen ærlig Mandes Gierning at sælge et Huus, som han vidste at være udi den Tilstand.

Jeronimus. Jeg skal nok toe Hovedet paa ham; bliv du her imidlertid, og giv Ugt paa naar de fremmede gaaer bort.

Henrich. Ha ha ha! nu fik jeg ham at lobe med Liimstangen; thi Manden er alt Fanden i Vold hen i Jylland, og har sat sig ned udi Mariager.

Scen. 5.

Henrich. Leonard.

Henrich. Men der seer jeg Monsr. Leonard selv.

Leonard. Min Kone vil endelig, at jeg efter Maaltid skal tage Middags-Sovn, og det skiotter jeg ikke om, hvorfor jeg skal mig hemmelig ud af Huset. Hun vil nok sette mig til Rette

Nette derfor, og jeg maa lave mig paa en Sparlagens-Præken i Aften. Jeg vil aldrig raade nogen at gifte sig med en bemidlet Kone; thi hun vil altid føre Herredom.

Henrich. Han har ikke stor U-ret derudi. Men jeg maa tale ham til. Hans Tiener, Seignr. Leonard!

Leonard. Tak, Henrich!

Henrich. Hvorledes er det med Sundheden, Hr. Leonard?

Leonard. Som du seer, Henrich!

Henrich. Hr. Leonard! jeg veed, at han er en ærlig Mand.

Leonard. Jeg takker for de gode Tanker, du har om mig; men jeg har ikke nær saa gode Tanker om dig.

Henrich. Hvi saa?

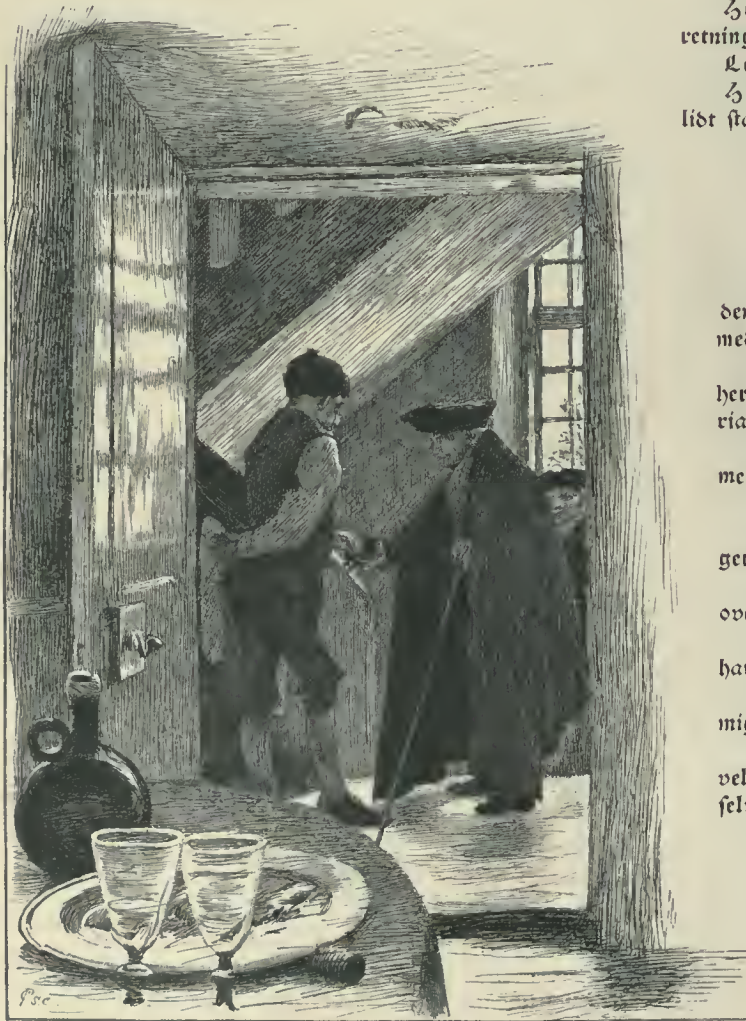
Leonard. Tænk kun efter, hvad Levnet I fører i den gamle Jeronimi Fraværelse.

Henrich. Men nu er vor Hørlighed til Ende, og tusinde U-lykker staaer os for; thi Hr. Jeronimus er kommen hjem.

Leonard. Er han kommen hjem, saa vil jeg ikke laane dig min Rygg.

Henrich. Ah Hr. Leonard! jeg beder med grædende Taare, at naar han taler med Hr. Jeronimus, at han ikke reber os.

Leonard. Jeg har kun sjelden talt med Hr. Jeronimus, stont han har været min Giensboe; og hvis jeg af en Hændelse taler med ham, skal jeg ikke mælde et Ord om jer Forhold, thi hvad fandt derte nytte mig?

Henrich kysende hans Haand. Jeg takker hiertelig.

Leonard. Men har Hr. Jeronimus endnu intet hørt om eders Forhold?

Henrich. Aldeles inter; thi han er saa mild som et Lam. Han stiftede mig ellers hid for at bede Seignr. Leonard om Frihed at besee hans Huus.

Leonard. Besee mit Huus? Mit Huus er ikke tilfals.

Henrich. Det veed vi nok; men han har i Sinde at opsette en nye Bygning efter den Model, som dette Huus haver, thi ham er sagt, at Seignr. Leonard's Huus er vel indrettet.

Leonard. Mit Huus er saa got og beqvemt, som nogen ærlig Mand vil beboe. Det er ellers underligt, at den gamle Mand nu vil foretage sig Bygninger.

Henrich. Han gior det for sin Sons Skyld, som med det første skal giftes.

Leonard. Med hvem?

Henrich. Det er med et Fruentimmer.

Leonard. Jeg fandt vel slutte, at det er ikke med en Mand's-Person.

Henrich. Det er mig forbudet at nævne Bruden; nok er det, at han skal giftes, og saasom hans tilkommende Brud er heel curieuse, saa maa man være bereed paa et vel indrettet Huus, og saadant som Hr. Leonard's, thi der siges, at her skal være meget fioligt om Sommeren, efterdi Solen staaer paa ingen Værelser.

Leonard. Det er sandt nok.

Henrich. Derfor har Hr. Jeronimus Lyst til at see Indretningen.

Leonard. Det skal staae ham frit for.

Henrich. Men der seer jeg han kommer. Bliv kun her lidt staaende, indtil jeg siger, at jeg har mældet ham an.

Scen. 6.

Henrich. Jeronimus. Leonard.

Henrich. Velkommen tilbage, Herre! Hvad sagde Manden, som har solbt Huset? Han vilde vel undskyldte sig med Uvidenhed?

Jeronimus. Jeg fik ham ikke i Tale; thi han boer her ikke mere. Han boer nu fanden i Vold hen udi Mariager i Jylland.

Henrich. Herren maa da skrive ham til og true ham med Process.

Jeronimus. Hvad vinder man dermed?

Henrich. Han fandt dommes til at forflytte Giengangeren herfra til Mariager eller Thisted, hvor han nu boer.

Jeronimus. Hvilken Snak! at føre fanden i Smakken over Belte.

Henrich. Det er ikke den første Gang, at fanden har været med udi Smakken.

Jeronimus. Ey, holdt op med at hancellere, og sig mig, om du har talt med Hr. Leonard.

Henrich. Ja vist, Herren skal være ham hiertelig velkommen. De fremmede ere alt borte, og der staaer han selv for at tage mod os.

Leonard. Velkommen tilbage igien, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Jeg takker skyldigst.

Leonard. Henrich siger mig, at Hr. Jeronimus forlanger at besee dette Huus.

Jeronimus. Ja det onskede jeg gierne, hvis det var ham beleyligt.

22. heel curieuse] meget nøieregnende, nøiesende.

Leonard.

Leonard. Det er mig til ingen Incommodation. Han fandt beseet det overalt, og det med samme Frihed, som det kunde være hans eget.

Jeronimus til Henrich. Hvad vil det sige: Ligesom det kunde være mit eget; da dog Kiøbet er sluttet?

Henrich til Jeronimus. Ey, lad ham kun snakke, hvad han vil. Han fortryder nok paa Kiøbet; men nu er det for silde. Kænd ikke Herren see, hvilket fortredeeligt Ansigt han har?

Jeronimus. Ja jeg seer det.

Henrich. Derfor er det best, at Herren holder sig fra at tale om Kiøbet saa vidt som mueligt.

Jeronimus. Jeg begriber det altsammen, og du har gjort vel at erindre mig derom.

Leonard. Hr. Jeronimus maa nu see sig allevegne om.

Jeronimus. Det vil jeg og gjøre.

Henrich. See kun, Herren! paa denne Forstue; er den ikke net?

Jeronimus. Vist, den er meget vel indrettet.

Henrich. Giv kun Agt paa Dørvæne.

Jeronimus. De ere ret smukke.

Henrich. Kænd vel nogen Laas være troefastere end disse Laas?

Leonard. Jeg sælger ikke et eneste af disse Laas ringere end 10 Rdlr.

Jeronimus til Henrich. Hvad vil han sige dermed?

Henrich. Tie kun stille; Kiøbet ligger ham paa Hjertet. Efter Kiøbe-Contracten hører os til alt hvad som er nagelfast.

Jeronimus. Kaffelovnene høre jo ogsaa til Huset, Hr. Leonard?

Leonard til Henrich. Hvad vil det Spørgsmaal sige, om Kaffelovnene høre til Huset?

Henrich til Leonard. Det skal jeg sige, Hr. Leonard: Udi Lybek, hvor min Herre saalange har opholdt sig, ere alle Husets Kaffelovne til Lyve.

Leonard. Ja saa, er det en Lybsk Talemaade?

Jeronimus. Viælkerne ere jo alle af Ege-Tømmer?

Leonard. Ja vist, og jeg vil raade ham intet andet Tømmer at bruge til sit Huus.

Jeronimus til Henrich. Jeg begriber ikke hvad han vil sige dermed.

Henrich til Jeronimus. Han kænd ikke faae dette Kiøb af sit Hoved, og derfor, saa tidt man rører om den Materie, taler han hen i Taaget.

Jeronimus til Henrich. Det skulde den gode Mand have betænkt, førend han soldte Huset.

Henrich. See, Herre! hvilke Vindues-Karme.

Jeronimus. Hvor hastig tænker min Herre nu at rødde Værelserne?

Leonard til Henrich. Hvad vil det sige, at rødde Værelserne? Det er vel ogsaa en Lybsk Talemaade?

Henrich til Leonard. Vist, Hr. Leonard! Meningen er: hvor længe Hr. Leonard bier, førend han flytter i Husets Sommer-Værelser.

Leonard. Ja nu forstaaer jeg. Somme Nar flytter vi for, og somme efter Paaske.

Jeronimus. Nu taler han hen i Taaget igien.

Henrich. Det er, som jeg har sagt. See nu tar han derpaa en Priis Tobak for at fordrive Dunsterne.

Jeronimus. Ha ha ha!

Leonard. Hvad leer Hr. Jeronimus af?

Jeronimus. Intet, Hr. Leonard!

Leonard. Der maaskee kænd være noget, som staaer ham ikke an.

Henrich. Jeg kænd nok slutte hvad Hr. Jeronimus leer af. Der er uden Tvivl denne Kamin, som staaer næst ved Kaffelovnen.

Leonard. Den er sat med vel overlagt Raad.

Jeronimus. Men jeg vil dog ikke have den der staaende.

Leonard til Henrich. Hvad vil det sige, Henrich? Vil han rive en Kamin ned udi et fremmet Huus?

Henrich til Leonard. Jeg har sagt ham, Hr. Leonard! at det er lutter Lybske Talemaader; Meningen er, at han ikke vil have saadan Kamin udi det nye Huus, som skal bygges. Udi Lybek strækker man alting for meget ud, saaledes hvad som der kaldes een Mark, er her to Mark = = =

Leonard. Ha ha ha!

Jeronimus. Hvad leer Hr. Leonard af?

Leonard. Intet, Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Jeg seer, at Huset ellers er got overalt. Jeg troer dog ikke, at han fortryder paa Kiøbet?

Leonard. Ney aldeles ikke, thi jeg har aldrig anvendt Penge bedre; thi jeg vil sige, at hvis = = =

Jeronimus til Henrich. Nu taler han hen i Taaget igien. [Til Leonard]. Vil Hr. Leonard ikke smage min Tobak? Den kaldes i Lybek Corillon.

Leonard. Jeg takker. Gillemand, den nyser jeg stærkt efter.

Jeronimus. Prosit, Hr. Leonard! Jeg vilde nok ogsaa see mig lidt om udi Baggaarden.

Henrich. Ja da maa Herren tage sig vare for Port-hunden; der er ellers ikke meget at see.

Jeronimus. Saa maa det da blive derved. Adieu, Hr. Leonard! Forlad mig, om jeg har incommoderet ham.

Leonard. Alt forladt.

San gaar ind.

Scen. 7.

Jeronimus. Henrich.

Jeronimus. Ha ha ha! Jeg kænd ikke bare mig for Latter, naar jeg tænker paa denne Mands underlige Tale.

Henrich. Andre har ogsaa merket, at saa tit nogen taler om dette Kiøbmandskab, saa er han ligesom fra sig selv.

Jeronimus. Enhver maa derfor betænke sig, førend han slutter Kiøb. Men hvad siger hans Kone dertil?

Henrich. Hun blev saa forbistret, da hun horte Kiøbet, at hun udi en heel Uge derefter ikke vilde søge Seng med ham. Det er og af den Aarsag, at hun ikke vilde lade sig see. Men synes Herren ikke, at vi har gjort got Kiøbmandskab?

Jeronimus. Jeg er gandske fornøjet dermed.

Henrich. Synes Herren, at vi har Kiøbt for dyrt?

Jeronimus. Det er et Noverkiøb, Henrich!

Henrich. Saa er Herren da gandske fornøjet?

Jeronimus. Ja gandske fornøjet. Og er det ikke en liden Trost for mig i denne U-lykke.

Henrich. Hvilken U-lykke?

Jeronimus. Udi denne U-lykke, at mit gamle Huus er bleven befængt med Dievelskab.

Henrich. Men, med Permission, jeg maa spørge Herren cengang for alle, om han virkelig rorte ved Døren.

Jeronimus. Jeg har jo sagt det over 10 Gange; hold derfor inde med saadanne Spørgsmaal.

11-12. hvad som der kaldes een Mark, er her to Mark] „2 Danske Skilling begynde fra den Tid [1619] at regnes mod een Lybsk Skilling; udi hvilken Tilstand den mindre Danske Mynt er bleven til vore Tider. Tilgemaade blev gjort samme Forstiel mellem Lybske og Danske slette Mark, saaledes at fra de Aaringer 1621 og 1622 to Danske gik paa een Lybsk Mark“ (Solbergs „Dannemarks Beskrivelse“, 1729). — 17. Jeg troer dog ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Henrich.

Henrich. Saa vil jeg da ey tale mere om det gamle Huus, men alleene om det nye. Hvor herlig er ikke den Forstue, Herre!

Jeronimus. Det er en prægtig Forstue.

Henrich. Monfr. Leander og jeg har maalet alle Gange og talt alle Trapper i Huset; det ene svarer overalt til det andet.

Jeronimus. Om een vilde give mig 10000 Rdlr. igien for Huset, saa tog jeg ikke imod dem.

Henrich. Ikke for 20000 engang.

Jeronimus. Det var for meget, Henrich!

Henrich. Herren regner maaſtee paa Lybſt; hvis saa er, saa blev det for meget.

Jeronimus. Ney, jeg regner efter Danſk Maade 6 Mark paa en Rdlr. Jeg tillader min Troe ikke, at Huset bliver soldt en Skilling ringere.

Henrich. Jeg giver min Troe ikke mit Samtykke til at det maa sælges.

Jeronimus. Hvi dit Samtykke?

Henrich. Thi det var efter mit Raad, at dette Riob ſkede, og det var efter mit Raad, at vi toge de 500 Rdlr. op hos Ephraim, som vi betalede paa Haanden.

Jeronimus. Nu reſter alleene at betale 5500 Rdlr.

Henrich. Hverken meer eller mindre.

Jeronimus. Jeg agter at betale ham den hele Sum i Dag; thi jeg har bragt 2000 Ducater med mig fra Lybek.

Henrich. Vil Herren levere dem til mig, saa ſkal jeg bringe Qvittering tilbage.

Jeronimus. Det er nok ſikkerſt, at jeg leverer ham dem ſelv.

Henrich. Jeg merker nok, at Herren har ingen Troe til mig.

Jeronimus. Det er juſt ikke Miſtroe, Henrich! men = = =

Henrich. Hvor vil Herren nu være imidlertid?

Jeronimus. Nu vil jeg ned til Toldeboden for at hente Pengene.

Henrich. Kænd jeg ikke bære dem? Det er jo for tung Byrde for Herren.

Jeronimus. Ey Snak! hvad Byrde udi 2000 Ducater? Bliv du kun her, til jeg kommer tilbage.

Scen. 8.

Henrich alleene.

Den gamle Skielm vilde ikke troe mig. Jeg maa narre ham lidt meer. Jeg maa affiloutere ham de 2000 Ducater, naar han kommer tilbage. Dermed kænd Monfr. Leander betale all ſin Giæld. Hvad Middel ſkal jeg nu bruge dertil? Jeg vil agere Giengangere og jage ſaadan Straf ind udi ham, at han for at redde Livet ſkal levere mig Guldborſen. Det ſkal min Troe gaae rigtig an. Men hvad vil Udfaldet blive paa alt dette? Jeg kænd jo derved redde mig ſelv fra Galgen, ſom jeg ved alle diſſe Skielmſtykker har fortient. Jeg kænd jo betinge mig Pardon ved at ſtaffe ham Guldborſen tilbage. Det gaaer rigtig an. Jeg er alt lykkelig kommen i Havnen. Jeg kaſter Anker, og ſtaaer mit Sind til Roelighed. Nu maa jeg forſt ſee til at ſtaffe det drukne Selskab af Huset.

ACTUS III.

Scen. 1.

Jeronimus. Henrich ſom Spøgelse.

Jeronimus [alleene]. Nu kænd jeg ſtrax betale min Giæld paa eengang; og jeg er glad ved at blive paa en god Maade

ſkildt ved diſſe Penge. Jeg vandt dem vel med min Proceſs i Lybek, det er ſandt; men jeg vandt dem ved at ſmørre Dommere og Advocater. Hvorfore det er mig ikke ukiert at anvende dem til ſaadan Udgift; thi jeg kænd ikke nægte, at ſaa tit jeg ſeer paa diſſe Penge, ſaa rører Samvittigheden ſig udi mig.

Henrich kommer ud af Huset ſom Spøgelse, og i en Machine, ſom gier ſig høy. Eſt du der, ſom nyeligen forſtyrrede min Roe ved at banke paa Dorren?

Jeronimus paa Ruæ. Abracadabra! Abracadabra! Abracadabra!

Henrich. Din Abracadabra vil ikke hielpe dig denne Gang.

Jeronimus. Abracadabra!

Henrich. Det hielper ikke hvad du læſer. Du maa ſtrax vandre med mig til de mørke Boeliger med din u-retfærdige Mammon.

Jeronimus. Ah ſpar mit Liv, naadige Hr. Gienganger!

Henrich. Du ſlipper ikke med Livet, her vil meer til.

Jeronimus. Ah, lad mig dog leve lidt for at gjøre Poenitentſe.

Henrich. Da maatte jeg være en Nar. Ney vi vander lader ikke ſaadant Bytte gaae os af Hænder.

Jeronimus. Ah Hr. Lucifer! betænk dog, at = = =

Henrich. Fort! ſiger jeg. Ingen videre Snak!

Jeronimus. Ah Hr. Lucifer! jeg vil gierne opoffre Pengene, hvis min Perſon maa ſpares.

Henrich. Det er mig ikke ſaa meget om de u-retfærdige 2000 Ducater at gjøre ſom at ſtraffe dine Miſgierninger.

Jeronimus. Ah hav dog Maade for mig, og ſkil mig ved Pengene, at de kænd komme til deres rette Mand, ſom de ved U-ret ere afvundne.

Henrich. Ingen Snak! jeg vil have baade Perſonen og Pengene.

Jeronimus. Abracadabra! Abracadabra = = =

Henrich. Jeg vil dog denne [Gang] for din dydige Sons Skyld ſpare din Perſon, og du ſkal have Fred herefter.

San tar Pengene, og gaaer bort brølende.

Scen. 2.

Jeronimus alleene.

Ah udi en u-lykſalig Tiid gjorde jeg denne Lybſte Keyſe. Ah jeg kænd ikke meer. Dog maa jeg takke Zimmelen, at jeg ſlap ſaa let, og naar jeg tænker mig om, maa jeg være glad ved at jeg er ſkildt ved de u-retfærdige Penge, hvorom jeg horte at Giengangeren vidſte Beſteed, ſaa at han ogſaa kunde ſige Summen net op. Jeg gier beſt at rie ved denne Hændſe; thi jeg beſtemmer mig kun ſelv ved at give den tilkiende. Men hvad mon den Laſey vil, ſom gaaer lige til Huset?

Scen. 3.

Laqveyen. Jeronimus.

Laqveyen banker paa Leanders Dør. Luk op. Hvor lange ſkal jeg banke paa Porten?

Jeronimus. Her, ung Karl! hvad Pokker har J her at beſtille?

Laqveyen. J ſeer jo, at jeg vil ind i Huset. Hey Henrich! luk op.

Jeronimus. Er J fied af jert Liv, Camerad? Rider fander jer?

Laqveyen.

Laqveyen. Jeg troer snarere, at Fanden rider jer. Vil I forbyde mig at tale med min Herre?

Jeronimus. Hvem er jer Herre?

Laqveyen. Min Herre er Octavius, som spiser her i Dag.

Jeronimus. Spiser jer Herre her i Dag? I er ikke rigtig i Hovedet, ung Karl!

Laqveyen. Jeg troer heller, at I har en Skrue løs i Hovedet, gammel Mand! Hey Henrich! luk op.

Jeronimus. Gaae fra Dorren, med mindre I vil geraade i yderste Ulykke.

Laqveyen. Jeg vil snarere geraade i Ulykke, hvis jeg forsommer min Herres Vrende.

Jeronimus. Hvem er jer Herre?

Laqveyen. Jeg har jo sagt, at han heder Octavius. Han spiser her i Dag med Jomfr. Helene og Lucretia.

Jeronimus. Og jeg siger jer, at Huset er gandske tomt.

Laqveyen. Er Huset tomt?

Jeronimus. Udi 7 samfælde Maaneder har her ikke en Siæl været.

Laqveyen. Og jeg kand sige, at jeg udi syv samfælde Maaneder ikke har seet en saa forstyrret Mand, som I er. Mon jeg ikke selv har ført min Herre hid i Dag? Jeg er gal, som staaer og spilder Tiden her med Snak. Hey Henrich! luk op i Pøkkers Skind.

Jeronimus. I er kied af jert Liv, ung Karl! Gaae fra Dorren, og læs jert Abracadabra i Tide. Mig undrer, at Fanden ikke allerede har taget denne fordoovne Knægt.

Laqveyen. Jeg merker nok, at denne gamle Mand er ikke rigtig i Hovedet. Hør, min Herre! med Permission: har I været længe gall?

Jeronimus. Hør, med Permission: har I været længe gall?

Laqveyen. Er det Galtskab at gaae i sin Herres Vrende?

Jeronimus. Er det Galtskab at vare et Menneſke, som vil styrte sig udi Ulykke?

Laqveyen. Hvad Ulykke vil jeg styrte mig udi?

Jeronimus. Veed I ikke, at Huset er tomt, og ingen Siæl har udi syv Maaneder været her?

Laqveyen. Det kand jeg sige, og det veed jeg, at her udi de sidste syv Maaneder har været mange lystige Dage hos Monfr. Leander.

Jeronimus. Hvilken Leander?

Laqveyen. Leander, Hr. Jeronimi Son, som i Dag har budet min Herre til Giest med tvende Jomfruer.

Jeronimus. Leander, Jeronimi Son, siger I?

Laqveyen. Ja det siger jeg.

Jeronimus. Hvis Fader er Jeronimus?

Laqveyen. Ja saa heder han; nu er han udi Lybek for at udføre en Proces.

Jeronimus. Det er altsammen rigtigt. Det er og det Klogeste, som jeg her har hørt i all jer Tale. Men at der er Folk i Huset, og at der i Dag holdes Giestebud, det er en gal og forstyrret Snak.

Laqveyen. Alt I nægter saadant, det er gal og forstyrret Snak. Hvorfore skulde Huset have været øde udi syv Maaneder?

Jeronimus. Det har staaet øde fra den Tiid, det er bleven plaget med Giengangere.

Laqveyen. Ha ha hal Giengangere? Nu hører jeg nok, hvordan det er fat med denne gamle Mand. Disse Spøgelse og Giengangere ere udi jert eget Hoved og ikke udi Huset; det maa jeg vide, som nyeligen her har haft min Gang.

Jeronimus. Du maa have haft Fanden ikke din Gang her i Huset; thi = = =

Laqveyen. Jeg har ikke hørt tale om andre Giengangere udi dette Huus uden om min Herr Octavius og de Fruentimmer, som han og Leander omgaaes med.

Jeronimus. Alt dette Selskab er udi jert forstyrrede Hoved og ikke udi Huset. I har jo selv banket paa Dorren og merket, at ingen lukker op. Hvis jeg selv ikke havde seet Spøgelse, saa kunde jeg tænke, at der kunde være nogen Grund udi jer Tale.

Laqveyen. Naar man er syg, min Herre! saa seer man gierne Spøgelse. Men jeg vil ikke staae her længer; det kand og hælde sig, at Selskabet er gaaet et andet Sted hen.

Jeronimus. Ja gaae kun. Hør, ung Karl! naar I kommer hjem, saa maa I strax lade jer aarelade udi Panden.

Laqveyen. Det Naad vil jeg give min Herre.

Jeronimus. Og hvis det ikke kand hielpe, maa I tage Ahabarbra ind for at lægere paa.

Laqveyen. Alt saadant behøver I best selv. Adieu!

Jeronimus. Hvor forstyrret og taabelig end denne Karls Tale var, saa har den dog bragt mit Sind udi Uroelighed. Jeg kunde snart falde paa de Tanker, at = = = Men jeg har jo til min Ulykke seet Giengangeren med mine egne Øyne, saa jeg ingen Marsag kand have at tvivle om alting jo er rigtigt efter Henrichs Beretning. Og hvad skulde bevæge ham eller nogen til at opdigte saadant? Jeg har jo talt med Joden, som har forstrakt Penge paa det købte Huus. Jeg har jo ogsaa talt med Sælgeren Hr. Leonard. Knægten maa derfor enten have været gal eller bestienket. Men der seer jeg Hr. Leonard.

Scen. 4.

Leonard. Jeronimus.

Leonard. Mig syntes, at her var nogen Allarm; dog jeg seer intet. Men her staaer jo min Giengæst Hr. Jeronimus. Hans Tiener, Hr. Jeronimus! Tak for sidst. Han seer noget altereret ud. Hvad fattes ham?

Jeronimus. Jeg har haft nogen Fortred, siden jeg havde den Ære at tale med ham. Jeg havde i Sinde at betale ham nogle flere Penge; men nu faaer jeg at vie, til han kand faae den hele Sum paa eengang.

Leonard. Hvilke Penge?

Jeronimus. De Penge, som jeg er ham skyldig.

Leonard. Jeg takker, og tager gierne imod alt det, han vil give mig.

Jeronimus. Jeg agter ikke at give ham noget, jeg vil betale ham min Giæld.

Leonard. Hvilken Giæld?

Jeronimus. De 5500 Rdlr., som staaer til Rest.

Leonard. Som han er mig skyldig, siger han?

Jeronimus. Regningen er jo gandske rigtig; naar han tager 500 fra 6000, saa bliver der 5500 tilbage.

Leonard. Den Regning er gandske rigtig; men hvad all denne Snak vil sige, begriber jeg ikke, om jeg stod paa mit Hoved.

Jeronimus. Hør, min fiere Naboe! jeg merker nok, at han fortryder paa Kløbet. Han skulde have betænkt det tilforn. Nu er det for sild.

Leonard. Gid jeg faae en Ufærd, Hr. Jeronimus! om jeg begriber det Alleringeste af alt hvad han siger.

Jeronimus. Gid jeg ogsaa faae en Ufærd, om jeg begriber, hvi han stiller sig saa underlig an.

Leonard. Alt dette er mørk og forblommet for mig.

Jeronimus. Jeg vil kræve alle Menneſker til Vidne, om det er forblommet Tale, naar jeg siger til en Mand, at

naar

naar jeg af 6000 Rdlr. har givet ham paa Haanden 500 Rdlr., han da ikke har meer at fodre end 5500 Rdlr.

Leonard. Det er sandt nok, Hr. Jeronimus! naar han siger det til en Mand, som saadant vedkommer. Men at føre saadan Snak med en uvedkommende Person, det er noget selsomt.

Jeronimus. Har han ikke faaet paa Haanden 500 Rdlr.?

Leonard. Har jeg faaet 500 Rdlr. paa Haanden? Hvilken Snak!

Jeronimus. Jo min Siæl har I faaet dem, nu svor Jeronimus og jeg.

Leonard. Ney min Siæl har jeg ikke faaet dem, nu svor Leonard og jeg.

Jeronimus. Ha ha, jeg merker, at han vil bryde Kiøbet; men her hjælper nu ingen Lød, thi jeg fandt legge ham hans egen Qvittering for Næsen.

Leonard. Min egen Qvittering?

Jeronimus. Ja hans egenhændige Qvittering.

Leonard. Siger han alt dette af Skiemt, Hr. Jeronimus! saa er det for stærkt skiemtet, og taler han alvorligen, saa merker jeg, at han er kommen til Skade paa Helbredet.

Jeronimus. Spot mig ikke, Hr. Leonard! han har Synd deraf.

Leonard. Det være langt fra, Hr. Jeronimus! Men dette fandt jeg sige, at enhver, som herer denne vor Samtale, fandt ikke andet end domme, at hvis vi taler alvorligen, saa maa een af os være gall; jeg for min Part er, Gud ske Lov, ved god Helbred.

Jeronimus. Og mig fattes slet intet paa Sundheden.

Leonard. Men hvad vil han da sige med sine 500 Rdlr., med min egenhændige Qvittering og andet deslige, som er ingen fornøftig Mands Tale?

Jeronimus. Og hvad vil han sige med at nægte alt saadant, som er ingen ærlig Mands Forhold?

Leonard. Jeg faaer vel nægte de Ting, som ikke ere skede.

Jeronimus. Ikke skede? Tor han vel ogsaa nægte Kiøbet?

Leonard. Hvilket Kiøb?

Jeronimus. Jeg merker, Hr. Leonard! at I fortreyder paa Kiøbet, men nu er det for silde; og jeg merker, at der samme har været Aarsag til den forblommede Tale, som han tilføen førte, da han sagde sig ikke at ville sælge Laasene ringere end 10 Rdlr. Strykker.

Leonard. Maa jeg ikke sette hvad Priis jeg vil paa mine egne Laase?

Jeronimus. Ney Hr. Leonard! ney; efter Kiøbe-Contracten hører jo mig til alt hvad som er nagelfast i Huset.

Leonard. Ney nu bliver det reent galt. Hvad Pokker vil han sige med sin Kiøbe-Contract og sine nagelfaste Sager? Saa sandt som jeg er en ærlig Mand, saa fandt intet saadant komme af en sund Hjerne.

Jeronimus. Har han ikke soldt mig sit Huus?

Leonard. Jeg hverken har soldt eller tænker at sælge det.

Jeronimus. Men naar jeg viser ham hans egenhændige underskrevne Kiøbe-Contract, hvad da?

Leonard. End naar han aldrig fandt bevise noget Kiøb eller fremvise nogen Kiøbe-Contract, hvad da?

Jeronimus. Kiøbe-Contracten er i min Sons Hænder.

Leonard. Lad hans Son komme hid med Contracten.

Jeronimus. Han er nu paa Landet, men skal komme hid i Morgen.

Leonard. Jeg har dog seet ham i Dag her udi Huset.

Jeronimus. I mit Huus? Jeg troer, I primer, Hr. Leonard! Huset, som bekiendt er, har jo staaet tomt udi syv Maanedes.

Leonard. Ha ha ha! Her har jo været Giæstebud, Lystighed og Spil den hele Uge igiennem.

Jeronimus. I det befængede Huus?

Leonard. Hverken jeg eller nogen i det hele Naboelav har hørt tale om hans befængede Huus, tværtimod vi fandt vidne, at der har været Lystighed og Spill i Dag.

Jeronimus. Har han ikke hørt tale om [den] Giengangere, som jeg selv med forstrækkelse har seet komme ud af Huset?

Leonard. Ah Hr. Jeronimus! jeg er bange, at man har spillet ham et hæsligt Puds, som jeg nu begynder ret at begribe.

Jeronimus. Og jeg begynder at stielve og bave over mit hele Legem.

Leonard. Jeg nodes mod min Villie at sige noget til Sagens Oplysning: Hans Son med Henrich har holdt et farligt Huus udi Hr. Jeronimi Fraværelse. Da de hørte hans Ankomst, kom Henrich til mig og bad, at jeg ikke vilde røbe dem, hvilket jeg og lovede; derpaa kom han anden Gang, og bad, at det maatte være tilladt at besee mit Huus, saasom Leander skulde giftes, og Hr. Jeronimus vilde lade bygge ham et Huus efter mit Husets Model.

Jeronimus. Jeg er forraad, hvis det er Sanden.

Leonard. Alting skal befindes at være, som jeg har sagt, og naar saa er, fandt Hr. Jeronimus let begribe, hvi jeg har kaldet Huset mit Huus og andet deslige, som han forhen ikke har kunnet fatte.

Jeronimus. Jeg er om en Hals, Hr. Leonard! hvis ==

Leonard. Tvivler han endnu derom?

Jeronimus. Hvad som endnu foraarfager nogen Tvivlsmaal er dette, at jeg nyeligen selv har seet Giengangeren [komme] af mit Huus, hvilken truede mig paa Livet, og stildte mig ved en Guldbørs paa 2000 Ducater.

Leonard. Jeg vil forsikke ham, Hr. Jeronimus! at den Giengangere har ikke været anden end Henrich, og at Pengene er i hans Hænder. Lad os strax gaae ind udi Huset for at faae fuldkommen Oplysning i Sagen.

Jeronimus. Porten er i Laas. Jeg har endelig en Hovet-Nogel; men Skrak sidder mig endnu udi Blodet, saa at jeg ikke tør vove mig at gaae derind.

Leonard. Vil han ikke, saa vil jeg. Flye mig kun Nogelen; jeg er vis paa at finde Huusholdersten i Huset, hi hun kommer ikke gierne ud. Han gaar ind.

Jeronimus. Ah jeg elendige gamle Mand! jeg er færdig at døe af Sorrig og forbitteelse; thi jeg seer mig paa een-gang baade ødelagt og forhaanet. Alt hvad som fandt opmuntre mig til at leve, er Begjærlighed at hevne mig over den fortvilede Henrich, der saa skammelig har spillet med mig.

Leonard. Trød nu kun frit ind, Hr. Jeronimus! saa skal han strax komme af Drømmen. Han skal i Steden for Giengangere finde dækkede Borde, Viinflaster og musicale Instrumenter og høre Huusholderstens Bekiendelse.

De gaar begge ind.

Scen. 5.

Jesper. Arv.

Jesper. Er du vis paa at den gamle Herre er kommen tilbage?

Arv. Ja det er gandske vist. Jeg har hørt det af 3 Personer, som eenstemmigen vidnede derom. Een af dem sagde ogsaa, at han havde hørt det af Henrich selv.

Jesper.

Jesper. Hvorledes fandt han ham at være tilmode?

Arv. Han sagde, at han saae ud, som han havde, efter Ordspøget, brændt faldet af, og vilde flye over til Laaland.

Jesper. Jeg vil ikke laane ham min Nyg.

Arv. Han slipper nok for at blive straffet paa Nyggen; den murede Galge vil ikke blive ham for god.

Jesper. Jeg er glad ved at vi ingen Deel har haft udi all den Uheld, som er skeet.

Arv. Jeg iligemaade. Har han givet mig Froekost i Morges, saa skal jeg nu hielpe ham til Aftens-Maaltid. Men der kommer Herren selv med hans Naboe Seignr. Leonard.

Scen. 6.

Jesper. Arv. Jeronimus. Leonard.

Jeronimus. Aå saadant Forræderie er aldrig tilforn hørt. Nu har jeg Oplysning i den hele Sag, og Huusholdersten vidner, at hun saae selv Henrich at forklæde sig som et Gespenst, uden at kunne begribe hvad Sigte han dermed havde. Ingen Straf kand være stor nok for saadan Skielm.

Leonard. Jeg vil min Troe ikke bede for ham.

Jeronimus. Men der seer jeg mine Folk fra Landet. God Aften, Jesper! Hvordan har I holdet Huus i min Fraværelse?

Jesper. Der er kun holdet slet Huus, Herre! men det er ikke min Skyld. Jeg kand giøre Nede og Regnskab for min Huusholdning; men her i Staden = = = Jeg vil ikke sige mere. Herren faaer alting desvære at vide.

Arv grædende. Og nu har vi Execution paa Gaarden for Skatterne, som vi ikke har en Skilling til at betale med; og naar vi kommer til Staden for at anholde om Penge, driver man kun Spot med os. Jeg stemmes ved at tale om hvorledes jeg denne Morgen tilig blev medhandlet.

Jeronimus. Hvad vederfaer dig da?

Arv. Den skielmsk Henrich, i Steden for at høre min Ansøgning, slog en Skaal Vand over mit Hovet.

Jeronimus. Vand over dit Hovet, siger du?

Arv. Det var værre end Vand; det var, med Permission at sige, noget andet.

Jesper. Himmelen har sendt Herren hid udi en beleylig Tiid; thi hvis han havde blevet længer borte, havde inter finnet staae til Redning.

Arv. Vi havde maat sette Bækken for Kirke-Dorren.

Jeronimus. Min kiære Hr. Leonard! hvad synes ham om alt dette?

Leonard. Jeg haaber, at han som en fornuftig Mand ikke lader sig overvinde af Sorrig.

Jeronimus græder. Aå hvo kand imodstaae saa mange overfaldende U-Iykker?

Leonard. Han vinder dog intet dermed; nu maa han

alleene være betænkt paa at oprette de faldne Sager. Men der seer jeg Skielmen komme.

Jeronimus. Og han gaaer endnu med opreyst Hovet. Her, Jesper og Arv! gaaer lidt til Side, og henter et godt stærkt Aæb.

Scen. 7.

Henrich. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Ha ha ha hi hi hi! Jeg kand narre den gamle Mand lige saa meget, som jeg vil.

Jeronimus. Du skal vel ikke narre mig oftere.

Henrich. Jeg fik ham til med foldede Hænder at læse Abra Cadabra.

Jeronimus. Og jeg skal faae dig til at læse en anden Lectie.

Henrich. Nu maa jeg hitte paa en Invention at fuldføre Comoedien.

Jeronimus. Jeg haaber, at den er allerede fuldført.

Henrich. Det er jo virkelig en Comoedie.

Jeronimus. Men det skal blive en Traegoedie for dig.

Henrich. Men der staaer jo de to gamle Mand. Aå Hr. Jeronimus! jeg har jo varet ham saa ofte ad, at han ikke skal staae saa nær ved det befængede Huus.

Jeronimus. Jeg er nu ikke mere bange for Fanden, Henrich! Jeg har nu ogsaa gjort Fred med ham; ja jeg

har gjort ham mig saa underdanig, at jeg kand mane ham fra mig og til mig saa ofte, som mig lyster.

Henrich. Hvad vil det sige? Jeg troer, her er Ugler i Mosen.

Jeronimus. Kommer herud, I Giengangere! og binder Hænder og Fodder paa denne Skielm.

Jesper og Arv kommer med Aæb.

Henrich paa Knæ. Aå Hr. Jeronimus! hvad Ont har jeg gjort?

Jeronimus. Binder Hænder og Fodder paa ham.

Han bindes, og sættes paa Gulvet.

Henrich. Aå Hr. Leonard! beed for mig.

Leonard. Jeg hverken vil eller kand hielpe dig.

Henrich. Aå Hr. Foged! beed for mig.

Jesper. Du har ikke forskyldt, at jeg skulde bede for dig.

Henrich. Aå Arv! beed for mig.

Arv. Hvis min Bon kand formaae noget, saa vil jeg ydmyst beede Herren, at du maa blive hængt, førend Soel gaaer ned.

Henrich. Aå ah, jeg merker, at man ikke meget kand forlade sig paa Patroner i Verden.

Arv. Jeg tiener dig ellers udi alle andre Ting.

Henrich. Aå hvilken haard og utaknemmelig Medtjener!

Arv. Jeg er jo taknemmelig for den Froekost, du gav mig i Morges.

Jeronimus.

Jeronimus. Læs nu Abra Cadabra, din Hund! og se om det Kånd hjælpe dig.

Henrich. Er da ingen Naade for mig at vente?

Jeronimus. Aldeles ikke; du skal straffes efter dine Misgjerninger.

Henrich. Kånd jeg ikke frelse mit Liv ved at levere Guldbørsen tilbage?

Jeronimus. Du skal levere Pengene tilbage og siden henges.

Henrich. Det skal i Evighed ikke skee.

Jeronimus. Jeg skal nok lære dig det.

Henrich. Herren maa pine og plage mig saa meget, som han vil, saa skal han ikke faae Pengene paa andre Vilkaar.

Jeronimus. Ha ha! det skal have gode Veye; du skal nok synge udi anden Tone, naar Pinebænken kommer.

Henrich. Jeg blæs af alle Piinseler, og Udfaldet skal vise min Bestandighed.

Jeronimus. Du kalder Stivhed og Haardnakkethed Bestandighed; men den skal jeg strax spørge.

Henrich. Og jeg skal lave mig paa at imodstaae med Tapperhed alle de Plager, som Kånd paalegges mig.

Scen. 8.

Octavius. Personerne af forrige Scene.

Octavius. Min Hr. Jeronimus! jeg kommer her først for at giøre min Bekjendelse, dernæst for at stille ham tilfreds.

Jeronimus. Hvad er hans Bekjendelse?

Octavius. Min Bekjendelse er, at jeg tillige med hans Son Leander ikke har ført os anstandigen op udi hans Fraværelse.

Jeronimus. Jeg har med ham intet at bestille, Monfr. Octavius! Han Kånd drikke, smauge, cortisere lige saa meget, som han lyst; han har Penge nok dertil, han haver ogsaa ingen at giøre Regnskab for sin Opførsel, efterdi han er sin egen Herre.

Octavius. Betænk, min Herre! at vi ere unge Mennesker.

Jeronimus. Jeg siger, at jeg har med ham intet at bestille, men alleene med den anden, der ved sit uskikkelige Forhold fast har odelagt mig.

Leonard. Hvor er Leander?

Octavius. Han staaer her udenfor, og tør ikke komme for sin fars Ansigt.

Leonard. Da vil jeg føre ham herind.

Scen. 9.

Leander. Personerne af forrige Scene.

Leander paa Kna. Ah jeg kommer som den forlorne Son, og beder om Naade.

Jeronimus. Jeg har ingen Son, og vil og ikke vide af nogen Son at siige.

Leander. Ah min kiere Fader! jeg beder med grændende Taare.

Jeronimus. Det Navn Fader skurrer i mine Ørne. Jeg er ikke din Fader. See der er din Fader, som sidder bunden paa Gulvet. Du est anden Fader ikke værd.

Henrich. Ah gid jeg var hans Fader, saa skulde han strax absoveres.

Leander. Ah jeg beder med grændende Taare.

Jeronimus. Dine Taarer bevæger mig aldeles ikke.

Leander. Hvad vil man da giøre med mig?

Jeronimus. Jeg skal først erklære dig arveløs og siden actionere dig for en offentlig Ret.

Leonard. Kiere Naboe! han gaaer herudi for vidt. Betænk dog Ungdoms Fejl = = =

Jeronimus. Er den ung, som er 24 Aar gammel?

Henrich. Ah Hr. Jeronimus! betænk, at det er jer eneste Son.

Jeronimus. Gid du faae en U-lykke, din Gaudieb! tør du vel bede for andre?

Henrich. Jeg vil gierne lide all den Straf, som mig paa- legges, naar Monfr. Leander maa rages til Naade.

Jeronimus. Dommen er affagt: du skal henges, og han straffes paa anden Naade.

Octavius. Her er jo ikke anden U-lykke skeet, end at nogle Penge ere tilsatte.

Jeronimus. Nogle Penge, siger han? Jeg faaer andet at føle, jeg elendige Mand.

Octavius. Her, Hr. Jeronimus! jeg forbinder mig udi alle disse folkets Paahør og Nærvarelse, af mine egne Midler at erstatte all den Skade, som er skeet, til Punkt og Prikke.

Leander. Og jeg lover helligen at forbedre mit Levnet og aldrig herefter at giøre noget, som Kånd være min Fader imod.

Henrich. Ah jeg begynder at faae min Aande igjen.

Leonard. Kiere Naboe! vil I af saadanne Argumenter ikke lade eder bevæge?

Octavius. Jeg bekræfter igjen alt hvad jeg har lovet, saa at Hr. Jeronimus skal blive sat i samme Stand, som han var for sin Bortrejse.

Leander. Og jeg vil aldrig bede for mig oftere, hvis jeg bryder det mindste af alt det, som jeg har lovet.

Jeronimus. Stat da op igjen. Jeg pardonnerer dig da med begge disse Vilkaar.

Henrich. Ah ah, hvilken uførmødentlig Frelse!

Jeronimus. Den gaaer dig ikke an.

Henrich. Saa er det da ingen general Pardon?

Jeronimus. Ney ney, du skal betale Lavet; lad mig nu først faae Guldbørsen tilbage, siden skal vi tales videre ved.

Henrich. Herren Kånd være forsikket om at jeg aldrig siger, hvor Guldbørsen er forvaret, forend jeg bliver forvissset om min Frelse.

Jeronimus. Haandskræver og andre Piinsler skal nok drive dig til at giøre den tilbage.

Henrich. Herren maa bruge alle optænkkelige Piinsler, saa giver jeg den ey tilbage.

Jeronimus. Proven skal strax giøres. Her, Jesper og Aro! bringer = = =

Henrich. Hvad nytter det Herren, at han piner mig for- gieves, og hvad Ære har han deraf, at han handler saa ilde med mig for en ærlig Sag?

Jeronimus. For en ærlig Sag, siger du?

Henrich. Ja jeg siger en ærlig Sag, som heller fortjener Belønning end Straf, hvilket jeg skal bevise for hver upar- tist Ret.

Jeronimus. Lad os engang høre, hvorudi disse Beviis- ligheder bestaaer, og hvorledes du agerer denne Sag.

Henrich. Jeg vælger Hr. Leonard til Dommer, og agerer min Sag saaledes: Saasom jeg for denne hoy respective Ret er stævnet for at svare til de Beskyldninger, som Hr. Jeroni- mus, velfornemme Borger og Indvaaner her i Staden, har gjort mod mit ærlige Navn og Rygte, og velbemeldte Hr. Je- ronimus uden Føye har sat udi Rette paa mit Liv, min Ære og Formue; da, endskjønt jeg Kånd have Aarsag til at paa- staae en betydelig Satisfaction, vil jeg dog alleene lade mig nøye med en simpel Befrielses-Dom. Sagen, gunstige Dommer! er denne: Min Herre Leander, som jeg har lovet Guldstab

og

og Troeskab, var geraaden udi en U-leylighed, hvoraf han ikke uden ved mit Middel kunde redde sig. Jeg haver for hans Frelse opoffret mig selv, thi alle de Konster, som jeg har øvet, sigte alleene dertil, og naar saa er, mener jeg uforgribelig, at deslige Bedrifter bør hellere at have Navn af heroisk Actioner end af Misgjerninger. Dette er saa klart, at enhver det strax kand begribe og tydeligen see, at jeg kand have Marsag til at giøre en stærk i Rettesfartelse mod min Contrapart; ikke desmindre vil jeg dog i Henseende til min Herre Leander, for hvilken at føye jeg ogsaa frastaaer alle mine retmæssige Præventioner, lade mig nøye med en Befrielses-Dom, saaledes conciperet, at eftersom agtbare og ærlige unge Karl Henrich Andersen har for denne Ret beviset sin Ustydighed, da befries han for Hr. Jeronimi Tiltale, og Omkostningerne ophæves paa begge Sider. See saaledes har jeg ageret min Sag; hvis mine Hænder ey havde været bundne, og jeg kunde have giort Gestus, skulde det end være bleven bedre.

Leonard. Udi denne Procedure, hvor latterlig den er, saa er dog noget, hvoraf man kand bevæges; Gierningerne udi sig selv ere lastværdige, men Motiverne ere gode. Eftertænkter kun hvad Nytte en Herre udi en fare sig kunde have at vente af saadan Tiener, der for hans Frelse ikke tager i Betænkning at underkaste sig Piinsler og Dod. Jeg fritkiender

2. ved mit Middel] ved min Hielp. — 9-10. i Henseende til . . . Leander] af Hensyn til Leander, for hans Skyld.

ham derfor, og haaber, at Herr Jeronimus ikke anker paa saadan Dom.

Leander. Jeg tilstaaer, at alt hvad han har giort har været for min Frelse.

Octavius. Og jeg vil formode, at eftersom jeg har paa-taget mig at giøre Hr. Jeronimus skadesløs, at der maa gives en general Pardon.

Henrich. Og jeg forbinder mig strax til at vise, hvor Guldbørsen er henlagt, som er gandske u-rørt og i god Behold.

Jeronimus. Jeg faaer da at give mig tilfreds. Loser ham igien.

Arv. Men, Herre! hvad Vederlag skal jeg faae?

Henrich. Det kommer nu denne Sag ikke ved; du maa tage en nye Stevning, Arv! Ellers giver jeg dig Lov at slaae en Potte Vand over mit Hoved igien.

Leonard. Ha ha ha! Træder ind udi mit Zuus; der kand vi afgjøre alting.

Henrich til Spectatores. Nu er Comoedien til Ende. Gaaer nu hver hjem til sit, og hvis eders Kone eller Zuusholderster knurre, efterdi I komme saa silde hjem om Aftenen, saa læser eders Abra Cadabra 3 Gange i Rad. Dermed bevæbner I eder saavel mod dem som mod andre Spegelser. Ellers lærer man af denne Comoedie, hvorudi ingen Actricer have været, at mange vigtige Ting kand forrettes uden fruentimmerets Hielp.

Den forvandlede Brudgom.

Comoedie udi een Act.

Uden Acteurs.

Hoved- Personerne i Comoedien.

Fruer Terentia.

Pernille.

Leonora } Fruens Dötre.
Laurentia. }

Kirsten Gifte-Knuds [en forklæd Acteur].

Elsebeth, forklæd Capitaine.

Scen. 1.

Frue Terentia. Pernille.

Terentia pyntet og sminket.

Terentia. Hør, Pernille! jeg har noget Magtpaaliggende at aabenbare for dig.

Pernille. Jeg fandt tænke hvad det skal være: Fruen vil efter sin Sædvane catechisere. Det fandt være got nok; men man maa dog holde Maade udi alting.

Terentia. Catechisere, siger du?

Pernille. Ja man kalder det jo saa. Jeg mener hendes Straffe-Prædikener, som hun slider paa hver Dag.

Terentia. Du tager feyl, Pernille! Nu præker jeg udi en gandske anden Tone; thi jeg er paa nogle Uger, da jeg var udi Hoved-Staden, bleven til et gandske andet Menneske. Nu finder jeg ikke Behag uden udi Discourser, som handle om Forlovelser, Bryllupper, Dang, Spill og Mascarader.

Pernille. Hey nu bliver jeg gandske forsagt. Hvis saa er, bør Fruen have Plads udi Ovidii Metamorphosis. Mig synes ogsaa paa Fruens Klæder og krusede Haar, at hun siden hendes Hiemkomst maa være bleven omstøbt udi en anden Form; thi hendes Ansigt seer ikke saa cathetiskt ud som tilforn, og hendes Øyen spiller i Hovedet, ligesom hun kunde være slagen med Elskov.

Terentia. Du har truffet det paa et Haar, Pernille!

Pernille. Det er jo ligesom at see et Træe styde Knopper om Vinteren, naar Bladene pleye at falde. Jeg troer ikke, at Fruen har i Sinde at gifte sig paa sin gamle Alder.

Terentia. Hvad? gamle Alder! Fanden er gammel, Pernille! Ja vist vil jeg gifte mig.

Pernille. Ey Snak, Frue! det troer jeg aldrig.

Terentia. Jo min Siæl vil jeg gifte mig; vil du nu troe det?

Pernille. Med hvem da? Det er vel med vor Giensboe, den gamle Jeronimus, som pleyer at komme hid?

Terentia. Den gamle Jeronimus! fy for tusinde U-lykker! Jeg er ingen Elskerinde af Antiquiteter; jeg vil have friskt Blod. Officeer-Standen staaer mig best an. Det er unge Krigs-Mænd, som jeg nu lober gal efter.

Pernille. Ha ha ha = = =

Terentia. Du leer deraf, Pernille! Da jeg var sidst udi Staden, kom jeg i Selskab med 3 unge Strug-ferede Cavalierer; de samme have ved deres yndige Omgængelse sat mig udi saadan Bevægelse, at om det var tilladt, saa giftede jeg mig med dem alle tre. Dog stod den ene af dem mig allerbest an; thi jeg fandt sige, at det var en Lækker-Bidstken, han havde et Ansigt som en deylig Jomfrue.

Pernille. Jeg er gandske henrykt over denne Snak; men jeg haaber endnu, at det er kun Skiemt.

Terentia. Jeg fandt forsikre dig paa min Ære, at det er mit ramme Alvor. Jeg vil giftes, og jeg skal giftes med saadan een.

Pernille. Hvis det er Fruens Alvor, saa har hun jo ingen Ære meer at sette i Forsikring; thi hun opoffer den ved saadan Opførsel. Betænk dog hvad som heraf vil styde. Det er jo et foretagende, som vil tilvevebringe Latter og Foragt; ja ingen rigere Materie fandt gives til en Comodie. Betænk ogsaa, hvorledes hendes 2de Døttre ville blive til Mode, naar de faaer høre, at de skal have en ung Snuusshane til Stiffader.

Terentia. Jeg agter hverken om Folks Snak eller om mine Døttres Vrede.

Pernille. Betænk videre, min fiære Frue! at = = =

Terentia. Jeg vil inter videre høre derimod. Jeg beder alleene, at du herudi lader see din Troeskab imod mig.

Pernille. Det er ingen Troeskab at styrke Fruen i det, som sigter til hendes Skændsel og Fordervelse.

Terentia. Jeg beder for det første alleene, at du holder dette taust, indtil jeg haver overlagt dette med den gamle Ma-
dame

26. Jeg troer ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

dame Kirsten Gifte-Kniv, som pleyer at gaae forliebte Folk til Haande.

Pernille. Det er selsomt, at Fruen vil recommendere Taushed til en ung Pige. Jeg maa aabenbare det, om det skal gaae ud af mine Sider.

Terentia. See, Pernille! jeg forærer dig her 10 Ducater for at bevæge dig til at tie og at gaae mig til Haande.

Pernille. Jeg bekiender, at saadant er en stor Fristelse for mig; men = = =

Terentia. Ingen Men! Tag du kun mod Ducaterne.

Pernille. Jeg merker da, at jeg kommer til at foye Fruen.

Terentia. Hvis du holder hvad du har lovet, skal du faae dobbelt saa meget siden. Nu gaaer jeg hen til Madamen, for at raadslaae med hende.

Scen. 3.

Leonora. Laurentia. Pernille.

Leonora. Søster! synes dig ikke det samme, nemlig at vor Moder er ikke den, som hun var for hendes Bortreise?

Laurentia. Mig synes det samme.

Leonora. Hun har staaet en halv Time ved Toilettet i Morges for at kruse og sminke sig.

Laurentia. Og paa hendes Bord fandt jeg en Roman i Steden for en Bonnebog.

Leonora. Men der seer jeg Pernille staaende med nedslaget Hoved. Hor, Pernille! hvi staaer Du saa henrykt?

Pernille. Jeg er ikke vel, Jomfrue!

Leonora. Hvad fattes dig da?

Scen. 2.

Pernille alene.

Mon jeg foyer eller drømmer? Mon jeg er ved min Fornuft eller ey? Kand saadan Forandring være natuelig eller ey? Hvis nogen anden havde fortaalt mig, at den pene og devote Terentia var forfalden til Vellyst og Daarlighed, og at et saadant gammelt Orgel-Værk begynder at løbe gal efter unge Mandspersoner, vilde jeg holde det for den u-rimeligste Fabel. Men jeg maa vel troe hvad jeg med egne Øren har hørt, og med Ved [er] bekræftet. Jeg erindrer mig nu at have læst hos en Skribent, at visse Mennesker ynges ved Alderen, og at de ikke begynde at løbe galne, førend de faaer graae Haar. Naar jeg tænker mig om, finder jeg flere Exempler herpaa, saa at jeg merker, at om det ikke er almindeligt, saa er det dog ikke gandske unaturligt. Den Keyse, som Fruen gjorde til Hoved-Staden, har uden Tvivl givet Anledning hertil, saa at hun har faaet Smag udi de Ting, som hun tilføen har vraget, efterdi hun dem tilføen ikke har prøvet. Nu staaer det paa, om jeg kand holde det Tausheds-Lofte, som jeg har forbundet mig til. Men der seer jeg Jomfruene. Ah ah, jeg finder allerede Smerte i min Side, ret ligesom Hull vilde gaae derpaa.

Pernille. Jeg laver til Barsel.

Leonora. Hvad, for en U-lykke? laver du til Barsel?

Pernille. Ja vist, og det som mere er, jeg er færdig til at føde. Jeg bær paa et vanskabt Foster, som vil ud igiennem min Side.

Leonora. Det er jo en forblummet Snak; hvad vil saadant sige?

Pernille. Det er at sige: jeg gaaer frugtsommelig med en Hemmelighed, som jeg ikke maa aabenbare.

Leonora. Kand du vel holde noget hemmeligt for os? Siig dog frem hvad det er.

Pernille. Ah jeg kand ikke holde mig længere: Jer Moder, Jomfrue!

Leonora. Hvad vil du sige med vor Moder?

Pernille. Intet stort, Jomfrue! uden det, at hun er bleven reent gal paa den Keyse, hun nyelig har gjort.

Leonora. Vi har dog ikke mærket, at hun er forfalden til noget Raserie.

Pernille. I har maaskee da ikke talt med hende.

Leonora. Ikke uden Forteligen i Aftes, da hun kom tilbage, da vi gratulerede hendes Ziemkomst.

11. henrykt] henrykket, aandsfraværende.

Pernille.

Pernille. Jeg hører da, at J veed ikke ret meget.

Leonora. Vi har alleene mærket, at hun seer noget munter og lystig ud, hvilket vi ikke fandt begribe.

Pernille. Ikke andet? Det forslaaer ikke.

Leonora. Jeg og min Søster har ogsaa med Forundring anmerket dette, at hun i Morges, i Steden for efter Sædvane at holde Lovsang, har staaet fast en Time ved Toilettet for at sminke og kruse sig.

Pernille. Ikke andet? Det forslaaer ikke.

Leonora. Os synes, at det fandt være nok.

Pernille. Bedre op, bedre op!

Leonora. Jeg skulde ikke troe, at hun som en gammel Kone har i Sinde at gifte sig.

Pernille. Det forslaaer ikke, Jomfrue! Bedre op, bedre op!

Leonora. Gid du faae Pokker med dit bedre op; det er jo alt hvad som fandt skee hende til Bestemmelse og hendes Børn til U-lykke.

Pernille. Jeg siger bedre op, bedre op!

Leonora. Hun vil maastee gifte sig med en characteriseret Person her, for at faae Rang; thi de saa kaldede devote Folk og Carechiseer-Søstre ere gemeenligen meest Rangsyge.

Pernille. Jeg siger bedre op, bedre op!

Leonora. Jeg skulde ikke troe, at hun vil gifte sig for at faae flere Penge, og at den gamle Jeronimus, som = = =

Pernille. Den gamle Jeronimus? Sy for en U-lykke! Er det Partic for en galant ung frue som jer Moder?

Leonora. Kalder du den ung, som er imellem 50 og 60 Aar?

Pernille. Fruen er ikke over 20 Aar gammel.

Leonora. Og hendes yngste Datter er 17 Aar.

Pernille. Det vil ikke sige, Jomfrue! Herudi maa J tage Fornuften fangen og sette Regnekunsten til Side. En Dame, som lober gall efter Mandfolk, og støver efter unge Officerer for at gifte sig med een af dem, fandt ikke være gammel, endskjønt hun er gandske graaehærdet eller skaldet.

Leonora. Hvad? vil hun gifte sig med en ung Officer?

Laurentia. Det maastee er for mig, at hun søger efter en ung Officer?

Pernille. Ney Jomfrue Laurentia! J skal ikke smørre jer derpaa. Det er for hende selv, og Personen skal blive jer Sted-fader.

Laurentia. Hvis du kiemter hermed, saa har du Synd deraf.

Pernille. Jeg sværer ved alt det, som helligt er, alting forholder sig saaledes. See her: Disse Ducater har Fruen foræret mig for at gaae hende til Haande eller i det ringeste at tie, indtil hun faaer sin Resolution i Verk sat. Og vil hun dertil betiene sig af Mad. Kirsten Gifte-Kniv, som pleyer at gaae forliebte Folk til Haande. Jeg maa strax for saadant at forekomme begive mig til samme Koplørste og love hende en god Belønning, hvis hun fandt ophitte noget, som fandt afvende saadan forestaaende Uheld. Adieu til videre! Gaaer J kuns ogsaa bort.

Scen. 4.

Terentia med et Speyl i Haanden.

Jeg skal i denne Dag have fat paa den gamle Kirsten, hvor jeg og skal finde hende. Hun seer sig i Speylet. Ingen fare, ingen fare! Der er min Siæl endnu nogle Skionheds-Lævinger tilbage i mit Ansigt. Jeg er par Dieu fornøyet med mine Øyen, og hvis mit Speyl ikke bedrager mig, fandt de nok

endnu komme Blodet til at kaage udi en ung Cavallier. Jo mere jeg betragter alting, jo flere behagelige Lineamenter seer jeg. Hvis den ene forbandede store Rynke ey var i Panden, kunde jeg agtes for en Beauté; men en Medgift af 30000 Rdlr. fandt nok forarsage, at saadan Rynke bliver usynlig for en ung frue, og den Berømmelse, som Madame Kirsten vil legge paa mig, fandt nok giøre alting got. Jeg har haft Bud til hende; men hun var ikke hjemme. Huus-folkene lovede dog at stikke hende hid, saa snart som hun kom hjem.

Hun bliver ved at beskue sig i Speylet, og smiler derved.

Scen. 5.

Kirsten Gifte-Kniv (som er en forklædt Ucteur). Terentia.

Kirsten. Pernille fortalte mig paa Veyen en forbandet Historie. Jeg kommer til at hielpe paa disse stakkels Jomfruer. De har lovet mig en anseelig Recompence for min Umage. Jeg har allerede en Intrigue udi mit Hoved, som maa i Verk settes. Pernille har en Søster, som har et smukt Ansigt, og som er vel skabt. Jeg har sagt hende, at samme Søster i en Hast maa forklædes som en Officer og frue; det Øvrige skal jeg have Omsorg for. Men der seer jeg Fruen staaende at speyle sig. Hillemand, hvor fuld af Sminke og Skionnings-Plaster er hun ikke! Jeg maa holde gode Miner og styrke hende udi hendes Forsæt, for desbedre at kunde udføre mit Anslag. Velkommen tilbage, min fiere frue! Hvorledes har hun befundet sig paa denne Rejse?

Terentia. Jeg har aldrig giort nogen meer fornøyetlig Rejse.

Kirsten. Jeg merker ogsaa, at Fruen er vel baade paa Legemets og Sindets Vegne; thi alting leer og spiller paa hende. Terentia. Jeg har aldrig min Livs-Tiid været udi bedre Zumeur.

Kirsten. Hun seer ud som hun var forlovet, og skulde føres til Brude-Skammelen.

Terentia. Det er mig en inderlig Glæde at høre saadant.

Kirsten. Jeg fandt min Troe ikke affee hende; thi alting er yndigt fra Top til Taale.

Terentia. Men siig mig ret, Madame! uden Flatterie, hvad synes hende om mine Lineamenter?

Kirsten. Jeg fandt forsikre Fruen, at alting er efter Skionheds Regler.

Terentia. Det fornøyer mig hiertelig, efterdi jeg veed, at hun er en Kiender af Skionhed; men det er dog noget, som jeg ikke maa bryste mig af, thi det er Himlens Gierning.

Kirsten. Hille min Troe, hvilke glimrende Øyen, hvilken regelmæssig Næse, hvilke yndige Kinder!

Terentia. Men mener hun, at den Rynke udi Panden fandt vanhelde mig?

Kirsten. Tvertimod jeg anseer den heller som en Zirat; thi den forarsager, at Ansigtet seer mandigt og majestetisk ud.

Terentia. Min Taille mener jeg at kunne passere.

Kirsten. Fruen behager at vende sig.

[Terentia]. Hun vender sig om til høyre Side.

Kirsten. Hillemand, hvilken Taille! Hun behager at vende sig om til den anden Side.

[Terentia]. Hun vender sig om til den venstre Side.

Kirsten. Det kalder jeg en complet Taille; man skulde tænke, at Fruen var snøret. Vend sig nu om til den 3die Side.

Terentia. Jeg har jo ikke meer end to Sider.

Kirsten. Det er sandt nok; men det var at onske, at hun havde flere, thi man fandt ikke have for meget af det, som smukt er.

Terentia.

Terentia. Hor, Madame! jeg har merket, at adskillige unge Cavaliers have Gyne paa mig. I fald jeg nu skulde falde paa de Tanker at giøre een af dem lykkelig, kunde vel derpaa være noget Ondt at sige?

Kirsten. Aldeles intet. Oh langt fra at raade hende derfra, jeg raader hende langt hellere dertil.

Terentia. Saa maa jeg da aabenbare hende mit forset. Jeg har virkelig besluttet at oplede mig en Egtfælle.

Kirsten. Derudi gior Fruen meget vel; thi hvorfor skulde hun pine sig ved at sidde længer udi eenlig Enkestand?

Terentia. Og det maa være en ung frisk Cavalier.

Kirsten. Jo ungere, jo bedre; friskt Blod er ogsaa altid bedre end gammelt.

Kirsten. Hvorfor skulde han forsmaa en Frue, hos hvilken han finder baade Skionhed og Midler? Han følger ellers mit Raad udi all Ting; lad mig kun sørge for Sagen.

Terentia. Kom, lad os gaae lidt ind for videre at overlegge dette.

Scen. 6.

Leonora. Laurentia. Pernille.

Leonora. Nu faaer vi høre hvad Pernille har overlagt med den gamle Kone. Men see der kommer hun. Pernille! hvordan gaaer det?

Pernille. Jeg veed ikke uden Begyndelsen af Intriguen, og [er] hvortil hun dermed sigter. Hun har alleene bedet mig

Terentia. Herudi fand ingen bedre gaae mig til Haande end Madamen; thi hun kiender de fleste unge Karle her paa Stedet.

Kirsten. Fruen behager at sige mig, hvorledes Personen skal være dammet, at jeg fand eftersee, om jeg haver nogen paa min Liste, som hun fand være fornøyet med.

Terentia. Personen skal være af militaire Stand, imellem 20 og 30 Aar. Han maa være kion og føyelig. Det skader ikke, om han ingen Penge har, ey heller om han inclinerer til Jaloussie, thi det er Tegn til at min Skabning charmerer ham.

Kirsten mumlende paa sin Sortegnelse. Hillemand, der finder jeg net op saadan Person; see her engang: No. 5. Capitaine Frands von fraulieb, en Cavallier 24 Aar gammel, der har et Ansigt som en Jomfrue og et velskabt Legeme, som er behagelig og føyelig, og elsker den, han elsker, indtil Jaloussie.

Terentia. Hillemand, Blodet begynder alt at faage udi mit Legeme. Men hvor er den Person at finde?

Kirsten. Han logerer udi mit Huus, saa at jeg kiender ham til Punkt og Prikke.

Terentia. Mener Madamen da, at han ikke vil forsmaa mig?

at iføre min Søster Elsebet Officers-Dragt, og sagt sig at ville sørge for Resten.

Laurentia. Men er det ikke Synd at ville prostituere sin Moder?

Pernille. Hun prostituerer sig selv; vi agte kun at cureere hende for hendes Galstak.

Leonora. Det er sandt nok; naar Ord og Formaninger ikke fand hielpe, maa man fordrive Galstak med Galstak.

Laurentia. Men er Mama da saa gall?

Pernille. Hvilket Spørsmaal! Mon en Dame imellem 50 og 60 Aar, der løber gall efter unge Cavaliers, fand siges at have mindste Gnist af Fornuft?

Leonora. Det synes virkelig, som der er kommen en Skruer los i Hovedet; thi = = =

Pernille. Jeg veed ikke, hvor mange Skruer der er i et Menneskes Hjerne; men det seer jeg, at de ere alle løse udi fruens.

Leonora. Men, Pernille! fand det være naturligt, at et Menneske fand saa hastig og saa stærkt forandres? Mon fanden ikke haver været Stifter hertil?

Pernille. Altiid citerer man fanden, for at undskylde en Gierning; thi saa gjorde Pigen, da hun lavede til Barsel, sigende: Hvad har ikke fanden at bestille? Det er gandske

gandske naturligt, at et Menneſke falder fra een Extremitet til en anden, og man haver adskillige Exempler paa at gamle ærbare Katte ere forvandlede til faade Kalve.

Leonora. Men der maa dog have været nogen Anledning til ſaadan ſelfom Forandring.

Pernille. Viſt har dertil været Anledning: Fruen, ſom udi Hoved-Staden er geraaden udi lyſtig Selſkab og Diverſiſſement, ſom hun tilforn ikke har ſeet, har begyndt at ſaae Smag derpaa og derpaa ſat ſig for at ændre ſit forrige ſtrange Levnet; men ſaaſom hun i Reformationen ikke har vidſt at holde Maade, er Medicinen bleven værre end Sygdommen.

Leonora. Mener du da, at hendes forrige Devotion har været ſminket?

Pernille. Det kand jeg ikke for fulde ſige, men det veed

meget forliebt an, men heller affectere nogen Kaaldſindighed; thi det vil ſtierpe hendes Appetit diſmere.

Elſebed. Jeg ſkal spille min Rolle got nok; værre kun ikke bange derfor.

Kirſten. See der kommer Fruen; gaae kun af Veyen til Side.

Scen. 8.

Kirſten. Terentia, latterlig udfaffered. Elſebed.

Kirſten til Elſebed. Bliv kun her ſtaaende ved den ene Ende, medens jeg malder dig an hos Fruen.

Terentia. Vel, min fiere Madame! Har hun udrettet noget for mig?

jeg, at adskillige devote Folk ere forfaldne til det ſamme; derfor er det beſt at holde Maade udi alting. Men der ſeer jeg at Madame Kirſten kommer med den forliebte Frier, ſom ſkal blive jer Stiſſader.

Scen. 7.

Kirſten. Elſebed, forklad, galonered og med Strudſfiar paa Satten. Personerne af forrige Scene.

Pernille. Ha ha, hvem Pokker ſkulde kiende dig i denne Dragt, Elſebet?

Elſebet. Tael med meer Reſpect, naar du taler til en Capitaine.

Pernille. Er du virkelig Capitaine?

Elſebet. Det kand du jo ſee paa min Dragt, paa min Gang og paa mine Miner.

Pernille. Jeg mærker, at du vil spille din Rulle vel nok. Men, Madame Kirſten! hvortil ſkal dette ſigte?

Kirſten. Hun ſkal ſtille ſig an ſom hun beyler til Fruen.

Pernille. Men hvad vil deraf flyde?

Kirſten. Det kand jeg nu ikke ſige; lad mig kun raade for Udfaldet. Her, Elſebet! du maa ikke ſtille dig alt for

Kirſten. Alting gaaer got; jeg har overtalt Personen at lade ſig her indfinde for at inſinuere ſig ſelv.

Terentia. Har han vel nogen Tiid ſeet mig tilforn?

Kirſten. Viſt har han ſeet hende, og hendes Perſon ſtaaer ham vel an, ſaa at Sagen i mine Tanker ingen Vanſtelighed vil have.

Terentia. Men hvi bragte hun ham ikke ſtrax med ſig?

Kirſten. Fruen behager at kaſte uformærkt ſine Øyne til den venſtre Side.

Terentia. Hille Mænd, er det den Perſon, ſom der ſtaaer? Det er en lækker Bidſten; ingen Skildrer kunde = = =

Kirſten trakkende hende til Side. Sagte, ſagte, fiere Frue! Hun maa iagttage Sommelighed og ſtille ſig lidt Koldſindig an; hun vil ellers forderve alting.

Terentia. Men mon jeg ikke heller kand forderve Sagen ved at lade ſee alt for ſtor Koldſindighed?

Kirſten. Hun ſkal ey heller viſe alt for ſtor Koldſindighed, men alleene iagttage den Sommelighed, ſom af vort Rion udfordres.

Terentia. Jeg ſkal da efterfølge hendes Raad, ſaa vidt ſom mueligt er.

Kirſten. Velbaarne Hr. Capitaine behager at komme lidt nærmere. See her præſenterer jeg ham den kionne og dydige Dame, ſom han har forlangt at komme i Kiendſkab med. Elſebet.

Elsebet. Min naadige Frue tager ikke ugunstigt op, at jeg har taget mig den Frihed her at gjøre min Opvartning. Jeg havde ikke dristet mig dertil, hvis denne gode Madame, som er min Vertinde, ikke havde forsikret mig om at = = =

Terentia. Min Hr. Capitaine behøver ikke at gjøre nogen Undskyldning herfor; jeg kand forsikre om at hans Person ved første Øjekast = = =

Kirsten sagte til Fruen. Sagte, sagte, Fruen! hun gaaer for hastig til Verks.

Terentia. Jeg kand forsikre min Herre, at jeg kand ikke andet end fatte Æstime for den, som saa hastig er avanceret udi Armeen.

Elsebet. Jeg takker Fruen for de gode Tanker, som hun har fattet om min Person; men hvor ung jeg er, saa har jeg dog allerede bivaanet fire store Feldtslag udi Flandern.

Terentia. Fire store Feldtslag?

Elsebet. Ja fire store Feldtslag og noget paa det femte. Hvis min Kaarde kunde tale, vilde den vidne om mit Forhold udi saadanne Trefninger. Men det staaer mig selv ikke an at tale noget til min egen Berømmelse; alt hvad jeg kand siige er dette, at jeg nogenledes har efterkommet min Pligt.

Kirsten. Alle Folk vide at tale om Capitainens Tapperhed samt [brave] Opførsel saavel udi Krigs- som udi Freds-Tider; derfor er han ogsaa æret og elsket af alle. Og er dette mærkeligt, at hvorvel han stedse har ladet see en Slags Koldsindighed mod Fruentimmer, ere de dog ham meget affectionerede.

Terentia. Har da Capitainen naturlig Afsky for Ægteskab?

Elsebet. Det kand jeg ikke siige; thi der kunde vel findes den, som var magtig til at vinde mit Hjerter.

Terentia. Hvorledes skulde den vel være danned?

Elsebet. Uden Flatterie at tale, det skulde være en Person, der besidder de Oualiteter, hvormed Fruen er begaved.

Terentia. Jeg takker deres Velbyrdighed for de gode Tanker, som han har om min Person; jeg maa da ogsaa aabne mit Hjerter for ham og bekiende, at = = =

Kirsten til Terentia, trækkende hende til Side. Fruen gaaer min Siæl alt for hastig til Verks.

Terentia. Jeg siiger, at hans Person kunde frem for andre indtage mig, hvis jeg resolverede til at forandre min Stand; men = = =

Elsebet. Æh det Men er et dødeligt Hjertesting for mig.

Terentia. Min salig Herre ligger mig saa paa Hjertet, at jeg aldrig kand glemme ham.

Elsebet. Jeg mærker da, at jeg maa gaae trostesløs bort; men efterdi Stiebnen nu ikke er anderledes, saa tillad, at jeg til Afskæed kysser hendes Haand, og tilbeder mig hendes simple Venskab. San kysser paa Haanden, og gaaer bort.

Kirsten løbende efter ham. Hey, veed han som en Krigsmand ikke dette, at en Fæstning ikke overgiver sig ved første Canon-Skud? Vær da ikke saa hastig, men hav lidt Taalmodighed; lad mig tale lidt mere til Fruen. Til Terentia. Min fiære Frue! nu er det alt nok, nu kand hun stille sig gandske tam an.

Terentia til Kirsten, sagte. Jeg zitterer og bæver over min [hele] Krop; hvor nær havde ved jeres Precaution Byttet gaaet mig af Hænderne!

Kirsten. Lad os tale reent ud; jeg veed Fruens Hjertelaug, og kand spaae af hendes Ansigt og Miner, at Capitainen vil ikke gjøre denne Rejse forgiæves. Tael da, Fruen! og gjør hendes Hjerter ikke til en Kover-Rule. Vil hun lade denne Cavalier gaae trostesløs bort?

Terentia. Hvis det er Himlens Villie, saa vil jeg samtykke hans Begjæring.

Kirsten. Det vil jeg svare til, at det er Himlens Villie. Velan uden videre Complimenter giver hinanden Hænder.

Sun tager begges Hænder, og legger dem sammen.

Kirsten. Nu maa Hr. Capitaine strax gaae hjem og give sine Venner tilkiende hvad som Himlen har besluttet, ligesom Fruen paa sin Side maa forkynde hendes Døtre det samme.

Elsebet kysende paa Fruens Haand. Adieu saalange, min allerkiæreste Frue!

Terentia. Far vel, min søde Engel! og kom igien saa snart som mueligt.

Scen. 9.

Kirsten. Terentia.

Kirsten. Æh æh, jeg kand ikke holde mig for Graad.

Terentia. Hvorfor hylter og græder hun, Madame?

Kirsten. Det er af lutter Glæde, saa bevæget blev jeg af denne kiærlige Forening, som jeg saa lykkeligen har besodret. Jeg har ladet mig bruge i mine Dage til at forfremme mange Partier, men intet har fornøyet mig saa meget som dette, thi her er Exempel paa en reen, usorfalstet, u-interesseret og en extraordinaire Kiærlighed; saa Partier kand lignes med dette. Nu maa jeg forlade Fruen paa en kort Tiid, medens hun taler med sine Born og stiller dem tilfreds, hvis de have noget at siige mod dette Parti. Sun gaaer bort.

Scen. 10.

Terentia. Leonora. Laurentia. Pernille.

Terentia. Kommer her ud, Born! jeg har noget at tale med eder. Hører, mine fiære Døtre! det tiener ikke, at jeg bliver længer siddende udi eenlig Stand, jeg maa have en Mand, der kand forestaae mit Huus, og jeg har allerede sluttet Partie med een, som vil blive eder en god Stiffader.

Pernille. Da har min Troe Fruen ikke betænkt sig ret længe; thi hun kom hjem i Gaar, og i Dag er hun allerede forlovet. Døtrene græder.

Terentia. Græder ikke, Born! I vinder jo intet med Graad.

Pernille. Hvis vi kunde vinde noget med Graad, vilde vi holde ved at græde, saa at Huset skulde svømme i Vand.

Terentia. Nu er det gjort, mit Løfte er givet, som ikke kand igienkaldes.

Pernille. Maatte jeg vel spørge Fruen, hvem Brudgommen skal være?

Terentia. Det er en brav ung Cavalier, nemlig Capitaine Franz Fraulieb; jeg veed ikke, om du kiender ham?

Pernille. Vi st kiender jeg ham, det er en Mand, som passer sig best til Fruens yngste Datter Laurentia.

Laurentia. Pernille har min Troe Ret derudi.

Terentia. Du skal nok faae en Mand, du est endnu for ung til at gifte dig.

Pernille. Og Fruen er for gammel dertil; overlad ham da til den ældste Datter.

Terentia. Hey Tak! jeg beholder ham nok selv; det maa saa være, det er Himlens Villie.

Pernille. Er det Himlens Villie, at en gammel Frue, som har vorne Døtre, skal dem til Præjudice gifte sig med en ung Spradebasse? Saadan Theologie faaer jeg aldrig i mit Hoved.

Terentia. Han er ung, det er sandt, men derhos besidder Dyd og Forstand som en gammel Mand. Man taler om ham med Berømmelse overalt saavel udi Staden som i Armeen, og det

det er bekiendt, at han allerede har ladet see Tapperhed udi tre Feldtslag.

Pernille. Er det derfor, at Fruen vil have ham, efterdi han forstaaer sin Kaarde? Jeg troer heller, at hun venter andet Slags Capacitet.

Terentia. Holdt kun din Mund, Pernille! du bruger den og herudi forgiæves. Kommer du ikke ihu hvad du har lovet mig?

Pernille. Jeg har lovet mere, end jeg kand holde.

Terentia. Lad mig tale med mine Døttre alleene. Hvad siger I, mine Børn? Vil I rebellere mod eders Moder?

Leonora. Ingenlunde, Mama! Vi faaer vel at tie stille og stikke os derudi.

Terentia. Men hvad monne der være for en Larm og Hylen udi Forstuen? Spring ud og hor hvad det er.

Terentia. Hvad Handtering? Siig da frem i Pokkers Skind.

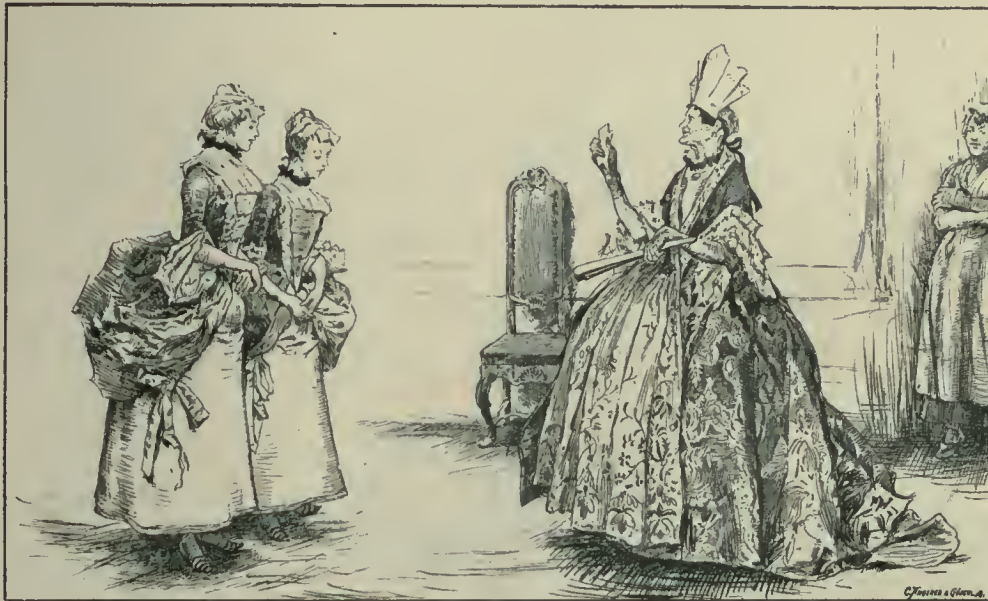
Kirsten. Jeg skal da fortælle Historien, saa vidt Graad og Suk vil tillade. Viid, Madame! at den unge Capitaine = = =

Terentia. Hvad Ulykke er ham hændet?

Kirsten. Jeg siger, den unge Capitaine = = = Det er alt nok, jeg kand ikke meer, a a a = = =

Terentia. Jeg lærer inter deraf.

Kirsten. Jeg siger, den unge Capitaine a a a = = = Tov lidt, lad mig puste. Den unge Capitaine = = = han var ikke saa snart kommen op paa sin Sahl, førend jeg hørte ham skrige Himmel-høyt; da jeg nu spurde hvad han skadde, sagde han med en sin Stemme: Kiere Madame! siig mig hvem jeg er. Jeg finder efter en foregaaende Stræk og Smerte, at alting

Pernille. Det er Madame Kirsten Gifte-Knivs, som svømmer i Graad.

Terentia. Lad hende komme herind.

Scen. II.

Kirsten. Personerne af forrige Scene.

Kirsten. Ah hvilkken forstræffelig Hændelse!

Terentia. Hvad er vederfare?

Kirsten. Hvilken bedrovelig Historie!

Terentia. Siig frem hvad det er; mit hele Legem staaer.

Kirsten. Det er jo Magen til den Hændelse, som stede i min Bestemoers Tiid udi Jylland.

Terentia. Hvad er da skeet, Madame? Jeg brænder af Begiarlighed efter = = =

Kirsten. Saadant tildrog sig da ved samme Lejlighed som dette, saa at det er klart, at Himlen har haft Mishag derudi.

Terentia. Plag mig da ikke længer, men siig strax frem.

Kirsten. Ah jeg elendige Menneſte, som har bemængt mig med saadan syndig Handtering, a a a = = =

hos mig er forandret, saavel Sind som Legeme. Jeg haver andre Inclinationer, anden Stemme, andre Lemmer, ja anden Siæl. Jeg tænkte da strax, at han var falden udi Naserie; men da jeg og min Søster erindrede os den Jydske Historie og nogle andre, som man har læst udi de troeværdigste Aviser, da vi foretog os at efterforske alting, fandtes der, at han a a a a = = =

Terentia. Hvad fandtes der?

Kirsten. At han fra en Capitain var forvandet til en ung Pige.

De strige derpaa alle tillige.

Pernille. A = = = en ung Pige siger I?

Kirsten. Ja vist, til en ung Pige; det er alt bekiendt over det hele Naboelaug. Jacob Skolemester sidder nu hjemme og troster hende; thi hun er gandske desperat. De strige alle igien. Min Søster ifører hende strax Qvinde-Klæder, og har lovet at bringe hende hid, for at vise, at man ikke maa tvivle mere derom.

Pernille. Er der da intet tilbage af forrige Skabning?

Kirsten. Intet uden Ansigtet alleene. De strige alle igien. Skolemesteren Jacob fortalte os adskillige Exempler paa saa-

24. tillige) tilfammen.

danne

danne Mirakler, som mig synes han kaldte Metamorphoser.
Men see der kommer hun grædende udi Pige-Dragt.

De strige alle igien.

Elsebet. Jeg vil ogsaa stikke mig derudi og legge denne
formaning paa Hjertet.

Sun træder derpaa frem, og synger:

Scen. 12.

Elsebet grædende. De andre.

Kirsten. Ah hvilket Syn! mit Hjerte vil bryste derover.
Kom nærmere, min Hr. Capitaine! og fortæl Fruen Omstæn-
digheden derved.

Elsebet. Jeg kiendes ikke ved den Titel. Jeg veed nu,
hvortil Skiebnen har fordømt mig. Rok og Teen ere nu mine
Vaaben.

Kirsten. Hvad siger Fruen til denne Hændelse?

Terentia. Nu maa jeg troe hvad mine Øyne seer. Jeg
fand af Skæk og Blusel intet tale. Jeg fordemmer alleene
min Daarlighed og forfængelighed, beder mine Børn om for-
ladelse, og søger den øvrige Tiid af mit Liv udi eenlig Stand
at begræde den Synd, som jeg har bedrevet. Og hvad jer
angaaer, min Fiere Jomfrue, som denne Uheld har truffet, stik
eder herudi med Taalmodighed, og lad jer noye med jer Skiebne,
og betænk, at Straffen kunde have været end større.

Pernille. Ja vist kunde den have været; thi man har
Exempler paa Mennesker, som ere forvandlede til Varulve.

J Koner og J Jomfruer!
Med Sorgen holder Maade;
Hvad skeed er, ey kand ændres meer,
Graad derfor ey kand baade.
Et Tab for eder vel er skeet;
Hver kand dog faae sin Mage,
Thi unge Karle, man jo veed,
J Topmaal er tilbage.

Tutti repeterer det samme.

Pernille til Afsked.

Et Skue-Spill fremstilled er
Alleene med Actricer;
Af det og meget andet meer
Man klarligen beviser,
At mange Ting udi et Land
Foruden Mands-Personer
Udføres og forrettes kand
Af Piger og Matroner.

Tutti det samme.

DON RANUDO DE COLIBRADOS

eller
Fattigdom og Hoffærdighed:

Comoedie udi fem Acter.

Hoved-Personerne i Comædien.

Don Ranudo de Colibrados, en Grand d'Espagne.

Donna Olympia, hans Frue.

Donna Maria, deres Dotter, forliebt i Gonzalo.

Eugenia, hendes Søster, en halvvoxen Frøken.

Gonzalo de las Minas, en Spansk Adelsmand,
forliebt i Donna Maria.

Isabella, hans Søster.

Leonora, Kammer-Pige hos Donna Maria.

Gusmann, Page hos Don Ranudo.

Pedro, Laqvai hos Don Ranudo

En Dvrigheds = Betienter.

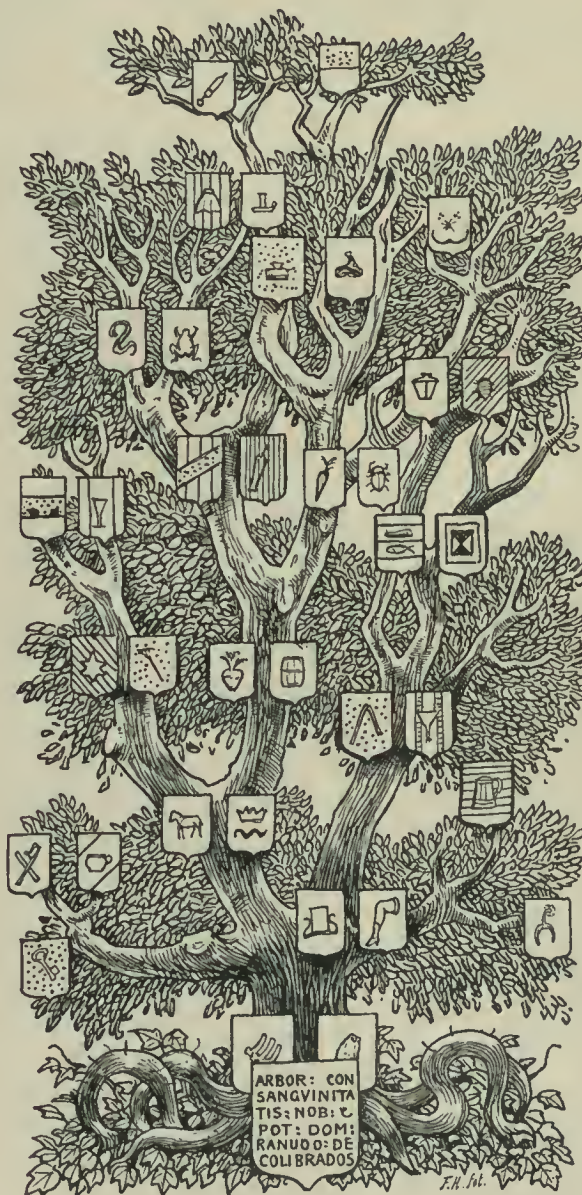
En Folker.

En Notarius.

En Bonde.

En opdigtet Erindfjes Svite.

Scena er i en Bye udi en Province af Spanien.

ACTUS I.

Scen. 1.

Gonzalo de las Minas. Isabella.

Gonzalo. Det er sandt, min hierte Søster! jeg seer ingen Fordeel ved saadant Partie; men I skal vide, at min Kierlighed ikke grundes paa Interesse. Deres Familie er vel ældre og anseeligere; men vores er derfor ikke mindre adelig. Kænd de regne flere store Folk i deres Slægt, saa kænd vi derimod regne vor Riigdom og sette den imod deres elendige Armod, som er større, end at den kænd beskrives. Men jeg siger, min hierte Søster! jeg sigter ikke til nogen Fordeel; mit Hierte er optændt af en puur og veen Kierlighed til deres Datter, Donna Maria, som jeg ikke mindre beklager for hendes Fattigdom end for hendes u-rimelige Forældre, som ved deres Hofmod er bleven en Fabel over den hele Bye, og maa derfor den hele Spanske Nation ved saadant uskyldig lide.

Isabella. Min allerkiæreste Broder! jeg har intet at siige derimod; den Fattigdom, som er hos hende, kunde blive tilstræffelig bødte paa ved eders Midler. Men hvorfor skal man rdygge sig for saadanne? Hvor kænd I fatte Kierlighed til det Huus, I er foragtet af? I burde have den Ambition, at saa snart I mærkede den ringeste foragtelige Mine, I da havde vendt dem Ryggen og aldrig tænkt paa saadan Kierlighed mere.

Gonzalo. Ah min hierte Søster! I veed maaskee ikke hvad Kierlighed er; thi dersom I det vidste, raisonerede I ey saaledes. Min Ambition har ofte i denne Sag fort Striid med min Kierlighed; men den sidste har altid vundet Sejer over den første.

Isabella. Men naar I seer intet Middel til at lykkes i saadan eders Ansøgning, bør I da ikke som et fornufrigt Menneffe slaae saadan Kierlighed af Sinder?

Gonzalo. Langt fra at Forældrenes Foragt imod mig kænd giøre min Kierlighed Kold, den heller ophidses mig mere, og er en Olie, som kastes i min Ild.

Isabella. Jeg troer, min hierte Broder! at I vil agere en Roman; thi saadan Slags Kierlighed kommer mig gandske poetisk for.

Gonzalo. All Forhaabning er dog ikke saa reent ude, at der jo er en liden Gnist tilbage; jeg haaber, at naar deres Armod er kommen til det Alleryderste, de da, ferend de skal gandske onkomme af Mangel, endelig vil sette den u-rimelige Ambition til Side og beqemme sig til at give deres Datter til en brav Mand, der ved sine Midler kænd redde en Familie af yderste Elendighed.

Isabella. Jeg mærker nok, Gonzalo! at I ikke kender ret deres Hofmod, naar I taler saaledes; jeg troer, de doer heller, end beqemmer sig dertil.

Gonzalo. Men, Isabella! I veed maaskee ikke een Ting.

Isabella. Hvad er det?

Gonzalo. Jeg er forsikkret om at lige saa stor Foragt Forældrene har til mig, saa stor Kierlighed og Godhed har deres Datter, Donna Maria, for mig; thi hun har for min Fæster nyelig begravt hendes Forældres Daarlighed og afmalet deres flette Tilstand med stor Bevægelse.

Isabella. Ja Gonzalo! det vil altsammen intet hielpes; Forældrene har alt for nye Vagt over hende, saa det er umueligt at faae hende at see, langt mindre at nyde hendes Umgængelse uden deres Minde.

Gonzalo. Ah Isabella! veed I vel, at forliebte Folk finder de Veye, som ingen tænker paa, og seer de Midler for at komme til deres Forsæts Fuldbyrkelse, som ingen seer? Vil ikke Bonner hielpes, saa skal List, og vil ikke List, saa skal Magt, om det end skal koste mit Liv.

Isabella. Ah kiære Gonzalo! jeg har stor Medynk over eders elendige Tilstand; jeg vil ikke mere straffe eders foretagende, thi jeg veed, at naar Kierlighed har taget saadan Overhaand, man da mere er at ynke end at laste. Jeg skal hielpes eder til Rette i alt hvad mig mueligt er; gid jeg ikkun kunde hitte paa nogle gode Raad. Men der seer jeg at Pedro kommer; gaaer I ikkun tilside, jeg vil forsøge hvad der er ved ham at giøre.

Scen. 2.

Isabella. Pedro.

Pedro. Hey saa gaaer det vel: nu er det altsammen reent bort; her er hverken Skeer, Tallerkener eller Gryder mere i Huset. Jeg har Commission at laane en Gryde i mit Navn (thi i mit Herstabs Navn faaer jeg ikke een i den hele Bye); men hvor skal jeg faae den til Laans? Og om jeg end faaer den til Laans, saa har vi dog intet (det jeg veed) at faage derudi, thi all Ting er saa øde, at der er intet tilbage uden Tituler, Signorier og Høyheder, hvilke, om man end kommer dem alle udi Gryden, dog ikkun vil give en maver Suppe. De holde dog Ørene stive, besynderlig Fruen; thi jeg er vis paa at hun heller døde af Hunger, end gav et Bogstav bort af hendes store Navn. Gid jeg aldrig bliver saa sindet. Jeg er nu i en gandske anden Extremitet; thi førend jeg skulde lide Nød, solgte jeg ey alleene mit Fæderne-Navn, men endog min Ere for en Styk von Achten. Høyhed er vel en god Ting; men enten man vil bruge den til Middags-Maaltid eller Aftens-Maaltid, saa værter den lige meget. Jeg har i Sinde at holde ud her i Huset endnu i otte Dage; imidlertid faaer jeg Mad og Drikke i Byen hos gode Venner, og lader mit Herstabs sidde hjemme og stikke deres Tænder, naar de har ødet en Verte-Suppe, og værte sig i Steden for Confect med deres Forfæderes Bedrifter. Men see hvem er her? Underdanigste Tiener, Madame! Gaaer hun saa alleene uden Hofmesterinde?

Isabella. Ja Pedro! jeg er kommen saa vidt til Alders, at jeg kand governere mig selv. Hvoledes lever dit Herstabs?

Pedro. Der er fremmede hos os til Bords; jeg skal ud i Byen og kiøbe Confect.

Isabella. Hvilke fremmede er der da?

Pedro. Der er Duc de la Vera Cruz med Forstinden Donna Emilia de las Spadas, Hierosime Victor, Abad de St. Jago, il Marquez Ferdinando Gonzalo Philippo de St. Cifuentes med la Marquesa hans Frue, og utallige andre, som jeg er for ringe at tale om.

Isabella. Saa tør jeg da ikke vove at give Visite der i Dag?

Pedro. Ney vi har Ordre ingen at indlade i Dag uden de, der kand regne deres Slægt at have været gamle Christne for de Moeres Tider i Spanien.

Isabella. Men hvor kommer det, at de tractere saadant i Dag? De pleyer dog ikke gierne at tractere.

Pedro. Det er til en Erindring formedelst den Victorie, som een af deres Forfædre, Don Ramiro de Colibrados, paa denne Dag erholdte over Kongen af Mesopotamien, som han tog fangen til Toledo. Det var ikke got, at der skulde falde mange slige Dage ind om Aaret, thi da fik Herstabet en Ulykke i sin Pung; jeg tør si, at paa saadan en Dag slippe de ikke med 1000de Styk von Achten.

Isabella. Men hvor kommer det, Pedro! at du paa saadan høytidelig Dag gaaer med saadant pialtet og sonderret Liverie?

Pedro. Det er til en Erindring af den Hoved-Banner, som høystbemelte Ramiro de Colibrados førte.

Saa løfter paa Satten derved.

Isabella. Jeg veed jo, at Generalen selv ikke førte fanen udi Slaget.

Pedro. Ney Madame! jeg har jo sagt hans Fændrik. Samme Hoved-Banner blev af Musqveter-Kugler udi Slaget saadant tilredet, at den saae ud ligesom mit Liverie.

17. en Styk von Achten] en spansk Pialter, en „Peso“ (af omtrent en Species Værdi).

Isabella. Men hvor længe er det siden, at Don Ramiro vandt den Seer?

Pedro. Det er netop 600 Aar i Dag.

Isabella. Hille Mand, det er jo ikke 300 Aar siden, at Kugler og Musqueter komme først i Brug.

Pedro. Ja Madame! jeg er alt for ringe til at disputere med hende, jeg vil derfor lade det staa ved sit Værd; men det kand jeg giøre min Ved paa, at Standarten blev forbandet ilde tilredet, og at jeg til en Erindring deraf bærer altid saadan Liverie i Dag.

Isabella. Men mig synes, at jeg har seet dig i dette pialtede Liverie en heel Maaned.

Pedro. Enhver maa jo gaae, som hannem lyster; jeg har saa mine visse Raisons dertil.

Isabella. Hvad Raisons kand der være til at gaae udi et høystfornemme Herstabs Erinde saa pialtet? Folk skulde jo falde paa de Tanker, at Huset var geraadet udi Armod.

Pedro. I Armod? Jo jo, et Herstabs, som kand regne over 1733 gode og rigtige Ahner, skulde geraade udi Armod? Om jeg nu ikkun vil regne 2 Styk von Achten for hver Ahne, saa løber det sig dog til en forbandet Summa.

Isabella. Jeg holder for, at det er Armod, indtil jeg hører bedre Raisons.

Pedro. For at føre hende da af de Tanker, skal jeg give hende mine Raisons. Vort Herstabs mærker, at det bliver saa forbandet gemeent nu at holde et prægtigt Liverie, og at fornemme folk nu omstunder intet kand have for sig selv; hvorfor de har hittet paa denne Invention. Thi saa snart vi mærke, at gemene Tienere gaae pialtet igien, saa tager jeg mit strammererede Liverie paa igien. Madamen har jo mærket ved Hoffet i Madrid, at naar Borger-folk studser allermeest, saa gaaer Hof-folket allerslettest.

Isabella. Det hender sig tit; men de gaae dog aldrig pialtet.

Pedro. Ja ja, Madame! mit Herstabs veed nok hvad det giør; det begynder min Troe aldrig noget, uden at det er vel overlagt tilforn.

Isabella siger sagte: Jeg skal nok flemme ham saalænge, indtil han bekiender. Søyt. Men, Pedro! du sagde jo nyelig, at du har det pialtede Liverie til en Erindring om den Hoved-Standart, som blev studt i Stykker udi det store Slag?

Pedro siger sagte: Gid du faaer en Ulykke med dine Sporsmaale. Søyt. Jeg kand ikke erindre mig hvad jeg sagde, Madame! men det veed jeg, at Herstabet har Huset fuld af Guld og Juveler, og naar saa er, saa kand jeg ikke gaae saaledes af Armod. Tænk engang, Madame! de har iblant andre kostbare Sager en Stamm-Bog, som er værd mere end en Tønde Guld.

Isabella. Men maastee, om den kom til Auction, kunde den ikke drives høiere op end til 4 fl., med mindre der maatte findes underlige Liebhaveere; men en Jøde gav ikke saa meget derfor, det veed jeg.

Pedro. Hvad skal man regne Jøder? Jeg veed den, der har givet mange 1000de for en Jomfruedom, som en Jøde dog ikke havde tilhandlet sig for en Skiærv. Men for at komme til Materien igien, da vil jeg ydmygt bede, at Madamen vil fatte andre Tanker om mit Herstabs; thi jeg kand forsikre, at det ikkun er onde Mennecker, som si, at de ere fattige.

Isabella. Jeg vilde onske af mit Herte, at det var saaledes, som du siger; men jeg hører baade Kræmmere og Haandværks-folk klage over Penge, som de har at fordre.

30. [strammererede] galonerede. — 32. allerslettest] allersimplest.

Pedro.

Pedro. Ey, Madame! hun kienster ifkun. Jeg veed, hun forstaaer sig bedre paa Verden; hun veed jo, at det er den hoyeste Mode udi alle fornemme Husse at lade Folk lobe efter deres Penge. Troe hun mig, det er ikke af Penge-Mangel, at Hershabet lader dem saa lobe. Herren og Fruen veed at leve, og lader see udi denne Post saavel som i alle andre, at de ere fornemme Folk. Jeg kienner en Kræmer her i Byen, der gaaer endnu og kræver i et fornemme Huus for et Stykke Nettebug, som hans Oldefader crediterede, og kommer maastee til at lobe endnu udi 10 Aar, thi Huset er nest vores fast det fornemmeste udi hele Spanien.

Isabella. Da bruge vi ikke den Mode i vort Huus; thi min Broder Gonzalo lader sig aldrig kræve to Gange.

Pedro. Det troer jeg nok, Madame! der er og stor forskjæl paa vort Huus og deres. Det er jo bekiendt, at vor Familie er den ældste og fornemmeste udi hele Spanien.

Isabella. Men jeg holder de rigeste Familier for de fornemmeste.

Pedro. Jeg veed ikke hvad Madamen mener dermed. Hun maa troe mig, at mit Hershabet er ikke fattig; ja hun kand komme i Fortræd over flige Ord. Jeg gaaer i et piaktet Liverie, det er sandt; men det er ikke formedelst mit Hershabs Fattigdom, thi jeg kand vise Madamen, at hvor fler mine Klæder ere, saa bærer jeg dog et Silke-Tørklæde i min Lomme.

Trækker et gammelt Tørklæde op af Lommen, hvormed følger et tørt Stykke flimlet Brød, som falder paa Gulvet.

Isabella. Ha ha ha! der tabte du et Stykke af din Riigdom paa Gulvet.

Pedro. Det er et Stykke Chocolate, Madame!

Isabella tager det op for ham. Oh ney, det er jo grovt flimlet Brød. See er det Chocolate?

Pedro. Ney, Madame! det er sandt, det er ikke Chocolate, det er et Stykke Brød, som jeg tog med mig for en vis Marsag Skjld; thi hver Gang jeg skal gaae Vrinde til Kersten af Mendez, maa jeg tage et Stykke Brød med mig, for at give Port-Zunden, at han ikke skal bide mig.

Isabella. Du har Ret, Pedro! thi rige Folk ere bange for Livet. Ha ha ha!

Pedro. Jeg maa tage mig den Dristighed at reprimerere Fruen; det lader ilde for saadan Madame at lee.

Isabella. Jeg takker dig, min fiere Pedro! for god Udvarsel. Ha ha ha!

Pedro. Ey, lad saadant være, Madame! Fruen kand miste sin Reputation derover, om nogen fik det at see og at høre.

Isabella. Vie et Øyeblik! jeg har noget at siige dig: Hvoraf kommer det, at du, som har saa stor Forstand og saa mange Dyder, vil tage dig en Tieners Skikkelse paa? Du kunde min Troe nok tiene til andet.

Pedro. Jeg har ikke studeret, Madame! ellers takker jeg mine Forældre for god Optrugtelse. Naturen har ogsaa været temmelig gavnlig imod mig, at jeg gjorde ikke Ret om jeg sagde andet. Men veed Madamen nogen bedre Leyslighed for mig?

Isabella. Ja vist; jeg veed ingen bedre til at skrive Almanacker end du, og det er en Profession, som mand kand leve vel og reputeerlig af.

Pedro. Men jeg har altid hørt, at den, der skal skrive saadant, skal brav kunde lyve.

Isabella. Jeg kienner og ingen, der er lykkeligere i at inventere end du. Havde du sagt, at dit Hershabet sad hjemme og aad Urte-Suppe, som Sanden er, og at du, i Steden for at hente Confect, var gaaen ud at berle dig et Maaltid til, saa havde jeg ikke raadet dig til den Profession.

Pedro. At tale den rene Sandhed, da vilde jeg gierne dolge mit Hershabs Nød og Elendighed, saa vidt mig mueligt er; men nu har dette Stykke Brød robet os.

Isabella. Ney Pedro! dit Liverie er iblant andet tilstræffeligt nok at give tilkiende, hvorledes Conjuncturerne ere udi Familien.

Pedro. Jeg er bange for at deres egne Klæder vil gjøre det endnu mere beviisligt. Min Herre gaaer vel endnu i en floyels Kiol; men det andet svarer ikke dertil. Fruen klipper alle Bagstykker af Klæderne, for at bøde paa Forstykkerne; derfor vender hun i Compagnier ikke gierne Ryggen til Folk. Naar hun gaaer fra Folk, gaaer hun baglængs, dog ikke af Romyghed, som en Deel gjøre, der gaae fra dem, de have Respekt for, men af lutter Storagtighed, at ingen skal see den Fattigdom, som er afmalet paa Bagen; og naar hun endelig af Fornødenhed maa vende sig om, maa jeg eller og Kammer-Pigen tiene til Bagstykker.

Isabella. Af all den Nød kunde de i en Hast blive hiulpen, dersom de vilde sette noget af deres u-rimelige Ambition til Side og give deres Dotter til Gonzalo, som bær stor Kierlighed til hende.

Pedro. Jeg veed, de har ofte talt derom med Haanhed; men maastee nu, deres Nød er paa det Nderste, at de beqvemmede sig dertil, dersom Madamen gif selv til dem og gjorde Forslag. Men der kommer Kammer-Pigen; det er best, at Madamen overlegger den Sag med hende, thi det er en forslagen Pige.

Scen. 3.

Leonora. Isabella. Pedro.

Leonora. Ey, du fortvovte Skielm! du Brød-Tyv! du tog mit Brød, som laae paa Skorstenen.

Pedro. Hvilket Brød?

Leonora. See nu, hvor hellig han kand stille sig an. Fort, giv mig mit Brød tilbage; jeg har intet andet at spise i Dag.

Pedro. Ey Snak! betænk dig hvad du gjør, førend du skielder en ærlig Mand for en Brød-Tyv.

Leonora. Fort, ingen Snak!

Pedro. Jeg kand gjøre min Ved paa at jeg intet Brød har taget.

Leonora. Kunde Tyven ifkun sværge sig fra Galgen, saa blev der ingen hængt.

Pedro. Jeg vil sette min Vre til Pant derpaa.

Leonora. Hvor mange Vrer har du vel? Du har jo forsoeret dig saa ofte. Hid med mit Brød igien, du Tyv!

Hun trækker Brødet op af Lommen, de brydes sammen, og de faae hver sit Stykke; hun bliver Isabella vaer, staaer sig for Bryster, og vil lobe bort.

Isabella. Hor, Leonora! jeg har et Ord at tale med jer, som er magtpaaliggende.

Leonora. Ah Madame! jeg er færdig at daane af Blusel.

Isabella. Er Hershabet hjemme, Leonora!

Leonora. Ja det er. Jeg skulde lave Chocolate til, og den Skielm Pedro stak nogle Chocolate-Rager i sin Lomme, som jeg nu tog fra hannem.

Isabella. Det Hershabet er sandelig lykkelig, der har saa troe Tieneste-folk, der saaledes kand dolge deres Armod. Men som Tilstanden er fast den hele Bye bekiendt, og I nu har robet jer selv, saa gjør det ikke got at dolge saadant meer.

II. Compagnier] selskabelige Sammentomter.

Leonora

Leonora græder.

Isabella. Græd ikke, mit Barn! de got Folk kand endnu hielpes. J veed maaskee vel, at min Broder Gonzalo bærer Kierlighed til eders Jomfrue.

Leonora. Ah Madame! jeg veed det nok; men det gior ikke got at tale derom. Jeg har hørt min frue forundre sig over Gonzalos Driftighed, at han tør understaae sig at prætere Alliance med dem. Jomfruen, som (saa vidt jeg kand mærke) er Gonzalo tilbøielig, lod sig for nogle Dage siden forlyde i hendes Forældres Narværelse, at U-liigheden var ikke saa stor; hvorover hun siden er bleven af Forældrene mistænkt og haardt indeløst.

Isabella. Det er mig usigelig kiært, at jeg hører saadant.

Leonora. Mig derimod usigelig ukiært, thi det er et allerkiæreste Barn; hvis hendes Graad og Taarer ikke havde holdet mig tilbage, havde jeg for længe siden forladt Huset.

Isabella. Ney jeg mener, det er mig kiært, at hun selv har Godhed for min Broder; thi det giver mig Forhaabning, at mit Anslag kunde lykkes, besynderlig om J vil staae mig bi, hvilket ikke skal blive ubelønnet.

Leonora. Madamen har at befale over mig derudi; thi hvis Trædsfthed og Intriguer kand hielpes, da kand jeg giøre Tieneste saavel som en anden. Men det er best, at Madamen gior Forældrene først det Forslag; maaskee den yderste Armod kand have dæmpet noget af den forrige Hofmod. Vil Madamen besøge Hershabet selv om en halv Time, saa skal jeg mage det saaledes, at hun faaer dem i Tale.

Scen. 4.

Isabella. Gonzalo.

Isabella. Giver eder nu tilfreds, Gonzalo! og lader mig raade. Om en halv Time gaaer jeg hen og besøger Don Ramulo, og bruger der all min Veltalenhed; hvis det ikke kand hielpes, faaer vi see til, om vi kand hitte paa andre Midler. Jeg har alle Husets Folk paa min Side, som har lovet at staae mig bi.

Gonzalo. Ah min allerkiæreste Søster! gid jeg kunde ikkun staae mit Sind til Koelighed saalænge; men = = =

Isabella. Hvilken Klendighed! J faaer vel at have Taalmodighed. Lader os gaae ind saalænge. Men der kommer Tieneren og Pigen tilbage.

Scen. 5.

Isabella. Gonzalo. Leonora. Pedro.

Isabella. Min hierte Leonora! her er min Broder Gonzalo, som setter all sin Velsærd i eders Hænder. Lader nu see, at J kand udfinde noget til hans Kierligheds Forfremmelse.

Gonzalo. Hun maa være forsikket, Mademoiselle! at jeg skal findes taknemmelig derfor.

Leonora. Monsieur har at befale over min ringe Hjerne.

Pedro. Og over mit hele Hoved.

Gonzalo. Men finder J det for got, at jeg anmoder Hershabet derom?

Leonora. J Gaar havde det umueligt gaaet an; men maaskee Begiaringen kand ikke blive saa ilde optagen i Dag.

Gonzalo. Hvi mere i Dag end i Gaar?

Leonora. Jo i Gaar var endnu lidet Proviant tilovers, saa meget som kunde tiene til et Maaltid; og saalænge det er,

har man intet uden et foragteligt Svar at vente. Men i Dag har Hershabet aldeles intet at spise sig med undtagen deres Forfædres Bedrifter, hvorfor Modet maaskee kand falde.

Pedro. Derfor er ikke heller saa arlige Korter og Muus nogensteds som udi vort Huus; thi jeg vil garandere derfor, at endskiont man vilde lade Spise-Kammer-Dorren staae aaben for dem, saa skal de ikke vore det Mindste.

Gonzalo. Ah jeg kand ikke høre det uden Medynk.

Leonora. Det er end og den eneste Ting, hvormed de skal bøyes. Man maa her bruge samme Midler, som man betiener sig af til at indtage stærke Fæstninger; thi naar intet andet vil hielpes, maa man sulte dem ud.

Pedro. Leonora veed nok, hvorledes Fæstninger indtages; thi hun har ladet sig bruge til Felts udi gamle Dage i den Nederlandske Krig.

Gonzalo. Nu nu, Pedro! brug ikke saa grov Skiemt.

Leonora. Man kand ikke stort agte hvad han siger; han sparer endog ikke Hershabet selv.

Pedro. Det er sandt. Man maa jo have nogen Frihed i et Huus, hvor man tiener af lutter Generosité, uden Kost og Lon. Jeg siger dem min Troe mange Sandheder, naar vi ere alleene; men naar der er Fremmede, staaer jeg dog paa deres Respect.

Gonzalo. Men bliver Herren og Fruen og ikke iblant vreed derover?

Pedro. Ah ney, de udlegger alle Ting til deres Høghed og Ere. Naar de ingen Mad har, saa sige de, at det er deres Faste-Dag; det er jo fornem. Naar de drikke Vand i Steden for Viin, saa citere de til Exempel nogle af deres Familie for Syndsfloden, som alleene drak Vand; det er ogsaa fornem. Naar Herren har sonderrevne Skoe, saa heder det, at det er saaledes giort med Forsæt for Liigtørne; det er ogsaa fornem. Naar Fruen ikke kand komme til Kirken for Klæder, saa heder det, at der holdes Messe i hendes Cabinet; det er og fornem. Og endelig, naar jeg ikke giver dem Ere for en Skilling, saa heder det, at jeg er Hof-Nar; det er og fornem.

Gonzalo. Kiære Børn! arbejder da paa at forfremme min Sag saavel som eders egen Nytte; thi naaer jeg mit Ønske, bliver J alle hiulpen.

Leonora. Herren maa ikke tvivle om min Redebonhed, som allerede har overvundet det Meste, nemlig Jomfruens Hjerter.

Gonzalo. Men hvad hielper mig det, naar Forældrene fremture i deres Hofmod?

Leonora. Min Herre maa først ved sin frue Søster giøre dem Proposition, og naar dette ikke lykkes, vil vi vel finde paa andre Midler. Vi kand spille Pudser uden all Fare, thi hele Byen hader Fruen og Herren for deres Hofmods Skuld; de ville glæde sig over at deres dydige Dotter kand blive saa vel forserget. Gaaer J ikkun bort, og staaer eder til Koelighed, saa skal vi nok sørge for Resten.

Scen. 6.

Leonora. Pedro.

Leonora. Pedro! jeg forlanger intet andet af dig udi denne Sag end Taushed.

Pedro. Jeg kand vel ogsaa hielpes med et got Raad.

Leonora. Hvad Raad kand du da give?

14-15. i den Nederlandske Krig] Den brabantse Krig, de nederlandse Seltrog i den spanske Successionskrig, i hvilke danske Hælpetropper havde deeltaget, var dengang i frisk Minde herhjemme. — 29-30. for Syndsfloden] for Syndsfloden.

Pedro.

Pedro. Du skal nok see, at man strax fand erste gode Raad ud af Vermerne; jeg maa have Tiid til at speculere forst. Jeg tænker ellers paa en Ting.

Leonora. Nu, hvad har du da opfundet?

Pedro. Jeg har intet opfundet; men jeg tænker ifkun paa een Ting, nemlig at naar vi forst ved Intriguer har forfremmet denne Kierlighed, om vi da skal begive os i Tieneste hos Gonzalo.

Leonora. Det er best, du bliver ifkun ved at tænke derpaa, og lader mig raade for Sagen i sig selv. Jeg recommendere dig alleene Taushed, og at du holder saa gode Miner, at Pagen Gusmann ikke faaer det at vide.

Pedro. Hem, det er underligt, at Fruentimmer vil recommendere Mandfolk Taushed. Veed du ikke hvad en vis Philosophus siger om Fruentimmer? Han siger - - - Det er min Troe meget artig; kunde jeg ifkun komme det ihu.

Leonora. Han siger, at sliig en Dosmer, som du er, bør ikke at bemænge sig med at læse philosophiske Bøger. Hvad han ellers siger om Fruentimmerets Rundtalenhed eller ey, saa er dette vist, at de fleste Hemmeligheder robes af Mandfolkene ved et Glas Viin; derfor burde i mine Tanker ingen, som var overbevist at have været drukken, betiene noget vigtigt Embede, som udkræver Taushed. Hemmelige Sager burde alleene betoes Fruentimmeret, saasom de ere ædruelige.

Pedro. Man betroer dem ogsaa hemmelige Sager. Men der kommer Gusmann; lad os derfor ikke tale mere derom.

Scen. 7.

Leonora. Pedro. Gusmann.

Gusmann. I faaer en Nyffte, at I staaer her og sladderer. Herstabet har kaldet paa jer vel 3de Gange. Naar jeg vil snakke med dig, Leonora! saa har du aldrig Tiid; men du fand staae og snakke med denne gemene Laqvai hele Timer.

Pedro. Du er jo forbandet fornem, Gusmann! det fand man see paa dit Liverie.

Gusmann. Ingen Snak; fort ind!

ACTUS II.

Scen. 1.

Don Kanudo. Donna Olympia. Pedro.

Don Kanudo. Ney, Donna Olympia! han var ikke vor Stamme-fader. Jeg fand vise af vores Slægt-Register en 16. artig] sindrigt, vittigt.

Colibrados, som var udi Estremadura et halv hundrede Aar, forend de Morer komme i Spanien. Vi ere langt fornemmere Folk, end I tænker.

Donna Olympia. Ah er det mueligt, Don Kanudo? Viser mig hannem.

Don Kanudo. See her; denne Antonio de Colibrados, som I her seer, var meget ældre.

Donna Olympia. Det vilde jeg i Sandhed ikke have mistet for en Million. Jeg har altid bildet mig ind, at jeg havde fornedret mig ved vores Egteskab; mit eger Slægt-Register fand jeg paa mine Fingere som mit Ave Maria, fra Juliano de Monte Ricco indtil min Fader Kanudo Meldior de Monte Ricco.

Don Kanudo. I gid vel derudi, Donna Olympia! at I stedse har indprentet det udi eders Sind; thi det er det største Ctenodie, som vi have.

Pedro. Jeg mener, Herre! det er ogsaa det eneste; thi hvad som ellers findes udi Huset, fand neppe belobe sig til en Styk von Achten, om det kom paa Auction.

Don Kanudo. Det vil intet sige, Pedro! Mit Navn og mit Slægt-Register er mig Riigdom nok. Naar jeg læser udi denne Bog, og seer mine Forfædres Bedrifter, fand jeg blive saa mæt, som jeg havde været til det største Giæstebud.

Pedro. Ja jeg fand let begribe, hvorfor Herren og Fruen ikke skitter om Mad; hvo der har fem a sex Snefe Colibradoser i Mave, fand ikke faae Rum til noget mere. Jeg har og tit tænkt, naar jeg har hørt det Knurren i Herrens Mave, at det maatte være disse gamle Colibradoser, thi disse gamle Helte fører end Kriig efter deres Dod. Derimod, naar det knurrer saa hos mig, saa er det et Tegn til Sult; men det er en anden Sag med min Person, saasom jeg har en gemeen tom Mave, hvorfor jeg og maa have Mad, thi jeg fand ellers ikke tiene Herren eller Fruen længere.

Donna Olympia. Det er forfrækkeligt med disse gemene Folk; jeg troer virkelig, at de maa være skabt af anden grov Materie, og maa have en anden Siæl, end vi fornemme har. All deres Attraae er ifkun til Bugens fylde. Mon saadanne Folk, min hierte Don Kanudo! som ere af saa ringe Stand, ogsaa blive salige?

Don Kanudo. Ja jeg troer nok, at de i visse Maader fand blive salige, men ikke saa fuldkommen som vi andre; thi ligesom der er forskiel imellem ringe Mennecker og Dyr, saa er der og forskiel imellem høye og ringe Stands-folk. Jeg understaaer mig ikke at nægte dem Salighed, i hvorvel af deres brutale Meninger, som de har, skulde man ikke kunde spaae dem meget Got.

Pedro. Seer engang, Herre! hvordan mit Liverie seer ud.

Don Kanudo. Det er dog et fornemme Liverie.

Pedro. Ja det er ikke alleene fornem, men endogsaa durchläuchtigt. Det er mig ellers Kiært, at Herren har noget at troste sig ved i den anden Verden; thi i denne Verden har Herrens Høyhed ikke fort andet med sig end Sult og Armod.

Donna Olympia. Pedro! du maa erindre dig hvad Person du er, og hvad Herstak du taler med; mig synes, at du har gandste forglemt det.

Pedro. Den eneste Herlighed, naadige Frue! som jeg har her i Huset, det er Frihed at tale, thi jeg nyder jo intet andet; hois man betager mig ogsaa denne Frihed, fand man sige, at jeg tiener af lutter Generosité. Ville I give mig det, som andre Herstaber give deres Tienere, vil jeg og bruge samme Respect som andre Tienere for deres Herstak.

Don

Don Kanudo. Er, Donna Olympia! lad ham ifkun bruge sin Frihed. Keysere, Konger og Forster taaler jo saadan Skiamt af lystige Hoveder, som de underholde; vi maa og lade see derudi, at vi ere fornemme Folk. Tal ifkun, Pedro! Du maa gierne sige hvad du vil for os selv, naar du staaer paa vores Respect i andres Nærværelse.

Pedro. Jeg siger: Herrens og Fruens Høghed i denne Verden ere Træer, der bære ifkun stette Frugter, nemlig nogle Grene bære Storaagtighed, andre Sult og Tørst; derfor maa-see renderer det mere udi det andet Liv.

Don Kanudo. Snak, Pedro! Fornemme Folk ere ikke fattige; de hede jo ricos hombres, rige Folk.

Pedro. Det er sandt, at de hede rige Folk, ligesom Munfene hede Guds Tjenere; thi disse sidste ere ligesaa gudsfygtige, som de første ere rige. At hede rige Folk, det er jo at være titulair rige; og hvo som er titulair riig, kand ikke være det virkelig.

Don Kanudo. Hvad tænker I paa, Donna Olympia? I staaer og grunder saa meget.

Donna Olympia. Jeg staaer og tænker derpaa, hvoraf det kand komme, at ingen Poeter lod sig indfinde i Gaar med Vers til vor Naame-Dag.

Pedro. Ha ha! jeg hører, Fruen kiender ikke vore Poeter ret. Her i Huset kommer aldrig nogen Poet mere; thi her er ingen Magneter, som trækker saadant Jern. Om Herkabet vilde skrive udi Orden alle Husets Tituler og kline dem over Porten, og Straderen, vor Næbøe, vilde sette en Steeg eller Postey i sin Forstue, saa skulde man vel see, hvilken Magnet var stærkest. Jeg kiender alle Poeter her i Byen, og hvilken Poet jeg vilde give et Middags-Maaltid, skulde gierne regne mit Slægt-Register fra Kong Salomon og sette Siæl og Salighed paa Riim eller rime sig Fanden i Vold paa at jeg var fornemmere end baade Herren og Fruen.

Donna Olympia. Jeg maa lee af Pedro. Det var en slet Cour, Poeten gjorde Pedro, naar han regnede hans Slægt-Register fra Kong Salomon; det var jo, Pedro! at gjøre dig til en Jøde.

Pedro. Jo jo, var Kong Salomon en Jøde? Jeg kiender nok Kong Salomon, det maa Fruen vel troe, i hvor ulærd jeg er. Men jeg siger: Naar Poeter de gjøre Vers, spørge de ikke gierne, om den Mand, som de vil rose, er gudsfygtig, dydig, mandhaftig &c., men om han kand betale Verset. Saa snart de see da Belønningen, fører Fanden dem strax op paa Spitsen af Apollo eller Helicon, som de kalde det, og der blive de strax fulde af en poetisk Geyst, saa at der gaaer Vers fra dem baade bag og for; men see de ingen Belønning, saa see de og ingen Dyder, og er da ikke eet Riim at finde i deres hele Legeme, om man end vilde skivare dem op og lede efter dem udi deres Kallun. Det maa jeg forstaae; thi jeg er selv i visse Maader ogsaa en Poet, saasom jeg kand regne over syv Poeter i min Familie, som alle vare saadanne Slyngler.

Don Kanudo. Derfor er du just ikke selv en Poet, fordi du kand regne Poeter i din Familie.

Pedro. Saa kand jeg jo ogsaa sige: Derfor er Herren og Fruen ikke just fornemme, fordi de kand regne saa mange store Mand i deres Familie; thi skal den alleene kaldes en Poet, som gjør selv Vers, saa bør og de alleene kaldes høye, der gjøre selv store Gierninger.

Don Kanudo. Ney Pedro! det sidste har man formedst fødselen.

Pedro. Poesien ligeledes; man siger jo, at Poeter fødes.

Don Kanudo. Ja det er paa en anden Maade.

Scen. 2.

Leonora. Don Kanudo. Donna Olympia. Pedro.

Leonora. Her er Isabella, Gonzalos Søster, udenfor, som forlanger at faae Herkabet i Tale.

Donna Olympia. Beed hende have Taalmodighed et Øieblik udi den anden Stue, imedens vi lave os til at tage imod hende.

Don Kanudo. Giv mig hid min Floyels Kiol, Pedro!

Pedro. Den vil parere vel til de hullede Strømper.

Don Kanudo. Er der Hull paa mine Strømper?

Pedro. Ney ikke over ti.

Don Kanudo. Tag noget Blæk, Pedro! og smør paa Zullerne, saa synes de ikke.

Pedro. Jeg er bange, Herre! at et heelt Blækhorn fuld vil ikke forslaae dertil; thi der er saa mange Zuller.

Don Kanudo. Kom, gjør som jeg beder dig.

San smører Blæk paa Zullerne.

Pedro. Skal der ogsaa smøres Blæk paa Skoene? thi der er ogsaa store Zuller paa dem.

Don Kanudo. Ney det gaaer ikke an; jeg kand sige, at det er gjort med Villie formedelst Liigtornene.

Pedro. Men der er ingen Bagstyffe paa Kiolen; det kand man jo ikke sige, at det er gjort med Villie formedelst Liigtornene.

Don Kanudo. Din Artighed diverterer mig vel undertiden, men undertiden gaaer den meget for vidt; det vil dog intet sige, naar du ifkun er ærbodig imod mig i fremmedes Nærværelse. Gjør dig ellers ingen Umage for Kiolen; jeg skal nok mage det saa, at ingen faaer den bageste Deel at see.

Pedro. Men var det ikke bedre, Herre! at vi soldte denne halve Floyels Kiol, og kiøbte en heel Stoffes Kiol derfor?

Don Kanudo. Ney Pedro! det første giver tilkiende, at om jeg ingen Riigdom har, saa har jeg dog et høyt Hierte. Dersom jeg var alleene klædt i slet Stoff, kunde Folk antage mig for en Borger eller tænke, jeg havde sat min Ambition og Høghed til Side; men nu, om jeg bær ingen riig, saa bærer jeg dog en fornem Klædning. Er Fruen klar?

Donna Olympia, ligeledes oppudset, svarer: Ja jeg er gandske færdig.

Don Kanudo. Ah Donna Olympia! hun er galant, og glimrer som Escorial.

Pedro. Ja Herre! men paa den anden Side seer man afmalet vores Hospital.

[Donna] Olympia. Lad nu Madame Isabella ifkun komme ind.

Leonora gaaer til Døren for at introducere hende, og Pedro staaer bag Herrens Stol med Brillen paa, efter den Portugisiske Mode.

Scen. 3.

Don Kanudo. Donna Olympia. Isabella. Pedro.

[Leonora.]

Donna Olympia sidder udi en Læn-Stoel, meget Spansk, og stikker sine Tænder; Don Kanudo gjør det samme. De reyser sig lidet op af Stoelen, indtil en Stoel bliver sat til Isabella, men sætter sig ned for hende. Pedro staaer med en Vifte og kiskler dem.

Isabella. Jeg beder hundrede Millioner Gange om forladelse for min Driftighed, at jeg understaaer mig at incommodere naadige Frue med en Visite i Dag.

34. var alleene klædt i [slet Stoff] kun var klædt i simpelt Stof. — 43. [Hospital] Sattighuus.

[Donna]

[Donna] Olympia. Ingen Incommodation, Madame! Vi ere vant til at tage imod Visiter fra Morgen indtil Aften. Jeg troer, vi har havt i Dag allerede over otte fornemme Visiter. Kænd ikke Don Kanudo erindre sig, hvilke Personer der har været i Dag udi vort Huus.

Don Kanudo. Nej det er mig ikke mueligt; thi Folk søger vort Huus som et Hof. Pedro! Kænd du erindre det?

Pedro suæveler med sine Briller, og læser af sin Tegne-Bog: Der var Conde Jago de Monte d'Oro, Marquez Ferdinando de Leo Negro med Marqueza hans Frue, Don Sebastian de Broquel Doro, og Ducax de Sta Casa med hans Fersinde, og Marquez Ferdinando Gonzalvo Philippo Carlos Jago Sebastian Manuel de Riquentes med hans Frue. Siger sagte: Den sidste maa haft mange til Fadere, efterdi han har saa mange Navne.

Donna Olympia. Nu horer Madame, hvilke Visiter vi har havt alleene i Dag. Madame pardonere mig ellers, at jeg sidder og stikker mine Tænder; thi vi sad nu nyeligen og aade en Kapun, og dens Klod incommoderer altid mine Tænder.

Isabella. Naadige Frue vilde behage at bruge ickun hendes Frihed. Jeg er ellers kommen herhid i Dag som en Commissionair for en fornem Person, der forlanger intet heller end som at være Herren og Fruen recommenderet.

Donna Olympia. Det er min Herre saavel som mig en stor Fornoyelse at kunde tiene got Folk. Han vil maaffee reyse til Madrit, og udi saa Maade forlanger Recommendations-Breve fra os. Men hvad er det for en Person?

Isabella. Det er min Broder Gonzalo, som har Kierlighed til deres Dotter Donna Maria.

Donna Olympia. Madame! jeg saavel som min Herre haver stor Estime baade for hende og for hendes Broder, saa vidt som vor Stand det vil tillade; men = = =

Isabella. Jeg veed nok hvad Fruen vil sige: Deres Familie er ældre end som vores, og at den Uliighed ey tillader at indgaae saadan Alliance. Men mon der ikke kunde blive en fuldkommen Balance, naar vi ligner vores Midler ved deres?

Donna Olympia. Ah Madame! det er os gandske ikke om Penge at giøre. Jeg lider heller yderste Armod, end at jeg gior noget, som er vor Familie uanstændigt. Jeg vil vise hende, Madame! vores Slægt-Register, og saa skal hun see, at det er en Ting, som ikke kænd lade sig giøre. Jeg erindrer mig min Herre Faders sidste Ord, som vare disse: Jeg efterlader dig ingen Midler, min Dotter! men Høghed. Frygt Gud, hav Respect for Helgene, og doe heller udi Armod en Jomfrue, end at du gior noget, som er Familien uanstændigt. Paa hvilke Ord han opgav sin Aand.

Isabella. Det var en meget gudelig Formaning at raade paa sit Yderste til Hofmod.

Donna Olympia. Det var ingen Hofmod, Madame! men en honer Ambition. Jeg har og fulgt hans Formaning og har allieret mig med det fornemmeste Huus i Spanien.

Isabella. Men estertænk, velbaarne Frue! hvilken Elenighed det er for fornemme Folk, ingen Midler at have til at holde Standen vedlige; thi foruden dette, at man lider Nød, er man og underkast Spot og Raillerie.

Donna Olympia. Jeg kænd forsikre Madame, at jeg ikke soldte en Bogstav af mit Stamme-Navn for den beste Herregaard udi Spanien.

Don Kanudo. Det var heroisk talt, Donna Olympia! det burde skrives med gyldne Bogstaver: Jeg sælger ikke en Bogstav for den beste Herregaard.

Pedro repeterer det samme, og tegner det i sin Bog.

Isabella. Men deres Dotter mister jo ikke noget af sin Høghed derfor.

Don Kanudo. Ey, Madame! det maa vi bedre forstaae. All Verden veed jo, hvilken Forstiel der er imellem de las Minas og de Colibrados.

Isabella. Men slige Familier forbinde sig dog ofte tilsammen.

Don Kanudo. Om all Verden gjorde det, saa gior Don Kanudo de Colibrados det ikke.

Pedro repeterer det igien, og tegner det an.

Isabella. Jeg mærker det nok, at der er [Raisons for de] Nationer, som skiemter med de Spaniers Hofmod.

Don Kanudo. Siger det ikke, Madame! Der findes Nationer, hvor store Familier haver endnu større Ambition. Der er et Slags Folk udi Indien, som man kalder Nairo, hvilke toer deres Gænder, naar de har vort ved Folk af anden Stand, og lade derfor være ad, naar de gaaer ud, at ingen maa komme dem nær.

Isabella. Det er jo smukke polerede Nationer, som I citere til Exempel. Jeg mærker nok, at jeg forgiæves anvender her min Veltalenhed. Jeg tager saadan Afslag ikke ilde op, men heller bærer Medyndt over deres slette Tilstand og Armod, hvoraf de, som jeg see, ved deres Ambition ikke kænd blive reddet.

Donna Olympia. Solder ickun inde, Madame! med slig Betydelse; dersom nogen toer forekaste. os saadant, den skal det vist meget ilde bekomme. Det er ickun en Medisance, Madame! thi man er just ikke fattig, fordi man ikke altid har rede Penge; man setter undertiden Penge ud paa Rente til det Yderste, og derudover, naar man fattes, da maa selv laane. Det er ickun onde Mennesker, som sige, at vi ere fattige.

Isabella. Jeg bebrejder ingen sin Fattigdom; jeg er kun alleene hidkommen for at giøre dem et raisonnable Tilbud, efterdi de desverre er udi den Tilstand.

Donna Olympia. Vi ere udi den Tilstand, at vi ere fornoyede.

Isabella. Naar de ere fornoyede med deres Tilstand, saa har jeg intet videre at sige. Men jeg vil kun selv stille dem til Estertænk, hvor fornoyede de kænd blive, naar Creditorer, som jeg er forstred om, kommer og gior Indførsel udi deres Boe; og om det ikke vil falde dem ud til desstorere Saanhed, naar Folk faaer at høre, hvad fordeelig Tilbud de udi saadan Tilstand har forkastet.

Donna Olympia. Hvad Skin hendes Tale kænd have, Madame! og hvor fordeelig hendes Tilbud end synes at være, saa kænd hverken jeg eller min Herre persvaderes dertil.

Don Kanudo smilende. Nej hun maa troe mig, Madame! det er noget, som ikke kænd lade sig giøre.

Isabella. Det gior mig da ont, at jeg har paataget mig denne Commission.

Donna Olympia. Vi vil love hende, ingen Fortrydelse at bære derover. Sun kænd undskyldes, efterdi hun herudi føyer sin Broder, og han kænd ogsaa undskyldes, thi Kierlighed kænd drive et Menneske til det, som mere er. Men det er noget, som er gandske ugiorligt.

Isabella. Saa vil jeg da recommendere mig.

Donna Olympia. Gendes Tiener, Madame! Er der ellers noget, hvorudi vi kænd være hende til Tieneste, saa har hun at befale; men hvad denne Post er angaaende, da vil hun selv befinde, naar hun noye estertænkter Tingen, at den ikke kænd lade sig giøre.

Sun gaaer ud, og de reyse sig lidt af Stolen, Leonora følger hende ud.

Scen. 4.

Scen. 4.

Leonora. Don Kanudo. Donna Olympia. Pedro.

Leonora. Madame Isabella lader formelde hendes underdanigste Respekt, og beder, at Herren og Fruen vilde ikke forsmåa denne liden Guld-Børs, som hun flyede mig.

Donna Olympia. Ey, den Canaille! mener hun, vi ere Staadere? Flux tilbage med den, og kast hende den i Næsen. Det skal min Troe ikke blive ukærvnet; thi det var en Dristighed uden Lige: En lumpen de las Minas vil give Almisse til [en] Monte Ricco, hvis Olde-Moder forskied saadan Beyler som Don Alphonso de Ribera.

Leonora løber ud med Pengene, og kommer strax igien. Hun og Pedro aber dem efter, taler verelviis ogsaa snysende.

Pedro sagte. Og efterlod sin Sonne-Dotter til Arv to forskrækkelige Kister, den ene fuld af Hofmod, og den anden fuld af Armod.

Don Kanudo. Vil hun give Almisse til en Colibrados, hvis Forfædre har gjort Riget saa store Tjenester?

Pedro sagte. Og hvis Efterkommere sidder den hele Dag paa en Lænstoel og stikker deres Tænder.

Donna Olympia. Hvis Forfædre gjorde aldrig Præsentier uden i Guld og Juveler, endog saa til Staadere.

Leonora sagte. Og hvis Efterkommere ikke fandt giere Præsentier uden (salv. ven.) af noget andet.

Don Kanudo. Hvis Forfædre ere alleene blevne ophoyede ved deres Dyd og Tapperhed.

Pedro sagte. Hvis Efterkommere burde stodes paa Govedet ned igien af deres Gøjhed for deres Udyds og Orkeslasheds Skyld.

Don Kanudo. Som nedstiger i en lige Linie fra den store Don Prospero de Colibrados, som udi det Slag ved Burgos slog fire hundrede Morer ihjel med sin egen Gaand.

Pedro sagte. Og hvis berømmelige Plante, den store Don Kanudo, hver Dag omkjemmer flere Creature med sine Negle, nok sagt.

Donna Olympia. Hvad vilde min Stam-fader Don Juliano de Monte Ricco sige, om han kunde staae op og see saadant?

Leonora sagte. Han vilde sige: Tag imod Pengene, din Gier! og fiøb noget Toy derfor til Bagstykker paa din Riøle.

Don Kanudo. Hvad vilde Don Antonio de Colibrados da ikke sige, om han stod op af Graven?

Pedro sagte. Han vilde sige: Du Nar! set din Gøjheds Griller tilside, og gaar hen og arbejd, at du fandt fortiene noget til et Par Skee.

Donna Olympia. Hvad vilde een af mine Forfædre, Donna Aldonida, sige, der vægrede sig at imodtage et hundrede tusinde Styk von Åhren, som udi Gensende til hendes Herres Tjeneste bleve tilbudne hende af Regieringen?

Leonora sagte. Hun vilde sige: Hos mig var det en Dyd, som jeg derforuden havde Riigdom nok; men du for-tiener at settes udi Daare-Kisten, i det du er færdig at dee af Sult, og endda foragter got folkets Gave.

Don Kanudo. Hvad vilde da Don Guzman de Colibrados sige, som deponserede alleene en Tønde Guld paa trende Pyramiders Oprettelse?

Pedro [sagte]. Han vilde sige: Er det mueligt, at slige Skabhalse kunde komme af vore Lænder, der ved Dovenskab ere bragte udi saadan Stand?

Don Kanudo. Dog, hun har maastee gjort det i Lenfoldighed; thi dette Slags folk ere som Bønder at regne imod os. Derfor man vidste, at hun havde gjort det af Foragt,

da skulde jeg vist udrodde deres hele Familie; men nu troer jeg, at det er gjort af puur Lenfoldighed, hvorføre jeg og ikkun leer deraf. Var det ikke en artig Historie, Pedro?

Pedro. Jo-min Troe var hun artig. Jeg fandt forsikke Herren, at hvor fattig og nødliden jeg end er, saa havde jeg forgangen Dag, da jeg af en Hændelse var bleven begavet med fire Skilling, dog nær understaaet mig at give dem til Her-skabet af Medlidenhed. Men det er alleene forunderligt og artig, at Fruen og Herren snyser af Vrede, naar Guds Børn vil rekke dem Gaanden.

Donna Olympia. Don Kanudo! vi fandt ikke have denne insolente Tiener længer udi vort Huus; thi hans Skiemt gaar alt for vidt.

Pedro. Jeg fandt forsikke Fruen, at hun beviser mig en stor Tjeneste dermed, om hun jager mig paa Døren; thi jeg tiener af lutter Gøslighed.

Don Kanudo. Her, Donna Olympia! jeg har sagt, at vi maa holde et lystigt Goved noget til Gode; udi alt hans Galenskab er der dog altid noget Sandt. Udi dette har han i saavidt Ret, at Fruen bør straffes for sin Efterladenhed, at hun ikke stiftede Bud til Kræmeren, og i mit Navn tog sig noget Toy ud til en Klædning. Her, Pedro! mens vi komme det ihu: Du skal siden løbe hen til Kræmeren Juan og udi mit Navn udtage Silke-Toy til en Klædning for Fruen.

Pedro. Jeg vil gierne gaar hen; maastee Kræmeren har et andet Sind i Dag end som i Gaar.

ACTUS III.

Scen. 1.

Donna Maria. Leonora.

Donna Maria. Ah Leonora! mine Forældres Daarlighed er ikke at beskrive, og vores Armod er ubeskrivelig. Os bydes Velstand; men vi skal tigge af lutter Hofmod. Var det en gemeen borgerlig Familie, som tilbød os saadan Alliance, kunde man endda ikke forundre sig saa meget derover; men det er et adeligt Huus, een af de rigeste og artigste Personer udi den hele Province, som forlanger mig til Brud.

Leonora. Min allertiereste Jomfrue! I synder imod eder selv, dersom I derudi har den mindste Respekt for eders Forældre; thi jeg finder hos dem ikke en Ambition, men Naserie.

Donna Maria. Ah fiere Leonora! jeg elsker dig for din Troeskab imod mig ret som min egen Siel. Jeg veed, at

3. artig] lystig, morsom. — 34. artig [te] meest dannede.

du for længe siden havde forladt os, havde det ikke været for min Skyld. Om jeg nu ikke fandt belønne din Troeskab, saa skal Himmelen dog belønne den. Jeg forlader mig udi denne Sag paa dig, og følger dine Raad. Sun græder.

Leonora. Græder ikke, Jomfrue! vi skal nok hitte paa Raad. Ingen Muur er saa stærk, at jeg jo fandt rive den ned, ingen Laas saa fast, at jeg jo har en Nøgel dertil. Følger ikkun blindt hen mine Raad, saa skal alle Ting have gode Veye. Jeg har overlagt een Ting med Gonzalos Søster Isabella, som jeg troer nok skal lykkes; og hvis det ikke lykkes, saa maa vi gaae lige til og lade os bortføre. Men der kommer eders Forældre; gaaer I ikkun til Side.

Scen. 2.

Don Kanudo. Donna Olympia. Pedro.

Don Kanudo. Nu, Pedro! hvad sagde Kræmmeren?

Pedro. Han svarede kort og got: Hils dit bedrageriske Hershkab, din Slyngel! og beed dem betale først hvad de ere skyldige. Kræmmeren ere ikke at skiemte med, naar man er dem skyldig; thi naar man kommer i deslige Vrinde, saa falder Kræmer-Complimenter ikke anderledes.

Don Kanudo. Har du ingen Vidner paa hans Mund?

Pedro. Det er Ulykken, Herre! at han taler ikke med Munden, men alleene med Gebærder, efter den tyrkiske Maade i Constantinopel. Thi han gav mig et Orefigen først paa den høyre Side, hvilket var lige saa meget, som han vilde sige: Din Slyngel! og derefter og eet paa den venstre Side, som jeg kunde udtolke at det skulde hede: Hils dit bedrageriske Hershkab. Siden tog han min Hat fra mig, hvilket jeg udlagde saaledes: Betal først hvad du er skyldig. Siden, da jeg løb bort, knyttede han Næven, hvilket jeg forstod saaledes: Vil dit Hershkab ikke betale med det Gode, skal jeg med Reiten nok tvinge dem dertil. Jeg fandt vel ikke selv tale med Gebærder, men fandt perfect forstaae andre.

Donna Olympia. Ser er noget forbandet plump Canaille udi denne Bye; de have ingen Respect for fornemme Folk.

Pedro. Det er sandt, frue! de burde holde sig det for en Ære at blive bedragen af saadant Hershkab.

Don Kanudo. Nu nu, Pedro! vær noget menageelig med dine Æpressioner. Gaf ikkun lidet ud; jeg vil være her med Fruen alleene.

Donna Olympia. Lad min lille Dotter, Frøysken Eugenia, komme hid, saa skal du høre, at endskient hun kun er et Barn, hvilke nobles Sentimens hun har.

Pedro sagte. Jeg troer nok, at Fruen herudi tager mærkelig fejl; thi hun er fløgere end Forældrene.

Scen. 3.

Kanudo. Olympia.

Olympia. Saa tit jeg seer det Barn, Don Kanudo! glæder jeg mig.

Kanudo. Sun slægter i alting hendes Forældre paa og meer end hendes Søster.

Olympia. Naar jeg seer hende, seer jeg livagtigen afmalet min Moder Donna Elvire, hvis Fodspor hun i sin Høyheds Jagttagelse vil følge.

Kanudo. Hun holdt sin Høyhed og sit Fæderne-Navn for det største Klenodie.

Olympia. Det vil og Eugenia giøre, om jeg seer ret. Hendes Søster derimod har noget Borgerligt udi hendes Miner og Væsen, som staaer mig ikke an; mig synes ogsaa, at hun familiariserer sig iblant med Folk af ringe Stand. Forgangen Uge saae jeg hende tale med en Borger-Kone, ligesom det kunde været hendes Lige. Jeg satte hende ogsaa til Rette derfor.

Kanudo. Det skulde hun dog, Madame! ikke have gjort; thi man fandt familiarisere sig med Bønder, Borgere og sine Tjeneste-Folk, uden at tabe noget derved. Men naar man har med dem at bestille, som paastaar at ville være vore Lige-mænd, da maa man staae paa sin Høyhed; thi de første ansee Familjaritet som et Naades-Tegn, men de sidste som en Ære.

Olympia. Det er sandt nok. Men der kommer hun.

Scen. 4.

Olympia. Kanudo. Eugenia. Pedro.

Olympia. Kom hid, lille Eugenia! Jeg seer udi dig din Mormoders Elvires Billede, og jeg haaber, at du vil følge hendes Fodspor.

Eugenia. Hvad gjorde hun, Mama?

Olympia. Hun havde stedsse sin Stand og Høyhed for Øyne og skattede den høyre end nogen anden Ting.

Eugenia. Det vil jeg og giøre; men = = =

Olympia. Hvad vil du sige med dit Men?

Eugenia. Intet Mama! men = = =

Olympia. Hvad vil det Men da betyde?

Pedro. Fandt eders Naade ikke gierte sig til hvad det Men vil betyde? Der er jo det samme, som hun vil sige: Men jeg har faaet saa slet Froekost i Dag.

Olympia. Hvad Froekost har hun da faaet?

Pedro. Det samme som vi andre; thi vi ere fastende, uden den sorte Kat, som nærer sig af Jagten.

Olympia. I gemene Folk, som gier eders Mave til Gud, tænker intet uden paa Mad og Drikke.

Pedro. Spørg kun Frøyskenen, om hun ikke tænker paa det samme.

Olympia. Her, min Dotter! hvad agter du høyre, enten dit Adelskab eller Penge?

Eugenia. Jeg agter meest Penge.

Olympia. Hvad? agter du meest Penge? Hvorfor setter du meest Priis derpaa?

Eugenia. Man fandt for Penge tilkiøbe sig Klæder, Mad og Drikke, men intet for det andet.

Pedro. Derudi har den naadige Frøysken Ære. Paa Torvet fandt man for 50 Ahner ikke tilkiøbe sig et Bunt Svovelstikker.

Olympia. Har jeg givet dig saadan Lærdom, min Dotter?

Eugenia. Ney Mama!

Olympia. Hvi taler du da saaledes?

Eugenia. Fordi Mama har lært mig galt.

Olympia. Har jeg lært dig galt?

Pedro. Ja om jeg maa tale frit, saa er Fruens Catechismus ikke orthodox.

Olympia. Hold din Mund. Jeg hører nok, af hvem Barnet er forfært. Ah Himmel! er det mueligt, at jeg skal høre saadant af det Barn, som jeg har haft beste Tanker om? Her, Eugenia! der siges, at en Person af u-lige Stand med vor Huus har Øye paa din Søster; finder du Behag derudi?

Eugenia.

Eugenia. Vey jeg er vreed paa samme Person, efterdi han ey frier til mig selv.

Sun græder derved.

Olympia. Ach jeg gaaer af Sorg fra min Forstand. Ser, jeg skal sette dig udi Kloster.

Eugenia. Der har jeg ingen Nød.

Olympia. Jeg skal gjøre dig arvesløs.

Eugenia. Arvesløs? ha ha ha hi hi hi!

Olympia. Leer du deraf?

Eugenia. Ser er jo intet at arve.

Olympia. Gaae fra mine Øyne, du vanartige Pige!

Eugenia. Arvesløs? ha ha ha hi hi hi!

Sun gaaer bort.

Olympia. See engang, hvor trodsig hun er oven i Riðbet, og foragter sine Forældre.

Pedro. Velbaarne frue! naar Børn og Zuusfolk ikke faaer hvad de behøve, agte de ikke Forældre eller Zerfhab, af hvad Stand de end ere.

Olympia. De forbandede Zuusfolk har forført BARNET.

Pedro. Vey vist ikke; men Naturen gaaer her over Opugtelsen. Hvad siger ikke Seneca = = =

Olympia. Han siger, at flige Karle som du maa ikke tale saa driftig.

Pedro. Han siger jo ogsaa, at Mulier taceat in Ecclesia.

Kanudo. Serud, Mester Philosophus! og lad os være alleene.

Scen. 5.

Kanudo. Olympia.

Kanudo. Jeg er gandske forstrækket over vor yngste Dotters Opførsel.

Olympia. Sun er bleven forført af Zuusfolkene, og man maa noye examinere, af hvem det er skeet.

Kanudo. Hvad fand ikke Omgængelse med gemene folk udvirke? BARNET er jo saa forvendt, at man fiender det ey igien.

Olympia. Man maa hindre hende videre fra saadan Omgængelse, saa vil hun snart bringes paa rette Vey igien og paa sin forrige honette Ambition.

Kanudo. Ach ach, ingen Sorg fand være større end at see sine Børn vanslegte fra Forældrenes Dyd. Men hør, Donna Olympia! hvad skal vi have til Mad i Dag?

Donna Olympia. Ja hvad skal vi have til Mad andet end det samme, vi aad i Gaar, i Overgaars og den anden Dag? Den første Ret bliver Erter, den anden Ret Erter, og den tredje Ret ogsaa Erter.

Don Kanudo. Men vi fand ikke leve længe saaledes; thi jeg finder mine Kræfter allerede saa formindskede, at jeg neppe fand staae paa mine Been.

Donna Olympia. Ach gid det stod mig an at arbejde, at jeg kunde fortjene noget til Jøde; thi Sjunger er dog et haardt Sverd.

Don Kanudo. Der sidder en fattig Bonde uden for Døren og æder; han er derudi lykkeligere end vi.

Donna Olympia. Lykkeligere end vi fand han ikke være; thi hvordan end hans Vilkaar er, saa er han dog ikkun en Bonde. Jeg har ellers Medsynk over den stakkels Mand, at han skal sidde og æde under aaben Himmel.

20. Hvad siger ikke Seneca] At Pedro fiender Senecas Navn og kan komme for Skade at tillægge ham Pauli Ord (1. Cor. 14, 34), har ikke været paafaldende for Datidens Publicum, der læste Senecas Skrifter i Birgitte Thotts danske Oversættelse.

Don Kanudo. Men hvilket er verst: at spise under aaben Himmel eller at sulte under Taget?

Donna Olympia. Begge Dele ere onde; thi det første er gemeent, men værter dog, det andet er fornem, men det værter inter.

Don Kanudo. Lader os kalde den stakkels Mand herind, at han fand sidde og æde sin Mad i Nøe; thi derude har han baade Solen, Luften, Fluor, Mennesker og Sunde at drages med.

Donna Olympia. Ja lad ham komme ind. Jeg har heller en Bonde eller en Borger udi mit Zuus end som en maadelig fornem Mand; thi den første tilskriver mig det som en Christelig Rdmgyghed, men den anden vil passere for min Lige-Mand, og holder det for en Ret at omgaaes med mig.

Scen. 6.

Don Kanudo. Donna Olympia. Bonden.

Don Kanudo. Ser, du fattige Mand! trin herind med din Pose.

Bonden. Jeg er for ringe, velbaarne Serre! at gaae ind udi saadant et Zuus.

Don Kanudo. Vi ere alle Mennesker; jeg havde Medlidenhed med dig, da jeg saae dig sidde og spise under aaben Himmel. Set dig ikkun ned paa denne Stoel; der fand du spise din Mad i Nøe.

Bonden. Tak, velbaarne Zerfhab!

Don Kanudo. Hvor boer du?

Bonden. Jeg boer fire Mile herfra.

Don Kanudo. Hvad har du for denne Gang ført med dig i Byen?

Bonden. Nogle Sneise Kyllinger, som ere solgte paa Torvet.

Don Kanudo. Dersom du har nogle gode fede Kapuner, fand du bringe dem hid en anden Gang.

Bonden. Vil Zerfhabet ingen Kyllinger have?

Don Kanudo. Vey jeg er ikke meget for Kyllinger; den meste Riid-Mad, vi spise her i Zuset, ere Kapuner og Vildt, ellers spiser vi ingen Riid-Mad.

Bonden. Jeg fand nok see det paa Zerfhabet; thi baade Serren og Fruen seer saa mager ud.

De stryge sig begge to over Øynene.

Don Kanudo. Hvad er dit Navn, min ærlige Mand?

Bonden. Jeg heder Juan.

Don Kanudo. Boede din Fader ogsaa paa samme Gaard, som du nu boer?

Bonden. Ja.

Don Kanudo. Hvad var hans Navn?

Bonden. Jeg veed min Træe ikke.

Don Kanudo. Det er forstrækkeligt ikke at vide sine Forældres Navn. Den største Fornøjelse i Verden er jo at vide sine Forældres Navne, og af hvad Oprindelse man er.

Bonden. Paa Landet hos os holder vi det for den største Fornøjelse at see Jorden bære Korn og Frugter, som vi fand leve af; at vore Zustruer fand staae Børn hvert Aar; at vore Børn fand snart opvoxe og gaae os tilhaande.

Don Kanudo. Det er artig; og vi høye Stands-Personer holde det for en Byrde at staae mange Børn, thi jo flere Børn, jo flere Udgifter.

Bonden.

Bonden. Hos os derimod heder det: Jo flere Børn, jo flere Indkomster. Jo flere Junkere, jo flere Edere i Landet; men jo flere Bønder, jo flere Arbejdere.

Don Kanudo. Det er sandt, du taler som en Philosophus. Hvor gammel var du, da du blev gift?

Bonden. Jeg var atten Aar.

Don Kanudo. Det var noget for tilig. Vi fornemme Folk gifte os ikke nær saa tilig; vi maa undertiden bide, indtil vi ere 40 til 50 Aar, inden vi kand komme i Stand til at underholde vores Familier ligesaa prægrigt som vore Forfædre.

Bonden. Vi derimod gifte os, saa snart som vi ere i Stand til at kunde forplante Verden; thi Instruer og Børn ere os til ingen Byrde, thi jo flere Hænder i Huset, jo flere Arbejdere, og jo flere Arbejdere, jo større Velstand.

Don Kanudo. Denne Mand taler viselig, Donna Olympia! Bonde-Standen er derudi lykkelig. Jeg troer ogsaa, at det er Aarsag, at Bønder-Børn ere snarere og stærkere end fornemme Børn, efterdi de bliver avlede i Forældernes blomstrende Aar.

Bonden. Om Herren ikke vilde tage det unaadigt, saa troer jeg ogsaa, det er Aarsag, at ikke saa mange Zanveder ere iblant Bønder som iblant fornemme Folk; thi naar fornemme Folk gaaer og bier, til de ere 50 Aar, førend de kand komme i Stand at forsørge et Huus, saa kommer de derimod af Stand at forsørge en Kone; uden saa er, at fornemme Fruer kand lade sig nøye med Mad og Drifke alleene, hvilket vi holde for utroeligt hos os paa Landet.

Don Kanudo. Ja ha ha! Det er fornøyleligt at høre en gemeen Bonde saaledes raisonere. Jeg staaer ellers og seer paa dig med Forundring, at du kand æde denne grove Mad med saadan Appetit.

Bonden. Aå den Ost og Brød smager mig maaskee bedre, end den beste Steeg kand smage Herstkabet. All Mad er god, og det kommer ikkun derpaa an, hvorledes vore Maver blive tilvante.

Don Kanudo. Vi bør forsøge alle Ting i Verden: Lad mig af Curiositet smage noget af din Ost og see, om jeg kand saae den ned.

Donna Olympia. Aå Don Kanudo! det gaaer aldrig an.

Bonden. Vil Herren forsøge det engang?

Don Kanudo. Ja nok; blot af Curiositet. Ly, det smager endda ikke saa ilde.

Bonden. Fruen tager og nok et Stykke med?

Donna Olympia. Det er sandt, den Ost smager vel. Jeg vilde snart have forforet det.

Don Kanudo. Ja ha ha! jeg maa min Troe have et Stykke endnu. Det er noget rart, som jeg aldrig havde tænkt at giøre, og kand jeg fortælle mine Børne-Børn det. Skier ikkun et tykt Stykke, Juan! og giv os noget af dit grove Brød med.

De æde begge brav.

Donna Olympia. Den første Historie, jeg fortæller, naar jeg kommer til Høve, skal min Troe være denne, at jeg har spiset Ost og Brød med en Bonde.

Don Kanudo. Ja ha ha! giv os nok et Stykke, Juan! Jeg vil min Troe æde saalænge, som det smager mig.

Bonden. Jeg veed ikke, velbaarne Herre! om min Ost taaler flere Snit denne Gang.

Don Kanudo. Ja ha ha! Han tager Osten selv, og skærer den halve Deel deraf. Nu skal du see, Juan! at hverken Fruen eller jeg foragter fattig Bonde-Kost.

Bonden stiller Maden udi sin Pose igien, og klæder sig i Sovedet.

Donna Olympia. Giv mig endnu et Stykke; jeg vil forsøge, om min Dotter Fropkenen kand ogsaa æde saadan grov Kost. Ja ha ha! det er artig nok for en Forandring.

Bonden. Det sidste Snit, Herren gjorde, kand den hele Familie ey alleene giøre et Forsøg paa, men endog deraf æde sig mæt.

Don Kanudo. Naar du kommer igien til Byen, kand du frit tale os til.

Bonden. Herstkabet skal have Tak. Siger sagte: Men Skam saae den, der tager sin Mad-Pose oftere med sig.

Don Kanudo. Naar du nu kommer hjem, Juan! saa haaber jeg, at du berømmer os for vor Admygheds Skyld.

Bonden. Ja vist; besynderlig om Herren er saa naadig og giver mig noget Vederlag, thi jeg havde, sandt at siige, netop saa meget til Mad, som jeg kunde bruge paa Reysen.

Don Kanudo. Hvad skal vi give denne ærlige Mand, Donna Olympia? Jeg laante 2000de Rosenobler ud til en god Ven i Dag, og derfor ikke har et Stykke Guld mere ved Haanden; og at give Foræringer udi Selv-Penge kand hverken staae mig an eller nogen af det Colibradske Huus.

Bonden. Aå naadige Herre! jeg vil nok lade mig nøye med Selv-Mynt.

Don Kanudo. Hey Juan! det kand ikke lade sig giøre. Vi vilde vist nok miste all vor Reputation derover. Vore Belønninger bestaae enten i Guld eller Ere.

Bonden. Men efterdi Herstkabet har intet Guld ved Haanden, og jeg har selv saa megen Ere, som jeg forlanger, saa vil jeg ydmygt bede om et lidet Vederlag udi Selv-Mynt, at jeg kunde kiobe mig noget Mad igien.

Don Kanudo. Skal vi da give hannem en Snees Styk von Achten, Donna Olympia! dog med Condition, at han ikke siger det til nogen?

Donna Olympia. Aå Herre! det tilstæder jeg aldrig; thi det var en evig Skam for vort Huus.

Bonden. Jeg skal min Troe ikke siige det til nogen, at jeg fik Selv-Mynt.

Don Kanudo. Her, Juan! jeg er vis paa, naar du kommer hjem og fortæller de andre Bønder, hvad dig er vederfaret, at de vil herefter ære dig.

Bonden. Om Herstkabet er ikke ved Penge, saa vilde jeg ydmygt bede, at de vilde give mig noget af deres Mad igien, som jeg kunde spise af paa Veyen, saa og kunde lade de andre Bønder see til et Beviis, at jeg har været udi Herstkabets Huus.

Don Kanudo. Jeg vil give dig et Afstykk af vores Vaaben, som du kand føre hjem med dig til et Beviis, at du haver været her.

Bonden. Bliver jeg da ogsaa en fornem Mand, naar Herren forærer mig dette Vaaben?

Don Kanudo. Ly, Snak!

Bonden. Jeg tænkte, at det bestod alleene i Vaabener; thi der er jo mange, der ikke beviise deres Høshed af andet end af deres Forfædres Vaabener. Men eftersom det ikke kand hielpe mig, saa giver mig noget Mad til at fortære paa Veyen.

Don Kanudo. Naar saa nogen tvivler derpaa, og siger: Hvor kunde det være mueligt, at Don Kanudo de Colibrados, som er descenderet af Antonio Prospero Alfonso, Gonzalvo Hippolito Stephano Mustacho = = =

Bonden. Men, naadige Herre!

Don Kanudo. Lopez, Melchior, Gusmann Theodosio Theophrasto, Theodoro Carlos, Philippo Manuel Balthasar = = =

Bonden. Men, naadige Herre!

Don:

Don Kanudo. Manuel, Juan Aurelio Sanctio Ramirez,
Don Jago Juliano Sebastiano Valentiniano Stenogemiano
Melchior Lopez = = =

Bonden. Men, naadige Herre! jeg skulde = = =

Don Kanudo. Caspar Kanudo Trinculo Ventoso 2c. 2c. 2c.

Bonden. Endnu er jeg lige sulten, naadige Herre!

Don Kanudo viser ham Listen i Stam-Bogen, og siger 2c. 2c. 2c.

Bonden. Herren maa opregne saa mange Don Julianer
og Don Ahner, saa mange Don Owichorter og Don Sando
Panser, som han lyster, saa giver det mig = = =

Don Kanudo. Naar saa nogen, siger jeg, tvivler der-
om, og siger: Hvor kunde det være mueligt, at saadan en
Herre skulde bevise en stakkels Bonde sliig Ere? saa gior du
intet videre, end at du viser ham det Afstryk.

Bonden. Men vil Hersekabet i det ringeste ikke give mig
lidet Viin udi min flaske?

Don Kanudo. Se, Donna Olympia! der ligger et Af-
stryk paa Bordet, som denne gode Mand fandt faae til en Erin-
dring, at han haer været her.

Bonden. Maatte jeg ikke falde paa Laqveyen forst, at
han fylder mig min flaske?

Don Kanudo. See her, Juan! forvaer det nu vel, og
see til, at det ikke gaaer i Strykker paa Veyen.

Bonden. Maa jeg springe ud i Kiofkenet selv og kalde
paa Kielder-Svenden?

Don Kanudo. Nu vil jeg forklare dig, Juan! hvad der
staaer paa dette Vaaben. Udi det første Skillerum er en
blaae Falk.

Bonden siger sagte: Skam faae den, der tager sin Mad-
Pose oftere hid med sig.

[Don Kanudo.] Udi det andet Skillerum er en Leopard.

Bonden. Jeg fandt ikke bie længere; jeg maa gaae.

Don Kanudo. Udi det tredie er fire Lillier.

Bonden. Jeg var tilfreds, at der stode sytten.

Don Kanudo. Udi det fjerde er et Sværd.

Bonden. Gid Dievelen havde baade Sværd og Lillier.

Don Kanudo. Nu skal jeg siige dig Udtydningen.

Bonden. Far vel, naadige Hersekab! Jeg takker for den
Ere, de har bevist mig med at æde min Mad op.

Scen. 7.

Donna Olympia. Don Kanudo.

Don Kanudo. Hvor vil den Bonde berømme os hierte-
lig, naar han kommer hjem!

Donna Olympia. Ah ja vist; jeg veed perfect hvad han
vil siige, nemlig: Hvilket naadigt Hersekab var ikke det! mangan
Bonde er mere storagtig end den velbaarne Herre og vel-
baarne frue.

Don Kanudo. Men der skulde ikke heller mange af
vores Stand have gjort det imod en stakkels Bonde, som
vi gjorde.

Donna Olympia. Det vil intet siige, Don Kanudo! vi
miste intet af vores Ere derved. Jeg er ikke meget stor-
agtig, derfor fandt jeg ikke lide dem, som ville være noget, og
ere dog intet. Bønder giver sig ud for Bønder, og den Ere,
som man gior dennem, tage de op som en Naade. Men der
er visse Folk, som Monsieur og Madame (J veed det vel selv),
hvilke giøre sig saadan fornem Air; men Borgeren stikker dog
ud iblant, i hvor meget de søge at skjule den. Det gaaer med
dennem, som man fortæller om en vis Laqvai, der vandt saa

mange Penge udi et Lotterie, at han selv blev Herre, og op-
førte sig meget prægtigt, men glemte sig engang selv, saa at
han, i Steden for at sette sig udi Karreten, steg bag paa.
Saaledes stikker og Borger-Afkytterne frem hos de Folk, som
jeg taler om. Jeg fandt ærgre mig fast ihjel, naar jeg seer
Madame (nok sagt) udi sin Porte-Chaise, hældende sit Soved
paa den venstre Axel med en melancholisk Mine, ligesom hun
var misfornoyet over det, at hendes Mand ikke haver bragt
der endnu høyere; da dog, naar hun vil estertænke, at hendes
frue Moder folgte sigener offentlig paa Torvet udi Sevillien,
hun burde blive gandske Sovedsvimler og holde sig fast med
begge Hænder udi Porte-Chaisen. Men hun taler min Troe
ikke gierne om hendes Grand-Mama, ikke heller taler Monsieur
gierne om sine Forældre. Jeg er færdig at sprække, min
hierte Don Kanudo! naar jeg tænker paa de Folk.

Don Kanudo. Ey, min Sierte! hun maa ikke ivre sig
saa meget; det er jo ikke Umagen værd.

Donna Olympia. Jeg var tilfreds, de vilde understaae
sig at besøge mig engang; jeg skulde min Troe lade dem staae
udi forstuen en heel Time, det siger jeg, og det sværger jeg
paa. Hvad vil det = = =

Don Kanudo. Ey, Gud bedre mig, faaer fruen ondt?
Hun vil min Troe besvimme. Gid jeg havde noget at give
hende at lugte til. Nu, lugt til dette Strykke Ost, saa maa stee
det gaaer over. Ah hvilket adeligt Sierte!

Sun kommer sig igjen.

Donna Olympia. Jeg siger, Don Kanudo! de skulde
staae en heel Time i forstuen, mere estimerer jeg dem ikke.
Jeg agter dem ikke saa meget som det Strykke Ost, J har udi
Saanden.

Da hun siger dette, tager hun Osten af hans Saand, og æder den op.

Scen. 8.

Don Kanudo. Donna Olympia. Pedro.

Pedro. Ah nu ligger her et fandens Zuus; her ere
Creditorerne ude med Rettens Middel, som vil ereqvære en
Dom og tage bort alt hvad de finde i Zuset.

Don Kanudo. Hvor ere de?

Pedro. De ere alt indbrudte udi den grønne Stue.

Don Kanudo. Kom og lad os gaae.

Scen. 9.

Rettens Middel. Personerne af forrige Scene.

Betienteren gior en dyb Compliment. Jeg beder allerunder-
danigst om forlædelse, naadige Hersekab! at jeg her kommer
i saadan dristig Forretning. Jeg er en ringe Tiener, som
maa under mit Embeds fortabelse forrette Øvrighedens Be-
faling.

Don Kanudo. Til hvilken Ende er han hidskiftet?

Betienteren. Jeg er hidskiftet med Ordre at giøre aller-
underdanigst Execution hos dette høye Hersekab og i Kraft af
den Dom, som faldt for 14 Dage siden, at tage alt hvad jeg
finder udi dette høyædle Zuus indtil det høye Hersekabs egne
velbyrdige Gang-Blæder.

1-2. opførte sig meget prægtigt] optraadte med megen Pragt.
Don

Don Kanudo. Jeg haaber dog, at man ikke tracterer mig paa den Fod som en gemeen Borger.

Betienteren. Det burde vel ikke saa være; men Lovene desværre gjør ingen forskial imellem Folk udi Gieldes-Sager.

Don Kanudo. Betænk jer vel hvad I gjør Monsieur!

Betienteren. Jeg har betænkt det meget vel. Jeg har allerede ved mine Folk bemægtiget mig nogle smaa Meubler, som jeg har fundet i de andre Værelser; men som de gandske ikke ere tilstrækkelige til at betale dennem med, saa maa jeg nu fordrifte mig til at legge Saand ogsaa paa det høye Serskabs Gang-Klæder, hvilket jeg beder allerunderdanigst ikke unaadigt maa optages.

Don Kanudo. Rand nogen tage saadant naadigt op? I skal ingen Raison kunde give mig til at forsvare saadan Gierning med.

Betienteren. Tiden tillader ikke denne Gang at give videre Raison. Jeg skal ellers fare fort med største Lemfældighed og lade Herren i Sænsende til hans høye Stand beholde Underklæderne.

Don Kanudo. Det er en forstrækkelig Sæslighed, det maa jeg bekiende.

Betienteren. Ja jeg veed nok at give enhver den Ære, ham tilkommer.

Trækker Riolen af ham, og gjør 3 dybe Complimenter.

Don Kanudo. Ah Himmel, hvilke Tider vi leve udi!

Betienteren. Nu maa jeg ligeledes adressere mig til hende, naadige frue!

Donna Olympia. Det er en halsløs Gierning at legge Saand paa saadan en Dame, som jeg er; betænk jer derfor vel.

Betienteren. Jeg kræver Himmelen til Vidne, hvor meget det smerter mig at giøre saadan Execution; men jeg er kun et ufyldigt Instrument, som Øvrigheden betiener sig af.

Donna Olympia. Siig kun Magistraten, at den vil blive exemplariter straffet derved.

Betienteren. Jeg skal underdanigst rapportere dem naadige Fruens Ord. Men jeg maa tage mig den Frihed at bemægtige mig hendes Kiøle paa Regnskab.

Trækker Riolen af, og kysser paa Fruens Skoer.

Donna Olympia. Ah Himmel! jeg døer af Blusel.

Don Kanudo med sin Tobaks-Dose i Saanden. Ey, Madame! lader os tracterer det med foragt, for at vise, at vore Hierrer svare til vor Fødsel. Monsieur! vi regne ham det ikke til Onde. See der, behager ham en Prise Tobak?

Betienteren. Maatte jeg spørge, om det er Herrrens egen Dose?

Don Kanudo. Jo hvad andet?

Betienteren. Herren maa da ikke fortryde paa, at jeg tager den ogsaa paa Regning.

Don Kanudo gaaer og synger paa Gulvet.

Betienteren. Jeg seer her er intet andet. Sar det høye Serskab ellers noget at befale?

Gjør 3 dybe Complimenter, og gaaer ud.

Pedro. Den Dose kunde Herren nok have beholdet.

Don Kanudo. Det vil intet sige, Pedro! Lader os gaae ud.

Pedro. Det var en Fandens Karl, han har lært paa en høflig Maade at rive Haar og Hud af Folk. Men jeg seer, at han ikke gik reent bort, han vil ind og snage i flere Værelser; jeg maa hen og sette mit smaa Toy tilside.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Leonora. Isabella.

Leonora. Nu, Madame! hvad synes eders Broder Gonzalo om det Forslag?

Isabella. Det staaer hannem meget vel an. Jeg fandt og ikke rettere see, end at det er den sikkerste Vey.

Leonora. Han vil give sig ud for Kongens Son af Morland, og skal han hede: Caspar Melchior Balthasar Ariel Theophrastus Bombastus, Prinz af Ethiopien.

Isabella. Det er et prægtigt Navn; jeg troer, at det Ord Bombastus alleene vil behage dit Serskab saa vel, at de giver hannem Donna Maria. Men er det ikke noget underligt at give sig ud for en Ethiopisk Prinz? Mig synes, at det er for dristigt et Paasund endogsaa udi en Comoedie. Man støder sig jo derover i den borgerlige Adelsmand, at en Kiøbmand bindes dette paa Armet, at den Tyrkiske Keyfers Son var kommen til Paris for at frie til hans Dotter.

Leonora. Vey Madame! saa meget urimelig som Inventionen er i samme Comoedie, saa lett fandt den her settes udi Verk; thi at bilde en Kiøbmand ind, at den Tyrkiske Keyfers Son med den store Musti og anden Geyflighed reysse midt ind udi Kiærnen af Europa, for at gifte sig med en ubekjendt Borger-Dotter i Paris, er hardt ad ligesaa dristigt som dens Invention, som gav sig ud for Ambassadeur fra Keyseren i Maanen for at handle om Egteskab imellem samme Keyserlige Mayestet og Doctorens Dotter. Men her kommer en christen Prinz fra Africa til Spanien, som giver sig ud for at have antaget den Romerske Troe, hvortil mange fornemme Serrer udi Ethiopien ere faldne, og derfor vil forene sig med een af de højest Familier udi Spanien, som de mene at være den Colibradste Familie; saa at der er aldeles intet at scrupulere over uden det, at han er fort, men det gaaer alleene Bruden an. I veed jo, at der er ellers ingen Familie i Spanien, som af mit Serskab jo vrages.

Scen. 2.

Pedro. Isabella. Leonora.

Pedro. Hey Leonora!

Isabella. Hvad er der paa Færde?

15. den borgerlige Adelsmand] En Oversættelse af Molières «Le bourgeois gentilhomme» hørte til den Tids yndede Stykker paa den danske Scene. — 24—25. som gav sig ud for Ambassadeur fra Keyseren i Maanen o. s. v.] Ser siges til et Stykke i Théâtre ital. I: «Arlequin empereur dans la lune», hvilket neppe var oversat paa den danske Scene.

Pedro.

Pedro. Været snart! I skal ind og forsegles saavel som alt andet Boesfab i Huset.

Leonora. Forsegles! hvad vil det sige?

Pedro. Det er: I skal ind og lade jer sette Stempel paa. Her har været en Allarm i Huset; der er ikke et Skab, som jo er bleven forseglet af Creditorerne. Alt hvad løst var, er bleven borttaget, indtil Herrens og Fruens Gang-klæder.

Leonora. Jeg giver dem en god Dag; alle de Klæder, som jeg har, ere mine egne, som jeg og havde, førend jeg kom her i Huset.

Pedro. Det vil intet sige. Jeg bragte det samme Argument; men det blev ikke hørt. Rettens Middel toge alle mine smaa Sager bort, og trostede mig dermed, at jeg kunde søge min Regres til Herfskabet igien.

Leonora. Det var en deslig Trost.

Pedro. De spurdte efter Kammer-Pigen; men jeg var dog saa ærlig og sagde, at hun var ikke hjemme, bad dem og, at de vilde have Taalmodighed en liden Stund, hun kom strax hjem igien.

Leonora. Nej see engang, hvor ærlig han er.

Pedro. De vil min Troe ogsaa have fat paa jere smaa Sager, om jeg ellers kender Rettens Middel ret.

Leonora. Jeg har min Troe ingen i Behold; de maa gierne tage det, som de finde. Men hvorledes giver Herren og Fruen sig tilfreds?

Pedro. De ere endnu lige storagtige, endskiont de ere gandske nøgne. Jeg veed ikke, han har noget i det hele Huus at svøbe sit fattige Legeme udi, andet end en gammel Sørgekappe.

Leonora. Ah Taarene staae mig i Øynene, naar jeg hører saadant.

Isabella. Tier ikkun stille, Leonora! det skal snart blive got.

Pedro. Hvor vil det blive got? hvor vil det blive got?

Isabella. Du veed jo hvad vi har overlagt sammen. Der kommer Gussmann.

Scen. 3.

Gussmann. Isabella. Leonora. Pedro.

Gussmann siger sagte: Jeg giver jer Fanden, I Gripomenes! saa mange som I ere. Vil I staae huden af mig? Da nytter jer den jo intet. Vil I tage mine Klæder? De ere jo ikke en Skærv værd. Vil I tage min Page-Titul fra mig? Saa giøre I mig en Tieneste; thi saa kand jeg komme til at blive Steegvender hos got folk. O gid I faaer en Ufsærd, I Gripomenes! for jer Medfsart imod Herfskabet. Først toge de bort hvad de fandt i Huset, og siden lagde de Haand paa Herfskabet; de toge først Herrens Hat af Hovedet, siden Riolen, siden (med Permission) hans Halsbug, saa at han har intet tilbage uden en Sørgekappe. Kort at sige, der blev intet tilbage udi det hele Huus, hvormed Herren kunde stiale sit nøgne Legeme, uden alleene Sørgekappen, saa at han seer verre ud end en Dievel; men han er lige saa stor derpaa endnu, thi han sagde til mig: Her, Gussmann! udi all denne Ulykke beholdt jeg dog min Stam-Bog.

Leonora. Her, Gussmann! hvad Nytt?

Gussmann. Vi faaer Nytt nok herefter; thi det Gamle er altsammen reent borte. Men see der kommer Fruen.

Isabella. Saa maa jeg da løbe.

Scen. 4.

Donna Olympia. Leonora. Pedro. Gussmann.

Donna Olympia. Ah jeg deer af Forbittrelse. O en Ufsørfammenhed uden Lige! Jeg skal hævne mig, om det end skalde koste all min Velsærd.

Pedro sagte. Ja den har været fleyten længe siden.

Donna Olympia. Saa tidt jeg tænker derpaa, saa kaager mit hele adelige Blod i mine Aarer.

Pedro sagte. Det maa jo et Steds kaage udi Huset; thi vor Bryde har i lang Tid ikke kaaget.

Donna Olympia. Ah jeg brister.

Pedro sagte. Da er det min Troe ikke af for megen Mad.

Donna Olympia. Monne de folk har glemt, hvem jeg er?

Pedro sagte. Nej dette er Ulykken, at de ikke har glemt os; thi ellers havde vi beholdt det Lidet, som endnu var tilovers.

Donna Olympia. Ah hvor er mine folk, at jeg kunde overlegge med dem, hvad Anstalter vi skal giøre?

Leonora. Her ere vi allesammen; hvad har Herfskabet at befale?

Donna Olympia. Ah Leonora! du har altid været mig en troe Tienereinde.

Leonora. Jeg har intet giørt, uden hvad min Pligt udførder.

Donna Olympia. Ah Leonora! veed du hvad Ulykke, hvad Zaandhed mig er vederfaret?

Leonora. Alt for vel desverre.

Donna Olympia. Hvor hastig kand dog saadant ikke rygtes!

Leonora. Hvor skalde ikke saadant rygtes, thi vi alle i Huset har jo faaet en Snært af Svøben?

Donna Olympia. Hvilke troe Huusfolk, som tager Deel udi deres Herfskabs Skam!

Leonora. Skammen er ikke saa stor som Skaden.

Donna Olympia. Saa maa du ikke vide, hvad os er handet.

Leonora. Jo jeg veed nok, at Rettens Berientere have = = =

Donna Olympia. Ey, det er intet. Nej her er noget andet vederfaret os, som har mere at sige. Saa snart Rettens Berientere vare borte, kom en Kammer-Pige lige ind i mit Gemak, uden at lade sig anmeldte, og talede saadanne bespottelige Ord: Mit Herfskab lader dem hilse; de har hiertelig ondt af den fortræd, som dennem er handet, og de beder, at Fruen ikke vilde forsmaa en Silke-Klædning, som ikke er brugt over to Gange. Ah jeg kand ikke fortælle mere af Hævn.

Sun gaar bort.

Scen. 5.

Don Kanudo svøbt i en sort Kappe. Leonora. Pedro.

De blive forstrækkede, falder paa Knæ, og slaar Kors for sig.

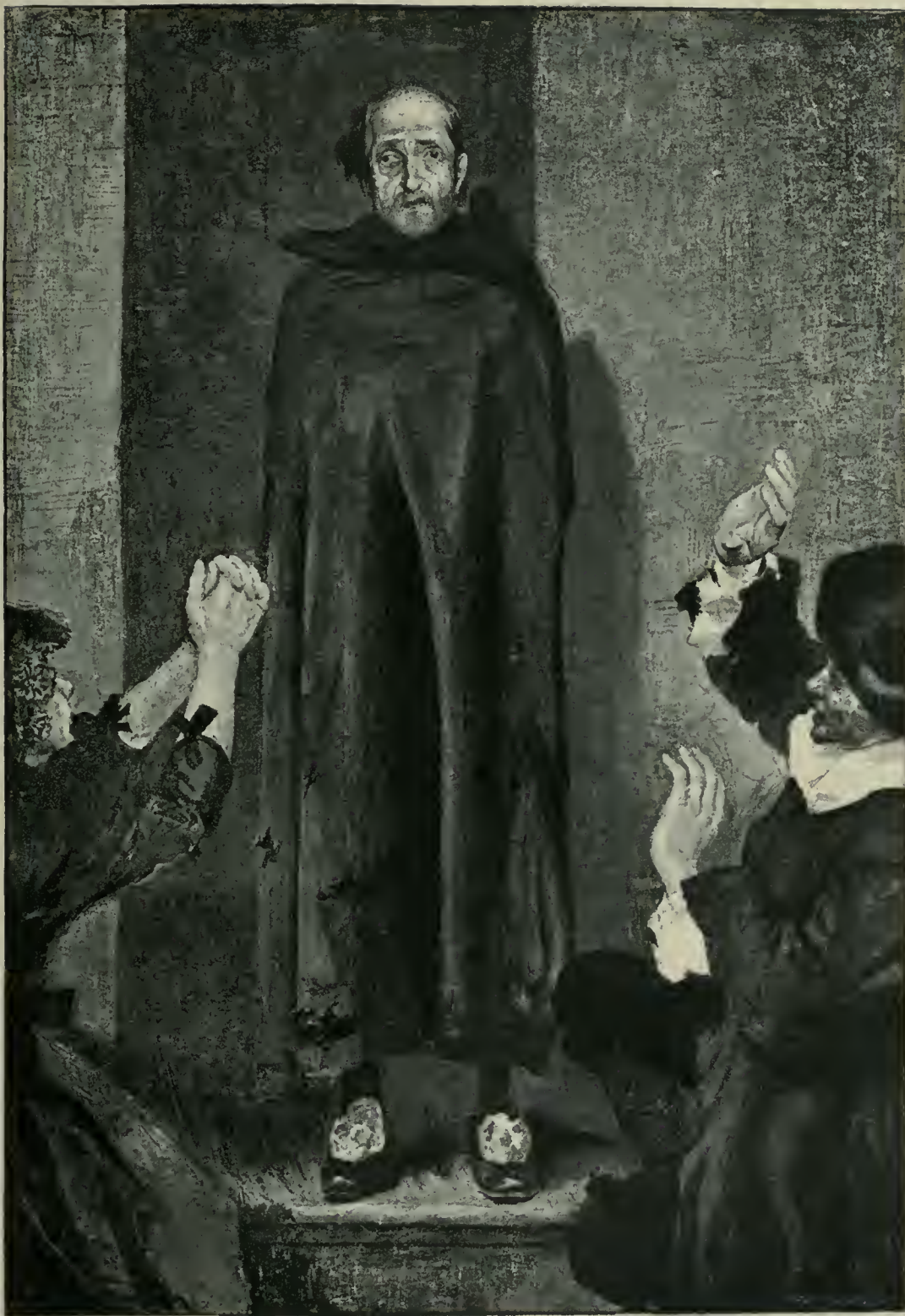
Don Kanudo. Ey, Born lille! det er alt for stor Admygghed; jeg er jo ingen Helgen. Jeg er vel en fornem Mand, men dog et Menneffe, og forlanger derfor ingen Knæfald.

Pedro. Ah er det Herren?

Don Kanudo. Det kand du vel see. Staaer op igien; jeg forlanger ingen saadan Dyrkelse af mine Huus-folk.

Pedro. Jeg kand sværge paa at det ikke var af Admygghed; men jeg tog Herren an for en Dødning.

Don

Don Kanudo. Ja saa. Det kommer af den flette Kappe, jeg har paa; men om jeg heder Don Kanudo de Colibrados, saa skal det ikke blive uhaevnet hvad mig er vederfaeret i Dag, saa at de Creditores skal udryddes med Hustruer og Børn. Hvad mener du vel, naar saadant kommer ud, om de Folk ikke blive straffede paa Gods og Formue, og den hele Bye sine Privilegier betagen?

Pedro. Ah Herre! jeg beder for Byen, at den dog maa blive sparet; thi hvad fand andet got Folk dertil?

Don Kanudo. I saadanne Tilfælde, Pedro! bliver den Ustyldige straffet med den Skyldige.

Pedro. Men om saadan en Mand som Herren interceder for Byen, bliver den nok sparet.

Don Kanudo. Ja Pedro! naar det kommer saa vidt, vil jeg see hvad jeg fand giøre.

Pedro. Ah Herren skal have Tak paa Byens Vegne.

Don Kanudo. Men hvad var det for et Fruentimmer, som stod her nyeligen, og lob bort?

Leonora. Det var Kammer-Pigen til den Prinz, som nyeligen er kommen hid.

Don Kanudo. Hvad heder den Herre?

Leonora. Han heder Melchior Caspar Balthasar Theophrastus Bombastus Ariel David Georgius, Prinz af Ethiopien.

Don Kanudo. Gille Mand, men hvor er I bleven befiendt med hende?

Leonora. Hun kom for at besøge mig; thi hendes Frue, som er samme Herres Moder og Kejsersens Søster, vil ikke have, at hun skal omgaaes med Folk af anden Familie end vores.

Don Kanudo. Det holder jeg af. Jeg mærker, at de Folk har Ambition; thi der er, sandt at sige, ellers ikke een Familie i Byen, som man fand omgaaes med.

Leonora. Der er ellers (saa vidt jeg fand mærke) ogsaa noget andet under; thi samme Kammer-Pige lod sig halv forlyde, som at samme Herre var alleene hid kommen for at alliere sig med vores og ægte vores Froyken. Han er ikke alleene en mægtig, men og en høy kristelig Prinz, thi han er opkaldet efter de hellige tre Konger.

Don Kanudo. Er det mueligt, Leonora? Kald paa Fruen, at vi fand lade hende det vide.

Scen. 6.

Donna Olympia. Don Kanudo. Leonora. Pedro.

Donna Olympia. Ah Don Kanudo! jeg skiammes ved at lade mig see udi denne borgerlige Dragt.

Leonora siger sagte: Det er min Troe min gammel Kiole, Fruen har faaet paa.

Don Kanudo. Tier ikkun stille, Donna Olympia! her er kommen en stor Prinz til Byen, som vil alliere sig med vor Familie.

Donna Olympia. Maaftue det er een af de nye Prinzer?

Don Kanudo. Ney det er een af de ældste i Verden, der udspirer fra Dronningen af Saba; en Ethiopisk Prinz. Leonora veed hans Navn.

Leonora. Han heder: Melchior Caspar Balthasar Theophrastus Bombastus Ariel David Georgius.

Donna Olympia. Er det mueligt?

Leonora. Jeg troer uden Tvivl vi faaer Visite af hannem i Dag. Der Æneste, jeg frygter for, er, at Froykenen ikke vil have hannem, efterdi han er fort.

Donna Olympia. Det vil intet sige, naar han ikkun er hoy. O hvilken Lykke!

Don Kanudo. Men hvorledes skal jeg kunde tage imod saadan en Herre udi denne Equipage? Hor, Pedro! her er kommen en fremmed Prinds til Byen at begiære min Dotter til Ægte, og samme Prinds er af Moorland.

Pedro. Pfy, vil Herren give sin Dotter bort til en Tartar?

Don Kanudo. Det maa ikke hielpe; hun kommer derved i Zorhed. Men hvor skal jeg faae Klæder?

Pedro. Tier ikkun stille, Herre! jeg skal skaffe en Kiole udi en Hast, som jeg vil laane udi mit Navn.

Don Kanudo. Ah fiere Pedro! var da snart.

Pedro. Jeg skal være her udi et Øyeblik igien.

San gaaer.

Don Kanudo. Men bankes der ikke paa Dorren?

Donna Olympia. Lob, Leonora! og hor til, hvem det er.

Leonora. Ah Prindsens Udtolker er her udenfor, og vil have Herfskabet i Tale.

Don Kanudo. Ah er det mueligt? Hvordan skal vi bære os ad? I maa sige, Leonora! at vi ere ikke hjemme.

Donna Olympia. Ney det gaaer min Troe aldrig an; thi det er farligt at stode saadan en Herres Bud for Hovedet. Vi maa hitte paa andre Raad.

Don Kanudo. Her er intet andet Raad at hitte paa; jeg fand umuelig lade mig see udi denne Dragt.

Leonora. Mig rinder noget i Sinde, hvorved vi fand hielpes: Herren maa lade, som han er syg, og sige, at Docteren har raadet ham at søbe sig udi saadan en Kappe, hvilket skal være kraeftigt for en Slags Svagthed.

Don Kanudo. Ey det gaaer aldrig an.

Leonora. Eller nok et andet Unslag: Herren fand lade som han piner sit Legeme for at giøre Poenitentse, og at han har søbt sig udi denne Kappe af lutter Devotion.

Don Kanudo. Det gaaer an, Leonora! Lad ham ikkun da straf komme ind.

Scen. 7.

Udtolkeren. Don Kanudo. Donna Olympia.
Leonora.

Leonora. Ah Herre! han maa ikke forundre sig over den Tilstand, han finder mit Herfskab udi. Min Herre, Don Kanudo, som han er den fornemteste Mand her i Byen, saa er han og den gudsfrygtigste. Han har efter Kong Nabuchodonosors Exempel ydmyget sig saaledes, at han seer snarere ud som et Dyr end som et Memeste, og har sat sig for udi fiorten Dage at plage sit Legeme for sine Synders Skyld. Først var han betænkt paa at gaae med blotte Bene, men har fundet, at den Poenitentse var ikke tilstrækkelig, hvorudover han endelig har fattet den Kongelige Resolution at fornedre sig som Sanct Nabuchodonosor, fra hvilken (som jeg troer) han regner sin Herkomst, thi hans Familie er fast den ældste udi Spanien. Han vilde ogsaa som Nabuchodonosor have krobet paa Hænder og Fodder; men vi have allesammen med Suk, Graad og Anæfald bedet ham at lade det blive dermed, men det havde ey fundet hielpe, hvis ikke Erke-Bispen selv med det hele Clerecie ved Deputerede havde formanet ham at modevære saadan hellig Jver.

4. Equipage] Udtyrelse, Paaklædning.

Udtolkeren.

Udtolkeren. Ah Don Kanudo! jeg merker, at der er ikke alleene store Mænd i den Colibradske Familie, men endogsaa store Helgene.

Don Kanudo. Ah min Ven! langt fra at jeg giver mig ud for en Helgen, jeg holder mig tvært imod for den groveste Synder, saa at hvis Poenitentsen skulde svare til mine Misgjerninger, vilde denne Straf ikke være tilstrækkelig.

Udtolkeren. Just denne Bekjendelse, Don Kanudo! giver Helgenen tilkiende, thi saa snart en Helgen fatter den Tanke, at han er en Helgen, bliver han ikke mere en Helgen. Men hvor er Donna Olympia, hans Frue?

Don Kanudo. Der seer han hende staae som en gemeen Borger-Kone udi saadan en Stand, som vi have besluttet at være udi i fiorten Dage.

Udtolkeren. Jeg vil ikke disputere derimod; maaskee en extraordinaer Misgjerning er Aarsag til saadan extraordinaer Poenitents.

Don Kanudo. Jeg havde for tvende Dage siden en heslig ublue Drom, thi jeg syndede virkelig udi Soone, og derfor har underkastet mig denne Poenitents.

Udtolkeren. Ah dette alleene fortjener Canonisation. Jeg er ellers kommen hid for at lade Eders Velbaarnhed vide den hoybaarne Prindses af Abyssinien, min naadige Herres Ankomst til denne Stad; dog dette er ikke mit eneste og fornemteste Erinde, thi jeg er fornemmelig hidskicket for at fore-slaae en Alliance og at begiære for min Herre deres fiere Dotter, froyken Maria, til Egte.

Don Kanudo. Tilbudet er meget anseeligt; men maatte jeg spørge hans Excellence, hvorledes Prindsen er kommen paa de Tanker?

Udtolkeren. Aarsagen, som har bevæget hans Durchläuchtighed at paatage sig saadan en Rejse, er denne: Udi Ethiopien eller Abyssinien er Keyseren saavel som Undersaatterne Christne, men udi mange Strækker gaaer fra den Romerske Kirkes Lærdom; hvorfor mange Portugisiske Jesuiter ere did hen stikkede, for at forene Abyssinien med det Romerske Sæde. Ved disses Tale og Prædiken er min naadige Herre saaledes bleven bevæget og overbevist, at han nu passerer for en mid-frier Catholique iblant Jesuiterne selv, hvilket er hans Morededer Keyseren bekjendt, som derudi lader ham saavel som alle andre Samoittigheds-frihed, og har tilstædet ham efter Begiæring at oplede sig en hoy-adelig Gemahlinde udi Spanien eller Italien; til hvilken Ende han har raadforet sig med mig, Jago de las Cores, hans fornemteste Udtolker og en ind-fodt Spanier, og adspurdt mig om de fornemteste Spanske Familier, hvorudover jeg gav hans Durchläuchtighed strax Anslag paa det Colibradske Huus, som det største og ældste catholiske Huus i Spanien, og consequenter udi hele Europa; jeg siger udi Europa, thi udi Abyssinien ere langt ældere Familier, thi hans Durchläuchtighed fandt vise sit Slægt-Register, Mand efter Mand, fra Dronningen af Saba og sine kristelige Forfædre fra de hellige tre Konger.

Don Kanudo. Saa vidt gaaer endelig mit Slægt-Register ikke.

Leonora. Eders Velbaarnhed fandt ikke vjude det; thi jeg har hørt lærde Folk munle noget derom, at det Colibradske Huus stammer lige fra een af Noe Sonner, ved Navn Sem, Cham og Jacob.

Don Kanudo. Jeg troer det nok; men de Gamle har forsomt at antegne det.

Udtolkeren. Det Eneste, som kunde strække deres Velbaarnhed fra at give min naadige Herre deres Dotter, er, at hans Naade er fort som alle andre Mored.

Don Kanudo. Det vil intet sige; en Spanier er selv fortladen.

Udtolkeren. Jeg tog ingen Betænkning at gifte mig der udi Landet med Helicon Comtra, min Frue, som nu er Keyserens Erke-Vafler-Kone, hvilket er et Embede, som udi Abyssinien ikke gives uden til fornemme Damer; thi hvert Land, Eders Velbaarnhed! har sine egne Manerer. Det Underligste, som kommer fremmede for udi Abyssinien, det er Talen, som er ligere en Sang end en Tale, som for Exempel, naar jeg siger det Ord Tahunki langt, saa betyder det et Bord; Tahunki en Terz hoyere, saa betyder det et Bierg; Tahunki en Tone hoyere, saa betyder det en Kirke; og Tahunki endnu en Tone hoyere, saa betyder det en Elefant.

Don Kanudo. Hille-Mænd, det Sprog lærer min Dotter aldrig.

Udtolkeren. Inden et Aar vil hun tale det som en ind-fodt Abyssinier.

Don Kanudo. Jeg er ikkun bange, at min Dotter ikke fandt fordrage den store Hede, som er i Abyssinien.

Udtolkeren. Ah der er en gandske tempereret Luft i det Land, hvor Keyseren residerer; men der er nogle af hans Undersaatter, som boer lige under Linien, hvilke ere saa hede, at man fandt rænde Svovelsikker an paa dem, og naar de vil faage deres Mad, saa nyser de ikkun paa Brændet, saa har de strax Ild.

Don Kanudo. Det er selsomt.

Udtolkeren. Ja der er meget Underligt til i Naturen. Men een Ting er at erindre, nemlig at min Herre vilde blotte sit Hoved, naar han taler med den Abyssiniske Prinds, og boye sig først for ham; thi det er en Væ, som han paaستاer at nyde af alle fremmede Undersaatter, som ikke ere af Kongeligt Blod.

Don Kanudo. Ey, dertil beqvemmer jeg mig aldrig: Skulde en Colibrados, en Grand d'Espagne, der efter sit Privilegium med bedækket Hoved taler med Kongen af Spanien selv, blotte sit Hoved for en fremmed Prinds?

Leonora siger sagte: Det er jo forbandet; det kalder jeg Spanst: Han er saa fattig, at han eyer hørken Zue eller Hat, og dog vil betænke sig at blotte sit Hoved.

Udtolkeren. Ja saa mærker jeg nok, at der bliver intet af; thi hans Naade beqvemmer sig til ingen Samtale uden paa de Vilkaar.

Don Kanudo. Det gior mig ondt at see saadant stort Giftermaal spildt; men jeg vil heller doe af Armod, end giøre noget, som fandt præjudicere min Høyhed.

Leonora siger sagte: Det kalder jeg Spanst.

Donna Olympia. Om Don Kanudo lod sig overtale dertil, skulde jeg lade mig stille ved hannem fra Bord og Seng.

Don Kanudo. Eders Tale, Donna Olympia! burde skrives med gyldene Bogstaver over vor forstue-Dør.

Leonora siger sagte: Ja med nogle andre Bogstaver malet paa et andet vist Sted.

Udtolkeren. Saa mærker jeg da, at hans Naade med uforretted Sag maa reyse herfra.

Don Kanudo. Det gior mig ondt; men jeg fandt ikke beqvemme mig dertil, om jeg end kunde vedde mit Liv dermed.

Donna Olympia. Ambition er os indprentet ved Fod-selen.

Leonora siger sagte: Det kalder jeg Erke-Spanst.

Don Kanudo. Min Dotter skal heller gaae i Kloster.

Leonora siger sagte: Og I begge udi Daare-Risten.

Udtolkeren.

Udtolkeren. Jeg maa da forlade dem og berette hans Durchläuchtighed dette Afslag.

Han gaaer bort.

Don Kanudo. Hvad synes dig, Leonora! stod vi ikke paa vores Ere?

Leonora. Jo jeg synes, at Herstkabet staaer paa den og træder den under Fødderne; thi det, som Herstkabet kalder Ere og Respect, kand regnes dem af andre til evig Spot, Skam og Skændsel. Hofmoden gaaer saa vidt, at den kand give Materie i sin Tiid til en Comoedie. Det Artigste er, efterdi Herren ingen hat har.

Don Kanudo. Hor, Leonora! man seer igiennem Fingre med dig for din lange troe Tjeneste.

Leonora. Herstkabet maa nok tilståde mig at tale; thi jeg har fire Aar faaet lidet Mad og ingen Lon.

Scen. 8.

Don Kanudo. Donna Olympia. Leonora. Pedro.

Pedro. Herre! her er en Kiole; men jeg har maat sette min Troe og Love til Pant derpaa, at den skal blive baaren tilbage inden tre Dage.

Don Kanudo. Ja nu er det for silde; Prindsens Udtolker har alt været her, men gif bort med uforsrettet Sag, saa at der bliver intet af Partiet.

Donna Olympia. Den kand dog komme tilpas; thi vi kand ikke vide, Prindsen tør afftaa sine Præntioner og komme hid igien. Lad os gaae bort saalænge.

De gaaer bort.

Pedro. Hvad er Aarsagen, Leonora! at Herstkabet er bleven anderledes til Sinds?

Leonora. Herren vilde ikke beqvemme sig til at tale med blottet Hoved med Prindsen.

Pedro. Men hvad duer saadant narrisk Forslag til?

Leonora. At komme hannem desfastere til at troe, at det er en Prinds. Lad mig ifkun raade, det skal nok gaae for sig. Den falske Prinds kan altiid afftaa sine Præntioner. Men der kommer Herren igien paaflædt.

Don Kanudo. Ney jeg troer ikke, at jeg beqvemmer mig dertil, ihvorvel vores Armod er saa stor.

Donna Olympia. Ey, hvad Armod? Det er ifkun gemene folks Snak. Folk af vor Stand kand ikke være arme.

Pedro. Men om Herstkabet døde af Sult, hvad kunde man kalde det paa et ret, got Sprog?

Donna Olympia. At døe af Sult er ikke at døe af Armod; men det kaldes heller en heroisk Død, som ædelsindede folk ndvælger sig, førend de ville fornede sig.

Pedro. Men jeg er bange, at Herstkabet fik saadan Gravskrift: Herunder hviler Don Kanudo med hans frue den velbaarne, som døde af Sult for at undgaae Armod. Men see der kommer Ambassadeuren tilbage.

Scen. 9.

Udtolkeren. Don Kanudo. Donna Olympia.

Leonora. Pedro.

Udtolkeren. Hans Durchläuchtighed, min naadige Herre, fortryder langt fra ikke Eders Velbaarheds Paastand, men

tværtimod admirerer desmere saadan Edelhierlighed, og skatter Eders Velbaarhed langt høyere end som tilforn, overladende til deres egen Villie, om de ville bevise hannem den begiærte Ere eller ey.

Don Kanudo. Eftersom Prindsen ikke paastaer saadant som en Ret, saa vil jeg af fri Villie beqvemme mig dertil.

Donna Olympia. Hvad?

Don Kanudo. Jo Donna Olympia! vi kand bevise saa stor Ere, som vi vil, naar den ikke bliver os afvungen, thi saa heder det ifkun Hoflighed og ingen Skyldighed. Jeg kand vise det af den Spanske Krønike, at een af vore Forfædre, Don Sanctio, tog imod en Soldat med blottet Hoved, der havde omkommet 8 Møder udi det store feltslag ved Xeres de la Frontera.

Udtolkeren. Saa vil jeg da ønske Eders Velbaarhed til Lykke med det store og magtige Svogerskab, og vil inden en Time bringe hans Durchläuchtighed hid med sit hele følge.

ACTUS V.

Scen. 1.

Leonora. Gusmann.

Gusmann. Ah Leonora! hvad vil den forliebte Gonzalo sige dertil, at hans Kiæreste skal føres til Morland? Vel er det mig fiært, at hun kommer i Høyhed og Velstand af Fængsel, Sult og Armod; men jeg saae dog heller, at dette Egtteskab blev til intet, for Gonzalos Skyld.

Leonora. Ney Gusmann! dette Egtteskab er bedre.

Gusmann. Jeg merker nok, at du er en Veyrhane, og at du har samme Nykker som alle fruer-Piger.

Leonora. Ey, Snak! naar frøykenen selv er fornøyet dermed.

Gusmann. Ah Himmel! vil hun beqvemme sig til at tage en Sort?

Leonora. Det er en kristelig, dydig Prinds, som boer udi et poleret Land. Jeg følger Jomfruen, i hvor hun reyser.

Gusmann. Jeg følger min Troe ogsaa med.

Leonora. Ja hvad andet?

Gusmann. Saa kommer vi endnu til at tiene i Bred sammen, hvilket er mig fiært, thi jeg elsker dig, Leonora! saa høyt, som en Doctor elsker en feber. Vilde du som jeg, saa skulde

skulde vi strax forlove os sammen, og du skulde blive min Kone; thi det tiener os begge ikke at gaae længere, rimed er jeg forbunden at gifte mig snart for en vis Aarsag Skyld.

Leonora. Ey, du Tolper! du maa vide, at du raler med en Spansk Jomfrue, og at du er hverken udi Frankrige eller udi Tydsland, hvor man siger i Dag: Vil J have mig? og i Morgen alt holder Bryllup; hvor man og omgaaes hinanden saa venlig for Bryllupet, at man intet Nytt har at sige hverandre eller at bestille Bryllups-Matten. Vil du vinde min Kierlighed, saa skal du frie efter Landets Mode: Du skal først et heelt Aar gaae og sukke; blive altereret, naar du seer mig; lade nogle Gange som du vil hænge dig af Kierlighed, uden at lade dig mærke til hvem det er, men alleene lade mig giette det selv. Siden skal du og insinuere dig med Spill og forliebte Viser for mine Kammer-Vinduer, taale, at jeg viser dig bort med Skields-Ord, og slaar Vand over dig; derefter skal du insinuere dig med Penge hos en gammel Kone, som er min Ven, faae hende til at rose dig og afmale den elendige Tilstand, du er bragt udi af Kierlighed; formane mig, af Christen Kierlighed at frelse dit Liv ved at giøre dig et bliidt Ansigt og at imodtage eet og andet Vers, som du har skrevet med dit Blod, siden at imodtage foræringer, siden at tale med dig igiennem Vinduet og endelig lade dig ind udi mit Kammer.

Gusmann. Du har Ret, Leonora! det bør saa være; den Tiid fand snart gaae, thi all denne Omsvøb fand ikke vare over 50 Aar. Der fattes ikkun, at du skulde have raadet mig at hænge mig veent op af Kierlighed. Vey Leonora! jeg vil hitte paa et Raad, hoerdant vi skal kunde komme hastig sammen uden at synde mod Landets Mode. Du skal lade din Kammer-Dor staae aaben en Nat og lade som du sover stærkt, saa vil jeg snige mig ind og besøge dig. Du skal imidlertid vaabe om Hielp, men dog ikke saa høyt, at nogen fand høre det. Naar jeg da har taget dig med Vold, saa følger det af Fornødenhed, at du iler med Bryllupet, for at faae din Vre igien, som jeg paa saadan Skielmsk og voldsom Maade har berøvet dig.

Leonora. Hør, Gusmann! hold inde med saadan Snak; jeg vil min Troe ellers sige det til Herskabet, og du skal blive straffet for din ubluefærdige Mund.

Gusmann. Det var ikkun et Forslag, Leonora! Du fand ellers giøre, hvad dig lyster. Jeg er endelig ikke saa forlegen for at gifte mig.

Leonora. Jeg min Troe ikke heller.

Gusmann. Ja ja, Leonora! vi kommer nok til Rette. Men der er Donna Maria. Jeg fand ikke taale at see paa hende; thi mit Herte bløder i mit Liv, naar jeg tænker paa at hun skal have den sorte Prinds. Jeg gaaer min Vey.

Scen. 2.

Donna Maria. Leonora. Pedro.

Donna Maria. Ah Leonora! den List, du har opfundet, er uførligelig; men jeg er saa bange, at det bliver aabenbaret, ferend Egteskabs-Contracten bliver sluttet.

Leonora. Det fand ikke lettelig aabenbares, uden vi rober os selv. Jeg har derfor ikke villet berøve det til Gusmann; thi han er taabelig, og fand robe os.

Donna Maria. Men er det ikke en Bedrøvelse, at mine Forældre skal være saa forblindede af Hofmod, at de vil heller doe af Junger end at give deres Datter bort til en brav Herre,

der baade har Evne og Herte til at række dem Haanden, alleene fordi hans Stand er en Grad ringere?

Leonora. Det er en forbandet Hofmod, som regierer udi dette Land; derfor heder Spansk iblant Fremmede det samme som Hoffærdig.

Donna Maria. Siig ikke det, Leonora! at det er Landets Mode; vi giør vor Nation U-ret derudi. Vel er det sandt, at der findes mange slige Folk i Spanien; men derfor maa man ikke giøre det til den hele Nations Caracteer, thi intet er mere ubilligt end af eet eller andet Mennekses Gierning at ville giøre sig en Idee om en heel Nation. Folk male tit en Nation ilde eller vel af paa saadant Fundament: Falde de iblandt genereuse Folk, den korte Tiid de ere i et Land, saa heder det hele Land siden hos dem genereux. Boer der hoffærdige Folk udi det Naboelav, hvor de ere komne til at logere, saa skrive de Bøger, naar de ere komne tilbage, om et heelt Riges Hofmod. Om mine Forældre for Exempel ere saa daarligere, at de heller vil doe af Armod, end at de vil give deres Datter bort til een, hvis Familie, som de mene, er ikke saa stor som deres, skal man derfor tillegge det hele Land saadan Lyde? Vey det er ubilligt; thi de fleste Mennecker her i Staden fordomme saadant, og vil glæde sig, om vor Anslag lykkes.

Pedro. Jomfruen har Ret derudi; thi hun beviser med sit eget Exempel, at ikke alle ere besmittede med denne Lyde. Men see det er Herskabet.

Scen. 3.

Don Kanudo. Donna Olympia. Donna Maria.
[Eugenia.] Leonora. Pedro. Gusmann.

Don Kanudo. Nu, min Datter! Himlen har nu tilskiftet dig en Egteskælle, som du fand forbindes med uden at vanske Familien. Jeg har bestiftet dig til din Husbond og Herre Theophrastus Bombastus, den store Prinds af Ethiopien.

Pedro. Gille-Mand, man fand høre alleene af det Ord Bombastus, hvilken Mand han maa være.

Don Kanudo. Det skal ogsaa være en brav, dydig Herre, som alle de Prindsfer af Ethiopien har været.

Pedro siger sagte: Det vil intet sige, naar han ikkun er fornem.

Don Kanudo. Iligemaade skal han og være kion.

Pedro siger sagte: Der giør ogsaa intet til Sagen, endskiont han havde hverken Næse eller Øren, naar han ikkun er Prinds.

Don Kanudo. Han skal ogsaa være en riig og mægtig Prinds.

Pedro. Ey, her behøves ingen Midler; thi udi det ene Ord Bombastus er Riigdom nok.

Donna Maria. Jeg takker mine fiere Forældre for den Omforrig, de har draget for mig; thi mit forfæt har altiid været, heller at gaae udi et Kloster end at gifte mig med nogen af u-lige Stand.

Donna Olympia. Ah Don Kanudo! vor Datters Ord burde skrives med gyldne Bogstaver og settes udi alle fornemme Huse. Af den Colibradske Stamme fand ikke udspire andet end saadanne Grene.

Leonora. Om Jomfruen havde vildet tage nogen af u-lige Stand, saa havde jeg aldrig givet mit Samtykke dertil; thi jeg vilde heller doe end see saadant.

Don

Don Kanudo. Du skal have Tak, Leonora! for din Nidkierhed; thi du har altid ladet see, at du er en troe Pige, som har Erbedighed for sit Herskab.

Pedro. Det skulde min Troe ikke heller have skeet, saalænge mit Hoved var op, at vor Jomfrue skulde tage en Gonzalo de las Minas til Ægte, omendstient han havde endnu været rigere, end han er. Jeg fandt sværge paa at da jeg hørte, saadan forslag var gjort af hans Søster, ivrede jeg mig saa meget derover, at jeg endnu ikke har forvundet det. Der har sat sig noget i min Ryg, som ikke er for den lange Hvile; au au au! det minder mig, saa tit jeg tænker derpaa. Var det ikke uforfæmmet, at saadan en Karl som han tørde understaae sig at begiære en Colibradsk Jomfrue? Mener han, at mit naadige Herskab er saa tier efter Penge, at de skulde foenedre sig saaledes? Hvad monne den Karl vel bilde sig ind? Havde jeg ham fat, jeg skulde myrde ham paa Stedet. Ney førend det skulde have skeet, skulde jeg have stukket Ild paa det hele Huus og opbrændt baade Herren, Fruen, Jomfruen og mig selv med.

Donna Olympia. Saadanne Tienere ere værd saadant Herskab, og saadant Herskab saadanne Tienere.

Don Kanudo. Hans Tale staaer mig an, saasom den føres af en overmaade stor Nidkierhed, endstient det ellers ingen Merite var at brænde sit Herskab.

Pedro. Ja Herrens og Fruens Æfte, om den kunde tale, skulde takke mig; thi det var en heroisk Død, og alle folk skulde sige: De levede heroisk, og døde heroisk. Reputa-tion er jo det fornemteste Klenodie i Verden; naar den er borte, hvad fandt da Riigdom og Velstand nytte? Nu taler jeg af Hiertens Grund; men naar jeg siger andet, saa skiamter jeg.

Don Kanudo. Jeg veed nok, Pedro! at naar du har talet anderledes, har du alleene gjort det for at divertere os.

Pedro. Det er min Troe ogsaa sandt; men en Hof-Maar fandt og tale ærbart iblant, og naar jeg staaer paa Herrens og Fruens Respekt, saa taler jeg altid alvorlig.

Don Kanudo tager i sin Lomme. See her, Pedro! der har du en Nosinobel for de Ord, du taledes. Dog, det er sandt, jeg troer ikke, at jeg har saa mange Penge hos mig; du skal vist nok have en Nosinobel til Gode, Pedro! om ikke mere.

Pedro siger sagte: Herren har maastee ingen Buxer paa, ellers havde jeg vist nok faaet den strap.

Don Kanudo. Hvis du ikke faaer den, saa skal du vist nok faae noget, som er bedre.

Pedro. Hvad er det, Herre?

Don Kanudo. Jeg skal mage det saa, at naar vor Historie bliver beskrevet, som jeg nok troer skeer med det første af een af vore Klienter, saa skal dit Navn med din Berømmelse og blive indført derudi.

Pedro. Zille-Mænd, hvad Nød har jeg da? Men see der kommer Prindsen.

Gusmann. Ah gid jeg kunde tale Ethiopisk, jeg vilde spørge om adskillige Sager; thi jeg har hørt saa meget tale om dette Land, besynderlig om det røde Hav og om den store Flod Seine, som løber derigennem, og har Guld-Sand.

Don Kanudo. Ey Snak, du Gærk! Seine-Floden løber igiennem Paris udi Frankrige.

Gusmann. Herren maa forlade mig; thi jeg har seet trykt neden under en Tragoedie disse Ord: Scena er i Moorland. Men der er han. Ah Herre! han svarer til sit Navn;

10—11. som ikke er for den lange Svite] som jeg faaer at føle, som ikke er at spøge med.

thi hans Ansigt har allerede bombarderet mig saa, at jeg neppe fandt staae paa mine Been. Rand det og staae Herren an at gaae ham udi Møde?

Don Kanudo. Ja vist; men han er og den eneste Under-saat, jeg fandt giøre det imod.

Pedro. Jeg maa sette mine Brillen paa.

Gusmann. Og jeg ligeledes. Nu haaber jeg, at Herskabet skaffer os Revenge over Rettens Middel, som saa skammeligen udplyndrede os.

Don Kanudo. Det er alt for nedrigt at tænke paa saadant.

Gusmann. Imidlertid mistede jeg det Lidet, som jeg havde. Jeg skal min Troe bede hans Ethiopiske Durchläudrig-hed hange baade Bysfoged, Borgemeester og Raad op, hvis de ikke skaffer mig mine Sager tilbage.

Don Kanudo. Du skal nok faae Erstatning for dine Sager, uden at anmode Prindsen om saadant.

Gusmann. Men, naadige Herre = = =

Leonora. Ey, hold din Mund, Gusmann! Mener du, at Ethiopien vil føre Kriig med Spanien for dine Skoe og Buxer? Nu er ikke Tiid at tale om saadanne Bagateller. Men hvad er det for Allarm, jeg hører? See der kommer min Troe Prindsen i fuld Process.

Scen. 4.

Prindsen kommer ind udi Procession med sin hele Svite, som ere alle sorte Møer. Imedens Processionen varer 3 Gange om Theatro, spilles en underlig Musique. Processionen skeer saaledes: 1) gaaer een med et lidet Striin udi Hænderne, med Præsenter udi; 2) een med en lang Tobaks-Pibe, som et Spyd; 3) Prindsen selv med en Hof-Maar med Bielder ved Siden, som løber om, og gær adskillige Grimacer; 4) andre med Armbøsse og Pile paa Armene. Endeligen staaer de stille, og een af de Bevæbuede træder frem til Prindsen, og efter trende Bul, saa at Hovedet stødes ned paa Jorden, leverer Prindsen en Armbøsse med en Piiil, som han skyder paa Kanudo, hvilken bliver forstrækket, og spørger hvad det skal betyde; hvortil svares af

Udtolkeren. Det er saa Landets Møde, saaledes at hilse Mands-Personer.

Derefter træder en anden frem, og skyder en Piiil paa Gusmann, som falder om af forstrækkelse, og raaber. Hof-Maaren hjælper ham op igjen, og siger: Gostuki, Gostuko, Gostuka.

Gusmann. Det var Fanden ikke et got Stykke; det var et Skielms-Stykke at skyde paa en uskyldig Mand.

Gonzalo, som er Prindsen. Laham Tuibu, Scomla posi, la hom hubo, la hom haba.

Udtolkeren. Prindsen ønsker, at deres Velbaarnhed endnu maa leve saa mange Aar, som der er Mile til Solen, og Sand-Korn paa Bunden af det røde Hav.

Gusmann siger sagte: Det Sprog er stient at bruge om Vinteren; thi det er saa kort.

Don Kanudo løfter paa sin Hat. Jeg takker hans Durchläudrig-hed for hans Ønske, og ønsker ham igjen Himlens Velsignelse.

Udtolkeren til Prindsen. Allola.

Gusmann siger sagte: Det er et forbandet Sprog; dermed fandt man skrive en heel Kronike paa eet Blad.

Gonzalo. Lacotrang hi li li.

Udtolkeren. Prindsen siger, at han har paataget sig denne lange Keyse for at forene sig med et høvadeligt Huus af den Romerske Religion; begiærer derfor til sin Gemahl deres Dotter, Fruen Maria.

Gusmann.

Gusmann. Hille Mænd, hvilket mageligt Sprog! Naar hi li li betyder saa meget, saa er jeg vis paa at een Linie kand gjøre saa lang en Spansk Remse som hele Fasten.

Don Kanudo. Jeg tager med Glæde imod hans Durchläuchthheds Tilbud, og overgiver hannem min Dotter til Gemahl.

Udtolkeren til Printsens. Lalaks.

Gusmann. Hvad menne han vil med Lax?

Don Kanudo leder sin Dotter frem, og overleverer hende Printsens; beder Notarius at opsette Egteskabs-Contracten. Notarius setter sig til at skrive. Imidlertid lifter Hof-Narren sig til Gusmann, og rykker ham i Saaret fremad.

Gusmann. Ah Herr Udtolker! hvorfor rykker han mig i Saaret? Jeg har jo ikke gjort hannem noget Ondt.

Udtolkeren. Det er intet, min Ven! Hof-Narrer udi Abyssinien tale ikke uden med Gebærder: Naar de tale med deres Overmand, bruge de de Slags Gebærder, som de kalder Poloki; og naar man taler med sine Ligemand, bruger man andre Slags Gebærder, som man kalder Hokipo. Denne første Gebærde vilde siige saa meget: Jeg haaber, at der vil blive got Venfkap imellem os to.

Gusmann. Fanden komme i saadan Venfkap. Betyder det Venfkap at rykke ærlige Folk i Saaret? Hvad menne han da vil giøre for Gebærder at tilkiende give Fiendfkap?

Hof-Narren rykker ham i Saaret tilbage.

Gusmann. Au au! lad mig blive i Roe, din sorte Hund!

Udtolkeren. Med denne sidste Gebærde giver han tilkiende disse Ord: Gid jeg havde den Lykke, at vi altid kunde være tilsammen.

Gusmann. Det onsker ikke jeg; gid Fanden være hos ham. Det Slags Folk kand tale saalænge med en god Ven, indtil han maa ligge paa Valfstedet, og det kalder jeg at dræbe Folk med Snak.

Narren knytter Næver til Gusmann.

Gusmann. Hvad Dievelen har han nu i Sinde, mens han knytter Næver?

Udtolkeren. Det vil saa meget siige, at han vil fortælle noget om sin Reysse fra Moorland.

Gusmann. Ah Herr Udtolker! siig, at jeg er ikke curieuy; thi inden han kommer halv Deyen, saa er der ikke et heelt Been udi mig.

Narren knapper ham paa Næsen.

Gusmann. Au au au!

Udtolkeren. Det vil saa meget siige: Nu begynder jeg at fortælle Reysen.

Gusmann. Jeg maa og give mig til at tale paa Hokipo.

Han rykker Narren i Saaret igjen; de alternerer med slige Gebærder, indtil de komme sammen for Alvor, saa at man maa stille dem ad. Imdens dette Klammerie stæer, vender de andre, fornemme Personer sig fra dem til Notarium, som imidlertid fuldfærdiger Contracten, og flyer den til Underfrevelse.

Don Kanudo. Lad Printsens med min Dotter først underfrevde, siden tegne vi andre under til Vitterlighed.

Udtolkeren. Hey Herre! det er Maneer udi Moorland, at Brudgommen og Bruden tegner sidst, og de andre lade Rum aaben til deres Navne.

Don Kanudo. Hvert Land har sin Skik; lader os da underregne først, efterfom det er saa brugeligt.

De tegne alle under, omfider tegner ogsaa Gonzalo som Prinz med Donna Maria deres Navne. De raaber alle: Vivant! og Trompeterne blæser. Naar dette er fæct, oplæses Contracten.

Notarius læser: Imellem os Underfrevne er med forældres og Venners Villie sluttet et evigt Egteskab, til hvilket om endstiont intet naturligen udfordres uden de Personers indbyrdes Samtykke, der har bundet deres Hjerter af velberaad Hu sammen, saa har vi dog ikke vildet overtræde borgerlige Love og andre Ceremonier, men forlangt Vennernes Samtykke, som denne Egteskabs-Contract med os stadfæstet og underfrevet haver.

Gonzalo de las Minas.

Maria de Colibrados.

Don Kanudo. Hvad? er det Gonzalo de las Minas?

Gonzalo tager Masaven af, og siger: Ja saadant er mit Navn.

Don Kanudo. Ey, det er Bedragerie, som exemplariter bør straffes.

Donna Olympia. Denne Contract maa strax til intet giores.

Notarius. Det kand ingenlunde stæe; et Egteskab, som efter Loven med almindelig Samtykke og Undertegnelse er stadfæstet, kand ikke til intet giores.

Donna Olympia. Her er jo Sviig og Bedragerie under.

Notarius. Det veed vi intet af; vi har ikke gjort andet end det, vi bør at giøre.

Don Kanudo. Dette Egteskab er for sin U-lighedens Skyld gandske ugyldig.

Notarius. Vi see ingen stor U-lighed; thi her er sluttet Alliance imellem to adelige Familier. U-ligheden maa bestaae derudi, at Gonzalo tager en fattig Jomfrue uden Medgift.

Donna Olympia. Min Dotter mister heller sit Liv, end at hun lever udi Egteskab med en Mand af u-lige Stand.

Donna Maria. Jeg mister heller mit Liv, end at jeg lader mig stille fra en Person, som jeg saalænge har elsket.

Donna Olympia. Ey, Don Kanudo! vi vil ikke mere kiende hende for vores Dotter, men giøre hende arvelos.

Pedro. Her er jo intet at arve, Herre! uden den sorte Kappe, I havde nyelig paa.

Donna Olympia. Ah jeg horer, at du Skielm er og udi Banden med. Her, Leonora! kald os nogle Folk hid til Hielp.

Leonora. Det kand jeg ikke giøre, naadige Frue! thi jeg er og af samme Bande, og jeg troer, at den hele Stad skal glæde sig over dette Forræderie.

Gusmann. Skam fare efter den Leonora, hvor net havde hun smiddet det sammen. Jeg vidste min Troe ikke andet, end at det var en Morisk Prinds.

Donna Olympia. Egteskabet skal ikke alleene blive til intet gjort, men I skal og alle blive exemplariter straffede for dette Bedragerie.

Gonzalo. Egteskabet skal staae ved Magt; thi først har jeg Brudens Samtykke, dernæst forældrenes Hænder under Contracten.

Don Kanudo. Jeg kræver jer alle til Vidne, mine Huusfolk! hvordant det er tilgaaet.

Pedro. Jeg kand vidne dette, at her er sluttet et Egteskab.

Leonora. Og jeg kand vidne, at Freykenen har længe baaret Kiærlighed for Gonzalo.

Notarius. Børn staae vel under forældrenes Formynderskab, og ere dem stor Lydighed skyldige, saalænge forældrene comportere sig, som de bør, og ere ved deres fulde Fornuft; men naar det ikke er saaledes, fradømmer den Spanske Lov dem saadan Myndighed, efter den Articul: Si furiosus &c.

Don

Don Kanudo. Ere vi fra forstanden? Spørger min Datter og mine Huus-folk, om vi har bedrevet noget, som kand stradomme os forstanden.

Donna Maria. Jeg kand ikke see, mine fiere Forældre, hvad Overensstemmelse det har med den sunde Fornuft at ville heller sulte sig selv og sit Barn ihjel end indlade sig i Allianze med saadan en brav Herre som Gonzalo.

Pedro. Jeg holder ogsaa for, at Herren og Fruen ere ikke rigtige udi Hovedet.

Leonora. Jeg kand ikke heller give bedre Vidnesbyrd.

Gusmann. Jeg holder Herren og Fruen for floge nok; men at siige Sandhed, saa er der dog et halvt Dussin Skruer løse.

Notarius. Her horer I Huus-folkets Vidnesbyrd, hvilket dog ikke er nodigt udi denne Sag, thi jeg kand til Overflod lade eder vide, at den hele Stad er af samme Tanke, og at hvad som er skeet, er skeet med Ovrighedens Tilladelse.

Donna Olympia. Ah, Don Kanudo! lad os gaae i Kloster.

Leonora. Og vi vil gaae hen for at holde Bryllup.

Eugenia. Ah gid jeg kunde siige det samme.

PHILOSOPHUS
udi egen Indbilding.
Comoedie udi fem Acter.

*Hoved = Personerne
i Comoedien.*

*Cosmoligoreus, Philosophus
udi egen Indbilding.*

Petronius, hans Famulus.

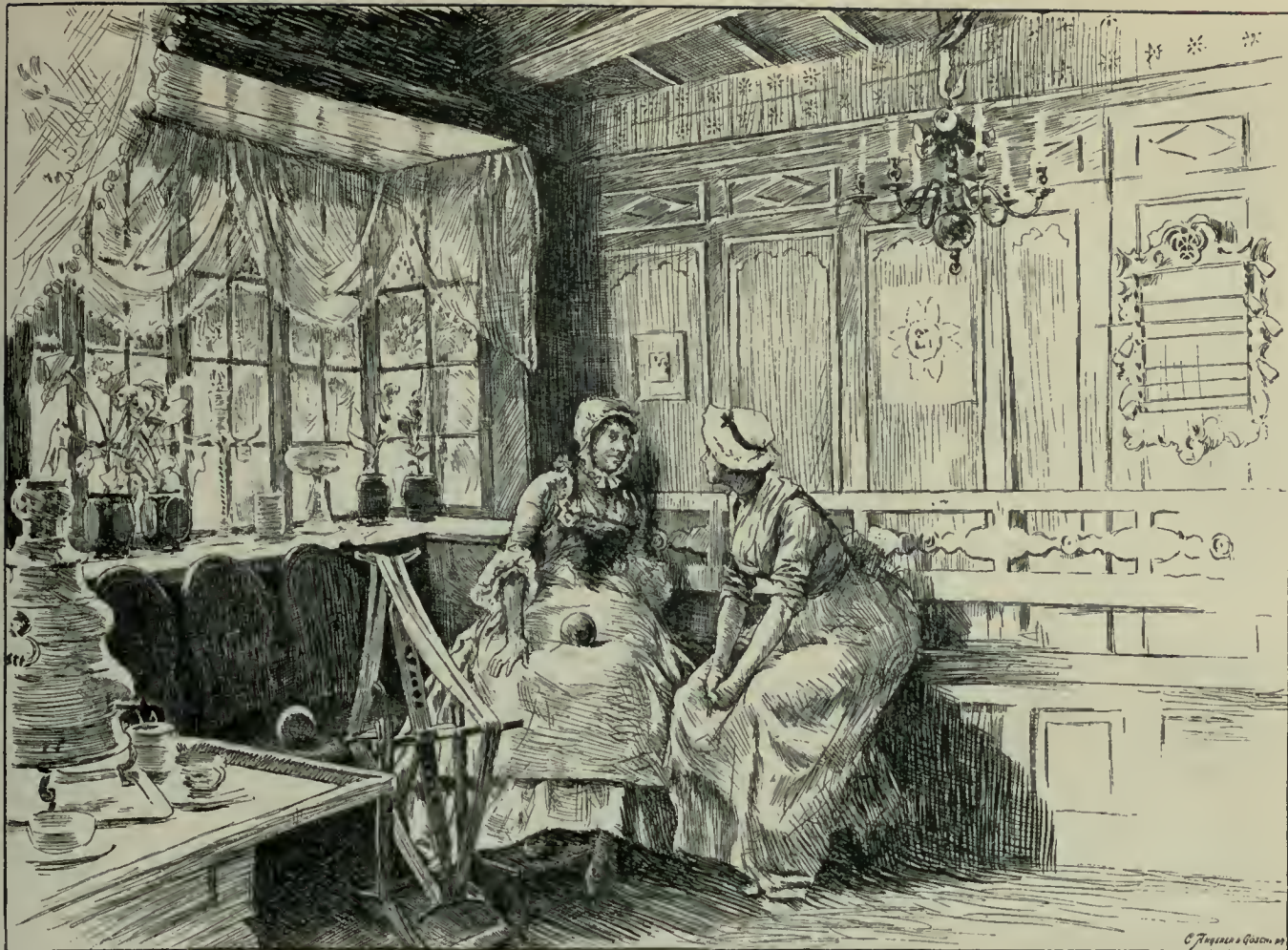
Leonora, en Enke = Frue.

Pernille, hendes Kammer = Tige.

Leander, Leonora Beyer.

Jeronymus, Leonora Broder?

ACTUS I.

Scen. 1.

Leonora. Pernille.

Pernille. Men er det vist, at han virkelig har anmodet Fruen om Ægteskab?

Leonora. Jeg fandt ikke tvivle om at det jo er hans Alvor; thi en saadan Mand mener vel ikke andet, end han siger og skriver. Jeg har jo hans skriftlige Begiaring. Det, som meest bevæger mig, er dette, at han eedligen bevidner sig ikke at have mindste Hensende til mine Midler.

Pernille. Saa veed han da, at Fruen er bemidlet?

Leonora. Ja han maa vel vide det.

Pernille. Det er alt nok for at gjøre ham mistænkt.

Leonora. Han bevidner sin u-interesserede Kierlighed ved dyre Læder.

Pernille. Hvad mener Fruen vel at en Philosophus agter hvad han sværger?

Leonora. Just fordi han er en Philosophus, reflecterer jeg paa hans blotte Ord mere end paa andres Læd.

Pernille. Hvorfor forelsker den Slyngel sig ikke udi mig? Jeg er baade yngre, og at jeg ey skal rose mig selv, kionnere end Fruen. Men U-lykken er, at han veed, at jeg ingen Penge har; derfor gjør Cupido kun forgieves Pilestød for mig.

Leonora. Han seer hverken efter Penge eller Skionhed, men siger, at han finder hos sig selv, at det er Himmelens Villie.

Pernille. Ja han siger det. Det er en gammel philosophisk Stræg. Leander, efterdi han er mindre lærd, gaaer lige til Verks, han siger reent ud, at Friens Penge fandt komme ham til Pas; men jeg troer dog, at hans Kierlighed er mindre interesserede end den andens.

Leonora. Jeg fandt ikke lide, at en Person, der anmoder mig om Ægteskab, aabenbare siger, at han reflecterer paa mine Midler.

Pernille. Og jeg fandt mindre lide, at en Person informerer sig om Midlerne, og siden siger, at hans Kierlighed er en himmelsk Indskydelse.

Leonora. Den forstes Erklæring er aabenbare og derfor anstødelig.

Pernille. Den andens er ovenkalkisk og derfor meer anstødelig.

Leonora. Man bør ingen løsligen mistænke, allermindst en Mand, der gjør Profession af Dyd og Philosophie.

Pernille. Just fordi han praler med sin Philosophie og Dyd, just derfor viser Erfarenhed, at man bør have ham mistænkt. Jeg mistænker ingen; men naar min Debitor uden at blive adspædet sværger paa at han er en ærlig Mand, siger jeg ham Capitalen op.

Leonora.

Leonora. Du haver vel ikke mange Capitaler at opslige, Pernille?

Pernille. Jeg haver min Jomfruedom; den lader jeg mig ikke afphiloutere ved philosophist og hyklist Snak.

Leonora. Du taler som et Barn; Philosophie og Hyklerie ere tvende stridige Ting.

Pernille. Det er vist nok, naar Philosophien er ægte og oprigtig; men ligesom een af sine Knæbelbarter ikke kand vise, at han er god Soldat, saa er en Kaabe og philosophiske Grimacer intet Kiendetegn paa en oprigtig Philosophus.

Leonora. Du beskylder Manden for Falskhed og Hyklerie uden at Kiende ham, hvilket er ubilligt.

Pernille. Maaskee at han ikke Kiender sig selv; maaskee han kand bilde sig selv ind, at han er Philosophus, da han dog er intet mindre.

Leonora. Ud hvilken Snak! Men hvad vil denne Tiener?

Scen. 2.

Petronius. Leonora. Pernille.

Petronius. Jeg har min Herres, Doctor Cosmoligorei Respekt at formelde; han lader spørge, om det er Fruen belejligt, saa vil han have den Ære at opvarte hende.

Pernille. Geder han og saaledes om Vinteren, naar Dagene ere korte?

Petronius. Ja vist, baade Vinter og Sommer; han er stedse den samme, uforanderlig i alle Ting, ret ligesom man seer denne Bylt, som jeg haver under Armen.

Leonora. Du maa lade være med dine Spotte-Ord, Pernille! Til Petronium. Formeld min Hilsen til eders Herre, og sig, at han skal være mig velkommen. Men maatte jeg spørge: hvortil tiener denne Bylt eller Bold, hvortil et Baand er hæftet?

Petronius. Det skal jeg sige hende, min Kiære frue! Min Herre er undertiden saa henrykt udi dybe philosophiske Speculationer, at han ikke giver Agt paa hvad man siger; saa at jeg efter hans egen Befaling maa ligesom vække ham op, og det seer ved at give ham et Slag med Bylten paa den ene Kind.

Leonora. Er det mueligt? Kand han saaledes fordybe sig udi Tanker?

Petronius. Ja vist; og det er et uferligt Tegn paa at han er en stor og grundig Philosophus. J Gaar sad han til Bords og udi Tanker spisede intet; hvorudover jeg maatte 3 Gange vække ham saaledes op, forend hver Aet toges bort, thi ellers var han gaaen fastende fra Maaltidet.

Pernille. Vil du ikke laane mig din Vækker, naar han kommer? thi jeg har en inderlig Lyst at give en Philosopho et Ørefigen.

Leonora. Hvis du bliver ved at spotte, vil det gaae dig ilde.

Petronius. Det vil intet sige; jeg har profiteret saa meget af min Herres Omgiængelse, at jeg kand taale endog saa det groveste Skiemt. Han selv er herudi saa kaaldsindig, at ingen Ting kand bringe ham i Bevægelse. Hvad som alleene ophidses ham, er almindelig Synd, Øndskab og Daarlighed, som gaar i Svang; thi han fører ikke Kriig med Mennesker udi sær, men med den hele Verden udi Almindelighed.

Pernille. Hvad vil en saadan Skolefyr, en Pedant føre Kriig med hele Verden? Det var jo meer, end Alexander Magnus kunde driste sig til. Jeg er kun en liden og ringe Part

af Verden, men mener dog, at hvis vi kom i Trefning sammen, jeg skulde altid affeerge saadan Glosebog.

Petronius. Det er med Fejl og Laster, som min Herre fører Kriig. Han har en Fetter, paa hvilken han daglig erercerer sig. Den samme er henfalden til alle Slags Vellyster; thi han forsømmer aldrig nogen Comoedie eller Dange-Assemblee.

Pernille. Holder da din Herre Skuespill og Dang for Synd?

Petronius. Vist; der er ingen Daarligheder, som han oftere laster.

Pernille. At han laster Comoedier, det kand jeg meget vel fatte; thi der er fast ingen Comoedie, hvorudi man jo finder en Pedant, en Øvenskalk eller Selv-klog afmalet. Det er dog ikke de, som forestille Comoedier, der synde, men de, som med deres Levnet og Opførsel give Materie dertil.

Petronius. Min Herre er ikke den Æneste, som fordommer Skuespill.

Pernille. Det veed jeg nok; thi Landet haver god forraad paa Pedanter, og ingen har mere Marsag at fordomme Skuespill end Narre, efterdi de finde sig afmalede udi alle Scener. Dette er hvad Comoedier angaaer. Hvad Dang anbelanger, da seer jeg ikke hvad Synd der kand være udi Legemets uskyldige Bevægelse.

Petronius. Hør, min Kiære Mademoiselle! naar J engang kommer paa et Dange-Assemblee, da stop jere Øren til, saa at J intet kand høre af Musikken, saa skal J mærke, at de dangende Personer vil komme jer for som affindige Mennesker.

Pernille. Hør, min Kiære Monsieur! naar engang jer Herre staaer i Cathedra og med Hefstighed perorerer, da stop jere Øren til, saa at J intet kand høre af Ordene, saa skal J og mærke, at jer Herre vil komme jer for som et forstyrret Menneske.

Leonora. Holdt op med din daarlige Snak; du roser Udyd, og fordommer alt hvad som er roesværdigt. Sid vi havde mange saadanne Mænd i Landet som hans Herre. Hør, min Sen! sig til eders Principal, at han kand komme, naar han lyst. Lader os gaae ind, Pernille! jeg maa pynte mig lidt for at modtage Manden.

Pernille. Skal man pynte sig for en Philosophus? Er fy!
De gaae ind.

Scen. 3.

Cosmoligoreus i philosophist Dragt. Petronius.

Cosmoligoreus. Jeg modte paa Veyen min Fatters Tiener med nogle Masqver paa Gaden, hvilket er Tegn til at han vil gaae paa Masqvarade denne Aften. Det smerter mig at see og høre disse og andre Verdens Daarligheder, som tage meer og meer til. Alle Prædikener og Formaninger ere for-gievnes. Naar jeg samler mine Tanker, og overvejer det ene med det andet, falder jeg hen ligesom i Foryrkelse = = =

Selder med Sovedet.

Petronius. See der er min Herre. Fruen lod formelde sin Hilsen = = =

Cosmoligoreus. Saa at jeg veed intet af mig selv at sige; thi hele store Stæder ere nu omstunder intet andet end store Daare-Rister.

Petronius. Fruen sagde, at naar = = =

Cosmoligoreus. Hvis vore Forfædre nu stode op igien, de vilde tænke, at = = =

Petronius sagde. De vilde tænke: Mon Manden er gall eller dov, der ikke agter hvad folk taler? Sør. Hør, Herre! jeg har forrettet mit Vrende, og Madamen sagde = = =

Cosmoligoreus. De vilde sige, at det er mod Verdens Ende.
Petronius.

Petronius. Hey nu maa min Vækker for en Dag.

San giver ham et dygtigt Slag paa Rinden.

Cosmoligoreus rystende med hovedet. See her, Petroni! est du der? Har du forrettet dit Vrende?

Petronius. Ja vist; men Herren vil ikke høre mig, thi jeg har talet trende Gange forgieves.

Cosmoligoreus. De Daarligheder, som jeg seer, bringe mig udi saadan Distraction, at jeg er ligesom fra mig selv. Men hvad svarede Fruen?

Petronius. Hun sagde, at Herren skal være hende velkommen.

Cosmoligoreus. Optime. Hvis jeg kand være saa lykkelig at forfremme mit Forehavende, skal jeg overtale hende at flytte herfra, og vi skal første Boepæl paa et andet Sted, hvor Forsængelighed og Synd gaar mindre i Svang.

Petronius. Ah Herre! jeg har hørt tale om en Mand, der udi samme Henseende sat sig ned paa et fremmed Sted. Da han om Morgenen saae ud af sit Vindue, og blev Fanden vaer, siddende paa et Klokke-Taarn, sagde han: Est du, Karl! ogsaa her? Hvis jeg det havde vidst, kunde jeg lige saa vel have bleven hjemme. Jeg troer, at det gaar ikke bedre til paa andre Steder.

Cosmoligoreus. Det kand maastee saa være; thi den hele Verden = = =

San falder derpaa i dybe Tanker, og stirrer paa Jorden.

Petronius. See, Herre! der kommer Fruen.

Cosmoligoreus bliver staaende i samme Postur, og Petronius slaaer ham med Posen igien, hvoraf han vækkes, og gaar Fruen i Møde.

Scen. 4.

Cosmoligoreus. Petronius. Leonora. Pernille.

Cosmoligoreus. Jeg har taget mig den Frihed at skrive Fruen til og uden Underhandlere og Mediateurs at tilkiendegive hende mit Hiertelag og det Forsæt, jeg længe har haft i Henseende til hendes Person, som er den eneste udi den hele Stad, der har kundet bevæge mig til at forandre min Stand; thi jeg kiender hendes Dyder; jeg veed ogsaa, at hun er en Elsker af philosophiske Bøgers Læsning, hvorudover en saadan Ægtefælle, som jeg er, kand komme hende til Pas, thi hun haver udi mig et heelt fuldstændigt Lexicon eller Bibliothek. Er det ikke sandt, Petronius?

Petronius. Mit Vidnesbyrd behøves ikke; thi det er den hele Stad bekiendt. Jeg velsigner den Tiid, paa hvilken jeg kom udi Hr. Cosmoligorei Tieneste; thi jeg er af hans lærde Taler bleven forvandlet af et Dyr til et Menneske, og hvis jeg, som alleene har nydt hans Omgængelse om Dagen, saa meger har kundet profitere, hvad vil da den ikke forfremmes i Philosophie, der har hans Omgængelse baade Nat og Dag?

Cosmoligoreus. Mit eneste Sigte ved denne min Ansøgning er at bringe til Fuldkommenhed de Dyder, som fremstikke hos Fruen; og haaber jeg, at hun inden stakket Tiid skal blive et Mynster for alle Stadens Fruentimmer.

Leonora. Jeg kand ikke nægte, at det Æneste, som kand bevæge mig til at forandre min Stand, jo er saadant; thi jeg er aldrig fornøjet, uden naar jeg er udi lærde og fornuftige Mandes Selskab. Men der behøves nogen Tiid, førend jeg kand erklære mig tilfulde.

Cosmoligoreus. Intet er billigere, saasom en saadan Resolution er den allervigtigste, et Menneske kand tage, og derfor maa stee efter velberaad Hu.

Leonora. Min Herre betænke sig ogsaa paa sin Side, førend han driver videre herpaa.

Cosmoligoreus. Jeg haver længe og noye tænkt derpaa; endskjønt jeg ikke har haft den Ære af Fruens Omgængelse, kiender jeg hende til Punct og Prikke.

Pernille sagde. Sid du kun kiendte dig selv.

Cosmoligoreus. Thi den Fordeel giver os det philosophiske Studium, at vi af en Persons blotte Afsyn kand lære mere end andre af hele Aars Omgængelse. Den store Philosophus Democritus kunde see paa hans Huusfolks Ansigt, hvad Ont og Got enhver af dem havde gjort om Dagen.

Pernille. Ah Hr. Philosophus! maatte jeg bede, at han vilde have den Godhed at sige hvad jeg har gjort i Dag, og at han vil giøre Prøve paa mig?

Cosmoligoreus. Jeg haver ikke endnu bragt det saa vidt som omtalte store Mand. Ellers kand min Tiener giøre Prøve paa hende, om hun behager. Men jeg vil ikke opholde Fruen længer denne Gang; jeg haaber at tale videre med hende derom, og seer jeg helst, at det stee udi Venrum.

Leonora. Min Herre skal altid være mig velkommen.

San gaar bort.

Scen. 5.

Leonora. Pernille. Petronius.

Leonora. Det er en stor Fornøjelse at tale med saadan Mand.

Pernille. Fruen og jeg haver ikke eens Smag.

Petronius. Hvad Smag kand hun som en Tieneste-Pige have i Philosophie?

Pernille. Hvad Smag kand vel en sulten Lakey have, som du est?

Petronius. Jeg er ingen simpel Lakey, jeg tiener min Herre som Famulus.

Pernille. Jeg er heller ingen simpel Tieneste-Pige, jeg tiener min Frue som Famula.

Leonora. Jeg har sagt dig, Pernille! at det vil gaar dig ilde, hvis du ikke lader det Galskab. Denne Pige legger mig ud med alle Folk.

Pernille. Ah Frue! mener hun, at han som Philosophiens Famulus legger saadant paa Hiertet? Han siger jo selv, at han er Doctorens Famulus eller Rumpen af Philosophien.

Leonora. Det er underligt med den Pige, hun stæler sig idelig til at læse gode Bøger, thi jeg haver ikke en Bog i mit hele Bibliothek, som hun jo veed at giøre Rede for; men [jeg] mærker, at hun intet forfremmes ved all hendes Læsning.

Pernille. Hvis jeg intet andet havde lært af Fruens gode Bøger, saa haver jeg lært at giøre Forskiel paa en ægte og en u-ægte Philosophie. Men mig synes, at Fruen intet har ført sig til Nytte af hendes Læsning, saasom hun endnu ikke veed at stille Skyggen fra Legemet, og dommer en Philosophus efter hans Grimacer og prægtige Taler.

Petronius. Maatte jeg spørge, hvad Bøger I læser, Mademoiselle?

Pernille. Det Sidste, som jeg har læst, er det Stykke udi den Danske Helte-Historie, som handler om ægte og u-ægte Philosophie.

Petronius. Ha ha! det er nogle herlige Skrifter, som hun læser. Hey læs mig Aristoteles, Plato og andre saadanne Karle, saa ville vi siden tales ved.

Leonora. Jeg gider ikke høre paa eders Sladder meer. Kom saa ind strax, Pernille!

Gaar ind.

51—52. det Stykke udi den Danske Helte-Historie o. s. v.] Forberedelsen til »Socrates og Epaminondas« i anden Deel af Solbergs „Helte-Historier“.

Scen. 6.

Scen. 6.

Pernille. Petronius.

Pernille. Der behoves ikke saa vidtloftig Læsning, for at see, at baade du og din Herre ere tvende Narre. Thi naar een, som hedder Peer, lader sig kalde Petronius, er det Beviis nok paa at han er en Abekat.

Petronius. Og naar man taler, som du taler, er det Beviis paa at den er et Bakkeføls-Bæst.

Pernille. Ha ha ha! Hvor er nu din Philosophie? Jeg menede, at Philosophiens famulus ikke kunde blive vreed. Her seer jeg, at du er ligesaa strolkelig som et andet Menneſte, og at du ligesaa vel som din Herre praler alleene med Philosophie, hvoraf J have ikkun det blotte Navn.

Petronius. Det er sandt, jeg har denne Gang forlobet mig, saa at jeg kiender mig ikke selv igjen. Saadant hender mig fast aldrig. Jeg beder derfor Mademoiselle, at hun siger det ikke til nogen.

Pernille. Jeg kand ikke vel bare mig for at sige til alle, at en Philosophus udi Vrede har stieldt et Fruentimmer.

Petronius. Jeg haver overilet mig, og kiender mig denne Gang ikke selv.

Pernille. Jeg troer, at hverken du eller din Herre nogen Tid kiender eder selv; thi hvis J det gjorde, pralede J ikke saa meget med eders Dyder.

Petronius. Jeg er saa stamsfuld, at jeg ikke kand tale meer. San helder med hovedet, stirrer paa Jorden, og sukker.

Pernille. See nu falder han i philosophisk Distraction. Jeg maa vække ham, ligesom han pleyer at giøre ved sin Herre, naar han er udi saadan Tilstand.

San rykker Posen fra ham, og giver ham et dygtigt Ørefigen dermed.

Petronius. Ey, da skal du faae en U-lykke.

San løber efter hende med knyttede Naver. Pernille skriger om Hielp, og Fruen kommer ud.

Scen. 7.

Leonora. Pernille. Petronius.

Leonora. Hvad er paa færde?

Petronius. Hendes Pige overfalder mig med Slag.

Pernille. Det er ikke sandt. Jeg saae, at han stod udi philosophisk Henrykkelse, og derfor vækkede ham med denne Pose, som han bruger i saadan Tilfælde med sin Herre.

Petronius. Ah min kiære Frue! jeg beder, at hendes Pige maa blive straffet.

Pernille. Og jeg beder, at Fruen foragter saavel ham som hans Herre, der bryste sig af philosophiske Dyder, og dog af en ringe Ting ophidses til Vrede og Hævngierighed. See der har du din Pose igjen; det er mig nok, at jeg har viset Prove paa din Philosophie.

Leonora. Hor, Pernille! jeg kommer til at stille mig ved dig i Tide; thi = = =

Pernille. Min kiære Frue! jeg er jo høflig mod alle Menneſter; det er alleene mod saadanne Philosophurer, jeg forer Aariig.

Leonora. Kiære Ven! leg ikke paa Ziertet denne næsvise Piges Daarlighed; jeg skal nok mage det saa, at hun her-efter lader see større Høflighed.

Petronius. For Fruens Skyld vil jeg gjerne pardonere hende.

Leonora. Og [jeg] beder for alting, at J intet taler derom til eders Herre.

Petronius. Hvis jeg taler derom, bliver det til Fruens Berømmelse.

Leonora. Formeld min Hilsen til eders Herre, og sig, at han skal være mig velkommen, saa ofte han vil giøre mig den Ære, at besøge mig. Petronius gaar bort.

Scen. 8.

Leonora og Pernille.

Leonora. Hor, Pernille! jeg varer dig ad een Gang for alle, at du kommer ikke oftere saa igjen.

Pernille. Jeg undrer mig over at Fruen vil hindre mig udi saadant nobelt foretagende.

Leonora. Er det et nobelt foretagende at slaae got folk?

Pernille. Det er jo et prisværdigt foretagende at giøre nye Decouverter udi Philosophien. Hvis jeg havde skrevet en heel tyk Bog mod u-egte Philosophie, havde jeg ikke kunnet oplyse Tingene bedre. Jeg haver viset ved denne min Gierning, hvad forskiel der er inellem at bryste sig af Dyder og at praktisere dem. Her har jo Fruen Beviis paa at en Philosophus er baade vreedagtig og hævngierig.

Leonora. San giver sig ikke ud for en Philosophus, han er jo kun en Tiener.

Pernille. Jo vist, nyeligen forend han vilde myrde mig, bevidnede han med en philosophisk Lød, at han ikke kunde blive vreed. Hvis jeg er en ærlig Pige, skal jeg ogsaa legge hans Herres Dyder for Dagen, stiont paa en meer høflig Maade. Hvad taber Fruen derved, at jeg hjælper hende af Drommen, og at Leonores Kammer-Pige herefter bliver citeret udi philosophiske Skrifter, og at mit Navn kand findes i Bredden af Bøger, som handle om falske Dyder og om dem, som ere Philosophi alleene udi deres egen Indbildning? Jeg haaber, at udi den første moralske Bog, som kommer ud i den Materie, man vil finde paa hvert Blad saadan Citation: Vid. Pernille.

Leonora. Den idelige Læsning gjør hovedet kruset paa dig. Kom, lader os gaae ind.

ACTUS II.

Scen. 1.

Leonora. Pernille.

Leonora. Nu kom een og meldte Leander an, som vil besøge mig. Jeg torde ikke undskyldte mig, hvorvel jeg ingen Behag finder udi saadanne Junkeres Omgængelse.

Pernille. Ah min kiære Frue! hun lader sig for meget indtage af det Udvortes; med all Leanders Galanterie tør jeg sige, at der er ligesaa meget Philosophie udi hans lille Finger som udi den andens hele Legeme.

Leonora. Jeg troer, du og Leander besidde lige meget Philosophie.

Pernille. Det kand nok være; men med all den liden ringe Dosis, vi kand have deraf, saa troer jeg dog, at enhver af os har flere philosophiske Qvaliteter end baade Cosmologus og hans famulus, ja end et heelt Faculter af saadanne Philosopher, som de ere.

Leonora. Jeg mærker nok, at du holder den for Philosophus, der gaar med galonerede Klæder, der er overstænket med Pudder fra Top til Taae.

Pernille. Og jeg mærker, at Fruen holder den for Philosophus, der gaar i en lang Kaabe og med et ukiemmet Haar.

26. findes i Bredden] blive paaberaabt i Kængloerne.

Leonora.

Leonora. Den ene retter sig ikke efter Verdens Forfængelighed, og vil ikke efterfølge andres Daarlighed udi Skif og Klædedragt, hvilket giver Philosophie tilkiende.

Pernille. Den anden retter sig efter almindelige Moder udi Skif og Klædedragt, hvilket heller giver Philosophie tilkiende. En Philosophus bærer for Exempel et langt Skiæg, hvilket nu er aslagt blant alle Menneſker, og bruges alleene blandt Gedebukke. Hvad er saadant andet end Egenſindighed og Affectation? Mon det er fornuftigt at optage Mode efter Gedebukke? Hvorfor Pokker lade de sig ogsaa ikke sette vende Horn udi Panden, at man kunde vide, til hvilken Classe man ſkulde føre dem?

Leonora. Cosmoligoreus bærer jo intet Skiæg.

Pernille. Ney nu ikke, ſaa længe han gaaer paa frierie; ſaa ſnart han bliver giftet, vil han legge sig Skiæg til igien og maaffee Horn med. I det ringeſte ſkulde det ſkee, hvis jeg blev hans Zuſtræue.

Leonora. Hvilken daarlige og vild Snak! Men lad os tale alvorligen: Mon det er philoſophiſt, at een, ſom frier, ſiger reent ud, at han reflecterer paa Perſonens Midler?

Pernille. Mon det er philoſophiſt, at een, der virkelig beyler efter Midler, ſiger, at han frier alleene af Inclination til Perſonen?

Leonora. Det ene er lige ſaa galt ſom det andet; men det første er mere anſtedeligt.

Pernille. Det første er en uforſigtig Velighed, og det andet en uærlig Forſigtighed.

Leonora. Hor, Pernille! du fælder Dom uden fore-gaaende Videndſkab; jeg derimod dommer efter Ting, ſom jeg ſeer og hører, ſaa at hvis jeg bedrages, bedrages jeg af mine Sandſer.

Pernille. Hvad ſeer og hører Fruen da?

Leonora. Jeg hører, at Cosmoligoreus ſtedſe prædiker mod Verdens Daarlighed og Forfængelighed.

Pernille. Jeg lærer af Erfarenhed, at ingen prædiker meer mod Verden end den, der er en Slave af Verden, og at ingen tordner meer mod Rang og Titler end en Rangſyg.

Leonora. Hvorpaa grunder du ſaadan Erfarenhed?

Pernille. Jeg grunder den paa daglige Exempler; hvor-udover, ſaa ofte jeg hører een med Hidſighed at tale mod Titler, er jeg forviſſed om at han gaaer ſelv frugtsommelig dermed.

Leonora. Derudi tager du virkelig en ſeyl i Henſeende til Cosmoligoreus.

Pernille. Jeg mener ney; thi naar jeg nye betragter hans philoſophiſke Mine, ſeer jeg den ſaa kalden honette Ambition livagtigen afmalet i hans philoſophiſke Pande. Jeg maatte gierne vide, om han i Daaben har ſaaet det Navn af Cosmoligoreus.

Leonora. Ney det er vel et Navn, ſom han efter lærde Folkes Exempel har taget.

Pernille. Fruen maa heller ſige: efter hoymodige og affecterede Pedanters Exempel. Om jeg lod mig kalde Pernilligorea, hvad vilde da vel Fruen domme om mig? Hun kunde jo med Billighed intet andet domme, end at jeg maatte være ligesaa gall ſom den ſtore Philoſophus, paa hvilken hun ſetter ſaa ſtor Priis.

Leonora. Det var ikke anſtændigt for en Pige.

Pernille. Saa mærker jeg da, at Fruen holder Narrier og pedantiſt Hoymod ikke anſtændigt uden for lærde Mænd og dem, ſom giøre Profession af Philoſophie.

Leonora. Du taler om Philoſophie uden at vide hvad det er. Hvad kalder du en Philoſophus?

Pernille. Efter den Idee, ſom jeg mærker at Fruen har om Philoſophie, da er en Philoſophus en egenſindig og grima-

ciøus Mand, hvis Philoſophie beſtaaer alleene i Snak, Gebærder og uſædvanlig Dragt; der har høye Tanker om ſig ſelv, og foragter andre; der efterforſker unyttige Ting, men beſlitter sig ikke paa egen Kundſkab; der fand ſinde Vey til Maanen, men ikke til ſit eget Suns; med et Ord, der bilder sig ind at være Philoſophus, da han dog ikkun er en Philoſophi Abe. Jeg derimod og andre uſtuderede Perſoner beſkriver en Philoſophus ſaaledes, at det er en Mand, ſom i Sæder og Klædedragt ikke diſtingverer sig fra andre; der dommer vel om ſin Næſte og ringe om ſig ſelv; der ſoger kun efter ſolide Ting, og lader Bagateller fare: Fort at ſige, der er hvad han ikke ſynes at være.

Leonora. Ney Pernille! efter dine Tanker ſaa er en Philoſophus en galonered og forpudret Straten-Junker og ſaadan een, ſom man ſiger retter sig efter all Forfængelighed, og gior alting med.

Pernille. Moder og Klæde-Drage gior intet til Sagen, og at rette sig efter alle andres Levemaade er et Tegn til Philoſophie. Jeg har læſet om en viis Mand, hvilken, da han kom til en Stad, hvor alle dandsede, dandsede han med. Naar Cosmoligoreus vil have gior sig Klæder, foreſkriver han dem efter ſit eget Hoved; men naar Skædderen ſpørger Leander, hvorledes han vil have Klæderne giorte, ſiger han: Dermed befatter jeg mig ikke; gior for mig, ſom I gior for andre af min Stand. Jeg maatte gierne vide, hvilket er meeſt philoſophiſt.

Leonora. Jeg hører nok, hvad Boger du læſer; jeg ſkal herefter flye dig andet at beſtille. Men ſee der kommer din Philoſophus Leander; han fand plaidere denne Sag for dig, hvorvel du ſelv eſt ſaa veltalend og ſprænglærd, at du ingen Secundant behøver.

Scen. 2.

Leonora. Leander. Pernille.

Leonora. Velkommen, Monſr. Leander! Jeg ſtaaer her og raiſonerer med min Pige om Philoſophie.

Leander. Det er noget, ſom jeg ikke kunde have ventet. Er hun af andre Tanker end Fruen i den Materie?

Leonora. Hun holder Monſr. Leander for en ſtor Philoſophus, og grunder ſin Mening derpaa, at han ſtedſe er galonered og pudret, frequenterer Comœdier, Maſcarader og andre Lyſtigheder. Jeg er derudi ikke enig med hende, og Monſieur maa være Dommer imellem os.

Pernille. Fruen tillegger mig en Mening, ſom jeg ikke haver. Jeg ſiger ikke, at ſaadant er Bedviis paa Philoſophie; jeg ſiger alleene, at een, der over deſlige Ting, fand derfor vel beſidde mange philoſophiſke Ovaliteter.

Leander. Derudi har Pernille ikke megen Uret; thi = = =

Leonora. Jeg vidſte nok, at hun udi Monſr. Leander ſik en Advocat; men det fand ikke gielde meget, efterdi han taler i ſin egen Sag.

Leander. Jeg fand giette mig til, hvad Fruen ydermere vil ſige i Henſeende til min Perſon. Hun cenſurerer min Opforſel, ſom hun mener at give Forfængelighed tilkiende. Jeg retter min Levemaade og Klæde-Drage efter andres af min Stand, for ikke at paſſere for en Singulariſt. Derudi er ingen Forfængelighed. Jeg lader det komme an paa min Skædder og Perukmager, hvorledes mine Klæder ſkal ſkæres, og mit Haar ſkal krufes. Hvis Fruen beſalede mig, at det ſkal ſkee anderledes, vil jeg gierne rette mig derefter; thi hendes Affectation er mig magtpaaliggende, det andet derimod er mig gandske indifferent.

Pernille. Saadant kalder jeg Philoſophie. Vil nu Fruen forſøge med hans Rival, om han, for at føye hende, vil afkaſte ſin

sin lange Kaabe og stille sig ved sine Grimacer, for at flæde sig og leve som andre Mennesker, saa skal hun befinde, at han saaledes har forelsket sig udi sine egne Moder og Moder, at han ingen Førelighed derved lader see.

Leander. Hvilkken af os er da meest Slave af Moder, enten jeg, som følger almindelig Brug og Skik, eller han, som ordinerer Klæde-Dragt efter sit eget Hoved?

Leonora. Hans Ordination giver tilkiende en Simplicitet og Tarvelighed, og viser, at han ikke vil følge den almindelige Forfængelighed.

Leander. Min derimod giver tilkiende, at jeg gaaer Lande-Veyen, og ikke bekymrer mig om at overlegge saadant med mine Haandverksfolk.

Leonora. Naar et heelt Land er nedstunken udi Forfængelighed, er det lasteligt at gaae saadan Lande-Vey.

Pernille. Man kalder ofte af Vildfarelse uskyldig Leve-maade og Moder Forfængelighed, ligesom man af samme Vildfarelse kalder Capricer og Egenindighed Philosophie. Jeg erinder mig, at alle vore Geystlige engang prædikede imod fruentimmerets Fontanger, som de sagde var at efterabe Fanden, der haver Horn i Panden; da dog ingen af dem havde seet Fanden, og derfor ikke kunde vide, hvorledes han var coefferet. Ikke at tale om, at det kand være Gud ligemeget, enten Folks Huer ere runde eller spidse.

Leander. Der er mange Ting, som Folk berømmer og anseer som Tegn til Admyghed, og som dog giver en Slags Forfængelighed tilkiende. Een for Exempel ordinerer paa sin Sorte-Seng, at han vil begraves paa Kirke-Gaarden uden Sang-Klokker og Parentation; en anden vil slet ingen Anstalt giøre, men lader det ankomme paa de Efterlevende hvad de finde for got. Den førstes Anstalt ansees som Beviis paa Tarvelighed og Admyghed; den sidste derimod er mere philosophisk, efterdi han ingen Forektrivelse vil giøre.

Leonora. Jeg mærker af eders Tale, at I haver lært at sette Farve paa alting. Jeg kand ene ikke imodstaae tvende saa veltalende Personer, endskiont jeg har paataget mig at forsvare en klar og retmessig Sag. Lader os gaae ind udi den daglige Stue, hvor min Broder er; han skal bedre kunde igiendrive eder end jeg, thi han er en fornuftig Mand, der haver vel sunderet, og derfor snart vil bestride eders Vildfarelser.

Pernille. Jeg haaber, at han ikke vil bifalde Fruen.

Leonora. Det maa komme an paa et Forsøg. Lader os gaae ind; thi det kand og hende sig, at Cosmoligoreus kommer i det samme, imedens Monfr. Leander er her. De gaaer ind.

Scen. 3.

Cosmoligoreus. Petronius.

Cosmoligoreus. Jeg havde ventet større Fuldkommenhed hos dig, Petroni! efterdi du saalange har været under min Information. Saadan Lidighed er en Philosopho u-anstændig.

Petronius. Derksom clarissimus Doctor havde seet, hvorledes den Pige beegnede mig, vilde han let undskyldte min Vrede.

Cosmoligoreus. Det vil intet siige. Est Candidato Philosophiæ planè indignum. Vi maa mage det saa, at ingen faaer det at vide; thi Folk kand domme om Mesteren efter Discipelen.

Petronius. Man kand ikke forlange saadan Fuldkommenhed af mig som af Hr. Doctor.

* 20. Fontanger] nogle, ikke længe i Sorveien hyppigt brugte, meget høie fruentimmerhovedstøier. — 29. Sang-Klokker] Paa Solbergs Tid havde Kjøbenhavn, først i Helligestenes, saa i Nicolai og endelig i S. Lucie Kirke, et Klokkespil eller Sangværk, som for Betaling blev sat i Gang ved Bryllupper og Begravelser.

Cosmoligoreus. Det er vel sandt nok. Men du har herudi ladet see alt for stor Skrøbelighed; thi at ophidses af en ung Piges Frelighed er noget, som hos dig ikke kand pardonneres. Vrede, siger Seneca, er ikke andet end en stakket Usindighed: Ira est furor brevis.

Petronius. Ah Hr. Doctor! vi ere jo dog alle Mennesker.

Cosmoligoreus. Vi ere ikke Mennesker, men heller umælende Creature, naar vi lade os overvinde af Affecter. Har du ikke hørt hvad Diogenes engang sagde, da han kaldte Mennesker sammen, for at høre en Tale udi Athenen? Da Almuen kom løbende, drev han dem bort med sin Riep, og sagde: Jeg kaldede ikke efter eder, men efter Mennesker.

Petronius. Man holder jo den for Coujon, der tager mod Ørefigen, og ikke slaaer fra sig igien.

Cosmoligoreus. Man kalder den en Coujon; skiont den er virkelige en Coujon, som hævner sig, thi han lader sig coujonere af sine Affecter. At lide Spot med Taalmodighed er største Beviis paa Tapperhed.

Petronius. Men kand Hr. Doctor stedse selv saadant practisere?

Cosmoligoreus. Ja mere end det; thi jeg har, uden at rose mig selv, gjort saadan fremgang udi Philosophie, at ingen Affect kand virke mere hos mig: Vrede, Jalouise, Begiærlighed efter Penge, Begiærlighed efter Ære, og andet deslige ere ringe og afmægtige Fiender hos mig.

Petronius. Men om jeg maatte tale saa dristig, hvoraf kand det dog komme, at Hr. Doctor seer saa stivt paa sin Rival Leander?

Cosmoligoreus. Det reyses sig alleene af en philosophisk Nidkerhed; thi det smerter mig, om en Dame af saa got Naturel skulde blive fordærvet udi en saadan forfængelig Persons Hænder. Mit Forsæt er alleene at forbinde mig med hende udi Ægteskab for at undervise hende i Philosophie.

Petronius. Eftersom Hr. Doctor har intet andet Sigte, da saasom her i Staden ere mange Matroner og fattige Jomfruer, som ingen andre Beylere have, er det da ikke bedre at informere dem, for dermed at lade see en u-interesseret Nidkerhed?

Cosmoligoreus. Jeg troer vel ikke, at du har mig mistænkt for at være interesseret?

Petronius. Jeg ikke, ey heller andre, som kiender ham; men saadant kunde give Anledning til andre at mistænke. Mit Raad skulde derfor være, at Hr. Doctor heller gjorde det, som jeg siger.

Cosmoligoreus. Du veedst ikke hvad du siger; du seer ikke dybt nok endnu ind udi Philosophien. Jeg kiender mig selv, og veed, at jeg er fri for saadan og andre Skrøbeligheder.

Petronius. Ikke desmindre findes dog enten onde eller uskionsomme Mennesker, der tillegge Herren baade Pengegierrighed og Ærgierrighed. Jeg geraaer een og anden Gang i Klammerie formedelst saadant Snak, og haver jeg undertiden haft Vanstælighed at bevæbne mig mod deres Argumenter; men jeg har dog som en god Philosophus stedse blevet ved min Mening og beholdet det sidste Ord, ja naar man er kommen mig alt for nær, har jeg spurdt hvad det kommer dem ved, og om min Herre, endskiont han elskede lidt Penge og verdslig Ære, ikke kunde være lige god Philosophus derfor.

Cosmoligoreus. Det var et slet Forsvar; thi Penge og Ærgierrighed kand ingenlunde bestaae med ægte Philosophie.

Petronius. Vi taled alleene om Philosophie udi Almindelighed uden at binde os til at tviste om den ægte eller u-ægte Philosophie udi Særdeleshed.

Cosmoligoreus. Jeg veed ikke enten det er af Venfældighed eller Ondskab, at du fører saadan Tale.

3. Frelighed] Kjæthed, Modighed. — 38. Jeg troer vel ikke] Jeg skulde dog ikke troe.

Petronius.

Petronius. Hvis jeg taler galt, saa er det alleene af Eenfoldighed eller rettere for at høre Herrens Svar og for at profitere deraf, naar jeg skal disputere med andre.

Cosmologoreus. Hvis du gjør det i den Henseende, saa er det got nok. Men hvorledes fandt noget Menneske mistænke mig?

Petronius. Ey, det er den Sladder og ugrundet Snak, de fører. De holder det for en Vanitet, at Herren i Steden for Cosmus Holgerfen lader sig kalde Cosmologoreus, og at jeg i Steden for Peer hedder Petronius.

Cosmologoreus. Det er ikke værd at besvare; thi = = =
Hvad sige de videre?

Petronius. Intet uden saadant Sladder; thi = = = Men jeg har ellers en liden Knude, som jeg ydmygst vilde bede Hr. Doctor at løse for mig.

Cosmologoreus. Siig kun frit frem.

Petronius. Jeg gjør det i Sandhed alleene for at undervises.

Cosmologoreus. Siig frem, siig frem da.

Petronius. Ligesom jeg gjør aldrig nogen Indvending uden for at lære.

Cosmologoreus. Siig frem da, og holdt mig ikke længere op.

Petronius. Jeg er saa bange, at Herren skulde tænke, at = = =

Cosmologoreus. Men du est ikke bange for at bryde mig med umodig Snak. Siig frem, siig frem da.

Petronius. Ja jeg vil gjerne sige; men = = =

Cosmologoreus. Hvis jeg ikke var Philosophus, var det mig ikke mueligt at stikke mig med Koldsindighed herudi. Siig frem hvad du vilt sige.

Petronius. Efterdi Herren giver mig Lov at tale, saa vil jeg ydmygst bede om Oplysning udi noget, som jeg undertiden har scrupuleret over.

Cosmologoreus. Hvad er det?

Petronius. Jeg vilde gjerne vide, hvorfor Herren har taget Doctor-Graden.

Cosmologoreus. Det er jo let at begribe; det har jeg gjort efter andre lærde Mænds Exempel.

Petronius. Men saa sige og vore Borgere her i Staden, naar man spørger dem, hvorfor de søge om Rang, nemlig at de gjøre det efter andre brave Medborgeres Exempel.

Cosmologoreus. Det er en gandske anden Sag, og som kommer her ikke ved; thi = = =

Petronius. Men har ikke en Doctor Rang over en Magister?

Cosmologoreus. Hvad andet? Doctor-Graden er jo supremus Philosophiæ Gradus.

Petronius. Naar saa er, er jo det ene af samme Bestaenhed som det andet.

Cosmologoreus. Ney Petroni! det er gandske noget andet; thi = = = Man har Vansteligheid ved at forklare det for saadanne gemene folk.

Petronius. Jeg fandt nok slutte hvad Herren vil sige: En Doctor-Grad koster ikke saa meget som en anden Pres-Titel, hvilken en Borger tilkiøber sig. Men det er dog en Rang, og hvis det er en Rang, saa synes mig ey, at den er anstændig for den, som gjør Profession af at foragte all verdslig Høvhed.

Cosmologoreus. Det er ingen verdslig Høvhed.

Petronius. Det vil jeg gjerne tilstaae; men enten jeg søger en geistlig eller verdslig Høvhed, saa er det dog en Rang, som giver tilkiende en Slags Begierlighed til at have Fortrin og Søde for andre.

Cosmologoreus. Ey Snak! all verdslig Høvhed confereres af Regentere; men den høye Øvrighed disponerer ikke over academiske Grader. Ergo er det noget andet.

Petronius. Det er dog, som man siger: aliter, non aliud; det skeer ikke paa samme Maade, skont det dog er det samme.

Cosmologoreus. Hor, Petroni! du bær dig ad som en Tingstud; og hvis jeg ikke var en Philosophus, vilde jeg sige, at du taler som en Slyngel.

Petronius. Ey Herre! det Ord Slyngel giver Vrede tilkiende. Seneca siger jo = = =

Cosmologoreus. Jeg veed nok hvad Seneca siger. Hvis Seneca hørte dig saaledes at tale, vilde han sige, at du havde fortient et Par Ørefigen.

Petronius. De Tanter har jeg ikke om Seneca.

Cosmologoreus. Det er ingen Vrede, jeg lader see; det er kun en Forrydelse.

Petronius. Hvad forskiel er der imellem Vrede og Forrydelse? Hr. Doctor pardonere mig min Dristighed; han har selv givet mig Lov at spørge, for at undervises.

Cosmologoreus sagte. Sid du saae en Ulykke, din Canaille! søyr. Lader os ikke tale mere herom. Men der seer jeg den Straten-Junker Leander komme fra frue Leonora; nu gielder det at holde Contenance og at lade see Prover paa en filosofisk Koldsindighed.

Scen. 4.

Cosmologoreus. Petronius. Leander.

Petronius sagte. Mig lystet at vide, hvorledes Samtalen imellem disse tvende Rivaler vil løbe af; thi mig synes, at jeg seer Tegn hos min Herre baade til Jalousie og Vrede, og at Philosophien bestaaer ifkun i blot Snak.

Cosmologoreus. Hans Tiener, min Herre! Jeg mærker, at alle storme til dette Huus.

Leander. Ja jeg nægter ikke, at jeg jo ligesom Hr. Doctor og andre agter her at forsøge Lykken, og arbejder paa at vinde denne gode Frues Affection.

Cosmologoreus. Han maa heller sige: at vinde hendes Penge. Det er bedroveligt at fornemme, at fast ingen beyler meer efter Inclination, og at Ægteskab er bleven Kisdmandskab.

Leander. Med saadan Tale slaar Hr. Doctor to fluer med een Smekke, saavel sig selv som mig; thi jeg troer ikke, at der er anden forskiel imellem os, end at jeg siger reent ud hvad han mener.

Cosmologoreus. Hvad mener jeg da?

Leander. Han mener vel det samme som jeg, men taler ey det samme; thi jeg taler som et eenfoldigt ærligt Menneske, og han taler som en Philosophus.

Cosmologoreus. Er da en Philosophus ikke et ærligt Menneske?

Leander. Han er meer end et Menneske.

Cosmologoreus. Jeg haaber, at J omsonst seyler paa disse Farvande.

Leander. Det maa komme an paa Lykken. Hvis Hr. Doctor naaer sit Ønske, vil jeg være fornøyet med min Skiebne og være med een af de første for at gratulere ham; og haaber jeg, at han, som har naaet større fuldkommenhed, gjør det samme i lige Tilfælde mod mig.

Cosmologoreus. Det lader jeg vel blive; tværtimod, det skulde smerte mig, at en saa dydig Dame faldt i hans Hænder.

Leander. Og jeg skulde med Taalmodighed see en saa dydig Dames Penge at falde udi Hr. Doctors Hænder.

Cosmologoreus. Jeg seer aldeles ikke efter hendes Penge; mit Forsæt er alleene at forbinde mig udi Ægteskab med hende for at undervise hende udi Philosophie, hvorudi hun allerede har gjort nogen Fremgang.

Leander.

Leander. Hvis Hr. Doctor ikke har andet forfæt, kand vi nok komme til Rette sammen. Hvis jeg kand naae mit Onste, vil jeg tilstæde Hr. Doctor dagligen at komme i vort Huus, for at informere baade hende og mig; ja jeg vil skrifseligen revesere mig dertil.

Cosmoligoreus. Det er kun Giekkerie, Monsieur! Holdt kun inde med saadan Skiemt.

Leander. Jeg meente, at en Philosophus kunde taale Skiemt; men dette, som jeg siger, er reent Uoor, thi saasom

Actier som i andre Societeter. Hvo som haver det hele Legeme, maa have den hele Siæl med. Det vilde ikke være Monsr. Leander tienligt at indgaae saadan Pagt med min Herre; thi man har 100 Exempler paa at naar tvende Beyleve forene sig saaledes sammen, bliver een af dem Zanreder.

Leander. Jeg mærker, at du ikke stoler for meget paa din Herres Kydsfhed.

Petronius. Min Herre som en stor Philosophus er Kydsfheden selv; men = = =

han foragter Penge, og alleene anholder om Fruens Venstab, saa kand ingen Tvistighed være imellem os, naar han overlader mig Pengene, og jeg igien tilstæder, at han bliver hans Discipel udi Philosophien.

Cosmoligoreus bliver stille, og hænger med hovedet.

Petronius sagte. Det var en forbandet Syllogismus af denne galonerede Person. Min Herre far nu hen i den anden Verden; jeg er nu bange for at jeg maa applicere ham min Vækker igien, eller i det ringeste maa jeg være hans Secundant. [Soyr.] Hor, Monsr. Leander! jeg maa herudi tage min Herres Partie. Eders Proposition kand ikke være antagelig. Egteskab maa være reent; man lider derudi ikke Participanter og

Cosmoligoreus. Hold din Mund, Petroni! du taler som en Daare; du horer jo, at den Proposition, som han gjør, er alleene paa Spot, og derfor ikke maa besvares med Uoorlighed. Det er ikke værd at tale med saadan Karl.

Leander. Og jeg holder mig det for en Vre at tale med saadan lærd Mand.

Cosmoligoreus. Hor, Monsieur! jeg siger, at hvis han fremturer udi hans forfæt, saa faaer han en lang Næse.

Leander. Og jeg spaaer, at om Hr. Doctor udi sit Ansogende ikke faaer en lang Næse, saa vil han med Tiden faae lange Horn. Cosmoligoreus. Det er at tale en brav og kydsf Dame alt for nær.

Leander.

Leander. Jeg haver ikke andet end gode Tanker om Fruen; min Mening er alleene, at hvis saadant Skede, burde man ikke forundre sig derover.

Cosmologoreus. Hør, Monsieur! jeg skal inden Kort Tiid mage det saa, at han ikke skal have sin Gang her oftere.

Leander. Jeg har i Sinde at besøge Fruen end eengang i Dag og haaber at blive velkommen.

Cosmologoreus. Der skal uden Tvivl blive den sidste Gang.

Leander. Vil I da forbyde mig det? Dertil skal I blive for stakket, Monsieur!

Cosmologoreus. Tal med Respect til saadan Mand: jeg er ingen Monsieur, jeg er legitime promotus Philosophiæ Doctor.

Petronius sagde. Gillemand, nu mærker jeg for Alvor, hvi man tar Doctor-Grøden, jeg vilde sige Doctor-Graden.

Leander. Jeg seer af eders Klæder, at I maa være Philosophus; men jeg mærker ingen Philosophie af eders Opførsel.

Cosmologoreus. Og jeg mærker af eders Klæder, at I er en Straten-Junker.

Leander. Og jeg, at I er en Øyensfalk og Pedant.

Cosmologoreus. Adieu, Jean de France!

Leander. Adieu, Thomas Diaphorius!

Leander gaar bort.

Scen. 5.

Cosmologoreus. Petronius.

Cosmologoreus. Hvad synes dig om denne nærvise Karl, Petroni!

Petronius. Mig synes, han kunde have Aarsag til at blive vred, og jeg var bange, at han vilde have givet Doctoren et Liv fuldt af Sugg, thi saadan ung Cavalier er ikke at skiente med.

Cosmologoreus. Jeg er ikke bange for Folk udi rode og galonerede Klæder; thi de fleste af dem ere ikke nær saa tappere, som de synes at være. Jeg er Mand for saadan Karl tam in marte, qvam in arte.

Petronius. Men, Herre! hvad Overeensstemmelse har saadant med den Koldsindighed, som han profiterer?

Cosmologoreus. Mener du da, at han gjorde mig vred?

Petronius. Jeg begriber da ikke hvad Vrede er; thi at bruge Skields-Ord er største Beviis paa Vrede. Eftertanke, Hr. Doctor! hvad Seneca siger, og hvad I selv stedse lærer. En saadan Opførsel er en Philosopho gandske u-ansændig. Herren seer andres Skrobeligheder, men ikke sine egne; han lastede en Overielse nyeligen hos mig, da jeg dog ikkun er Philosophiens Famulus.

Cosmologoreus. Det er sandt nok; og naar jeg ret tænker mig om, havde det været bedre ugiort. Men hvis Overielse er en Skrobelighed, saa er det og den eneste Feyl, jeg haver; thi jeg kand ellers skikke mig udi alle andre Ting.

Petronius. Jeg troer det samme, naar han ikke bliver fristet.

Cosmologoreus. Kom, lader os gaae hjem. Jeg skal ellers nok mage det saa, at denne Karl skal holde sin Næse herfra.

Petronius sagde. Ah lykkelig er den Mand, som er saaledes forfremmed i Philosophie; thi man kand sige, at hvis han ikke havde saa stærke Doses af Jalouise, Høngierrighed og Vrede, saa var han en Mand uden Lyder.

23. Thomas Diaphorius] Thomas Diaphorius, den pedantiske Frier i Molières „Den indbildte Syge“, hvilket Stykke i Oversættelse hørte til det ældste Kjøbenhavnsteaterrepertoire. — 38. som han profiterer] som De har gjort til Deres Opgave, som De lærer. — 51. frister] sat paa Prøve.

ACTUS III.

Scen. 1.

Cosmologoreus. Petronius.

Cosmologoreus. Jeg syntes, at det var Leander, som gif forbi; jeg vilde nødigt møde ham her paa nye. Du maa skaffe mig at vide, om han er her eller ey, item om Fruen er alleene, og det er hende beleyligt.

Petronius. Ey, Herre! hvorfor vil I sky Leander? I maa tractere Tingen med Koldsindighed, for ikke at spille den Credit, som I ved eders Philosophie har erhvervet hos Fruen.

Cosmologoreus. Du har Ret derudi; og tillader jeg dig gjerne at giøre saadan og andre Erindringer, naar Fornødenheden det udfordrer. Jeg tilstaaer gjerne, at jeg forlob mig udi den Samtale, jeg havde med Leander, og at min Opførsel var ikke philosophisk og saadan som den pleyer; men jeg haaber, at saadant aldrig oftere skal skee, og at hverken han eller nogen anden skal opirre mig til Vrede.

Petronius. Hr. Doctor maa ikke stole for meget derpaa, men vel examinere sig selv.

Cosmologoreus. Det vil jeg ogsaa gjerne. Til Forsøg maa du agere Leander; du maa bruge all Grødhed og udøse alle Skields-Ord mod mig, for at see, om jeg med Taalmodighed kand stikke mig derudi. Jeg haaber at skulle holde Stand og at lade see Prøve paa en fuldkommen og ægte Philosophie og vise, at det forhen Skede var ikke andet end en usædvanlig Raptus, som oftere ikke kand overkomme mig.

Petronius. Vil da Hr. Doctor foreskrive mig, hvor vidt jeg skal gaae med saadan Grødhed?

Cosmologoreus. Du maa gaae saa vidt, som du kand, paa det at Proven kand blive tilstrækkelig.

Petronius. Men jeg undseer mig dog at bruge Grødhed og Skields-Ord mod saadan Mand og mod min egen Principal.

Cosmologoreus. Du hører jo, at jeg giver dig selv forlov, og at det er kun en Prøve. Volenti non fit injuria.

Petronius. Kand jeg da ikke gaae for vidt?

Cosmologoreus. Ney vist ikke; tracteer mig med all den Grødhed, du kand optænke.

Petronius setter sig udi en vred og stolt Posture. Hør, lille Monsieur! est du legitime promotus Doctor?

Cosmologoreus. Ja jeg veed ikke rettere, min Herre!

Petronius. Du maa være Fanden; du est jo en Pedant, det seer jeg, og uærdig at føre det Navn af en Philosoph. Ah Herre! tag det ikke ugunstig op; jeg er bange, at jeg allerede er gaaen for vidt.

Cosmologoreus. Udeles ikke; bliv kun ved.

Petronius med sin vrede Mine igien, og Satten igien paa Sovedet. Tør du vel understaae dig at ligne dig med en Cavalier, saadan som jeg er?

Cosmologoreus. Enhver kand være god for sig, velbaarne Herre!

Petronius. Og beyle til saadan anseelig Dame som Fru Eleonora?

Cosmologoreus. Det staaer enhver frit for at beyle, og det staaer til hende at udvælge den, som hende lyster.

Petronius. Veedst du ikke at giøre Forskiel imellem Kong Salomon og Jørgen Hattemager?

Cosmologoreus. Det staaer til hende at sette Priis paa enhver af os.

Petronius. Hvad Priis kand man sette paa en Øyensfalk, som giver sig ud for at besidde alle philosophiske Quali-

reter,

reter, og dog regieres af Penge-Gierrighed, Vrede, Jalousie og alle hæslige Passioner?

Cosmoligoreus sagte. Dette er vel ufordoyeligt. O sancte Socrates! ora pro nobis.

Petronius. Nu er jeg bange, at jeg er gaaen for vidt; det er vel best at holde op i Tide.

Cosmoligoreus. Bliv kun ved, Petroni! Prøven er endnu ikke gjort. Jeg skal nok holde videre Stand.

Petronius med sin vrede Mine igien. Hvad Priis, siger jeg, fand man sette paa saadan Karl?

Cosmoligoreus. Hvilket Priis han lyst.

Petronius. Paa en Pedant?

Petronius med Satten under Armen. Ah gunstige Herre! jeg stialder og bærer, naar jeg tænker derpaa. Men det er Herrens egen Befaling.

Cosmoligoreus. Perge, perge, bliv ved, bliv ved.

Petronius med sin bistré Mine igien. Du mener vel, at din Person er saa hellig, at man ikke tørde røre derved?

Cosmoligoreus. Jeg holder Eders Velbaarenhed ikke capable til saadan Gierning.

Petronius. Da holder jeg mig selv capable dertil.

Han giver ham et dygtigt Ørefigen, hvorpaa Cosmoligoreus taber sin Philosophie, tager ham i Saaret, slaer ham ned paa Gulvet, og træder paa ham. Petronius rejser sig op, og tager Slutten. Cosmoligoreus følger ham, og han skriger Simmel-høyt.

Cosmoligoreus. Placide, placide, mi Domine!

Petronius. Paa en Hundsvot?

Cosmoligoreus. Placide, placide.

Petronius. Paa en Slynge!

Cosmoligoreus. Placide, mi Domine!

Petronius med knyttede Næver. Hvis mine Hænder ikke vare for gode til at røre saadan Skurk = = =

Cosmoligoreus. Han modererer dog sin Iver.

Petronius. Saa skulde du strax faae en Næsestyver.

Cosmoligoreus efter nogen Taushed. O sancte Pythagora! ora pro nobis. Dette gaaer for vidt; nu fand jeg ikke tvinge mine Affecter længere, thi = = = O tota Philosophorum cohors! ora pro nobis. Staae Karl, Cosmoligoree! Jeg maa tvinge mine Affecter, jeg fand tvinge dem, de ere alt tvungne. Veni, vidi, vici. Bliv kun ved, Petroni!

Scen. 2.

Pernille. Jeronimus.

Pernille. Hvad mon det var for Skraal, ligesom een blev myrdet?

Jeronimus. Det maa have været Klammerie, hvorpaa denne Gade er temmelig frugtbar.

Pernille. Men jeg seer ingen.

Jeronimus. De maa alt være borte. Men lader os fuldføre den Tale, som vi havde derinde, angaaende min Søster. Jeg mærker, at hun bliver stift udi sin Mening, saa at det vil blive vanskeligt at bringe hende paa de rette Tanker.

Pernille. Alle Menneſter fand see, at denne Cosmoligoreus er ikke mindre end en ægte Philosophus; men Fruen er alleene Stof-Steen-blind herudi. Hun troer fuldkomelig, at han

han bær en reen Affection til hendes Person uden at have ringeste Henseende til hendes Velstand og Midler. Ad det er at beklage, at Øyene ikke engang kand aabnes paa Mennesker efter saa mange Exempler. Saa snart jeg saae den Mand, og hørte ham tale, mærkede jeg strax, at det var en Bedrager og Øyenskalk.

Jeronimus. Derudi kand jeg dog ikke bifalde dig, Pernille!

Pernille. Saa er da Hr. Jeronimus af Tanker med hans Søster?

Jeronimus. Nej jeg bifalder ey heller hende.

Pernille. Hvad Tanker haver han da om Manden?

Jeronimus. Jeg troer, at han bedrager sig selv, og at han er Philosophus udi sin egen Indbildning.

Pernille. Hvoraf kand det komme?

Jeronimus. Det kand komme af den u-rette Idee, som de faae om Philosophie udi de philosophiske Skoler, hvor de lære at kiende alting foruden sig selv. De fleste, som komme ud af saadanne Skoler, mene, at det er nok, at de isøre sig ærbare philosophiske Klæder, at de ideligen declamere mod Fejl, endogsaa deres egne, som de alleeneste see hos andre, men ikke hos sig selv. Man seer jo dagligen Exempler herpaa udi saa kaldne igienfødde og quint-essencierede Christne; mange af dem ere vel Øyenskalk, men der ere ogsaa mange, der virkelige bilde sig ind, at de ere Helgene. De ansee de hæsligste Fejl som store Dyder: Misanthropie kaldes hos dem Verdensforagt, Hævngierrighed og forfølgelse heder Nidkierhed, Melancholie og den sorte Galde heder Devotion og Buskamp, saa at de bryste sig af deres egne Fejl, hvilke de af Vildfarelse og Mangel paa egen Kundskab ansee som Himmel-Dyder, og derudover enten foragte eller ynke alle andre Mennesker, da dog ingen burde mere ynkes og foragtes end de selv. Hvis man gjorde ret Prøve med saadanne Folk, vilde man finde, hvorledes deres Dyder vilde holde Strik, og Øynene vilde aabnes paa dem selv, saa at de vilde klarligen see, at deres Hellighed bestod udi puur Indbildning.

Pernille. Hvad Prøve kunde man da best gjøre?

Jeronimus. Proven kunde blant andre være denne, nemlig at naar Missionarier skulde stiftes enten til Ostindien eller St. Croix, at tilbyde dem saadanne Poster, efterdi intet burde være dem behageligere, saasom de derved sige Lejlighed til at vise Prover paa deres Nidkierhed.

Pernille. Hillemand, det vilde blive en stor Fristelse for dem.

Jeronimus. Ja man vilde uden Tvivl i saadan Fald see mange at tabe deres martyriske Iver, at skule sig bag Buskene og sige, som der staaer i Ordsproget: Vi ere ingen Christne, men Hollændere. Saadanne og andre sine Prøver kunde gøres saavel paa dem som paa indbildte Philosopher, for at vise, at deres Christendom eller Philosophie var ikke ægte, men bestod alleene udi Indbildning.

Pernille. Jeg bifalder alt hvad Monsr. Jeronimus herudi siger; og rinder mig i Sinde et Middel, hvorved vor Philosophus Cosmoligoreus kunde lære at kiende sig selv, og hans u-ægte Philosophie kunde legges for Dagen, saa at baade han selv kunde cures, og Fru Leonora kunde tilligemed bringes paa andre Tanker.

Jeronimus. Hvorudi bestaaer da din Invention?

Pernille. Det kand jeg ikke saa strax sige; jeg maa ogsaa pønske lidt mere paa min Intrigue, hvorudi Msr. Jeronimus maa være mig lidt behjælpelig.

22. igienfødde og quint-essencierede Christne] Pietistene, som nylig under Christian VI havde spillet en saa stor Rolle her i Landet. — 27. Buskamp] tyffe Assentikeres Buskamp, Bodsøvelse. — 45-46. Vi ere ingen Christne, men Hollændere] Anecdoten fortælles i Solbergs „Epistler“, V, Sp. 480.

Jeronimus. Jeg vil gjerne herudi gaae dig til Haande.

Pernille. Monsr. Jeronimus skal alleene have at bestille med dette: Han skal søge Lejlighed at tale med Cosmoligoreus udi Lenrum, stille sig an som han er hans Ven, og i Fortrolighed give ham tilkiende, at der kand være Haab om Succes udi hans Ansøgning, og at intet holder hans Søster tilbage uden en liden Ambition, hvormed hun dog ikke lader sig mærke, og at det derfor er fornødent, at Cosmoligoreus i Tide søger om en Rang.

Jeronimus. Det vil vel blive vanskeligt at bringe ham dertil, saasom der er intet, hvormod han dagligen meer prædiker end saadan forfængelighed.

Pernille. Vil kun Monsr. Jeronimus herved bane mig Vej, saa skal jeg nok komme til mit Maal.

Jeronimus. Det kand jeg nok gjøre; jeg vil strax søge Lejlighed at tale med ham. Lad os nu gaae ind igien.

Scen. 3.

Petronius.

Her var det paa Stedet, hvor Slaget stod, og hvor min Principal lod see Prøve paa sin Philosophie. Vel er sandt, at jeg kunde have spart det Ørefigen, som jeg gav ham; men jeg kand derhos sige, at efterdem en ret Prøve skulde gøres, maatte jeg lade det komme an derpaa. Nu haver jeg Troen udi Hænderne, og mærker, at det er farligere at pirre ved en Philosophus end [staae] mod en Binde-Hund. Hvis han havde givet mig et Ørefigen igien, saa havde det kundet gaae lige op, og jeg kunde siges maa stee at have fortient det. Men dette var ikke Vrede, men Naferie; hvilket jeg siden har forestillet ham med saadan Eftertryk, at han med Taarene i Øynene har bedet mig om Forladelse og formanet mig til Taushed, at jeg ikke skulde røbe ham. Det har jeg lovet; jeg skal ogsaa tie dermed, saa vidt mig mueligt er. Men jeg seer Fruens Broder at staae ved Døren! jeg maa forette mit Værende og anmelde min Herre.

Scen. 4.

Petronius. Jeronimus.

Petronius. Hans Tiener, Herr Jeronimus! Min Herre lod formelde sin Respekt; han vilde fornemme, om det var Fruen belejligt, saa vilde han have den Ære at opvarte hende.

Jeronimus. I staaer at tale med hende selv; hun er nu hjemme.

Petronius. Hvis Hr. Jeronimus vilde have den Godhed at melde hende det, stede mig en Villighed; thi jeg er, sandt at sige, lidt bange for hendes Kammer-Pige.

Jeronimus. Hvi saa?

Petronius. Det synes som hun er en Zader af Philosophien; thi hun drev nyeligen Spot med mig.

Jeronimus. Ey, det maa en Philosophus ikke agte. Ellers skal jeg befrie eder fra den Frygt; jeg skal kalde hende ud af den anden Dør og holde hende med Snak saalænge, som I er derinde. Gaf I kun ind af denne Dør.

Jeronimus kalder paa Pernille. Petronius gaaer ind igiennem den anden Dør.

Scen. 5.

Jeronimus. Pernille.

Jeronimus. Nu kand jeg strax staae Lejlighed at tale med vor Philosopho; thi hans Famulus var nu just her for at melde ham an.

Pernille.

Pernille. Jeg saae ham ikke.

Jeronimus. Det kand nok være; thi jeg visede ham ind igiennem den anden Dør.

Pernille. Hvad var Aarsag dertil?

Jeronimus. Han sagde, at han ikke stioetede om at tale med dig, saasom han ikke kand lide forliebte Fruentimmer.

Pernille. Af vor sidste Samtale kunde han ingen Tegn merke til forliebelse.

Jeronimus. Jo mænd, han sagde, at du tog ham om Halsen og vilde kysse ham.

Pernille. Sy for en U-lykke! han er jo Philosophiens

har ladet mig anmelde hos hans Søster; jeg haaber ikke at komme i en ubeleylig Tiid.

Jeronimus. Nej vist ikke; jeg troer nok, at han bliver velkommen.

Cosmoligoreus. Hr. Jeronimus veed mit Vende?

Jeronimus. Ja jeg veed det nok, og jeg kand sige, at hans Person er ikke min Søster ubehagelig. At hun er noget tvivlraadig, og ikke strax kand resolve sig, dertil kand være visse mig ubekjendte Aarsager.

Cosmoligoreus. Kand Hr. Jeronimus ikke nogenledes tilgiette sig; saadanne Aarsager?

Famulus, at kysse Philosophiens Famulus er jo det samme som at kysse Philosophiens nok sagt.

Udi Begyndelsen af denne Samtale lister Petronius sig uformærkt tilbage, for at give sin Herre Svar.

Jeronimus. Ha ha ha! det var et artigt Indfald, Pernille! Jeg sagde ellers kun dette for Skiemt; thi jeg veed nok, at eders Samtale var ikke mindre end fierlig. Men der seer jeg Cosmoligoreus komme; nu vil jeg give mig i Snak med ham og bane Veyen til det Omtalte. Gik du til Side.

Scen. 6.

Cosmoligoreus. Jeronimus.

Cosmoligoreus. Hans Tiener, Herre Jeronimus! Jeg

16. artigt] vittigt, morsomt.

Jeronimus. Jeg kand ikke vide, om det kand reyse sig af en Fruentimmers-Skrobelighed. Man veed, at Hr. Doctors Medbeyler er en Rangs-Person. Jeg skulde ikke troe, at min Søster reflecterede paa saadant, efterdi jeg aldrig har mærket nogen Slags Forfængelighed hos hende; men efterdi Hr. Doctors Person staaer hende an, og hun dog bliver hengende udi hendes Tvilraadighed, er jeg falden paa de Tanker.

Cosmoligoreus. Jeg kand aldrig bilde mig saadant ind.

Jeronimus. Det er vanskeligt for mig saadant at troe; men jeg kand formedelst Mangel paa bedre Oplysning ikke finde nærmere Aarsag.

Cosmoligoreus. Hvad raader Hr. Jeronimus mig da herudi?

Jeronimus. Kunde Hr. Doctor ikke giøre Ansøgning om en anstændig Caraceter? Saadant var jo ham som en bekjendt meriteret-Person let at erholde.

Cosmoligoreus.

Cosmologoreus. Ah min Herre! jeg vilde heller døe end gribe til saadant Middel. Hvad vilde vel Folk i saa Maade domme om mig?

Jeronimus. Jeg raader Hr. Doctor hverken fra eller til herudi. Det er og kun en pur Præsumtion, som jeg haver om min Søster.

Cosmologoreus. Jeg vil ogsaa haabe, at hun ikke inclinerer til saadan Slags Forfængelighed. Jeg for min Part har fattet Inclination til hende, alleene efterdi jeg har hørt og mærket, at hun besidder visse philosophiske Ovaliteter, som jeg ved min Lærdom har i Sinde videre at bringe til Fuldkommenhed, om jeg kunde naae mit Maal og Sigte.

Jeronimus. Det er og i den Henseende, at hun har Egard for deres Person. Men ellers kunde Hr. Doctor ikke med Billighed estertales, om han efter andre brave Mænds Exempler anholdt om en anstændig Caracteer.

Cosmologoreus. Et got Navn og Rygte er en anstændig Caracteer; hvo som søger anden Slags Distinction, giver tilkiende, at han ikke kand distingveres ved egne Meriter.

Jeronimus. Men maa det ikke være behageligt for en brav Mand, at Regieringen i Henseende til hans Meriter distingverer ham med en Caracteer?

Cosmologoreus. Det tilstaaer jeg gierne; men naar han nyder en Rang efter egen Ansøgning, taber den all sin Glands. Saaledes er det med de fleste Folk, hvilke ved u-afsladelig Ansøgning og ublue Raaben incommodere Regieringen, og søge om at blive kaldne det, som de ikke ere.

Jeronimus. Jeg overlader alt dette til min Hr. Doctors eget Gotsfindende. Ellers kand jeg contestere, at min Søster aldrig haver ladet sig mærke med saadant, men at det er alleene min egen Præsumtion, som maastee kand være ilde grundet. Hr. Doctor maa ellers være forsikkred om min Velvillighed i at befordre hans Forehavende.

Cosmologoreus. Jeg er ogsaa forsikkred derom, og takker for hans gode Villie.

Scen. 7.

Cosmologoreus alleene.

Denne Samtale har bragt mit Sind udi nogen U-roelighed. Fruen har maastee ladet sig mærke noget dermed, skiont han foregiver, at det grunder sig alleene paa hans egen Præsumtion. Hvad er heved at giøre? Her staaer jeg som Hercules ved tvende Veye, og er udi Tvivlsraadighed, hvilken Vey jeg skal tage: Kierlighed til et Fruentimmer byder mig at tage den ene og Philosophien at tage den anden Vey. Hvis jeg adlyder Philosophien, staaer jeg i Fare for at miste det Bytte, som jeg fast haver udi Hænder; og hvis jeg alleene seer efter Byttet, synder jeg imod en Fundamental-Artikel, giver Philosophien et Grefsiggen, opofrer en ægte for en u-ægte Væ, og viser for hele Verden, at jeg er og har været en falsk Lærer. Vey, Cosmologoree! du maa holde Stand mod Fristelser; du maa lade see, at du est Philosophus, ikke alleene udi Ord, men endog udi Gierninger, og at dit Levnet svarer til din Lærdom. Du maa see til, at Philosophien ved dig ikke kommer i Foragtt; videas, nè Philosophia quid damni patiatur. Men mon jeg ikke gaær for vidt? Mon Philosophien byder at hade sig selv? Det kand vel ikke være; saadant Morale er alt for stærkt. Vi maa ikke saaledes raffinere paa Drder, at vi renoncere paa at være Mennesker. Intet Bud er saa stærkt, at det jo haver sine Exceptioner; Fornodenhed, som man siger, bryder alle Love.

11. Lærdom] Belæring. — 52. Lærdom] Lære.

Jeg maa derfor denne Gang = = = Zan bliver noget raus. Men, Himmel! hvad gjør du, Cosmologoree, legitimè create Doctor? Betænk dig, forend du gaær videre frem, og falder udi Snaren. Tænk, at jo større Fristelsen er, jo større er Proven; jo farligere Farvændene ere, hvorover du seylter, jo mere Væ er det for dig, naar du kommer i Havnen. Stat derfor still, vend om igien, og begiv dig paa den anden Vey, som fører dig paa den rette Stie, og viser dig den rette Værens Krone. Luf Øyene til for den bedragelige Løkke-Mad, vend Ryggen til [de] smigrende Sirener. Lindes um fejre dich. Men, Himmel! Bliet noget stille igien. Magneten, som drager mit Hiertes Jern, tillader mig ikke at gaæ tilbage: Video meliora probòque, deteriora seqvor. Zan falder derpaa udi Ærtase.

Scen. 8.

Petronius. Cosmologoreus.

Petronius. Mig langes at vide, hvorledes det vil lykkes for min Herre, og om han faaer noget endeligt Svar fra Fruen. Det er noget Æget med disse Fruentimmer; man kand ikke vide, enten de vil, eller de ikke vil. Landets Mode tillader dem ey heller at erklære sig strax. Det er i mine Tanker en ildegrundet Mode at sige ney med Munden, naar Hiertet siger ja. Men det staaer jo min Herre; mon han kand saa hastig have foretret sit Erinde? Her, Herre! har J allerede talet med Fruen, eller haver J endnu ingen Audience faaet?

Cosmologoreus udi Ærtase, sagte. Video meliora probòque, deteriora seqvor. Jeg seer og approberer det Gode, men følger det Onde.

Petronius. Har Herren saa snart foretret sit Værende? [Sagte.] Zan vil ikke svare mig.

Cosmologoreus bliver stede udi sin Hentykkelse.

Petronius. Jeg er bange, at Hr. Doctor har faaet en Kurv; thi = = =

Cosmologoreus bliver ved.

Petronius rykkende ham i Raaben. Ey, lad mig da faae et Svar.

Cosmologoreus bliver ved som før.

Petronius. Nu maa jeg af Nødvendighed bruge min Vækker igien. Zan staaer ham med Posen paa kinden.

Cosmologoreus rystende paa hovedet. Deteriora seqvor.

Petronius. Jeg mærker nok, at her vil nok et Slag til. Slaaer paa den anden kind.

Cosmologoreus. Wer da?

Petronius. Freund.

Cosmologoreus. Ey, Petroni! est du der?

Petronius. Seer Herren mig nu allerførst? Jeg har talet ham 4 Gange til og vækket ham een Gang forgiæves.

Cosmologoreus. Jeg stod hentykt udi dybe Tanker.

Petronius. Jeg er bange, at Hr. Doctor har faaet en Kurv.

Cosmologoreus. Jeg har endnu ikke talet med Fruen. Hendes Broder, som kom mig i Mode, sagde mig noget, som har sat mit Sind udi U-roelighed.

Petronius. Var det Ont eller Got?

Cosmologoreus. Det var hverken Ont eller Got.

Petronius. Saa mærker jeg, at en Philosophus ogsaa kand allarmes af indifferente Ting.

Cosmologoreus. Det er ey heller gandske indifferent.

Petronius. Det er hverken Ont eller Got, og dog er ikke indifferent; hvorledes skal man forstaae det?

Cosmologoreus. Det er alleene en Mistænkte, som maastee kand være ilde grundet.

Petronius.

Petronius. Kan en Philosophus og plages med en ugrundet Mistanke? Naar jeg legger alle mine Anmærkninger sammen, saa synes mig, at Philosophien faaer eet Ørefigen efter det andet; thi først = = =

Cosmoligoreus. Hold kun inde med dine Anmærkninger.

Petronius. Jeg vil kun fortelig opregne dem. Først siger jeg = = =

Cosmoligoreus. Jeg vil ikke høre din Snak.

Petronius. Det er ey heller nogen philosophisk Qualitet at stoppe sine Øren med Sandhed.

Cosmoligoreus. Jeg mærker nok, at du endnu bær Fortrydelse over sidste Medhandling. Jeg lod see temmelig Prøver paa Koldsindighed; men du gik omsider for vidt.

Petronius. Det er vist nok; jeg kunde nok ladet blive med de Trudler af Næsfestver.

Cosmoligoreus. Det er sandt nok.

Petronius. Thi at true saadan en brav Mand med Næsfestver er noget, som = = =

Cosmoligoreus. Det er jo nok, at du har sagt det een gang; det er ikke fornødent at repetere saadanne Sager.

Petronius. Men det var Herrens egen Skyld, at han ikke foreskrev mig, hvor vidt jeg skulde gaar; thi ellers havde jeg ingenlunde truet med Næsfestver.

Cosmoligoreus. Ey, holdt engang op dermed.

Petronius. Men det bestod dog alleene i Trudler, thi jeg erindrer ikke, at jeg gav Herren Næsfestver; men det forbandede Ørefigen, som jeg gav, det var min Ulykke.

Cosmoligoreus. Den kiedsommelige Snak, som du fører, kunde blive din Ulykke, hvis jeg ikke = = =

Petronius. Efter som Herren ikke kand taale at høre det, vil jeg ikke meer tale hverken om Næsfestver eller Ørefigen.

Cosmoligoreus saar. Jeg troer virkelig, at der er nogen Malice hos denne Karl.

Petronius. Men jeg fik Aarsagen ikke at vide, hvorfor Hr. Doctor ikke har talet med Fruen.

Cosmoligoreus. Det gøres ey fornødent at sige dig Aarsagen.

Petronius. Vil da Herren ikke tale med hende? Hun er hjemme.

Cosmoligoreus. Ney ikke denne Gang; jeg vil heller komme igjen om en halv Time, thi jeg har imidlertid noget at overlegge med mig selv.

Petronius. Skal jeg da lade Fruen vide, at Herren behøver en halv Time?

Cosmoligoreus. Ney det gøres ikke nødigt. Kom, lader os gaar hjem saalænge. Jeg maa være lidt for mig selv, og hvis nogen kommer og spørger efter mig, maa du sige, at jeg ey er inde.

ACTUS IV.

Scen. i.

Jeronimus. Leander. Pernille.

Pernille. Monfr. Jeronimus har banet Veyen gandske got for mig; jeg skal nok fuldføre Resten.

Jeronimus. Jeg kand ikke begribe hvad der vil blive af.

Pernille. Jeg derimod begriber det gandske got; jeg har studeret en halv Time paa den Kulle, som jeg skal spille, saa at jeg tvivler ikke om god Succes.

Leander. Men havde det ikke været bedre at betiene sig af en Mands-Person til at spille saadan Kulle?

Pernille. Det kunde være got nok; men hvor finder man Mands-Personer, der har saadant Hoved og Capacitet, som jeg har?

Jeronimus. Ansigtet alleene vil robe dig.

Pernille. Jeg har alt overvejet den Vanskelighed. Har J ellers anden Indvending at giøre?

Jeronimus. Ney aldeles ikke.

Pernille. Saa holder eders Mund. J veed jo vel, at de største Intriguer i Verden ere spillede af Fruentimmer. Naturen har begavet jer med Styrke, men os andre med Forstand. Det er min ringeste Konst at narre saadan Karl.

Leander. Vi vil gjerne give dig Æren og tilstaae, at din Capacitet er større end vor, hvis du kand føre din Intrigue vel ud.

Jeronimus. Men om han vil tale Latin med dig, saa staaer du der i en Maade.

Pernille. Saa siger jeg, at jeg taler ikke uden Græs; det har jeg hørt at han ey forstaaer, og saa vidt jeg har kundet erfare, saa trykker Latinen ham ey heller meget. Men syntes det Hr. Jeronimus, at vor Philosophus blev noget tankefuld af den Tale, som J havde tilsammen?

Jeronimus. Jeg kunde ey rettere see, end at han gif meget forvirret berr.

Pernille. Saa mærker jeg, at J har spillet jer Kulle vel.

Jeronimus. Ja hvad andet? Du kand deraf see, at Mandfolk har ogsaa Hoveder.

Pernille. Det er intet Beviis paa Hoved. Jeg seer deraf alleene, at J har erequeret det, som jeg har opspundet; og det er alt hvad man kand forlange af stakkels Mandfolk. Vi støbe Kuglerne, og J kand styde dem; vi concipere, og J som Copiister reenskrive. J faaer dog Skyld for de største Subtiliteter, skiont det Meste er Fruentimmer-Arbejd.

Jeronimus. Jeg vil ikke disputere meer derom, Pernille! Tiden tillader os ey heller at føre lang Snak; thi inden vi vide et Ord deraf, have vi Cosmoligoreus paa Halsen, thi han har allerede engang meldt sig an.

Pernille. Jeg vil strax ud, for at iføre mig mit Harnisk, det er at sige min philosophiske Dragt; og naar jeg har iført mig den, er jeg i alle Maader lige saa god Philosophus som han, thi den hele Viisdom bestaaer i Raaben.

Sun gaar ind.

Scen. 2.

Jeronimus. Leander.

Leander. Den Pernille er en forslagen Pige. Jeg er dog bange, at hun bliver robet, i Fald Cosmoligoreus bringer hende paa philosophiske Materier, som hun ikke forstaaer.

Jeronimus. Det kand dog hende sig, at hun ikke saa let bliver robet; thi hun har for et Fruentimmer temmelig god Læsning af moralske Bøger, og jeg har mærket, at hun forstaaer ogsaa mange philosophiske Termini.

Leander. Hvorledes kand hun formedelst Huusholdning faae Stunder til Læsning?

Jeronimus. Min Søsters Huusholdning er ikke meget stor; hun holder ogsaa denne Pige meest for at have Selskab, af hende, thi de læse begge om Dagen, og om Aftenen fortælle de hinanden, hvad de have læst. Men der seer jeg hende komme. Gid du faae Skam. Hun seer ud, som der kunde være Aristoteles selv. See engang, hvilken Zat og Kaabe hun har faaet, og hvilken philosophisk Mine hun har.

Scen. 3.

Pernille. Leander. Jeronimus.

Pernille. Hvo som siger, at jeg ikke er en stor Philosophus, forstaaer sig ikke ret paa Philosophie; thi jeg har jo Ordenens

Ordenens rette Dragt, Miner, Gang, Grimacer og alt hvad som udfordres af vore Tiders store Philosopher.

Leander. Der fattes kun alleene Lærdommen, som er det fornemste.

Pernille. Ly Snak! der behøver ikke saa megen Lærdom, som man bilder sig ind; hvad som jeg har anført, er det fornemste. Mon jeg ikke kand være lige saa god Philosophus, som Crispin udi Comoedien var Doctor Medicinæ, skont han intet havde lært uden at tale de Ord: Medicus sum, item at sige til alle Patienter: Tag Piller ind? Der er ingen anden Forskiel imellem mig og Cosmoligoreus uden denne, at hans Doctorhat er ham paafat af en Decano, men at min er paafat af mig selv.

Leander. Det gaar vel ikke an; thi ingen kand create eller skabe sig selv.

Pernille. Jeg mener, at enhver kand baade skabe og vanskabe sig selv. Naar jeg har lykkeligen spillet min Kulle, haaber jeg, at I to i det ringeste ikke disputerer mig Doctor-Graden.

Jeronimus. Vey vist ikke; du skal i saa Maade være gandske forvissert om Doctor-Graden. Men lad os sette Galstak til Side; thi førend vi veed et Ord af, har vi Doctoren paa Halsen.

Pernille. Han maa komme, naar han lyst; thi han skal finde mig bevæbnet fra Top til Taae.

Jeronimus. Vi andre maa da ikke være tilstede.

Pernille. Leander i det ringeste ikke; men det kand ikke skade, om Monfr. Jeronimus bliver her.

Jeronimus. Det er nok best, at vi gaae begge til Side; skont jeg kand ikke nægte, at jeg jo har stor Lyst at ansee dette Skuespill.

Pernille. I kand gaae lidt til Side og postere jer nær ved paa et Sted, hvor I kand høre alting uden at blive seet.

Leander. Det er sandt nok; lad os gaae lidt Korn tilbage.

Pernille. Fort! fort! der kommer han min Troe gandske alleene, uden at være gelejdet af sin Samulus. Han maatte gierne komme med; jeg kand afferge dem begge to. Det er dog bedre, at han kommer ene, saasom han ikke kiender mig.

Pernille giver sig en grundig Mine, spadserende frem og tilbage.

Scen. 4.

Cosmoligoreus. Pernille udi philosophist Dragt.

Cosmoligoreus. Jeg vil dog paa en subtil Maade friste Fruen, for at mærke, om det, som hendes Broder taledede om, er vel eller ilde grundet.

Pernille sagte. Jeg skal nok skaffe dig noget andet at tænke paa.

Cosmoligoreus. Men der seer jeg en Philosophus staaende udi dybe Tanker. Hvor mon han skriver sig fra? thi jeg kiender ham ikke.

Pernille. See der seer jeg een af mine Ordens-Brodre.

Cosmoligoreus. Salve, Domine Frater! Jeg troer nok, han er fremmed her paa Steden.

Pernille. Hans Tiener! Ja jeg er baade fremmed og ikke fremmed. Jeg er fød her i Landet; men jeg haver i mange Aar studeret min Philosophie udi Prag.

Cosmoligoreus. Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge om min Herres Navn?

Pernille. Saa vidt som jeg er et Menneffe, kaldes jeg Christen Paulsen; men saa vidt som jeg er en Philosophus, er jeg bekiendt med det Navn Chrestopolitanus de Praga.

8-10. som Crispin udi Comoedien var Doctor Medicinæ o. s. v.] „Crispin Latet og Doctor“, efter Sauteroches »Crispin médecin«, opført første Gang paa den danske Scene i September 1751.

Cosmoligoreus. Mig synes, at jeg har hørt det Navn tilførn.

Pernille. Mit Navn er bekiendt udi alle Læker og Vraaer over det hele hellige Romerske Rige. Men maatte jeg spørge om min Herres Navn?

Cosmoligoreus. Mit philosophist eller academist Navn er Doctor Cosmoligoreus til Tieneste.

Pernille. Ah det Navn er mig gandske bekiendt. Hans Døbe-Navn er jo Cosmus Holgersen?

Cosmoligoreus. Ja det er gandske ret; jeg hører, at min Herre kiender mig.

Pernille. Det er mig en stor Glæde at finde ham her udi god Sundhed.

De omfavne hinanden.

Cosmoligoreus. Hvor lange har da min Herre opholdt sig i Prag?

Pernille. Udi 24 Aar; og dog har jeg ikke forglemmt min Moders Maal, som han nok hører.

Cosmoligoreus. Jeg hører det med Forundring, og forundrer mig endnu mere over hans Stikkelse, thi han seer ud, som han neppe var 24 Aar gammel.

Pernille. Ha ha ha! 24 Aar gammel, og jeg er ikke langt fra 50 Aar.

Cosmoligoreus. Min Herre maa forlade mig, at jeg saadant ikke kand troe.

Pernille. Naar jeg siger ham min Levemaade, som er indrettet efter den nye Pragiske Philosophie, vil han let begribe, hvi Alderen ikke kand bide paa mig. Alting, Mad, Drifke, Sovn, Arbejd, Divertissement ic. er ligesom veyet udi Lod og Qvintin. Enhver, som vil underkaste sig en saadan regulered og philosophist Diet, kand komme til at bære sin Alder ligesom jeg.

Cosmoligoreus. Vilde min Herre ubesværgt forklare mig saadant?

Pernille. Jeg haver et gandske accurat Uhrverk, som er gjort af den store Mester Condolmeriano. Naar min Pige mærker, at Kloffen er 6 Minutter og 3 Secunder over 7 om Morgenen, kommer hun og vækker mig.

Cosmoligoreus. Hillemand, det er nye udregnet.

Pernille. Saaledes er alting. Saa snart jeg har drukket mine 5 Kopper Thee, spadserer jeg 156 Gange frem og tilbage paa mit Gulv. Derpaa setter jeg mig ned at studere, indtil min Kammer-Pige kommer ind med Middags-Maaltid, og da veed jeg, at Kloffen præcise er 11 Minuter og 6 Secunder over 12, thi det er just den Tid, som den store Pragiske Doctor Hermaphroditianus har foreskrevet. Mit Middags-Maaltid gaaer aldrig over 6 Retter.

Cosmoligoreus. Mig synes, at 6 Retter er vel stærkt for en Philosophus.

Pernille. Anordningen er saadan. Saa snart jeg har spiset, tager jeg min Middags-Sovn, og derpaa studerer, indtil min Kammer-Pige præcise til et vist Klokke-Slet kommer ind med en stoppet Tobaks-Pibe.

Cosmoligoreus. Men hvor kommer det, at min Herre lader sig opvarte af en Pige?

Pernille. Man har adskillige Tienester af en Pige, som man ikke kand have af en Tiener. Der er ellers en anden Hoved-Aarsag, hvorfor jeg bruger Piger til daglig Opvartning. Man er gemeenligen mere om med dem, naar de forsee sig, end imod Tienere; og det er en Philosopho anstændigt og magtpaaliggende for Sundheden, at man ikke overiles af Vrede.

Cosmoligoreus. Jeg troer, min Herre har Ret derudi; thi min Samulus bringer mig een og anden Gang ud af min philosophist Contenance.

31. ubesværgt, ubesværet, uden Fortrydelse.

Pernille.

Pernille. Saadant maa man for alting forebygge; thi Vrede og Affecter vanhelde en Philosophus, og forderver Sind og Legeme. Det er ved saadan Precaution, jeg har til Veye bragt mig en bestandig Sundhed; thi jeg har udi 20 Aar fast aldrig været vreed eller overilet af nogen Affect. Naar jeg har udfmoget min Pibe, spadserer jeg igien 156 Gange frem og tilbage over Gulvet; hvorpaa, hvis jeg ingen Visiter faaer, jeg setter mig ned til at studere igien, indtil Pigen kommer ind med Aftens-Maaltid, som bestaaer kun af 3 Retter, thi den store Medicus siger, at man maa spise maadelig om Aftenen. Derpaa tager jeg igien nogen Berøgelse, indtil Pigen omsider kommer ind, for at afløde mig; og saa gaaer hun bort, undtagen naar det er de tvende Nætter om Ugen, som jeg beholder hende hos mig.

Cosmoligoreus. Gillemand, tvende Nætter om Ugen!

Pernille. Ja det er Tirsdag og Torsdag Nat; thi der- udi lever jeg ogsaa efter philosophiske Regler.

Cosmoligoreus. Er det philosophiske Regler at ligge hos sin Pige?

Pernille. Ja vist, det er den 14de Artikel af min philosophiske Diæt eller Levemaade, som ellers er forfattet udi 62 Artikler, som jeg alle nøye iagttager.

Cosmoligoreus. Men det er jo syndigt.

Pernille. Aldeles ikke, min Herre! naar Intentionen der- ved er redelig, og Sielen er reen. Hvis det er en Synd, saa er det alleene Legemet, som synder, hvilket egentligen ikke kaldes Synd. Man maa ellers giøre forskiel imellem Venfkab og Begjærlighed; hvad jeg herudi giør, reyses sig alleene af oprigtigt Venfkab, som er en Zoved-Dyd, og ikke for meget fand recommenderes et Menneske.

Cosmoligoreus. Den Philosophie begriber jeg ikke.

Pernille. Det kommer deraf, at man her i Landet endnu henger ved den gamle Philosophie, som allerede er forkastet over det hele hellige Romerske Rige. Det er med Morale beskaffet som med de fleste andre Videnskabe, at de hvert hundrede Aar faae en nye Skikkelse. Det er ikke at beskrive, hvor meget man paa en kort Tiid udi Prag har raffineret paa det moralske Studium. Man henger endnu paa visse Steder udi de gamle Pedanterier, og scrupulerer over Bagateller og indifferente Ting, hvorved solide Studeringer og Videnskabe blivde for- sømte. Det var at onste, at man her lod aarligen nogle phi- losophiske Studenter reyse, for at forfremmes udi det rette Morale, som nu udi de meest polerede Lande florerer, og som alle honete Folk nu omstunder følge.

Cosmoligoreus. Men, Hr. Doctor = = =

Pernille. Min Herre tager ikke ilde op, at jeg erindrer ham om noget; jeg siger det ikke af Storagtighed. Han maa- skee veed ikke, at jeg er Hof-Rath udi Prag, og at man nævner mig med den Titel?

Cosmoligoreus. Jeg beder om Forladelse; Herr Hoff- Rath excuserer min Uvidenhed. Men strider ikke saadan for- fængelig Rang imod den ægte Philosophie?

Pernille. Det fand stride imod den u-ægte Philosophie, men ikke mod det nys antagne og af honette Folk approberede Morale; thi det er en honet Ambition, som udi sig selv heller fortjener Roes end Last.

Cosmoligoreus. Men er det philosophist at søge Gang og Sæde over andre?

Pernille. Saadant strider ikke imod den rette Philosophie, naar Ansøgning stee paa den rette Maade; saaledes at Almuen derved ikke forarges.

Cosmoligoreus. Hvorledes fand det vel stee?

Pernille. Det stee paa adskillige Maader, blant andre denne: en Mand for Exempel siger, at han selv intet agter

Rang og Titel, men at han ingen Roe haver for sin Zustrue, som ideligen plager ham; saa at det er alleene for hendes Skyld og for at have Fred udi Huset, at han mod sin Villie søger om en Titel. Saaledes haver jeg gjort, og derved be- friet mig for all Eftertale hos Almuen; jeg siger Almuen, thi det er ikke noddigt at betiene sig af saadan Undskyldning blant fornemme Folk, som veed hvad en honet Ambition er, og at den ikke strider mod Philosophien. Men der seer jeg en Tiener; vi maa afbryde vor Tale.

Cosmoligoreus. Det er ikke uden min famulus; han maa giørne høre hvad der tales, for at profitere deraf.

Scen. 5.

Petronius. De andre.

[Petronius.] Der seer jeg jo en ung Philosophus, som taler med min Herre. Den Karl maa tiligen være bleven Doctor.

Pernille. Lad eders famulus gaae til Side, medens vi tale sammen.

Petronius. Hvis det ikke var en Doctor, saa vilde jeg sværge paa at det var Leonores Pernille; thi de ere hinanden saa lige, som de kunde være støbte i een Form.

Cosmoligoreus. Hor, Petroni! gik til Side, saalange jeg taler med denne Herre.

Petronius. Jo meer jeg bestuer ham, jo meer han ligner hende.

Pernille. Lad ham gaae reent bort; thi jeg har andet af Vigtighed at tale om.

Cosmoligoreus. Gik kun hjem til dine Forretninger, Petroni! til jeg kalder paa dig.

Petronius. Ah Herre! jeg har og Lyst at tale med denne fremmede; han ligner een af mine Kiendinger.

Pernille. Gaae bort, naar jer Herre befaler jer. Sagte. Gid du faae en Ulykke med dine Kiendinger. [Søyt.] Hvad har Saul at giøre blant Propheter?

Cosmoligoreus. Gik strax bort, som jeg siger. Quid Saul inter Prophetas?

Petronius sagte. De siige: Hvad har Saul at giøre blant Propheter? Jeg kunde jo svare med en vis Dame: Han ledte efter sin Herres Æsler. Ha ha ha! Maalet er ogsaa, gid jeg faae Skam, Pernilles. Ha ha ha!

Gaaer bort.

Scen. 6.

Cosmoligoreus. Pernille.

Cosmoligoreus. Jeg staaer og grunder paa det, som min Herre siger mig om den Slags Ambition; thi jeg er just udi den Tilstand, som behøver gode Raad. Jeg tranger til en Titel og Rang for en vis Aarsag Skyld; men jeg har ikke dristet mig til at giøre Ansøgning derom, saasom menige Mand her i Landet holder saadant for at være en Philosopho u-an- stændigt.

Pernille. Jeg siger ham, at man her i Landet henger ved det gamle forslidte Morale, som nu er ikke meer i Brug, og at en saadan Ambition aldeles ikke strider imod Philosophien.

38—39. Jeg kunde jo svare med en vis Dame: Han ledte efter sin Herres Æsler] Udg. kan ikke siige, hvem denne Dame var, som gjorde en vittig Anvendelse af hvad der i 1. Sam. 9—10 fortælles om Saul, at han, dengang han traf Samuel og kom ind i en Skare Pro- pheter, var drager ud i det Vrende, at opsoge nogle Æsler. — 39. Maalet] Maalet, Stemmen.

Cosmoligoreus.

Cosmoligoreus. Man vil dog ikke underkaste sig Almuens Æfvertale, som forarges over saadant.

Pernille. Hvorledes kand Almuen forarges over det, som den ey faaer at vide? Jeg har jo sagt, at Ansøgningen kand skee under en honet Prætext. Hør, min Herre! er han gift?

Cosmoligoreus. Nej jeg er endnu ikke gift.

Pernille. Er han forlovet?

Cosmoligoreus. Ja halv-veges; thi jeg har fæstet mit Hjerte til en Enke, som her boer. Jeg har anmodet hende om Ægteskab, men har endnu intet fuldkomment Svar faaet; nogle mene, at jeg kunde facilitere Tingen ved at erhverve mig en Æres-Titel.

Pernille. Ey, min Herre! der haver han jo den allerbedste Prætext og Lejlighed. Han kand udi Ansøgningen efter Landets Mode præcludere om den liden Uttraae, han selv haver efter Rang og Titel, og styde Skylden paa Enken, foregivende, at hun som et skrøbeligt Fruentimmer anmoder ham til at giøre saadan Ansøgning, og at det er alleene for at føye hende, saadant Steer.

Cosmoligoreus. Men jeg er bange, at hun faaer saadant at vide; thi jeg kand for visse ikke siige, om hun selv er for Rang. Det er alleene en Præsuntion, som jeg har giort mig.

Pernille. Vil han kun levere mig sin skriftlige Ansøgning; jeg skal gaae gandske behændigen dermed til Verks, og som jeg her haver allerede store Demer paa de rette Steder, skal jeg mage det saaledes, at han inden faa Dage skal naae sit Maal. Imidlertid, naar han taler med Enke-fruen, kand han lade, som om man mod hans Villie vil paatrykke ham en Rang, og siige, at han med Hænder og Fødder vil stræbe derimod, for at vise Prove paa sin Philosophie. Naar saaledes gaaes til Verks, erholder han sit Sigte og uden den grove Almuens Æfvertale.

Cosmoligoreus kysende paa hans Haand. Adh min Herre! det var en lykkelig Tid, paa hvilken jeg traf min Herre; han har letter en stor Steen fra mit Hjerte, thi jeg var forhen gandske tvivlraadig. Paa den ene Side stod mig for Øyene Folks Æfvertale, og paa den anden Side frygtede jeg for Hinder udi mit Frierie; men nu er Knuden løst, og jeg reder mig med Reputation ud af Sagen.

Pernille. Jeg vil strax følge min Herre til hans Huus og der dictere ham, hvorledes Ansøgningen philosophice skal opsettes.

Cosmoligoreus. Men hvormed kand jeg forstyldte saadan Velgierning?

Pernille. Ey, tal ikke derom; jeg tiener Folk med Fornyelse. Jeg holder det ogsaa for en Pligt at forplante her udi Landet den nye Philosophie og at udrodde det gamle Pedanterie; thi, sandt at siige, det er mit fornemste Ærende her udi Landet.

Cosmoligoreus. Vil da min Herre ubesværgt følge mig?

Pernille. Ja gierne.

Scen. 7.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Ha ha ha! Det er en forslagen Pige. Jeg mærker, at hun vil have hans skriftlige Ansøgning i Hænder, for at overbevise hendes Frue, at han er kun en Philosophus af Navn.

Leander. Og at han er en Lyfker og Øyenskalk.

Jeronimus. Det dog ikke faa meget som for at vise, at han er alleene udi egen Indbildning Philosophus. Thi det kand være, at han selv bilder sig ind at være det, han virkeligen ikke er; ligesom man seer mange, der udi philosophiske

Skoler og Collegier oplæres udi Vildfarelser, og faaer en falsk Idee om Philosophie, saa de bilde sig ind, at den bestaaer udi Raabe, Skieg, Egenfindighed eller udi puur Theorie, skiont de rette Læremestere bør ikke faa meget besitte sig paa at giøre deres Disciple lærde som at giøre dem gode og dydige. Nu er han kommen under anden Information, som er end meer gall end den, han har faaet i sin Skolegang.

Leander. Monfr. Jeronimus mener den Pragiske Philosophie? Ha ha ha! Saa tit jeg tænker derpaa, maa jeg forundre mig over denne Piges Capacitet. Jeg var alleene bange for at hun outrerede Tingen for meget.

Jeronimus. Jeg ikke; thi naar man først har indpræntet nogen høye Tanker om sin Person og Lærdom, kand man siden let faae ham at troe hvad man vil, helst naar det flatterer eens egen Tilbøvelighed. Thi ingen Lærdom kunde komme Cosmoligoreo meer til Pas end den, som indeholdes udi det Pragiske Morale, hvorudi Rang-Syge giores til en honete Umthing og til en philosophisk Dyd.

Leander. Men hvad skal man siige om den 14de Artikel, som tillader en Mand at ligge hos sin Pige 2 Nætter om Ugen uden at bedrive Synd?

Jeronimus. Hun førte dette gandske vel ud, først ved at foregive, at saadant stede efter den store Pragiske Doctors Præscription, dernæst ved at vise, at saadant kand skee uden Synd, naar Intentionen er god, og Sielen er reen. Thi hvor u-rimelig saadan Lærdom end er, saa seer man dog, at den antages af alle Fanaticis.

Leander. Pigen er stemplet, og fortjener at doctoreres. Jeg ansaa med Forundring, hvorledes hun redede sig ud af den Fristelse, som Tieneren bragte hende udi.

Jeronimus. Ja det samme var den artigste Scene. Jeg haaber, at hun vil lykkeligen fuldende Tingen, som hun har saa vel begyndt.

Leander. Hvad mon hun videre vil giøre?

Jeronimus. Det vil hun ikke siige; jeg tør ey heller giøre mig saa dristig at spørge den store Pragiske Doctor derom, vil derfor lade det Øvrige komme an paa hende alleene. Jeg skal ellers give Monfr. Leander videre Underretning derom og advare ham, naar Tiid er at lade sig indfinde.

Leander. Adieu, Hr. Jeronimus! Jeg recommenderer mit Anliggende paa det Beste.

Jeronimus. Han maa ikke tvivle om min Velvillighed. Adieu!

ACTUS V.

Scen. 1.

Pernille i philosophisk Dragt. Cosmoligoreus.

Pernille. Jeg mener, Hr. Collega! at Ansøgningen saaledes kand passere.

Cosmoligoreus. Ja vist; jeg er kun alleene bange, at Fruen, som jeg styder Skylden paa, kand faae Indholden at vide, og at jeg derved kand fordærve min Sag.

Pernille. Hun kand i det ringeste ikke faae det saa snart at vide. Naar han først erholder hvad han søger, og bliver gift med Fruen, jævner alting sig selv, og hun, for at menagere hendes Huusbonde, tager efter andre Fruers Exempel gierne Skylden paa sig. Det er os nu kun om at giøre at have Prætext til Ansøgningen, ikke fordi den i sig selv er forfængelig eller stridig mod den rette Philosophie, men efterdi Hr. Collega selv ideligen har prædiket derimod for Mangel af Kundskab om det rette og grundige Morale.

Cosmoligoreus.

Cosmologoreus. Det er sandt; jeg og alle mine Ordens-Brodre have anseet denne Sogen efter Rang og Titler som en stor forfængelighed.

Pernille. Det kommer deraf, at han og hans Ordens-Brodre have haft slet Skolegang; men jeg haaber, at de inden kort Tid skal blive bedre oplyst, thi jeg har i Sinde her at lade et Skrift komme for Lyset, hvorudi jeg skal forklare de fornemste Artikler af den Pragiske Philosophie, saa at Øyene skal aabnes først paa dem og siden paa den hele Udmue, saa at enhver herefter skal vide at gjøre forskiel imellem forfængelig Vergierighed og honete Ambition.

Cosmologoreus. Hr. Hoff-Rath gjør mig og det hele Land en vigtig Tjeneste dermed. Jeg langes efter at see det Skrift.

Pernille. Han skal snart faae det at see, og skal han deraf tydeligen lære, at han og andre hidindtil have kun været Philosophi i deres egen Indbildning. Vil han nu kun overlevere mig Ansøgningen, som jeg strax skal befordre paa den beste Maade? Imidlertid kand han forrette sit Lærende hos Fruen og foregive, at man imod hans Villie vil paatrykke ham en Titel, for at høre hvad hun dertil vil sige.

Cosmologoreus. Det vil jeg og gjøre. Adieu saalænge!

Scen. 2.

Cosmologoreus alleene.

Alt hvad denne gode Hof-Rath lærer, synes i Førstningen at være falskt; men naar man med Skionsomhed betragter det, saa er det en sund Philosophie, rensed fra gamle Præjudicier og Pedanterie. Man maa ogsaa troe, at en saadan anseelig Mand har noye overvejet alting, saa at man derfor paa hans Autoritet kand sikkert grunde sine Meninger. Nu kommer jeg til at begive mig i Skole paa nye igien og at gaae op ligesom fra Sinke-Lectien, saasom jeg mærker, at den Philosophie, som jeg hidindtil har gjort Profession af, gaaer ud af Moden. Man maa ret glæde sig ved at see Videnskaben saaledes dagligen at tiltage, og er det en Philosophi Pligt at til Side sette alle gamle Meninger, saa ofte han hører anden Lærdom, som er bedre grundet. Men jeg maa forrette mit Lærende.

San banker paa.

Scen. 3.

Pernille udi sine egne Klæder. Cosmologoreus.

Pernille. Vil min Zerre tale med nogen?

Cosmologoreus. Jeg studser ved at see hende, min fiære Mademoiselle! thi just i dette Øyeblik forlod jeg en lærd Mand, som ligner hende paa et Haar.

Pernille. Det er mig fiært, at jeg ligner en lærd Mand; ellers er ikke underligt, at blant saa mange tusinde Ansigter eet kand være et andet ligt. Har min Hr. Doctor ikke seet vor Koffe-Pige?

Cosmologoreus. Ney ikke det jeg veed.

Pernille. Hun ligner min Troe Doctors Famulus saa livagtig, som de kunde være stobte i een Form; sær udi Ryggen og bag til.

Cosmologoreus. Ja vi ere hinanden alle lige i den Ende, ha ha ha! Men maatte jeg spørge, om hendes frue er hjemme? Hvis saa er, og det falder hende beleyligt, vil jeg have den Ære at opvarte hende.

Pernille. Fruen er til Tjeneste; hun er ved Haanden, og strax vil komme ud.

30-31. og at gaae op ligesom fra Sinke-Lectien] og ligesom at gjenneegaae Skolen fra den nederste Klasse af.

Scen. 4.

Cosmologoreus. Eleonora.

Cosmologoreus. Jeg beder om forladelse, at jeg tvende Gange i Dag har incommoderet Fruen med min Besøgelse. Jeg fik den første Gang formedelt andres Narvarelse ikke Lejlighed ret at tale om mit Unliggende, som jeg skriftligen har givet tilkiende. Jeg lever i den forsikring, at Fruen lader sig ikke forede af misundelige Mennesker at bortkaste de gode Tanker, som hun engang har fattet om min ringe Person, og at jeg denne Gang faaer et trosteligt Svar, hvorved mit Sind kand settes i Roelighed. Jeg vidner for Himmelen, at jeg alleene har forelsket mig i Fruens Dyder og philosophiske Ovaliteter.

Eleonora. Jeg har aldeles intet tabt af de gode Tanker, som jeg har baaret til hans Person; men at give saa hastig en fuldkommen Resolution er ikke anstændigt. Alt hvad kand sige denne Gang, er dette, at jeg haaver stor Æstime for Hr. Doctor, og at han derfor ikke maa bortkaste Haab om at succedere udi hans Ansøgning. Men = = =

Cosmologoreus. Ah det Ord Men er et Tordenflag for mig; jeg er bange, at Fruen scrupulerer over min Stand, og at hun tager i Betænkning at indgaae et u-lige Ægteskab.

Eleonora. Hvo har bragt ham paa de Tanker?

Cosmologoreus. Nogle have villet bilde mig saadant ind; og saasom de samme ere saavel Fruens som mine egne Venner, saa have de hemmeligen og mod min Villie og mit Videnskab søgt at erhverve mig en Æres-Titel, hvilken jeg dog aldrig modtager.

Eleonora. Det skulde jeg ogsaa troe. Men er Hr. Doctor ellers forviffet om at saadant er i Gierde?

Cosmologoreus. Ja desvær; men jeg skal med Hænder og Fødder sette mig derimod, thi jeg taber derved alle de høye Tanker, som folk har haft om min Person.

Eleonora. Hvis en Titel bliver ham u-afvidende confereret, kand han intet tabe derved; thi saadant tilkiendegiver ingen Begierlighed efter Ære, men er alleene et Naades-Tegn, som viser, at Regieringen reflecterer paa hans Meriter.

Cosmologoreus. Jeg mærker nok, min fiære frue! at hvis saadant stede, vilde det ikke være hende imod.

Eleonora. Det vilde være mig hverken med eller imod; jeg er gandske indifferent udi slige Sager. Jeg kand gratulere dem, som den høye Øvrighed beærer med en Rang af egen Motif, efterdi det er et Naades-Tegn; jeg laster derimod dem, som betle om saadant, efterdi derved robes deres Zovmod og forfængelige Vergierighed.

Cosmologoreus. Paa hvad Maade saadant end skeer, saa er det ingen Zirath udi en Philosophi Liv.

Eleonora. Naar det skeer paa den første Maade, er det ey heller nogen Vanheld.

Cosmologoreus. Ey, min fiære frue! hun har herudi ikke lige Principia med mig. En Philosophus jires af intet andet end af sine egne Dyder og indvortes Valeur. Men der seer jeg folk at komme ud; maa jeg træde lidt ind med Fruen, at vi kand tale sammen udi Lenrum?

Eleonora. Ja gierne; vil han da ubesværgt træde ind med mig?

Cosmologoreus. Jeg haaber, at jeg saavel herudi som udi andre Ting skal bringe Fruen paa bedre og mere philosophiske Tanker; thi mit Sigte er alleene at bringe hendes naturlige Dyder til større fuldkommenhed.

Eleonora. Jeg skal lade mig finde gandske lærvillig.

De gaaer ind.

42. Vanheld] Vanziir, Besfjæmmelse.

Scen. 5.

Scen. 5.

Pernille. Jeronimus. Leander.

Pernille. Jeg seer, at de ere alt borte; ret nu skal Comoedien spilles.

Leander. Er Fruen ikke underrettet om denne Intrigue?

Pernille. Nej det er sikkerst ikke at underrette hende derom; hun kunde maaskee ellers sette sig derimod, saasom hun er medlidend og om oer at prostituere nogen.

Jeronimus. Skal vi være tilstede, naar dette Skuespill gaaer for sig?

Pernille. Ja hvad andet? J har kun at iagttage dette: Monsr. Jeronimus kommer først her ud, naar vor Philosophus tager Afsted med Fruen; men Monsr. Leander bier, indtil han horer, at der bliver Allarm.

Jeronimus. Hvad Allarm kand her vel blive?

Pernille. Mener J vel, at det kand gaae af uden Allarm, naar Ansogningen, som jeg overleverer, offentlig udi hans Paahor bliver oplæst? Man vil derover see hans Philosophie udi fuld Fyr og Flamme. Givrer J kun alleene hvad jeg siger; jeg skal nok udføre Resten.

Jeronimus. Mangen virkelig Hof-Rath fortienet ikke den Titel bedre end du.

Pernille. Derudi har J maaskee ikke stor U-ret. Men der seer jeg Pedantens Tiener; han kommer nok for at lede efter sin Herre. Han har sin Vækker med sig, hvilket dog nu ikke giores nodigt, thi hans Herre skal, naar Legen gaaer for sig, nok blive opvakt af Soerne. Lader os gaae til Side saalænge.

Scen. 6.

Petronius alleene.

Min Herre bliver noget længe borte. Jeg maa tale med ham, skiont jeg haver ikke meget Lyst at komme her. Det er en forbandet Pige, denne Pernille; hun har kun liiden Respekt for Philosophien. Men jeg troer nok, at Doctoren recommenderer hende saaledes hos Fruen, at hun herefter holder sig i Skindet. Min Herre er vel en stor Philosophus, saalænge man lader ham være i Roe; men det tiener ikke at pirre meget ved ham, det kand jeg og min Nyg vidne. Men der seer jeg at han kommer ud tillige med Fruen. Jeg vil holde mig her lidt tilside.

Scen. 7.

Leonora. Cosmoligoreus. Petronius.

Pernille i philosophist Dragt.

Leonora. Jeg fatter det altsammen, Herr Doctor! og tager mod hans gode Lærdom. Hav et Par Dage Taalmodighed, saa skal han faae min endelige Resolution.

Cosmoligoreus. Jeg faaer at oppebie den Tiid; recommenderer mig imidlertid. Men der seer jeg den Pragist Doctor komme; han vil nok tale med mig.

Leonora. Er det en practist Doctor?

Cosmoligoreus. Ja han er baade practist og Pragist; det er en stor Mand, som jeg nyeligen er kommen i Kundskab med. Hans Tiener, Hr. Hoff-Rath! Her seer han den dydige Fru, som jeg har bestrevent.

Leonora sagte. Det Ansigt er mig bekendt; mig synes, at han ligner min Pernille.

Cosmoligoreus tager Pernille til Side. Har Hr. Hoff-Rath efterkommet sit gode Lofte?

Pernille. Nej men nu er jeg paa Veyen; det skal ikke blive forsomt. Jeg maa ved denne Lejlighed hilse paa Fruen.

Hendes Tiener, min dydige Fru! Jeg haaber at komme meer i Bekendtskab med hende, og det ved Lejlighed af denne min gode Ven, sær om han lykkes i sit Forhavende, hvorefter jeg ikke kand tvivle, thi om Fruen vil forandre sin Strand, kand hun aldrig giøre bedre Vall. Jeg vil ikke rose ham, fordi han er min Ven og Ordens-Broder; men jeg kand sige dette, at han er Dyden selv.

Cosmoligoreus sagte. Han taler som en oprigtig Ven og en ærlig Mand.

Leonora. Har han allerede aabenbaret min Herre sit Anliggende?

Pernille. Ja vist; der er ingen Hemmelighed imellem os to. Jeg tiener ham med Fornøjelse, og gior mig i Dag Umage med at befordre hans Ansogning.

Cosmoligoreus sagte. Hvad Vækker er dette? Jeg troer ikke, at = = =

Leonora. Hvad er hans Ansogning?

Pernille. Fruen veed jo vel, at han søger om en Rang?

Leonora. Det er meer, end jeg veed eller kand troe.

Cosmoligoreus sagte til Pernille. Hvad Diavelen vil dette sige? Hr. Hof-Rath! vil han her prostituere mig?

Pernille. Ey, Hr. Collega! lar mig kun raade; jeg skal saaledes føre min Tale, at han skal takke mig. Hor, min fiære Fru! jeg mærker, at hun er noget mysterieuse; det er en Ting, som er imellem os, og kommer ikke videre. Hr. Cosmoligoreus er og forsikret om at Fruen ikke fortryder derpaa, at han i Ansogningen har berient sig af hendes Navn.

Leonora. Af mit Navn? Hvad vil det sige?

Cosmoligoreus trækkende ham til Side. Jeg er jo skammelig forraad.

Pernille. Hav dog Taalmodighed, og hør Enden, saa skal han takke mig. Til Leonora. Det vil sige saa meget: at efterdi han som en Philosophus holder det uanstændigt at søge om Rang, saa har han taget sig den Frihed at skyde Skylden paa Fruen, forhaabende, at om saadant kom hende for Ørene, hun ingen Fortrydelse vilde bære derover, saasom man pardonerer et Fruentimmer saadan Skrobelighed. Thi hvad som hos Mandes-Personer lastes som Urigterighed, og kaldes Rang-Syge, heder hos Fruentimmer en hønet Ambition.

Cosmoligoreus sagte. Gid du faae en U-lykke for mig, som du saa forhaaner.

Leonora. Hvad horer jeg? Skal jeg være hans Skul og Dekte? Jeg skal strax offentlig give det tilkiende, saa at alle skal faae at vide, at han er en Legner og Bedrager.

Pernille. Ey, min smukke Fru! vær dog ikke saa hastig. Betænk = = =

Leonora. Jeg skal betænke ham saaledes, at han aldrig skal bedrage nogen videre.

Cosmoligoreus. Troe ham ikke, velbaarne Fru! han farer med Usandhed; det er en Bedrager.

Pernille. Eftersom jeg stieldes for en Bedrager, saa maa jeg, for at redde min Ære, fremvise hans egenhændige Skrift.

Cosmoligoreus. Troe ham ikke; det kand være noget, som han kand have skrevet i mit Navn, for at forspilde min Credit.

Pernille. Der vil vel findes nogen, som kiender hans Haand.

Leonora. Min Broder kiender uden Tvivl Haanden. Hor, Monsfrer! kom strax herud.

Cosmoligoreus. O infandum & inexpiabile scelus.

Pernille. Hor, Monsieur! kiender han Haanden i dette Skrift?

Jeronimus. Ja vist, det er Doctor Cosmoligorei Haand.

Cosmoligoreus tramper paa Gulvet, og truer; hvorpaa Leander efter Afstale kommer ud.

Pernille.

Pernille. Vil han oplæse Skriftet tydeligen?

Jeronimus læser: Gunstige Øvrighed! jeg har fæstet mine Tanker til en Enke-Fru ved Navn Leonore og anmoder hende om Egteskab. Samme Enke-Fru har dertil ikke fundet sig uvillig; men saasom hun er plaget med Rang-Syge, har hun ikke villet giøre mig Egteskabs-Koste uden med de Vilkaar, at jeg først erhverver mig en anstændig Caracteer. Jeg har med grædende Taare forestillet hende, at saadan Ansøgning var mig haardere end Døden, saasom den gandske vilde odelægge min Reputation; men jeg haver med Graad og Bonhidindtil intet kunnet udvirke. Hvorudover, saasom min Kiærlighed er saa stor, at jeg ingenlunde fandt renoncere derpaa, saa nodes jeg at bide udi et suuet Eble og at fornægte mig selv. Min ydmygste Ansøgning er derfor, at = = =

Medens dette læses, spadserer Cosmologoreus frem og tilbage med store Øbhavelser, og Petronius staaer og stirrer paa Jorden.

Leonora. Det er nok; det er en Logner og Ere-Tyv.

Sun tager Memorialen, river den i Strykker, og kaster Cosmologoreus Strykkerne i Ansigtet, gaaende derpaa ind.

Jeronimus. Det var en hæslig Strøg af en Philosophus.

Pernille. Ja det maa han nok sige; at tillegge en brav Dame sin egen Fejl!

Cosmologoreus. Ah jeg fand ikke meer; jeg stunker ned udi Jorden.

Jeronimus. Hvad har J vel at sige til eders Forsvar?

Cosmologoreus. Jeg haver dette at sige, at jeg er falden udi en Forræders Hænder.

Pernille. Den er ingen Forræder, som legger falske Dyrer for Dagen.

Cosmologoreus. Du har lagt for Dagen, at du er en Spidsbube og ingen Pragist Doctor.

Pernille. Det er skammeligt at høre saadant.

Cosmologoreus. Ney det er skammeligt at giøre saadant.

Pernille. Hvad skammeligt har jeg gjort? Gierningen er jo eders.

Cosmologoreus. Det er din Gierning, som du har forledet mig til.

Pernille. Kand en stor Philosophus saa let tages ved Næsen?

Cosmologoreus. Ingen fand tage sig vare for en listig Gaudieb.

Pernille. Ney dette gaaer for vidt; jeg maa have Satisfaction.

Cosmologoreus. Du skal bekomme Satisfaction i Galgen.

Jeronimus. Det er den skønneste philosophiske Disputation, som fand blive holden.

Petronius. Det synes mig ogsaa.

Pernille. Hør du, som est hans famulus eller Discipel, fand du ikke hielpen din Herre? Kom hid og respondeer under ham; du hører jo, at han allerede er sat i Bænken.

Cosmologoreus. Jeg agter ikke at disputere med en Misdeeder paa den sædvanlige Maade. En Stok, Pidsk og knyttet Næve maa her alleene bruges.

Pernille. Jeg er bereed til alting; kom an, affast din Kaabe, saa skal jeg og affaste min.

Cosmologoreus. See der ligger min Kaabe.

Pernille. See der ligger ogsaa min.

Derpaa bryde [de] samtligen ud i høy Latter, naar de seer Pernille i hendes Pige-Klæder.

Cosmologoreus. O stupendam Metamorphosin!

Petronius. Ah Himmel! det er jo Leonores Kammer-Pige, som har spillet Gæk med min Herre.

Pernille. Ja det er ungefær saaledes. J maa fortælle denne Historie til enhver og legge dertil: Pernille fecit!

Cosmologoreus falder i Extase, og hænger med Hovedet.

Petronius. Herre! det er Fruens Kammer-Pige, som har narret ham.

Cosmologoreus bliver ved at grunde.

Petronius. Jeg siger, at det er Fru Leonores Kammer-Pige; den samme, som i Formiddag talede saa bespottelige Ord mod den hellige Philosophie.

Cosmologoreus bliver ved.

Petronius. Ey, luk dog Øyene op; see, hvorledes vi ere bedragne.

Cosmologoreus bliver ved.

Petronius. Ney nu maa jeg af Nødvendighed bruge min Vækker.

Giver ham et dygtig Slag paa kinden.

Cosmologoreus. Ey, saa skal du faae en U-lykke og alle de andre; jeg skal myrde eder, saa mange som J ere.

Han tager en Stool og forfølger dem, Leander, Jeronimus og Pernille tage Slugten, og Petronius bliver staaende et Stykke fra, stælvende.

Scen. 8.

Cosmologoreus. Petronius.

De staae længe stiltiende, med nedslagne Hoveder.

Cosmologoreus. Petroni!

Petronius. Herre!

Cosmologoreus. Jeg haver forlobet mig. Jeg beder dig om Forladelse.

Petronius. Jeg pardonerer gierne Hr. Doctor; men vil han vel pardonere andre, der saaledes har drevet Spot med ham?

Cosmologoreus. Ja vist; jeg er bleven et gandske andet Menneffe. Nu begynder jeg allerførst at kiende mig selv og at mærke, at min Philosophie har været ilde grunderet, og at jeg alleene har været Philosophus udi egen Indbildning.

Petronius. Vil Herren lade den Spot blive uhyænnet, saa bekiender jeg, at hans Philosophie gaaer for vidt.

Cosmologoreus. Jeg vil ikke alleene lade den blive uhyænnet, men takke den Pige, som har aabnet mine Øyen, og paa eengang har lært mig mere, end som jeg all min Tiid har lært udi Skoler og philosophiske Collegier.

Petronius. Dette begriber jeg ikke; thi denne Spot har saaledes opvoert mit philosophiske Kallun, at jeg er færdig at sette Ild paa Huset.

Cosmologoreus. Hos mig derimod har den gjort langt anden Virkning; thi jeg anseer denne Pige som en Medicus, der ved Remedier, skiont noget skarpe, har cureret mig. Jeg mærker, at den Philosophie, som gemeenligen læres udi vore Skoler, bestaaer udi pure Ord; vi lære at tale om Dyrer, men vi lære ikke at practicere dem. Vi lære at kiende Dyrer, Træer og Planters Egenkab, uden at blive undervisede udi egen Kundskab; ja vi lære at see Skieven udi andres, men fand ikke see Zielken udi vore egne Øyen. Saa at vi komme ud af Skolerne lærdere, men ikke bedre og dydigere. Vore Læremestere bedrage os ved deres udvortes Ansæelse, ved deres Skiægg, Klæde-drugt og philosophiske Grimacer; de bilde os ind, at Philosophie bestaaer derudi, item stedse at declamere mod Verden og at igiennemhegle de Laster, som vi selv ove. Vi søge ikke at udelede Sandhed, men stræbe kun blindt at følge vore Læremesteres Mening. Det gaaer os, som gemeenligen udi Selskab; naar een gisper, saa gisper alle andre tillige med ham. Vi følge blindt deres Lærdom, om hvilke vi have engang fattet høye Tanker; og de vildfarende Principia, som vi udi Ungdommen have faaet, hænge stedse ved os, saa at vi forsvare dem med største Haardnakkenhed.

57. gisper] gaber.

Petronius.

Petronius. Jeg mærker, at det er sandt; thi enhver forsværet sin Sects Lærdom.

Cosmoligoreus. Viffeligen; thi han besitter sig kun paa at forklare og forstaae sin Læremesters Mening uden at erhverve egen Mening. Det gaaer til udi Philosophie som udi Religions-Sager. Hvo der er opdragen udi en Mahomedansk Skole, holder Mahomeds Lærdom alleene for Sandhed; og hvo der er opklækket udi en Synagoge, setter sit Liv til for den Jødiske Troe. Thi den Lebedighed, man har fattet for sine Lærere, forarsager, at man hverken vil eller kand finde Sandhed.

Petronius. Paa den Maade har jeg og været en Philosophus udi egen Indbildning.

Cosmoligoreus. Ja hvad andet? thi ligesom jeg blindt har fulgt mine Læremesters Fodspor, saa haver du fulgt min Lærdom. Om jeg havde holdt det for en Dyd at lyve og skuffe, saa havde du troet det samme. Denne Hændelse i Dag har aabnet mine Øyen og givet mig Anledning til at examinere

flere Vildfarelser. Jeg troer nu, at en Philosophi Qualitet bestaaer ikke i at føre et stridigt Levnet mod andres, men at føre et bedre Levnet end andre. Og vil jeg derfor herefter ikke affondre mig mere fra simple Borgere, hverken udi Leve-maade eller Klædedragt. See der ligger min philosophiske Kiole, som jeg træder under Fødder.

Petronius. See der ligger og min philosophiske Kaabe, som jeg træder under Fødder.

Cosmoligoreus. Du maa herefter ikke meer kalde mig Cosmoligoreus, men Cosmus Holgerfen.

Petronius. Herren maa ey heller meer kalde mig Petronius, men Iet og ret Peet.

Cosmoligoreus. Ja vore philosophiske Navne maa forvandles til menneskelige.

Petronius. Hvis Ovidius nu stod op igien, vilde han finde riig Materie til Forvandlinger: han vilde udi en Time finde to Philosophus forvandlede til Mennesker og en Pragist Doctor til en Stue-Pige.

REPUBLIQVEN

Eller

Det gemene Beste.

Comoedie udi tre Acter.

Hoved = Personerne i Comoedien.

Republiquen.

Lernille, Pigen.

Leander, Leonora Beyler.

Leonora, hendes Dotter.

Henrich, Tieneren.

Skriveren.

Adskillige Projectmagere.

ACTUS I.

Scen. 1.

Leerbeutel. Novatianus.

Novatianus. God Morgen, Hr. Leerbeutel! Hvad er hans Vrende her saa tiligen?

Leerbeutel. Det skal jeg sige ham som min gode Ven, forhaabende, at det bliver hos ham selv. Her kand en fattig Karl komme til Brød og giøre sin Lykke.

Novatianus. Hvi saa?

Leerbeutel. Har han ikke hørt tale om den Resolution, som Fruen Respublica har taget, endeligen at bortgifte sin eneste Dotter, som saa mange brave Mænd hidindtil forgieves have gjort Ansøgning om?

Novatianus. Hvad Forhaabning kand Monsr. Leerbeutel derom giøre sig?

Leerbeutel. Jeg kand have saa god Forhaabning som nogen her i Staden; thi det er bekiendtgjort, at Fruen seer hverken efter Ungdom, Rindhed eller Midler, men søger efter en Svigerføn, som har Kundskab udi Stats- og Huusholdnings-Sager, og der ved Capacitet og Hurtighed kan understøtte hende udi hendes Alderdom, give hende nyt Liv og nye Kræfter og bringe hendes Huus udi en florerende Tilstand.

Novatianus. Er da Monsr. Leerbeutel en saa stor Politicus?

Leerbeutel. Jeg skulde ikke rose mig selv; men jeg troer ikke, at der er nogen her i Landet, der haver enten bedre Villie eller Evne til at tiene Publico. Jeg har allerede i Dag paa en halv Times Tiid giørt og udstuderet 7 Projecter, som alle ere af stor Vigtighed. Jeg har eet af dem hos mig, som er det fornemste, og som jeg vil vise ham som min gode Ven, for at høre hans Betænkning derover.

Novatianus. Jeg skal med Flid læse det igiennem og sige ham min Mening.

Leerbeutel. Det maa blive liggende hos ham en Times Tiid. Jeg vil imidlertid liste mig herind for at tale med Republickens Tiener, som kand bane mig Veyen til hans Hershkab.

Novatianus. Monsieur finder ham nu ikke; thi jeg saae ham i dette Øyeblik udi en anden Gade.

20. Hurtighed] Snildhed, Forslagenhed.

Leerbeutel. Saa vil jeg da komme igien om en halv Time, imidlertid er han saa god at igiennemlæse nye Forslaget.

Novatianus. Det skal see. Adieu saalænge!

Scen. 2.

Novatianus alene.

Ha ha ha! Jeg er just i samme Vrinde som han, og derfor bildte ham ind, at Tieneren var ude. Hvis der er noget Got i Forslaget, giver jeg det ind i eget Navn. Enhver er Tyv i sin Næring. Vil han bestynde mig for Falskhed og sige, at han har betroet mig Forslaget, saa er mit Vey saa got som hans Ja. Jeg er ellers ikke den første, som i saa Maade ployer med andres Kalv. Men jeg maa see til i Tide, at jeg saaar fat paa Tieneren.

Han ligger ind ad Døren, og vinker ad ham.

Scen. 3.

Henrich. Novatianus.

Henrich. Vil han tale med nogen her i Huset?

Novatianus. Hans Tiener, Monsr. von Henrich! Tag min Dristighed ikke ilde op; jeg trænger til hans Venfkab, og haaber, at saasom jeg altid har baaret stor Affection til ham, at han nægter mig ikke sin Tieneste udi et vigtigt Unliggende.

Henrich. Jeg har slet ingen Prover haft paa hans Affection, er ey heller i Stand til at bevise ham nogen Tieneste. Det er knapt, at jeg kiender ham af Ansigt.

Novatianus. Hvis han ingen Prove haver seet paa min Affection, saa skal han saae den at see. Jeg beder ydmyggt, at han ikke vil forsmaae et Par Ducater.

Henrich. Hvorfor skal jeg tage imod hans Ducater?

Novatianus. Det er ikke i anden Henseende end til at vise Prove paa den Affection, som jeg bær til hans Person.

Henrich. Hvis det er ikke i anden Henseende, saa skal han have Tak. Er hans Navn ikke Novatianus?

Novatianus. Jo til Tieneste. Jeg hører, at han dog veed mit Navn.

Henrich. Hvorfore skulde jeg ikke vide hans Navn? Jeg har jo kiendt ham længe, og veed, at han er en honet Caballeer. De omfavne hinanden. Men hvad er hans forlangende? Det skulde

fulde være mig en Fornøjelse, om jeg kunde være ham til nogen Tjeneste.

Novatianus. Ja vist kand han tiene mig; thi jeg veed, at han faaer vel hos hans frue Republikven. Jeg er hidkommen for at tilbyde Republikven min ringe Tjeneste, og til den Ende har udstuderet adskillige Ting, som ere til hendes Tary og Nytte. Man skulde vel tænke, at nogen Egennytte

var derunder, efterfom de fleste ved forslag sigte gemeenligen til egen Interesse; men jeg er ikke af de Slags Folk, thi jeg kand helligen vidne, at jeg intet haver for Øyen uden Republikvens Beste.

Henrich. Jeg er gandske forsikkert derom. Men hvad er det, hvormed jeg kand være ham til Tjeneste?

Novatianus. Et got Ord kand giøre meget. Jeg haver forfattet adskillige nyttige forslag, hvoraf jeg haver dette, som han seer, reenskrevet, som jeg ydmyggt beder Monstr. von Henrich vil recommendere til hans frue Republikven.

Henrich. Her, min Herre! Republikven giver Audience Klokken to i Eftermiddag, da kand han lade sig indfinde. Imidlertid skal jeg bane Veyen ved at recommendere paa det krasdigste hans Person.

Novatianus kysser ham, og gaar bort.

Scen. 4.

Henrich. Bremenfeldt.

Henrich. Jeg er vis paa at vi vil faae en stor Hob Projectmagere paa Halsen; men hvis de alle forstaae deres Politica saa vel som denne, saa taber jeg intet derved. Men der seer jeg en anden komme; jeg troer nok, at han er af samme Suurdey. Det kommer mig for, som det er Bremenfeldt. Jo det er min Troe ham selv udi egen Person; jeg vil holde mig lidt til Side, for at see, hvor han vil lande.

Bremenfeldt. Nu kand man giøre sin Lykke, og nu kommer mine politiske Videnstaber mig til Pas. Jeg har allerede denne Morgen igiennemlobet 3 Capitler i den politisk Stokfist og derudover faaet 5 gode Projecter i Hovedet, hvorved

34—35. den politisk Stokfist Navnet paa en i sin Tid bekjendt redst Bjarligheds-Roman.

jeg haaber at recommendere mig hos Republikven og derudover blive saa nær den lovede Belønning som nogen anden.

Henrich sagte. Han taler ikke om hvorledes han vil recommendere sig hos mig, hvilket viser, at han er kun en slet Politicus.

Bremenfeldt. Det er mig sagt, at Republikven nu skal have sin Boelig her. Men der seer jeg en Tiener; her, Monsieur! hvad heder denne Gade?

Henrich. Den heder slet intet; I kand jo see, at det er et Torv. Men hvad leder han efter?

Bremenfeldt. Jeg leder efter Republikvens Boelig.

Henrich. Saa er I paa rette Vey; thi her er Huset, hvor hun boer.

Bremenfeldt. Hører han til Huset, med Permission at spørge?

Henrich. Med Permission at svare: Jeg hører ikke saa meget til Huset, som Huset hører til mig; thi jeg er her fuldmægtig.

Bremenfeldt. Hans Tiener, Hr. fuldmægtig! Kunde han ikke skaffe mig Audience hos Republikven? thi jeg haver adskillige vigtige forslag at insinuere, som vil komme hende til stor Nytte.

Henrich. Er det intet andet?

Bremenfeldt. Min Hr. fuldmægtig! jeg forlanger kun Audience, og indfinder mig paa Republikvens Invitation.

Henrich. Saa I slet intet andet?

Bremenfeldt. Nej, jeg begjærer kun Audience.

Henrich. Dermed bemænger jeg mig ikke. Nu om formiddagen gives ingen Audience. Vil I passe paa om Eftermiddagen, saa er det den rette Tiid.

Bremenfeldt. Hvad Klokke-Slet, om jeg maatte saa spørge?

Henrich. Jeg haver ikke Stunder at tale meer med jer, om jeg maatte saa svare. Adien!

Bremenfeldt gaar bort. Denne Karl er kort for Hovedet.

Henrich. Denne Karl haver et Rødhoved; thi een, der ikke veed bedre at insinuere sig hos Republikvens Tiener, har ilde studeret sine Politica, og med sine forslag kand ikke vinde uden Vagslag. Men der seer jeg Seignr. Leerbeutel komme. Han graaver uden Tvivl i sin Komme efter en Ducat; der er en ret Statsmand, man kand see den sunde Politic afmalet i hans Pande.

Scen. 5.

Leerbeutel. Henrich.

Leerbeutel. Nu mener jeg nok at Henrich er kommen hjem igien. Mig fortryder at have overleveret mit Skrift til Novatianus; man har Exempel paa at een og anden udcopierte andres forslag, og give dem ud for deres egne. Men der seer jeg Manden, som jeg leder efter. Serviteur, Hr. Henrich! Jeg blev saa glad over den Intimation, jeg saae udi Aviserne af Republikven, at jeg lovede, det første jeg saae hendes Tiener, at forære ham 3 Ducater. Lad mig nu fuldbyrde mit Lofte, og forsmaae ikke en ringe Gave.

Henrich. Ey, Hr. Leerbeutel! jeg har jo ingen Tjeneste beviset ham.

Leerbeutel. Jeg sværger paa at han skal have dem.

Henrich. Jeg vil da ikke giøre ham meensvoren; onsker ellers at kunde giøre ham nogen Tjeneste.

Leerbeutel. Den Tjeneste, han kand bevise mig, er at recommendere mig hos Republikven og at skaffe mig Audience; thi jeg haver adskillige nyttige Ting at forestille hende. Jeg tvivler ikke om at adskillige andre lade sig ogsaa indfinde; thi Staden

Staden vrimer af Projectmagere, hvoraf de fleste ikkun fremkomme med ildegrundede Forslag, som sigte alleene til deres egen Nytte, hvorvel de bruge Republikvens Tare til Prætext. Jeg derimod kand forsikre, at jeg haver ikke mindste Zensende til Belønning; men Publici Velfærd er alleene Tønder til min Iver.

Henrich. Jeg er og forsikret derom. Monsieur haver ellers Ret derudi, at adskillige ville lade sig indfinde. Ser har allerede været tvende. Den første var Novatianus, som havde et skriftligt Forslag, som han vilde levere mig til Befodrning.

Leerbeutel. Hillemand, hvad hører jeg? Havde han allerede et skriftligt Forslag.

Henrich. Ja men jeg tog ikke derimod. Jeg bad ham at overlevere det selv i Eftermiddag.

Leerbeutel. Ah den forrædder!

Henrich. Svi saa?

Leerbeutel. Det var mit Forslag, som jeg leverede ham til at igiennemsee, for at høre hans Betænkning derover. Ah Hr. Henrich! hav den Godhed at give Republikven saadant tilkiende.

Henrich. Hvad kand det hielp, naar ingen Beviis er?

Leerbeutel. Jeg byder mig til at giøre min Led derpaa.

Henrich. Men om han som en Politicus tilbyder sin Benægtelses-Led, saa bliver man jo lige Klog; Folk agter desværre nu omstunder ikke at sværge.

Leerbeutel. Ah Hr. Henrich! hielp mig til Rette herudi.

Henrich. Sverken jeg eller nogen kand herudi hielp; det er en Ting, som maa afgiores mellem dem selv. Men jeg veed jo, at Monsieur har flere Projecter; det kand jo ikke komme ham som en habil Mand an paa et Forslag meer eller mindre.

Leerbeutel. Det er vel sandt; men dette Forslag var det beste, og som har kostet mig megen Hovetbryden.

Henrich. Det er galt nok. Jeg veed nu intet bedre Raad, end at han skriver det paa nye igjen; og da kommer det an paa hvo der først indkommer med sit Skrift. Ellers er i mine Tanker best, at han erkendiger sig ret om Tingen, og hører, om han med det Gode vil levere Skriftet tilbage.

Leerbeutel. Det vil jeg og giøre. Adieu saalange! Jeg recommenderer ham min Person.

Henrich. Jeg vil være gandske neutral udi denne Sag og opføre mig upartisk, som en ærlig Mand sommer og anstaaer; thi jeg har faaet Penge af dem begge. Men der seer jeg Republikven kommer med Jomfruen og Pernille.

Scen. 6.

Republiken. Leonora. Pernille. Henrich.

Republiken. Ser, min Dotter! du maa være betænkt paa at forandre din Stand. Du maa efter unge Jomfruers Exempel ikke see hverken efter Richez eller Ungdom, ey heller efter Midler, men efter Forstand og Videnskab. Jeg bliver nu gammel, og store Byrder ligge paa mine Skuldre; jeg maa derfor have en Svigerfön, som kand understøtte mit Zuus, bøde paa det forfaldne, ja bringe alting udi bedre Stand. Du svarer intet dertil?

Pernille. Den stakkels Jomfrue kand ikke andet end blive taus over saadant Forslag. Jeg vil svare paa hendes Vegne, at naar Fruen vil gifte sin Dotter bort, maa hun see til, at der bliver et fierligt og enigt Egteskab, hvilket ikke kand ventes, uden at Personen er saadan een, som hendes Hierte-laug kand falde til.

24—25. agter . . . ikke ændrer ikke, betænker sig ikke paa.

Republiken. Hendes Hierte-laug bor fastes til den, som hendes Moder anseer som en Støtte for hendes Zuus og Zandtering.

Pernille. Eftersom Fruen holder saadan Person saa nodig, er det da ikke best, at hun tager ham selv, og lader Jomfruen faae sin Ligemand og saadan een, som hun kand lide?

Republiken. Jeg er for gammel til at gifte mig, Pernille!

Pernille. Og hun er for ung og for god at gifte sig med en forrustet Projectmager.

Republiken. Det kand hende sig, at hun kand faae den, der baade kand understøtte mit Zuus, og som tilligemed kand staae hende an.

Pernille. Det kand hende sig, det kand og ikke hende sig; saasom Fruen fornemmeligen sigter til at faae til Svigerfön den, som hun holder for den største Politicus, saa staaer en ung Jomfrue stor Fare ved at faae en Mand, som hun kand være fornøyet med.

Republiken. Det maa komme an paa en Prøve, hvem jeg finder best og bequemest.

Pernille. Jeg har albrig hørt, at Kundskab i Stats-Sager holdes for Prøver til Bequemhed udi Egteskab. Der vil min Troe andre Prøver til. Er det ikke sandt, Jomfrue?

Republiken. Holdt inde med saadan daarlig Snak, Pernille! Min Dotter finder sig nok derudi.

Pernille. Hør, min fiere Jomfrue! om den politiske Kandestober kom og friede til hende, vilde hun siige ham Ja?

Leonora. Jeg haaber, at min frue Moder ikke vilde give mig bort til en gammel Nar.

Pernille. Om en Socrates da med Abeansigt eller en skrutrygget Esopus lod sig anmeldte?

Leonora. Da svarede jeg det samme dertil.

Pernille. Nu hører jo Fruen, hvorledes Jomfruen kand og vil finde sig i saadant. Jeg er kun en fattig Pige; men om German von Bremen eller den politiske Stokfist friede efter mig, visede jeg dem paa en høfelig Maade Fanden i Vold, og gav dem dem Afsignation paa en gammel forrustet Fisker-fierling.

Republiken. Hør, Mademoiselle! jeg giver dig vel Frihed til at tale; men jeg merker, at du gjør Misbrug deraf, og søger kun at styrke min Dotter udi Ulydighed.

Pernille. Man har jo Frihed at tale udi Republikver. Alle Republikver giøre jo Profession af at høre Sandhed; men det synes, at saadant bestaaer alleene i en puur Sigelse og udi et puurt Navn, thi Erfarenhed viser, at man ved Sandhed styrter sig i Fortred allevegne i Verden.

Republiken. Enten det er saa eller saa, saa bliver jeg uryggeligen ved mit Forsæt, og du, min Dotter! maa stikke dig derudi.

Leonora. Men, min fiere Moder! . . .

Republiken. Ingen Snak! Hvad jeg har sagt, maa staae fast. Her handles om en Svigerfön af saadanne Oualiteter, som jeg har beskrevet.

Pernille. Alle ville give sig ud for at have slige Oualiteter; alle ville og foregive, at de sigte alleene ved deres Forslag til Republikvens Tare, skont Zinlet, som driver dem, er alleene Jomfruen, som er Republikvens eneste Arving.

Republiken. Jeg kand nok vide at giøre forskiel mellem daarlige Projectmagere og duelige Raadgivere.

Pernille. Det er ikke saa let, som Fruen mener. Erfarenhed viser, at man ofte bliver bedragen. Hun skal see, at Projectmagere i Sobetal vil strømme hid.

Henrich.

Henrich. Her har allerede været 3 denne Morgen; den ene seer meer politisk ud end den anden. Jeg har bedet dem at komme igien ved Audience-Timen.

Republiken. Det er got nok. Jeg maa gaae ind
Sun og Henrich gaacr ind

Scen. 7.

Leonora. Pernille.

Leonora. Nu ere gode Raad dyre, min fiere Pernille!

Pernille. Jeg veed ikke bedre Raad at give, end at Leander giver sig ud for en Politicus, og tilbyder sin Tieneste udi Stats-Sager.

Leonora. Du kiender ham da ikke ret. Han er en ærlig Person, der aldrig giver sig ud for det, som han ikke forstaaer.

Pernille. Paa den Maade kommer Jomfruen at gaac til Brudenseng med den politiske Kandestøber.

Leonora. Hvad skal jeg vel giere?

Pernille. Er det Spørgsmaal, hvad hun skal giere?

Leonora. Jeg beqvemmer mig aldrig dertil. Jeg haver derforuden forbundet mig til Leander, som jeg ikke forlader.

Pernille. Hvor er han nu? Det var at ønske, at han var tilstede, at vi kunde raadslaae lidt med ham.

Leonora. Jeg troer nok, at han kommer i dette Øyeblik; thi jeg har haft Bud til ham.

Pernille. Han maa komme i Formiddag; thi bier han til i Eftermiddag, saa gives ingen Lejlighed at tale med ham, efterdi Huset vil vrimle af Projectmagere.

Leonora. Han kommer vist nok i Formiddag, og da haver han i Sinde at begiære mig offentlig af min Moder.

Pernille. Jeg er bange, at han faaer kun slet Svar, hvis han ikke agerer saadan Person, som jeg har sagt.

Leonora. En saadan modest Person, som han er, kand ikke bane sig Vey til Lykke ved Logn og Pralerie.

Pernille. Jeg veed ikke, om det kunde legges ham til Last, naar det skee udi saadan Nødsfald som dette. Man maa i det ringeste giere et Forsøg, om han kand beqvemme sig dertil. Men der seer jeg een komme; jeg troer, at det er Leander.

Leonora. Ja det er Leander. Jeg vidste nok, at han ikke blev borte.

Scen. 8.

Leonora. Pernille. Leander.

Leonora. Ah min fiere Leander! det seer slet ud for os nu omstunder.

Leander. Coniuncturerne ere stemme. Jeg er selv bange; dog vil jeg ikke lade Modet falde.

Leonora. Hvad haab kand han vel giere sig udi denne Tilstand?

Leander. Det kand hende sig, at mine egne Rivaler kand befordre min Sag.

Leonora. Hvorledes skulde det kunde skee?

Leander. Det kand skee, at de ved u-rimelige og ugrundede Forslag heller forvirre end bestyrke Republiken, saa at hun derover vil see, hvor skadelige slige Folk ere, og at de have ikke uden egen Interesse for Øyen. Jeg grunder mine Tanker herudi paa Erfarenhed.

Pernille. Støel ikke for meget derpaa, Monsfr. Leander! Det sikkerste er, at Jomfruen fremturer udi sin Bestandighed, og at Monsfr. Leander jo ser jo heller taler med Republiken, og aabenbarer hende sine Tanker. Det kand hende sig, at hans Person kand staae hende an.

Leander. Det maa komme an paa et Forsøg. Min Person er hende ikke ubekendt, hun kiender og min hele Familie. Det staaer kun paa at jeg nu strax kand faae Audience.

Pernille. Det skal jeg nok udvirke, hvor knap Tiden end er. Jomfruen maa ikke være tilstede; der maa ingen være uden Republiken og Monsfr. Leander tillige med mig, som kand lidt understøtte hans Sag. Det maa ikke hielpe, om jeg faaer lidt Utak. Bliv kun her lidt, Monsieur! og Jomfrue! kom I ind med mig.

Scen. 9.

Leander. Republiken. Pernille.

Leander. Jeg stoeler meest paa Jomfruens Bestandighed og den forvirrelse, de mange Raadgivere og Projectmagere vil bringe Republiken udi; thi dette mit Vrende vil kun lidt udvirke. Dog maa jeg giøre et Forsøg, paa det at jeg ikke skal bestyldes for at have forsoemt noget. Men der seer jeg Republiken at komme med Pernille. Admygt Tiener, min fiere Fruel! Jeg beder om Forladelse, hvis jeg kommer i ubelelylig Tiid.

Republiken. Tiden er noget knap for mig; han er ellers velkommen. Men hvad er hans forlangende?

Leander. Jeg er kommen for at anholde om hendes fiere Døtter, som jeg for lang Tiid siden har fattet Kierlighed til.

Republiken. Det er gandske fremmet for mig. Men har han udforsket hendes eget Hierteaug?

Leander. Ja vist; det er en afgjort Sag imellem os indbyrdes, saa at der mangler intet uden Republiken Samtykke.

Republiken. Jeg kand aldeles ikke give mit Samtykke dertil, og det formedest de Aarsager, som jeg har sagt min Døtter selv.

Leander. Hvad har da Fruen at siige paa min Person? Hun kiender jo mig selv og min hele Familie.

Republiken. Just fordi jeg kiender ham, just derfor kand jeg ikke give mit Samtykke. Han er vel en gandske brav Karl, men ikke saadan een, som jeg i denne min Tilstand behøver til Svigersøn; thi jeg maa nu ikke see hverken efter Ungdom, Kionhed, Stand eller Midler, men efter een, der haver Videnskab udi Oeconomie og Stats-Sager.

Leander. Min fiere Fruel! alting staaer jo vel til udi hendes Huus og alle hendes Sager. Naar man er frisk, behøves ingen Medicamenter; thi de bringe i saa Maade mere Skade end Nytte med sig. Fruen er jo bekendt Mandens Gravskrift, som var dette: Jeg var af god Helbred; men for at faae end bedre, brugte jeg dagligen Medicamenter, hvoraf jeg døde.

Pernille. Jeg troer, at det vil ogsaa gaac ligeledes her til.

Republiken. Hold du kun din Mund, og lad os tale alleene. Jeg har vel overlagt dette, og befindet, at det forser, som jeg har taget, er gandske fornødent.

Leander. Fruen vil see, at hendes Sager vil kun derover forvirres.

Republiken. Jeg forundrer mig ikke over at Monsieur forer saadan Tale; thi han haver sit eget Anliggende alleene for Øynene, og ingen Henseende har til mit Beste.

Leander. Mener vel Fruen, at nogen af alle de Raadgivere og villige Vænder, som vil lade sig indfinde, jo have fornemmeligen deres egen Interesse for Øyene?

Pernille. Det skulde jeg ogsaa tænke; thi der er aldrig nogen Projectmager, som seer jo efter egen Fordeel, skient alle bruge Republiken Beste til Prætept.

Republiken.

Republiqven. Det er meget, at man ikke fandt stoppe Munden til paa den Pige.

Leander. Min Fiende Fru! Pigen har Kierlighed til hende og hendes Dotter; det er saadan Affection, som driver hende til at tale.

Republiqven. Og jeg har Omsorg for min og mit Zuses Velstand, hvilket driver mig til at laste hendes Tale.

Pernille. Fruen lader kun see liden Omsorg for hendes Dotter, som dog er det beste Klenodie, hun haver.

Republiqven. Naar det gaaer hendes Moder Republiqven vel, saa gaaer det og hende saavel som alle Huusfolkene vel.

Leander. Jeg har hørt hendes Resolution, men ingen grundige Aarsager dertil.

Republiqven. Forlad mig, Monsieur! jeg har ikke Stunder at opholde mig her længer.

Sun gaaer bort.

Scen. 10.

Leander. Pernille. Leonora.

Pernille. Jomfrue! kom ud og hør Dommen.

Leonora. Ah jeg fandt see paa eders Ansigt, at Dommen er haard.

Pernille. Ordsproget lyder vel saa; men Erfarenhed viser dog, at det holder ikke altid Stik. Hvorledes fandt det gaae hendes Dotter vel, naar hun skal stilles ved den, som hun har fæstet sit Hjerte til, og bindes til een, som hun ey fandt lide?

Leander. Intet fandt være fornuftigere talet. Jeg haaber, at Fruen legger det paa Hjerte.

Republiqven. Har Monsieur ellers noget andet at foredrage?

Leander. Ney aldeles ikke; mit Vrende var alleene at anholde om Fruens Dotter.

Republiqven. Saa haver jeg da intet meer at tale med ham; thi han har hørt min Resolution og de Aarsager, som jeg har anført.

Leander. Ja det er vist nok; men jeg appellerer.

Leonora. Til hvem vil eller fandt han appellere?

Leander. Jeg appellerer til hendes Bestandighed.

Leonora. Ah jeg er bange, at den ikke vil meget hielpe os.

Leander. Det fandt nok hielpe, naar hun fører sig ret op.

Leonora. Hvad skal jeg da giøre? Giv mig gode Raad.

Pernille. Jomfruen skal giøre ligesom Polichinello udi Comoedien. Da Doden engang kom og tiltalede ham i Sang saaledes: Polichinello! ich sage dir, du must sterben; svarede han i samme Tone: Todt! ich sage dir, das laß ich wohl bleiben. Hvorpaa Doden med uforrettet Sag gif bort, for ikke

ikke at giøre ham meensvoren. Zendes Moder fand intet udrette, naar Jomfruén lader see en retskaffen Bestandighed.

Leonora. Intet skal staae tilbage paa min Side.

Leander. Jeg siger da, at jeg lader ikke Modet falde, og at jeg grunder mit Haab endeel paa Jomfruens Bestandighed, endeel og paa den Fornirrelse, som Republikven af Projectmagere og interesserede Raadgivere vil bringes udi, saa at hun i Fremtiden vil fatte Afstye for deslige Menneker.

Pernille. Man faaer da staae sig til Koelighed og see Tiden lidt an. Men der seer jeg Henrich.

Scen. 11.

Henrich. Pernille. Leander. Leonora.

Henrich. Ha ha ha! Sun gaar, som hun var smurt. Jeg maa tælle mine Ducater: 1, 2, 3 indtil 25. Hvad vil der ikke vanke i Eftermiddag, naar Audience-Tiden kommer, ha ha ha!

Pernille. Hvad Pøkker er det, som han har at bestille? Lader os holde os gandske stille og give Agt paa hans videre Optøger.

Henrich. Alle disse Ducater fik jeg i en Haandevending udi Viin-Guset paa Torver; alle Stuer og Kamre vrimlede der af politiske Folk og store Statsmænd. Maa man ikke glæde sig ved at see Staden bragt udi saadan Activitet? Jeg glæder mig derved paa Republikvens og end mere paa mine egne Vegne, thi hvis dette varer længe, bliver jeg en viig Karl, saa at Pernille ikke vil vrage mig herefter, men stikke sine Fingre.

Pernille sagte. Du skal nok see, at der bliver intet af, og at Fingrene skal blive usliffede.

Henrich. Een kaldte mig Hr. Henrich, en anden von Henrich, den tredie Hr. Juldmægtig; alle gjorde mig Careffer, og bevidnede deres Affection, hvilken de fleste og i Gierningen strax lode see ved at forgylde mine Gænder. Hvorledes fandt ikke et heelt Folk i en Hast forandres og af Dyr blive ikke alleene til Menneker, men til store Stats-Mænd, naar det ved Belønninger bliver opmuntret! Jeg horte med Forundring politiske Discourser af gemene Handverks-Folk; Jens Grovsmid selv, som jeg hidindtil har anseet som et umælende Bæst, talde om Republikvens Tarv med saadanne Omstændigheder, som han kunde have været fød udi en Raadsue, og German Kandestober vidste at omstøbe Staten udi adskillige Forme, ligesom det kunde have været et Fad eller Madspand. Men der seer jeg een komme. Mig synes, at det er Sr. Ohngeldt; han er vel ogsaa bleven en Projectmager eller Statsmand.

Scen. 12.

Ohngeldt. Henrich. Personerne af forrige Scene.

Ohngeldt. Skyldigste Tiener, Monsieur Hr. Henrich!

Henrich. Hans Tiener igien, Monsieur Hr. Ohngeldt! Vil han tale med mig?

Ohngeldt. Jeg har et Skrift, som jeg ydmyg vil have insinueret til Republikven.

Henrich. Flye mig det.

Ohngeldt. See der er det. Det er kort og tydeligt, om han behager at læse det igiennem.

Henrich. Er der ellers intet andet, som følger dermed?

Ohngeldt. Attesterne om min Capacitet følge ikke med; men de skal komme siden.

38. Om [tændigheder] Omstændelighed, Detailkundskab.

Henrich. Hvad har jeg med Attesterne at bestille? Jeg spørger, om der intet andet følger med.

Ohngeldt. Nej intet andet; vil han kun behage at igiennemløbe Forslaget, saa skal han finde, at der intet andet behøves.

Henrich mumlende hastig paa Papiret. Dette Forslag er hverken hugget eller stukket; saadan Narre-Raad tør jeg ikke frembringe.

Ohngeldt. Hvori bestaaer da dets Fejl?

Henrich. Det er jo fuldt af flieue Linier, og paa mange Steder fattes Comma og Punctum. Der er jo ey heller nogen Orthographie. Veed I ikke, at man nu allevegne bruger F i Steden for H?

Ohngeldt. Naar Materien er god, saa mener jeg = = =

Henrich. Jeg agter ikke eders Mening. Jeg siger, at Forslaget duer ikke; det er noget, som jeg forstaaer bedre end I.

Ohngeldt. Han maa dog give mig Raison derfor.

Henrich staaende ham Papiret for Munden. See der har du Raison.

Ohngeldt tar Papiret op, og gaar bort.

Henrich. Den Karl enten vilde ikke eller kunde ikke forstaae min Mening.

Scen. 13.

Pernille. Leander. Leonora. Henrich.

Pernille. Ha ha ha! Han spiller en artig Rulle.

Henrich. Hvem er der? Er I got Folk her samlede? Jeg troer vel ikke, at I har hørt = = =

Pernille. Jo vist, vi have baade hørt og seet Prover paa din Capacitet.

Henrich. Jeg maa jo betiene mig af Tiden og bruge Lejligheden, naar den gives.

Pernille. Derudi har du Ret, Henrich!

Henrich. Den hele Stad vrimler af Statsmænd, og man fandt ikke spytte paa Gaden, uden man maa spytte paa en Politicus.

Leander. Ah Simmel! hvorledes fandt Galskab saa hastig tage Overhaand?

Henrich. Om det er Galskab eller Viisdom, fandt jeg ikke sige; hvis det er Galskab, saa ønsker jeg, at Staden ikke saa hastig maa komme til sin Forstand igien, thi saalænge som dette varer, vil min Plov gaar.

Leander. Jeg misunder dig ikke din Fordeel, laster ey heller dit Ønske, thi jeg haaber, at dette vil befodre vor Tarv.

Pernille. Det er best, at vi nu skilles ad, saasom det er Maaltids-Tid.

Leander. Det er og best; imidlertid vil jeg haabe, at dette falder bedre ud, end vi forestille os.

Pernille. Kom saa ind, Henrich! for at spise.

Henrich. Det lader jeg vel blive; jeg vil i Dag spise hos Mester Jacob. Der faaer jeg et got Maaltid for mine Penge, og hvis han ogsaa er bleven Politicus, fandt jeg i det ringeste komme til at spise frit. Adieu saalænge! Gaf du kun ind og spis dine Erter; i Dag smager mig intet uden Capuner. Men der seer jeg Arv.

12-13. at man nu ... bruger F i Steden for H) Solberg siger i sine „Orthographiske Anmerkninger“: „Ikun. Andre skrive ikun eller idun; men jeg bliver ved en dobbel F, saavel herudi som i andre Ord.“ — 26. artig) sundrig, smild. — 28. Jeg troer vel ikke! Jeg skulde dog ikke troe. — 52. Mester Jacob) en bekjendt kjøbenhavnsk Spisewært paa den Tid.

Scen. 14.

Scen. 14.

Arv. Genrich.

Arv bukkende sig for een udenfor. Grammarcis, Mossiös!

Genrich. Hvem mon det er, som han gjør disse Complimenter for?

Arv. Grammarcis, Mossiös! Jeg tjener ham i hvad jeg fand.

Genrich. Hvad Poffer mon dette er?

Arv vendende sig om. Zi hi hi ha ha ha!

Genrich. Arv! hvad gaaer ad dig?

Arv. Zi hi hi, Genrich! est du der? Hvad fand denne Selv-Penge være værd? Jeg kiender ikke denne Mynt; det er en Mand paa en Sest, og et Kors paa den anden Side.

Genrich. Lad see. Det er en halv Specie-Daler. Hvor har du faaet den?

Arv. Er det en Specie-Daler, saa maa det være fra en Urtekræmmer.

Genrich. Ey, du Nar! det heder ikke Specie-Daler, men Specie-Daler, der er det samme som en vigtig eller rar Daler.

Arv. Hvad forskiel er der mellem en Specie-Daler og en slet Daler?

Genrich. Der er ligesaa stor forskiel som mellem en færdig Lakse og en gemeen slyngelst Gaards-Karl.

Arv. Du taler som en Slyngel. Jeg mener, at jeg er i alle Maader ligesaa god som du.

Genrich. Vey Tak! der ere mange Nummer imellem; thi Rangs-Ordenen i hvert Guus er saaledes: Udi den sidste og underste Classe er Port-Gunden, udi den anden Gaards-Karlen, udi den 3die Koffe-Pigen, udi den 4de Kudstjen, udi den 5te Stue-Pigen, og udi den 6te Lakseyen. Men lad os tale Alvor: hvorledes er du kommen til den Selv-Penge?

Arv. Dertil er jeg kommen meget let: En Mand spurdte mig, om jeg ikke var i Republikens Tjeneste, og da jeg sagde ja, stak han mig denne Daler udi Næven, og bad, at jeg vilde være hans Ven.

Genrich. Hvorledes kunde han trænge til dit Vensteb?

Arv. Det veed jeg mere ikke; han sagde alleene, at han vilde søge at blive kiendt her udi Huset, og visede mig nogle Breve, som han vilde overlevere, hvilke han kaldte Forslag eller Bøgeslag.

Genrich sagte. Jeg merker, at denne Knægt vil participere med mig i Handelen. Det maa jeg søge at forekomme.

Arv. Flye mig min Daler igien.

Genrich. Daleren confisquerer jeg paa Republikens Vegne. Alt hvad jeg fand gjøre dig til Villie, er at tie dermed; thi hvis Fruen faaer at vide, at du lader dig bestikke, mister du din Tjeneste. En Tjener maa have rene Hænder, Arv!

Arv. Jeg toer mig mere hver Morgen, og mener at have ligesaa rene Hænder som du.

Genrich. Det fand nok være, Arv! men det er ikke saadan Reenhed, som jeg mener. At have rene Hænder, det er ikke at lade sig bestikke og ikke at imodtage Skiank og Gave for Villighed og Tjenester, som du ingen fand bevise.

Arv. Jeg mener, at jeg fand gjøre folk samme Tjeneste som du.

Genrich. Det fand nok være. Men derfor tager jeg mod ingen Gaver, lover ey heller nogen Tjeneste, som jeg ikke fand udvise; thi saadant er ikke andet end Svig og Be-

3. Grammarcis Grand merci — 19. vigtig) vægtig, fuldvægtig. — 22. en [slet Daler] en Sletdaler, fire Mart.

dragerie, hvormed man synder baade mod Himmelen og sit Hertsab.

Arv. Skulde man synde mod Himmerig og sit Hertsab ved at tage mod en Specie-Daler, som en ærlig Mand af Høflighed giver? Jeg troer ikke, at mange Tjenere tage saadant i Betænkning.

Genrich. Desværre, Arv! at mange tage det ikke i Betænkning; thi de fleste Tjenere have ingen Samvittighed.

Arv. Der udfodres jo ingen Samvittighed af en Tjener, langt mindre af en Gaards-Karl. Naar han gjør sit Hertsabs Tjeneste, og forretter hvad ham befales, saa har han fortient sin Kost og Lon.

Genrich. Der udfodres Troestfab, og under Troestfab forstaaes, at en Tjener ikke tager mod Skiank og Gave for at recommendere nogen.

Arv. Sid den faae Skam, der tænker at recommendere nogen.

Genrich. Saa er det jo et aabenbare Tyverie, at du tager mod Penge for slet intet.

Arv. Efterdi det er et Tyverie, saa giv mig da Daleren tilbage, at jeg fand give den Manden igien.

Genrich. Vey Arv! det duer heller ikke; det var en Uheflighed. Jeg vil forvare den i en Sparebøsse, for at give den og andre, som ved saadan Lejlighed fand indkomme, til fattige. Hvis du skulde faae flere saadanne Penge, saa bring dem strax til mig, at de fand anvendes til saadant helligt Brug; saa haver du din Samvittighed fri. At stæle en Sund er Tyverie; men at stæle den for at give et Par Skoe deraf til de fattige, er en Almisse.

Arv. Derimod har jeg intet at sige. Men jeg haver selv en Sparebøsse.

Genrich. Det fand nok være; men den er vel ikke saa tæt og sikker som den, jeg haver. Tak kun nu bort uden videre Snak, og tak mig, at jeg ikke røber dig.

Arv sagte. Sid du faae Skam for min Specie-Daler. Hvis jeg faaer flere, skal jeg alleene vise dem til Pernille, som ikke holder det for en Synd at lade sig bestikke.

Gaaer bort.

Genrich. Adieu, Arv! Kom min Lærdom vel ihu. Ha ha ha! det gik got nok. Jeg bliver vel Mester af Handelen alleene.

ACTUS II.

Scen. 1.

Genrich alleene. Nu er Audience-Timen; thi jeg seer, at Klokkeren er to. Jeg maa strax tage Skriverbordet ind; thi Republikken med Skriveren vil være her i dette Øyeblik. Mig synes, at der rører sig noget udi Gangen; jeg maa see, om der er allerede nogen kommen. Hillemand, Gangen er alt fuld af Statsmænd, og den ene seer meer politisk ud end den anden. Jeg havde tænkt, at det var et stort Arbejde at gjøre Forslag til Republikens Opkomst; men det maa dog ikke være saa vanskeligt, som jeg har troet, efterdi de fand voye op saa hastig som Paddesharte. Det staaer vel ikke feyl, at blant saadan Mængde jo adskillige galne Forslag vil komme ind; men vi maa udele Hveden blant Klinten og ikke antage uden dem, som ere gode. Jeg har selv ikke Høvet til at gjøre Projecter; men jeg har dog Skionsomhed at stille det Onde fra det Gode. Det er Ulykken, at Republikken ikke vil spørge mig til Raads, efterdi jeg er kun en simpel Lakse; man tænker, at høy Stand og høy Forstand er det samme, hvorvel Erfarenhed viser, at Verden

Verden haver saadant forraad af hoyædle og velbaarne Taasser, at man deraf kand oprette det Ste Monarchie. Der seer jeg Republiken at komme med Skrивeren; jeg vil min Troe ikke laane ham mine fingre i Dag, thi han faaer nok at skrive.

Scen. 2.

Republiken. Skrивeren. Henrich.

Republiken. Har nogen allerede ladet sig indfinde?

Henrich. Ja her er allerede et forspand af 4 Stykker i forstuen.

Republiken. Lad enhver efter anden levere deres Pa-pirer ind.

siden paa salt Vand, og ved Middel af et Pulver udvirker, at det ikke alleene er bleven sødt, men endogfaa at det har faaet en hvid farve tillige med en fædme; med et Ord at sige: det er bleven til en oprigtig sød fløde. For at efterforske, om Synet, Smagen og andre Sandser ikke bedrage mig, haver jeg ladet det kjerne og med fornøjelse fundet, at det som anden, naturlig Melk og fløde er bleven til det beste Smør. Dette forunderlige Pulver vil jeg ydmyggt offerere Republiken, og til Bevis paa at Konsten er probat har jeg bragt en Quantitet af saadant Smør med mig.

Det maa jeg bekiende at være en herlig Invention, helst nu da Smørret er saa dyrt.

Republiken. Lad Smørret komme herind.

Henrich gaaer ud, og kommer ind igjen med en Kæffe.

Henrich gaaer ud, og kommer tilbage. Her er et forslag fra en Svitols-Brygger.

Republiken. Læs det kun op, Hr. Skrивer!

Skrивeren settende sine Brillen paa og smedler: Intet i Verden er saa vanskeligt, intet synes saa ugiørligt, at man jo med flid og Vindstibelighed kand overkomme det. Adskillige brave Mands forslag, som i Begyndelsen har været beleede og for-agtede, ere dog med Succes satte udi Verk, og ere udfaldne til det menneskelige Kiøns Nytte og Opfindersens Ære. Vi have et stort Exempel udi Christophoro Columbo, hvilken, da han ved det Portugisiske og Spanske Hoff længe forgieves = = =

Republiken. Spring over Christophorus Columbus.

Skrивeren mumlende nogle Linier. Min Invention, som har kostet mig stor Møje og Hovetbryden, er denne: Jeg har merket, at adskillige Liqueurs ved Fermentation af stridige Ingrediencer ere saaledes bleven forvandlede, at de gandske have tabt deres forrige Natur. Jeg haver efter adskillige Forsøg gjort Proven først paa sødt Vand, men forgieves, men

2. det Ste Monarchie) er nyt verdenshistorisk Hovedrige (efter det assyriske, persiske, græske og romersk-tydske.

Skrивeren. Gif du Smørret, Henrich?

Henrich. Ja vist, jeg har allerede haft mine fingre der-udi. Det er oprigtigt ævret Smør.

Skrивeren. Jeg maa ogsaa smage det. Ly, der er intet at sige paa det Smør.

Henrich. Maa Smørmageren selv komme herind?

Republiken. Det gøres ey nodigt. Skrивeren kand kun protocollere No. I tillige med hans Navn og Adresse, paa det at man kand vide, hvor han siden er at finde; thi Proven maa gøres, førend man fæster Troe dertil. Lad os nu faae noget meer.

Henrich gaaende ud og kommer tilbage, medens Skrивeren skriver. Her er et andet Skrift, om Skrивeren behager at læse det op.

Skrивeren. Saasom min største fornøjelse fra Barns-been har været at tiene Publico og at vise mig at være en god Patriot, saa har jeg anvendt alle mine ledige Timer i mange Aar paa at udstudere Ting, som kand være til Republiqvens Tarv og Beste. Og saasom Naturen har begavet mig med en særdeles Skarpsindighed, haaber jeg, at den største Deel af de nyttige Ting, som jeg Tiid efter anden har udfundet, skal

skal ved upartist Examen findes at være vel grundet. Af 21 prægtige Forslag frembringer jeg kun denne Gang eet eneste, som jeg ydmygt underkaster Republikens Examen, forstikkende, at det ikke stæer i Henseende til mindste egen Interesse, men alleene af en patriotist Drift. Min Invention er denne: Man merker paa adskillige Steder, sær her i Westphalen, en stor U-lighed paa Jorde og Agre, hvilket forarsager, at endskiont tvende Jorde dyrkes med lige Slid, saa tilvebringer dog ofte den ene en tredobbelt Høst mod den anden. Dette fand ikke komme andet end af Jordens Obstruction eller Forstoppelse = = =

Henrich. Ha ha ha! Dette Forslag kommer nok af Hieruens Forstoppelse.

Skriveren. Hold du kun din Mund, og lad mig læse. Saa læser videre snøvlende. Hvorved forarsages, at dens indvortes Saft, som tilvebringer Frugtbarhed, ikke kand circulere, men maa forblive paa visse Steder og Districter, hvilke ligesom berøver all Kraft og Føde fra de andre. For at rette og hæve saadan stor Uheld, holder jeg nødtigt at giøre visse Nabninger eller at sette visse Clysterer paa hvert Ene-merke, hvorved Forstoppelsen kand løses, og Jordens Saft kand komme til at circulere. Paa disse Tanker er jeg falden, efterdi jeg som uærdig Chirurgus her i Staden har merket og experimenteret, at det haver saadan Bestaenhed med Menneffers Legemer, hvoraf nogle Lemmer formedelst Mangel af Circulation ligesom forterres. At jeg endnu ingen Begyndelse har giort med dette store og vigtige Verk, forarsager min Uformuenhed; thi det kand ikke stæe uden temmelige Bekostninger, som overgaaer mine Kræfter. Jeg haver derfor adresseret mig til Republikken, som ene er i Stand saadant at i Verk sette; lever ogsaa udi det Haab, at Forslaget finder Bisald, saasom jeg aldeles ikke tvivler om ønskelig Succes. Jeg forlanger derfor aldeles ingen Belønning, saasom det er mig nok, at jeg kand see det almindelige Beste at promoveres. Forbliver stedse Republikens Skyldigste Tiener og u-afladelige Forbedere

Theodorus Vielgeschrey,
uærdig Stads-Chirurgus.

Republiken. Hvad synes Skriveren om dette Forslag? Skriveren. Forslaget er prægtigt; det staaer kun paa om det vil holde Stik.

Henrich. Jeg kand intet sige derom andet end dette, at paa Vielgeschrey følger efter Ordsproget wenig Wolle.

Republiken. Det maa komme an paa et Forsøg. Protocolleer No. 2. Lad os nu faae flere.

Henrich ud og ind igjen. Her er det 3die Skrift.

Republiken. Hvad er det for een?

Henrich. Jeg kiender ikke Personen. Det maa nok være en Forvalter paa Landet; thi han er udi Støvler, og haver et sølvbeslagen Gehæng over Kiolen.

Republiken. Lad os høre Skriftets Indhold.

Skriveren. I de Tider, som vi nu leve udi, er fornodent nøye at examinere et Forslag; thi alle Lande vrimsle nu omstunder af unyttige og skadelige Projectmagere, hvilke have intet uden egen Interesse for Øyne, skiont alle foregive, at de sigte alleene til Republikens Beste. Alle, som kiende mig, vide, at jeg er ikke af det Slags Folk, holdende mig for en særdeles honnet Homme, som ved mit Arbejde for Publico aldrig søger nogen egen Fordeel. Det er i den Henseende, jeg nu har udstuderet noget, som vil blive heel nyttigt for Republikken: Jeg har udfundet et sikkert Middel, hvorved en Koe kand føde 4 til 5 Kalve paa eengang. Jeg vil denne Gang ikke frembringe flere Projecter, hvorvel jeg udi mit Hoved har henvend 30, som alle ere af stor Vigtighed. Jeg vil nu alleene

giøre min Capacitet bevislig ved at lade see Prøve paa det første. Forbliver imidlertid Republikens bereedvilligste Tiener
Cornelius Agricola.

Dette Forslag kommer vel til Pas udi denne almindelige Øvagsyge.

Henrich. Jeg troer dog, at det er lettere for ham at føde 30 Projecter end for Koen at føde 5 Kalve paa eengang.

Skriveren. Spørg ham, om han giør Kalvene selv.

Henrich sagte. Jeg troer, Skriveren er gall: skal jeg spørge Manden, om han giør Kalvene selv? Disse lærde Folk ere taabelige som Bøster.

Republiken. Spørg ham, ved hvad Middel saadant kand stæe.

Henrich ud og ind. Han stæde mig dette forsegledede Pulver, som Koen skal indtage en Time efter at Koen har tyret. Men mig synes, at det er noget vanskeligt at faae at vide, naar hun har tyret, saasom Koen siger det ikke selv.

Skriveren. Det kand dog stæe ved Vogterens eller Hyrdens Oppasning.

Republiken. Protocolleer Nr. 3, og forvar Pulveret vel. Er der endnu flere?

Henrich. Ja vist. Nu vil jeg hente No. 4. Henrich ud og ind. Her er et nyt Forslag, som er uden Tvivl af en meget lærd Mand?

Republiken. Hvoraf veedst du, at det er en lærd Mand?

Henrich. Jeg slutter det deraf, at han har lange Negler og et ukiemt Haar.

Republiken. Læs kun op.

Skriveren. Saasom Krig og Tvistighed er den største Vanheld hos Menneffer og den største U-lykke, hvorved det menneffelige Kion er plaget: saa kand intet legges til større Merite end saadan Uhelds Ophævelse og en almindelig Freds Befodring. Adskillige brave Mænd have umaget sig at udfinde Midler, hvorved saadan Herlighed kunde erholdes; men alle de Midler, som hidindtil haver været foreslagne, ere befundne at være utilstræffelige. Den liden Succes, som andre have haft udi saadant ædelt Foretagende, har dog ikke betaget mig Modet, tværtimod den har heller været Tønder til min naturlige Nidkerhed for Menneffets Beste, saasom jeg har forestillet mig, at jo større Knuderne ere, jo mere Væe indlegges ved deres lykkelige Løsning. Det Middel, som jeg har udfundet at befodre en almindelig Fred, og som jeg ydmygt underkaster Republikens Skionsomhed og Kiendelse, er dette, at man paa eengang aftækker alle Krigs-Raad; thi naar ingen saadanne Berientere er, som salareres for at give Raad udi Krigs-Sager, ville alle Regieringer derover blive raadvilde og holde Fred med hinanden. Tingen er i mine uforgribelige Tanker probat; thi hvor ingen Tønder er, der kand ingen Jld komme. Jeg forbliver saavel Republikens som det hele menneffelige Kions oprigtige Ven og Tiener

Franciscus Irenopolitanus,
Philosophiæ & Artium Magister.

Republiken. Dette Forslag er heel sølsomt.

Skriveren. Mig synes det samme. Det er ikke alleene unyttig, men endogsaa skadeligt; thi = = =

Henrich. Jeg kand nok slutte hvad Skriveren vil sige med sit thi, saasom hans Broder er Krigs-Raad, og han derfor har sin Interesse derved, at Forslaget bliver forkastet.

4-5. Denne almindelige Øvagsyge] Sonimod Midten af det forrige Aarhundrede hjemføgtes Danmark ligesom flere Lande i lang Tid af en Øvagsyge, om hvilken Solberg 1745 skrev en Afhandling i Videnskaberens Selskabs Skrifter, 2det Bind.

Skriveren.

Skrivere. Enhver, som fiender mig, fand vidne, at jeg er en upartist Dommer.

Henrich. Men en partist Skrifer.

Republiken. Jeg vil intet Klammerie her have. Skriveren har derudi Ret, at forslaget er sølsomt. Det behøves ikke at protocolleres, men maa legges til Side.

Henrich sagte. Skam faae Monst. Skrifer for det Raad, han gav; thi af denne Mand har jeg faaet 3 Ducater for at recommendere ham.

Republiken. Lad os faae mere.

Henrich ud og ind. Her er nok en dito.

Republiken. Lad os høre Indholdet deraf.

Skrivere. Saa som intet er meer nyttigt og prisværdigt end som Invention af de Ting, hvorved Menneskers saavel som Besters Arbejde og Byrde lettes, saa har jeg tilside fatt alle unyttige Curiositeter og besitter mig alleene paa at udarbejde saadanne Ting, som hielp og lette Mennesker udi deres daglige og fornødne Handteringer. Mit Arbejde er ikke bleven forgieves; thi jeg har forfærdiget en Vogn af saadan Machine, at den ved Hiul fand gaae ligesom et Uhrverk, og drives frem af sig selv uden at trækkes af Heste. Hvad Arbejde og hvad Befosning fand derved ikke spares, naar for Exempel en Bonde, der maa føde og underholde 4 til 6 Vognheste for at bringe sine Varer til Riobstederne, fand alleene ved en Dreng, som følger med Vognen for at styre den, saadant forrette!

Hvis dette forslag er probat, saa er det ypperligt.

Republiken. Mig synes det samme.

Henrich. Jeg tvivler ikke derom; thi Personen er en Uhrmager. Man har jo Exempel paa at Jugle og Duer ere gjorde af Træe, som have kunnet styve. Jeg tvivler ey om dennes Capacitet, thi det er en Nürenberger; man veed, at de fand gjøre alting indtil brogede Joll.

Republiken. Protocollere No. 4 med Personens Navn og Boepæl.

Henrich ud og ind, medens Skriveren skrifer. Her er et Skrift af en Doctor med hosfølgende 3 Recepter.

Republiken. Læs kun Skriftet op.

Skrivere. Den store Affection, jeg stedsse har baaret til Republikken, har forarsaget, at jeg har gjort dens Conservation til mit fornemste Studium; til Deviis derpaa overleverer jeg her trende Recepter udi 3 differente Flasker, hvoraf den ene, som er tegnet med No. 1, indeholder en Tinctur, hvoraf dagligen udi Viin eller Vand maa indtages 50 Draaber. Virkningen af samme Tinctur er denne, at alle Sygdomme ikke alleene derved bortdrives, men endog saa forekommes. Udi den anden Flaske, tegnet med No. 2, er en Essence, hvoraf dagligen indtages 65 Draaber; Virkningen deraf er denne, at Ihukommelsen og andre Sindets Kræfter deraf saaledes bestrykkes, at man bliver ligesom ung igien. Den 3die Flaske, tegnet med No. 3, indeholder en Tinctur, hvoraf indtages 45 Draaber dagligen; deres Kraft er denne, at Lemmerne deraf bliver smidige, huden stærk, og alle Rykker borttages. Med disse 3 Recepter fand man alternere; man fand ogsaa indtage dem paa eengang. Jeg haaber ved disse Recepter, som ere Arcana og ingen uden mig bekiendte, at fortiene Tak og at indlegge Ære, hvorvel det er mig ey derom at gjøre, thi det er mig nok alleene, at ved mit Middel Republikkens Liv og Sundhed fand conserveres. Jeg forbliver stedsse Republikkens ydmygste Tiener og u-afsladelige Forbedere

Theophrastus Pancratius,

Medicinæ legitime creatus Doctor.

Det er store Ting, som denne Mand lover.

37. Receptet] Lægemidler. — 58. ved mit Middel] ved min Hjælp.

Henrich sagte. Hvis Recepterne have saadan Virkning, skal jeg ved Lejlighed stiale mig nogle Draaber til; thi min Ihukommelse slaaer mig allerede feyl. Jeg har for Exempel allerede forglemt, hvilke af disse Sollicitanterne have givet mig Penge for Recommendation.

Republiken. Jeg skal gjøre et forsøg med alle disse Recepter paa een Gang. Hvis de have den Kraft, som han foregiver, da vil han erholde Prisen og blive min Svigersøn. Men Tiden leber; hvis der er flere, saa lad dem komme frem.

Henrich ud og ind. Hillemand, hvis Skriveren skal nummerere alle disse Papirer, vil han faae en U-lykke i sine Fingre.

Republiken. Hvad er det? Hvi bringer du ikke Skriftet frem.

Henrich. Det er for tung Byrde for mig, med mindre Skriveren maa komme mig til Hielp; thi Projecterne ere saa mange, at Projectmageren, Herman von Bremen, har maattet lye to Arbejds-Karle at føre dem paa en Baare.

Skrivere. Det er best, at de komme selv ind med Baaren.

Henrich. Kommer ind, I tobenede Heste! med eders Læs.

Republiken. Hillemand, dette fand gjøre mit Hoved kruset.

Skrivere. Her er intet Rum paa Bordet til saa mange Papirer.

Henrich. Man fand jo kaste dem under Bordet til videre.

Republiken. Ja det faaer man at gjøre.

Henrich. Maaskee de ere og saaledes dannede, at de aldrig komme paa Bordet.

Republiken. Hvad er det for Klammerie udi forstuen?

Skrivere. Hillemand, jeg troer, at de vil myrde hinanden.

Republiken. Spring ud, Henrich! og hør hvad det er.

Henrich gaaer ud, og kommer ind igien paa Sovebet. Jeg tænkte nok, at paa disse forslag vilde følge Bagslag. Een leverede mig et forslag, hvilket strax en anden vilde rive mig af Hænderne, sigende, at den, der leverede det, har staalet det fra ham. Jeg sagde: Hav Respect for Republikkens Tiener. Han agtede det ikke, men blev ved at bruge Magten. Den anden kom mig til Hielp; men han var stærkere end vi begge, thi han slog sin Contrapart paa Jorden, og gav mig et Bagslag udi Ryggen, hvoraf jeg faldt næsegruus, som I seer. Der er forslaget, som jeg her frembringer; Bagslaget beholder jeg selv.

Republiken. Læs sagte igiennem, og sig mig, hvorefter det handler.

Skrivere mumlende hastig paa Papiret. Ey, det er noget forslidt Toy. Det handler om Guldmerie.

Republiken. Kiender du Personerne?

Henrich. Ja vist; den, som leverede mig forslaget, heder Novatianus, og den anden, som sagde sig at være be-staalet, heder Leerbeutel.

Republiken. Det er best, at man legger Skriftet under Bordet blant Herman von Bremens Manuscripter.

Henrich. Det fortiener ey heller andet.

Republiken. Mon der ere endnu flere?

Henrich. Jeg troer nok; thi den hele Stad er i en Hast forvandler til et Collegium politicum. Men jeg drifter mig efter det sidste Slag ikke at gaae oftere i det Vrende, beder derfor, at Skriveren ydermere maa saadant forrette.

Skrivere. Du skal have Tak for din Commission. Jeg er alleene over i Pennen, og fand bruge mine Fingre bedre end mine Næver.

Republiken.

Republiken. Jeg mener, det er best at vise de andre bort, saasom man paa eengang har nok udi de Projecter, som allerede ere indgivne.

Skriveren. Jeg er ogsaa af samme Tanker; thi man maa søge at hemme saadant, at det ikke gaaer for vidt.

Henrich. Der behøves en lang Tiid til at examinere von Bremens Forslag alleene.

Skriveren. Det gøres vel ikke Behov at læse nogen af dem; thi = = =

Henrich. Man kunde dog lobe et Par af dem igiennem; thi blant saa mange maa endelig være eet, som er got.

Republiken. Lader os da høre et Par af dem, som ligge øverst.

Skriveren læser med Brillerne: Saasom man hører folk dagligen at klage over Gadernes U-reenhed, men altid forgieves, efterdi de Betiente, som Omfarg er overdragen til deres Reenholdelse, ikke med Tviv af Øvrigheden blive tilholdne saadant at efterleve, saa haver jeg efter megen Hovedbryden udfundet et sikkert Middel, hvorved denne Uheld Kands høves, og det ved en eneste Anordning, som er denne: nemlig at Magistratens Fruer og Døttre stedse skulde være forbundne at gjøre Visiter til Jods udi Tosler og perlesarvede Silke-Stromper. Naar saadan Anordning stede, og den samme blev noye haandhævet, vilde vore Gader, som nu omstunder alle indtil gemene Skriver-Karle = = =

Henrich. Ha ha ha, gemene Skriver-Karle!

Republiken. Læs kun videre.

Skriveren. Ey, frue! det er jo et Skandskrift imod mine Ordens-Brodre.

Republiken. Henrich! læs du da det Øvrige.

Henrich tager Brillerne af Skrivers Næse og sætter paa sin, mumler og snøveler hastig, indtil han kommer til det sidste: Naar saadan Anordning stede, og den samme blev noye haandhævet, vilde vore Gader, som nu omstunder alle indtil gemene Skrivers-Karle og lumpne Lakeyer krumpe sig ved at betræde, blive saa rene = = =

Skriveren. Ha ha ha, lumpne Lakeyer! Læs kun videre.

Henrich. Ey, det er jo et Skandskrift mod mine Ordens-Brodre.

Republiken. Læg det da tilside, og læs et andet.

Skriveren læser igen: Saasom den Profit, man forudm har erhvervet ved Handel og Vandel, meer og meer aftager, efterdi Orientaliske og langt bortliggende Nationer sette tredobbelt Pris paa deres Varer, som man ved Hjemkomsten maa selge for en maadelig Pris, hvorved foraarvages, at man ofte neppe kand stoppe paa Bekostningerne, som gøres paa lange Rejser: saa er i mine Tanker høyligen fornødent at arbejde paa nye Landskabers Eftersøgning. Paa den øverste Jordens Skaarpe er saadant ikke at vente, efterdi Hollænderne allerede har forekommet alle andre. Man kunde derfor gjøre Forsøg med underjordiske Rejser, hvortil den berømmelige Niels Klim, den underjordiske Columbus, har banet Veyen. Rejsen er vel vanskelig, og synes latterlig; men den gode Columbus blev af alle beleed, da han paatog sig at oplede Westindien. En Rejse, som eengang er gjort, kand jo gøres oftere. Jeg har observeret her udi Westphalen en stor Abning udi Jorden, som synes at invitere til en underjordisk Rejse. Stedet finder jeg dog ikke for got at tilkiendegive; thi saa snart Zuller blev bekiendt, vilde Hollænderne strax have sin Næse derudi og sette sig i Possession af Handelen med Mezendorer, Martiniæner, Potuaner og andre. Om Handelen skulde lykkes, for-

62. Om Handelen skulde lykkes] Om Foretagendet, Sagen skulde lykkes.

langer jeg intet andet, end at den hele underjordiske Verden maatte bære mit Navn og kaldes Bremfeldia. Jeg forbliver Republikens underdanige Tiener

Herman von Bremfeldt,
fordum Borgemeester og nu Politicus
udi den Neder-Sachsiske Kreyds.

Republiken. Det er nok denne Gaug. Lad os gaae ind.

Scen. 3.

Henrich. Skriferen.

Henrich. Jeg merker, Hr. Skrifer! at her vil blive nok at bestille for os begge herefter.

Skriferen. Og allermest for mig. Intet Arbejde er besværligere end det, som er til ingen Nytte.

Henrich. Mener han da, at alle disse Naad og Forslag ere Casteller i Luften?

Skriferen. Ja hvad andet?

Henrich. Af den Tanke er jeg dog ikke om alle; thi jeg kiender de fleste af disse Projectmagere, og kand sige dette, at nogle af dem ere gandske fornuftige og retsindige Mand.

Skriferen. Jeg havde dog Møje ved at bære mig for Latter, da jeg oplæste Projecterne.

Henrich. Man maa dog intet forkaste uden foregaaende Examen; mangt et Forslag, som har syntes at være mest daarligh, er dog befundet at have tilvevebragt stor Nytte.

Skriferen. Denne Forsvars-Tale kommer mig noget mistænkt for; det synes ligesom du maa have nogen Interesse i at = = =

Henrich. Jeg? Nej, om nogen har rene Hænder, saa er det Henrich. Men banker det ikke paa Døren? Jeg maa see, hvo det er. Løber, og kommer ind igjen.

Skriferen. Man skal nok see, at her kommer flere Projecter i Dag; thi jeg seer paa mit Værk, at Klokkeren er endnu ikke 5. Fruen gik noget for tilig bort.

Henrich til en Person udi Gangen. Her faaer ingen Audience meer i Dag, det maa han og tilkiendegive for andre; thi Republikken er alt gaaen til Side. Til Skriferen. Her er nok et Project, som een trykkede mig paa. Vi kand legge det hos de andre til videre.

Skriferen. Man kand sagte læse det; thi Tiden er endnu ikke forløben.

Henrich. Og jeg kand sagte taale at høre det. Personen, som leverede det, havde et got og ærligt Ansigt, saa jeg troer nok, at Skriftet er værdt at læses.

Skriferen læser: Saasom jeg har mærket, at Huse her i Staden laborere af alt for mange Domesticqver, og at det samme er Aarsag til Familiers Armod, da holder jeg intet mere tienligt end at afskaffe de fleste Tienere, hvilke ere ikke andet end Dagdrivere og unyttige Huus-Meubler = = =

Henrich. Læs ikke meer, Hr. Skrifer! Man seer, at Forfatteren heraf er en stor Slyngel; thi = = =

Skriferen. Det er ikke saa langt; jeg kand snart læse det igiennem. Læs videre: = = = Ere ikke andet end Dagdrivere og unyttige Huus-Meubler; og hvis man endelig vil beholde dem, da at formindste deres Løn, saa at en Tiener herefter lader sig noye med den halve Deel af den Løn, som han hidindtil har haft, thi slige Dagdrivere maa fødes, men ikke giødes. Og holder jeg for = = =

Henrich. Nok nok, Hr. Skrifer! Nu staaer jeg fra min forrige Mening, og holder for, at disse Projectmagere ere alle erg Bedragere.

Skriferen. Mig synes dog, at dette Forslag er det fornuftigste af alle.

Henrich.

Henrich. Og mig, at det er det daarligste; skiont man fand sige om alle i Almindelighed, at de burde fastes paa Ilden.

Skriveren. Ey, Henrich! jeg mærker, at denne din Nidkierhed reysser sig af egen Interesse. Forslaget er min Troe ikke ilde grundet; thi jeg har hørt adskillige fornøftige Patriotter at være af samme Tanker. Jeg maa læse videre. Han mumler hastig og snøvler, indtil han kommer til det, hvor han slap: = = = Thi slige Dagdrivere maa fødes, men ikke giddes. Og holder jeg for, at det samme bør i Algt tages med Skriverkarle; thi de fleste af disse Karle tiene til intet andet end = = = Hvad Pokker er dette? Du taledi i Begyndelsen som en ærlig Mand, men ender som en Skielm.

Henrich. Og jeg siger, at han begynde som en Skielm, og ender som en ærlig Mand. Naar Enden er god, saa er alting got.

Skriveren. Jeg vil ikke læse mere hvad den Skabhal har skrevet.

Henrich. Det er ikke saa langt; han fand snart læse det igiennem.

Skriveren. En Skielm, der læser, og ligesaa den, som begjærer.

Henrich. Jeg mærker, at Hr. Skriverens Nidkierhed reysser sig af egen Interesse. Det sidste udi Forslaget er min Troe ikke ilde grundet; thi jeg har hørt adskillige fornemme Patriotter at være af samme Tanker. Lad mig da læse det Øvrige.

Skriveren. Ingen Læsning meer!

Henrich river ham det af Haanden, mumler hastig og snøvler, indtil han kommer til det sidste: = = = Thi de fleste af disse Skriverkarle tiene til intet andet end = = =

Skriveren. De tiene til at give din Næseviit et Par Ørefigen.

Han river Papiret af Henrichs Haand igien.

Henrich. Han fand saaledes rive Papiret i Stykker og derved sette os begge i Ansvar.

Skriveren. Jeg agter ikke at lade Skriften komme for freuens Øyne.

Henrich. Tor han vel supprimere en Memorial, som er indgivet til Republikken?

Skriveren. Ey, Henrich! jeg er ikke den eneste Tiener, der saadan gjør.

Henrich. Jeg troer det nok, raader ogsaa, Alvor at tale, til at det ikke kommer for Lyset, thi endskiont Skrifter fand være nyttigt for Staden, saa er det dog ikke nyttigt hverken for Skriveren eller Tieneren. Jeg er færdig til at opoffre mit Liv og Blod for Republikken; men at give min halve Len bort, det maatte en Skielm gjøre.

Skriveren gaar bort.

Scen. 4.

Henrich. Pernille.

Henrich. Jeg maa have Pernille at hielpe mig med at foyge disse Randstøber-Projecter bort! Hey Pernille! herud.

Pernille. Du commanderer saa stærkt; jeg mærker nok, at du har faaet en Skilling meer, end du fand æde op.

Henrich. Mine Penge ere ikke flere, end jeg jo fand tælle dem.

Pernille. Jeg tvivler ikke paa at du jo deler den halve Part med mig.

Henrich. Jeg vil give dig mit halve Hjerter.

Pernille. Jeg tager heller en eneste af dine Ducater end dit hele Hjerter.

Henrich. Sy fy, det er en Skam at være saa pengegierrig.

Pernille. Jeg mener, at jeg haver retmæssige Prætensioner paa de halve Penge. Hvad mener du vel at Republikken reflecterer paa dine Recommendationer? Veedst du ikke, at de fleste Ting drives ved Fruentimmer i Verden? Du maa være forsikkret om at alle de, som have givet dig Penge for at recommendere deres Personer, have ikke andet betegnet dermed, end at du som Tiener skulde betiene dig af Pigen, som haver meest Gehør udi Huset.

Henrich. Jeg vil gjerne betiene mig af dig udi andre Ting, men spørger jeg ingen til Raads.

ikke udi Stats-Sager; thi derudi spørger jeg ingen til Raads.

Pernille. Jeg troer nok, at du est en stor Statsmand.

Henrich. I det ringeste har jeg ladet see Prover derpaa ved denne Lejlighed; thi dette hele Væsen vil ingen blive til Nytte uden mig alleene, thi Republikken vil kun blive forvirret af disse mange underlige Forslag, og Skriveren vil faae en Ulykke i sine Fingre, naar han skal registrere alle de Projecter, som ligge under Bordet.

Pernille. Har her daværet saa mange Projectmagere i Dag?

Henrich. Hey ikke saa mange; thi alle de Forslag, som ligge under Bordet, ere af en eneste Mands Hjerter.

Pernille. Han maa da have en sandens stor Hjerter.

Henrich. Ja den maa i det ringeste være noget større end Skriverbordet; thi der var ikke Rum til dem paa Bordet, derfor maatte vi legge dem paa Gulvet.

Pernille. Jeg mener, man kunde have lagt dem paa Gulvet tilsammen.

Henrich. Hey Tak! Her ligger nogle paa Bordet, som ere af stor Vigtighed og Nytte. Der er blant andet Recepter udi disse 3 smaa Flasker, hvoraf den ene fand være dig til stor Gavn, hvis du stæler dig en Dosis af 50 Draaber deraf.

Pernille.

Pernille. Hvad kunde den være mig til Gavn?

Henrich. Jo vist, den haver den Kraft, at den kand skaffe dig tilbage din Ære.

Pernille. Ey, du Slyngel! hvem har berøvet mig min Ære?

Henrich. Det veed jeg ikke, Pernille! Jeg siger kun, at Recepten har saadan Kraft.

Pernille. Og jeg har en Recept, som curerer for Raadmundighed; den bestaaer i et Par Ørefigen.

Henrich. Du taler noget dristig til en Mand, som gaar med 25 Specie-Ducater i sin Lomme. Men Galsskab til Side: jeg kaldte paa dig efter Ordre, at du skulde være mig behjælpelig med at tage Bordet ind og føre alle disse Sager bort. Du maa see til, at de 3 Flasker fornemmelig blive vel forvaret; thi Republiqven agter at bruge noget af dem i Dag.

Pernille. Men alvorlig at tale, hvortil kand de nytte?

Henrich. Spørg mig ikke derom, Pernille! Mit Hovet er gandske kruset af de mange undeelige Forslag, som have været oplæste i Dag.

Pernille. Jeg er bange for at ingen vil lide meer det ved end Republiqven selv.

Henrich. Jeg ligeledes. Det seer jeg allerede, at den hele Stad er bleven ligesom forvandlet til en stor Daarekiste.

Pernille. Det gaar ikke anderledes til, naar man giver Projectmagere Tojlen.

Henrich. Tiden vil lære, hvad videre deraf vil blive.

Pernille. De Projecter, som ligge under Bordet, er i mine Tanker de beste; thi der er Papir for et Par Mark i det ringeste.

Henrich. Duer de ikke til noget andet, saa kand de tiene dig i Kioffenet til at stege Lax paa. Men lader os gjøre reent og bære Sagerne ind.

ACTUS III.

Scen. 1.

Leander. Leonora. Pernille.

Leander. Jeg troer nok, at jeg bliver en sand Spaamand; thi mig synes, at Republiqven var gandske ud af Humour, da jeg forlod hende.

Leonora. Mig synes og det samme; thi hvorvel hun vilde ikke lade sig merke med nogen Misfornøjelse, kunde hun dog ikke berge sig saa vel, at jeg jo blev vaer en Forvirvelse udi Sindet.

Pernille. Hvad det ikke er, saa vil det blive, sær naar det, som hun har indtaget af de 3 Flasker, begynder at operere.

Leander. Tog hun da ind paa eengang alle 3 Doses?

Pernille. Ja vist, det var efter Projectmagerens Raad. Men hvorledes beegnede hun Monsr. Leander denne Gang?

Leander. Med Koldsindighed, dog ikke udi den Grad som tilforn, thi det syntes undertiden, at hun vilde lade see Venlighed mod mig, hvis hendes Interesse vilde hende saadant tillade.

Leonora. Hun vil nok inden kort Tiid lære at Kiende, hvorudi hendes sande Interesse bestaaer.

Pernille. Ja jeg haaber, at hun vil blive en Dodsfiende af de Projectmagere, som hun tilforn har sat saa stor Priis paa.

Leonora. Har du seet nogle af de indgivne Projecter?

Pernille. Vey men jeg har hørt af Henrich, at mange af dem skal være ravgalne. Jeg kand og merke det paa

Skriveren; thi han seer gandske forvirret ud. Han gaar smilende frem og tilbage med sin Tobaks-Pibe udi Munden, og saae jeg ham engang at tage en Priis Sand af Sandboksen i Steden for af Tobaks-Daasen. Et eneste galt Project kand gjøre en ærlig Mands Hovet kruset, hvad maa da ikke saa mange gjøre, som komme ind paa eengang!

Leander. Er da allerede saa mange indkomne?

Pernille. Herman von Bremens Projecter kand alleene gjøre et maadeligt Vognløs.

Leander. Herman von Bremen? Det er jo den, som man kalder den politiske Kandestober?

Pernille. Ja den selsamme. Den Karl kand ligesaa hastig gjøre et politisk Forslag, som jeg kand kaage et Æg.

Leander. Jeg gad nok see eet af dem.

Pernille. Monsieur kand gjerne saae dem alle at see; thi jeg har forvaret dem under Ketterbanken i Kioffenet udi tvende store Bylter. Henrich selv, hvor taabelig han er, moquerer sig derover; thi han sagde, at de kand komme mig til Nytte i Kioffenet for at stege Lax eller Flest paa.

Leander. Hvor taabelig han er, saa har han dog vidst at føre sig denne Handel til Nytte.

Pernille. Det er vist nok; thi han gaar med 25 Ducater udi Lommen, som jeg nok vilde affilutere ham. Men jeg maa lidt ind og see, hvorledes det er med Republiqven, og hvorledes hun befinder sig efter de indtagne Doses.

Scen. 2.

Leander. Leonora.

Leonora. Min fiere Leander! Kunde han ogsaa ikke hitte paa at gjøre et Stats-Project for at insinuere sig og at befodre vor Kiærlighed?

Leander. Jeg kunde maaskee ligesaa vel hitte paa noget som en anden; men just den Kiærlighed, som jeg bærer til Jomfruen, forvaarsager, at jeg ikke kand overtale mig til at bedrage hendes Moder.

Leonora. Mener han, at alle disse Projectmagere ere Bedragere?

Leander. Den største Deel deraf; thi endstønt de alle vidne, at de alleene sigte til det almindelige Beste, saa er dog egen Nytte Hullet, hvorved de drives. Deslige Folk ere listige Bedragere; nogle andre ere taabelige Bedragere, thi de bedrage sig selv tillige med andre. Blant de sidste kand jeg regne saadanne som Herman von Bremen, hvilke ere Statsmænd udi deres egen Indbildning, og af lutter Taabelighed fatte høye Tanker om dem selv, holdende alting for dem at være let og mueligt, saasom de ikke see en Ting længere end til Barken.

Leonora. Det er dog sølsomt, at man efter saa mange Exempler ikke lærer at tage sig vare for slige Folk.

Leander. Exempler gielde ikke altid, min fiere Jomfrue! Man seer jo, endstønt alle de, som for Exempel have givet sig ud for at være Guldmagere, ere befundne at være Bedragere, saa gives dog steds de, som bedrage og lade sig bedrage paa nye. Men der kommer Henrich; han er jo gandske vreed.

Scen. 3.

Leonora. Leander. Henrich. Novatianus.
Leerbeutel.

Henrich. Jeg vil ikke have med jeres Sager at bestille, I forbandede Karle! Jeg vil ikke være jer Dommer; jeg

16. Ketterbanken] Kioffenbordet.

Fand

Kand ey heller være det, thi den enes Ja er saa god som den andens Ney.

Leonora. Hvad fattes dig, Henrich?

Henrich. Det er tvende Personer, som gjorde Allarm her for en Time siden. Nu kommer de igien. Begge beraabe sig paa et Project, som er indgiben. Begge give sig ud for Forfattere deraf; den ene siger, at den anden har frastaalet ham det. Men see der komme de, og undsee sig ikke ved at gaae lige ind.

Novatianus. Det er jo et sammeligt Stykke at ville giøre en anden Mands Arbejde til sit eget.

Leerbeutel. Det skal ingen ærlig Mand sige mig paa. Jeg trænger ikke til andres Hielp; jeg kand hitte paa meer end det.

Novatianus. Jeg troer det nok; du kand hitte paa Skielmsstykker.

Leerbeutel. Jeg kræver til Vidne, at han har stieldet mig for en Skielm.

Henrich. Ey, Messieurs! hav Respect for Republikvens Huus; hvis I vil slaas, saa maa I gaae ud paa Gaden.

Novatianus. Hvad jeg har sagt paa ham, vil jeg med Eed bekræfte.

Leerbeutel. Hvad han har sagt paa mig, vil jeg bevise med Eed, at det er Løgn.

Henrich. Ey, saa gaar det jo lige op: I tillades at sværge paa at han har gjort et Bedragerie, og ham tillades at sværge paa at eders Bestyldning er falsk.

Novatianus. En Bedrager maa ikke tillades at sværge.

Leerbeutel. Du est selv en Bedrager.

De faae hinanden udi Saaret, Henrich gaar imellem, og bliver badfæst af dem begge, til han falder paa Gulvet. De løbe ud.

Scen. 4.

Leonora. Leander. Henrich.

Henrich. Bier kun, I Tingstude! I skal faae en U-lykke for at have handlet saaledes med Republikvens Tiener.

Leander. Hvis du ved denne Lejlighed har faaet nogle Penge, saa har du ogsaa faaet nogle Vahre. Men hvilken af dem mener du har Ret?

Henrich. Nu er jeg saa forslagen, at jeg ikke har Hoved til at domme udi Sagen; det kand jeg alleene sige, at ingen af dem havde Ret til at slaae mig. Men jeg undrer mig over at Mr. Leander stod saa stille uden at hjælpe mig.

Leander. Jeg er gandske uden for Sagen; men det er andet med dig, som engang har paataget dig at være Projectmagernes Advocat.

Henrich. Vil ingen tage min Sag an, saa skal jeg nok hevne mig selv.

Leander. Det vil jeg ikke raade dig. Man kand ved saadan Lejlighed faae at vide, at du har taget Penge af SOLLICITANTERNE. Det er derfor best, at du stilriende beholder Suggene med Pengene.

Henrich. Jeg faaer da at skikke mig derudi, beder ogsaa, at Monsieur ey heller lader sig merke dermed.

Leander. Jeg skal intet tale derom.

Henrich. Jomfruen er og saa god at tie, om det er hende som et Fruentimmer mueligt.

Leonora. Jeg kand nok tie saavel som en anden.

Henrich. Men der seer jeg Pernille. Jeg maa gaae min Vey.

Scen. 5.

Pernille. Leonora. Leander.

Pernille. Mig syntes, at her var Klammerie; men jeg seer, at Alting er stille.

Leonora. Her er Alting got; men hvorledes staer det til inde?

Pernille. Jeg kand endnu ikke sige noget derom. Republikven har indtaget 3 Doses at svede paa; hvorledes hun vil befinde sig derefter, maa Tiden lære. Jeg vilde ikke laane hende min Mave; thi skulde jeg nodes til at indtage saa mange politiske Doses paa eengang, gjorde jeg først mit Testamente.

Leonora. Ligger hun paa Sengen?

Pernille. Ja og nyeligen forend jeg gik ud, var hun falden udi en Slummer, hvorudover, da jeg hørde denne Allarm her udenfor, trinede jeg af Stuen for at advare Folk, at de skulde være stille. Men hvad var her at bestille? thi jeg troer ikke, at Monsr. Leander var kommen i Klammerie med Jomfruen.

Leonora. Det var Tvistighed imellem to Projectmagere: Den ene bestyldte den anden at have staalet sit Project. Henrich paatog sig at forlige Sagen, og blev rigeligen betalt for sin Umage.

Pernille. Jeg merker, at han bruger alle Konster for at fortjene Penge.

Leonora. Vist, han lader sig rigeligen betale, nu med Penge, nu med Vahre. Det er best, at du løber ind igien for at see til min Moder; thi man maa ikke lade hende være alleene.

Pernille. Det er sandt nok; thi mig syntes, at hun drog Manden noget stærkere, end hun pleyer. Mig synes og, at hun kalder paa mig; jeg maa strax ind.

Scen. 6.

Leander. Leonora. Republikven. Pernille.

Republiqven understøttet af Pernille. Ah ah, jeg er i en elendig Tilstand.

Leander. Hvorledes er det fat, min Fiere Fruer?

Republiqven. Ah gid de Projectmagere faae en Ufærd.

Pernille. Alle vil ride paa den stakkels Republikve.

Republiqven. Ah ah, jeg kand ikke mere.

Leander. Hvorledes befinder Fruen sig da?

Republiqven. Ah min Fiere Monsr. Leander! gid jeg havde fuldt hans Raad og bortviset alle disse Projectmagere, som sigte kun til at forvirre alting for at befodre deres egen Interesse.

Leander. Nu maa vi alleene tale om hvorledes Republikven kand hjælpes tilrette igien.

Republiqven. Ah der er ingen Redning for mig: Mit Hoved er gandske Kruset, og mit Hierte sidder mig op i min Hals af Oualme og Bængstelse; en saadan Forvirrelse har disse Doses bragt udi min Mave.

Leander. Man maa bruge Raad i Tide.

Republiqven. Ingen Løgedom kand hjælpe mig; havde jeg kun saa lang Tiid, at jeg kunde giøre mit Testamente!

Leander. Fruen maa ikke saaledes fortrivle; maaskee at jeg ved et ringe Middel kand hjælpe hende tilrette.

Republiqven. Der vil meget til, der vil meget til.

Leander. Ikke saa meget; Maven vil renses, og det Suurdey, som Projecterne have foraarsaget, maa til Dørs.

Republiqven. Er jeg nu i Stand at tage nogen Vo-
mitif ind?

Leander. Jeg har et lidet Instrument eller en Machine hvorved saadant uden Besværlighed skal giøres.

Republiqven. Ah jeg er saa bange, at == =

Leander. Vil kun Fruen have Tillid til mig. Jeg giver mig ikke ud uden for det, som jeg kand præstere. Lader os strax gaae ind.

12. hvad var her at bestille? hvad var her paa Sønde?

Republiqven.

Republiken. Ah ah, det bliver jo værre og værre.

Leander. Hun slaae sig lidt til Taalmodighed.

Republiken. I maa ledsage mig; thi jeg fand ikke staae paa mine Been.

Pernille og Leander tage hende under Armen, og Leander gaar alleene ind med hende.

Scen. 7.

Pernille. Leonora.

Leonora. Ah Pernille! jeg tænkte nok, at det vilde staae til. Ah det er en Rnk at see.

Leonora. Men jeg er bange, at disse Projecter ere giftigere end Rottetrud.

Pernille. De ere vel ikke et Haar bedre; men naar man faaer dem ud af Maven, maa de valse saa meget, som dem lyst. Jeg for min Part anseer denne Hændelse som den eneste Redning for Familien.

Leonora. Ah gid man da ved dette Middel kunde bringe min Moder til Rette igien; thi endskont hun har været mig imod i denne Forbindelse med Leander, saa elsker jeg dog hende meer, end noget Barn fand elske sin Moder.

Pernille. Hun bliver nok cureret; thi Projecterne maa

Pernille. Giv jer tilfreds, Jomfrue! Hvis Fruen forvinder denne Svaghed, saa vil jer Kierlighed og den Forbindelse, I har gjort med Monstr. Leander, derved bestyrkes.

Leonora. Men der synes ingen Redning at være for hende.

Pernille. Jeg mener jo. Hvis Monstr. Leander fand ved den Machine, som nedstunkes udi Halsen, faae Projecterne til Dors, førend de rodfaste sig og komme udi Blodet, fand alting blive got.

Leonora. Mener du det, Pernille?

Pernille. Jeg baade mener og veed det. Man fand jo ved saadant hindre, at end Rottetrud eller andet Gift, som er indtaget, ingen Skade fand giøre.

ved betimelig Vomitifherud, om end alle Herman von Bremens Forslag vare komne i Maven. Sinder, som I horer, er allerede cureret, i det at hun har fattet Afstkye for Projectmagere, som hun tilforn havde sat saa stor Priis paa. Men der kommer Henrich. Han seer gandske forstyrret ud.

Scen. 8.

Henrich. Pernille. Leonora.

Henrich. Ah ah, det var forstreffeligt at see.

Pernille. Hvad er det, Henrich?

Henrich. Tal ikke til mig; jeg er færdig at besvime.

Pernille. Hvad er det da?

Henrich.

Henrich. Monfr. Leander lod nedstunke en liden Blyefugle udi Republikvens Hals; strax derpaa begyndte hun at brække sig, og det med saadan Hefstighed, at baade jeg og han tænkte, at hun skulde doe imellem vore Hænder.

Leonora. Kom der da meget fra hende?

Henrich. Ja vist, jeg har aldrig seet saa heftig Bryden paa eengang.

Leonora. Hvorledes seer det ud?

Henrich. Det seer saa buntet, saa politisk og saa diæbleblandt ud, at ethvert eenfoldigt Menneſte maa grues ved at anſee det.

Leonora. Vel nok er det, at det er kommen ud. Det kand rase i Vandbækkenet saa meget, som det vil. Men i hvad Tilstand var min Moder, da du gif ud?

Henrich. Hun har fundet stor Lættelse for Hiertet, men haver stærk Hovedpine.

Pernille. Den vil snart stilles; thi det kand ikke være andet, end at saa stærk Brækken jo maa foraarsage Hovedpine.

Henrich. Monfr. Leander, som i alting nu agerer Doctor, gav hende Hovedvand at lugte til, og tillige bandt en Serviette stærkt om hendes Hoved.

Leonora. Jeg havde ikke tænkt, at han kunde agere saa vel Doctor.

Henrich. Jo vist. Men der kommer baade Patienten og Doctoren.

Scen. 9.

Republiken. Leander. Henrich. Pernille.

Leonora.

Republiken med en Serviette om Hovedet. Min fiere Monsieur! jeg kand ikke nok udsige, hvilken Obligation jeg har for ham; han har virkelig reddet mit Liv, thi jeg begynder igjen at respirere, og Hovedpinen sagtes meer og meer.

Leander. Det er mig ikke en liden Glæde at have contributorer til Fruens Sundhed igjen.

Republiken. Han haver cureret ikke alleene mit Legem, men endog mit Sind, i det han har bragt mig af Vildfarelse og indpræntet mig de rette Tanker, som jeg bor have om Projectmagere, hvilke gemeenligen ikke sigte til andet end til Egennytte, og bygge Casteller i Luften, hvorved Republikven forvirres.

Henrich. Mig synes, at der er nogen udi Gangen. Jeg maa see ad, hvem det er.

Republiken. Hvis det er nogen, som vil tale med mig, saa er det nu ikke belejligt.

Henrich. Det er Herman von Bremen, som forlanger at tale med Republikven.

Pernille. Ach lad ham komme ind. Jeg har stor Lyſt til at narre ham; jeg vil med Fruens Permission give mig ud for Republikven.

Scen. 10.

Mester Herman. Personerne af forrige Scene.

Hermann. Jeg veed ikke, hvilken af de tvende Damer er Republikven.

Pernille. Det er jeg; Fiender han ikke Republikven bedre, min gode Mester Herman?

Herman. Man kalder mig Mester Herman, efterdi jeg udi min Ungdom har ovet en Profession.

Pernille. Jeg veed det nok; men denne Mester- eller Magister-Grad er en Plet, som man aldrig kand astoe.

Herman. Her udi Westphalen over jeg mig alleene udi politiske Sager.

Pernille. Jeg veed det nok. I Hamborg stobre han fordem Gade og Tullerkener; men her omstober han Riger og Republikver.

Herman. Man skal derfor ikke regne hvad jeg har været, men hvad jeg nu omstunder er.

Pernille. Det er ret nok; jeg vil derfor give ham all den Ære, som han fortjener.

Herman. Folk raadfore sig her med mig udi Stats-Sager, og jeg kand sige uden at rose mig, at de befinde sig ikke ilde ved [mine] Raad, thi jeg seer dybt ind udi Sagerne.

Pernille. Man kand see paa hans Ansigt, at han er en stor Statsmand. Men hvad er hans Ærende?

Herman. Jeg er kommen for at høre, om Republikven har examineret nogle af de Projecter, som jeg har indgivet.

Pernille sagte til Henrich. Slaae Porten udi Laas, at han ey kand komme ud. Hoyt. Ja nogle af dem ere examinerede og befundne excellent.

Herman. Det er mig fiert. Jeg haaber, at de alle skal staae deres Prove. Man skal deraf kunne see, at een kand være en duelig Stats-Minister uden at have lært Latin eller Græsk.

Pernille. Intet er vissere. Det kommer alt an paa Naturens Gaver.

Herman. Hvad synes Republikven om det første Project, som er tegnet No. 1?

Pernille. Jeg kand ikke erindre, hvilket var det første. Henrich! spring ind og hent os de to store Papir-Bylter.

Henrich. Hvor ligger de?

Pernille. De ligge under Netterbænken i Kioffenet.

Herman. Under Netterbænken udi Kioffenet? Hvad vil det sige?

Pernille. Det vil saa meget sige, at de fortjene ikke at forvares udi andet Arkiv.

Herman. Jeg merker, at Fruen vil drive Spott med mig. Det er ikke smukt.

Pernille. Det er end mindre smukt, at en Kandestober vil give sig ud for en Statsmand.

Herman. Jeg sværger ved Richelieu, Mazarin, Alberoni &c., at jeg lader mig ikke narre.

Pernille. Og jeg sværger ved Ullspeyl, Harlequin, Polichinello &c., at I skal narres. Kom hid, Henrich! med Bylterne. Han skal bære dem hjem paa sin egen Rygg. Monfr. Leander maa komme os til Hielp, om han vil giøre Modstand.

Herman. Gewalt, Gewalt!

Henrich. Holdt din politiske Mund, eller du faaer saa mange Hugg, som dit Liv kand taale.

Henrich hænger ham om Halsen begge Bylter paa Ryggen.

Herman. Ach ach, det skal ikke blive uhyvnet.

Pernille. Giv ham nu et got Baggslag, Henrich! til Afstæed for alle de Forslag, som han har givet os.

Henrich setter ham Soden for Ryggen.

Herman. Au au au!

Han gaaer ud med nedslaget Hoved og tæller til 20.

Scen. 11.

Republiken. Leander. Leonora. Pernille. Henrich.

Republiken. Det var noget vel plumpt, Pernille!

Pernille. Ney nu kand han fortælle det til andre af hans Consorter, saa have vi dem ikke meer paa Halsen.

Republiken. Jeg merker, at det er et Bedragerie.

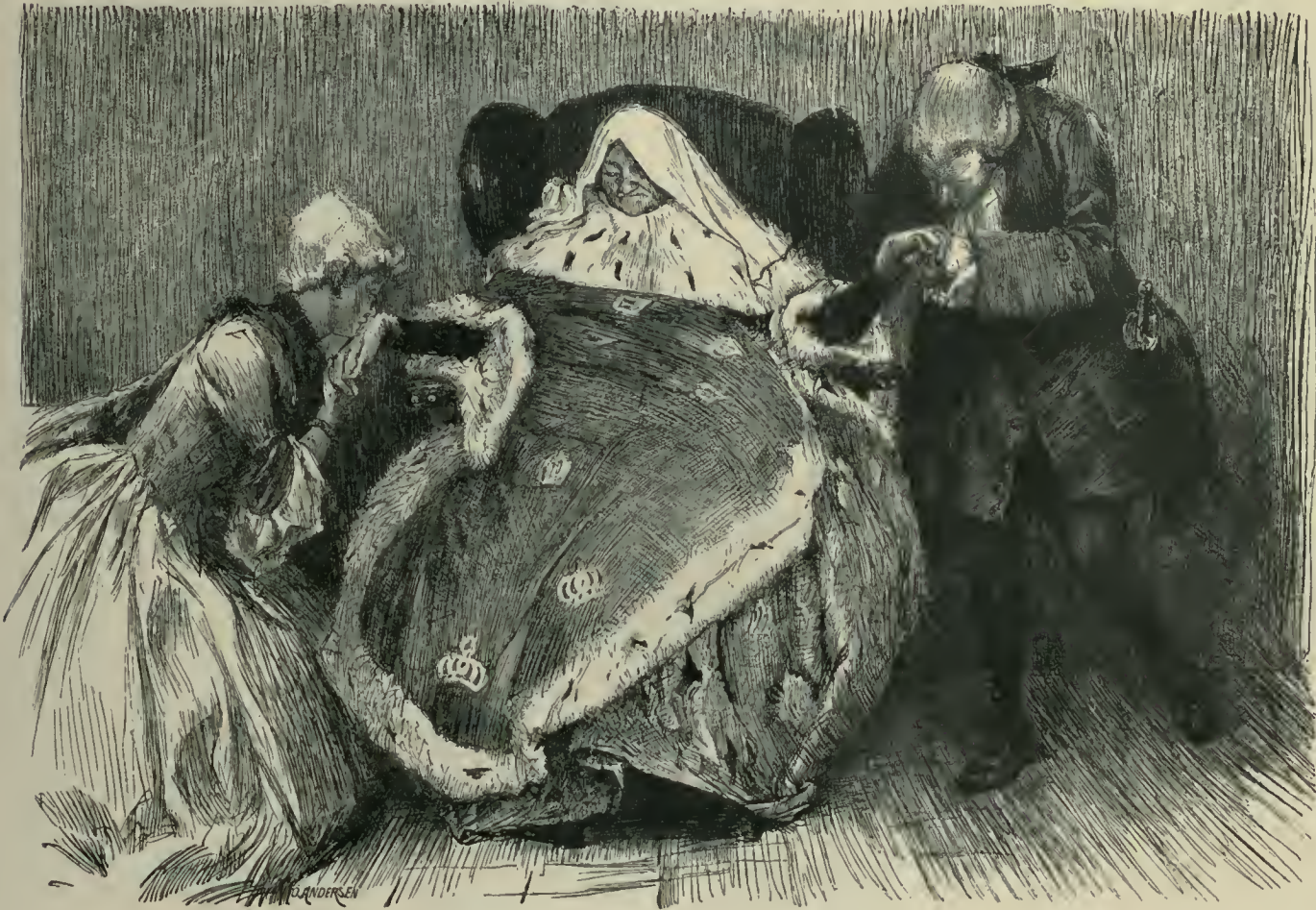
Leander. Man kand ikke holde dem alle for Bedragerere; thi mange bilde sig selv ind at være det, som de ikke ere. Og vise de høye Tanker, de fatte om sig selv, just Uvidenhed, thi

jo mere uskionfom een er, jo lettere kommer alting ham for; skarpsindige Folk derimod, som see dybt ind udi Sagerne, og merke de Knuder, som derudi ligge skjulte, driste sig ikke at være derved. Heraf kommer det, at man gemeenligen finder størst Activitet hos de første, saasom de af Uvidenhed holde alting gjorligt. De sidste derimod passere for udelige og frygtfomme, og derfor ofte ansees med Foragt, da dog deres Frygtfomhed og liden Resolution grunder sig paa deres Indsigt udi Sagerne, og er Beviis paa deres Skionfomhed.

de Stene, som har forhindret ham at komme til sit Maal, det er til Besiddelse af min eneste Dotter og Arving, som han bær Kierlighed til. Kom hid, Leonora! og giv ham din Haand. Du haaber jeg, at I ere fornøvede, ligesom jeg paa min Side ere ikke desmindre. Lader os nu gaae ind og giøre Anstalt til eders Bryllup.

Leander og Leonora kysse paa hendes Haender, og takke.

Henrich sagte. Jeg derimod er ikke saa vel fornøyet; thi mit Regiment er til Ende, og min Varing, som flød af Byens

Republiken. Han taler som en fornuftig Mand. Jeg vil herefter tage mig vare for Projectmagere.

Leander. Fruen maa dog see til, at hun gaaer en Middelvej herudi, saa at hun ikke henfalder til Extremiteter; thi det kand være ligesaa skadeligt at forkaste alle Projecter som at antage dem alle. Man maa udlede Gvreden blant Klinten. Hvis man plar forkaster alle Forslag, drister sig ingen at giøre dem, hvorved mangt et nyttigt Project kand blive qvalt udi Fødselen, og gamle Vildfarelser og Fejl, som behøve Reformation, fæste Rodder. Alene man maa intet sette i Værk, før end det er noye examineret; thi det daarlige Project kand ofte have den bedste Apparence.

Republiken. Jeg vil og skal i dette som i andet efterfølge hans Raad; og saasom han har cureret mig, saa vil jeg og være hans Doctorinde og cureere ham ved at rødde af Veyen

Balskab, er forsvunden, saa at jeg af en Agent eller Factor er forvandlet til en slet og ret Lakfej igjen.

Scen. 12.

Arv. Personerne af forrige Scene.

Arv kaldende paa Knæ for Republiken. Ah naadige Frue! jeg beder om Rett.

Republiken. Hvad U-ret er dig vederfaeret?

Arv. Henrich har taget en Solypenge fra mig.

Henrich. Saadant tilstaaer jeg, og mener derudi at have gjort som en troe Tiener; thi saasom han dermed har ladet sig bestikke af en Projectmager, saa har jeg confisceret den paa Republiken Vegne.

Republiken. Derudi har du gjort vel, Henrich!

Arv.

Arv grædende. Ah skal jeg da miste min Selvpenge?
 Republiken. Du skal ikke alleene miste den, men ogsaa
 din Tjeneste.

Henrich. Han har ikke bedre forient, naadige Frue! ===
 Pernille til Henrich. Du fortvovlede Skielm! tør du, som
 est meest skyldig, gjøre dig til Anklager?

Henrich til Pernille. Hør, Pernille! der har du den halve
 Deel af Ducaterne. Hvem er jeg nu?

Pernille. Du est en troe og ærlig Tiener. Til Republi-
 ken. Hverken jeg eller Henrich drifter os til at bede for Gaards-
 Karlen; thi en Tiener bor have rene Hænder. Er det ikke sandt,
 Henrich?

Henrich. Visselig. Jeg har stikker mig saa udi Re-
 publiken Tjeneste, at jeg kand doe med en god Samvittig-
 heds.

Pernille. Jeg min Troe ligesaa.

Republiken. Jeg vil haabe det samme. Kom lad os
 gaae ind.

De gaae ind, og Arv følger med grædende.

Leander til Spectatores. Jeg vil tie med denne Historie
 for Pernilles Skyld. Man seer ellers heraf Sanden at være
 som Ordsproget lyder, at man lader de smaa Tyve hænge, og
 de store gaae frie.

Sganarels

*Reyse til det
philosophiske Land.*

*Comoedie udi een Act.
Hvorudi skiemtes med de gamle
philosophiske secter.*

Hoved - Personerne i Comoedien.

*Sganarel.
Leander.
Philosophi
kand tages
i Fleng.*

*Aligemaade Qvinderne, hvilke maa
vare udi saadan Dragt,
Som de 3 Gracier
have.*

Scen. 1.

Sganarell alleene med oprakte Hænder. Himmelen skee Lov, at vi endeligen efter saa megen Besværlighed ere komne til den forlangte Stad, hvor vi agte at fæste Boelig. Hvad kand være behageligere end at boe iblant lutter Philosopher, hvor vi faaer intet uden Viisdom at høre? Jeg er træt og udmattet af Reysen; men naar jeg stiller mig for Øyne, at det forønskede Maal er lykkeligen naaet, synes mig, at jeg faaer nye Kræfter igien. Min Herre Leander, som med Reys-Toyret er uden for Porten, har sticket mig hid for i Veyen, at bringe Herberg. Men jeg seer her ingen Folk. Det er saa stille, som det kunde være Nat. Saadant holder jeg Beviis paa god Skik og Orden. Jeg maa derfor banke paa første Port, for at faae nogen i Tale.

San banker paa.

5. Reys-Toyret] Kjøretøiet.

Scen. 2.

Sganarel. En Philosophus med et langt Stiæg.

Sganarel. Der seer jeg een at komme. Viisdommen staaer afmalet i hans Pande. Hr. Magister tager ikke ugunstig op, at jeg spørger ham, om han intet Herberge veed for tvende fremmede Personer. Philosophen svarer intet, men gisper alleene. Hr. Doctor! gav han maaskee intet Agt paa mit Sporsmaal? Philosophen tier og gisper igien. Jeg spurde, om han ikke veed et got Herberge for tvende reysende Personer.

Philosophen gispende 3die Gang, seende paa Solen, siger: Efter Solen maa Klokken være 9.

Sganarel. Jeg spørger hverken om Klokken eller Solen, jeg spørger om et Herberg.

Philosophen gisper 4de Gang, og gaar ud.

6. gisper] gaber.

Sganarelle

Sganarelle gisper efter ham. Hvis denne Karl skal være en vis Mand, saa er han ikke til nogen Vyrre, saasom han taler ikke, men gisper Visdommen ud. Men jeg maa see til, at jeg faaer fat paa en anden, som taler lidt meer, og gisper lidt mindre.

Scen. 3.

Sganarelle. En Heraclitisk Philosophus.

Philosophen. Har han noget at tale med mig?

Sganarel. Jeg er en fremmet Person, som tillige med en fremmed Herre er kommen til denne Stad efter en besværlig og møjsom Rejse. Vi haver med Taalmodighed udstaaet alle de U-lejligheder, som Rejsen har ført med sig, udi Haab at === Philosophen hylér og græder. De Taarer, som Hr. Doctor fælder, ere Prover paa hans Edelhjertighed og Medlidenhed; men nu er alting forglemt, efterdi === Philosophen hylér igjen. Jeg siger, at alting er forglemt. Nu forlanger jeg alleene, at Hr. Doctor vil bevise os den Tjeneste at skaffe os et got Herberg for Betaling.

Philosophen hylér igjen.

[Sganarel] sagte. Denne Mand er jo ligesaa gall som den første.

Philosophen. Hvad mener I ved den første?

Sganarel. Den første Mand, som jeg her anmodede om det samme, svarede mig noget hen i Taaget, saa at jeg blev gandske forvirret derover.

Philosophen hylér igjen, og Sganarelle efteraber ham.

[Philosophen.] I siger, at I blev gandske forvirret derover?

Sganarel. Ja vist; kunde jeg vel andet, naar === Philosophen hylér igjen, og Sganarelle støder ham for Kumpen, og de hylér begge tillige. Nu fand du have Marsage til at hylé. Hvilke forbandede Grimasser disse Philosophi haver! Men der seer jeg en anden gaae over Gaden. Han seer glad og rækkelig ud. Af ham vil jeg nok faae Oplysning udi dette Koglerie.

Scen. 4.

Sganarelle. En Democritisk Philosophus.

Sganarelle. Maa jeg tale et Ord med hans høye Erværdighed?

Philosophen. Ja gierne, saalænge som han lyst.

Sganarelle sagte. Denne Mand er gandske maneerlig. Sørt. Jeg har her haft særdeles Zendelser.

44. tillige] med hinanden.

Philosophen. Hvi saa?

Sganarel. Jeg har her talet med tvende Philosopher. Jeg spurdte den Iste, om han ikke vidste noget Herberg; men i Steden for at svare paa mit Sporsmaal, gispede han, og omsider sagde, at Klokken var 9. Mon den Mand fand være rigtig i Hovedet?

Philosophen. Ha ha ha hi hi ha ha ===

Sganarel. Ja Hr. Magister har nok Marsag at lee deraf; jeg fand selv ikke bare mig for Latter, naar jeg tænker derpaa.

De leer begge tillige.

Philosophen. Men hvad Svar fik I af den anden?

Sganarel. Den anden hylede ved hvert Sporsmaal og græd som han var pidstet.

Philosophen. Ha ha ha hi hi ha ha.

Sganarel. Mig synes, at han var nok saa gall som den første. De leer atter stærkt tillige. Hvad fand man vel domme om saadanne Menneker?

Philosophen. Ha ha ha hi hi ha ha === Jeg seer ellers paa jeres Dragt og Stikkelse, at I er en fremmed.

Sganarel. Ja Hr. Magister! jeg er fra et langt bortliggende Land.

Philosophen. Et langt bortliggende Land? ha ha hi ha ===

Sganarel. Det er jo ikke noget at lee af.

Philosophen. Hvad er jeres Errende her?

Sganarel. Det er for at omgaaes med lærde Mand og at undervises i Visdom. Philosophen leer igjen. Ey, min Herre! holdt dog Maade med denne Latter, og lad os tale lidt alvorlig sammen.

Philosophen. Alvorlig sammen, siger I? ha ha hi ===

Sganarel. Hvad Diavelen er dog dette? Holdt engang op at lee, og sig mig, hvor et got Herberg er at bekomme.

Philosophen. Et got Herberg, siger I? Han gaar leende bort.

Sganarel. Ey, saa lee din Hals itu, dit Beest! Den ene Philosoph er jo her galere end den anden. Jeg er saa forvirret over disse Zandelser, at jeg veed ikke,

enten jeg fover eller vaager; skal dette være Visdommens Stad, saa maatte jeg gierne vide hvad man fand kalde en Daarekiste. Lad mig nu samle det ene med det andet, for at kunde berette min Herre alting omstændigen.

Scen. 5.

Sganarel. En nye Philosoph.

Zmedens Sganarelle staaer og grunder, kommer der en nye Philosoph stærkt gaende, og løber ham omkuld.

Sganarelle. Hvad, for en Ulykke, vil dette sige? Hvi handler I saaledes med mig? Hvad Ondt har jeg gjort?

Philosophen

Scen. 2.

Philosophen rejser ham op efter Benene. *By ey, jeg tager Benene i Steden for Armenene. Jeg beder 1000 Gange om Forladelse. Forseelsen rejser sig deraf, at jeg har for skarpt Syn.*

Sganarel. *Mig synes, at det heller maa rejse sig deraf, at I er star-blind.*

Philosophen. *Min Herre! det skarpe Syn, som Naturen har begavet mig med, foraarsager, at jeg intet kand see, som er nær ved mig.*

Sganarel. *Hvis Naturen ikke havde anden Gave at give jer, maatte I onske, at hun havde beholdet sin Gave selv.*

Philosophen. *Ney min Herre! jeg kand derimod see hvad andre ikke seer; mit skarpe Syn gaaer indtil Indvoldene af en Ting, og fæster sig paa Kiærnen deraf, som er skjulet for andre.*

Sganarelle. *Det gaaer over min Forstand.*

Philosophen. *Det er dog saa, min Herre! Derfor forer jeg Navn af den subtile Doctor. Men jeg seer, at han er en fremmet Person; hvad er hans Vrende her? Hvis jeg kand gaae ham til Haande udi noget, skal det være mig en Fornøjelse.*

Sganarel. *Jeg takker skyldigst. Jeg vil kun for det første spørge, om man her kand faae et got Herberg for tvende Personer.*

Philosophen. *Saadanne gemene og grove Ting bekymrer jeg mig ey om; men vil I vide noget in Philosophia occulta, saa er jeg til Tieneste.*

Sganarel. *Ney ney, jeg spør kun om = = =*

Philosophen. *Som for Exempel om Magnetens Kraft, om Siælens Bestaaffenhed, om Blodets Circulation, om Myrsers og Mygs Egenstaaelse, om andre Insecters indvortes Dannelselse, om = = =*

Sganarel. *Ney ney, i Dievels Skind. Jeg spør kun om = = =*

Philosophen. *Eller om I vil vide noget om Dyrenes Siæle, om de ere Machiner eller levende Creature, om Nominale eller Reale bør kaldes orthodoxi Philosophi = = =*

Medens han saa taler, render Sganarel ham omkuld, og undskylder sig ogsaa med sit skarpe Syn. Den subtile Philosophus rejser sig strax igien, slaar Sganarel ned paa Jorden, giver ham brav Sugg, og forlader ham liggende.

Scen. 6.

Sganarel. *En Astrologus med en Bikkert; som observerer.*

Sganarel. *Åh åh, er der ingen, som kand rejse mig op? Åh hielp en stakkels forslagen Mand, som ikke kand rejse sig selv.*

Astrologus seende sig om. *Hvo er, som raaber? Der ligger jo en halv død Mand. Hvad skader jer, min Ven?*

Sganarel. *Hielp mig op igjen, min Herre! Jeg er falden udi onde Menneskers Hænder, som har slaet mig saaledes, at mine Lemmer ere knusede.*

Astrologus. *Det gjør mig hiertelig ont. Jeg er pligtig til at hielp min Næste, jeg beder alleene om lidt Taalmodighed, indtil jeg faaer efterseet udi min astrologiske Bog, om man udi denne Maaned og paa denne Dag udi Maanedens maa foretage sig noget af Vigtighed. San blader i Bogen. Ney min Herre! det gaaer ikke an paa denne Tiid. Jeg seer, at det er den 14. Dag udi den Maaned Morian, paa hvilken man efter astrologiske Regler intet Vigtigt maa foretage sig. Vil min Herre have Taalmodighed, til Solen gaaer ned, saa kand jeg hielp ham uden at overtræde astrologiske Regler.*

Sganarel. *Saadanne Regler kand ingen uden Guden have dicteret. Kand det vel være nogen Tiid forbudet at hielp sin Næste?*

Astrologus. *Visseligen baade er og kand det være.*

Sganarel. *Åh jeg elendige Menneske! u-lykkelig var den Dag, da vi besluttede at komme til denne Bye.*

Astrologus. *Siig ikke det, min Herre! I er kommen udi en Stad, hvor de 9 Viisdoms-Gudinder have fæstet Sæde.*

Sganarel. *I maa heller siige 9 Helvedes-Gudinder eller 9 U-lykker; thi = = =*

Astrologus. *Overiler jer ikke, styrer jer Affecter, og hav Taalmodighed til mod Usten, da skal jeg med all Fornøjelse gaae jer til Haande. Adieu saalænge!*

Abit.

Scen. 3.

Scen. 7.

Sganarelle. *En sceptisk Philosophus.*

Sganarel. *Åh åh, er der dog ingen medliden Siæl udi den hele Stad?*

Philosophen. *Jeg horer een at raabe. Der seer jeg en stakkels Mand, som er kommen til Skade.*

San rejser ham op.

Sganarel. *Tusind Tak, Hr. Doctor! Det er mig dog kiært, at jeg finder et ærligt eller et klogt Menneske udi denne høylærde Stad.*

Philosophen. *Hvad skader jer, min Ven?*

Sganarel. *Jeg er saaledes bleven slagen og medhandlet af een af jeres Ordens-Brodre, som kaldte sig*

en subtil Philosoph; men paa mig lod han kun see liden Subtilitet.

Philosophen. *Men er I vis derpaa?*

Sganarel. *Skulde jeg ikke være vis paa det, som nyligen er steet?*

Philosophen. *Jeres Syn kand have bedraget jer.*

Sganarel. *Saa har dog ikke følelsen bedraget mig; det kand mine forslagne Lemmer bekræfte.*

Philosophen. *Følelsen, som er een af de 5 Sandser, kand bedrage ligesaa vel som Synet.*

Sganarel. *Det er jo en forbandet forkeert Snak. I saae jo selv, at jeg laae paa Gaden og raabte om Hielp.*

Philosophen.

Philosophen. Det kommer mig vel saa for; men = = =
Sganarel. Sid I faae en U-lykke med jer men. I
hjalp mig jo selv op igien.

Philosophen. Det kand maastee være.
Sganarel. Saa kand jeg jo tage min Taksigelse tilbage
igien.

Philosophen. Maastee.

Sganarel. Maastee, maastee! Hor, min gode Maastee!
om een handlede saaledes med jer, hvad vilde I da sige?

Philosophen. Jeg vilde ikke andet sige, end at det
synes saa at være. Sganarel gier ham 3 gode Kapp. Au
au, er det ikke uforkammet
at handle saaledes med en
Philosopho?

Sganarel. Maastee.

Philosophen. Og saaledes at belonne Velgier-
ninger?

Sganarel. Maastee,
maastee.

Philosophen. Ah ah,
min arme Rygg!

Sganarel. Solesen er
een af de 5 Sandser, som
kand bedrage saavel som
Synet.

Philosophen. Jegmaa
strax hjem at smøre min Rygg.

Sganarel. Gak til
Blokbiereg, og smør din
lærde Zieme; den behøver
heller Smørelse end Ryggen.
Hvis jeg ikke ventede hvert
Øyeblik min Principal Leander,
tog jeg strax Flugten
herfra, for ikke at under-
kastes flere fortreidelige Hæn-
delsler. Sid han vilde skynde
sig. Men der seer jeg han
kommer; han skal faae al-
ring ligesaa friskt, som jeg
har faaet det.

Scen. 8.

Leander. Sganarel.

Leander. Nu, hvor
gaaer det, Sganarelle? Har
du faaet opspurdet et got Her-
berg? Sganarel svarer intet,
men gisper. Ser du ikke hvad
jeg spør? San gisper paa nye. Jeg troer, at du est bleven baade
blind og maaleløs. San gisper igien. Staae ikke her og driv
Spot med mig. Kand du ikke svare til mit Spørsmaal?

Sganarel. Hvad er det, som Monsieur vil vide?

Leander. Jeg spør, om du har opspurdet noget Herberg?

Sganarel, seende paa Himmelten, gisper, og svarer: Jeg seer,
at efter Solen Kloffen maa være 9.

Leander. Hvad Pokker er dog dette? Jeg troer, at
Karlen er forhejet. Kiender du mig ikke meer?

Sganarel hylter og græder.

Leander. Siig mig dog, hvor du har været, og hvad
dig er vederfaret. San hylter igien. Ey, hvilken u-lyksalig Hæn-

delse er ikke denne! San hylter igien. Kiender du ikke mig, som
er din Principal?

Sganarel. Min Principal? Sa ha hi hi ha!

Leander. Jeg merker, at han har faaet Skade paa For-
standen.

Sganarel. Sa ha hi ha!

Leander. Mon Stadens Luft skulde kunde føre saadant
med sig?

Sganarel. Sa ha = = = Ney min Herre! mig fattes intet paa
forstanden; men jeg kand intet vist svar give paa Spørsmaalet.

Leander. Kand du ikke
sige Ja eller Ney?

Sganarel. Maastee.

Leander. Hvad vil du
sige med dit maastee?

Sganarel. Intet af
noget Betydende.

Leander. Vil du drive
Spot med mig, saa skal det
gaa dig ilde.

Sganarel. Jeg driver
aldeles ingen Spott med
Monsieur.

Leander. Er det ikke
at drive Spot, naar du
svarer hen i Taaget til hvert
Spørsmaal?

Sganarel. Herren sy-
nes kun saa; thi man kand
ikke forlade sig paa Sand-
ferne, som alle ere bedragelige.

Leander. Løster paa sin
Stol. Ney nu gaaer det for
vidt.

Sganarel. Det gaaer
ogsaa for vidt. Nu vil jeg
tale lidt alvorligen og sige
dette, at det var en u-lyksa-
lig Tid og Time, vi be-
sluttede at giøre denne Rejse.
Alle disse Complimenter, som
jeg har giort min Herre, ere
de samme, som mig ere giorte
af alle de Philosopher, som
jeg har talet med, og hvilke
jeg giver ham ligesaa varme,
som jeg selv har faaet dem.
Staden er fuld af spræng-
lærde Stoknarre.

Leander. Jeg menede,
at Lærdom og Viisdom fuldre
sammen.

Sganarel. Jeg min Troe ligeledes.

Leander. Jeg har ikke andet hør.

Sganarel. Men jeg har anderledes følet.

Leander. Hvoraf kand dog vel saadant rejse sig?

Sganarel. Alting er skadeligt, naar man gior for
meget deraf. Et Glas Viin opmuntrer Sindet; men drikker
man for meget deraf, saa bliver Ziernen filosofisk og for-
styrret. Vinden driver Skibet frem; men blæser den for stærkt,
fuldsleyler man. Ingen Mad er sundere end Meelgrød; men
overlader man Maven med for meget deraf, kand man øde
sig en feber paa Halsen. Saaledes kand det være beskaffet
med disse Philosophi, hvilke for megen Lærdom har giort rasende.

Leander.

Scen. 4.

Leander. Paa den Maade havde det været bedre at blive hjemme.

Sganarel. Jeg mener det samme. Men der seer jeg nogle Qvinde. De synes gandske menneskelige og tamme.

Leander. Vi maa holde os lidt til Side, for at see, hvorledes de bær sig ad.

Scen. 9.

3 Qvinde. Sganarel. Leander.

1ste Qvinde. Ah Søster! mig længes inderligen efter at see den fremmede Person, som nyeligen skal være hidkommen.

2den Qvinde. Jeg min Troe ikke mindre. Jeg har hørt, at det skal være en meget deylig Person.

3die Qvinde. Jeg er allerede slagen af Kierlighed, førend jeg har faaet ham at see.

1ste Qvinde. Min Stuepige, som har feet ham, siger, at han er den anden Paris.

Anden Qvinde. Er han Paris, saa vil jeg nok være Helene. Men see der staar jo et heelt Par. Det maa være de samme, som vi løbe gall efter.

Første Qvinde. Det er uden Tvivl de samme. De see anderledes ud end vore skimlede og forrustedede Philosopher.

Anden Qvinde. Det maa du vel sige, Søster! See engang hvilket net og kruset Haar den ene har.

Første Qvinde. See hvilken Taille.

Anden Qvinde. See hvilke nette Been den anden haver. Mine Tander løber alt i Vand. Vi maa strax give os i Snak med dem.

Tredie Qvinde. Velkommen hid til Staden, I gode Mænd! Hvad er jer Vrende?

Sganarel. Førend vi svare her-til, maa vi først vide, om I ere Philosopher eller Mennesker.

Anden Qvinde. Jo vist ere vi Mennesker. Det maa vi jo endelig vide. Søster! de mene, at vi ere ikke Mennesker.

Første Qvinde. Vi ere ikke alleene Mennesker, men endogsaa tamme og tienstagtige Mennesker, helst mod fremmede.

Anden Qvinde. Det maa du vel sige to Gange, Søster! Ha ha == hvilket underligt Spørgsmaal, om vi ere Mennesker!

Sganarel. Got, saa maa jeg da sige jer dette, at vi ere hidkomne for at opspørge et got Herberg. Vi har til den Ende raadfort os med nogle Philosopher; men den ene svarede hen i Taaget, den anden beegnede mig med Graad, den 3die med Latter, og den fjerde vilde see paa Himmelen, hvad Svar han skulde give.

Tredie Qvinde. Kære Venner! agter saadant ey. Deres Studeringer gjør dem rasende. Det maa vi desværre daglig finde, som ere deres Instruer.

Leander. Ere I deres Instruer?

Tredie Qvinde. Ja vi have Navnet deraf; men ==
De sukke alle og græde.

Leander. Hvad vil det sige, at I have alleene det blotte Navn?

Tredie Qvinde. De fordybe sig saaledes i Studeringer, at de forsomme de meest magtpaaliggende Ting. De forglemme det fornemste, som er Egteskabs-Pligt. Er det ikke sandt, Søster? Første Qvinde. Jo alt for sandt.

De græde alle 3 bitterligen.

Leander. Hvad mene I ved Egteskabs-Pligt?

Anden Qvinde. Siig du det, Søster! som har været længst giftet.

Første Qvinde. Lad Margrethe sige det.

Tredie Qvinde. Lad Lucie sige det.

Leander. Jeg fandt slutte hvad I mener, Kære Børn!

Første Qvinde. Hvis een og anden ærlig fremmed Rejsende ikke iblant gif os lidt til haande, maatte vi reent forgaae. Er det ikke sandt, Søster?

Anden Qvinde. Jo alt for sandt.

De græde væmodigen igjen.

Leander. Men tillade jeres Mand, at I frit omgaaes med fremmede?

Tredie Qvinde. Vore Mænd? Dem fand vi endeligen narre ligesaa meget, som os lystet.

Leander. Hvis saa er, saa skal I gode Madamer nok blive hiulpne.

Tredie Qvinde. Jeg siger 1000de Tak.

Sganarel. Hr. Principal! nu faaer jeg ret Lyst til at blive her. Det staar nu kun paa at faae et got Herberg.

Tredie Qvinde. Vil de gode Herrer tage til Takke udi vores Huus, saa er det til Tieneste.

Sganarel. Men hendes Mand er jo ogsaa en Philosophus?

Tredie Qvinde. Ja men ikke saadan een, som I omtaler. Han er Doctor udi Lægekunsten. De Slags Folk studere kun maadelig; thi deres Praxis tillader dem ikke at læse ret meget. Jeg er forsikkert om at I bliver vel imodtagne af min Mand; kommer kun ind med mig, saa skal den Sag snart blive afgjort.
Sun leder dem ind.

Scen. 10.

De to andre Qvinde alleene.

Første Qvinde. Zierte Søster! var det ikke to behagelige Personer? Hvilken af dem syntes dig best om?

Anden Qvinde. De stode mig begge an, allerhelst den, som havde det krusede Haar, det var min Troe en Lakkerbidsten.

Første Qvinde. Mig synes nok saa got om den anden.

Anden Qvinde. De syntes at være komne fra langt bortliggende Lande; det kunde man see paa deres Ansigt og Gebærder.

Første Qvinde. Men hvad mon deres Vrende fandt være?

Anden Qvinde. Deres Vrende fandt ikke være andet end andre fremmede folks, som tænke her at finde Viisdom, saasom

Scen. 5.

sem Staden vrimler af Philosopher, og derudover kaldes Viisdommens Stad.

Første Qvinde. Da finde de ikke her hvad de lede efter.
Anden Qvinde. Derudi har Søster Ret; eet er at være lærer, et andet at være Klog. Hvad duer Lærdom til, naar den vanskaber Folk?

Første Qvinde. Min Mand er saa henrykt udi Studeringer, at han tit sidder til Bords uden at æde, saa at han staaer fastende op fra Bordet, indbildende sig, at han er mæt.

Anden Qvinde. Min Mand har ikke mindre Grimacer.

Første Qvinde. At vore Doctore udi Lægekunsten ere lidt maneerligere end de andre, kommer vel deraf, at de studere ikke saa meget, og at de ere mere blant Folk.

Anden Qvinde. Det er sandt nok. Endeel af dem har dog ogsaa slemme Nykker. Mig langes derfor at vide, hvordan de fremmede vil blive fornøiede med denne Doctor. Men jeg seer dem at komme ud igien. Jeg frygter derfor, at de har kun faaet slet Audience. Men vi maa hen at fortælle vore Naboerker hvad vi har seet. Abeunt.

Scen. 11.

Leander. Sganarel.

Leander. Denne Mand er meget maneerlig og høflig. Han bød os ikke alleene sit Huus til, men endogsaa uden Betaling.

Sganarel. Nu begynder jeg at komme mig lidt igien; thi jeg mærker, at man ogsaa fandt finde nogle lærde Folk uden Grimacer.

Leander. De andre af hans Medbrødre vare og alle civiliserede Mand.

Sganarel. Jeg troer, at de ere alle Doctore udi Lægekunsten.

Leander. Ja vist. Vor tilkommende Vert sagde mig, at det var det hele Medicinske Facultet, som var samlet i hans Huus, og var det derfor, at han ikke kunde tale med os længer denne Gang. Men der er en Ting, som jeg grubler over: Jeg fandt ikke begribe, hvad det skulde betyde, at de bestuede os saa nøye, og at de hvistede derhos saa meget sammen.

Sganarel. Det fandt vel ikke betyde andet, end at vor Skikkelse og Dragt er fremmet og usædvanlig for dem.

Leander. Det fandt vel ogsaa være; men . . .

Sganarel. Ey, Herre! I grubler over slet intet. Jeg for min Part er vel fornøyet med at vi har faaet saa got Herberg. Men jeg seer, at Qvinderne ere alt borte.

7. henrykt] henrykter, fordybet.

Leander. Jeg fandt tænke, at de ere hen at fortælle og tilkiendegive vor Ankomst for deres Naboerker.

Sganarel. Saa vidt jeg begriber, fandt en fremmed her gjøre sin Lykke blandt disse Doctorinder; thi de ere alle meget tamme. Men der kommer vor Vertinde med en Flaske Viin.

Scen. 12.

Den 3die Qvinde. Leander. Sganarel.

Tredie Qvinde. I gode Herrer! lader Tiden ikke være dem for lang. Saa snart min Mand bliver færdig med Facultet, og hans Med-Colleger gaar bort, vil han have den Ære at tale videre med dem. Imidlertid har han befalet mig at holde dem med Selskab.

Sun stænker et Glas, som hun giver Leander, og derpaa sukker hun og græder.

Leander. Hvad ligger hende paa Hierte, Madame! efterdi hun sukker saa dybt?

Sganarel sagte. Jeg er vis paa at hun fremkommer med en Elfskys-Eklæring.

Sun stænker et andet Glas i for Sganarel, sukker og græder ligeledes.

Leander. Min hierte Madame! hun maa tilkiendegive hvad som har bragt hende udi den Bedrøvelse. Sun sukker og græder igien. Forklar os da Nar-sagen. Jeg brænder af Begjærlighed efter at vide saadant.

Tredie Qvinde. I gode Herrer! I ere komne udi et meget hønet Huus.

Leander. Derom ser jeg forfikket.

Tredie Qvinde. Min Huusbond passerer for een af de oprigtigste og tienstagnigste Mand udi Staden.

Leander. Man tvivler ikke derom, Madam!

Tredie Qvinde. Men saasom han tilligemed sparer hverken Omkostning eller Umage, naar han seer sig derved at kunde erhverve nøyere Kundskab i Medicinen og at forbedre Kon-

sten, saa har han, da han saae de gode Herrer og betragtede deres rare Skabning, ikke udaf mindste Ondskab, men alleene for at give Medicinen noget Lys, besluttet at lade dem begge anatomere.

Sganarel. Hvad vil det sige: anatomere?

Leander. Det vil sige, Sganarel! at lade din Mave opstjære.

Sganarel. Hvad? at lade min Mave opstjære?

Tredie Qvinde. Jeg fandt forfikket, at det stæer ikke af nogen Ondskab; thi han har stor Godhed for fremmede.

Sganarel.

Scen. 6.

Sganarel. Han maa have Diævelen og ikke Godhed, naar han vil sfiære Maven op paa en ærlig Karl. Vi har vel reysset, Hr. Principal!

Leander. Men er det hendes Alvor, Madame! eller skiemter hun med os?

Tredie Qvinde. Det er gandske fast besluttet. Jeg var færdig at daane, da jeg hørte det.

Leander. Men fandt hun ikke ved sin Forbon afvende saadan U-lykke?

Tredie Qvinde. Ney Tingen er besluttet efter de fleste Stammer udi Facultetet. Man veed, at Docterne aldrig staae fra deres Mening, helst naar en Ting er besluttet af et heelt Facultet.

Sganarel grædende. Er her da ingen Byefogd, som man fandt appellere til?

Tredie Qvinde. Byefogden selv er Stads-Physicus, hvilkken aldrig forhindrer Doctores udi et foretagende, som sigter til at oplyse Anatomien.

Sganarel. Vi har vel reysst, Herre!

Leander paa Rnæ. Ah Madame! tank paa Midler at redde os uskyl-dige Mennecker.

Sganarel ogsaa paa Rnæ. Ah Madame! forbarmer jer over mig. Jeg har kun en eneste Mave, som jeg uueligen fandt undvære.

3die Qvinde. Hører, fiære Venner! Hvis J vil tage mig og mine Søstre, som ere gifte til 2de Philosopher, med jer og føre os bort til jer fæderne-Land, vil vi give os paa Flugten sammen. Staaer kun op, og forbliver her, indtil jeg bringer dem hid; thi de ere ligesaa fiæde af deres Mand, som jeg er af min.

Sganarel. Bliv da ikke længe borte, Madame! Sun gaær.

Scen. 13.

Leander. Sganarel.

Sganarel. Det var et fændens Indfald, da vi toge os for at fæste Boelig i denne philosophiske Stad.

Leander. Man lærer heraf, at det er ikke alt Guld, som glimrer. Jeg tvivler ikke paa at Staden jo vrimler af lærde Mænd; men man mærker ikke, at deres Levet svarer til deres Lærdom. Thi mange læse alleene for at blive lærdere, men ey for at blive flogere.

Sganarel. Herren maa sige, at de læse alleene for at blive galne. Saadan Stad burte oprykkes med Rod, og alle dens Beboere ødelegges.

Leander. Du maa heller sige aarelades eller settes i Daarekisten; thi det er just ikke af Ondskab, men af for megen Lærdom, de ere rasende.

Sganarel. Er det ikke Ondskab, at ville sfiære Maven op paa got Folk? Mig synes, at jeg føler allerede Kniven udi min Mave.

Leander. Jeg befiender, at saadanne Folk burde udvøddes; men de andre fortiene alleene at belees. Jeg mærker ellers, at disse Philosophi maa være deelte udi adskillige Secter: den, som græd, maa følge Heracliti, den, som loe, Democriti Sect, og at den, som tvivlede om alting, maa være en Scepticus.

Sganarel. Hvem af disse fandt man holde for at være meest gall?

Leander. De ere alle lige galne, skient hver paa sin Maade. Qvindeerne maa vi derimod prise.

Sganarel. Ja vist, i sær om de vil holde deres Løfte.

Leander. Jeg lever udi det Haab; thi jeg mærker, at de leve ikke forneyede med disse Philosophi.

Sganarel. Gid de vilde komme noget snart; thi hvert Øyeblik er mig saa lang som en Dag.

Leander. Taalmodighed, Sganarel! Vi have inter andet at forlade os paa end deres Zielp. Qvinde-List er stor, og der behøves ikke megen Konst til at narre Mand, som gaer hen i Taaget.

Sganarel. Hvis jeg lykkeligen kommer ud af denne Fare, skal jeg beslitte mig paa at forfølge alle Philosopher.

Leander. Ikke alle, men dem alleene, som giøre Misbrug af Philosophien; thi ligesom nogle vanskabes af dens Misbrug, saa forbedres og poleres andre af dens rette Brug. Men der seer jeg de gode Qvinde komme.

Scen. 14.

Leander. Sganarel. De 3 Qvinde med smaa Skrine under Armene. Item Polyphemus.

3die Qvinde. Tiden har maa-ster faldet dem lang, J gode Venner!

Leander. Vi have talt hvert Minut.

Sganarel. Og jeg hvert Øyeblik.

3die Qvinde. Nu stoler vi paa jeres Løfter, at J ikke forlader os, naar J komme i Sikkerhed.

Leander. Vi skal derfor lade see Taknemmelighed, saalænge som vi leve.

3die Qvinde. Disse Skrine, som ere fulde af Guld og kostbare Stene, skal vi føre med os.

Sganarel. Nu har jeg min Mande igien, og føler ingen Smerte i Tarmene mere.

Leander. Men, J gode Fruer! jeg frygter, at jere Mand vil strax eftersette os, og at det sidste fandt blive værre end det første.

3die Qvinde visende paa Polyphemus. Vi har i Ledtog med os denne forslagne Person, som stedse gaer os til Haande, naar vi vil narre disse Philosopher.

Polyphemus. Jeg skal nok ved en Invention hindre, at J ikke skal blive efterfattede.

Leander.

Scen. 7.

Leander. Men, Kiære! hvori bestaaer den Invention?

Polyphemus. Det kand jeg ikke sige. Forlader jer kun paa mig, og slaar all Bekymring af Hovedet. Stiuler jer her først ved Hiernet, indtil Stormen er forbi.

De stiuule sig i en Kroeg.

Scen. 15.

Doctoren med 3 Philosopher, som kommer ind een efter anden.

Doctoren i fuld Løb. Hvad for en Ulykke er dette? Jeg seer ikke de fremmede meer, ey heller min Hustru, og mit Skriin er opbrudt. Hey hey, hvor er I henne? Alle mine Lemmer zittre og bæve. Min Hustru maa have aabenbaaret dem facultetets forfat, og maa have taget Flugten med dem. Ah Himmel, hvilken ulykkelig Hændelse! Jeg kand sige, at jeg aldrig har haft større Begiærlighed til at anatomere nogen end disse tvende Personer, besynderlig den med Raaben; thi det kom mig for, at hans indvortes Skabning vilde erhverve stort Lys udi Anatomien.

Iste Philosoph i fuld Løb. U a a! jeg er om en Hals. Mit Penge-Skriin er borte, og min Hustru er ingen Steds at finde.

2den Philosoph ligeledes. Hey hey, hielper alle, som hielpe kand. Mit Skab er brudt, og mit Liggendefæ, som var mig kiærere end mit Liv, er borte. Ah jeg elendige Mand! hvis jeg ikke faaer min Skat igien, hænger jeg mig af Sorg.

3die Philosoph kommer løbende ind. Hey hey hey, holder paa Tyven. Jeg er bestaaen, alle mine Leddifer ere aabne, og den, hvorudi Guld og Klenodier laae forvaret, er borte. Hvor er min Hustru? Her er ingen Tid at bortgive. Jeg maa løbe i fuld Galop til Stads-Porten. Zan render de andre omkul. De rejse sig op igien, slaar Sønderne sammen, huje og strige. Hvad fattes jer, Kiære Brodre?

Docteren. Tvende fremmede Gautyve, som nyeligen vare komne i mit Huus, ere bortløbne med min Hustru og mine Penge.

3die Philosoph. Det er gaaet mig ligeledes.

Docteren. Det er ikke den første Gang, vore Hustruer har stuffet os. Vi maa strax kalde paa Byens Folk, for at efterrette dem.

Scen. 16.

Polyphemus og de Forrige.

Polyphemus kommer ind, nedkastende sig Tæse-gruus.

Docteren. Det er jo vor gode Ven Polyphemus; hvad Ulykke mon ham er vedersfaren? Zan er maaskee ogsaa bestaaen. Her, Polyphemus! hvad skader dig?

Polyphemus. Ah hvilken Hændelse, hvilket Syn!

Docteren. Stat op. Kiender du os ikke?

Polyphemus. Ah hvilket forunderligt Syn, som saaledes har fordunklet mine Øyen, at jeg fast ikke kand stille noget!

Docteren. Siig os da hvad du har seet.

Polyphemus. For et Øyeblik siden, da jeg gik ud paa Marken, saae jeg tvende Personer i usædvanlige Klæder, havende 3 Matroner med. De samme vinkede ad mig, og da jeg kom dem nær, sagde den ene: Gak strax ind udi Staden, og forkynd hvad du har seet. Jeg er Jupiter, og denne Person er Mercurius. Vi have paataget os menneskelig Skikkelse, og ere nedstegne af Himmelen for at hørtsføre disse 3 dydige Matroner og at sette dem blant Gudindernes Tall, saasom jeg har holdet dem for gode at leve længere blant syndige Mennesker. Videre

sagde han: førehold deres Mand, at de have syndet mod Himmelen ved de haarde Ord, som de have ladet falde mod den Øverste blant Guderne, og at saadan Synd maa saaledes forsones, at de strax forføye sig hver hjem til sit Huus, at de der udi 3 Dage faste og bede, og at de siden Jupiter og Mercurio til Ære stifte en aarlig Fæst, som skal føre Navn af Bortførelsens Fæst. Da han dette havde udtalt, begyndte alle at skinne som Solen, og foer op igiennem Luften.

Alle Philosophi løste Sønderne op, og raade: O magnum Miraculum!

Polyphemus. Jeg kand endnu see et Skint af dem. See engang op imod Himlen paa den høyre Side, hvor jeg peger.

En Philosoph grædende. Vist nok er det; jeg seer ogsaa et Glimt deraf. Kiære Brodre! lader os strax gaae hjem, for at efterleve Himmels Befaling. De faldt paa Knæ, og syngte.

Iste Philosoph. O felices animæ, vivæ in coelum raptæ!

Tutti. Orate pro nobis.

2den Philosoph. Qvas dignatus Jupiter reddere immortales!

Tutti. Orate pro nobis.

3die Philosoph. O novæ coelicolæ, Lucia, Margaretha, cum dilecta Agatha!

Tutti. Orate pro nobis. De rejse sig derpaa, og gaae bort.

Scen. 17.

Polyphemus. Leander. Sganarel. De 3 Qvinde.

Polyphemus. Kommer nu frem igien. I mærker af dette Puds, at man kand narre disse spræng-lærde og i Studeringer henrykte Karle ligesaa meget, som man vil.

Leander. Naar denne Sag bliver oplyst, vil der blive stor Allarm; thi det kand dog ikke længe dolges.

Polyphemus. Naar vi alle ere komne i Sikkerhed, maa alting gierne aabenbares. Da vil den enes Latter nok sagtes, den anden vil faae ret Aarsag at græde, og den 3die vil ikke nægte Sandferne meer.

De takke ham alle, og derpaa syngte efterfølgende Viser.

Iste Qvinde.

Jarvel, du philosophisk Land!

Jeg Ryggen til dig vender.

Paa andet Sted en bedre Mand

Jeg falder nok i Hænder,

Hvor findes Folk, skont mindre lærd,

Men ey deslige Hæser;

Hvor Koner er i mere Værd,

Ey plages med Grimacer.

2den Qvinde.

Democritus vil meer ey lee,

Men heller fælde Taare,

Saa tit som denne Hændelse

Zan Sindet stille fore.

Med føye Heraclitus vil

Herester stedse græde;

Thi dette store Skue-Spill

Vil Skiæg og Rinde væde.

3die Qvinde.

Den klare Sandhed Pyrrho for

Ey kunde see med Brille;

Sig neppe nu fordrifte tor

Med Trivlsmaal Folk at drille.

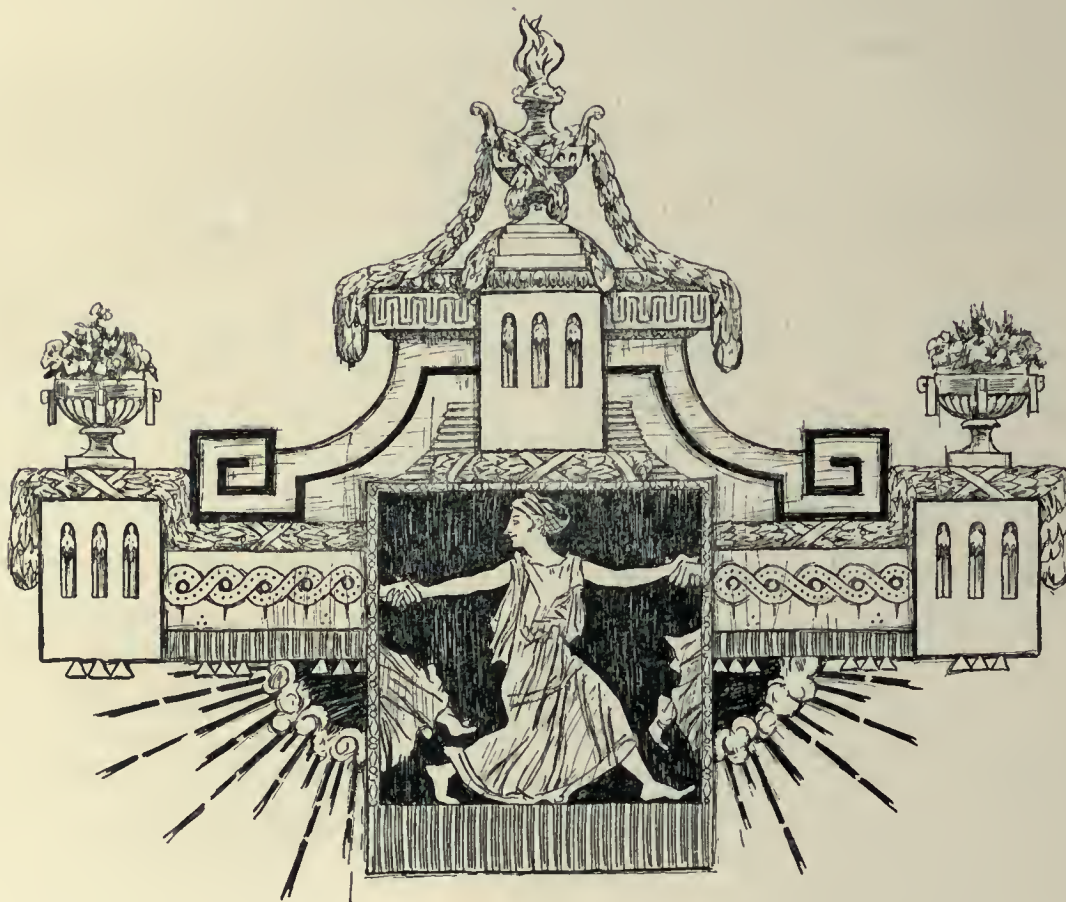
Vor Stoicus og ikke her
 Sin Lærdom vil forfægte,
 Ey mod Affecter tale meer
 Og Passioner nægte.
 Med mine Søstre gandske vist
 Jeg skulde og formene,
 At Stjerne-Riggen denne List
 Rand og til Lærdom tiene;
 Thi om paa Himlen han er Flog,
 Sig af sin Viisdom bryster,
 Saa her paa Jorden er han dog
 En Nar, en Stympet, Kryster.

Leander.

Her et Exempel vise fand
 Og haver lagt for Dagen,
 At Skiag og Kaabe hos en Mand
 Gjør meget lidt til Sagen.

Sganarel.

Jeg med jer andre stemmer i,
 Og vil min Sorg begrave,
 Og takker Himlen 10 Gang ti,
 At jeg beholdt min Mave.

TILLÆG.

Mester
Gert Westphaler

Eller
den meget kælende Barbeer.

Comœdie (i fem Acter).

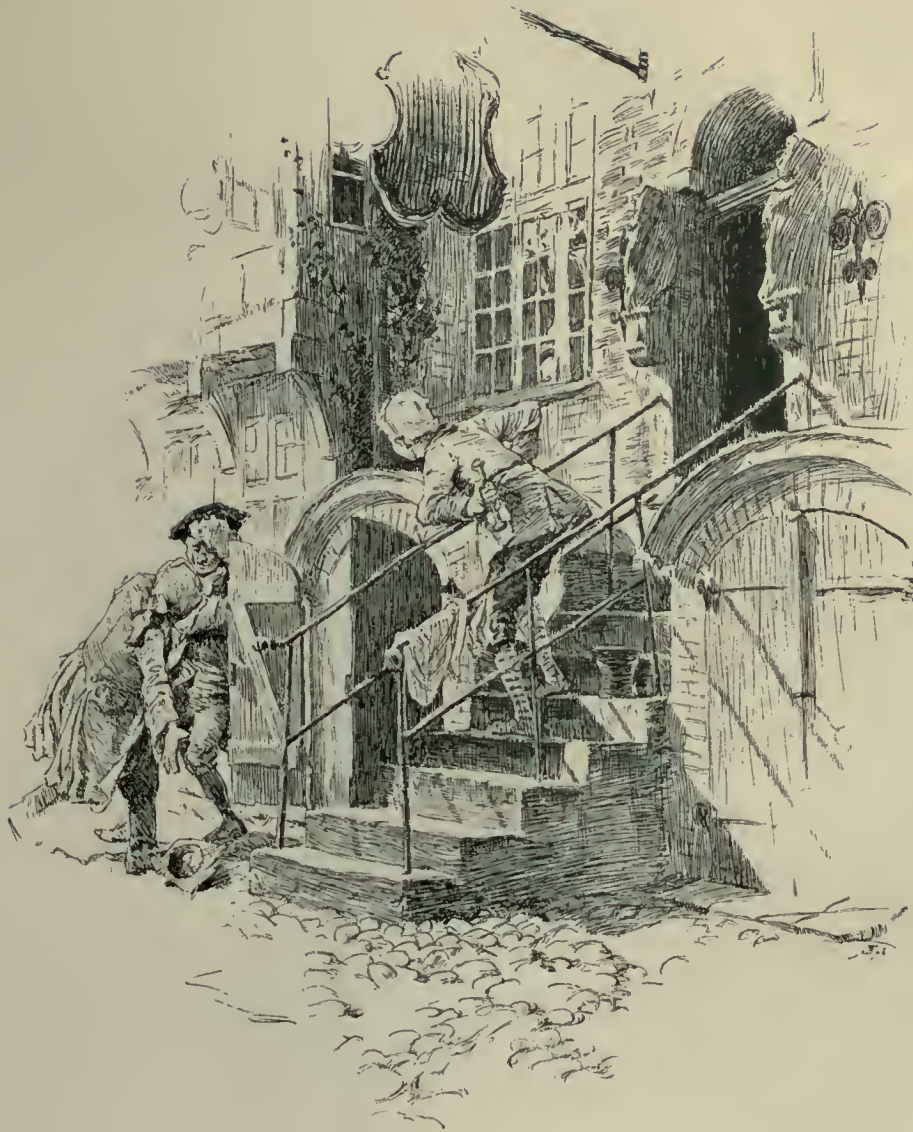
Forestilled paa den Danske Skueplads

1722.

Hoved-Personerne
i Comœdien.

Mester Gert Westphaler.
Gunild, hans Moder.
Marie, hans Forlovede.
Christoffer, Verten.
Lobias Procurator.
Dommeren.

ACTUS I.

Scen. 1.

Henning. Niels.

Henning giver Niels et Ørefigen.

Niels. Hey Gevalt! Hvorfor slaaer du mig? Gevalt, Gevalt!

Henning. Om Permission! jeg seer, at jeg har lobet feyl; jeg tog ham for en anden Mand.

Niels gir ham et Ørefigen igien. Om Permission, Monsieur! Tol eet paa den anden Side. Om Permission, Monsieur! Løster sin Stok op. Om Permission, Monsieur!

Henning. Ah min Herve! slaae mig ikke mere; eet Ørefigen eller to bekiender jeg at have fortient, men ikke meer,

saasom jeg slog ham af Vanvare. Naar U-lykken kommer, saa kommer den i Hobetall paa eengang. I Dag tilig, jeg skulde staae op, kom jeg til min Skræder, og fandt der min nye Kiole gandske forskaaren, hvorudover jeg kom i Klammerie med ham; det ene Ord tog det andet, indtil jeg gav ham Lugg med min Stok, hvorpaa han lod hente Vagten, som bragte mig i Arrest. Der sad jeg en Time, og imidlertid havde Bud efter min Kone, at hun vilde komme til mig; hun kom ogsaa i Vagten for at frelse mig, men fik mig ikke løs, førend hun accorderede Lieutnanten noget, som jeg stiemmes ved at sige; sat sapienti. Da jeg nu kom hjem, og takkede min Kone for sin Bistand, var hun saa taabelig at fortælle mig, hvordan var tilgaaet, indbildende sig, at hun havde gjort en mægtig god Gierning, nemlig at hun af lutter Kierlighed til mig havde opoffret det kiereste Klendie, hun havde, og bedrevet nok sagt med Lieutnanten. Jeg, som ikke kunde faae i mit Hovet dette, nemlig
udaf

udaf Kierlighed til sin Mand at giøre ham til Zanreder, blir vreed, som Monsieur nok kand tænke, stødte min Kone ud af Huset; hvorpaa der blev stor Opsigt udi Naboe-Lavet, min Kone lober hen til sine Forældre, de gaaer sammen hen til Præsten, Præsten kommer til mig, og truer mig med Kirkens Band og Process, saa at jeg, for at undgaae alle disse U-lykker, maatte beqvemme mig til at giøre en Afbigt til min Kone. Jeg stemmede mig ved at være hjemme, og derfor gif hen til Apothekeren, som er min gode Ven, for at spise med ham til Middag. Paa Veyen raabte en Dreng efter mig i en Urte-Boed tvende Gange: Henning, Henning! og da jeg saae mig om, satte han to Fingere for sin Pande, saa jeg kunde merke, det var alt kundbar over Byen, at jeg var Zanreder. Jeg lod som jeg ikke merkte det, for ikke at faae nye Affaires paa Halsen, men gif hen til Apothekeren, og vilde fortælle ham min U-lykke. Bordet var dækket, da jeg kom; men jeg kunde hverken faae Leylighed til at tale med ham eller at spise for-medelt en Barbeer, som var derinde, hvilken udi 5 stive Qvarter stod og fortaalte mig om en Mand, som har levet for over 20000 eller 21000 Aar siden, og heedte Clearius eller Arius, hvad det var han kaldte ham, som førte en nye Troe ind her i Jylland, og derfor efter Stift-Amptmandens Ordre blev halshugget. Saa stüntes mig han sladrede; thi jeg blev paa det sidste saa hovedsvimlet af hans Snak, at jeg sandfede hverken Der eller Dag. J kand vel selv vide, hvor viderlig saadan Snak var for mig, der havde saa meget andet i Hovedet. Jeg besluttede endelig at opoffre mit Middags-Maaltid, og undstaf mig, men har staaet siden en halv Time og luret paa samme Barbeer, hvis Vey jeg vidste maatte falde her igiennem, naar han kom ud. Men til min U-lykke traf jeg paa Monsieur, hvilken jeg tog for Barberen, saasom han er ligeledes Klædet. Ah Taalmodighed, Taalmodighed! det er en stor Dyd. En anden Gang, naar min Kiele bliver forstaaen, skal jeg aldrig klamres med Skræderen, for ikke oven i Kiebet at komme i Dagten, og om jeg kommer i Dagten, skal jeg sidde taalmodig der og aldrig meer stifte Bud efter min Kone, for ikke at blive Zanreder, og naar jeg en anden Gang bliver Zanreder, skal jeg bære mine Horn taalmodig, for ikke at giøre min Kone Afbigt, og endelig hvilken Barbeer udi Byen der herefter vil dræbe mig med Snak, skal det staae ham frit for, thi saa doer jeg kun een gang.

Niels. Monsieur! jer Sorrig giør mig ondt; havde jeg vidst jer slette Skiebne, skulde jeg ikke have staaet jer igien. Jeg kand ellers mærke af den lange Tale, som J siger den Mand førte hos Apothekeren, at det er Mester Gert Westphaler, thi han er som Capitain for alle Barberere udi Jylland i at snakke.

Henning. Men hvorledes er den Barbeer bleven saa lærd?

Niels. Han er ikke saa lærd; thi naar J har omgaaet ham en halv Snees Gange, har J hørt all hans Lærdom. Han kaager immer op det samme; den Historie om Arius har han fortaalt saa mange Gange, som der er Haar paa hans Hoved, saa at der er ikke et Barn her i Byen, der er jo god Arianer, det er at sige, kand læse op Ord fra [Ord] den samme Historie.

Henning. Taler han da intet uden om den Arius?

Niels. Jo han har ogsaa smaa Magaziner paa andre Materier; somme Tider taler han om de 7 Thur-Førster, somme Tider om Tyrken, om en Keyse, han engang giørde fra Haderslef til Kiel, somme Tider heygler han Øvrigheden her i

19-21. en Mand, som . . . heedte . . . Arius o. s. v.] Ser menes den berømdte alexandriniske Geistlige i det fjerde Aarhundrede, der blev fordømt for Kjetteri i Lære og Skrifter.

Stiftet igiennem. Disse Materier taler han vovelvits om, hvorudover vi her i Byen tit har søgt for ham, at han kunde blive eet eller andet, enten ved Raadstuen eller Byetinget, forhaabende, at naar han har faaet noget at bestille, han skal lade af at snakke saa meget. Men der er han; vil J nu hevne jer, saa har J den rette Mand, J leder efter.

Henning. Ney Monsieur! jeg vil hen og hevne mig paa Apothekerens gode Randers-Øll! thi jeg har i Sinde at begrave all min Fortrød udi et Ruus i Dag. Vil Monsieur gaae med mig? Jeg kand forsikre, at han er velkommen.

Niels. Jeg er ikke kiendt.

Henning. Det vil intet sige. Kom kun med mig.

Niels. Saa maa vi da skynde os; thi der er Mester Gert. Han vinker ad os; ney Tak! see om vi er saa gall og bliver staaende.

Scen. 2.

Gert Westphaler alleene, kommer frem, og vinker ad de andre.

Hey Mossiørs! Et Ord, Mossiørs! Hey, jeg har noget at tale, som ligger Magt paa, Mossiørs! Ney Skam faae dem heller, end om de vil bie. Disse folk her i Byen er kun for at æde og drikke. Ney da vover jeg mit Fodeland Westphalen; der har man hver Time paa Dagen Snakke-Forsamlinger, hvor der disputeres om allehaande Materier, undertiden hele Nætter til om Morgenen Kloffen fire, saa at fast ingen gaaer af saadane Forsamlinger, førend han er saa hæs, at han ikke kand tale meer. Var det ikke, fordi jeg havde boet her saalange, og havde min Moer i Landet, blev jeg her ikke en Time længer; thi jeg kand for min Part ikke leve uden Omgjængelse og Discours. Naar jeg kand komme til at snakke med folk, styrter jeg hverken om Mad eller Drikke; men her; naar man vil besøge folk, nægter de sig inde, og naar man kommer ind, gaaer det ud paa en Forkjering eller Lanter. Talen er jo det, hvorudi vi kiendes fra Besterne; det andet, nemlig at spille, æde og drikke og sove, har vi tilfælles med Besterne. Jeg kand nævne folk her i Byen, som ikke har villet ladet sig barbere af mit Huus, eftersom jeg undertiden har tilbudet at giøre det selv, ikke af nogen Trang (thi jeg har Svenne nok), men for at tale med got folk, som jeg barberede; ja de har heller ladet sig rage af Mester Christoffer, i hvis Huus der har aldrig været en ærlig Ragetkny, saa at de vil heller lade sig rive huden af deres Hager end at høre mig tale. Hvis jeg førte Kierling-Snak, var det noget andet; men jeg raisonnerer om saadane Materier, som man maatte give mig Penge for at here. Her var en Skipper nyelig fra Bortehude; han kunde stienne paa min Tale, thi han havde ikke hørt mig en halv Time, førend Taarene stod ham i Øynene.

Scen. 3.

En Tigger-Kierling. Gert Westphaler.

Kierlingen. Jar! gi mæ en Skilling til Brod; a er saa svolten, falil!

Gert. Est du gift?

Kierlingen. Ney er a ik, falil! a er en farte Enke, som sidder med maane Børn.

Gert. Hvem var din Mand, Mutter?

Kierlingen. Ah bitte faar! a stemmes ved at seyet! han skull see op no, det a gif og tigger.

Gert. Var han Matros eller Soldat?

32. Forkjering eller Lanter] Forkjering var Navnet paa et Brætspil, Lanter paa et Kortspil.

Kierlingen.

Kierlingen. Sy sy! nej vist, han var en geistlig Mand, nemlig Substitut hier i Byen.

Gert. Herre Gott, var han Substitut? Det folk pleyer dog gierne efterlade nogle Skillinger.

Kierlingen. Nej han ik, for han leuet rou Nar uden Bro, for han doe; der kom en Trætt imell ham og Provsten, hvorover han blev affsat.

Gert. Ja Mutter! man skal aldrig sette sig op imod sin Øvrighed; hvorledes gif det ikke Arius, der satte sig op imod sin Bisp? Du har vel hørt tale om Arius?

aldrig havde været oved i Lands-Lov og Ret eller nogen Tiid haft sin Fod paa Tinget, turde møde for saadan Mode. Bispen, hvorvel hans fiende, maatte selv tilstaae, at om han havde været oved udi Rettergang, at han havde blevet en stor Procurator; men han havde, som jeg siger, aldrig haft sin Fod paa noget Ting — Ja hvor var det nu, jeg slap?

Kierlingen. Ah gi mæ en Skilling, falil! a vill hen og kiof noet Bro, a er saa svolten.

Gert. Nu erindrer jeg, hvor jeg slap: Arius mødte for Lande-Mode uden Procurator, tilstod reent ud, at han havde

Kierlingen. Nej a har ik; var han her fra Byen?

Gert. Nej han var fra Tyrkiet. Den samme Arius fik Ordre af Bispen at oplegge en Bog; men hvad havde Arius at bestille? han lod indføre udi samme Bog noget, som ikke havde været tilforn, og som Bispen holdt for Kietterie. Nu kunde han have sluppet, dersom han havde villet skyde Skylden paa Bogtrykkeren; men det vilde han ikke, han sagde: Det bør saa være. Sagen kom for Lande-Mode, hvor Arius mødte selv uden Procurator, thi han havde en flydende Tunge, og kunde siige hvad han vilde. Jeg tør siige, at alle de Procuratorer, som er her i Byen, endogsaa Tobias Christoffersen selv, bær ikke Vand imod ham: de er kun nogle Tingstude, Mutter! mod Arius. Det er meest at forundre, at han, som

2. Substitut] Substituter kaldtes Degnenes Medhjælper, hvilke dog vist sjelden kunde „efterlade nogle Skillinger“.

forandret Bogen saaledes, forsægtende sin Mening udi fire stive Klokke-Timer, hvorudover han af Bispen og Lehnsmanden blev dømt for en Kietter og forviist Landet. Men mon Arius tabte Modet derover? jo jo! Hvad har han at gjøre? han reyses min Troe lige fra Modet til Wien, og der insinuerer sig saaledes hos Keyseren og de 7 Chur-førster — Men for jeg gaaer videre, faaer jeg fortælle noget om de 7 Chur-førster.

Kierlingen. Ah falil! I louet mæ en Skilling; a har ino it spilst i Dau, a fand it bie lenger.

Gert. Saa vil jeg da gaae det forbi om Chur-førsterne. Summa Summarum, Arius insinuerer sig saaledes i Wien, at han blir zone i Kurv sammesteds. Han forplanter herpaa sit Kietterie over hele Tydskland, Frankerig, Italien og Danmark, ja der blev her i Landet fast lige saa mange Arianer, ja fleer end

end Lutheraner; Navnet er endnu i det ringeste ikke uddøet, thi Byeskriverens Kone Ariane maa være af det Slags Folk udspungen, de fleste Bestillings-Navne gaaer endnu ud paa Arius, som Commissarius, Secretarius, Notarius, fra Høye indtil Lave, indtil Trummeslagere, som paa Latin hedder Trummedarius, eller som vi pronuncerer det udi Westphalen, Drummedarius.

Kierlingen græder. La mær i Noe. Vil I it gi mær noget, har I ik fornøden at hindre mær i at søg Almis hos andre. A troer, e Troll har satt den Kol ud paa mær i Dau med sin Snak.
Gaaer bort.

Gert. Die lidt, Bestemoer! Nu skal du høre, hvor det gik Arius paa Sikasten; da han med Permission engang skulde gaae paa Sec—

Kierlingen. Ach ach ach, hielp hielp hielp!
Løber særdig med sine Krykker.

Gert. Jeg troer, Potter rider den Pulverhey. See om hun ikke kunde løbe, naar hun vilde. Hun var ikke saa halt, som hun hinkede.

ACTUS II.

Scen. 1.

Gunild.

Det er forskreffeligt med Mester Gert. Nu har han udi en heel Maaned hver Dag lovet mig at ville giøre det klart. Han har været over ti Gange i Apothekerens Huus og haft alle de Leyligheder, nogen kunde have, at tale om Sagen og begiøre hans Datter; ja Apothekeren har selv til den Ende ført sine Døtre neer i Stuen til ham. Men hver Gang han kommer tilbage, og jeg spør ham, om Partiet er giørt, svarer han: I Morgen vil jeg vist nok giøre det klart; thi i Dag kom jeg i saadan vidtløftig Snak med nogle fremmede Folk, som jeg fandt i Apotheket, at jeg ikke fik Stunder at forrette mit Ervende. Saa at Apothekeren derover er bleven gandske vreed, og spør mig, om jeg og min Son vil fixere ham; thi Sagen er alt afgiørt inellem os Forældre, det fattes ikke andet, end at han skal tale et Ord med Mamesellen. I Dag har han dog svoret mig til at giøre det klart. Jeg vil derfor gaae for i Veyen til Apothekeren og stille ham tilfreds først. Men der seer jeg han kommer.

Scen. 2.

Gilbert. Gunild.

Gilbert. Hør I vel, Karle! seer nu vel til, at alting er curiøst, til Doctorerne kommer. Apotheket skal visiteres i Eftermiddag. Jeg mener dog, at naar Gylden-Vandet og Aquaviterne ere gode, saa spør de ikke meget efter andet. Doctor Zerman har udi 10 Aar aldrig examineret mit Apothek anderledes. Det eneste, han spør mig om, er dette: Haben sie gut Salvolatile igund? Das müssen wir probiren, ihr Herrn Collegæ! Naar saa 7 à 8 Bouteller Rhinsk Viin er tommet, saa er Visitationen giørt. Men der seer jeg Gert Westphalers Moer. Hendes Tierner, Madame!

Gunild. Det er mig fiert, at jeg fandt Apothekeren; jeg vilde gierne tale med ham om det andet.

13. paa Sikasten] paa Sidsningen, tilfødt. — 13—14. da han . . . engang skulde gaae paa Sec—] Arius fik under en Procession i Allerandria pludselig en stærk Colik, og maatte søge Secret, hvor han døde. — 43. curiøst] usigtigt, i rette Stand.

Gilbert. Vil hun noget andet, Madame! saa er interbedre, end at hun tager Seneps-Blader ind. Men jeg veed ellers nok hvad hun mener. Jeg har ti og ti Gange sagt, at Svogerfabet staaer mig an. I lover, at jer Son skal komme til mig og giøre det af. Han kommer ogsaa, men staaer hver Gang og præker om noget andet Sladder til den mørke Nat. Jeg har aldrig min Livs-Tiid seet saadan frier. Jeg lar mig min Troe ikke fixere længer; vil han have min Datter, saa maa han giøre Ende derpaa, at Sagen engang kand faae Hull, som man siger.

Gunild. Hun faaer nok Hull, Hr. Apotheker! Det er min Troe ikke af Koldsindighed; thi han er saa forliebt, som nogen kand være.

Gilbert. Hvorfor fanden frier han da ikke, i Steden for at præke Eventyr for os? Hvad bryder mig at vide, hvilken Mand Doctor Arius var? Jeg har nok at giøre med de Doctorer og Barberer, som vi nu hade. Det er jo en Mand, som er død for over halv andet hundrede Aar siden, og er særdig at staae op igien. Hvad bryder mig ogsaa at vide, hvor mange Paver og Thur-Førster der nu er til? Mit Apothek kand jo meget vel staae, om der aldrig var een i Verden.

Gunild. I Dag har han svoret mig til at giøre det af.

Gilbert. Det er got, Mutter! Min Datter skal være da hjemme; han maa spørge efter hende, thi jeg faaer selv ikke Leylighed at tale med ham formedelst en Visitation, som skal holdes i mit Huus i Dag. Adieu! Lad ham kun komme strax.

Gunild. See der er min Son selv, om Hr. Apotheker vil tale med ham.

Gilbert. Ney jeg faaer ikke Stunder at tale med ham, I maa siige ham kun hvad jeg har sagt.

Scen. 3.

M. Gert. Gunild.

Gert. Mutter! hvi gif Apothekeren saa hastig?

Gunild. Hør, mit Barn! denne Gang har jeg endnu stillet ham tilfreds, hvorvel ikke uden stor Møye. Manden meen, man vil fixere ham. Han har ikke stor U-ret derudi. Det er jo over to Maaned, siden Partiet blev sluttet, saa at intet stod tilbage uden at tale med hende selv; men den ene Dag gaaer bort efter den anden med din forbandet Snak, som ikke er fire Skilling værd. Hvad mener du folk er forlegen at vide hvad du bestilte paa din Rejse til Kiel, hvor mange Kroer du var udi under Vey, hvor mange Piger du soledede paa Aænkerne udi hver Kroe, og hvor mange Piber Tobak du smogede paa Veyen? Her er jo en stor Deel folk i Byen, der har været længere frem i Verden; Anders Christensen har jo været 3 à 4 Gange i Bordeaux og Koven i Frankerig, ja Sanderen i Vold hen i Trapezund eller Catesund, men fortæller ikke nær saa meget om sine Rejser.

Gert. Det er min Troe ikke Pakketeller, jeg fortæller om min Kielske Rejse, hvor mange Potter Øll jeg drak, og hvor mange Piber Tobak jeg smogede; men adskilligt, som er værd at høre. Vil nu kun Mutter give Aigt paa om det er Pakketeller, saa vil jeg fortelligt repetere den hele Rejse: Vi vare tilfammen i Selskab —

Gunild. Ey, gik til Bloks-Bierg med din Snak. Zen og forret dit Erinde, eller siig veent ud, at du har ingen

47—50. Anders Christensen har jo været o. s. v.] Denne Anders Christensen var en dengang bekendt virkelig Person, der 1728 i Kjøbenhavn udgav en eventyrlig Beskrivelse over sine Rejser.

Lyst dertil, saa fandt der blive en Ende derpaa. Slut hen samme Øyeblik, og kom tilbage og sig mig Svar.

Gert. Ey, det haster jo ikke saa farlig meget, Mutter! J fandt jo sagte lade mig fortælle.

Gunild. Jeg har jo hørt den raaden Historie over hundrede Gange tilforn.

Gert. Ah! biev dog lidt, Mutter! jeg skal giøre den saa fort som mueligt.

Gunild. Lad mig gaae, siger jeg, eller jeg gir dig et Par Ørefigen, saa du skal tumle om.

Gert. Blant andre, som var i folge med mig til Kiel, var en Hattemager-Svend —

Gunild gir ham et Par Ørefigen. Det er for dig, og det er for din Hattemager-Svend.

Gert. Et brav Stykke Kael var den samme Hattemager-Svend, som endnu boer i Kiel — Hun trækker ham efter Saarer ud, og han blir ved at fortælle, til hun har trækker ham ud. Jeg troer, Kønen er gall; maa jeg ikke snakke? Men der seer jeg en fremmed Mand.

Scen. 4.

En fremmed Haderslever. Gert Westphaler.

Hadersleveren kommer ind med en Vadsæk paa Ryggen. Det er dog ikke saa liden en Bye, som jeg tænkte. Denne Plads maa vist være Torvet; men her seer man ikke ret mange Folk. Dog der seer jeg en Mand; hvor, Landsmand! hvad hedder dette Torv?

Gert Westphaler. Det hedder Torv.

Hadersleveren. Ja jeg tænkte, det var en Gade.

Gert. Er det Gade, saa er det ikke Torv.

Hadersleveren. Veed han intet got Logement at recommendere mig for en billig Priis?

Gert. Jo mænd, der er et Kammer i mit Huus ledig.

Hadersleveren. Det var kostelig; saa vil jeg følge ham strax hiem, thi jeg er saa træt.

Gert. Hvor kommer ellers den gode Mand fra?

Hadersleveren. Jeg kommer fra Harsløv, om Monsieur er Kiendt der.

Gert. Ja vist er jeg Kiendt i Haderslev; jeg reyste engang derfra til Kiel, men glemmer aldrig den Rejse. Blant andre, som var i folge med mig, var en Hattemager-Svend, et brav Stykke Karl, som endnu boer i Kiel, og holdes for den beste Mester. Alle Hatter, jeg har brugt udi lang Tiid, er af hans Arbejd; thi han giør dem saa ærlige og troefaste som nogen udi Jylland. Summa Summarum, vi reyster sammen til Kiel hver paa sit Haandverk, for at forsøge vor Lykke der. Thi Kiel er en meget god Stad at komme fort for Handverks-Folk; jeg veed, at mange af mine Kiendinger er kommen did hen med tomme Hænder, men inden nogle Aar have staaet sig som Ulfs-Blinger. Thi Sagen er denne: der er saa Arbejdere, og Folket i Byen er velhavende, og betaler vel, derforuden er der got Kiøb paa alting. Jeg skal fortælle Monsieur fortelig, hvorledes Kiøbet var paa Madvare i min Tiid: Forst gav man for det beste Pund Flesk, som nogen ærlig Mand vilde komme i sine Erter, ikke meer end en Lybsk Skilling —

Hadersleveren. Ah! Monsieur! det blir for vidtloftig at fortælle.

Gert. For det andet for et Pund Øx-Kiøb ikke meer end en Sosling.

Hadersleveren. Ah! det kommer jo ikke Reysen ved.

49. Ulfs-Blinger] er vist Slags tilforn ansete Raardellinger, mærkede med Billedet af en Ulf.

Gert. Tredie for en halv Tonde Smør ikke meer end fire Rigsdaler.

Hadersleveren. Hvor, Landsmand! jeg vil sige reent ud, jeg har ingen Taalmodighed at høre paa alt dette.

Gert. Fierde for en Snees Eg ikke meer end en Lybsk Skilling.

Hadersleveren. Ey, hvad har jeg med jer Eg, Smør og Flesk at bestille? Vilde J bryde mig altid med saadan Snak, vilde jeg ikke være i jer Huus for intet.

Gert. Femte for en Potte fransk Brændeviin ikke meer end — Ey Monsieur! bliv ikke saa utaalmodig. Nu, jeg vil da gaae dette forbi og fortælle om Reysen. Vi fandt udi den første Kroe paa Veyen en Mand, som saae meget vel ud, med stobte Selv-Knapper i sin Kiøle og sorte Floyels Byer; den samme Mand talede os meget venlig til, og sagde: Mossiørs! skal vi ikke drikke sammen? Vi takkede for den Ære, han vilde giøre os, og drak med ham det ene Kruus efter det andet i bona charitate, indtil vi blev, reverenter talt, halv drukne. Da bød han sig omsider til at drikke duus med os; vi bukkede og krummede os, og drak duus med ham. Foermanden sad imidlertid og smilede udi en Kroeg; vi spurdte ham nogle Gange: Swager! warumb laßt er? men han svarede altiid: Nichts. Endelig, da vores nye Duus-Broer var gaaen bort, fik vi at høre, at det var Bødelen af Sleswig. Nu vil jeg forestille Monsieur, om Folk med Billighed kand blamere os derfor; thi først — Om Permission, jeg har saadan hiertelig Høste, jeg maa vende mig lidt fra ham. Imidlertid sniger den anden sig bort. Gert taler og hoster imellem, medens han har saa vender sig om. Først, siger jeg, vidste vi jo ikke, Zoster imellem, at det var Bødelen af Sleswig, Zoster igien, og posito, Zoster igien, vi havde vidst det, Zoster igien, saa var vi jo derfor lige gode; thi naar vi ret eftertænker hvad en Skarpretter er, Zoster igien, og vender sig derpaa om til den anden, saa er det jo ikke andet end Øvrighedens fuldmægtig. Men hvor blev han af? Mon fanden tog Hadersleveren? Hey Monsieur Harslever! her Landsmand Harslever!

Scen. 5.

Gert alleene.

Drolen skal flyve jer ad, J Haderslevere! saa mange som J ere. Denne Karl maa uden Tvivl have været en Nobel Venetiano, thi han var saa snedig, men han skal mare ikke undgaae mig. Det er jo et Skielms-Stykke at snige sig saa bort, naar en brav Mand vender Ryggen. Jeg træffer ham nok til Christoffers, hvor reysende Folk pleyer at tage ind. Der maa jeg strax hen.

ACTUS III.

Scen. 1.

Et Vertshuus, hvor nogle Borgere sidde ved et Bord, og raisonnerer over et Kruus Æll om Uviserne.

I. Borgere. Herr Verr! lad os faae de sidste Uviser. Verten. Her er de, J go Venner!

40—41. en Nobel Venetiano] „Jugen Adelsmand ere nu omstunder udi meer Ansæelse end de Venetianiske. De samme sette saadan Priis paa dem selv, at de agte sig lige med dem, som ere af Kongeligt Blod; og er det derfor, at visse Potentater have ladet sig indskrive blant Venetianisk Adel“ (Solbergs 163de Epistel).

Borgeren.

Borgeren. Er der noget i dem?
 Verten. Jo der er noget hid og did, som er mærkværdigt.
 Borgeren. Vær I saa god og læs dem for os, Herr
 Vert! I læser saa got Prent.

Verten. Ja nok; men saa maa I ikke snakke imellem.
 Borgeren. Vær vi vil hverken snakke eller drikke, saa-
 længe I læser.

Verten. Jo I maa vel drikke; jo meer I drikker, jo
 bedre skal jeg læse. Giv nu Ugt. Fra Regensborg skriver
 man, at man frygter for Pest, og at allerede nogle Huse ere
 anstakket.

Borgeren. Pog Slapperment! og vi tilstøder alligevel
 Ksensborgere at reyse her igiennem Byen. Her har aldrig været
 Anstalt udi Staden, og der blir heller aldrig. Saaer jeg fat
 paa Byefoged og Bormester, skal jeg sige dem recent ud, hvilke
 Karle de ere. Pesten allerede udi Ksensborg, og vi lader alle
 Menneſter komme i Byen uden Pass! Ja jeg tør ikke sige hvad
 jeg mener.

Verten. Ah Monsieur! det er ikke Ksensborg, men Regens-
 borg, som ligger midt udi Tyskland.

Borgeren. Ja saa. De leer allesammen.

Verten. Udi Siebenborgen skal der være nyelig fød en
 Kalv med en Haar-hue paa Hovedet og Fryndser om Benene,
 hvilket Indbyggerne holde for ikke betyder meget Got. Samme
 Kalv døde strax, men taledede, forend han døde, disse Ord:
 Væ, væ, Siebenborgen!

Borgeren. Hvad siger I om det, I gode Mand? Ah
 Herr Vert! læs det nok engang; Joren Handſkemager hørte
 det ikke.

Verten læser det igien.

Jorgen Handſkemager. Det kand ikke andet betyde
 end Kriig imellem Tyrken og Keyseren; thi for den forrige
 Kriig blev der og født en Kalv. Man hører ikke andet end
 Vidunder. Jeg troer ikke, at Verden kand staae i fire Aar.

Borgeren. Mener du det, Jorgen?

Jorgen. Ja jeg har saa mine Betænkninger.

Verten. Fra Venedig skrives der, at forgangen Maaned
 var saadan Kulde, at alle Cardinalerne frose til.

Borgeren. Alle Cardinalerne?

Verten. Vær jeg troer, der staaer Canalerne.

Borgeren. Ha ha ha ha!

Verten. Vil I narre mig, saa vil jeg ikke læse meer.
 Lad Jorgen Handſkemager læse Resten.

Borgeren. Jorgen! læs du da; det er en Tver-Driver,
 den Christoffer.

Jorgen. Der haver udi Carnavalen været adskillige
 Nonne-Kyſtigheder.

Borgeren. Hvor ligger den Sted Carnaval, Mester Joren?

Jorgen. Den ligger i Polen.

Scen. 2.

Gert Westphaler. Borgerne. Verten.

Gert. God Dag, Christoffer! Har I ikke fornømt
 noget til en Harsløver, som nyelig er kommen til Byen?

Verten. Vær jeg har ikke, Mester Gert! Hvad skulde den
 Harsløver hede?

Gert. Det maa Pøkker vide; han bestilte Logemente i
 mit Huus, og løb siden fra mig.

Verten. Det var ilde gjort. Veed I ellers hvad I skal
 gjøre for at hevne jer?

13—14. Her har aldrig været Anstalt] Her er aldrig truffet de
 fornødne Foranstaltninger. — 31—32. for den forrige Kriig] for den
 forrige Kriig.

Gert. Skam, der veed.

Verten. I skal reyse til Harslev og bestille et Logement
 der i Byen igien og derpaa strax ogsaa løbe bort. Det er
 min Troe det beste; saa er den ene Bve den anden intet skyldig.

Gert. Jeg troer neppe, der er en Kroehuus-Mand i hele
 Verden, som jo harcellerer.

Verten. Hvad vil I have at drikke, Mester Gert?

Gert. Giv mig en halv Potte Øll af det beste.

Borgeren. Jorgen Handſkemager! bliv I ved at læse,
 saa slipper vi at snakke med Gert Westphaler; thi vi kender
 nok hans Snak, indlader vi os kun aldrig saa lidet med ham,
 er vi strax fast.

Jorgen. Fra Spir skriver man, at Chur-Førsten af Meng
 med de andre Chur-Førster vare forsamlede at beraadslaae om —

Borgeren. Tov lidt, Joren! Er Chur-Førsten af Meng
 ogsaa ikke Bisp?

Gert Westphaler. Jeg hører, Mossiors! at I taler
 om Chur-Førsterne.

Jorgen. Ja det er kun imellem os.

Gert. Der ere 7 Chur-Førster in alles.

Jorgen. Det veed vi heel vel, Mester Gert!

Gert. Tre af dem ere geystlige, og de andre fem verdslige.

Jorgen. I har Rett, Mester Gert: 5 og 3 er 7.

Gert. Vær jeg fortalede mig, der er kun fire verdslige.

Jorgen. Det er got nok; men ingen spør jer derom.

Gert. Af de geystlige er Erke-Bispen af Coln den for-
 nemmeste.

Jorgen. Ah Herre Gott! det er jo noget, som I ikke
 har fornøden at fortælle mig; jeg veed det jo ligesaa vel som I.

Gert. Derefter følger Erke-Bispen af Trier.

Jorgen. Maa vi ikke sidde i Fred? Vi taler ham jo
 intet til.

Gert. Den tredie er Erke-Bispen af Meng.

Jorgen. I maa tale hvad I vil, saa hører vi intet dertil.

Gert. De andre fire ere verdslige. Jeg kand ikke erindre
 deres Navne; men jeg veed nok, at de ere fire.

Jorgen. Jeg var tilfreds, at I kom aldrig noget ihu,
 saa blev man i Roe for jer.

Gert. Disse 7 Chur-Førster regierer det fjerde Monarchie;
 thi der har været 3 tilførn, nemlig det Phrygiske, Elamitiske
 og Mesopotamiske, og dette er det sidste. Naar Chur-Førsterne
 gaaer under, skal ogsaa Verden forgaae efter Sybille Spaadom;
 derfor passer man saa noye paa, at saa snart Anden gaaer
 af en Chur-Første, vælger man strax en anden ud i hans Sted,
 paa det at Verden ikke skal forgaae, og har det stedse været
 saaledes practiseret siden Keyser Augusti Tiber, hvilken berøm-
 melig Keyser stiftede det fjerde og sidste Monarchie efter Sy-
 bille Begiarving, som raadde ham at grunde det paa 7 Støtter.
 Hvorpaa samme store Keyser gjorde to berømmelige Ting:
 (1) i det at han udfkrev all Verden til Skat; (2) i det han ind-
 stiftede de 7 Chur-Førster. Paven var vel derimod, og sagde:
 Jhro Keyserl. Majestet! warum so viele weltliche Fürsten auf
 einmahl zu machen? Men Keyser Augustus, som var en Mand,
 der ikke lod sig pirre noget ved, blev vreed, og svarede: Jhr
 Papsliche Excellenz; ich will es so haben. Hvorudover Paven
 strax faldt til Føde, og bad om Naade, ved hvilken Admyghed
 han saa meget udvirkede, at Keyseren tilstødde ham at gjøre
 16 Cardinaler paa eengang, hvilke ere ligesom geystlige Grever
 eller Baroner; thi Cardinalatskabet falder alleene til den ældste

20. Der ere 7 Chur-Førster in alles] De tydske Chur-Førsters
 Tal var tidligere syv, men paa Solbergs Tid ni. De geistliges Orden var:
 Mainz, Trier, Coln. — 39. det fjerde Monarchie] Man inddeelte for-
 hen Verdenshistorien i fem Afsnit, det første om Jøderne, de andre om „de
 fire Monarchier“: det assyriske, det persiske, det græske og det romersk-tydske.

Son,

Son, men aldrig til Datter, thi hvis en Cardinal deer, og efterlader sig alleene Datter, falder Cardinalater til Paven igien. De andre sniger sig ud af Vertshuset, og Mester Gert holder fast paa Jørgen Sandstemager. Vi har ogsaa haft Cardinaler her i gamle Dage, Jørgen Sandstemager! men nu er de affkaffede.

om jeg saa en Cardinal, jeg jo slog ham lige paa Øret, og sagde — Sir Jørgen Sandstemager et Par Ørefigen i hans Hidfighed. I Karle! I Blodsuere! sagde jeg, I var værd, at man skulde træde jer under Fodder. See saa skulde man giøre med jer. Slaer Jørgen paa Gulvet, og træder paa ham, som striger om Hielp.

Jørgen. Ey, slip mig, eller jeg giør en U-lykke paa jer.
Gert. Den sidste Danske Cardinal heedte Arcimbaldius, en Karl, som ved Uslads-Breve gjorde saadan Skade, og trækfede saa mange Penge af Jylland, at Landet har endnu ikke kunnet komme sig igien. Jeg har derudover fattet saadant Had til Cardinaler, Mester Jørgen! at jeg kunde ikke bare mig,

Gert. Om Forladelse! naar jeg kommer paa den Materie, blir jeg saa hidfig, at jeg ikke kand styre mig. I maa gierne slaae mig igien. Summa Summarum, samme Arcimbaldius var den sidste Cardinal udi Jylland; thi —

Jørgen løber ud, og fraaler, og Mester Gert efter, holdende ham i Saaret.

Scen. 3.

Scen. 3.

Verten alleene.

Dette gaaer aldrig vel; han kommer hid og stiller mig ved alle mine Gæster, ved all min Næring. Saa fremt her er Øvrighed i Byen, og jeg heder Christoffer Persen, saa skal Mester Gert ikke have gjort det omsonst. Ingen af dem betalte en Skilling, da de gik ud, og jeg veed ikke, naar jeg faaer mine Penge. Lad mig see: Joven Handstemaker fik fem Kruus Øll; han er en langsom Betaler, jeg kommer for Sikkerhed at skrive ham for 6 Kruus. Jens Buntmager 3; jeg maa skrive 5, thi han fand taale at betale. Christen Møller maa jeg sette 2 eller 3 Stræger til; thi det er dog u-retfærdige Penge, han haver. Cantoren havde alleene 11 Kruus; ham vil jeg ikke skrive høvere, thi det er min beste Melke-Koe. Hvis vi havde os ikke de Stræger forbeholden, kunde ingen ærlig Mand creditere. Men det er ikke nok, at jeg faaer mine Penger igien; de gode Folk havde drukket mere, hvis de havde kunnet sidde i Koe. Jeg er vis paa, Cantoren havde endnu taget 11 Kruus paa sin Samvittighed til de andre; thi han er virkelig een af de beste Folk her i Byen, der under en ærlig Borgermand en Skilling. Men jeg skal hevne mig paa Mester Gert, om jeg ellers heder Christoffer Persen; thi faaer jeg ikke Levn, saa er min Næring slojten. Min beste Profit bestaer derudi, at jeg stienker for Folk, som kommer i mit Huus. Jeg sælger vel en Hob Øll uden Zuset, men baader ikke saa meget derved; thi de Folk, som henter Øll, vil have fuldt Maal. Derimod stienker jeg paa Skum for andre got Folk, som kommer i Zuset, saa at altid Skummet bringer mig en Potte paa fire Kander. Jeg vil ikke tale om, naar got Folk blir drukne, at jeg ofte fand give dem et halv Kruus for et heelt, hvilken Profit jeg fand giøre med en god Samvittighed, thi det er drukne Folk ikke tienligt, at de faaer Kruset fuld. Saa altid det Øll, jeg sælger i Zuset, bringer mig dobbelt saa meget ind, som det, jeg sælger uden Zuset. Det er en forbandet Karl med hans Snak, han har det som en hidsig Feber; hvis Øvrigheden i Tide ikke hemmer det, saa jager han os alle af Byen. Der er saa mange Maader, eet Menneske har at plage et andet med. Jeg troer, om man syede Munden til paa den Karl, saa lærte han sig til at snakke med den anden Ende. Jeg har aldrig min Livs-Tiid kiendt Magen dertil. Men jeg maa i Tide tænke paa Raad derimod.

Zan drinker alle Stumpe af Krusene, og gaaer ud.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Gert alleene.

Det var mig en forbandet Harsløver. Jeg har spildt den hele Dag bort paa at lede efter ham, men forgiæves. Hille-mant, nu kommer jeg ihu, at jeg skulde hen til Apothekeren at afgiøre det andet. Mon det ikke skulde være for silde? Dog hvor silde det er, er det dog bedre at gaae derhen end at blive gandste borte.

Scen. 2.

Tobias Procurator. Verten.

Tobias kommer ind, og banker paa Vertens Dor. Herr Vert! giv mig et Glas Brændeviin. I pleyer jo at have nogle Draaber, som styrker Ziertet.

25. baader] vinder.

Verten. Serviteur, Monfr. Tobias! Hvor kommer han fra?

Tobias. Det er jo jer lige meget.

Verten. Herre Gott! I er udi saare ond Humeur i Dag.

Tobias. Ja det er sandt. Har I nogle Draaber, saa lad mig strax faae dem.

Verten. Men hvad skader Jer da? Er der steed nogen U-lykke, eller er der nogen Sag bleven forligt?

Tobias. Ey du Narrenkopp! Lad mig faae hvad jeg begiærer, og holdt inde med saadan Snak.

Verten gaaer ud efter Brændeviin, medens den anden sidder med Saanden under Bunden.

Verten. Her er Brændeviin med Draaber i.

Tobias. Jeres Skaal, Herr Vert! Det gjorde got. Hor, Christoffer! nu vil jeg høre jer Betænkende, om noget; vil I nu domme, om det er ret eller ey? I veed nu, at jeg er en ærlig Mand, der vil ingens U-lykke, og at jeg søger altid at forlige fattige Folk, som ingen Midler har at føre Process med.

Verten. Ja det er sandt nok; den Reputation har I over den hele Bye. Men bør man og ikke forlige rige Folk?

Tobias. Ney holdt, sagt! saa maatte Sanden være Procurator.

Verten. Ja ja, det er mennekeligt.

Tobias. Hvad mennekeligt? I taler som en Gaas. Jeg holder for, det er u-ret, det er et Skielmsstykke af en Procurator at forlige en Sag; det er jo at stiale fra Byefogden, det er at stiale fra Skriversen, det er at stiale fra sig selv.

Verten. Ja det er saa vidtloftigt.

Tobias. Ney hor, Christoffer! jeg vil bevise det saa Klarligt, som 2 og 3 er 5. Har en Skriver Ret til at tage Skriver-Penge eller ey? Siig mig kun aut, aut.

Verten. Zan har Ret dertil; thi Loven siger, at han skal have Skriver-Penge for Stevninger og andet.

Tobias. Naar nogen betar ham den Ret, gjør han vel eller ilde? Svar kun aut, aut.

Verten. Zan gjør ilde.

Tobias. Ergo gjør een ilde, der forliger Sager, hvoraf de Mand skal leve. Ja jeg tør sige, han er en Tyv, thi Tyverie eller Furtum er mange Slags. I Karle, som ikke har studeret, kalder kun det Tyverie, at bryde ind i en Mands Huus og stiale. Ney Tyverie er ikke alleene at tage eens Gods og Penge bort, men ogsaa at opsnappe det, som er paa Veyen at blive hans. Ex utroq. capite actio furti; thi foruden det, som man kalder furtum manifestum, non manifestum, furtum conceptum, oblatum, er der ogsaa noget, som man kalder furtum prohibitum & non exhibitum, til hvilken Classe fand henføres denne Casus, thi at hindre een udi at faae sine staalne Koster tilbage eller at hindre ham udi den retfærdige Gevinst, som een er lovet, er det samme. Saaledes er det Tyverie at hindre og afvende en Flod at flyde til mig. Den, som gjør det, stialer det Vand fra mig, som er paa Veyen at flyde til min Gaard. Furti actio competit ei, cujus interest rem salvam fore; saa lærte Tobias og jeg i gamle Dage paa juridiske Collegier.

Verten. Jeg troer nok, det sidste er ret, fordi det var saa meget Latin og Græsk deri; men det, som I sagde først alleene paa Dansk, kunde jeg ikke begribe, at det var ret.

Tobias. Nu vil jeg tale tydeligere, saa at I skal tage og føle derpaa: En god ærlig Mand her i Byen (jeg vil sette Cantoren) er paa Veyen til jer Huus for at unde jer en Marks Penge eller ro, en anden møder ham og hindrer ham udi det forsat; gjør han vel eller ilde?

Verten. Zan gjør som en Skielm, thi han betager mig min Næring, og stialer fra mig; derfor mener jeg paa saadant Fundament at stevne Gert Westphaler.

Tobias.

Tobias. Hvad har han gjort?

Verren. Han skildte mig i Dag ved alle mine Gæster; de kunde ikke være her længer for hans forbandede Snak, men den ene sneeg sig ud efter den anden. Hvad synes jer, Monsieur Tobias! at jeg skal giøre herved?

Tobias. J skal lade ham stevne; lad kun mig raade; jeg skal føre den Sag ud for jer som en ærlig Mand. Vi skal actionere ham efter den Artikel: Si quis pannum rubrum armentum fugaverit —

Verren. Hvad er det paa Dansk?

Tobias. Paa Dansk hedder det: Dersom nogen ved rødt Klæde giør Bester løbste —

Verren. Men jeg veed jo, at Snak er ikke rødt Klæde, og Handverks-folk er ikke Bester.

Tobias. Det er sandt nok; jeg veed jo vel, at Handverks-folk kand ikke holdes for Fæ, og at Snak er ikke rødt Klæde. Men ligesom man straffer een, der med rødt Klæde giør Fæet løbste og gall, Hosbonden til Skade, saa bør og han straffes, der med u-rimelig lang Snak giørde Borgerne løbste, og drev dem af Suset, jer til Skade. Lad kun mig raade, han skal faae en Ulykke.

Verren. Men jeg er bange, at Sagen kand koste mig meer at udføre, end Gevinsten kand blive.

Tobias. Hvad vil det sige, Christoffer? Vil J ikke staae paa jer Aet, giør han maa stee ligesaa en anden Gang. J maa drive paa den Sag i det ringeste for jer Vres Skyld. Folk vil ellers pege fingre ad jer, og sige: Der gaaer den Slyngel Christoffer Persen, der ikke tørde staae paa sin Aet. Jeg raader ikke til Process for det ringe Salarium, som jeg kand have deraf; men fordi J er min gode Ven, som jeg nodig vilde skulde vedersfares nogen Skam.

Verren. Saa faaer jeg da procedere mod ham?

Tobias. Ja vist, og det jo for jo bedre; thi Sagen kand J aldrig tabe. Der kommer M. Gert. Lad os gaae.

Scen. 3.

Gert Westphaler alleene.

Jeg veed ikke, hvor det kommer, jeg har en slet Skiebne udi denne Bye; hvis jeg boede paa et andet Sted, kunde jeg fortienne Penge ved min Tale. Jeg troer ikke, noget Menneſte, end ikke mine Venner, skal sige, at jeg nogen Tid har ført Snak paa Bane, at man har hørt mig tale om Veyrligt, om Giftermaal, om Barselstuer. Jeg fører lutter politiske og udenlandske Discourser, som ikke findes udi mange Bøger, og hvis Værdie ikke kand opveyes med det røde Guld. Er det ikke ubegribeligt, at saadan Slyngel som Jørgen Sandstemaker tør foragte og kaste paa Naffnen af min Tale? Nu modte jeg ham igien for Apothekerens Dør, og hvorvel jeg havde hastig Vrende, kunde jeg dog ikke bære mig at fare fort med min Tale; men han fleed sig los. Men, vilde nogen sige, hvorfor kaster du da Perler for Svin? hvorfor spilder du unyttig kostbare Ord for Folk, som have Efel-Ørne? Jeg svarer dertil: Naar jeg har begyndt en Discours, maa jeg fuldende den. Det er saa min Natur; thi jeg kand aldrig ærgre mig meer, end naar een har hørt Begyndelsen af min Tale, og ikke vil holde ud til Enden. Derfor skal Jørgen Sandstemaker høre i Dag Slutningen af det, jeg begyndte at fortælle ham, om jeg end skal bryde ind i hans Huus med Magt. Men hillemeent, jeg forsommer mit Vrende. Jeg maa banke paa.

Scen. 4.

Apothekerens Dreng. M. Gert.

Gert. Serviteur, Jesper! Er Apothekeren hjemme?

Jesper. Jo han er nok hjemme, men er ikke at faae i Tale; thi den hele Doctor-Grad er her i Dag.

Gert. Hvad er da at bestille?

Jesper. Ser holdes Visitag. Men Hosbond bad mig, at naar Mester Gert kom, at jeg skulde kalde paa Mammefellen.

Gert. Got nok; siig, at jeg er her at opvarte hende.

[Scen. 5.]

Marie. Mester Gert.

Marie. Tiennerinde, Mester Gert!

Gert. Skyldigste Tienner, Mammefelle! Jeg er bange, at jeg kommer i ubelejligh Tid.

Marie. Hvi saa?

Gert. Jeg hører, at her er Visitag i Dag.

Marie. Det gaaer mig ikke an. Naar der er Visitag hos min Mama, saa er jeg gestjæftig. Men dette angaaer kun ene Mandfolkene.

Gert. Jeg hørte, der var saadan Støven og Allarm i den store Stue, som der kunde have været holdet en Rigs- eller Kreds-Dag.

Marie. Hvad vil det sige: Kreds-Dag?

Gert. Det er mig kiert, Mammefelle! at hun spør mig derom —

Marie. Jeg vil dog ikke bemøye ham med at fortælle det denne Gang.

Gert. Thi jeg veed saa vel Besteed derom som nogen her udi Byen.

Marie. Jeg tviler ikke derpaa. Men jeg ønsker dog, at det maa blive til en anden Dag.

Gert. Man maa giøre vel forskiel, min hierte Mammefelle! paa Reichs-Tagen und Kreds-Tagen.

Marie. Ja jeg troer det nok; thi der er stor forskiel paa et Rige og et Stykke Kride.

Gert. Ney det kommer ikke deraf. Jeg skal fortælle hende først hvad en Reichs-Tag er: En Reichs-Tag kaldes sammen af de 7 Chur-Førster.

Sortæller saa videre den hele Historie om Chur-Førsterne.

Marie. Monsieur! jeg har ikke Stunder at høre meer. Vil J være saa god og besøge os oftere, skal det være os kiert, besynderlig om J kand træffe paa de Tider, som jeg ikke er hjemme. Ellers vil jeg bede, J er saa god at fortælle min Kat Resten af Historien; thi han forstaaer den ligesaa vel som jeg. Adieu!

Gert. Det var min Troe rene Ord for Penge. Jeg seer nok, at jeg giør mig forhadet i denne Bye ved min Tale; jeg skal forsvare at lukke min Mund op oftere, thi disse Folk her i Byen er det ikke værd. Man blir forhadet just for det, som man burde elstes og æres for. Jeg maa hjem og sige Mutter, hvor haanlig jeg blev modtagen.

Gaaer ud.

22—23. en Rigs- eller Kreds-Dag]. Paa en Rigsdag samledes alle tredste Rigsstænder, paa en Kreds-dag kun en enkelt af Tydlands ti Kreds-fæstænder.

Scen. 6.

Scen. 6.

[Gunild. Marie.]

Gunild [alleene]. Nu maa jeg hen at høre, hvordan min Son har forrettet sit Vrende. Det er noget Underligt med den Karl. Familien staaer ham an, han er forelsket i Mammefellen, hans Person staaer hende an, Forældrene har banet Veyen, han har været paa Veyen saa ofte at frie, og dog altid med usorrettet Sag er kommen tilbage. Jeg vil ikke haabe, at det er ogsaa saaledes denne Gang tilgaaet. Men der seer jeg Mammefellen. Tiennerinde, min hierte tilkommende Sviger-Datter!

Marie. Den Titel tilkommer mig aldeles ikke. Hun behager kun at stiente med sin Tiennerinde.

Gunild. Hvi saa? Min Son har jo været her efter Begjæring.

Marie. Det er sandt nok.

Gunild. Og som jeg haaber, forrettet sit Vrende?

Marie. Det fand jeg ey heller nægte. Han havde sat sig for at komme hid for at underrette mig udi den Tydske Stat og vise, paa hvad Fod Regimentet staaer i Tydskland. Det samme forrettede han saa meget vel, saa at jeg aldeles inter fandt Klage, uden derover at Discourfen varede for længe.

Gunild. Taledes han da inter om Kierlighed?

Marie. Ney Madame! saalænge han taledes med mig, var han paa den anden Side af Rhin-Strommen, og gik alt dybere og dybere ind i Tydskland, saa jeg derover, af Frygt for at blive omsider bragt hen til Tyrkiet, maatte tage Flugten og bede ham fortælle min Kat Resten. Men der er Vatter; nu fand Madame høre hans Betænkende derover.

Scen. 7.

Gilbert. Gunild. Marie.

Gilbert. Madam! hun maa forlade mig, at jeg taler noget plump. Jeg vil aldeles herefter ikke have hverken hendes eller hendes Sens Gang i mit Huus, saasom vi har ikke i Sinde at lade os tage ved Næsen oftere og tilstøde, at vort Huus blir gjort til en Fabel.

Gunild grædende. Ah Hr. Apotheker! jeg fand ikke beskrive, hvor meget dette gaar mig til Hierte. Jeg tilstaaer, at min Son har den Fejl, at naar han kommer paa sin gamle Snak, glemmer han alt andet hvad han skal forrette. Men naar man undtager den Skrøbelighed, Hr. Apotheker! saa er der mere Got end Ondt hos ham. Han er from, en god Huusholder, har hele Aar ikke en Ruus paa, spiller og ikke, er flittig i sin Profession.

Gilbert. Jeg tilstaaer alt dette, Madame! Derfor tilstøder jeg ham gierne at omgaaes med mine Svenne, som han fand holde Collegium eller Lectie for. Men min Datter skal blive fra; thi det staaer hende ikke an at gaar paa Lectie.

Gunild lader som hun daaner. Ah ah!

Gilbert. Hillemaent, Konen faaer ondt. Spring ind, Mariken! og tag den Flaske Numer 3, som staaer paa den fjerde Hylde.

Sun kommer ind med Flasken, som man slyer hende at lugte til

Gilbert. Her, Madam! tag sig da dette ikke saa nær. Svad vil det sige, om jer Son ikke faaer min Datter? Han fand jo altid giøre ligesaa got Parti.

Gunild. Ah Hr. Apotheker! gjør mig dog den Tieneste at have Taalmodighed end engang, for at undgaar Folkets Snak. Troe mig, han skal ikke blive fixeret oftere.

Gilbert. Nu nu, Madam! giv jer da tilfreds. Lad ham da komme end engang og giøre Alvor deraf.

Gunild. Tak, Hr. Apotheker! Løber han end engang med Liiinstangen, skal jeg ikke kiende ham for min Son meer.

Gilbert. Adieu da!

De gaar bort.

Scen. 8.

Gunild. Mester Gert.

Gunild. Ah jeg elendige Mennecke! den Son bringer mig i Graven. Men se der er han. Tor din liderlige og vanartige Karl understaae dig til at møde for mit Ansigt? Jeg er gall, at jeg legger saadant paa Hiertet; thi jeg burde have slaaet Haanden af dig for længe siden. Svorledes har du forrettet dit Vrende ogsaa denne Gang hos Apothekeren?

Gert. Vel nok, Mutter! alleene at Mammefellen var noget for hastig.

Gunild. Det er at sige, hun vilde ikke sidde hele Timer og høre paa din forbandet Snak. Din vanartige Skielm! Sir ham et Brevigen. Siig mig, Sir ham eet paa den anden Side, hvorfor gik du hen til Apothekeren? Var det for at tale om Stats-Sager?

Gert. Mammefellen spurde mig, hvad en Kreds- eller Rigs-Dag var i Tydskland, saa veed jeg jo, at jeg maatte underrette hende derom, hvilket man ikke fandt giøre, uden man beskriver Chur-Førsterne, og viser, at de ere 7 in alles, nemlig 3 geystlige og 4 verdslige. Som for Exempel: De geystlige ere Chur-Fyrsten af Celn —

Gunild gir ham et Par Brevigen igien. See der har du et Par af de Geystlige og Høylærde efter Colns Vægt. Vil du nu holde din Mund?

Gert. Ah Mutter! vær dog ikke saa vreed paa mig. Still Apothekeren end engang tilfreds. Jeg skal min Troe ikke opholde Jomfruen oftere med Snak og gaar uden om, men strax lige til, saa at hun skal være fornøyet med mig.

Gunild. Her, Gert! den Vrede, jeg lader see mod dig, reysser sig af lutter Kierlighed. Jeg har end engang, dig uafvidende, stillet Apothekeren tilfreds; gik derfor nu paa staaende Fod lige derhen, men viid derhos, at dersom du fører dig ogsaa denne Gang op som tilforn, skal jeg aldrig kiende dig for min Son mere.

Gaar bort. Mester Gert gaar strax hen og banker paa. Mammefellen kommer selv ud.

Scen. 9.

Marie. Mester Gert.

Marie. Velkommen tilbage, min fiere Mester Gert!

Mester Gert. Admygste Tienner, min hierte Jomfrue! Jeg beder tusind Gange om Forladelse, at jeg fortornede hende sidst med min lange Tale.

Marie. Det er ham alt forladt, min fiere Mester Gert!

Gert. Jeg beder, Jomfruen ikke vil regne mig det til Onde.

Marie. Aldeles ikke. Hans gode Moer har alt stillet min Papa og mig tilfreds igien.

Gert. Jeg bekiender, min hierte Jomfrue! at jeg snakker undertiden noget meget.

19. underrette] undervise. — 47. Lectie] forelæsning.

31. efter Colns Vægt] fuldvægtige, eftertrykkelige

Marie.

Marie. Ja det har jeg og merket.

Gert. Mange legger mig det til en Lyde; men der findes dog visse brave Folk, som skionne derpaa.

Marie. Det vil ikke sige, Mester Gert! naar man ikke taler saa meget i Ultide.

Gert. Men har da Jomfruen af Ziertet forladt mig min forrige forseelse?

Marie. Ja jeg har, Mester Gert! af mit gandske Zierre.

Gert kysser paa hendes Haand. Jeg vil tiene hende, min hierte Jomfrue! vi, som har reyst udenlands, har gierne den Syge eller Dem, hvad man fandt Falde det, at vi vil fortælle hvad vi har hørt og seet paa fremmede Steder, for at lade see, vi ere ingen Hiemfødinger.

Marie. Har da Mester Gert reyst udenlands? Det har jeg min Troe aldrig vidst.

Gert. Jo mand, jeg reyste engang fra Haderslev til Kiel, men glemmer aldrig den Reyse.

Fortæller den hele Reyse igien; omsider gaar Jomfruen ud. Han gaar og spadserer ved een af Gangene, og mener, hun skal komme tilbage. Men hun lar sig see oven Gangen med en Skaal Vand, som hun slaar over hans Hoved, sigende:

Kom saa igjen og fixer os oftere.

Mester Gert gaar hen til den anden Side med nedslagen Hoved, og spadserer op og ned. Men hvad mon det er for en Mand? Han gloer, som han ikke havde seet et Saas tilforn. Det maa være en Fremmed.

Scen. 10.

En Flensborger.

Mester Gert.

Flensborgeren. Her maa vist boe en Balbeer; jeg seer, der henger Fade ud. Her, er jer Mester hjemme?

Mester Gert. Er der noget til Tieneste, min Herre?

Flensborgeren. Jeg vilde gierne have mit Skiæg af mig.

Gert. Det skal strax see. Vil Monsieur behage at sette sig ned.

San balberer ham.

Flensborgeren. Er her noget Vrt i Byen?

Gert. Jeg veed min Troe ikke. Jeg har derforuden forsvoret at fortælle nogen Ting. Folk her i Byen er ifkun for at æde og drikke, og gider ikke høre tale.

Flensborgeren. Da er jeg en stor Liebhabere af Discourser.

Gert. Hvorfra er min Herre, med Permission?

S. Jeg vil tiene hende! Jeg skal sige Dem, De maa vide.

Flensborgeren. Jeg er fra Flensborg.

Gert. Mig stunes, jeg har haft den Ære at see ham udi Kiel.

Flensborgeren. Kand nok være. Har da Mester været udi Kiel?

Gert. I Kiel? Ja vist, jeg glemmer aldrig den Reyse. Jeg skal fortælle min Herre, hvorledes tilgik. Fortæller den hele Reyse. (Det staaer til Acteuren at giøre den saa videløst, som han vil.) Midlertid raaber den anden, at Skiægget er vel nok afraget, for at komme des hastigere løs; men han maa helde ud.

Flensborgeren sagte. Jeg skal min Troe betale ham med samme Mynt. (Sovt.) Jeg har faaet en slem Byld bag mit Øre, Mester! Veed han ingen Raad derfor?

Gert. Den gaaer nok bort af sig selv; jeg vilde ønske, jeg havde saadan Byld, thi det er meget sundt.

Flensborgeren. Gid jeg kunde overdrage jer min. Jeg vil ellers fortælle Fortellig, hvorledes jeg fik den Byld.

Gert. Min Herre! jeg skal hen at barbere en anden strax, jeg vilde gierne bede, at han vilde betale mig for min hafte Umage.

Flensborgeren. Ferst havde jeg udi 3 Dage en stor Pine paa den Sted, hvor Bylden nu er. Dog det var endelig ikke paa samme Sted, men en Tommebred derfra. Udi 3 Dage, eller jeg troer gar 4 Dage, nej det var kun 3 Dage, fandt jeg stor Pine, uden at see ringeste Tegn.

Mester Gert. Det kand nok være, Monsieur! Han er ellers saa god og glemmer ikke mit Salarium.

Flensborgeren. Summa Summarum, efter at jeg havde solet den Pine

udi 4 Dage — jeg setter endnu 4 Dage, thi nu erindrer jeg mig det. Det er ellers underligt med Menneskenes Ihukommelse: naar man meest vil giøre sig Umage at erindre en Ting, saa kand Pokker ikke hitte den, og naar man ikke tænker derpaa, falder det ind af sig selv.

Gert. Om Monsieurs Ihukommelse ogsaa herudi slaar ham feyl, saa vil jeg tage mig den Frihed til at erindre ham om det, mig tilkommer for min Umage.

Flensborgeren. Jeg skal min Troe ikke glemme ham. Midlertid, mens denne Pine varede, svedede jeg forstreffelig bag Øret. Det var saadan underlig Sved, Mester! den var ligesom et Liim, naar jeg tog den mellem fingrene, og lugtede, reverenter talt, ligesom (jeg tør ikke sige).

Gert. Monsieur! med et Ord at sige: Sæbe og Kniv Foster Penge.

Flensborgeren.

Flensborgeren. Det nægter jo ingen, Mester! Nu skal vi strax komme til Sagen. Endelig brød det ud til en rød flek, som nu var liden som et Naalehoved, nu blev stor som en Erte, nu liden igien, nu stor, nu liden igien, nu stor, atter liden igien, atter stor, nu som et Naalehoved, som sagt er, nu som en Erte.

M. Gert. Frem og tilbage er en lang Vey, Landsmand! Gaaer alle Flensborger-Historier i den Melodie, saa gid Fanden have Nesten. I skal min Troe betale mig dobbelt, baade for min Umage og Tiids-Spilde.

Flensborgeren. Efter at denne Plet havde været udi nogle Dage, og jeg imidlertid solet stor Pine — Jeg glemte at sige dette, at jo mindre Pletten var, jo større var Pinen; thi naar den var kun som et Naalehoved, havde jeg ingen Lide hverken Nat eller Dag, derimod naar den var som en Erte, følede jeg kun lidet dertil. Ligesom Pletten tog af, saa tog Pinen til, og ligesom Pletten tog til, saa tog Pinen af, liden Plet stor Pine, og liden Pine stor Plet. Mester forstaaer vel min Mening?

Gert. Ah jeg blir gall over denne Snak. Hør, Landsmand! hvis —

Flensborgeren. Nu kommer jeg strax til Sagen. Endelig efter at jeg havde udstaaet denne Pine i nogle Dage mere og mindre, ligesom Pletten var stor og liden til, som foromtalt er og ikke nødvendig at repetere, brød det omsider ud til en Byld, hvis Begyndelse, Tilvæxt og Afstigning jeg kortelig her vil fortælle.

Gert. I skal, saa sandt jeg er en ærlig Mand, betale mig for min Tiids-Spilde.

Flensborgeren. Vi skal nok komme til Rette, Mester! noget fandt afqvittes i den Kiøbske Rejse. Men hvor var det, jeg slap?

Gert. Jeg veed Fanden, hverken hvor I begyndte eller I slap. Lad mig gaae. I maa beholde de Penge, I er mig skyldig, med all min Ulykke.

Flensborgeren. Ej, det er underlige Folk i denne Bye, som ikke kand høre Folk tale. Nu skal jeg strax komme til Ende, og saa vil vi giøre Regning. Bylden var i Forstningen gandske pletted, det er at sige, gandske fuld med smaa Pletter. Jeg veed ikke, om Mester begriber min Mening?

Gert. Hør, Landsmand! gaae af mit Suus, jeg lader jer ellers treffe ud.

Flensborgeren. Men saa gik Pletterne bort, saa kom de igien, saa gik de bort, saa kom de igien, saa gik de atter bort, saa kom de igjen, saa bort, saa igjen. Ven Dag utallige Pletter, en anden ingen.

Gert. U = = = a = = = a = = = Mutter! Kom ind til Hielp; her er kommen en Lucifer fra Flensborg i mit Suus.

Flensborgeren. Saa vil jeg da gaae.

Gert. Gaae Fanden i Vold. Det var en forbandet Karl; man klager over mig i Byen, at jeg taler for meget, men jeg er kun en Sinker mod denne Karl. Skam faae han for mine 8 s.; thi jeg barberer dog ingen fremmed ringere. Dog er jeg glad, at jeg slap ham med den Forliis. Det fortrød mig meest, at han vilde ligne sin Historie ved min, ligesom det var ikke mere vigtigt at rejse udenlands end som at faae en raaden Bylde bag Øret. Jeg tilstaaer gierne, at jeg taler meget; det har jeg efter min Far. Men han forre ingen Sladder, og det gjør jeg ikke heller. De got Folk her i Byen vil nok savne mig engang, naar jeg er død, og sige: Fanden fare i Gert Westphaler, han var dog bedre Mand, end vi holdt ham for at være; thi siden han døde, er her ikke een i Byen, der veed saa at tale om udenlandske Sager. Ja de vil sige: Gid vi kunde grave ham levende op af Jorden igien.

Saalænge Folk lever, agter man dem ikke; men de ere ikke død, førend det fortryder dem. Avindsyge er ogsaa maa stee til Deels Marsag derudi. Man seer, at jeg fører Discourfen alleene i alle Selskaber; andre vil gierne tale med, men kand ikke, og derfor lider ikke at høre mig tale. Hvorfor hader Jørgen Handstemaker mig meest af alle? Just fordi han heldst af alle Folk her i Byen vil giøre et Ord i Lavet med, men tør ikke føre nogen politisk Tale, naar jeg er tilstede; thi han veed, at jeg hugger ham strax i Halken, saasom jeg forstaaer mine Politica bedre end han. Jeg har ofte merket det, at saa tit jeg kommer i hans Selskab, stiller han sig gandske taus an, ligesom han vil indbilde Folk, at han er af de floge Mænd, der taler lidt, og grunder meer. Det er saa en gammel Strøg af visse Domsere, der intet forstaaer, og derfor giør sig en grundig Mine og tier, naar lærde Folk som jeg eller andre er tilstede; da de dog med all deres Grunden tænker ikke meer end en Hest eller et Saar. Skal jeg nu derfor lade mig Munden binde? Nej jeg vil heller være misundet end foragtet. Jeg vil heller, Folk skal sige: Der sidder en carnallioft Tunge paa den Karl, end de skal sige: Den Karl sidder som en dum Føhund eller Skabhals, der har hverken Maal eller Måle. Men hvad mon disse Mænd vil her?

Scen. 11.

Tvende Beskikkelses-Mænd. Gert Westphaler.

De tvende Mænd. Hans Tiener, Mester Gert! Det gjør os ondt, at vi skal komme til ham med saadant Vrende. Gert. Hvad Vrende er det?

Tvende Mænd. Vil I være saa god at læse dette?

Gert læser Stevningen: Christoffer Pedersen, Borger og Øll-Tapper her ibidem, finder sig høylig besværges over vel-agte og Konsterfarne Sr. Gert Westphaler, Barster her sammesteds, fordi han ved urimelig, lang og kiedsommelig Snak haver kommet alle fornævnte Christoffer Pedersens Giester til at bortlobe udaf hans Huus, hannem til ubodelig Skade udi sin Væring, hvoraf han med Kone og Børn skulde leve sampt skatte og skyld. Derved han formener at fornævnte Gert Westphaler høylig har forgrebet sig mod Gieste-Netten. Thi gives fornævnte Gert Westphaler lovlig Gieste-Nettes Varsel herom i Gieste-Netten at møde, som holdes i Eftermiddag Klokken 5 i Bye-fogdens store Stue her i Staden, Vidner og Alltester at høre, paa Spersmaal at svare og Dom at lide for slig sin formastelig Udfærd, alt efter den Jrettesættelse, som Citanten agter yderligere at lade giøre, ladende ingen Udeblivelse stee under Faldsmaal — Hvad Pokker er dette? Det er paa sin Tyrkisk at handle med Folk.

Tvende Mænd. Hør, Mester Gert! I maa ikke tale saaledes; I kand derudover komme i Fortrød.

Gert. Er det christeligt? Kunde saadant vederfares mig, om jeg havde været i Tyrkiet? Lad os kun ikke spøge og efter-abe barbariske og Tyrkiske Moder; vi veed ikke selv, hvor nær Faren er os, hvor snart det er ude med Christendommen. Tyrken har alt de 3 Parter af Verden inde, og Christendommen er kun den fjerde; thi det er forstreffeligt, Mossiers! hvorledes Tyrken har taget til i disse sidste Tider. Thi naar vi efterseer hvad Mahometh, den første Tyrkiske Keyser, var, da var det en sulten Hund, der havde ikke engang hvad han skulde bide eller brænde; han tiende udi en Urte-Boc, og var som

8. politisk] politisk. — 30. besværges over] besværet, ulicligt af. — 37. Gieste-Netten] for Gæstretten behandles Sager, som vedkomme Rejsende eller Fremmede i Landet.

Provisior før en Enke, hvilken han siden fik til Ægte, og bekom Midler med.

Tvende Mand. Ja det er nok, Mester Gert! Stevningen er ham forkyndet. Farvell!

Gert. Hey her kun, Messieurs! et Øyeblik. Saa snart Mahometh havde faaet Penger i Hænder, førte han sig strax op som en Baron, tillagde sig en forgylt Vogn med Speyl-Glas udi og fire Laqueyer, anrettede Lyshigheder og Giestebuder, og derved fik mange Venner og et stort Anhang, saa at han først undertvang hele Mesopotamie Bye, som han boede udi, derefter gik videre, tog ind Jerusalem og Trapezundt, sat kristne Folk paa Spid, stegte og aad dem op, hvor han kom, og med det Blod, som han tappede af dem, skrev Alcoranen, en stor Bog, fast fire Gange saa tyk som Jertegns-Postill. Hans Efterkommere har trædet i hans Fodspor — vær saa god at bie lidt, nu er det ude — og undertvinget sig tre fuldkomne Parter af Verden.

De tvende Mand. Ey, Landsmand! slip, eller I faaer Zugg.

Gert. Sid det maa ikke stee udi min Tiid, det som Sybille har spaaet, at Tyrken skal vande sine Hæste udi Liimfjorden. Hey hey, bie lidt, nu er det ude. Hey hey! Gaae da, I Slyngle! længe nok. Jeg maa hjem at fortælle min Moer denne Sag.

Scen. 12.

Tobias Procurator alene.

Åh nu kommer jeg mig lidt igien, efterform jeg faaer noget at bestille. Jeg fand ikke være orkeslos, jeg fand for min Dod ikke være orkeslos. Den lille Gevinst, som er derved, er ogsaa god, men det er det mindste, som jeg seer efter; min Glæde i Verden er, at jeg fand have noget at bestille, lade see hvad jeg dner til, og tiene min Næste. Jeg burte dog ikke være her i Byen, sandt at sige; thi jeg er for lærd til at være Procurator i Jylland. Naar jeg ret vil giøre mig Umage og tale juridisk, sidder Byefogden og gaber, som han var fortabt; thi han forstaaer ikke et Ord af alt hvad jeg siger. Men jeg fand have min Lyst deraf undertiden at plage ham og hugge ham i Flanken, nu med en utrobi, nu med en uti possidetis, nu distingvere mellem maleficium & quasi maleficium, nu citere et Senatus Consultum Servianum, nu et quasi Servianum; hvorved jeg vinder mangen vanskelig Sag. Thi uden at tale ilde om sin Øvrighed, saa er Byefogden lidt storvagtig, saa at førend han vil lade sig merke, at han ikke forstaaer mine Terminos, opofferer han heller min Contrapart. Jeg glemmer aldrig, hvorledes jeg i Fjor kom ham til at svæde over en Condictio indebiti, hvilken jeg citerede, hvorvel det ikke var Condictio indebiti; han sagde, hvorvel han ikke forstod det: Tobias! I har Ret. Saa at jeg vinder mange Sager, som jeg usærlig ellers tabte, dersom jeg førte dem ud paa veent Dansk. Engang var han dog saa forbandet, at han feldte saadan Dom: Udi det, som blev ageret paa Dansk i denne Sag, har N. N. Ret; angaaende Latinen, da ophæves Omkostningen paa begge Sider. Men der seer jeg Mester Gert kommer. Jeg fand ogsaa tage hans Sag an; thi han er en raisonnable Mand. Men jeg maa raadføre mig først med min Samvittighed, om jeg fand tage begge Parteres Sag an paa reengang. Hor, Monsieur Samvittighed! jeg tilspøerger

dig, om jeg fand giøre saadant uden Synd, heldst efterdi jeg er en fattig Mand, og begge Parter har noget til Bæste. Svare selv udi en fin Tone for Samvittigheden: Ja vist, ja vist, ja vist fand du giøre det, Domine Tobia, utriusq. juris studiosi & Advocate doctissime! Got got, Monsieur Samvittighed! jeg vil og giøre det. Naar een har raadført sig med sin Samvittighed, er det han jo nok.

Scen. 13.

Tobias. Mester Gert.

Tobias. Serviteur, Mester Gert! I seer saa traugig ud i Dag.

Gert. Åh Hr. Advocat! her er onde Mennesker i denne Bye.

Tobias. Det er sandt, Mester Gert! Tank engang, om her ikke var Lov og Ret, Øvrighed og Procuratores, som straffe Ondskab og forsvare Uskyldige, hvorledes det da vilde gaae.

Gert. Hr. Advocat! vil I tage en Sag an for mig?

Tobias. Mod hvem?

Gert. Mod Christoffer Persen.

Tobias. Ja nok, men med Condition, at I ikke siger ham det, ellers crediterer han mig aldrig et Kruus Øll oftere.

Gert. Vær han skal min Troe aldrig faae det at vide af min Mund.

Tobias. Hvorfor har han da ladet ham stævne?

Gert. Han foregiver, at jeg ved unytrig lang Snak har drevet hans Giester af Huset.

Tobias. Hor, Mester Gert! I skal tage en Contra-Stevning.

Gert. Men hvorpaa skal jeg grunde den Contra-Stevning?

Tobias. Ey, lad kun mig raade; jeg skal nok hitte paa noget, ellers maatte jeg ilde have studeret mine Jura. Hor, de Mand, som løbe ud af Struen for ikke at høre paa jer Snak, hvorfor lob de bort? Det var jo ligesaa meget, som de vilde sige: Vi vil ikke høre paa den Ordgydere længer.

Gert. Ja det er sandt; men ingen sagde dog de Ord.

Tobias. Det er lige meget; naar een viser en Mand, der har en galant Kone, to Fingre, er det ikke ligesaa fuldkommen, som han kalder ham Zanreder? Her er vel ikke Actio directa, men dog Actio utilis, qvæ non ex verbis legis, sed ex interpretatione petenda est.

Gert. Det er Giesterne angaaende; men hvorledes skal jeg stævne Verten, som kunde aldeles inter dertil?

Tobias. Verten? Ha ha! han bør svare til den Tort og Skade, som stæer i hans Zuus; tenetur ex quasi maleficio.

Gert. Paa den Maade kunde jeg ogsaa for nogle Aar have stævnet en Vert to Mile fra Harslev, udi hvis Zuus mig stæde en stor Tort, saasom jeg der drak Dius med Bodelen af Slesvig, hvilken jeg tog for en fornemme Mand. Jeg skal fortælle Hr. Advocat fortælig Historien: Jeg reyste engang fra Harslev til Kiel; blant andre saa var i Folge med os en Hattermager-Svend —

Tobias. Og det efter den Artikkel: Exercitor navis aut cauponæ aut stabuli de dolo aut injuria, qvæ in navi aut cauponæ aut stabulo facta erit, quasi ex maleficio teneri videtur —

Gert. Samme Hattermager-Svend var en brav Stykke Karl, som boer endnu udi Kiel —

Tobias. Si modo ipsius nullum est maleficium, sed alicujus eorum, quorum opera navem aut cauponam aut stabulum exercet —

Gert. Og holdes for een af de beste Mestere sammesteds —

Tobias.

14—15. Jertegns-Postill] Christiern Pedersens omfangsrige Jertegnspostill (1515) var et yndet Opbyggelseskrift endnu benimed Holbergs Tid. — 36—37. han forstaaer ikke et Ord af alt hvad jeg siger] Til Underdommere toges dengang som oftest utlærede Personer.

Tobias. Cum enim neq. ex maleficio neq. ex contractu adversus eum constituta sit actio —

Gert. Alle Zatter, jeg har brugt i lang Tiid, er af hans Arbejd —

Tobias. Et aliquatenus reus est, quod malorum hominum opera uteretur —

Gert. Thi han gjør dem saa ærlige og troefaste som ingen udi Jylland.

Tobias. Ideo ex quasi maleficio teneri videtur —

Gert. Summa Summarum, vi reyser sammen til Kiel —

Tobias. In his autem casibus in factum actio competit —

Gert. Ey, jeg fand ikke komme til Rette med de Mennesker, som taler saa meget.

Tobias. Jeg ikke heller.

Gert. Lad os begge da holde op at tale om de Materier.

Tobias. Ja nok.

Gert. Men I fand jo sagte here Enden af min Historie, jeg skal giere den saa kort som mueligt. Summa Summarum, vi reyser sammen til Kiel —

Tobias. Qvæ hæredi quidem datur, adversus hæredem autem non competit. De taler det sidste begge paa eensang.

Gert holder for Ørnene. Ey, holdt dog op med jer latinske Snak. En ærlig Mand fand jo ikke faae et Ord indført.

Tobias. Saalænge som I reyser fra Haderslov til Kiel, saalænge taler jeg Latin. Ellers var det nok saa got, at I gif hen og klobre stemplet Papiir til Strevningen. Naar I har fort Sagen til Ende, maa I gierne snakke om jer Reyse, saalænge jer lyst.

Gert. Maa jeg det? Saa vil jeg strax gaae efter Papiir.

Tobias. Ja vist.

Gert. Vil Advocaten da erindre, hvor det var, jeg slap?

Tobias. Ja ja.

Scen. 14.

Tobias alleene.

Zvis alle udi Byen havde det Greb, som jeg har, at holde Gert Westphaler i Tomme, skulde han snart blive taus; thi en Gief cureres allerbest af den, der stiller sig meer naragtig an end [den] anden. Ligesom naar man vil vænne een fæa at lyve, skal man lyve ligesaa stærk som han; thi dersom man straffer ham derfor, og siger, at det er ikke sandt, gjør han sin Saligheds-Bed paa at det er gandske vist, og saa kommer man ingen Vey. Saaledes naar een siger, han er falsen ned af et Klokke-Taarn uden Skade paa Hovedet, skal den anden siige, at han er falden ned af Maanen paa Hovedet og befundet sig meger vel derefter. Ellers troer jeg virkelig, at Gert Westphaler gif saa bedrovet bort over det, at han ikke kunde fuldføre sin Historie, som om han havde tabt sin Sag. Nu vil jeg hen og agere for begge Parterne; thi det er at slaae to Fluere med een Smekke. Jeg maa strax hen til Byefogden.

ACTUS V.

Scen. 1.

Byefogden. Tobias.

Tobias. Admygste Tienner, Hr. Byefoget! Jeg kommer i Dag frem med en meger underlig Sag. Christoffer Persen

40. [straffer] dadler, irettesætter.

vil have Dom over Gert Westphaler, fordi han har snakket alle hans Giesler ud af Huset.

Byefogden. Hvad skal man giere med den Sag, Monsieur Tobias? Man fand jo ikke straffe ham for hans Tale, uden han har brugt Skændsord.

Tobias. Det er sandt nok; men som det er en underlig Sag, saa skulde der og feldes en underlig Dom.

Byefogden. Jeg veed ikke anden Dom, end at Processens Omkostninger ophæves paa begge Sider.

Tobias. Ney Herr Byefoget! han veed jo, at alle folk klager over Mester Gert, at han dræber dem med for megen Snak. Nu kunde Hr. Byefoget fælde en Dom, hvorved hele Staden skede en Tienne, og hvorved og Byefogden kunde indlegge Vre.

Byefogden. Hvorledes da?

Tobias. Man kunde domme Gert Westphaler til udi 3 Dage ikke at snakke.

Byefogden. Det er artigt nok. Joer dem da kun hid i mit Huus.

Scen. 2.

Byefogden alleene.

Det er en pudseerlig Karl, den Tobias; hvem Pøkker anden skulde hitte paa saadane Inventioner? Men den hele Bye vil glæde sig over saadant; thi her er ikke en Siæl udi Byen, som jo slyer M. Gert for hans forbandede Snak. Jeg tør dog ikke domme ham til meer end 3 Dages Taushed; thi ellers tog han Livet af sig selv af Fortvilelse. Det fand nok hende sig, at han kaster efter udi Lov-Bogen, om der er nogen Straf diceret for dem, der dræber folk med Snak, og at han ikke skietter Dommen, naar han finder ingen Clausula pœnalis mod saadant, ja maa ssee vil besvære sig for anden Øvrighed derover. Men det skal have gode Veye. Jeg skal nok hitte paa noget at forsvare Dommen med; hvad jeg ikke fand hitte paa, det fand Tobias, thi han er en lærd Mand. Men der seer jeg de kommer.

Scen. 3.

Christoffer. M. Gert. Byefogden. Tobias.

Tobias tar M. Gert til Side, og tørrer Sveden af sig. Her, Mester Gert! jeg har ærlig fortient i Dag de 4 Rdr., I gav mig; thi jeg har fægtet saaledes for jer, at jeg er vaad indtil min Kiøle.

Gert. Hvorledes mener I det vil falde ud?

Tobias. Christoffer har set i Rette paa eders Vre, og vil have jer at blive en Tremarks-Mand.

Gert. Zan vil fanden heller?

Tobias. Ja vist; men jeg haaber dog, det skal ikke saaledes falde ud, thi jeg bombarderede Byefogden saaledes med Latin, at han blev gandske hovedsvimlet, og Christoffers Procurator, da jeg begyndte ret at tale, lob bort. Jeg vil hen at siige Christoffer det; thi jeg fand ikke dolge længer for ham, at jeg har været jer Procurator.

Christoffer. Hvorfor taler I saaledes med min Contrapart?

Tobias. Zan spurdte mig, hvor hans Procurator var afbleven, og jeg svarede ham, at han forlob Sagen.

Christoffer. Lob han da bort?

18. artigt] sundrigt, morsomt. — 30. [skietter] ændser, underkaster sig.
Tobias.

Tobias. Ja han gik sløyt, da han hørte mig tale; thi jeg har i et heelt Aar ikke gjort mig saadan Umag for nogen Sag.

Tærrer Svøden af sig.

Byefogden. Lad Parterne Komme frem.

Tobias. Saa frem, frem!

Byefogden. Mester Gert Westphaler er med Vidner og egen Tilstaaelse lovlig overbevist at have indmængt sig i Christoffer Persen Ell-Tappers Giesters Laug mod Giesternes Villie og forstyrret deres ædrue og ærbare Discourser med ubegiært og ham uvedkommende Raisonneren, hvorudover de har forladet Juset. Hvorfore Christoffer Pedersen ved fuld- mægtig paastaar Dom over Gert Westphaler, ey alleene at erstatte den derved tilføiede Skade, men endog at restituere all Lucrum cessans og Damnum emergens, som deraf i fremtiden kand flyde, sampt derforuden med vilkaarlig Straf anses og betale Processens Omkostning tilstrækkelig. Herimod haver Gert Westphaler ved Contra-Stævning ved sin fuldmægtig ladet paastaae, at han ved disse Giesters haanlige Bortløben er tilføyet en stor Tort, hannem ikke til liden Forkleynelse paa hans ærlige Navn og Rygte, hvorfor han formener, at Verten bør tilfindes ved Mult og Udbigt at giøre ham Reparation samt betale Processens Omkostning. Efter slige Omstændigheder fiendes for Ret, at som de gode Mand Giesterne vel, om de havde villet, kunde have blevet ved deres Kruus Ell besiddende, uden at kiere sig efter Gert Westphalers Snak, hvorudi intet Urrørigt har været, saa kand Gert Westphaler ey cragtes skyldig i den Skade, Verten ved deres Bortgang har taget, men han derover frikiendes, og forbeholdes Christoffer Pedersen sin lovlige Regress til dem, som han best veed og kand; ey heller kand [Gert] Westphaler finde sig nogen Tort tilføyet ved det, at Giesterne gik bort, thi de udi et aabent Ellhuus havde Lov at gaae ud og ind, som de selv vilde. Dog som Gert Westphaler ikke kand undskyldes derudi, at han med sin lange og viidloftige Snak har incommoderet disse got folk, saa bør han, sig selv til velfortiente Straf og andre Lige- sindede til Afstye, i trende fulde Dage være gandske taus og ikke tale noget Ord under Nam og Execution. Processens Omkostning ophaves paa begge Sider.

De gaaer alle ud foruden Mester Gert og Tobias.

Scen. 4.

Tobias. Mester Gert.

Tobias ved sig selv. Den Dom var min Troe god nok; thi jeg haaber af de Ord: Og forbeholdes Verten Christoffer Pedersen sin lovlige Regress til Giesterne, som han best veed og kand, at giøre en nye Process. Skam saa Byefogden, han maatte ogsaa have givet Gert Westphaler saadan Regress, saa skulde jeg af den Dom have gjort 2 nye friske Sager. En Procurators Dygtighed bestaar ikke derudi, at han kand forstaae en Sag, men at han kand giøre een til flere, det var det, man fornemmelig rofede min salig For- mand af, at han gik aldrig til Tinge med een Sag, han gik jo med fire tilbage. Vender sig til Gert. Mester Gert! nu er Sagen til Ende; vil I nu fortælle mig om eders Rejse fra Harslov til Kiel?

Mester Gert, som, for at efterleve Dommen, ikke tør tale, fortæller Historien med en god underlige Gebærder.

Tobias. Ha ha ha! nej det er best, Mester Gert! at I setter det op, til de 3 Dage ere forbi. Adieu!

Mester Gert holder paa ham, og continuerer at fortælle Histo- rien med Tegni og Gebærder.

Tobias. Lader I mig ikke gaae, hugger jeg jer i flanken med Latin igien.

Gaaer bort.

Scen. 5.

Mester Gert alleene.

Det var en tyransk Dom, jeg fik. Dog det er sandt, jeg maa ikke tale. Men maa jeg ikke tale med mig selv? Jeg kand ikke erindre, om det formenes mig i Dommen. Jeg tør ey heller spørge mig for; thi det er mig forbuden. Men jeg mener, jeg kand tale saa meget, som jeg vil, naar ingen hører derpaa. Ah gid disse 3 Dage var til Ende; men jeg troer ikke, at jeg lever saalænge, thi all mit Liv bestaar udi at tale med got folk. Men der seer jeg en ubekjendt Mand kommer. Jeg er bange, at han hørte mig tale. Det er ufejlbar een af Byefogdens Spioner. Han vil maa skee lokke mig til at tale; men han skal faae en lang Næse.

Scen. 6.

En fremmed Mand. Mester Gert.

Den fremmede. Landsmand! hvor gaaer man til Post- huset?

Mester Gert gior Grimacer af ham.

Den fremmede. Det maa være lumpne folk i denne Bye, der ikke vil vise got folk Veyen.

Mester Gert gior atter Grimacer.

Den fremmede. Ey, du Slyngel! kandst du ikke vise mig Veyen?

Mester Gert gior Grimacer igien.

Den fremmede gir ham et Ørefigen.

Mester Gert staaer igien.

De staaer hinanden i Haaret, og staaes længe; omsider staaer den fremmede Mester Gert ned paa Gulvet, og løber sin Vey.

Mester Gert. Denne Gang fik du en lang Næse, Spion! Jeg seer nok, hvor den Dom sigter hen; man vil føre mig i Ulykke. Men der kommer Jørgen Handskemager, han skal høre Historien ud om de 7 Thur-førster, om han var gall.

Scen. 7.

Jørgen Handskemager. Mester Gert.

Jørgen Handskemager. Ha ha ha! det var min Troe artig nok; ha ha ha! jeg tør si, den Dom er gaaet ham saa meget til Hierte, som om han havde været domt fra sin Bre. Hvorledes er det mueligt, at Gert Westphaler kand leve tre Dage uden Snak? Men der staaer han fortabt, ligesom Baaden var roet fra ham. Hans Tiener, Mester Gert! Jeg onsker til Lykke; jeg hører, at I har givet jer udi Car- thusianer-Orden, hvor man aldrig snakker. I kand dog sagte til Slutning fuldende den politiske Tale, som I førte sidst om Thur-førsterne og Cardinalerne.

Mester Gert fortæller med Gebærder, og det med saadan Jær, at han støder Jørgen Handskemager undertiden for Ørefig, og gir ham et Ørefigen, saa at han retirerer sig.

Jørgen. Jeg merker nok, at en anden Gang for at have Roe, at man maa domme jer baade fra at bruge Munden og Hænderne.

Scen. 8.

Mester Gert Westphaler alleene.

Det var en haard Dom. Jeg troer, at jeg appellerer. Ney 3 Dage gaaer dog hastig bort. Dog, naar jeg ret tænker mig

mig om, appellerer jeg. Jeg maa spørge Tobias til Raads. Ney det gaaer ikke an, saa bryder jeg strax Dommen. Vidste jeg kun Formaliteterne; thi jeg troer, jeg skulde strax have appelleret, da Dommen faldt. Men fand jeg ikke bilde mig ind, at denne Hue-Blok er et Menneske? Jeg maa tale; thi jeg fand umuelig ellers leve.

Vender sig til Hue-Blokken, og fortæller den Historie om Arms, vid. Act I Scen. 3. Bliwer omsider vaer en Person, og løber ud.

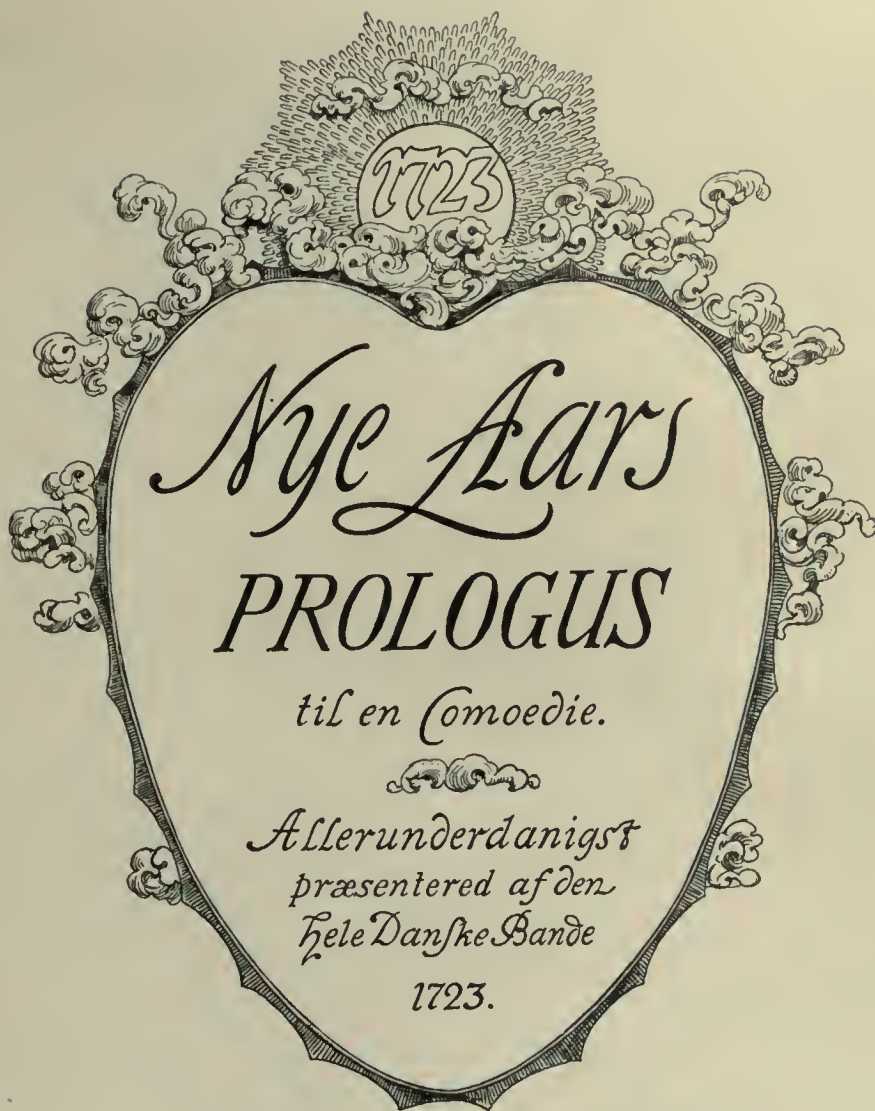
Scen. 9.

Theophilus.

Hvad, Himmel! er det, som jeg seer?
Det var jo Gert Westphaler;

Han dømt er, ey at snakke meer,
Med Blokken derfor taler.
Men ach hvad nytter saadan Dom:
At tie trende Dage?
Han siden meer vil løbe om,
Med dobbelt Snak os plage.
Net saasom en forhungred Krop,
Der sig paa Fadet hevner,
At han fast ey fand holde op,
Men æder, til han revner;
Saa vil det gaae med denne Mand,
Thi saadan Dom curere
Hans Snakke-Syge ikke fand,
Men heller den formere.

1723

Nye Aars

PROLOGUS

til en Comoedie.

*Allerunderdanigst
præsentered af den
hele Danske Bande*

1723.

Saa snart Dektet trækkes op, indkommer Apollo, Æsculapius, Mercurius, Mars, Vulcanus, Momus, Cupido [Bellona].

Sganarell,

besat med Almanakker, kommer frem, og vil begynde sit Ny-Mars-Duffe; seer sig om, og blir vaer Apollo, begynder at zittre, men dog søger at bringe sin Tale frem saaledes med stielvende Røst og Gebærder:

See Soelen vender om, det nye Aar nu frembryder = = =
 Han seer sig om igien, og blir vaer Æsculapius, blir meer bange, repeterer Verset igien stielvendes, seer sig atter om, og fornemmer Cupido komme, stielver, og raaber paa Souffleuren. Hvad følger efter frembryder? Repeterer Verset igien, seer sig om, da Mars og Vulcanus kommer frem. Han kommer derover gandske fra sig selv, og raaber: Hvad meer, Monsr. Hammer? Na jeg stakkels Mennecke! jeg kunde min Rolle paa mine Fingre; men disse mange Guder og [Gudinder] har drevet all min Forstand og all min Veltalenhed ned i mine Knæe. Courage, Sganarell! forsøg end engang.

See Soelen vender om, det nye Aar nu frembryder,

I denne Bande vi fast alle ere Irder.

Ney det var intet ret. See der kommer ogsaa Momus; nu er jeg ikke god for at sige min Mening paa Prosa meer end paa Vers.

han tar sit Tørklæde op, og græder.

Mercurius.

Jeg er Mercurius, som udaf Lustens Rige
 Mig foretær i Dag paa Jorden at nedstige,
 Alt see, hvor her gaaer til. Jeg gierne vide vil
 Hvad Ondt, hvad Got man her paa disse Skue-Spil;
 Thi gaaer kun alting til paa en tilbørlig Maade,
 Maa see Monarchen vel bevise vil den Maade,
 Nu, saasom Rigerne han kronet har med Fred,
 Paa denne ringe Grund at stige stundom ned.

Momus.

Da anderledes skal man Skue-Spil udføre;
 Alt hvad jeg horer her, det skuerer mig i Øre.

I (i Titelen). Ny-Mars Prologus] Dette Arbeide bærer ikke Solbergs Navn; men at han i det mindste har forfattet hvad der gaaer forud for Thalias Indtræden, er af indre Criticrier utvilsomt. — 5-6 (i Titelen). den hele Danske Bande] hele det danske Skuepillerfælskab.

Et Stykke bedre vel end som et andet gaaer;
 Men af det beste jeg dog Vrid i Livet faaer.

Sganarell.

Seer Momus er sig liig, og fører gammel Tale,
 Man aldrig har ham seet med anden Pensel male.
 Jeg troer, vor Skue-Spil just derfor prises maa,
 Naar man en Momus seer med Nakkens deraf slaar;
 Thi hvis man horte ham en anden Snak at føre,
 Det kunde vores Sag desmere mistænkt giøre.
 Naar andre græder, da alleene Momus leer,
 Naar andre frydes, han til Graad Anledning seer.
 Man derfor med hans Dom sig ikke lader noye,
 Naar Uvind laster, man det agter ikkun soye.
 Spørg andre Guder ad, som tale med Beskeed.

Til Spectatores.

Nu flyder for mig Vers; det volder, jeg blev vreed.

Mars.

Jeg efterfølger Momus ey
 Og laster for at laste,
 Men gaaer den sikre Middels-Vey,
 Ey alting vil forkaste,
 Ey lukke Øre, Øre til,
 Naar noget høres, vises,
 Som udi disse Skue-Spil
 Fortienne kand at prises.
 Men derudi jeg intet seer,
 Som Marti kand fornøye;
 Her gjør man kun Comædier
 For Øre, ey for Øre.
 Hos andre man dog Stykker seer,
 Som mere har at sige,
 Nu Riemper, nu Beleyringer,
 Nu Jomfrue-Rov og Krige,
 Nu een, der af fortvilelse
 Sig Livet vil fratage,

14. med Beskeed] med Sindighed, Betænktsømed.

Nu

Nu folk omstøbt til Streen, til Træ,
 I Luften gloend' Drage;
 Men her i disse Skue-Spil
 Man hør kun Skient, Morale,
 Som intet andet tienner til
 End disse folk i Dvale.

Sganarell.

Hvis ene slige Skue-Spil
 Kænd Martis Hjerte glæde,
 Jeg gierne Vey ham vise vil
 Zen i Broelegger-Stræde.

Æsculapius.

Jeg som Kriigs-Guden ey vil alt saa noye regne,
 Jeg vil kun tale lidt paa Doctor-Gradens Vegne:
 Hvi kommer det, at man i hver Comœdie
 Indfører Doctore for dennem at belee?
 Det synes ligesom man stykker ey Kænd spille,
 Med mindre Doctorne man sette skal en Pille;
 De gode Mænd i hver Comœdie tienne maa
 Til folkets Tiids-fordriv. I min Tiid var ey saa.

Sganarell.

Zr. Doctor! bliv ey vreed; vi skiemter og med andre,
 Fra een til anden Stand vi med Satiren vandre,
 Nu paa en Doctor, nu igien en Advocat,
 Ret som det falde kænd, vi pleyer tage fat.

Cupido.

Paa dette Skue-Spil jeg intet har at giøre,
 Thi jeg om Elskov faaer lidt eller intet høre;
 En gandske Vinter ey Cupido bliver nævnt,
 Og naar een elsker, da han elsker kun saa jævnt.
 Ney, vil man, Skue-Spil Cupido skal behage,
 Da maa der høres i hvert Stykke Elskovs-Klage,
 Da maa en unger Svend udose Suk for Soe,
 For Skov, for Bierg, for Træ, ja udaf Elskov døe;
 Thi udi Skue-Spil er Sielen: Pastorale.
 Ey andet høres her end mavert tørt Morale;
 Jeg her mit Herredom at gaae til Grunde seer,
 Thi end ved Giftermaal ey sluttet Stykket meer.

Sganarell.

Saaledes Skue-Spil blev oved fordum Dage,
 Da Giæffe pleyede sig Livet at fratage;
 Nu folk kun Vgteskab af Interesse gier,
 Om Elskov derfor vi kun lidet mælde tør.
 Foruden dette vi Acteurs er mesten Tyder
 Af stor Koldsindighed. Ud Aare dog vi byder
 Maa see Cupido selv til en Tragœdie
 Paa eet og andet Mord, som han kænd faae at see.

Vulcanus.

Jeg gaær paa Comœdien somme Tide,
 Sær naar jeg faaer at vide,
 At man blæser paa Trompetter,
 Da gir jeg min Mark, og mig en Time paa Galleriet setter;
 Naar Musiquen ender er, gaær jeg bort,
 Thi Comœdien i sig selv agter jeg ikke stort.

11. Broelegger-Stræde] I denne Gade laae det Theater, hvor de i «Ulysses von Ithacia» parodierede tydske „Haupt- und Staats-Actionen“ opførtes.

Sganarell.

Vulcani Poësie tilkiende noksom giver,
 At af Comœdier han aldrig Elsker bliver;
 Dog hvad Critique og hvad anden Skionsomhed
 Kænd ventes af en grov og upoleret Smed?

Bellona.

At fore Skue-Spil saaledes ind i Landet,
 Jeg holder fore, kænd ey tienne fast til andet
 End styrte tapper folk hen i Qvindagtighed;
 Med mange Stæder som man seer tilføen er skeed.
 Hvor Pallas føres ind, der maa Bellona vige,
 Som dog fra Arilds Tiid i dette Tvilling-Rige
 Sit Sæde haver haft, bedækket med sin Skjold
 Sit fiære Norden end mod Romer-, Franker-Vold.

Apollo

For, giver lidet Lyd; lad Phœbus ogsaa tale.
 Hvo som qvindagtig tør Minerva vel afmale,
 Der sine Sonner til fuldkomne Striidsmand gier,
 Der Pen saavel som Sværd i Haanden altiid før,
 I hvilken Musæ sig med Marte maa forene,
 Som paa et Træ, hvor man seer podet to Slags Grene?
 En Cæsar Ungdoms Tiid med Penen jo bortdrev,
 Og Mæster over Rom ved dapper Viisdom blev.
 En Alexander, som fik Verdens Herre-Domme,
 Med Sværd i Haanden gif, med Bøger i sin Lomme.
 I Nordens Konge vi jo mærker Tapperhed
 Med Viisdom samlet; ja en Salomon i Fred,
 En David udi Krig Kong Frideric mon hede.
 Tank derfor ey, at det forgiæves er at lede
 Paa eet Sted Viisdom, Mod; her seer du begge to
 I Danner-Kongens Bryst endrægtelig at boe.
 See an Minervæ Stad, Athenen; hvo kænd siige,
 Om den var mere stor i Fred end udi Krige?
 Hvo decidere tør, om Verdens Øye Rom
 Til saadan Vælde meer ved Sværd end Viisdom kom?
 Mon Aristophanes Athenen har fordervet,
 Mon han ey heller har den Laurbærkrantz forhvervet?
 Mon Plantus Rom har gjort qvindagtig og forsagt,
 Moliere ved sin Pen har svækket Frankrigs Magt?
 Jeg hader og belee de Spaamænd og Propheter,
 Som ansee Skue-Spil for Landet som Cometer,
 Der true folk med Ondt; da Digt og Skue-Spil,
 Om i Historien man efterblade vil,
 Er heller frugter af et Riges Magt og Vre,
 Og viser, Sproget bor blant andre Sprog flovere,
 Som Land for andre Land. Saa med Athenen gif;
 Jo mere den blev stor, meer Høyhed Sproget fik.
 I Sprogets Hiirlighed, i Herredom tillige
 Rom har jo taget til. See udi Frankerige,
 Hvor Sprog og Magten man tillige vore seer,
 Hvor Digt og Poësie af Velstand Pøder er.
 Af en Augusto en Virgilius udspringer,
 Med en Lovis le grand et Land Moliere bringer,
 Med en Elisabeth en Dryden spirer op;
 Ken setter Land i Flor, een Sprog paa Erens Top.
 Men herpaa Sporsmaal jeg kænd vente mig at høre:
 Til Sprogets Tary hvad kænd slig Skue-Spill vel giøre?
 Det cultiveres kænd jo ved Historier,
 Ved andre Skrifter, og ved Talen udi sær.

Sandt nok; men Skue-Spill var rette Form og Smede,
 Hvor Sproget dannet blev saavel i fordum Tids,
 Som det blir i vor Tiid; thi uden Digte-Konst
 Og uden Skue-Spill arbejdes sligt omsonst.
 Jeg derforuden og kand vise anden Nytte,
 For at giendrive dem, som Skue-Spill ey skytte.
 Som bitter Medicin en sund Comœdie er,
 Som en chirurgisk Kniv, der heler, naar den skær.
 Den saarer Hierterne, men tit forstanden læger,
 Den først til Hevn, men strax til Kierlighed bevæger.
 Een deraf bliver vreed, som seer sin Character,
 Sig ændrer siden, og sin forrig Fejl beleer.
 En Aristophanes Athenen derfor dyrket;
 Thi den holdt føre, at han Staden havde styrket
 Meer med Comœdier, ja større Tomme lagt
 Paa Folkets Daarlighed, end Sværdet, Riis og Magt.
 Skiont gamle Skue-Spill saa kydske og saa rene
 Som disse ikke var. Men følger dem kun ene,
 I Nordens Born! i det, som ret og lovligt er,
 Belee den hele Jord, men ingen udi sær,
 Hold, som til denne Tiid, kun med Satiren Naade,
 Saa vindes Priis hos Folk, hos Danner-Kongen Naade.
 Maa skee Monarchen saa, naar Tiden lader til,
 Et Øye kaste tor til disse Skue-Spill.
 Derpaa gaae de alle ud, og da Sganarell nu vil fortsætte sin forrige
 Tale, blir han vaer Thalia, og siger:

Der kommer Thalia; hun forstaaer Handværket bedre,
 hun taledes saa vel for os, da den første Comœdie af os blev
 spilled.

Thalia.

Giv Agt, Indbyggere i dette ædle Rige,
 Sær denne Hovedstad! tillader mig at sige,
 At da jeg første Gang paa dette Sted fremstod,
 Jeg fandt en Hjerter-Angst og Gysen i mit Blod.
 Skiont selv Apollo mig i Munden Ordet lagde,
 Skiont eders Hænders Lyd gav Tegn, at jeg behagde,
 Jeg dog, nu mine Vers har liden Kynd og Klem,
 I Dag med større Mod til eder træder frem.
 Da stod jeg stielvendes, og torde neppe vente,
 At mine Løfter sligt et Udfald skulde vente;
 Thi eders ædle Sprog var som i Dvale lagt,
 Og for at sige sandt, plat kommen i Foragt.
 Men i den korte Tiid, I haver mig besøget,
 Jeg glæder mig at see vor Tales Iiv forøget;
 Jeg seer dets Herlighed hver Dag at tage til,
 Nu fremmede vor Sprog og gierne høre vil.
 Det fryder mig og høyt, at I har selv befundet,
 At mine Løfter har ey ilde været grundet,
 Ja at min ringe Fliid dog ikke var omsonst,
 Da jeg til Sproget har lagt Øvelse og Konst.

1. Smedej Smedie. — 6. skyttej agte, ænds. — 13. dyrketj
 dyrkede. — 20. ingen udi særj ingen Enkelt. — 27—29. Thalia . . .
 taledes saa vel for os, da den første Comœdie af os blev
 spilledj Med en Prolog af S. Koftgaard i Thalias Navn aabnedes
 det danske Nationaltheater den 23de September 1722. — 40. rentej ind-
 rente, indbringe.

Dog at det gaaer saa vel, det kan jeg ey tilskrive
 Mig og mit Selskabs Fliid; det vilde med os blive
 Til lutter Daarlighed, hvis ey en større Magt
 I dette spæde Værk os Haanden havde rakt.
 Mit Haab alleene er paa Kongens Naade grundet,
 For Sprogets Opkomst som Beskytter vi har fundet,
 Da og ved denne Soel sligt Glands for mig oprandt,
 At hos Hans største Mænd jeg ogsaa Rude fandt.
 Og om mit Hierne har et flygtig Værk udspondet,
 Da volder det, at jeg Tilhøvere har fundet,
 Som veed at prise Got, som veed at vrage Tant;
 En mere skionsom Flok man aldrig samled fandt.
 I har dog midlertiid og mærket, at min Skare
 Med mig har ingen Fliid og Umag villet spare.
 Med eet og andet Spil jeg har, som i et Spejl,
 Viist mangen Daarlighed, og hvor man tager fejl.
 Men saasom Sandhed er ey altiid god at høre,
 Saa har jeg mange Ting for eder ladet fremføre
 Af fremmed Giæfferie; dog tænker aldrig paa
 At egne Fejl jo til mit Arbejd kand forslaae.
 Gid I saa slittig vil herefter os besøge,
 Som I er slittig nok vor Arbejd at forege,
 Gid kun vor Skue-Plaz saalange maa bestaae,
 Som Folk vil Daarlighed og store Fejl begaae.
 Vi Kongens Naade bør i dette Værk erkende
 Og med Takjigelse os mod Hans Throne vende,
 Til Kilden, hvorfra ned de Naades-Stromme gaaer,
 Der vandet har vor Jord det forbigangne Aar,
 Vor Sprog har givet Vort og hiulpet som af Dvale,
 Os aabnet Munden og tilladet frit at tale,
 Os banet Veyen til at skrive det paa Dansk,
 Som man med mindre Kynd for læsede paa Fransk.
 Tank, Konge! at saa tit man taler om de Dyder,
 De Edelstene, som Din Krone saa bepryder,
 Din Møye, Gudsfrøgt, Fliid, Din Mildhed, Tapperhed,
 Aarvaagenhed i Kriigt, Retfærdighed i Fred —
 Vær vis paa, naar man skal en Kronik derom skrive,
 At aldrig Dette da vil udelukket blive:
 Da Vælde, Herlighed i Riget førstet Rod,
 I samme Konges Tiid kom Sproget og paa Fod.

Naar Thalia har endt sin Tale, siger

Sganarell:

Vi takke Skyldigt, Madame! paa Comœdiernes Vegne; nu
 vil jeg da selv iffems slutte med 2 eller 3 Ord.

Vort Danske Moders-Maal i Aar en Moder bliver,
 Og med Comœdie-Konst sit første Foster giver;
 Hver Stand kand skue frit sit Lærnet derudi,
 Som er et Dyders og Udyders Skilderie.
 Du Landets Fader! vær da Barnets Foster-Fader.
 Vi vores Fliid udi Din Naade overlader,
 Imidlertiid vi med eet Hjerter alle staaer,
 Og onsker Kongens Huus et glædeligt Nyt-Aar.

S. Rudej Rudest. — 55. Copiist og Dicterj Kellefriver og Souffleur.

Joh. Ulsøe.

Peter Hald.

Magnus Schou.

Jens Høberg.

J. W. Gram.

Henrich Wegner.

Pilloy.

P. Sparkiær,

Rasmus Hammer,

Componist af Musiquen.

Copiist og Dicter.

Den Danske

COMOEDIEN

Afgiebængelse

Med Thaliæ Afskeeds-Tale.

*Forestillet til allersidste Slutning
af de Danske Acteurs den 25. Februarii
1727.*

*Personerne
i Comoedien.*

*Henrich, privilegeret Acteur.
Schumacher.*

Mademoiselle Kiort.

*Kammer som Bedemand
(og som Jøde).*

Montaigu.

Scen. 1.

Henrich

Kommer ind, staar længe i Tanker, og endelig tager et Papir op at læmme, og siger:

Den Hund har nok skrevet mig et X for et V; men det er ligemeget; thi jeg haver dog intet at betale med. Lad see engang hvad han har skrevet op for sidste Ulge. Debet for Sr. Henrich, privilegerede Acteur udi Grønnegade, som følger. Acteur udi Grønnegade? Hvem mon den Skuef seer mig an for? Jeg maa engang læse videre. Den 18 Febr. Tre Kummens-Kringler og et halv Glas hvidt Oll til at fordøye Maden med. Det er sandt nok, thi det var kun et halv Glas; derfor ligger de Kringler endnu i min Mave. Den 19. dito. Erter for 3 Skilling, Suur-Strag for 3 og en halv Skilling, Berge-fisk for 2 Skilling med Sinnop og Smør over, item en frisk Simle. Han

4. Acteur udi Grønnegade] Indgangen til det ældste danske Stuehus var i Lille Grønnegade.

har Aet; men det var min Troe ikke avret Smør. Han havde ikke gjort ilde, om han havde sat: med Sinnop og Fæt; thi det havde i det ringeste en Couleur de Skøfæt, og staar endnu i min Hals. Den 20. og 21., som er hans tvende ordinaire Faste-Dage. Merker vel, han siger ordinaire Faste-Dage, hvilket giver tilkiende, at jeg og har nogle ekstra-ordinaire. Den 20. og 21., som er hans ordinaire Faste-Dage, intet uden et Brev Knaster-Tobak og en Pibe, som han strax betalte ved at forskaffe min Zusterue en Loge paa Galleriet, da de spille Jeppe paa Bierget. Gid du faae en U-lykke, din Jode! At sette din Kone paa Galleriet mod en Pibe! Det bekiender jeg, den Pibe er 10 dobbelt betalt. Den 22. Henseliods-Suppe med Voller udi for 6 Skilling, Peberrods-Ried for 7 Skilling,

Suur-

Suur-Kaal og Flesk for 5 Skilling, Boghvede=Grod
 Kaagt i Mælk med Rosiner for 3 Skilling, item 3
 Simler og 6 Kruns Øll. Det er sandt, jeg aad stærk den
 Dag; der er ingen anden Profit ved disse Faste-Dage. Den
 23. var han ikke tilstrøde, betaler derfor ikkun 8
 Skilling for hans Stoel samt Tallerken, som stod
 ledig. Jeg skal betale 8 Diæble, din Tyv! Den 24. En
 god Skind-Suppe og inter andet den Dag. Det er
 sandt nok; det var ogsaa nok, thi der gaaer kun en eneste
 saadan Suppe paa et Menneskes Liv. Kiøbenhavn, den
 25. Februarii. Henrich Suur=Strøg. Manu mea pro-
 pria. Han har ikke sat Summa Summarum; men det er lige-
 meger, thi jeg agter aldrig at betale det, efterdi jeg har inter
 at betale med. Dersom Comœdierne havde continueret, havde
 jeg dog kunnet spise ham af med nogle Sedler til de underste
 Loger. Men der seer jeg Schumacher komme; jeg fandt ærgre
 mig, naar jeg seer den Karl saa Spækfeed i saadanne mavre
 Tider.

Scen. 2.

Schumacher. Henrich.

Schumacher. Henrich! hvad skal vi spille i næste Uge?

Henrich. Banqverotte.

Schumacher. Den Comœdie kiender jeg ikke.

Henrich. Det er endelig ikke fuldkommen en Comœdie;
 thi den er noget tragœdiss i Enden.

Schumacher. Jaaer jeg nogen Kulle derudi?

Henrich. En Hoved-Kulle.

Schumacher. Af hvem er dette Stykke giørt?

Henrich. Der ere 3 eller 4 Authores, som haver haft
 den Godhed at forstrække os nogle Vahre i denne forbigangne
 Vinter.Schumacher. Nu forstaaer jeg nok hvad du mener.
 Men har du saa nette Tanker om Comœdien?Henrich. Ja vist; thi jeg horer = = = Men der seer jeg
 Mademoiselle Sophie komme i sorte Klæder; hvad men det
 vil sige?

Scen. 3.

Mademoiselle Ziort. Schumacher. Henrich.

Schumacher. Hvorfor gaaer I saa fort, Mademoiselle?

Mademoiselle Ziort. Na den lange Syge er dog den
 viffe Død; de adskillige Anstød, som Comœdien haver haft i
 denne Vinter, er endelig falden ud til en hver Dags feber,
 hvoraf hun døde i Morges imellem 9 og 10.Henrich. Na Himmel! er den gode Kone død? Jeg
 tænkte det nok; thi hun har seer forbander ilde ud i denne
 Vinter.Schumacher. Ja dette, at hun gispede saa tit, har aldrig
 staaet mig an. Men gjorde hun inter Testamente, forend hun
 døde?Mademoiselle Ziort. Jo mænd, jeg fandt ikke sige
 andet, end at hun jo var meget generøse. Hun befalede, at den
 hele overblevne Cassé Penge skulde deles lige imellem Acreu-
 rerne og Aetricerne.Henrich. Hvad? skal jeg, som altid haver haft de store
 Kuller, ikke have meer end han?Schumacher. Hvilke forbandede Indbilledinger! Mon
 jeg ikke haver saa store Kuller som du?Henrich. Du maa have Sanden. Jeg protesterer med
 Testamentet.

47. gispede] gabede.

Schumacher. Du er vel undskyldt, en Grenskolding
 som du.

Henrich. Hor, floer din Ryg, saa = = =

Schumacher. Hor, floer dine Kiæver, lille Monsieur!
 saa = = =Mademoiselle Ziort. Ey, værer dog stille, og lader
 mig tale ud. Saasnart Testamentet var giørt, aabnede vi
 Cassen, og fandt = = =

Schumacher. Hvad fandt I?

Mademoiselle Ziort. At den var gandske tom.

Henrich. Hillemand, saa er det best, at vi ophæver
 Processen.Mademoiselle Ziort. Men tværtimod fandt vi udi en
 Lædike en Opregnelse paa en Giæld, som Comœdien er ge-
 raaden udi, hvilken Arvingerne ved Testamentet betaler, hver
 efter Proportion.Schumacher. Hillemand, da vil du faae et forbandet
 Smæk, Henrich! du som har haft de store Kuller.Henrich. Jeg har ikkun ageret Tiener, men du Herre.
 Jeg veed, Tienere betaler ikke saa meget som Herren.Schumacher. Ey, du har jo haft de store Kuller. Jeg
 vil ikke betage dig din Vre.Henrich. Jeg gaaer min Troe fra Arv og Giæld. Men
 der seer jeg en Bedemand komme.

Scen. 4.

Hammer som Bedemand. De andre.

Hammer er til Acreurerne. Saasom det har behaget den dyd-
 zirede Madame Comœdien, ved en sagte Død at tage Afsked
 fra Verden i Dag imellem 9 og 10 Slet, saa er hendes tiens-
 ydmygste Petition, forlangende og Begjæring hos høyst-ærede
 Seigneurs, at lade sig indfinde i Dag hos Seigneur Mon-
 taigu, boendes hos en Bilthugger paa Kongens Nye-Torv, for
 at assistere med deres Geleyde og Comitæ. Man onsker, saa-
 snart som mueligt er, Occasion og Lejlighed til at tiene dem
 igien udi lige Tilfælde.Henrich. Det onske vi ikke, Hr. Bedemand! men jeg fandt
 troe, at det er saa Bedemands-Stiil.Hammer. Han er saa god og falder mig ikke ind i mine
 Ord. Jeg siger, man onsker saasnart som mueligt Occasion og
 Lejlighed at tiene dem igien udi lige Tilfælde. Begyndelsen
 skeer præcise Klokken 5, at det fandt have Ende Klokken 7.

Henrich. Hans Tienere, Hr. Bedemand!

Hammer. Saa ere de da saa god at lade sig indfinde?

Henrich. Det skal ikke mangvere, og det uden Condition
 at forlange deres Assistance udi deslige Tilfælde, thi imellem
 os at sige, saa har vi ikke i Sinde at doe saa hastig.

Hammer. Efter Behag, I gode Venner!

Henrich. Kommer der ellers andre?

Hammer. Ja vist, der kommer adskillige fornemme folk,
 som en Theemand, en Viintapper, item Henrich Suur=Strøg og
 to udaf Israels Born, som alle ere Comœdien paarende.Henrich. Ja jeg veed nok, hvorudi det Slægtskab be-
 staaer.

Hammer. Serviteur, deres Tienere! Adios!

Han gior 3 Reverencer, og de svarer ham.

Schumacher. Vi maa da hen og lave os til.

Henrich. Ey, der er jo langt til Klokken er halogaaen
 Syv.

Schumacher. Vi blev jo buddet til Klokken 5.

Henrich. Vi setter jo ogsaa paa vores Placater, at Be-
 gyndelsen skal skeer præcise Klokken 5; men har vi holdet det
 nogen Tiid?

Mademoiselle

Mademoiselle Ziort. Men hvad skal jeg nu tage mig fore, efterdi Comodien er til Ende?

Henrich. Dersom I har nogen Capital, vil jeg raade jer til at leve af jer Rente; men saasom maaffee I har ingen, kommer I til at tiene.

Mademoiselle Ziort. Hvor skal jeg vel faae Tieneste? Vi har jo lagt os ud med alle Folk, Officers, Doctores, Advocater, Kandestobere, Marqviser, Baroner, Barberer.

Henrich. Det er min Troe sandt. Jeg har ikke tørdt lade mig engang barbere, siden vi spillede den Comodie om Mester Geert.

Mademoiselle Ziort. Ja vi er min Troe ikke ilde opskjortet allesammen.

Henrich. Jeg vil da raade hende, at hun gifter sig, Mademoiselle!

Mademoiselle Ziort. Det er ikke saa let at gifte sig, som du tænker, Henrich!

Henrich. Vil ingen anden have hende, saa vil jeg; men jeg gifter mig ikke paa anden Maade end udi Comodierne, nemlig paa een Aften.

Mademoiselle Ziort. Ey, ud og laver eder til; nu er ikke Tiid at stiemte.

Scen. 5.

Montaignu Klædt som en Køl. Hammer som Jode.

Montaignu taler fransk, som gaaer ud paa Gaseonst, og Hammer Joytydsk. Discoursen gaaer ud paa, at efterdem Comodien er død, de skal have Besværthighed at faae deres Penge, som de har forstrakt til Acteurerne. De regner verelviis op hvad de have at fordre hos enhver, og det hver paa sit Sprog; i det samme kommer man med Liget, og de to rangerer sig i Selge-Parrene med.

Processionen fæde saaledes:

Først kom alle Monst. Montaignus og Madame Coffres Børn, dernest Acteurerne efter Ancieneté og andre, som man fik dertil, hvorefter kom een,

24. Køl Restaurateur.

som slog paa Tromme, overklædt med Sort, hvorefter tvende med Marschal-Stave og langt Hlor derpaa, derpaa Liget, som var en Acteur, og blev trilled paa en Gulbør, hvilken sank ned udi det Hull paa Theatre, efter at Marschen var giort treende Gange om Theatre. Efter Liget kom endnu en tom Gulbaare; derpaa fuldre Actricerne, udi hvis Paasyn Henrich sterte sig ned udi Graven af Sorg, efterdem han ikke vilde overleve Comodien, og endelig sluttede Thalia Treppen. Hun blev tilbage efter de andre, og holdt efterfølgende Tale paa Vers:

Jeg, som med oprakt Hals kom frem i bunted Klæder,
Med nedtrykt Hoved nu i Sorge-Dragt fremtræder.

Da var en Fodsels-Fest, nu følger vi en Død,
Da regned Velstand ned, nu truer Hinnlen Nød.

I første Aar, som vi en gylden Tiid fandt kalde,
Vi frygted for at see vor Gallerie nedfalde.

Det andet Aar var knapt, dog fik vi stundom lidt,
Den tredje Vinter vi fremslæbet paa Credit.

Da Hunger nogle drev til Jylland, Fyen, Norge.
Da truede Tyon ey Draabe Viin at borge;

Hos Krammer, Handværks-Mand, hos Bager, Brygger,
Køl

En Strag ey mere var at faae paa Karvestof.

Vi trakke Vexler, men som ingen endossere,

De komme med Protest igien uhonoreret;

Bed Assignation paa ventet aarlig Lon:

Men alt omsonst, her hialp ey Løfter meer, ey Ben.

Hos Jacobs Sonner selv, som af tre dobbelt Rente
Til Medynk drives tit, var intet meer at hente.

Paa stempeld, slet Papiir vor Haand var lige god,

Nej at en Henrik og Pernille regned stod.

I saadan Tilstand vi til denne Tiid har levet,

Imellem Slutterie og Raadhuus vi har svævet,

Indtil Comodien sin Død og Hølsot fik,

I Dag all Verdens Gang af hverdags feber gif.

18. Tyon] En fransk Restaurateur Tujou boede ved den Tid i Pilestræde. — 21. Karvestof] Karvestokken, paa hvilken man ved indsaarne skiver holdt Regnskab, brugtes endnu dengang hyppigt. — 23. Komme] kom.

INDEX.

	Side		Side
Diderich Menschen-Skræk	1	Don Ranudo de Colibrados eller Fattigdom og Hof-	
Geperie eller Blind Allarm	17	færdighed	243
Den pantsatte Bondedreng	43	Philosophus ndi egen Indbilding	269
Det lykkelige Skibbrud	59	Republiqven eller Det gemene Beste	295
Erasmus Montanus eller Rasmus Berg	65	Sganarels Rejse til det philosophiske Land.	317
Pernilles forte Froyken-Stand	107		
De Usynlige	125		
Den Stundesløse	143		
Den honnerte Ambition	169		
Plutus eller Proces imellem Fattigdom og Riigdom	187		
Zuus-Spøgelse eller Abracadabra	213		
Den forvandlede Brudgom	233		
		Tillæg.	
		Mester Gert Westphaler eller Den meget talende	
		Barbeer (i fem Acter)	331
		Nye-Mars Prologus til en Comoedie.	349
		Den Danske Comoedies Liigbegiængelse	355

PT
8082
L5
1896
t.2

Holberg, Ludvig, baron
Tegner udgave af
Ludvig Holbergs samtlige
comoedier

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 08 17 05 003 1